

Grágás.

Stykker, som findes i det Arnamagnæanske Haandskrift

Nr. 351 fol. Skálholtsbók

og

en Række andre Haandskrifter.

Kjøbenhavn.

Gyldendalske Boghandel.

S. L. Møllers Bogtrykkeri.

1883.

Grágás.

Stykker, som findes i det Arnamagnæanske Haandskrift

Nr. 351 fol., Skálholtsbók

og

en Række andre Haandskrifter.

tilligemed

et Ordregister til Grágás, Oversigter over Haandskrifterne,

og Facsimiler af de vigtigste Membraner,

udgivet

af

Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat.

Kjøbenhavn.

Gyldendalske Boghandel.

S. L. Møllers Bogtrykkeri.

1883.

Som bebudet i Forerindringen til den i 1879 trykte Udgave af Grágás efter det Arnamagnæanske Haandskrift Nr. 334 fol., Staðarhólsbók, udgiver Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat herved en Række enkelte Dele af Grágás, som findes særskilt i forskjellige Haandskrifter.

Den største Del af det saaledes Udgivne bestaaer af Graagaasens Christenret — derunder indbefattet Tiendeloven — der er bleven oftere afskreven end den verdslige Ret, og som Følge deraf haves i flere Haandskrifter. Disse danne særskilte Recensioner og ere derfor, saavelsom ogsaa formedelst deres sproglige Værd, aftrykte hver for sig; det Arnamagnæanske Haandskrift Nr. 351 fol., Skálholtsbók, er da stillet først, da det indeholder et større Antal Bestemmelser end de øvrige Recensioner. Fler-tallet af de saaledes udgivne Haandskrifter er, skjøndt paa en ufyldestgjørende Maade, benyttet i Gr. J. Thorkelins i 1776 udgivne Jus ecclesiasticum vetus, og Tiendeloven efter de fleste af dem er aftrykt i den af Jón Sigurðsson udgivne første Del af Diplomatarium Islandicum. Nogle af Haandskrifterne have derimod ikke tidligere været Gjenstand enten for Udgivelse eller Benyttelse, deriblandt den som A. M. 181 betegnede Text, der er fremstillet efter forskjellige hidtil upaaagtede Papirsafskrifter, som maa antages at stamme fra en nu ikke længer tilværende Membran.

Fremdeles indeholder dette Bind en Udgave af Graagaasens Forstrandsret efter en gammel og fortrinlig, men nu formedelst

Ælde meget beskadiget Membran, det Arnamagnæanske Haandskrift Nr. 279 a 4to, Þingeyrabók, der kun har indeholdt dette Stykke af Grágás og ikke tidligere har været udgivet.

Endelig ere aftrykte Uddrag af Grágás, der findes i yngre Haandskrifter, og som maa antages at have deres Kilde i nu tabte Skindbøger; dette gjælder navnlig om Papirshaandskriftet A. M. 125 A. 4to, der maa have sin Kilde i en Hovedmembran, forskjellig fra de hidtil kjendte.

I Tillægene er bl. A. meddelt nærmere Oplysning om Fremtrædelsesmaaden af enkelte Stykker i det kongelige Bibliotheks Haandskrift af Grágás, Gammel kongelig Samling 1157 fol., Konungsbók, samt en berigtiget Læsning af Endel af det gamle Brudstykke A. M. 315 fol., Litr. C, som efter det nu Fremkomne maa formodes at hidrøre fra en fuldstændigere Hovedcodex af Grágás.

Da denne Udgave, der, tilligemed det til samme hørende Apparat, er besørget af medundertegnede Finsen, er at betragte som et Slutningsbind af den af ham leverede samlede Udgave af Grágás, hvis tidligere Dele ere Udgaverne af Konungsbók og Staðarhólsbók, er den ledsaget med Registre til og Oversigter over det samlede Værk, deriblandt en sammenstillende Oversigt over Indholdet af samtlige udgivne Haandskrifter af Grágás, og et Ordregister, ligesom ogsaa med photolithographiske Facsimiler af 11 af de vigtigste Membraner, derunder indbefattet ogsaa de to Hovedmembraner.

Kjøbenhavn, den 14. Juni 1883.

K. Gislason. V. Finsen. Svend Grundtvig. J. L. Ussing.

S. Birket Smith. Ludv. F. A. Wimmer.

FORERINDRING.

Foruden de to tildels indbyrdes afvigende, af mig tidligere udgivne Hovedmembraner af de Optegnelser over den islandske Fristats Love, som pleie at betegnes med Navnet Grágás, Konungsbók og Staðarhólsbók, findes der et ikke lidet Antal Haandskrifter, som indeholde enkelte Dele eller Brudstykker af Grágás i Recensioner, afvigende saavel fra Hovedmembranerne som fra hinanden indbyrdes. Af disse mindre omfattende Stykker har en Del faaet Plads som Tillæg til min Udgave af Konungsbók, hvorimod Resten herved udgives.

De Retskilder, som saaledes ere optagne i nærværende Bind, ere følgende:

I. Graagaasens Christenretsbalk, Kristinna laga þátr, efter en Række Haandskrifter. Efterat den islandske Fristat i 1262—1264 var gaaet til Grunde ved Underkastelsen under det norske Herredømme, afløstes i 1271—1273 Fristatens verdslige Ret af den væsentlig efter de norske Love affattede Lovbog Járnsíða (i hvis Sted 1281 traadte Jónsbók), og i 1275 vedtoges paa Althinget en ny Christenret, betegnet som Biskop Arnes, eller som den nyere Christenret, men da dennes Gyldighed blev bestridt indtil ind i det 14de Aarhundrede¹, og Graagaasens Christenret saaledes i længere Tid tildels blev anseet som endnu gjældende, har dette medført, at denne Sidste oftere er bleven afskrevet end den verdslige Ret og at den derfor, foruden i de to Hovedskindbøger, haves særskilt i en Række andre Haandskrifter, hvor den oftere findes optagen sammen

¹ Jfr. navnlig herved K. Maurer, Artiklen Graagaas i Ersch u. Grubers Allgemeine Encyclopädie, S. 23—27, og samme Forf.: Udsigt over de nordgermaniske Retskilders Historie, S. 97 fig.

med Biskop Arnes Christenret og Jónsbók. Disse Haandskrifter, hvorefter Kristinna laga þátr (derunder indbefattet Tiendeloven¹), eller Dele af den, i nogle af Haandskrifterne med Tillæg af Bestemmelser, hørende til andre Materier, her meddeles, ere: 1. A. M. 351 fol., Skálholtsbók; 2. A. M. 346 fol., Staðarfellsbók; 3. A. M. 347 fol., Belgsdalsbók; 4. A. M. 135 4to, Arnarbælisbók; 5. A. M. 158 B. 4to (Hlíðarendabók); 6. A. M. 50 8vo; 7. A. M. 173 C. 4to (Brudstykke); 8. A. M. 181 4to; 9. A. M. 148 4to (Landeyjabók), indeholdende alene Tiendeloven; 10. M. Steph. 17 4to, indeholdende et enkelt Capitel (om Vaabenbyrd i Kirke); 11. F. Magn. 161 4to (Brudstykke). Af disse Haandskrifter ere 1—3, 5—7 benyttede i Thorkelins Udgave af Graagaasens Christenret, og Tiendeloven efter 1—6, 9 er aftrykt i Jón Sigurðssons Diplomat. Island., I, 70 fig.² Med Hensyn til de øvrige Haandskrifter, der, efter det Anførte, ikke tidligere have været paaagtede, skulle vi bemærke, at 10. (M. Steph. 17) vel ligner den Redaction af det der meddelte Capitel, som findes i 4 (Arnarbælisb.), nærv. Udg. S. 161—162, men stemmer dog ikke ganske med denne eller nogen anden Redaction, og da det kan være en Afskrift, der har sin Kilde i en nu ikke tilværende Membran, have vi troet at burde optage den som en selvstændig Recension. Brudstykket 11 har en Text, der er beslægtet med 2 (Staðarfellsb.), men kan dog ikke stamme fra dette Haandskrift, da det indeholder Ord, som ved Uagtsomhed ere udeladte i Staðarfb., f. Ex. S. 56, Not. 4 og S. 57, Not. 1; det maa nærmest antages at have havt fælles Kilde med Staðarfb., og dels af denne Grund, dels fordi det er et ældre Membranbrudstykke, er det optaget, medens det dog kun har egnet sig til at opføres blandt Tillægene paa Grund af, at det er corrumperet ved Interpolationer fra Biskop Arnes Christenret, og altsaa ikke fremstiller Fristatens Ret i dens Renhed. Hvad endelig angaaer 8, indeholder dette en, i nærværende Aarhundrede ikke tidligere

¹ Jfr. Udg. af Staðarhólsb., S. 46 Not. 1 og Forerindr., S. XXV.

² I den af Maurer, l. c., S. 3—11, tildels i Henhold til Meddelelser fra Guðbrandr Vigfússon, givne Oversigt over og Beskrivelse af Graagaasens Haandskrifter er anført 1—7 og 9; navnlig er hos ham først meddelt nærmere nøiagtig Oplysning om 7 (A. M. 173 C.), som

paaagtet, i flere Henseender vigtig og værdifuld Recension af Christenretten, som her maa gjøres til Gjenstand for nærmere Omtale.

Denne Recension fandt jeg først i Papirshaandskriftet Ny kongel. Saml. 1915 4to, der i Cataloget er betegnet som nullius pretii; senere har jeg fundet den i tre andre Papirshaandskrifter, A. M. 181 4to, Jón Sigurðssons Haandskr. 5 4to, og i et mig af Kammerraad Christian Magnusens Enke, Fru Ingibjörg Magnusen godhedsfuldt laant og senere overladt Haandskrift. Intet af disse fire Haandskrifter, der hidrøre fra 17de og 18de Aarh., er skrevet efter noget af de andre tre¹, hvorimod de alle sees at nedstamme fra een og samme Original. Denne deres fælles Text ligner navnlig i dens første Del meget Staðarhólsbók², og har ligesom denne, og i samme Orden som den, endel Bestemmelser, som tildels ikke findes i de øvrige Recensioner. At den dog ikke stammer fra St., men er en selvstændig Recension, fremgaaer bl. A. af, at den i et af de Stykker, som kun findes i St. og den, indeholder nogle Ord af en Sætning³, som mangle i St. og ved Uagtsomhed maa være udeladte i denne Membran, hvis Text saaledes i dette Tilfælde kan berigtiges efter den. A. M. 181 indeholder derhos forskellige Bestemmelser, som ikke findes andetsteds, hverken i St. eller i de øvrige Recen-

Thorkelin ikke nævner efter dets Numer, og som J. Sigurðsson ikke omtaler.

¹ Dette fremgaaer bl. A. af, at de Lacuner, som findes i Haandskrifterne, og som maa have deres Grund i, at Originalen ikke har kunnet læses, ikke ere fælles for dem; saaledes i J. Sig. 5: S. 302 Not. 3; i Ny kongl. Saml. 1915: S. 308, Not. 26; S. 314, Not. 12; i Ingib. Magn. Haandskr.: S. 298 Not. 7; S. 331 Not. 3; S. 336, Not. 15; S. 355, Not. 2.

² I det Følgende i denne Forerindring og i den vedføjede Fortegnelse over det haandskriftlige Materiale betegne vi Konungsbók som K., Staðarhólsbók som St. I Citaterne af de enkelte Bind betegne vi Konungsbók, første og anden Del, som Ia og Ib, Udgaven af Staðarhólsbók som II, og nærværende Bind som III.

³ S. 319, Not. 16, jfr. St., c. 14, S. 20¹⁴. — S. 328² findes Begyndelsesordene (som Henvisning) til en Bestemmelse, som haves fuldstændig i St.

sioner,¹ og paa flere andre Steder har Redactionen en selvstændig Character, f. Ex. tildels i Tiendeloven; en Eiendommelighed er endvidere den særegne Plads, Capitlet om Vaabenbyrd i Kirke har faaet (som Cap. 7, S. 322).² Vi antage, at det Haandskrift, hvorfra de heromhandlede fire Afskrifter stamme, har været den nu ikke eksisterende Foliomembran, Leirárgarðabók, som har tilhørt Lagmand Páll Vidalin, senere Árni Magnússon³, og, efter hvad Thorkelin (Fort. til den ældre Christenret, S. XV) formoder, er forgaaet ved Branden 1728, der fortærede Endel af Á. Magnússons Haandskrifter. Leirárgarðabók omtales ofte i P. Vidalins Skýringar yfir fornryði lögbókar; den sees efter hans Bemærkninger (S. 60, 150), foruden Graagaasens Christenret; at have indeholdt Biskop Arnes Christenret (feilagtig tillige betegnet som Erkebiskop Jons), og er maaskee den samme Membran fra Leirárgarðar, som omtales at indeholde Jónsbók (S. 188, 248,

¹ S. 318, 323, 345; cfr. 359. — S. 332⁶⁻⁷ synes Sætningsordenen at være rigtigere end i de øvrige Recensioner.

² Paa flere Steder synes der i de tildels meget feilfulde Papirsafrskrifter at være bevaret Spor af et ældre Sprog, f. Ex. S. 298 þó á skorti; S. 313 bý; S. 317 mundi veita mega at tíðir; S. 320 verði at örkuml; sst. rikst; S. 332 bú (= búfé); sst. engi á öðrum at veita at.

³ I Afskriften af Staðarfellsbók, A. M. 180 4to (s. nedenf. S. LV) findes en Seddel, skrevet af Á. Magnússon uidentivl efter c. 1720, saalydende: Kristinretr enn forne ritadur epter Stadarfellz lögbokinne, er eg feck af Birne Jonssyne. Eg hefi annars þennan forna kristinrett. 2. framan i gragás minne in fol. (3: Staðarhólsbók). 3. framan i gragás in Bibliotheca Regia. 4. i Belgsdals lögbokinne, er eg feck af Sr. Jone Loftssyne. 5. i lögbok Bryniolfs Þordarsonar in 4to sem fyrrum hefur verid eign Gisla Magnússonar (3: A. M. 158 B 4to). 6. i Skálhollts lögbokinne in folio, þeirre elldri og betri. 7. i Arnarbælis lögbokinne, i stuttu og breidu folio. 8. i Leyrargarda lögbok Pals Jonssonar Vidalins, lögmans, in folio. 9. i membrana non admodum vetusta i litlu 4to, hvará og er kristins dóms balkr og kristinretr nye (3: A. M. 50 8vo). — Udtrykkene ved 5 og 8 behøve ikke at forstaaes om, at Membranerne endnu tilhøre Brynj. Þórðarson og P. Vidalin, men betegne vistnok kun, at de have tilhørt dem.

499).¹ Den kaldes udmærket (ágæt), og til den sigte muligen bl. A. de Bemærkninger, som flere Steder hos ham forekomme om gamle Membraner, ældre end 300 Aar, eller ældre end 1400 (S. 226, 372, 408, 442, 597, 188 o. s. v.). At nu vor Text 8 hidrører fra denne P. Vidalins Membran maa ansees at fremgaae af hans Citater efter Leirárgarðabók, der stemme med 8, navnlig ogsaa i Henseende til Capiteltal, hvilket netop er særegent for 8; s. saal. Skýringar S. 59—60 cfr. 56, sammenh. med A. M. 181, c. 12, S. 336, 339; S. 178 og 636⁸ (hvor dog Membranens Navn ikke anføres), sammenh. med A. M. 181, c. 10 og 12.² Leirárgarðabók, som P. Vidalin sees jevnlig at have benyttet ved sine Skýringar, er udentvívlførst i hans senere Aar sendt af ham til Á. Magnússon.³ Thorkelin omtaler l c. som Papiersafskrift af Skálholtsbók bl. a. A. M. 187 4to, skrevet med Á. Magnússons Haand; da A. M. 187 4to har et andet Indhold, maa der her foreligge en Feiltagelse; vi antage, at der ved 187 sigtes til vért her omhandlede Haandskrift A. M. 181,⁴ der iøvrigt ikke er skrevet af Á. Magnússon. Det tilføies derefter, at med

¹ Mulig har den, ligesom en anden af ham (S. 249) omtalt Membran af Frostathingsloven (o: A. M. 69 4to, indeholdende den nyere norske Landslov m. m.) fra Leirárgarðar, tidligere tilhørt Sigurðr Árnason (Søn af Lagmand Árni Oddsson), fra hvis Arvinger P. Vidalin har faaet den, jfr. Á. Magnússons Notits i A. M. 69.

² Endvidere stemmer Citatet S. 62 § 11 med A. M. 181, S. 336, naar man paa sidstnævnte Sted, overensstemmende med 3 af Haandskrifterne, istedetfor eykt læser nón; Anførslen hos Vidalin bestyrker, at denne sidste Læsemaade har været Membranens. Citatet S. 63¹⁰ stemmer med A. M. 181, S. 339, hvorimod S. 63¹, hvad ogsaa Sammenhængen viser, ikke sigter til Leirárgarðabók (derimod til Staðarfellsbók, c. 8, S. 78). S. 630 (hvor der efter Haandskrifterne af Skýringar, M. Steph. 25 og 43 samt Rasks Saml. 65 4to læses: Föt sín ok tjöld ok mat eigu þeir at hafa) indeholder udentvívlf en lignende Forvexling med den strax efter nævnte Staðarfellsbók.

³ I et Brev til Á. Magnússon, af Aug.—Sept. 1722 i Vidalins Copibog, Rasks Saml. 57 4to, omtales to Lovbøger, som Vidalin det foregaaende Aar havde sendt Á. Magnússon; maaskee har denne været den ene.

⁴ Dette bestyrkes ved Thorkelins Udg., S. 44, Not. * og S. 43, Not. f.

Skálholtsbók (cum hoc) var ogsaa stemmende den tabte Codex Leyrárgardensis, hvilket Thorkelin har erfaret af en Afskrift af den, som han skylder Biskop Hannes Finnsson. Denne Udtalelse om Overensstemmelsen mellem Skálholtsbók og Leirárgarðabók kan der neppe tillægges Betydning, da Formodningen ikke er for, at to gamle Membraner skulde være ganske stemmende med hinanden, og da iøvrigt A. M. 181 urigtig anføres som afskrevet efter Skálholtsbók. Den Afskrift af Leirárgarðabók, som Thorkelin skyldte Hannes Finnsson, maa i og for sig formodes ikke senere at være kommet tilbage til denne, da en saadan Afskrift ikke findes blandt hans nu paa Islands Stiftsbibliothek værende Haandskrifter (Steingr. Jónssons Samling). Det er ikke usandsynligt, at den netop er det af os benyttede Haandskrift, J. Sigurðss. 5 4to¹; J. Sigurðsson havde kjøbt det paa Auction 1857 efter Finn Magnusen, der var Thorkelins Eftermand som Geheimearchivar, og som kan have erhvervet det efter denne (i hvis Auctionscatalog det iøvrigt ikke findes), eller ogsaa har Haandskriftet muligen beroet som fremmed Gods først hos Thorkelin og senere hos F. Magnusen, hvilken Sidste maaskee ellers vilde have afhændet det til England som andre af hans Haandskrifter. Som yderligere Grund for, at vi her have for os Afskrifter af Leirárgarðabók, kan anføres, at det er tilstrækkelig konstateret, at en Membran af det anførte Navn har været til, og at det vilde være meget usandsynligt, at der ikke skulde have Afskrifter af den, medens der derhos iøvrigt ikke haves Oplysning om, at andre nu tabte Membraner af Christenretten have existeret, fra hvilke vore heromhandlede fire Afskrifter kunde antages at stamme. Vi ansee det saaledes for bevist, at disse vore Afskrifter hidrøre fra Leirárgarðabók, der sandsynligvis har været skrevet i det 14de Aarh., og hvis Text det nu vistnok i det

---

hvor Læsemaader, der findes i A. M. 181 (S. 312, 313) anføres paa det ene Sted under Citatet 187, paa det andet rigtig som 181.

¹ Naar J. Sigurðsson ikke ved Udgivelsen af Tiendeloven har benyttet Haandskriftet eller omtalt det, hidrører dette naturligen fra, at han først erhvervede det efterat Tiendeloven var færdig fra hans Haand.

Væsentlige er lykkedes at fremstille¹ ved Hjælp af de nævnte, ganske vist ofte feilfulde, men indbyrdes selvstændige og hinanden tildels supplerende Papirsafskrifter. Vi have dog ikke dristet os til at give Recensionen Navnet Leirárgarðabók, men have betegnet den efter A. M. 181, som det af Haandskrifterne, der hører til den Arnamagnæanske Samling — i hvilken Leirárgarðabók var indlemmet — og som derhos er den ældste af Afskrifterne.

II. Graagaasens Forstrandsret, Rekapátr, efter Membranen A. M. 279a 4to, Þingeyrabók, der ikke tidligere har været udgivet.² Den staaer St. meget nær, men kan dog, da Redactionen paa nogle Steder er forskjellig, ikke være nogen Afskrift af denne, hvorimod saavel St. som Þingeyrabók maa antages at stamme fra fælles ældre Haandskrifter.

III. Medens der gives forskjellige Uddrag eller Excerpter af Grágás fra 17.—18. Aarh., der strax vise sig at være uden noget Værd, idet de ligefrem Stykke for Stykke følge en af de to Hovedmembraner,³ have vi troet, at det her i Udgiven optagne Uddrag af Grágás efter et Papirshaandskrift fra c. 1600, A. M. 125 A. 4to, maa betragtes som hidrørende fra en nu tabt Membran, der har været forskjellig fra de øvrige nu bekjendte Haandskrifter. Det betegner sig som «nogle faa Stykker af den forrige Lovbog, som Nogle kalde Grágás», hvorefter man nærmest maa antage, at Uddraget er af een Codex, der har indeholdt alle de Stykker, som findes i Uddraget, ikke af to Haandskrifter. Det begynder med Þingskapapátr og indfører senere et Stykke af Féránsþátr (Rannsóknþátr), hvilke to Afsnit findes i K., men ikke i St.⁴ Paa den anden Side er Ordenen af de øvrige Afsnit, regnet fra Arvebalken, den samme som i St., og

¹ Dette maa vel ogsaa antages om Capiteloverskrifterne, der ere overensstemmende i de 3 af Haandskrifterne.

² Den er omtalt hos J. Sigurðsson i Dipl. Isl., I, 414 cfr. 304, 578, og hos Maurer, Graagaas, S. 7.

³ See nedenfor Fortegnelse over det haandskriftl. Materiale, B.

⁴ De to Bestemmelser, der anføres af Þingskapapátr, findes dog ogsaa i St., men under andre Afsnit.

Capiteltallet i de fleste af disse Afsnit stemmer temmelig gjennemgaaende med denne; paa forskellige Steder er dog Capitelinndelingen afvigende, og i et af Afsnittene, Kaupabálkr (um fjárleigur), er den saa væsentlig forskjellig, at den umulig kan bringes i Samklang med St.; særlig kan derhos bemærkes, at Materien om Ærefornærmelser, der i K. hører til de løsere Bestemmelser, som ikke ere indordnede under noget bestemt Afsnit, og i St. er Cap. 106 flg. i Víglóði, er i Uddraget anført som c. 12 i Víglóði, hvilket ikke — som muligen kunde tænkes om enkelte andre afvigende Capiteltal — kan være en Skrivfeil, da det paa to Steder, S. 434 og 439, er opført saaledes.¹ Indenfor de enkelte Capitler stemmer Ordenen af Bestemmelserne ofte med St., undertiden tildels med K. (f. Ex. S. 413). Hvad dernæst angaaer Indholdet, er vel den største Del af dette stemmende med St., men der optages dog ogsaa Stykker, som kun have deres Tilsvarende i K., og i Bestemmelser, som have deres Tilsvarende baade i St. og i K., og hvor Bestemmelsen i K. kan være paa et helt andet Sted, er Ligheden afvejlende undertiden størst med St., undertiden med K.² Den hele Fremtrædelsesmaade er derhos en saadan, at man ikke let kan tænke sig, at Samleren — hvad i og for sig vilde fordre en ikke ringe Dygtighed og Fortrolighed med det hele Lovgivningsstof — skulde ved Benyttelse af baade St. og K. have villet combinere de enkelte Steder eller kritisk bearbejde Texten; imod en saadan Opfattelse taler ogsaa, at Ligheden med K. ofte kun bestaaer i enkelte uvæsentlige Ord eller Vendinger, f. Ex. S. 413 landsofringi með öllu, istedetfor landsofringi rétrr i St.; S. 422 dylr, for synjar; S. 423 mannvilla öll, hvor St. udelader öll; S. 439 þjófstolit for stolit. Hertil kommer, at Redactionen undertiden er afvigende saavel fra St. som fra K., f. Ex. S. 431³⁻⁷, hvor den hele Fremstilling

¹ Ligeledes er et andet af de løsere Stykker, den lille Bestemmelse K., c. 186, S. 94²⁰ (Landabr.-þ., c. 15), der er indskudt i St. paa et helt andet Sted, c. 424, S. 473²³ (Landabr.-þ., c. 35), i Uddraget opført S. 438 paa en særegen Maade, nemlig som Landabr.-þ., c. 23.

² Ved de Steder, som ligne K. mere end St., er i de under Texten trykte Henvisninger Citatet af K. stillet først.

har en selvstændig Holdning, jfr. ogsaa S. 416¹⁸⁻¹⁹, 417⁵⁻⁶, 430¹²—431¹, og endelig gives der enkelte Bestemmelser, som kun findes her, men hverken i St. eller i K. Dette gjælder saaledes om S. 419¹⁴; i det tilsvarende Sted St., c. 116, S. 149, K., c. 143, S. 24, bestemmes det, at ved Afgjørelsen om en Person har det lovbestedte Minimum af Midler, der er Betingelsen for hans Forsørgelsespligt mod en Slægtning, skal Alt vurderes undtagen Husholdningslevninger og Gang- samt Sengklæder for dem (Slægtninge), han har at forsørge; denne Bestemmelse findes nu ogsaa i A. M. 125 A, l. c., men med Tilføining af: «ham (selv) og» foran Ordene: dem, han har at forsørge. Texten er her i A. M. 125 A. utvivlsomt rigtigere end i St. og K. Lignende Bestemmelser, som A. M. 125 A. har, men ikke findes i St. eller K., ere S. 414¹³⁻¹⁴, 428¹⁶ (eða dregr), cfr. maaskee ogsaa S. 422⁴ og S. 436⁸. Vel er det ikke meget¹, som Uddraget saaledes indeholder udover hvad der haves i de to Hovedhaandskrifter, men dette er ikke Andet end hvad der gjælder om Forholdet mellem St. og K., idet K., bortset fra de Afsnit, dette Haandskrift har, men som savnes i St., kun forholdsvis sjældent har Bestemmelser, der ikke ogsaa findes i St.; Uddraget giver i Virkeligheden, saavel ved sit Indhold som ved Bestemmelsernes Orden, et Billede af det Haandskrift, hvorfra det stammer, som svarer til hvad man kan vente sig af en selvstændig Hovedrecension af Grágás.² Af en særdeles Vigtighed

¹ Paa Grændsen af at være selvstændige Bestemmelser staae S. 413⁶ sjálfr og S. 413¹⁰ getinn, hvilke Steder vi dog alene betragte som en tydeligere Redaction end den, der findes i St. og K.; endvidere S. 438⁶ með leynd, der ikke har noget Tilsvarende paa det paa-gjældende Sted i St. og K., men maa betragtes som en Anvendelse af den almindelige gjældende Ret; jfr. ogsaa S. 429⁶.

² A. M. 125 A har nogle Afslriverfeil tilfælles med St.; saal. S. 426⁷ þingi f. griði; S. 434¹², hvor Ordet heiman er glemt; S. 441¹⁶ af f. at. Dette finder imidlertid sin naturlige Forklaring i, at de anførte Feil have staaet saaledes i fælles ældre Haandskrifter, hvorfra begge tildels stamme. Lignende arvede Feil findes i Forholdet mellem andre Haandskrifter, f. Ex. Mangelen af Ordet slik i St., c. 48,

er det fremdeles, at der i Uddraget — der iøvrigt ved sine forvanskede Sprogformer og sine Misforstaaelser bærer Præget af Datidens lavere Culturtrin — findes i sproglig Henseende Udtryk og Vendinger, som nærmest tyde paa dets Udspring fra en gammel Codex, forskjellig baade fra St. og K.¹

Det heromhandlede Haandskrift indeholder tillige et Uddrag af Járnsíða, der betegnes som »de norske Love, der følge Grágás«, hvilket nærmest maa forstaaes saaledes, at det Haandskrift, hvoraf Uddragene toges, har indeholdt først Grágás og derefter Járnsíða. Da dette netop er Tilfældet med Staðarhólsbók, kunde heri synes at ligge et Bevis for, at Uddraget af Grágás tildels har sin Kilde i denne. Her indtræder imidlertid den vigtige Omstændighed, at Uddraget af Járnsíða i A. M. 125 A. viser sig ikke at være taget efter Membranen Staðarhólsbók, men maa have sin Kilde i et derfra forskjelligt Haandskrift. Som det vil sees af det Aftryk, vi i Tillæget have meddelt deraf med tilføiede Noter, afviger det ikke blot med Hensyn til Capitelinddeling, men navnlig ogsaa i en Række Steder hvad Texten angaaer fra den Afskrift af Járnsíða, som findes i Staðarhólsbók; paa et Sted, hvor Texten i St. er corrumperet, indeholder A. M. 125 A. den rigtige Læsemaade (S. 473, Not. 5); S. 469¹⁹, hvor St. har: syni hin n með lýritareíði ef hann er saklauss, har A. M. 125 A. istedetfor saklauss — hvilket er temmelig meningsløst — den uden tvivl rigtigere Læsemaade til førr, istand til at aflægge Eden²,

---

S. 58⁴ og ligeledes i A. M. 181, c. 4, S. 311; leggja istedtf. segja i St., c. 16, S. 24, Not. 3 og i A. M. 181, c. 9, S. 326, Not. 19 skotmönnum, istedtf. skotmanni i St., c. 453, S. 527, Not. 5, og i Þingeyrab., c. 9, S. 401, Not. 7, o. s. v.

¹ Saaledes navnlig S. 414¹² ef sá segir á ósátt sína (St. og K.: ef sá segir ósátt sína á), S. 413 trogsöðull (St. og K. treyjusöðull); S. 417 ef á skilr með hreppsmönnum (St. og K.: skilr á); S. 421 bjóða henni samvistir (St. og K.: bjóða henni heim); S. 431 sem þá kveðr hann á (St.: ok skal á þat kveða o. s. v.); S. 432 styðja at með frumvátum (i St. og K. findes ikke Ordet at); S. 435 landabrigðis (St. og K.: landsbrigðar).

² Jfr. med Hensyn til dette Udtryk Járns., Mannh., c. XXV, S. 45⁶; Jónsb., Mannh., c. 27; Nyere norsk Landsl., Mannh., c. 25.

og endvidere er der paa flere andre Steder Formodning for, at Texten i A. M. 125 A. kan være rigtigere end i St., saaledes at Meg et taler for, at det Haandskrift, hvorefter Uddraget er taget, har staaet over og været oprindeligere¹ end den Gjengivelse af Járnsíða, som findes i Staðarhólsbók, og som hidtil har været den eneste gamle Afskrift af Járnsíða, man har kjendt. Det maa da antages, at A. M. 125 A., forsaavidt angaaer Uddraget af Járnsíða, har sin Kilde i en nu tabt Membran med en fra St. forskjellig Text, men det ligger da nær, at Uddraget af Grágás ligeledes har stammet fra en saadan tabt, fra St. forskjellig Recension, navnlig den, som Membranen af Járnsíða maa formodes ogsaa at have indeholdt; den selvstændige Character af Uddraget af Járnsíða afgiver saaledes et yderligere vægtigt Bevisdatum for Selvstændigheden af Uddraget af Grágás. Ogsaa i en anden Henseende indeholder Uddraget af Járnsíða et Bevis for Rigtigheden af vor ovenanførte Opfattelse, idet det nemlig sees i det Hele (summarisk) at have fulgt Texten uden Bestræbelse for at bearbejde denne eller combinere eller samle fraliggende Steder, og Formodningen er da for, at Fremgangsmaaden ved Affattelsen af Uddraget af Grágás har været den samme, saa at de Eiendommeligheder, der bestaae i, at Texten snart synes at ligne mere det ene af de to Haandskrifter, snart mere det andet o. s. v., ikke kunne antages at have deres Grund i en Benyttelse af flere Haandskrifter, hvorimod det Hele har staaet omtrent saaledes i Haandskriftet som det findes i Uddraget.² Vi antage det herefter

¹ Dette turde afgive en yderligere Modgrund mod Antagelsen af, at Tilblivelsen af Membranen Staðarhólsbók i dens Helhed har staaet i Forbindelse med Indførelsen af den norske Ret i Island, jfr. Forerindring til Grág. efter Staðarhólsb., S. VIII. Naar efter det her Udviklede to gamle Membraner, Staðarhólsbók og den heromhandlede, hver især have indeholdt baade Grágás og derefter Járnsíða, kan dette hidrøre fra en Bestræbelse for at tilveiebringe fuldstændige Samlinger af den paagjældende Tids Retskilder, paa lignende Maade som man senere samlede Jónsbók og Christenretterne (samt Retterbøder) i eet Haandskrift, s. ovenf. S. IV.

² Den i Slutningen af A. M. 125 A. (s. S. 442) meddelte, i og for sig

for bevist, at Uddraget af Grágás i A. M. 125 A. har sin Kilde i en nu tabt Hovedmembran, som har været forskjellig fra de nu kjendte.

Foruden det omtalte vigtige Uddrag af en tabt fuldstændigere Codex, have vi som et Uddrag af Grágás, der findes i et nyere Haandskrift, optaget det S. 443 aftrykte lille Stykke efter A. M. 58 8vo, som angaaer Reglen i K., c. 19, S. 37 om at nýmæli, nye Love, kun gaves for 3 Aar og tabte deres Kraft, naar de ikke hver tredie Sommer medtoges i Lovsigemandens Lovforedrag.¹ Dette maatte nærmest forstaaes saaledes, at en ny Lov, om den end optoges i Lovforedraget i det første Triennium, kunde tabe sin Kraft, naar den

---

efter sit Indhold mistænkelige og fra selve Uddraget og dets Orden afvigende Fortegnelse over Balknavnene i Grágás kan der vistnok ikke tillægges nogen Betydning, navnlig som Bevis for, at der har eksisteret endnu en Recension med de der nævnte Afsnit i den der anførte Orden. Fortegnelsen er givet efter Hukommelsen (ad þui mig minnir), og Sammenhængen er da vistnok den, at den lidet kyndige Nedskriver af Uddragene, der ikke selv har havt Grágás og Járnsíða for sig, men skrevet Uddraget efter et andet Haandskrift, har, uden at bekymre sig om Indholdet og Inddelingen af selve det af ham skrevne Uddrag, eller vel endog uden at tænke derpaa, villet opskrive Navnene paa Graagaasens Afsnit efter den Hukommelse, han havde om disse ved tidligere at have seet Grágás. — Paa det heromhandlede Haandskrift har Maurer, Graagaas, S. 11, jfr. 93, først gjort opmærksom, idet han har udtalt den Mening, at det vistnok har havt sin Kilde, om ikke i et fuldkommen selvstændigt, nu tabt Haandskrift, saa dog i et blandet, eller flere forskjelligartede Haandskrifter, en Opfattelse, han, der ikke selv havde havt Leilighed til at undersøge Haandskriftet, dog kun har støttet paa den ham givne Meddelelse om Balknavnene i Haandskriftets Slutning. Sidst i Haandskriftet anføres Teitur Þorleifsson den Riges Slægtregister ned til Ari Þorvarðsson. At Uddraget skulde være blevet til i Anledning af denne Sidstes Retstrætter (cfr. Maurer, l. c., S. 11,96) er der efter den Maade, hvorpaa det omfatter Bestemmelser hørende til de forskjellige Dele af Grágás, ikke Grund til at antage.

¹ Jfr. Ordregistret i dette Bind, s. v. nýmæli.

ikke ogsaa i det følgende Triennium medtoges, o. s. v., men Spørgsmaalet var da iøvrigt, hvortil længe en Lov blev at betragte som nymæli. Stykket A. M. 58 giver nu i denne Henseende, ganske vist i en forvansket Sprogform, en selvstændig, med Forholdets Natur stemmende Regel, der maa forstaaes saaledes, at en Lov, naar Lovsigemanden optog den i sit Lovforedrag i Løbet af 3 Aar efter dens Vedtagelse, derefter ikke længer betragtedes som ny Lov, men som en Del af det faste Lovgivningsstof.¹ Denne Bestemmelse synes ikke at kunne have sin Kilde i K., og vi antage derfor, at den hidrører fra en nu tabt Recension.² Endvidere er meddelt et Stykke af Troilsbók, der indeholder en Definition af hvad der forstaaes ved Pileskudsafstand, hvilken Forklaring ikke findes i K. eller St., og derfor maa formodes at have sin Kilde i en tabt Membran. I Forbindelse hermed bemærkes, at vi have ladet aftrykke et Stykke af Membranen Gml. kongel. Saml. 1812 4to, der indeholder ordret Stedet K., c. 19, S. 37¹⁹⁻²⁰, uden at der dog er Grund til at antage, at K. her har været Kilden. De to sidstnævnte Stykker ere optagne blandt Rettelser og Tilføininger, da jeg først er bleven opmærksom paa dem efterat Texten var trykt.³

¹ Forholdet var da — omtrent som ved en provisorisk Lov — at Lovven strax traadte i Kraft, men bortfaldt, naar den ikke fik sin Sanction ved næste Gang at optages i Lovforedraget; imod den her anførte Opfattelse strider ikke Dipl. Isl., I, 260. Naar Maurer i Germania XXV, 240 udtaler, at en Ret, der indskrænker sine Loves Gyldighed til 3 Aar, umulig kan have fundet sit Tyngdepunkt i Lovgivningen, maa hertil bemærkes, at den omhandlede Regel maa sees i Belysning af den overordentlige Lovgivningsproductivitet, der gjorde et Middel som det anførte ønskeligt for at forhindre Ulemperne ved denne Productivitet, ligesom det fremdeles maa bemærkes, at Lovforedraget holdtes i Lovrettens Nærværelse, og at det altsaa ikke beroede paa Lovsigemanden alene, om han vilde udelade en ny Lov af sit Lovforedrag, men paa en Sanction af Lovretten; Udeladelse skete da ikke undtagen naar man var enig om, at en Lov var uheldig.

² Med det omtalte Stykke af A. M. 58 stemmer A. M. 37 8vo, optaget blandt Rettelser og Tilføininger.

³ Stykkerne i A. M. 58 (og 37), og Troilsbók have, hidtil været upaa-

IV. Som Tillæg til Udgaven af Konungsbók ere optagne Membranbrudstykkerne A. M. 315 fol, Litr. C, bestaaende af en Del af Rannsóknápátr, der er et af de Afsnit, som ere udeladte i St., men findes i K., med hvilken Texten i det Væsentlige stemmer, og endvidere af nogle smalle afskaarne Stykker med saa faa Bogstaver eller Dele af saadanne i hver Linie, at Læsningen var usikker og at det ikke kunde udfindes, til hvilken Text de maatte henhøre. Det er nu lykkedes mig — tildels ogsaa ved en anden Ordning af de smaa afskaarne Stykker — at finde, at samtlige disse ere paalangs skaarne Strimler af et og samme Blad, der har indeholdt Endel af Graagaaens Ómagabálkr; den rigtige Læsning af de enkelte Stykker, og Texten, som den efter Gisning kan antages at have været paa det paagjældende Blad, er her aftrykt i Tillæg VII. Medens det tidligere, da kun Stykket af Rannsóknápátr forelaa, ikke kunde vides, om Haandskriftet havde indeholdt mere end dette, er der nu, da det viser sig, at det ogsaa har en Del af Fattigafsnittet, som, naar henses til Ordenen af Afsnittene i vore to Hovedmembraner, maa formodes at have havt sin Plads paa et helt andet Sted i Haandskriftet, god Grund til at antage, at det er Levninger af en fuldstændigere Codex af Grágás. Efter den af os construerede Text af det omhandlede Stykke af Ómagabálkr viser det sig derhos, at Redactionen der har været forskjellig fra saavel St. som K., idet der snart er mere Lighed med det ene af disse Haandskrifter, snart med det andet, ligesom ogsaa Ordenen af de enkelte Bestemmelser har været forskjellig. Det fremgaaer altsaa heraf, at Recensionen har været forskjellig fra de andre nu bekjendte, hvorhos det kan formodes, at den i det Hele har indeholdt ogsaa de Afsnit, som haves i K., men ikke i St.

V. Blandt Tillægene i dette Bind ere aftrykte Brudstykkerne A. M. 315 fol., Litr. A, og A. M. 173 D. 4to, der maa antages at være ligefremme Afskrifter henholdsvis efter Konungsbók og efter Belgdalsbók,¹ men som det dog er fundet rigtigt at optage, dels for at

---

agtede; Stedet i Gl. kgl. Saml. 1812 findes omtalt hos F. Magnusen, Om de gamle Skandinavers Inddeling af Dagens Tider, S. 89, Not. **.

¹ I Udgaven af Staðarhólsbók er jeg gaaet ud fra, at A. M. 173 D. havde en mere selvstændig Betydning.

denne deres Afstamning kan foreligge saa meget klarere, dels fordi de ere ældre Membranfragmenter. Ligeledes er meddelt et Stykke af A. M. 624 4to, der svarer til K., c. 245 om Sølvets Værdi, og som bl. A. har sin Betydning ved en udentvivil rigtigere Læsemaade i et enkelt Punct, samt et Stykke af A. M. 136 4to, Skinnastaðabók, svarende til K., c. 247 og 248. At disse Stykker ikkun have faaet Plads i Tillæget er begrundet i, at de ikke henhøre til Graagaasens egentlige Text. Endelig er blandt Tillægene optaget den Del af Papirshaandskriftet A. M. 125 A., som indeholder Uddrag af Járnsíða, og som har Betydning dels med Hensyn til Opfattelsen af Uddraget af Grágás i samme Papirshaandskrift, dels i og for sig som stammende fra en nu tabt Codex, der har været forskjellig fra det eneste tilværende Membranhaandskrift af Járnsíða.

Hvad dernæst angaaer Fremgængsmaaden ved Udgivelsen af de i dette Bind meddelte Retskilder m. m., skal først med Hensyn til Christenretten bemærkes, at jeg, skjøndt Afgivelserne mellem de flere Recensioner af den tildels ikke ere særdeles store, dog ikke har troet at burde gjøre noget Forsøg paa at fremstille den under Eet, ved at lægge et af Haandskrifterne til Grund og variantvis anføre Afgivelserne i de øvrige, hvorimod jeg har ment, at hver enkelt Recension, for i retshistorisk og sproglig Henseende at komme til sin Ret, burde aftrykkes særskilt. Uagtet der fra Jón Sigurðssons Haand i Diplom. Island. forelaae en Udgave af Tiendeloven efter de fleste af Haandskrifterne, har jeg dog ment at burde medtage dette Stykke, der i Recensionerne fremtræder som sluttende sig til Christenretten, ogsaa efter de af ham udgivne Haandskrifter. Den sidste Del af Christenretten efter Belgsdalsbók, der indeholder en lang Række Bestemmelser, henhørende til den verdslige Ret, og som allerede er bleven trykt som Tillæg til min Udgave af Konungsbók, har jeg ikke ment at burde optage paany i dette Bind, der saaledes kun indeholder den første Del af Christenretten efter det nævnte Haandskrift. Ved Fremstillingen af den som A. M. 181 betegnede Text efter de fire Papirsafrifter, hvori den findes, have vi af disse lagt J. Sig. 5 til Grund, hvis Skrivemaade er den bedste, medens

Texten er fremstillet ved Benyttelse af alle Haandskrifterne. Det er altsaa et Aftryk af J. Sig. 5 med dettes Skrivemaade, der er givet, dog med Rettelser i Texten efter de andre Haandskrifter, hvorom Bemærkning hver Gang er gjort i Noterne, ligesom ogsaa de afvigende Læsemaader, selv hvor disse ere feilagtige, ere nøiagtig anførte. Ved Meddelelsen af Þingeyrabók er benyttet en Afskrift, der er taget paa en Tid, da den var mindre beskadiget af Ælde; en saadan Papirsafskrift har ligeledes været til Benyttelse ved Udgivelsen af A. M. 315 Litr C. Ligesom vi overalt (undtagen i A. M. 181) have i Klammer anført det paagjældende Haandskrifts Sidetal, saaledes have vi ved Aftrykkene af Þingeyrabók, der har mange Lacuner, samt af A. M. 315 A og 173 D, med Hensyn til hvilke dette tildels ligeledes er Tilfældet, ved Streger betegnet Begyndelsen af hver Linie. Lacunerne saavel i de nævnte Haandskrifter, som hvor saadanne iøvrigt findes, navnlig ogsaa i den omtrent helt af os construerede Text af A. M. 315 C, ere udfyldte saaledes, at det Tilføiede er sat i Klammer, hvorved Texten er bleven mere læselig end ellers vilde have været Tilfældet. Forøvrigt er i det Hele den samme Fremgangsmaade ved Udgivelsen brugt som ved Konungsbók og Staðarhólsbók, saaledes at Texten er nøiagtig aftrykt efter Haandskrifterne og Skrivemaaden i hvert enkelt af disse gjængivet, saavidt dette har kunnet skee ved Anvendelsen af de almindelige Skriftegn; Forkortelserne ere betegnede med Cursiv og opløste overensstemmende med hvert Haandskrifts Skrivemaade. Disse Regler have vi troet at burde følge ogsaa ved de yngre Membraner og Papirshaandskrifterne, uagtet Skrivemaaden her ikke kunde have en lignende Interesse som i de ældre Haandskrifter; vi have imidlertid antaget, at man ved Udgivelsen af Haandskrifter, og ikke mindst Lovhaandskrifter, ikke kan vise for stor Nøiagtighed. Ved Siden heraf er Texten behandlet kritisk for hvert enkelt Haandskrifts Vedkommende, saaledes at der derhos stedse i Noter er gjort Bemærkning om enhver Afvigelse fra Haandskriftet. Medens den aftrykte Text i Forbindelse med Noterne i det Hele antages at ville give et tilstrækkeligt Billede af de paagjældende Haandskrifter, skal her særlig endvidere bemærkes, at

Accenter, hvor de forefindes, altid er trykte i Texten, selv hvor de, som navnlig i Staðarfellsbók og Arnarbælisbók, undertiden ere meget vilkaarlige; imidlertid ere dog Accenter over i, der i flere af Haandskrifterne bruges meget hyppigt, som rent graphiske udeladte undtagen i den udmærkede Þingeyrabók.¹ Interpunctionen ei fulgt, dog saaledes at Punctum er udeladt, hvor det, som f. Ex. i Skálholtsbók og Staðarfellsbók, ved æ eller e = eða, sættes baade foran og efter dette Bogstav; i Arnarbælisbók staaer undertiden Punctum foran e = eda, undertiden ikke, og her er det bibeholdt, hvor det findes; Punctum er ofte tilføiet, hvor det mangler i Haandskrifterne, hvilket navnlig i A. M. 158 og A. M. 50 er meget hyppigt; om saadan Tilføielse er der altid gjort Bemærkning. I nogle af Haandskrifterne, f. Ex. Arnarbælisbók, A. M. 50, o. s. v. findes kun d ikke ð; i A. M. 158 bruges disse Skriftegn iflæng og vilkaarligt, og i de Haandskrifter, der ellers bruge ð, kan der findes Undtagelser herfra; vi have i saa Henseende gjengivet den paa hvert Sted i Haandskrifterne stedfundne Skrivemaade. Dette gjælder ligeledes om Skrivemaaden æ. I A. M. 158 er Ordet þeir jevnlig skrevet þ⁷i, hvilket vi have opløst til þeir. Paa nogle Steder i Tiendeloven have vi afveget fra Læsemaaden hos Jón Sigurðsson i Dipl. Island., hvilket da altid kun er skeet efter nøie Undersøgelse og Overveielse; herom er da gjort Bemærkning i Noterne, undtagen forsaavidt angaaer enkelte mindre Afvigelser, f. Ex. med Hensyn til Interpunction, Anvendelsen af E, e eller e (der i Almindelighed beroer paa et Skjøn) eller desl. Af Christenrettens Recensioner have vi stillet i Spidsen Skálholtsbók, som det fyldigste, skjønt ikke det ældste af Haandskrifterne, og ved samme i Noterne henvist til de tilsvarende Steder i Konungsbók, Staðarhólsbók og de øvrige Recensioner af Christenretten, ligesom der ogsaa er gjort Bemærkninger om Endel af de væsentligere Udeladelser eller Tilføininger, som findes i de nævnte andre Recensioner i dette Bind. Ved disse sidste er der da igjen alene henvist til Skálholtsbók forsaavidt

¹ Puncter over brede Vocaler i Haandskrifter, ældre end c. 1770, ere gjengivne med Accent, f. Ex. i Ny kgl. Saml. 1915, Ingib. Magnusens Haandskr. o. s. v.

de paagjældende Bestemmelser findes der, ellers til de andre Haandskrifter, hvor noget Tilsvarende haves. Ved Þingeyrabók er henvist til St., ved 125 A og 315 C til St. og K., ved 58. 315 A, 624, og Skinnastaðabók til K. og ved A. M. 173 D til Belgsdalsbók. Udtaget af Járnsíða i A. M. 125 A er forsynet med Henvisninger til Udgaverne af den. Det bemærkes, at ingen af de her udgivne Retskilder har Vedtegninger i Margen om at enkelte Bestemmelser ere nye Love eller deslige.

Da nærværende Udgave er at betragte som tredje Afdeling af den af mig under Fællestitlen Grágás besørgede Udgave af Retskilder, henhørende til den islandske Fristats Ret, hvis foregaaende to Afdelinger ere Udgaverne af Konungsbók med Tillæg, og af Staðarhólsbók, har jeg troet at burde ledsage det her foreliggende Bind, der afslutter min Udgivervirksomhed med Hensyn til Grágás, med Oplysninger og Hjælpemidler, som have Hensyn ikke blot til det nu Udgivne, men til det hermed fuldførte samlede Værk i det Hele. I den Fortegnelse over det haandskriftlige Materiale, som ledsager denne Forerindring, er saaledes givet Oplysninger ogsaa om de i de foregaaende Afdelinger udgivne Retskilder, som Tillæg til hvad om dem tidligere er forklaret, og endvidere er der tilføiet dette Bind udførlige Registre til og Oversigter over hele Værket. I det første af disse Registre vil der findes en classificeret Oversigt over det ikke ringe Antal udgivne Haandskrifter eller Dele af disse, med Oplysning om, i hvilket Bind hvert for sig findes, og med Tilføiende af deres, navnlig ogsaa Konungsbóks og Staðarhólsbóks, Inddeling i Afsnit og Capitler. Dernæst er meddelt en sammenstillende eller synoptisk Oversigt over Indholdet af samtlige udgivne Haandskrifter. Ved denne Sammenstilling, som, for ikke at optage en altfor stor Plads, har maattet gjøres noget sammentrængt, har det været Opgaven paa den ene Side at paavise, hvad der er tilsvarende og fælles i de forskellige Haandskrifter eller Recensioner, idet der da særlig er lagt Vægt paa at lade Forholdet imellem de to Hovedhaandskrifter i Enkelthederne træde frem, men hvorved navnlig ogsaa de i dette Bind meddelte Haandskrifter ligesom indordnes paa deres Plads i

Systemet, og paa den anden Side at fremhæve, hvad der, efterat det hele Fællesindhold saaledes er samlet, bliver tilovers i hvert enkelt Haandskrift som selvstændige Bestemmelser, der ikke findes i det andet Hovedhaandskrift eller i noget af de to Hovedhaandskrifter. Til saadanne selvstændige, ved et Mærke udhævede Bestemmelser er ikke henregnet hvad der efter rigtig Fortolkning maa ansees at have sit Tilsvarende andetsteds, eller hvad der, uagtet det ikke paa det paa-gjældende Sted har noget Tilsvarende, maa betragtes som stemmende med den almindelige, positive gjældende Ret, eller som selvfølgelig, men alene hvad der maa ansees som en særlig af Lovretten vedtagen Lov, der er blevet optaget af den enkelte Samler i hans Haandskrift eller Lovsamling, men ikke er kommet til Optagelse i de andre Haandskrifter.¹ Det vil af denne Sammenstilling sees, at den aldeles overvoeiende Del af Indholdet, uanseet den forskjellige Orden, hvori Bestemmelserne findes, er fælles for vore to Hovedrecensioner, og navnlig sees det, at hvad der af særlige Bestemmelser findes i K. (bortset fra de Afsnit, som kun denne Membran har), er forsvindende, saa at det kan siges, at K. i det Væsentlige (udenfor disse Afsnit) kun indeholder hvad der findes i St., og at Forskjellen mellem St. og K. navnlig bestaaer i, at St. foruden det fælles Indhold har mange særlige enkelte Stykker, der imidlertid ved nærmere Undersøgelse vise sig i Almindelighed kun at være nærmere Detailbestemmelser angaaende de i det fælles System indeholdte Regler. Den omhandlede sammenstillende Oversigt turde saaledes kunne bidrage til tydeligere at vise Eenheden mellem de forskjellige Recensioner. Hvor enig jeg end, som tidligere bemærket², er med Professor K.

---

¹ Det sees let, at denne Sammenstilling er forskjellig fra de Anførsler af Paralelsteder, som ved de enkelte Retskilder ere tilføiede. For saavidt der tidligere er gaaet ud fra, at forskjellige Bestemmelser ikke have noget Tilsvarende i andre Haandskrifter, er en Berigtigelse heraf i flere Tilfælde skeet i Sammenstillingen, uden at dog derom er gjort Bemærkning i Noter.

² Forerindr. til Staðarhólsb., S. XXVI flg.

Maurer, til hvem Prof. Gustav Storm i hans meget velvillige Anmeldelse af Staðarhólsbók, i Nordisk Tidskrift för Vetenskap, Konst och Industri 1880, S. 78 fig., i denne Henseende har sluttet sig, i at Navnet Grágás om den islandske Fristats Lovsamlinger i sin Oprindelse er urigtigt,¹ maa jeg dog mene, at den Eenhed, der efter det Anførte findes mellem de Lovsamlinger, vi have fra den islandske Fristats Tid, gjør det ønskeligt, at disse betegnes med et fælles Navn, og da navnlig, idet ingen anden passende Benævnelse haves,² med den allerede i flere Hundreedaar om disse Lovsamlinger brugte Betegnelse Grágás, der ikke kan misforstaaes.³ Da der i Sammenstillingen ikke har kunnet tages Hensyn til, at en Række Steder kun ere anførte ufuldstændigt (som Henvisninger), navnlig i K., saa at fald Vished ikke kan haves om at deres Indhold ganske svarer til de Steder i andre Haandskrifter, hvor de findes fuldstændigt, samt til at en Række Bestemmelser ere anførte i Haandskrifterne som nye Love, have vi, tildels som Tillæg til den sammenstillende Oversigt, optaget Fortegnelser over saadanne Steder, hvorved der da tillige har været Leilighed til at fuldstændiggjøre Listen over de Steder i St., der betegnes som nye Love, og til at optage blandt Henvisningerne det ovenomtalte Sted i A. M. 181.

Foruden et Sted- og Navneregister er endelig meddelt et Ordregister eller Glossarium til hele Grágás. Planen for dette har for det Første været, at give Forklaringer af Graagaasens Retssprog,

¹ Om Navnets Anvendelse i Norge c. 1580 paa den norske Lovgivning meddeler Prof. G. Storm l. c., S. 81 Oplysning.

² Meddelelsen i Thorkelins Udgave af Biskop Arnes Christenret, S. XIV, Not. g, om at Membranen A. M. 350 fol. som en af Kilderne til den nævnte Christenret nævner Islandzbok, hvilket da maatte være en Betegnelse for den islandske Fristats Ret, er urigtig; Udtrykkene Membranen ere: af islendzkri bok.

³ I Germania XXV, 233 har nu ogsaa Maurer erklæret sig enig i, at der, naar ikke iøvrigt Slutninger derfra drages med Hensyn til Beskaffenheden af Texterne, ingen Betænkelighed er ved Brugen af det engang traditionelle og practisk bekvemme Navn Grágás.

idet da tillige undertiden Bidrag er givet til Forstaaelsen af vanskelige Steder. Sjældne eller tvivlsomme Ord i Almindelighed ere ikke optagne, men kun Ord — saavel som Betydninger — der have juridisk Interesse; Ord, som findes forklarede i selve Grágás paa det Sted, hvor de forekomme, f. Ex. egningarkviðr I a, 65, hrísungr, hornungr¹, bæsingr, vargdropsi, I a, 224, II, 68, og som iøvrigt ikke synes at have nogen videre retshistorisk Interesse, ere ikke medtagne. Det er en Selvfølge, at jeg har taget Hensyn til de islandske Ordbøger, der foreligge fra S. Egilsson, Eiríkr Jónsson, Fritzner (af 1867), og G. Vigfusson, Möbius's Altnordisches Glossar, J. Þorkelssons Supplémenter til islandske Ordbøger o. s. v. Det vil imidlertid findes, at Ordregistret indeholder mange Berigtigelser og nye Forklaringer, hvilket er naturligt, da hine Ordbogsarbejder ikke særlig have sysselsat sig med Lovsproget. Til den ældre Literatur udenfor Grágás er i Almindelighed ikke taget Hensyn.² Fremdeles har jeg ment, foruden Ordforklaringerne, endvidere at burde give Forklaringer

¹ Jfr. nu herom Maurer, Die unächte Geburt n. altnordischem Rechte i Sitzungsber. 1883, S. 4 flg.

² Hvor fristende det end har været for mig med Hensyn til denne sproglige Side af Registret i mange Tilfælde at søge Oplysning og Raad hos min solide, udmærkede Ven, Professor Konráð Gíslason, har jeg desuagtet modstaaet denne Fristelse, da jeg har ment, at jeg helst alene maatte bære Ansvaret. Dog har jeg omtalt til ham min Forklaring af heyrinorð (Ordreg., S. 697) samt min Opfattelse af, hvilken Betydning var den oprindelige af Ordene útlagr, útleğð (S. 685—6), og han har da tiltraadt disse mine Opfattelser; ligeledes har jeg forelagt ham min Forklaring af einlát, hvor han har havt Betænkelighed med Hensyn til det i Forbindelse dermed brugte Udtryk telja á hendr; jeg har dog troet, ogsaa af retshistoriske Grunde, at maatte fastholde den af mig i Ordregistret opstillede Forklaring af Ordet einlát, der synes at kunne stemme med dets Brug i andre ældre Skrifter. Fremdeles skylder jeg ham Bemærkningen om, at alaðsfestr udledes af alað, ikke alaðr, og heyrinorð af heyrin, den oprindelige Form for heyrn. Jeg har ogsaa samtalet med ham om de Spor af et ældre Sprog, som findes i Recensionen A. M. 181 og i Haandskriftet A. M. 125 A, ovenf. S. VI og XII.

af juridiske Begreber, og en Række Ord ere i Henhold hertil optagne, som i sig selv ere almenforstaaelige, f. Ex. arfr, eiðr, men hvis særlige Betydning i den islandske Fristats Ret jeg har ment at burde belyse; mange af Artiklerne ere derfor at betragte som smaa, sammentrængte retshistoriske Afhandlinger, og i sin Helhed vil Ordregistret, gennem mere eller mindre detaillerede Sammenstillinger af Graagaasens Bestemmelser, findes at give et Billede af de vigtigere Retsforhold og at kunne betragtes som et tildels skizzeret Compendium af, eller Forarbejde til en islandsk Retshistorie efter Grágás i dens Hovedtræk¹. Jeg har da herved tillige havt Leilighed til at udtale min Mening om en Række Puncter, vedrørende den islandske Retshistorie og til at meddele ikke faa nye Opfattelser og Resultater; undertiden ere tidligere af mig fremsatte Opfattelser her blevne berigtigede, uden at Bemærkning derom altid er gjort. Muligen vil det Billede, der saaledes vil fremgaa af den islandske Fristats Ret, bidrage til at vise dens Eiendommelighed, navnlig ogsaa ligeoverfor den ældre norske Ret, og derved medvirke til den Anskuelse, at disse Retter i videnskabelige Undersøgelser i Almindelighed ikke egne sig til at behandles under Eet, hvorved det, som gjælder om den ene, let overføres paa den anden, men til særskilt Behandling.² Paa Grund af den Plads, der kunde indrømmes dette Register, har der i Reglen ikke kunnet tages Hensyn til Sagalitteraturen, eller dennes Forhold til Graagaasen, ligesom der eiheller i Almindelighed har kunnet henvises til den retshistoriske Literatur; dog ere jævnlig Maurers Skrifter citerede.³ Ordregistret vil iøvrigt ogsaa, navnlig ved Hjælp af de i

¹ En saadan har man hidtil ikke havt; i sit Skrift *Island*, S. 142, har K. Maurer stillet Udgivelsen af en udførligere islandsk Retshistorie i Udsigt.

² Amira har i Fortalen til sin *Nordgermanisches Obligationenrecht I* bebudet i andet Bind af dette hans Værk at ville meddele de *«alt-nordische»* Retter, d. e. *«den norske Stammes Ret i Norge og i Island;»* muligen er det dog hans Mening at behandle den islandske og den norske Ret hver for sig.

³ Hans ovennævnte nylig udgivne Afhandling *Die unächte Geburt nach altnordischem Rechte* har jeg ikke kunnet benytte, da den først er

Slutningen tilføiede Henvisninger, kunne gjøre Tjeneste som Realregister til den samlede Udgave af Grágás.

Blandt Rettelser og Tilføininger ere optagne ogsaa enkelte Rettelser til Konungsbók og Staðarhólsbók, og photolitographiske Facsimiler, der ere udferte af Budtz Müller & Co., ere vedføiede af de vigtigste Membraner, deriblandt ogsaa de i de tidligere Bind udgivne.

De i Udgaven af Konungsbók med Tillæg, Udgaven af Staðarhólsbók, og i dette Bind meddelte Retskilder, henhørende til Grágás, er Alt hvad der hidtil har været bekjendt, eller hvad jeg ved omhyggelige Undersøgelser under Forarbejderne til dette Bind har kunnet finde eller blive opmærksom paa af saadanne. Jeg har gjenemgaaet ikke blot Membranhaandskrifterne, men ogsaa de Papiersafskrifter af Grágás eller Dele af den, som findes i den Arnamagnæanske Samling, det store kongelige Bibliothek, det islandske litteraire Selskabs (bókmentafélags) Haandskriftsamling, og Jón Sigurðssons Haandskriftsamling, ligesom jeg endvidere har faaet udlaant et Odense Cathedralskole tilhørende Haandskrift af Grágás; med særlig Omhu har jeg undersøgt de Haandskrifter, med Hensyn til hvilke der tidligere har været reist Tvivl, om de muligen maatte have en fra vore to Hovedhaandskrifter forskjellig Text¹, men uden at finde dette bestyrket. Jeg har frem-

---

udkommen efterat Ordregistret var trykt. Ogsaa Lehmanns og Carolsfelds Die Nialssage er kommen mig for sent ihænde til at jeg kunde tage Hensyn til den.

¹ Nemlig M. Steph. 6; A. M. 339, 341; A. M. 338; jfr. Schlegel, Commentat., S. CLXI, Note 1 cfr. XLVI, CLXIII, Not. **; Sammes Afhandling i Nord. Tidskr. f. Oldk. I, 115, Note 1; Th. Sveinbjörnsson i Udg. af Járnsiða, S. XXV; Maurer, Graagaas, S. 9 Not. 64; S. 10, Not. 66; S. 14, Not. 96. Om et af de, navnlig i N. Tidskr. for Oldk. l. c. omtalte Haandskrifter, nemlig et Finn Magnusen tilhørende Brudstykke, der skulde indeholde hvad der mangler i Staðarhólsb., men findes i Konungsb., jfr., Grágás 1829, S. CLX, har jeg dog ikke kunnet faae nogen Oplysning; sandsynligvis har det været uden Værd. Det forholder sig ikke rigtig, at de i Grág. 1829, I, 195, Not. 1 ommeldte Ord (jfr. Maurer, Graagaas, S. 14, Not. 98) findes i Papiersafskrifterne; de mangle ogsaa der.

deles søgt at erholde Kundskab om de andetsteds værende Haandskrifter, og har for Islands Vedkommende navnlig i den Henseende henvendt mig til Rector Dr. Jón Þorkelsson, som med overordentlig Redebonhed og Omhu har meddelt mig saadanne Oplysninger, og navnlig tilsendt mig omhyggelige Beskrivelser af forskjellige Papirshaandskrifter; lignende Meddelelse har jeg erholdt fra Overretsjustitiarius Jón Pjetursson med Hensyn til to ham tilhørende Haandskrifter. De to i Stockholms kongelige Bibliothek værende Afskrifter af Grágás har jeg erholdt udlaant, og har iøvrigt søgt Oplysninger om de der saavel som i Bibliothekerne i Upsala og Lund beroende Haandskrifter.¹ For Norges Vedkommende har Prof. Gustav Storm vist mig den Vællie at meddele mig en af ham forfattet Fortegnelse over Christiania Universitetsbibliotheks Haandskrifter af Grágás eller Dele af den og senere at give mig nærmere Oplysninger om nogle af disse Haandskrifter. For Englands Vedkommende, hvor navnlig en Del af Finn Magnusens Haandskrifter nu beroe, har jeg brevvet med Dr. Guðbrandr Vigfússon, Mag. Eiríkr Magnússon og nuværende Overlærer ved Möðruvalla Realskole, J. A. Hjaltalín; den Sidstnævnte skylder jeg Oplysninger saavel om de i Edinburgh, som de i British Museum værende Haandskrifter. Endelig har jeg tilskrevet min ærede Ven, Prof. Konrad Maurer, hvis Kjendskab til, og Interesse for, samt Fortjeneste af Alt hvad der staaer i Forbindelse med de gamle nordiske Retskilder og med en kritisk Bedømmelse og Behandling af dem

---

¹ Stockholms kgl. Bibl. Haandskrift C 3 og C 4, som jeg bl. A. ogsaa har faaet udlaant til Undersøgelse, og som i Arwidssons Förteckning betegnes som Kristinrétt, indeholde ikke Graagaasens, men Biskop Arnes Christenret. De under 82 fol. i samme Förteckn. anførte Christenretter ere efter Bibliothekar Klemmings Meddelelse norske (N. gl. L., II., 326 fig. og 341 fig). Ogsaa andetsteds, f. Ex. i den Arnamagnæanske Samling og paa det store kongel. Bibliothek findes Haandskrifter, der betegne sig som indeholdende Christenret eller islandsk Christenret, men som ved Undersøgelse have vist sig ikke at være Graagaasens. Cod. delagard. Upsal. 9 4to., som jeg har havt Leilighed til at undersøge, indeholder fol. 170—172 Uddrag af Biskop Arnes, ikke Graagaasens Christenret.

er saa stor, og spurgt ham, om han maatte være i Besiddelse af, eller istand til at give mig Oplysning om Haandskrifter, der egnede sig til at komme i Betragtning ved nærværende Udgave, og hans Svar har været, at han ikke kunde paavise andre end de i hans Artikel Graagaas anførte Haandskrifter, naar undtages et Par i hans Besiddelse værende Papirshaandskrifter af til Christenretten hørende Stykker, som han har fundet værdiløse. Som det var at forudsee, have de saaledes foretagne Undersøgelser vel ikke bragt nogen hidtil ukjendte Membraner frem, men de have dog ført til, at forskjellige Papirshaandskrifter af Betydning ere blevne fundne og at de tidligere bekjendte Retskilders Antal herved er blevet forøget med Texterne efter A. M. 181, M. Steph. 17, A. M. 125 A. — paa hvilken sidste iøvrigt allerede Maurer, som ovenanført, havde henledet Opmærksomheden — A. M. 58, og Troilsbók. Resultatet med Hensyn til de øvrige Papirshaandskrifter, som jeg har undersøgt eller erholdt Oplysninger om, er derimod, at disse samtlige maa antages at nedstamme fra de Membraner, der haves i Behold. Vel ere saadanne Afskrifter nu i det Hele at betragte som værdiløse, men jeg har dog troet, paa Grund af den flersidige Interesse, dette kunde have, at burde i Fortegnelsen over det haandskriftlige Materiale, der vedføies denne Forerindring, kortelig anføre samtlige de Papirshaandskrifter af Grágás eller Dele af den, som jeg saaledes har undersøgt eller erholdt Oplysninger om. I Forbindelse med de heromhandlede Undersøgelser af Lovhaandskrifter har jeg gjennemgaaet trykte Skrifter og utrykte islandske Afhandlinger, navnlig fra 17. og 18. Aarhundreder for at eftersøge, om der muligen herved kunde findes Spor af nu tabte Recensioner af Grágás. Ved dette Eftersyn har jeg hos Jonas Rvgmann, Greinir or þeim gavmlu laugum, samanskrifadar or imsum bokum og saugum, Upsala 1667, S. 21 fundet følgende, med St., c. 355, K., c. 108 ikke ganske stemmende og derfor muligen fra en anden Recension hidrørende Bestemmelse: »þad er fyrisatr er menn bida af þui, at þeir hyggja þar til, at verka¹ vit þan man i þeim

¹ Bør vel være: hyggja þar til áverka.

sama stad, er þeir vita hinir munu að koma, edr þeir sua gangi i veg þeim, til samfundar.“¹ Endvidere findes i den af Björn Jónsson paa Skarðsá (1574—1655), vistnok før 1633 affattede, utrykte Ráðning á fornyrðum lögbókar i A. M. 61 8vo., skrevet med hans egen Haand, ved Ordet flet i Jónsb. Mannh., c. 7: arfsalsmanninn kalla dönsku lögin fletförling. Svo hljoda og gömul lög vor²: hann skuli bui brigda og færa flet sitt.“ Disse sidste fire Ord findes ikke i de nu bekjendte Haandskrifter af Grágás, men nogen Sandsynlighed for, at de overhovedet have havt Plads i en Recension af denne er der iøvrigt ikke. Endelig kunde det, som allerede af Maurer anført,³ af Arngrímur Jónssons Crymogæa, udgiven 1609, synes at fremgaa, at han har havt for sig en nu ukjendt Recension af Grágás. Af de forskjellige Betegnelser, hvorunder han, der sees at have havt et med St. beslægtet Haandskrift, citerer de til Afsnittet Um fjárleigur hørende Bestemmelser vil der dog, som af Maurer bemærket, ikke kunne sluttes Noget, da han kan have benyttet forskjelligartede Excerpter. Forsaavidt angaaer enkelte af ham anførte Bestemmelser af Fristatens Ret, f. Ex. S. 94 cfr. 93, at Barn, der er ufødt ved Faderens Død, ikke arver, om det end kommer levende til Verden og faaar Mad ned, med mindre Arven er falden efter 40de Dag fra Undfangelsen — en Forskrift, der i og for sig ikke kan formodes at have havt Plads i Fristatens Ret — eller S. 95 om Værgemaal for Døve, Stumme, Syge, hvorom vore Recensioner Intet indeholde, tør der

¹ Det af os efter Troilsbók optagne Stykke findes ogsaa hos Rvgmann, l. c., S. 21—22, saalydende: Þa eru menn skildir að laugum, að annar huor er leingra kominn enn ördrag, or þeim stad er þeir hlupu sidast; enn það er ördrag er ör er sett a boga streing, og sie sua skotid fra þeim stad, sem sidast hlaupid var, og til þess stadar er örinn fellur nidr sialf, ef eigi stædi þar (udentvivil rettere: ef ekki stædi þar fyri, sua henni mætti hambla.

² Herved sigter Forf. til Grágás, jfr. Maurer, Graagaas, S. 95. Det der (efter G. Vigfússons Meddelelse) citerede A. M. 115 8vo er ikke B. Jónssons Ráðning, men Grænlandssaga, skrevet af denne.

³ L. c., S. 14, Not. 99; S. 94, Not. 53.

neppe uden videre tillægges disse hans Anførsler Betydning, da han dels synes undertiden at indskyde sine egne Bemærkninger eller Udviklinger, dels S. 73 sammenblander Grágás og Járnsíða, og dels S. 95 som Jordløsningsfrist nævner 10 Aar, hvilket vistnok er taget fra Jónsbók, Landabr., c. 1, som han saaledes ogsaa har sammenblandet med Grágás. Naar fremdeles det af ham anførte Indhold af Titulus de contractibus, S. 96—97, ikke falder sammen med Afsnittet Um fjárleigur i St., idet den bl. A. skulde indeholde Sørenten, der er et af de Stykker, som alene K., men ikke ogsaa St. har, vil der vistnok efter det Anførte ikke heller kunne lægges nogen Vægt herpaa. Særlig bemærkes, at efter Capitelinddelingen i A. M. 125 A. kunde det vel være muligt, at den Membran, hvorfra dette Haandskrift stammer, i det heromhandlede Afsnit har indeholdt de til Sørenten hørende Bestemmelser, og A. Jónsson kunde da tænkes netop at have haft selve denne Membran eller en Afskrift af den, men imod at dette har været Tilfældet taler, at han intetsteds viser Kjendskab til de øvrige Afsnit af Grágás, som nu kun findes i K., men som maa antages ogsaa at have haft Plads i Originalen til A. M. 125. Det bliver da rimeligst, at han alene har haft en Afskrift af Staðarhólsbók. I andre end disse tre Tilfælde, hvoraf ialfald kun det Førstnævnte maaskee har Betydning, have vi ikke fundet Spor til, at vedkommende Forfattere have haft nogen anden Text for sig end en af vore Hovedmembraner eller de iøvrigt nu kjendte Recensioner.¹ Det maa nu

¹ Efter St. eller Afskrifter af den citere: Th. Bartholin, Antiquitat. danic.; Björn Jónsson paa Skarðsá (kjender ikke K.; dog er i A. M. 181 optaget Baugatal, med Opgivende, at det er efter en Afskrift af ham), Jón Daðason († 1676); Jón Magnússon, Broder til Á. Magnússon († 1738). Páll Vidalin citerer efter St., Staðarfellsb., Arnarbælisb., Leirárgarðab., og i en senere Periode efter K.; Bjarni Haldórsson († 1773) efter St. og K.; J. Erichsen efter St. og K.; Christenretten efter K.; Jón Olafsson, de Baptismo og de Cognatione spirituali efter K., Staðarfellsb., og A. M. 181.; Eggert Ólafsson og Bjarni Pálsson efter K.; Finus Johannæus Hist. eccl. o. s. v. efter St. og K.; Christenretten efter Skálholtsbók. En Række juridiske Forfattere anføre Bestemmelser af Grágás, uden at det sees, hvilken Recension der sigtes til.

ogsaa som et vigtigt Datum for, at ikke andre Membraner af Grágás eller Dele af den have været til i de senere Aarhundreder anføres, at Árni Magnússon aabenbart ikke har kjendt andre Hovedmembraner af den end de to nu tilværende, ligesom ogsaa hans ovenf. S. VI Note 3 anførte Notits viser, at han særlig heller ikke har havt andre Membraner af Christenretten end de nu tilværende, naar undtages den tabte Leirárgarðabók.¹ Endnu skal her kortelig bemærkes, at det synes klart, at der ved Udarbeidelsen af Járnsíða og navnlig Jónsbók har været til Benyttelse et andet Haandskrift eller andre Haandskrifter end St. eller K. Hvad særlig angaaer Jónsbók, hvor mange Stykker af Fristatens Ret ere optagne, ligne disse Stykker vel ofte nærmest St., men paa den anden Side findes der en Række Bestemmelser, der kun have deres Tilsvarende i K. Paa enkelte Steder er, som ved A. M. 125, Ligheden med St. og med K. afvejlende. Nogle Steder i Jónsb., Rekabálkr ligne þingeyrabók, medens andre afvige fra den. I en Række Tilfælde kan der være Spørgsmaal, om de optagne Stykker muligen have deres Kilde i en særegen Recension².

Spørges der nu, hvilke Resultater de her udgivne Retskilder maatte medføre med Hensyn til Opfattelsen af vore Texter i Almindelighed, maa det fremhæves, at medens det tidligere kun vidstes, at man havde de to Hovedhaandskrifter, og Levninger af en Hovedcodex i A. M. 315 Litr. D, maa det nu ansees oplyst, at vi endvidere have Stykker af to³ andre Hovedcodices, A. M. 315 C og A. M. 125 A, hvorved Antallet af de Hovedrecensioner eller Dele af saadanne, vi have, er steget til 5, foruden A. M. 315 B, der nærmest maa antages for et Supplementhaandskrift, men dog muligen er et Brudstykke af

¹ Paa den forvirrede Meddelelse i Uldalls Saml. 46 (s. nedenf. B.), om at en Membran af Grágás skulde være forgaaet ved Ildebrand paa Múkapverá kan der neppe lægges Vægt.

² Saal. þegnaskylda, c. 1., S. 28 (Udg. af 1858) fyrir sjálfan sik; Mannh. c. 13, S. 44 skinndráttar; flere Steder i Rekabálkr og Farmannalög, f. Ex. sidstnævnte Afsnit c. 5, S. 209 ¹⁴—¹⁶ o. s. v.

³ Eller en, dersom A. M. 125 A muligen skulde stamme enten fra 315 D eller 315 C.

en fuldstændig Codex, hvortil kommer de selvstændige Recensioner, der haves af enkelte Dele af Grágás (Christenretten, Þingeyrabók, de Stykker af den verdslige Ret, som findes i Belgsdalsbók o. s. v.). Lovrettesafsnittet, K., c. 117, S. 213, omtaler i en Bestemmelse, der ikke kan være fra den første Tid efter Lovenes Nedskrivning ved Hafiði (1117—1118), men vel f. Ex. fra c. 1160—1170, dels Hafiðaskrá, dels andre Lovhaandskrifter, deriblandt de to, som Biskopperne havde; der maa da altsaa dengang have været f. Ex. (mindst) 6 Haandskrifter eller Lovsamlinger, iberegnet Hafiðaskrá og Biskoppernes Samlinger. Der vilde i og for sig Intet have været til Hinder for at alle disse Haandskrifter endnu vare til. Af de ovennævnte nu tilværende Haandskrifter er der imidlertid vistnok kun eet, nemlig A. M. 315 D, der efter sin Alder muligen har hørt til de i Lovrettesafsnittet omtalte Haandskrifter. Paa den Tid, da Konungsbók og Staðarhólsbók bleve nedskrevne i det 13de Aarhundrede, have maaskee alle de i Lovrettesafsnittet nævnte Haandskrifter endnu været til, foruden vistnok mange flere. Af de i dette Bind udgivne Haandskrifter sees Staðarfellsbók og F. Magn. 161 at have deres Kilde; et fælles ældre Haandskrift. Paa lignende Maade maa de øvrige i dette Bind udgivne Recensioner af Christenretten nedstamme hver fra sit gamle Haandskrift. — En særegen Interesse har det, at Þingeyrabók, A. M. 181 i dens første Del, og A. M. 125 A. vise en med Staðarhólsbók tildels stemmende Text, saaledes at dog St. ikke har været Kilden til dem, men at St. og de tildels have nedstammet fra fælles ældre Haandskrifter. Dette, saavel som ogsaa de Spor til afvigende Capiteldannelinger, som findes i St., f. Ex. c. 352, 353, turde vistnok vise hen til en tidligere Tilværelse af flere omtrent samstemmende Haandskrifter af lignende Recension som St., hvorved et yderligere Bevis afgives for, hvad der ogsaa af andre Grunde maatte antages, at St. ikke er en paa den Tid, den nedskreves, tilbleven Samling, men en Afskrift af et ældre Haandskrift. Der synes da at have bestaaet en ældre Art Recensioner, der nu repræsenteres af Konungsbók, med hvilken ogsaa A. M. 315 D, forsaa vidt angaaer Ordenen af Bestemmelserne, nærmest synes at stemme, og paa den anden Side en yngre,

bedre ordnet, og hvad det samlede Stofs Rigdom angaaer, udmærket Recension, hvorefter Staðarhólsbók er skrevet. Naar denne Recension, der er Kilden til St., er bleven til, er det umuligt at sige noget om. Forsaavidt St. helt har udeladt forskjellige Afsnit, har dette Haandskrift maaskee i den Henseende været enestaaende; saavel 315 C som 125 A indeholde Stykker af de saaledes af St. udeladte Afsnit.

Hvad angaaer Graagaasens Christenret med Tiendeloven, hvis forskellige Recensioner optage en betydelig Del af dette Bind, antage vi, i Henhold til hvad Maurer i hans i mange Retninger udmærkede Skrift Graagaas har udtalt¹, at de os foreliggende Recensioner af den i det Væsentlige ere en Gjengivelse af den i 1096 vedtagne Tiendelov og den i 1123—1133 vedtagne Christenret, med de senere skete Forandringer og Tilfæielser af nye Love. Herfor taler for den egentlige Christenrets Vedkommende, at den i alle Haandskrifterne betegnes som den i Biskopperne Thorlaks (1118—1133) og Ketils (1122—1145) Tid vedtagne Christenret. At den i ethvert Fald i den Skikkelse, hvori vi have den, hidrører fra den sidste Del af det 12te Aarh., eller navnlig c. 1170—1180, fremgaaer af den af Maurer l. c. fremhævede Omstændighed, at den ikke bærer Spor af Biskopperne Þorlákr Þórhallssons (1178—1193) og Guðmundr Árnasons (1203—1237) hierarchiske Bestræbelser². Naar der saaledes paa dette Omraade i det Væsentlige fandt en Stilstand Sted i Lovgivningen, er det i og for sig sandsynligt, at det Samme har været Tilfældet med Hensyn til Graagaasens verdslige Ret. Dette bestyrkes derhos i høj Grad ved at see hen til det i Fristatens senere Tid, navnlig efter c. 1172 herskende Anarchi³. Naar Maurer i hans særdeles anerkjendende Anmeldelse af min Udgave af Grágás efter Staðarhólsbók i Germania XXV, 238, til Støtte for den Mening, at Bestem-

¹ S. 44, 47.

² Dette udelukker ikke, at de fleste af Haandskrifterne have f. Ex. i deres Festcatalog optaget adskillige Helgendage, der ere anordnede efter den Tid, jfr. den sammenstillende Oversigt i dette Bind, S. 536.

³ Jfr. mine Bemærkninger i AnO. 1873, S. 240.

melsen i K., c. 112, S. 192, St., c. 161, S. 190 om at en Frigiven skal have halv Ret (personlig Bod), naar han kommer paa en Jarls Jord, men fuld Ret, naar han kommer paa Kongens Jord,¹ hidrører fra 1258—1262, da Gissurr Þorvaldsson af den norske Konge var udnævnt til Jarl over Island, har anført, at Statsmagtens Forfald efter Historiens Vidnesbyrd ikke er uforenelig med en frugtbar Lovgivningsvirksomhed, maa hertil bemærkes, at der haves et historisk Bevis for, at Lovretten, da Underkastelsen i 1262—1264 fandt Sted, ikke længer bestod i sin tidligere lovbestemte Ordning og Virksomhed²; at dette derhos maaskee i temmelig lang Tid inden Fristatens Undergang har været saaledes, synes bl. A. at finde Bestyrkelse i, at Sturlunga-saga, der med detailleret Nøiagtighed beretter Begivenhederne i det 12—13. Aarhundrede, ingensteds omtaler Lovrettens lovgivende Virksomhed, eller dens Sammensætning, og det uagtet de med Hensyn til Godedømmerne efterhaanden indtraadte abnorme Forhold maatte, naar virkelig Lovretten var i Virksomhed, give en særdeles Anledning til saadan Omtale.³ Men hertil kommer som et vigtigt Moment, at der tillige, navnlig efter c. 1170, var indtraadt en Undladelse af at benytte Domsmyndigheden, hvilket Sturlunga-saga paa hver Side viser. Der blev i Almindelighed ikke Spørgsmaal om Sagsanlæggelse for Retskrænkelser eller endogsaa i rent civile Retstrætter, hvorimod det Sædvanlige var, at Feide, eller Forlig og Voldgift — altsaa en Afgjørelse ikke efter Loven, men efter Skjøn — fandt Sted. Man tænkte saaledes i forefaldende Tilfælde i Reglen

¹) Jfr. Ordregistret i dette Bind under Ordet rétrr.

² Jfr. mine Bemærkninger AnO. 1873, S. 239.

³ At Lovrettens Virksomhed har været ringe og i den sidste Tid standset, modbevises ikke ved at man for Tidsrummet fra 1195—1262 har Oplysning om at 6 Love ere blevne vedtagne, nemlig 1195 om Alenmaal; 1217 om Forsørgelsespligt og Ægteskabsforbud; 1253 om at Guds Lov skulde gjælde fremfor verdslige Love; 1199, 1200 og 1237 Anordning af 3 forskjellige Festdage. Nærmere Oplysning om, hvorledes der er forholdt med Vedtagelsen af navnlig de senere af disse Love, haves ikke.

ikke paa Anvendelsen af Lovene, eller paa at gjøre sin Ret efter disse gjældende ved Dom, og heraf maatte da naturligen følge, at man kun i ringe Grad sysselsatte sig med Vedtagelsen af nye Love, da disse ikke fulgtes og vare uden Betydning, og at Lovgivningsarbeidet saaledes i det Væsentlige hvilede. At der under denne ved en lang Tids Lovløshed naturlig opstaaede Mangel paa Interesse for Lovene har, som Maurer i Germania, l. c., S. 238—239 antager, da Fri-statens Undergang nærmede sig og kunde forudsees, yttret sig Bestræbelser fra islandsk Side for at bevare den nationale Ret eller endog at føie nye Love til denne, og at Tilblivelsen af K. og St. staae i Forbindelse med disse Bestræbelser, er meget usandsynligt; K. vilde iøvrigt ogsaa ifølge dens hele uordnede Skikkelse have været lidet skikket til at tjene dette Formaal, og hvad St. angaaer, var den, med alle sine øvrige Fortrin, ucomplet, idet den f. Ex. mangler Tyvs- og Ransagningsmaterien og Særetten.

Den Omstændighed, at Lovgivningsarbeidet saaledes i det Væsentlige hvilede efter c. 1170—1180 har havt en betydningsfuld Indflydelse paa Beskaffenheden af Graagaasens Text. Den har ved denne sin Stillestaaen, i en høiere Grad end ellers vildt have været Tilfældet, bevaret sit alderdomsagtige Sprog¹. Men dernæst er Graagaasen herved ogsaa hvad dens Indhold angaaer forbleven i det Væsentlige uforandret som den var c. 1180. Det kan ikke undre os, at man

---

¹ Ogsaa fra denne Side vil der findes et Argument imod Antagelsen af, at Stedet St., c. 68, S. 88 om Ophævelsen af en tidligere Regel angaaende Forældelse af islandske Arvingers Ret til en i Norge falden Arv, skulde være optaget efter Underkastelsesoverenskomsten af 1262. I denne Sidste hedder det (Dipl. Isl., I, 620): «Erfðir skulu upp gefast fyrir íslenzkum mönnum í noregi, hversu lengi sem þær hafa staðit þegar réttir koma arfar til eða þeirra löglegir unboðsmenn.» St., l. c., lyder derimod saaledes: Austr skal taka arf várra landa næsta brœðri eða nánari maðr, enda er nú heimting til fjárins, hvegi lengi sem þat liggr. Foruden at Indholdet er forskjelligt, er Sproget her i St. et ældre og viser derfor Bestemmelsens tidligere Udspring.

i hin Opløsningens Tid, og under den tillige tiltagende Forbindelse med Norge, i Forglemmelse af den islandske nationale Rets Regler, undertiden, som Maurer l. c., S. 236 anfører, efter Forlig aflagde Tylfter-eder efter norsk Mønster, og «norske» Eder, men hvad der ikke stærkt nok kan fremhæves er, at Grágás ikke er kommet til at bære noget Spor af hvad der saaledes af fremmed (norsk) Ret tildels indsneg sig i Praxis. Bortset fra hvad der ved Textcritik bør udsondres som Stykker, der aabenbart ikke høre til Fristatens Ret (deriblandt de hos Maurer l. c. anførte gríðamál), men alene ere medtagne ved Samlerens Uforstand,¹ har det ikke været mig muligt at opdage i Grágás noget Spor af at fremmede (norske) Retsregler eller Udtryk² ere indløbne. I Virkeligheden er Grágás forbleven uberørt af de Tilstande og Bevægelser, som fandt Sted i Island under det herskende Anarchi, der gik forud for Fristatens Undergang, og den er som Følge deraf overleveret os i sin Renhed, upaavirket af fremmed Ret.

---

¹ Jfr. AnO. 1873, S. 114.

² Angaaende det af Maurer i Die ármenn d. altnorw. Rechtes i Sitzungsberichte 1879, S. 61 omtalte Ord umboð s. Ordregistret i dette Bind.

Fortegnelse over det haandskriftlige Materiale.

A. Haandskrifter, som ere udgivne eller benyttede i nærværende samlede Udgave.¹

1. A. M. 315 fol., Litr. D (trykt Ib, 219, Facsimile deraf: Pl. III), Brudstykke, skr. 1150—1200, bestaaende af 2 Blade eller 4 enspaltede Sider; hvert Blad er c. 8¹/₄ Tommer langt, 5¹/₂ Tommer bredt og hver Side har 33 Linier. Bladene, der have været benyttede til Omslag, og som ere beskadigede og paa mange Steder ulæselige, indeholde paa de to første Sider Begyndelsen af Landbrigðarpåttr, som har sit Tilsvarende i K., c. 172, S. 76 fl., St., c. 389, S. 410 flg., og de sidste to Sider have deres Tilsvarende i K., c. 182—187, S. 91—94, og tildels c. 200, 203, S. 112—113, 118, samt i St., c. 397, 400, 405, 408, 409, 411, 412, 436. Medens dette Brudstykke i flere Henseender staaer St. nærmere end K., synes det dog, hvad angaaer Bestemmelsernes Orden, at ligne K. mere end St. (jfr. ovenf. S. XXXI). Antages det her-efter i de mellemliggende tabte Blade at have indeholdt i det Væsentlige det samme som K., vil dette kunne svare til omtrent 6 Blade, og der taler maaskee mest for, at et saadant Antal Blade (ikke som

---

¹ Membranerne (1, 3-20) og Brudstykket 2, der ifølge Maurer, Graa-gaas S. 8, Not 57 (G. Vigfússons Meddelelse) er skrevet paa fint, saakaldet chinesisisk Papir, ere her anførte efter deres formentlige Alder, hvorimod Hensyn til Alderen ikke er taget ved de øvrige Haandskrifter. Det her Meddelte er at betragte som Tillæg til hvad der iøvrigt i denne samlede Udgave er forklaret, eller ved Udgivelsesmaaden og Noterne oplyst om Haandskrifterne.

tidligere antaget 2 eller 4) er bortfaldet, hvorefter det Bevarede vel har udgjort de yderste Blade af et Læg paa 8 Blade. Jeg har ikke seet mig istand til nu at læse mere af Skriften paa Brudstykket, end der er fremstillet ved Udgaven af dette i Ib; Afskriften deraf fra f. Aarh. i Ny kgl. Saml. 1633 (nedenf. 31) har ikke kunnet læse saa meget; navnlig er hele første Side der erklæret for ganske ulæselig, med Undtagelse af Overskriften, der er læst urigtig, og nogle Ord af den første Linie. Jfr. iøvrigt Maurer, Graagaas, S. 8—9, 15—16.

2. A. M. 315 fol., Litr. C. (Ib, 231 og III, 490; Facsim. IV), skr. 1200—1230, Brudstykke af en Codex, der maa antages at have været c. $9\frac{1}{2}$ Tommer lang, 6 Tommer bred, med 37 Linier paa Siden; heraf haves nu dels et større Stykke af et Blad, som har indeholdt en Del af Rannsóknapátr, men af hvilket kun den ene Side findes beskrevet med den gamle Skrift, hvorimod denne paa den anden Side er udraderet, idet der istedet derfor er i det 16de Aarhundrede (1557?) skrevet et islandsk Overdragelsesdocument (eller Udkast til et saadant), dels nogle smalle Strimler, som alle have henhørt til eet Blad, og indeholdt et Stykke af Ómagabálkr. Efter en Notits af Árni Magnússon ere Brudstykkerne fundne i Danmark; Strimlerne vare, sem han bemærker, Baandene af to Sigiller, som laa løse ved, saa at det var uvist om de hørte til Documentet.

3. Gammel kgl. Samling 1157 fol., Konungsbók (I; Facsim. I, VI), skrevet c. 1250¹, $13\frac{1}{2}$ Tommer lang, $9\frac{1}{4}$ Tommer bred, tospaltet. Saavidt det, uanseet Beskaffenheden af det solide Bind, hvori Membranen haves, og som efter Mærket paa dets Ryg er fra Christian den Syvendes Tid, har kunnet undersøges, ere dens Blade lagte i Læg paa følgende Maade: 1ste Læg: 1 Blad; 2. Læg

¹ I Tímarit hins íslenska bókmentafélags 1882, S. 27 har Dr. Jón Þorkelsson sluttet sig til Maurers Mening (Germania 1870, S. 1 fig. og 1880, S. 235 fig., jfr. mine Bemærkninger derimod i AnO. 1873, S. 239, cfr. ogsaa ovenf. S. XXXII—XXXIV), at dette Haandskrift er skrevet 1258—1262, idet han herved synes at lægge Vægt paa Skrivemaaden og Ordformerne.

3 Blade (til Membranens S. 7 incl.); 3. Læg: 8 Blade (S. 23); 4. Læg: 5 Blade i den ene Halvdel, 3 i den anden (S. 39); 5. Læg: 6 Blade (S. 51); 6. Læg: 8 Blade (S. 67); 7. Læg: 6 Blade (S. 80; i dette Læg er Lacunen); 8. Læg: 8 Blade (S. 96); 9. Læg: 6 Blade (S. 108); 10. Læg: 9 Blade (S. 126); 11. Læg: 8 Blade (S. 142); 12. Læg: 8 Blade (S. 157); 13. Læg: 7 Blade (S. 171); 14. Læg: 7 Blade (S. 185). Uagtet denne Inddeling af Lægene er uregelmæssig, er der dog ikke Anledning til at formode Tilværelsen af en Lacune undtagen paa det anførte enkelte Sted, ligesom der heller ikke er Grund til at antage, at hele Læg nogetsteds skulde være bortfaldne; særlig bemærkes, at hvor den anden Haandskrift i Membranen begynder, skeer dette ikke med et nyt Læg. Hvad Lacunen angaaer (Ia, 185), sees nu kun med Sikkerhed, at der mangler 1 Blad; med Á. Magnússons Haand, paa hvis Tid Membranen maaskee har været uindbunden og Forholdet været lettere at undersøge, staaer imidlertid her nederst paa Haandskriftets S. 73: desiderantur bina folia, hvilket ogsaa har Sandsynligheden for sig. Foruden paa det anførte Sted findes Á Magnússons Haand paa Skindbogen S. 46,b og 66,b, hvor han ved Mærket T med Tværstreg over (s. nedenf. S. 475, Not 2) har skrevet Forklaringen: þat er mælt. Uagtet Adgangen til Benyttelse af det store kongelige Bibliotheks Haandskrifter i ældre Tider var meget indskrænket, opnaaede Historieskriveren þormóðr Torfason dog at faa udlaant fra Bibliotheket til sin Bopæl i Norge dels i 1664, dels i 1682 en Række vigtige Membranhandskrifter, som han derefter beholdt indtil han 1704 leverede dem tilbage¹. Blandt disse synes han nu ogsaa at have haft den heromhandlede Membran til laans, hvilket kan sluttes af, at den paa ikke faa Steder i Margen er paategnet Bemærkninger med hans Haandskrift², saaledes som

¹ Thormod Torfesens Levnet af J. Erichsen, S. 114; Werlauff Efterretninger om det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn, S. 48, 50. 124—125.

² Navnlige enkelte kortere eller længere Notitser; f. Ex. ved Stedet Ia, 176 sítara—sverðskriðabúðir: •ergo nundinæ in foro generali

denne var, ikke i yngre Tid, men f. Ex. fra c. 1680 til c. 1700. Ved Lægskifterne paa Skindbogens S. 142 nederst og S. 143 øverst, samt S. 157 nederst og S. 158 øverst findes Mærker og Henvisningsord («vide supra hoc signum») for at tilkjendegive, at de paa-gjældende Læg hørte sammen, og disse Paategninger synes skrevne med þ. Torfasons Haand, hvorefter kan sluttes, at Membranen da har været uindbunden eller i usikkert Bind. Det er meget sandsynligt, at den omtalte Lacune er opstaaet fordi Membranen i tidligere Tid har været helt eller tildels uindbunden, men om den er indtraadt allerede f. Ex. inden Membranen i 1656 kom fra Island, eller muligen medens den beroede hos Torfæus i Norge, vides ikke. I Tillæg til nærværende Bind S. 474 flg. ere de Steder i Haandskriftet, som ere anførte ufuldstændigt, idet der er henvist til et andet Haandskrift, eller som ere betegnede i Margen som nye Love, aftrykte som de findes i Membranen, hvilket ikke altid fremgik af Udgaven, ligesom ogsaa de mange Marginaltegn, som findes i Haandskriftet, ere meddelte. Af disse sidste betegne Vedtegningerne S. 475—476 (jfr. ogsaa 450—451) þ. v. e. udentvivel henholdsvis Þingskapapáttur, Víglóði, Erfðapáttur; de have staaet saaledes i det Haandskrift, hvorefter K. blev skrevet, og skuldet betegne, at de paa-gjældende Stykker henhørte til eller burde indlemmes hvert for sig i de nævnte Afsnit. Dette er ogsaa rigtig skeet i K., naar undtages de med þ. anførte to Stykker S. 475, der ere komne ind i Víglóði (det Sidste af dem findes forøvrigt ogsaa i Þingskapapáttur, S. 128).¹ Af de øvrige Marginalmærker, som vi have søgt at fremstille ved særskilte i denne Anledning støbte Tegn, saavidt muligt

---

sunt institutæ; i Alm. vise Notitserne Mangel paa Fortrolighed med Grágás, f. Ex. ved Ia, 38¹¹: «ergo aliud est þriðjungsmenn, aliud lögréttumenn»; S. 68²⁰: «discrimen inter skoggang och fjörbaugsgard». Paa nogle Steder, hvor Ord ere glemte af Afskriveren af K., har Torfæus tilføiet det Manglende efter Staðarhólsbók (udentvivel hans Afskrift af denne nedenf. B. 30).

¹ Efterat Tillæget var trykt, har jeg endvidere fundet Mærket þ. i Margen udfor Stedet Ia, 162: Maðr a at queðia þva nio.

lignende Membranens, have nogle — navnlig de ved de ufuldstændig anførte Steder anbragte — uidentivl paa samme Maade staaet i det Haandskrift, hvorefter disse Stykker optoges, og skullet være en Henvisning til Steder i et andet Haandskrift, som herved skulde suppleres. Der gives imidlertid endvidere en stor Mængde Marginaltegn, navnlig ved Begyndelsen af nye Sætninger, hvis Forklaring er vanskelig; nogle af dem ligne det Mærke i Staðarhólsbók, som er omhandlet i Forerindringen til den, S. XXII (Facsimile Pl. IV nederst), men som iøvrigt der er forholdsvis sjældent; medens vi have antaget det for ikke usandsynligt, at Mærket i St. betegnede nye Love, kan denne Forklaring neppe admitteres for K's. Vedkommende, ialfald ikke paa alle Steder, idet det f. Ex. ogsaa forekommer i det i Norge affattede Stykke om Islændernes Ret i Norge. Det er muligt, at Tegnene, hvis Hyppighed er saa stor, ofte ikke have nogen Betydning, men at de dog paa mange Steder have en saadan, navnlig hvor forskjellige Tegn vexle paa samme Side, eller hvor f. Ex. Runen ∇ er anvendt (S. 483), kunne vi ikke paatvivle, og det vil uidentivl ved fremtidige Undersøgelser lykkes nærmere at paavise dette. Jfr. iøvrigt med Hensyn til dette Haandskrift Dipl. Isl., I, 73 fig.; s. ogsaa nedenf. ved 5.

4. Gammel kgl. Saml. 1812 4to (III, 716), der indeholder bl. A. Rimbegla, anfører S. 72, i den Del af Haandskriftet, som maa antages at være fra c. 1250, en Sætning om Dagens Beregning, der ogsaa findes i K., og som derfor her er optaget blandt Rettelser og Tilføjninger. Jfr. Dipl. Isl., I, 180 fig.

5. A. M. 334 fol., Staðarhólsbók (II; Facsim. II, IV), skr. c. 1260; $12\frac{3}{4}$ Tommer lang, $9\frac{1}{4}$ Tomme bred. Foruden de Vedtegninger om at enkelte Steder ere nýmæli, som findes i Membranen, indeholde Papirsaufskrifterne B 25, 26 og 28 (cfr. 27, 29), der maa antages at være skrevne efter Membranen inden den kom fra Island til Kjøbenhavn og der blev indbunden og beskaaren, en lignende Vedtegning ($\bar{N}$) udfor c. 123, S. 158¹⁸, hvor denne kan være bortfaldet ved Beskjæring, og B. 26 og 28 Vedtegningen ným. udfor c. 120, S. 157², hvor Vedtegningen kunde være bortfaldet ved Indheftningen,

men hvilket sidstnævnte Sted iøvrigt allerede i Haandskriftets Indholdsfortegnelse er anført som ny Lov. Udfor Stederne S. 169⁶, 206^{5,7}, 221¹³ og 223¹⁰ findes i Membranen Bogstaverne ndr, med Streger over n og r; vi have i sin Tid betragtet denne Vedtegning, hvis Betydning vi ikke see os istand til at forklare, som hidrørende fra en yngre Tid, men have dog nu fundet dette ikke ganske hævet over Tvivl og derfor optaget den, som den findes paa et af Stederne, maaskee hvor den er mest alderdomsagtig, paa Pl. IV af Facsimilerne. Med en Haand fra c. 1600 ere Lægene i dette Haandskrift fra Begyndelsen af Arvebalken betegnede med A, B o. s. v., saaledes at det forud derfor værende Afsnit, Christenretten, ikke er medregnet, hvilket muligen, i Forbindelse med at mange Papirsaufskrifter af denne Membran ikke medtage Christenretten, kunde tale for, at Christenretten kan have været (temporairt) adskilt fra den øvrige Del af Haandskriftet¹, men dog maaskee alene har været et Udtryk for den Opfattelse, at Christenretten ikke hørte til Graagaasen.²

6. A. M. 279a 4to, Þingeyrabók (III, 379, Facsim., V), skr. c. 1280³ med en smuk, gammel Haand,¹ samt colorerede Initialer og

¹ Jfr. Forerindringen til Staðarhólsb., S. XIV—XV.

² Docent Gísli Brynjúlfsson har meddelt mig, at efter hans Undersøgelser er det høist sandsynligt, at den tidligere Eierinde af Staðarhólsbók, Hólmfríðr Erlendsdatters første Mand, Einar Eyjólfsson har været en Ætling af Lagmand Jón Einarsson, der maa antages at have været af Haukdæla- eller Odda-Ætten, og som sandsynligvis har været Eier af Staðarhólsbók. Ligeledes mener han, at Konungsbók er kommet til Þorsteinn Finnbogason fra hans Stamfader Þorvarðr Þorariússon, der, skjøndt han egentlig var Høvding paa Østerlandet, dog færdedes meget i Rangárvalla Syssel, hvor han var besvogret med Odda-Ætten, fra hvilken dette Haandskrift rimeligvis ogsaa stammer. Baade Staðarhólsbók og Konungsbók synes herefter at kunne henføres til Høvdingeslægter i Rangárvalla Syssel.

³ J. Sigurðsson har i Dipl., I, 414 sat den ældre (*skrevet medens Grágás var Landslov*); Á. Magnússon kalder den i en Notits: membrana e

Overskrifter. Numeret bestaaer af to ikke sammenhæftede Dele, nemlig dels et Læg paa 8 Blade, dels 4 Blade og endel af et femte, hvilke to Dele ere med Jón Sigurðssons Haand forsynede med fortsat Paginering 1—26. Den første Del indeholder Rekapáttir, som ender nederst S. 14; der har da været et ubeskrevet Blad tilbage af Læget, S. 15—16, hvoraf en Del er afskaaret, medens der paa den Del, der er tilbage, er med en Haand fra 14de Aarhundrede skrevet hvad der er optaget i Dipl. Isl., I, 578 angaaende Forstrandsrettigheder, tilhørende Þingeyra Kloster, m. m. Af denne Paaskrift kan sluttes, at Rekapáttir ialfald dengang har været i Klosters Besiddelse, og muligen har den fra først af tilhørt Klosteret, men forsaavidt Jón Sigurðsson l. c., S. 414, har ment, at den er skrevet som Begyndelsen til en Bog, hvori Klosterets Forstrandsrettigheder m. m. skulde optegnes, er denne Mening neppe begrundet; den staaer ikke i Forbindelse med de efterfølgende Sider 17—26, der bl. A. (S. 23—24) indeholde et Stykke, der er ældre end Rekapáttir, optaget i Dipl. Isl., I, 304 og der henført til Aar 1200; den er vistnok ikke heller, som af ham antaget, et Brudstykke, hvorimod den uidentivl, hvad ogsaa Arni Magnússon har ment, har udgjort et Hele for sig, der da senere er blevet samlet med andre Klosteret tilhørende Actstykker. Store Stykker af Haandskriftet ere formedelst Ælde bortsmuldrede.

7. A. M. 315 fol., Litr. B. (Ib, 227; Facsim. V), Brudstykke skrevet c. 1300¹, bestaaende af et enkelt Pergamentblad, der har været benyttet til Omslag om en Bog, erhvervet 1703 af Á. Magnússon fra Jón Einarsson paa Garðr i det sydlige Island. Capiteltallene ere ved Aftrykket af Brudstykket tilføiede af os; det er nu lykkedes mig at see, at Overskriften til II er *vm fiarheimting* og til III *vm konor*. Bladet gjør i det Hele Indtrykket af at have været Del af et større Haandskrift. Det synes alene at indeholde nyere Love

---

vetustissimis. Guðbr. Vigfússon har ansat den til Slutningen af det 13de eller Begyndelsen af det 14de Aarh.; Maurer, Graagaas, S. 7.

¹ Hos Maurer, Graagaas, S. 8 (efter G. Vigfússons Meddelelse) ansat til en senere Tid, nemlig til Slutningen af det 14de Aarh.

og kan da enten have været et Supplementhaandskrift — hvorved dog bemærkes, at der ingen Henvisninger eller Mærker findes — eller muligens en fuldstændig Codex, hvor disse Bestemmelser ere blevne optagne som Tillæg.

8. A. M. 315 fol., Litr. A. (III, 447), Brudstykke, skrevet c. 1320, bestaaende af et Blad i stor Folio, og indeholdende et Stykke af Vigslóði, der maa være skrevet efter Konungsbók. Efter Bladets hele Fremtræden er det sandsynligt, at Brudstykket hidrører fra en fuldstændig Afskrift af K.

9. A. M. 346 fol., Staðarfeallsbók (III, 55; Facsim. V), skrevet c. 1330, indeholdende et Brudstykke af Christendomsbalken i Járnsíða, Biskop Arnes Christenret, Graagaasens Christenret, Jónsbók, og Retterbøder m. m. Jfr. Beskrivelsen deraf Dipl. Isl. I, 99 fig.; til det der Anførte føies, at der i Haandskriftet i det første Læg efter S. 8 mangler 2 Blade af Biskop Arnes Christenret (fra S. 50¹¹ til 78⁷ i Udg.) og altsaa et tilsvarende Antal Blade eller mere ved Begyndelsen af Haandskriftet, hvorpaa vel har staaet den første Del af Járnsíðas Kristindómsbálkr, men hvor der dog maa have været Plads til mere, saa at det ikke kan vides, hvad Haandskriftet kan have indholdt udover hvad der nu findes deri; endvidere mangler efter S. 80 i Haandskriftet et Blad af Jónsbók (Udg. 1858, S. 72–76).

10. A. M. 173 C. 4to (III, 275, Facsim. VI), skrevet c. 1340, Brudstykke af Christenretten; om Haandskriftet nogensinde har indeholdt Mere kan ikke vides. Jfr. Maurer Graagaas, S. 7.

11. A. M. 351 fol., Skálholtsbók (III, 1; Facsim. VI), skrevet c. 1360, indeholdende Jónsbók, Biskop Arnes Christenret, Graagaasens Christenret, Retterbøder og Statuter m. m. Hvad angaaer vort Aftryk af Christenretten efter dette Haandskrift bemærkes, at Begyndelsesbogstaverne paa de enkelte Sætninger i Membranen i Reglen ere tildels rødmaalede; saaledes er i Udgaven S. 4 dette Tilfældet med Begyndelsesbogstaverne Linie 3, 5, 7, 10, 12, 17, 22, men undtagelsesvis ikke Linie 25. Da dette er saa gjennemgaaende og ikke synes at have nogen Betydning, er det ikke gjengivet i Ud-

gaven; derimod ere lignende Bogstaver, hvormed nogle Festdage ere betegnede, udhævede S. 33, 34, 36, da der derved kunde tænkes tillagt enkelte af disse en større Betydning end andre. Endvidere findes ikke sjældent, ved Slutningen af en Sætning og Begyndelsen af en ny, 2, eller undertiden 1 eller 3, røde verticale Streger, f. Ex. S. 5^{15,17,20,23}; disse Streger have vi ikke kunnet tillægge nogen Betydning og derfor ikke gjengivet dem. I Henseende til Interpunctio- nen er der en Særegenhed, idet der undertiden, navnlig i Slut- ningen af Capitler, findes Tegnet ;: vi have i disse Tilfælde anvendt Punctum. Jfr. Beskrivelsen af Haandskriftet i Dipl. Isl. I, 108.

12. A. M. 347 fol., Belgsdalsbók (III, 93, Ib, 235; Facsim. VI), skrevet c. 1370 (den første Del af Bogen), indeholdende Biskop Arnes Christenret, Jónsbók og Graagaasens Christenret, som i Slut- ningen har en Række Capitler, vedrørende den verdslige Ret, m. m. Membranen er paa nogle Steder i Christenretten forvittret, hvormed Bemærkninger findes i Noterne. Jfr. Dipl. Isl. I, 117.

13. A. M. 135 4to, Arnarbælisbók (III, 147; Facsim. VI), skrevet c. 1380 (den største Del af Membranen), indeholdende Jóns- bók, Biskop Arnes Christenret, Graagaasens Christenret, m. m. Jfr. Dipl. Isl. I, 128.

14. F. Magn. 161 4to (III, 503), nu paa Universitetsbibliotheket, der købte det paa Auction efter Finn Magnusen, skrevet c. 1380, Brudstykke, bestaaende af to sammenhængende Blade, der indeholde Slutningen af Biskop Arnes Christenret og Begyndelsen af Graa- gaasens Christenret; s. ovenf. S. IV.

15. A. M. 158 B. 4to (III, 193), skrevet c. 1420, indehol- dende Biskop Arnes Christenret og Graagaasens Christenret. Af det sidste Læg synes der at være gaaet tabt to eller flere Blade s. Udg. S. 230, Not. 8. Jfr. Dipl. Isl., I, 140.

16. A. M. 173 D. 4to (III, 455), Brudstykke, skrevet c. 1420, bestaaende af et Blad af Christenretten, der synes at være en Af- skrift efter Belgsdalsbók. Foruden dette Brudstykke findes i Nume- ret en stor Mængde andre Brudstykker, bestaaende i Alm. af en- kelte Blade, navnlig hidrørende fra Jónsbók, Biskop Arnes Christen-

ret o. s. v.; det her omhandlede Blad har Paategning af A. Magnússon: ur austfiördum 1704. Samme Paategning har et Blad i Pakken med samme Haand, indeholdende Erkebiskop Jóns Statut 1280, der synes at have hørt til samme Pergamentscodex som Stykket af Christenretten og muligens er skrevet ligeledes efter Belgsdalsbók.

17. A. M. 136 4to, Skinnastaðabók (III, 463), skrevet c. 1480, indeholdende bl. A. Jónsbók, Biskop Arnes Christenret, samt det her optagne, til K., c. 247 og 248 svarende Stykke. Jfr. Dipl. Isl., I, 67.

18. A. M. 148 4to (III, 369) skrevet c. 1480, indeholdende Jónsbók, Retterbøder og Statuter, Biskop Arnes Christenret og Graagaasens Tiendelov. Jfr. Dipl. Isl. I, 155.

19. A. M. 624 4to (III, 462), skrevet c. 1490, indeholdende gudelige Taler, Afhandlinger, Notitser, deriblandt det her optagne Stykke, der svarer til K., c. 245. Jfr. Dipl. Isl. I, 238.

20. A. M. 50 8vo (III, 231), indeholdende Graagaasens og Biskop Arnes Christenretter, skrevet c. 1500¹. Jfr. Dipl. Isl. I, 149, sammenholdt med denne Udg. S. 274, Nr. 2. Rødmalede Bogstaver findes undertiden ved Begyndelsen af Sætninger, men da dette synes at være vilkårligt, er det ikke gjengivet i Udgaven.

21.² A. M. 181 4to (III, 291), har Paategning af Oddr Jónsson paa Reynistað († 1712, Søn af Provst Jón Arason), dateret 29 Oct 1685 om at Bogen tilhører ham og at dens første Del er skrevet paa Vatnsfjörðr. Haandskriftet, der er skrevet med Cursiv, indeholder Graagaasens Christenret, den i Norges gl. Love II, 44 Not. 35 anførte Tilføining (jfr. P. Vidalin, Skýringar yfir fornryðir S. 188), Biskop Arnes Christenret (feilagtig anført som Erkebiskop Jons) samt en Række Statuter, Domme m. m., og endvidere foran i Bindet Baugatal (efter K.), skrevet som det anføres efter et Haandskrift af Björn Jónsson paa Skarðsá, og forskellige Excerpter af K.

¹ Vi afvige her fra J. Sigurðsson, som har ansat Haandskriftet til ca. 1450.

² Numerne 21—31 ere Papirshaandskrifter.

Dette Haandskrift maa, ligesom de 3 følgende, antages at stamme fra den tabte Leirárgarðabók, s. ovenf. S. V fig.

22. Nr. 5 4to blandt Jón Sigurðssons Haandskrifter, kjøbt af ham paa Auction efter Finn Magnusen, hvor det i Auctionscataloget er betegnet som Nr. 160 (III, 291). Det indeholder i sin første Del Graagaasens Christenret, skrevet med en smuk Fracturhaand; i den anden Del findes, som det synes med en anden Haand, Búalög, en Tiendetabel, affattet, som det der menes, af Provst Jón Haldórsson i Hítardal (1665—1736), og nogle Domme fra det 16. Aarh. Dette Haandskrift er lagt til Grund ved Fremstillingen af den som A. M. 181 betegnede Text af Christenretten, og dets Skrivemaade, der i det Hele er ret god, er nøie fulgt i Udgaven. Det vilde have megen Interesse at vide, om det er skrevet umiddelbart efter selve den Membran, Leirárgarðabók, hvorfra det maa antages at stamme, eller efter en Afskrift. I den Henseende bemærkes, at Haandskriftet uidentivl er skrevet i Kjøbenhavn i forrige Aarhundrede, og ikke i dets sidste Del, og det kunde vistnok efter dets hele Præg være skrevet netop i Aarene fra c. 1720, da Membranen Leirárgarðabók vel er kommet til Kjøbenhavn, indtil 1728, da den maa antages at være forgaaet, men jeg har ikke kunnet nærmere udfinde, naar eller af hvem det er skrevet. Imod at det er skrevet efter Membranen kunde anføres, at det saa at sige ikke indeholder Forkortelser, og at Skrivemaaden oftere er saaledes som den ikke kunde tænkes at have været i Membranen. Med samme Haand som Christenretten i dette Haandskrift er skrevet Ny kgl. Saml. 1921 4to (nedenf. B 22), som har tilhørt Bibliothekar Möllmann († 1778), og som angiver sig at være skrevet efter A. M. 121 4to (B 4). Ved Sammenholdelse med dette sidste Haandskrift viser 1921 vel temmelig megen Correcthed hvad Texten angaaer, men ikke nogen Bestræbelse efter nøiagtig at gjengive Skrivemaaden, ligesom navnlig eibeller hvad der er abbrevieret i 121 er optaget paa samme Maade i 1921; saaledes gjengives vm med um, tip med tid, virþingar med virdingar. Efter den Fremgangsmaade, som Skrивeren saaledes i et andet Tilfælde sees at have brugt, synes de ovenanførte Indvendinger imod at nær-

værende Haandskrift er skrevet efter selve Membranen at tabe deres Vægt, og det synes i det Hele ret rimeligt, at dette er Tilfældet, og at det da vel tildels har fulgt Membranens Skrivemaade, medens det dog ikke kan forudsættes, at nogen videre Nøiagtighed i denne Henseende er iagttaget.¹

23. Ny kgl. Saml. 1915 4to (III, 291), skr. med Cursiv c. 1750 i Island, og har efter en Paategning paa Haandskriftet tilhørt Bogtrykker Eiríkr Guðmundsson Hoff, som, efter Espolins Árbækur XI, 4, i 1773 kom til Hrappsey fra Hólar. Det indeholder Graagaasens Christenret og derefter Althingsforhandlinger fra 1720 om en Politianordning.

24. Haandskrift i 12mo, der har tilhørt Fru Ingibjörg Magnusen, Kammerraad Chr. Magnusens Enke, tidligere hendes Fader, Sysselmand E. Thorsteinsen (III, 291), skr. med Fraktur c. 1760 i Island; det indeholder Graagaasens Christenret og derefter med en anden Haand den saakaldte reformerede Christenret.

25. Nr. 17 4to blandt Conferentsraad Magnus Stephensens i den Arnamagnæanske Samling indlemmede Haandskrifter (III, 375), skrevet i det 18de Aarh. med Fraktur, og indeholder Graagaasens Christenret, m. m.

26. A. M. 125 A 4to (III, 411, 467), skrevet med Cursiv c. 1600, Uddrag af Járnsíða og Grágás; jfr. Maurer Graagaas, S. 11; s. ovenf. S. IX.

27. A. M. 58 8vo (III, 443), indeholdende en stor Mængde Notitser og Excerpter, fornemmelig af juridisk Indhold, deriblandt

---

¹ Cand. juris Camillus Nyrop, der bl. A. har foretaget specielle Studier af den danske Papirfabrikation, hvilke han har nedlagt i sit Skrift »Strandmøllen«, har efter min Anmodning godhedsfuldt undersøgt Vandmærkerne i Haandskriftet, og derefter meddelt mig, at de ere udenlandske, (i det ene Blad Amsterdams Vaaben, i det andet Bogstaverne HGB), medens dog, efter hvad der foreligger, Papirets Alder ikke har kunnet udfindes. Det Anferte turde bestyrke hvad ovenfor er antaget, at Haandskriftet er skrevet i Danmark, ikke i Island, hvortil maaskee hollandsk Papir ikke let i forrige Aarhundrede er blevet indført.

Excerpter af Grágás, der, saavel hvad angaaer Indholdet, som Capiteltallene, sees at stamme fra Staðarhólsbók; midt imellem disse Excerpter af St. findes Uddrag af Járnsíða, der kaldes Interim, hvorki gömul lög ne ny; fremdeles findes paa et helt andet Sted det her optagne Stykke, der har sit Tilsvarende i K. (af hvilken Haandskriftet ikke indeholder Uddrag), men dog er forskjelligt fra denne. Nogle Paategninger kunde tyde paa, at det er skrevet af Lagmand Jón Jónsson († 1606) men Haandskriften (Cursiv) er en anden end i A. M. 90 4to, som efter Gustav Storm, Om Haandskrifter og Oversættelser af Magnus Lagaböters Love, S. 24, er skrevet af J. Jónsson. Paa et Sted i Haandskriftet anføres en Althingsdom af 1604, paa et andet opregnes Biskopperne paa Hólar, deriblandt senest Guðbrandr Þorláksson († 1627), saa at Haandskriftets Alder kan sættes til 1604—1627.

28. A. M. 37 8vo (III, 715 cfr. 443). I en til dette Numer (hvis Hoveddel indeholder Jónsbók, Retterböder m. m.) hørende lille Pakke med Udskrift af Árni Magnússon: «Excerpta af marginibus lög bokar (o: Jónsbók) Biarnar Peturssonar (hins gamla) á Stadarholi» findes blandt andre læse Notitsblade det S. 715 optagne Stykke skrevet af Á. Magnússon, med Overskrift: «vid Magnusar konungs bref þar sem seger: sem þá geingu lög i lande». Efterat dernæst Stykket «Nymæle — halldast» er indført, er af Á. Magnússon i Klammer tilføiet: Ex Gragas, ni fallor, desumtum, verum codex nullus hic adducitur.

29. Troilsbók, eller Juridica Islandica I, paa Upsala Universitetsbibliothek (III, 716), skjænket Bibliotheket 1795 af Erkebiskop Troil, skrevet i forrige Aarh., indeholdende Domme, Althingsbeslutninger m. m. samt (fol. 183—190) Excerpter af Grágás, der alle stemme med Staðarhólsbók, naar undtages det her optagne Stykke fol. 183 b).

30. A. M. 279 b 4to (III, 379) en af Árni Magnússon (ved en af hans Skrivere) besørget Afskrift af Þingeyrabók; han har, efter at Afskriften var taget, rettet den, gjort Tilføininger hvor han har kunnet læse noget Mere, samt undertiden i Margen tilføiet Anmærkninger.

31. Ny kongel. Saml. 1633, 4to (Ib, 232, III, 491), Afskrift

af A. M. 315 fol., deriblandt ogsaa Litr. C, skrevet i f. Aarh. af M. Magnussen.

B. Haandskrifter (alle paa Papir), som ikke ere fundne egnede til at udgives eller benyttes.¹

I. Afskrifter af Konungsbók eller Dele af den.

1. A. M, 335 fol., skrevet c. 1700, helt igjenem corrigeret

¹ Af disse findes hos Maurer, Graagaas, S. 9 fig. omtalte 1—4, 13, 16, 19, 20, 25, 27, 28, 30—34, 36, 42, 49—51. I nærværende Fortegnelse B anføres ikke hvad enkelte Haandskrifter indeholde mere end her omhandlet. I en Afhandling paa Dansk om Graagaasen, dens Navn, Oprindelse og Exemplarer, i Uldalls Saml. 46 fol., og i det Væsentlige dermed stemmende i Ny kgl. Saml. 1277 fol., — uidentvivi af den hos Schlegel, Grág. 1829, S. XXIX, Werlauff i Nord. Tidsskr. f. Oldk., III, 141 omtalte Jón Mortensen (Marteinsson) — er det forudsat, at Christenretten kun findes i den ene af Membranerne, hvilke Forf. sees ikke at have kjendt, nemlig den, som tillige indeholder Baugatal o. s. v. og ikke har Vigslóði complet (altsaa Konungsbók). Forf. forvexler Navnene paa Membranerne, idet han betegner den nysnævnte Membran som membrana Staderholensis. Han tilføier: •Original Membrana af det Exemplar, som haver Vigsloden complet, prætenderer man, at nu ingensteds eksisterer, siden det ved ulykkelig Hændelse af Vaadeild skal være bleven opbrændt paa Munkethveraa Closter. Papirsafrifterne sees Forf. heller ikke at have kunnet vurdere paa rette Maade; som de bedste anfører han (uden Grund) de af Ásgeir Jónsson skrevne; endvidere nævnes et Exemplar fra Vestfjordene, •som menes, at Joen Thordssön (ni faller á Strandselium udi Isefjord Syssel, der længe haver skrevet for den navnkundige Mand Magnus i Viger) skal have udskrevet, og mand haver hørt, at forhen Studiosus Jlluge Sivertsen haver ladet afcopiere for hans Excellence von Pärchentien, — skal være lovlig godt; hvortil der ved dette Haandskrift fra Vestfjordene er sigtet, har jeg ikke kunnet udfinde. Endelig nævnes en Afskrift, som Biskop Jón Árnason († 1743) har ladet udskrive og som man mener, at Biskop Harboe nu eier.

efter Membranen af Árni Magnússon¹. — 2. A. M. 336 fol. — 3. A. M. 337 fol. — 4. A. M. 121 4to. — 5. M. Steph. 7 4to. Disse Haandskrifter 2—5 ere skrevne af Þormóðr Torfasons Afskriver Asgeir Jónsson²; 2 har Paategning om at den 1694 blev confereret med Membranen, efter hvilken den var skrevet, og 3 maa ligeledes antages skreven efter Membranen, medens Noget taler for, at 5 er skrevet efter 2, og 4 efter 3. Á. Magnússon kjøbte Þ. Torfasons Haandskrifter efter hans Død³. Haandskriftet 5 maa antages, inden det senere kom i Conferentsraad M. Stephensens Eie, at have tilhørt Lagmand Páll Vidalin⁴, og har affødt flere af de følgende i Island tagne Afskrifter. — 6. Thottske Saml. 2105 4to, skrevet paa Þingeyraklaustr 1740 efter 5. — 7. Thottske Saml. 592 8vo skrevet af Lagmand Fieldsted i Island 1771 «efter 3 Manuscripter af de bedste»; blandt disse har været 5, da dennes Sidetal anføres i Margen. — 8. Christiania Universitetsbiblioth. 24 fol., skr. i 18-Aarh.; paa Titelbladet: «Denne codex reformatus⁵ er en Afskrift af

¹ Forslag til Textrettelser af ham ere sjeldne; dog har han ved K., c. 117, S. 214 spyria, skrevet: l. bípia. Haandskriftet indeholder ikke, som hos Maurer l. c. (efter G. Vigfússon) anført, Tilføininger efter St. Det er benyttet af Th. Sveinbjörnsson ved Udg. af Grág. 1829 og betegnet der som Ba.

² Han var Skriver hos Torfæus 1688—1704, i hvilket sidste Aar han blev Sorenskriver i Norge, jfr. J. Erichsen, Th. Torfesens Levnet, S. 217—218; det betydelige Antal Afskrifter fra Ásg. Jónssons Haand maa antages fornemmelig at være fuldført i Aarene 1688—1697, jfr. en Notits af Á. Magnússon i A. M. 435 B. 4to. Skriver for Á. Magnússon synes han ikke at have kunnet være. Torfæus maa som ovenanfært S. XXXVIII antages at have faaet Membranen udlaant til sig.

³ Werlauff i Nord. Tidsskr. f. Oldk., III, 101—2.

⁴ Citatet i hans Skýringar S. 148 stemmer hermed, naar der læses, ikke som i Udgiven, S. 203, men, ifølge flere Haandskrifter, 202. Efter hans Copibog for 1722, Rask's Saml. 57, 4to, S. 477 synes han da ikke at have havt nogen Afskrift af K. og har vel altsaa først derefter erhvervet det.

⁵ Jfr. Udtrykket om Grágás i F. Joh. Hist. eccles. Isl. I, 218, Not. b: Reformatio legum Ulffjotianarum; cfr. ogsaa Maurer, Graagaas, S. 113.

det, som Lovmand Paul Widalin har eiet», hvorved vistnok sigtes til 5. — 9. Stiftamt. Kriegers Saml. 1 4to, skrevet i 18. Aarh.¹ — 10. M. Steph. 8 4to, skrevet i den første Del af dette Aarh.; udelader Christenretsafnittet. — 11. Et Justitiarius Jón Pjeturs-son i Reykjavík tilhørende Haandskrift; def. — 12. Islands Stiftsbiblioth. 47 4to, (Biskop St. Jónssons Saml.), skr. i sidste Halvdel af 18. Aarh. — 13. Et Odense Cathedralskole tilhørende Haandskrift, skr. c. 1770; det udelader Christenretten og Tiendeloven; næsteften K. c. 254 optager det uden Bemærkning c. 357—382 (dog med Undtagelse af c. 379) af Staðarhólsbók. — 14. Christiania Universitetsbiblioth. 277 fol., nitid Afskrift, der udelader Christenretsafnittet. — 15. Samme Bibl. 583 4to; har tilhørt Kofoed Ancher, senere R. Keyser. — 16. Stockholm kgl. Bibl. 76 fol.; skr. c. 1685.² — 17. British Museum 4881 4to, skr. 1680 af Þórðr Jónsson for Magnús Jónsson i Vigr, og erhvervet af Joseph Banks i Island 1770. — 18. Edinburgh kgl. Biblioth., en Afskrift fra Begyndelsen af dette Aarh. — 19. A. M. 341 fol., skr. midt i f. A. og 20. A. M. 339 fol., skr. af Hákon Ormsson i den sidste Halvdel af f. Aarh.; disse Haandskrifter, af hvilke 20 synes skrevet efter 19, indeholde en ufuldført Afskrift af K. fra Begyndelsen af Þingskapapáttir til Vigsl. c. 89, S. 161, hvor Afskriifterne ende med Ordene at tengdom. De ere inddelte paa særegen Maade (Þingskapap. = K., c. 20—55; Vardingapáttir c. 56—77; um heimilisföng c. 78—85; Um frumhlaup, c. 86; Lýsingapáttir c. 87—89), men Texten stemmer ganske med Konungsbók.³ — 21. Ísl. bókmentafél. 374

¹ I Cataloget over Samlingen udtales, som det sees uden nogen Undersøgelse, og uden al Føie, den Mulighed, at dette Haandskrift har en selvstændig Character.

² Jfr. nærmere Arwidssons Förteckning öfver kongl. Bibliothekets i Stockholm isländska Handskrifter.

³ Guðbr. Vigfússons Meddelelse hos Maurer, l. c., S. 10, Not. 76, at ogsaa Staðarhólsb. er benyttet i Stykket Um frumhlaup forholder sig ikke rigtig.

8vo, Afsrift fra f. Aarh. efter 5, indeholdende Stykket um misseris-tal, K., c. 19. — 22. Ny kgl. Saml. 1921 4to, Afskrift efter 4, un-der Titlen Indigesta, af Stykkerne K. c. 245—248; s. ovenf. S.XLVI. — 23. Ny kgl. Saml. 1914 4to, Christenretten, skr. af Guðmundr Magnússon († 1798). — 24. British Museum, Add. 11070, Christen-retten, skr. af Eggert Ólafsson († 1768); har tilhørt F. Magnusen.

II. Afskrifter af Staðarhólsbók, eller Dele af den.

25. A. M. 340 fol., skr. af Á. Magnússons Broder, Jón Magn-ússon, udentvivil efter selve Membranen inden denne i Begyndelsen af det 18. Aarh. kom til Danmark, hvor J. Magnússon aldrig var¹. Dette Haandskrift saavel som 28, 29 og 43 medtage Christenretten, som derimod er udeladt navnlig i 26, 27, 30—42, 44—46. Nær-værende Haandskrift samt 26—29 anfere Membranens Vedtegninger om nýmæli, jfr. ovenf. S.XL samt S. 574. — 26. Ny kgl. Saml. 1276 fol., skr. efter Membranen ligeledes af J. Magnússon. — 27. M. Steph. 6 4to, Afskrift af 26, hvilket bl. A. fremgaaer af et i Haandskriftet liggende Brev af 12. Mai 1722 fra J. Magnússon til Páll Vidalin, som, inden Haandskriftet senere blev M. Stephensens Eiendom, har eiet og benyttet Haandskriftet, til hvis Sidetal flere Citater i hans Skýringar passe, og som paa Grund af at det saaledes er gennemgaaet af P. Vidalin, maa ansees for den mærkeligste Afskrift af St.² — 28. A. M. 122 4to, skrevet, ikke som det er blevet antaget, af Á. Magnússon selv, men udentvivil i Island efter Membranen medens den var der, i den sidste Halvdel af det 17. Aarh., og en Notits af Á. Magnússon foran i Haandskriftet synes at vise, at han har faaet det inden han erhvervede selve Membranen.³ — 29. Christiania

¹ Nord. Tidsskr. f. Oldk. III, 9.

² Af hans i Margen skrevne Forslag til Textrettelser, der dog i det Hele ikke have stor Betydning, kan anføres: Udg. S. 79 þurfi i. þurði; S. 499⁴ iarne; Credo legendum elde oc arne.

³ Mulig er det dette Haandskrift, som er blevet benyttet i Th. Bar-tholins Antiquitatum danic. de causis contemptæ a Danis adhuc gentili-bus mortis libri tres, 1689, ved hvilket Værk Á Magnússon assisterede.

Universitetsbibliothek 356 fol., Afskrift af 28. — 30. A. M. 120 4to, Snæfjallabók, skr. 1640—41 for Provst Jón Arason i Vatnsfjörður, som 1664 sendte Haandskriftet til Þormóðr Torfason. — 31. A. M. 118 4to, skr. efter 30 af Ásgeir Jónsson, uidentivl c. 1690. — 32. A. M. 338 fol., skrevet efter 30 af Samme 1694¹. — 33. Stockholm kgl. Biblioth., 77 fol., skr. c. 1688 af Jón Vigfússon og Guðmundr Guðmundsson enten efter 30 eller et dermed beslægtet Haandskrift. — 34. Ísl. bókmentafél. 75 4to, skr. 1738 efter en af Rector Sigurðr Vigfússon taget Afskrift; herved sigtes vistnok til en af denne c. 1722—23 skrevet Afskrift af 32.² Haandskriftet, som er defect, har tilhørt Th. Sveinbjörnsson³. — 35. Ísl. bokmentafél. 72 4to, skr. 1680, defect. — 36. M. Steph. 9 4to, skr. i den sidste Del af det 17. Aarh. og har tilhørt Magnús Jónsson i Vigr († 1702), senere Conferentsraad J. Erichsen og kjøbtes paa Auctionen efter ham 1787 af M. Stephensen, som, hvad allerede Maurer l. c. S. 10 har bemærket, feilagtig har antaget det for skrevet af P. Vidalin. M. Stephensen synes at have tillagt dette Haandskrift, som han har benyttet ved sin Commentat. de legibus, quæ jus Islandicum hodiernum efficiant, et ikke ringe Værd⁴, men der maa gives Th. Sveinbjörnsson⁵ Ret i, at dette er uden Grund. — 37. Gammel kgl. Saml. 1158 A. fol., skr. i det 18. Aarh. og har tilhørt Biskop Harboe⁶. — 38. Gl. kgl. Saml. 1158 B. fol., skr. 1754 af Illugi

¹ Ikke 1690 som anført hos Maurer l. c. Den af Th. Sveinbjörnsson i hans Udg. af Járnsíða, S. XXV udtalte Mening, at dette Haandskrift ikke skulde stamme fra Staðarhólsb., er ubegrundet; at Torfæus, som han formoder, skulde have havt en Membran af Grágás og Járnsíða, som nu ikke kjendes, er der ingen Grund til at antage.

² Jfr en Notits af Á. Magnússon i A. M. 435 A. 4to.

³ Det er vistnok til dette Haandskrift han sigter Grág. 1829, S. CLX. Jfr. forevrigt Skýrsla um handritasafn hins íslenzka bókmentafél.

⁴ Jfr. Schlegel i Grág. 1829, S. CLXI Not. 1.

⁵ Udg. af Járnsíða, S. XXIII. Haandskriftet følger Capitel for Capitel Staðarhólsb. og viser sig bestemt at nedstamme fra denne. Af J. Erichsen har det ikke været benyttet, jfr. nedenf. 37.

⁶ Maaskee det Haandskrift, som omtales i Jón Mortensens Afhandling,

Sigurðsson for Geheimeraad Berckentin¹. — 39. Ny kgl. Saml. 1922 4to, skr. i f. Aarh. af Gudbrand Iversen Fjeldmand². — 40. Ny kgl. Saml. 1920 4to, ikke fuldført Afskrift fra f. Aarh., (naaer til St., c. 209, S. 242). — 41. J. Sigurðssons Haandskriftsaml. 295 (Schev. 17), skr. i Begyndelsen af dette Aarh.; har tilhørt og er maaskee skrevet af Overlærer Dr. Hallgrímr Scheving.³ — 42. Samme Saml. (unumereret) Afskrift fra c. 1784, skrevet af Þorsteinn Guðmundsson paa Skarfanes.⁴ — 43. Et Justitiarius J. Pjetursson i Reykjavik tilhørende Haandskrift. — 44. Christiania Universitetsbiblioth. 86 fol., skr. 1655 af Þórðr Jónsson i Skálavík ved Mjóafjord og har senere tilhørt Lagmand Magnús Jónsson. — 45. Samme Bibl., 54 4to, angiver sig at være Afskrift efter Membranen; synes ikke at omfatte Rekaþáttur fra St., c. 440. — 46. Samme Bibl. 4 8vo, skr. i 18. Aarh., angiver sig at være confereret med et af Á. Magnússon corrigeret Haandskrift, der havde en Paategning af Þórðr Jónsson om at være skrevet efter Staðarhólsbók af Páll Ketilsson og kjøbt af den nævnte Þ. Jónsson i Kjøbenhavn 1691⁵. — 47. British Museum, Afskrift fra f. Aarh., skr. af H. E. Wium († 1788); har tilhørt F. Magnusen. — 48. Ny kgl. Saml. 1083 fol., skr. af Guðmundr Magnússon († 1798); foruden Christenretten efter St., findes her Stykkerne af Arnarbælisbók, denne Udg. S. 161¹⁷⁻¹⁸, 161²⁴—162⁸ samt Tiende-loven efter Arnarbælisbók, med Tilføininger og Ændringer efter A. M. 181 4to. — 49. A. M. 124 A. 4to, temmelig udførlige Uddrag

---

ovenf. S. XLIX Not. Det er af J. Erichsen, som af ham selv bemærket, benyttet ved Udfærdigelsen af Arnesens islandske Rettergang, s. hans Udsigt over den gamle Manuscriptsamling i det store kgl. Bibliothek 1786, S. 134.

¹ S. ovenf. S. XLIX Not.

² Er ikke, hvad Cataloget lader antage ucomplet, undtagen forsaavidt det, som de fleste af Haandskrifterne, udelader Christenretten.

³ Haandskriftet har ikke faa Skrivfeil; i Margen findes Notitser af Dr. Scheving, især af sprogligt Indhold, men uden videre Betydning.

⁴ Jfr. Járnsíða, S. XXIV.

⁵ Dette Haandskrift, som saaledes omtales, kjende vi ikke.

saavel af Grágás som Járnsíða, skr. i 17. Aarh. med to Hænder, hvoraf den første maaskee er Björn Jónssons paa Skarðsá; noget defect. — 50. A. M. 124 B 4to, Uddrag af Grágás og Járnsíða, fra 17. Aarh. — 51. A. M. 125 B 4to, Uddrag af Vigslóði, Cap. 1—62, skr. i 17. Aarh. — 52. A. M. 207 4to, Halldórs Einarssonar Memorial¹, hvori ligger et Brudstykke af et Slags Commentar til Jónsbók fra c. 1700, i Anledning af hvilken Citater anføres af Grágás efter St. — 53. Ny kgl. Saml. 1838 4to, nogle faa Uddrag, skr. af P. F. Suhm. — 54. Edinburgh Advocates Library 21—8—2, 8vo, skr. 1656, Uddrag af Grágás.

III. Afskrifter af Christenretten efter Skálholtsbók.

55. A. M. 352 fol., skr. af Á Magnússon med vedføiet latinsk Oversættelse af ham. — 56. A. M. 184 4to, skr. i den sidste Del af 17. Aarh. af Gísli Einarsson, Præst til Múli.² — 57. Thottske Saml. 2111 4to, skr. i f. Aarh. — 58. J. Sig. 7 4to, skr. i 17. Aarh. — 59. Samme Saml. 14 4to, skr. i f. Aarh. — 60. Christiania Universitetsbibl. 227 fol., skr. i Midten af f. Aarh.

IV. Afskrifter af Christenretten efter Staðarfellsbók.

61. A. M. 180 4to, skr. af Asgeir Jónsson.³ — 62. M. Steph. 18 4to; har tilhørt Lagmand P. Vidalin, som har benyttet den i Skýringar. — 63. Stiftamt.Kriegers Saml. 4 8vo, skr. i f. Aarh.; i Slutningen er tilføiet et Stykke efter Arnarbælisbók. — 64. Ísl. bókmentafél. 58 4to, skr. i f. Aarh. — 65. Ísl. bókmentafél. 61 4to, skr. i f. Aarh.; den egentlige Christenret er her efter Staðarfellsb.; Tiendeloven væsentlig efter Arnarbælisbók, men med Ændringer efter Staðarfellsb.

¹ Jfr. Maurer. Graagaas, S. 106.

² Efter Cataloget skulde A. M. 184 4to. omfatte to Afskrifter af den ældre Christenret, det ene med Jón Magnússons Haand, men dette Exemplar findes ikke nu.

³ A. Magnússon, som havde erhvervet Staðarfellsbók 1685, maa vel have laant Torfæus den for at han kunde tage Afskrift af den. Afskriften A. M. 180 maa formodes at være kommet til Á Magnússon 1720 efter p. Torfasons Død.

V. Afskrifter af Christenretten efter Arnarbælisbók.

66. Ísl. bókmentafél., 220 4to, Brudstykke, skr. i f. Aarh.—67. Afskrift i et Docent Helgi Hálfðánarson i Reykjavík tilhørende Haandskrift i to Bind, skr. før 1770.

VI. Blandingshaandskrifter af Christenretten eller Tiendeloven.

68. Ísl. bókmentafél. 35 4to, skr. i f. Aarh., Christenretten efter Skálholtsbók, med Tilføininger efter Arnarbælisbók. — 69. Ny kgl. Saml. 1919 4to, skr. af Guðm. Magnússon c. 1780, Tiendeloven efter Arnarbælisbók, med Ændringer efter Staðarfellsb. og til dels ogsaa Staðarhólsbók. — 70. En Afskrift fra dette Aarh., som ligger løst i M. Steph. 17 4to, Tiendeloven efter Arnarbælisbók og A. M. 181. — 71. Ísl. bókmentafél. 33 4to Tiendeloven efter samme Haandskrifter. — 72. Ísl. bókmentafél. 221 4to, fra f. Aarh., Tiendeloven efter samme Haandskrifter.¹ — 73. J. Sig. (unnumereret), Tiendeloven, skr. i dette Aarh. af Biskopsamanuensis, senere Præst til Steinnes, Jón Jónsson, efter Staðarfellsbók, Skálholtsbók og Belgsdalsbók.²

¹ Det samme gjælder om Tiendeloven i Fru Ingib. Magnusens Haandskrift (A. M. 181).

² Endvidere findes i Bodleyan Library et Haandskrift af Grágás, et Haandskrift af Graagaasens Christenret, og et Uddrag af Grágás, hvilke Haandskrifter efter Meddelelse fra Guðbr. Vigfússon ere uden Værd. Det samme er Tilfældet med nogle Afskrifter af enkelte Dele af Grágás, som Professor K. Maurer er Eier af, s. Graagaas, S. 11, jfr. ogsaa ovenf. S. XXVII. Hos Thorkelin i Fortalen til Jus ecclesiast. vetus findes flere feilagtige Betegnelser af Numrene paa Haandskrifterne; saaledes anføres S. XVI Nr. 188 istedetfor 180; hvad der sigtes til ved det S. XIII nævnte Nr. 183 kan ikke udfindes.

Indholdsfortegnelse.

	Side.
Kristinna laga þátrr efter følgende Haandskrifter:	
I. A. M. 351 fol., Skálholtsbók	1
II. A. M. 346 fol., Staðarfellsbók	55
III. A. M. 347 fol., Belgsdalsbók	93
IV. A. M. 135 4to, Arnarbælisbók	147
V. A. M. 158 B. 4to	193
VI. A. M. 50 8vo	231
VII. A. M. 173 C. 4to	275
VIII. A. M. 181 4to	291
IX. A. M. 148 4to	369
X. M. Steph. 17 4to	375
Reka-þátrr efter A. M. 279a 4to, Þingeyrabók	379
Uddrag af Grágás, som findes i yngre Hæandskrifter:	
I. A. M. 125 A. 4to	411
II. A. M. 58 8vo	443
III. Troilsbók	716
Tillæg:	
I. A. M. 315 fol., Littr. A.	447
II. A. M. 173 D. 4to	455
III. A. M. 624 4to	462
IV. A. M. 136 4to, Skinnastaðabók	463
V. A. M. 125 A. 4to (Uddrag af Járnsíða)	467
VI. Enkelte Stykker af Konungsbók, med Angivelse af, hvorledes de ere anførte i Membranen	474
VII. De mindre afskaarne Stykker af A. M. 315 fol., Littr. C, med nærmere Meddelelse om, hvorledes de antages at burde læses, og om den Text, hvorfra de maa antages at hidrøre	490

	Side.
VIII. F. Magn. 161 4to	502
IX. Gammel kgl. Saml. 1812 4to	716
Registre og Oversigter:	
I. Register over saantlige udgivne Haandskrifter af Grágás eller Dele af den, med Anførsel af deres Inddeling i Afsnit og Capitler	511
II. Sammenstillende Oversigt over Indholdet af saantlige udgivne Haandskrifter af Grágás eller Dele af denne	533
III. Fortegnelse over Bestemmelser, som i Haandskrifterne ere anførte ufuldstændigt (Henvisninger)	568
IV. Fortegnelse over Bestemmelser, som i Haandskrifterne, enten i Margen eller i Capiteloverskrifterne, ere betegnede som nye Love (nýmæli)	572
V. Sted- og Navneregister	576
VI. Ordregister	579
Henvisninger dertil	712
Rettelser og Tilføininger	715

Facsimiler.

- I. Konungsbók, Ia, 37¹⁷ og 213¹⁵.
  - II. Staðarhólsbók, II, 276¹⁰, 436⁸.
  - III. A. M. 315 fol. Litr. D, I b, S. 223⁶.
  - IV. A. M. 315 fol. Litr. C, I b, 231⁷, III, 490⁹.
  - V. A. M. 315 fol. Litr. B, I b, 227⁸.
Þingeyrabók, III, 389⁴.
Staðarfellsbók, III, 85¹⁸.
  - VI. Skálholtsbók, III, 29⁸.
Belgsdalsbók, III, 120²⁰.
Arnarbælisbók, III, 161¹⁹.
A. M. 173 C. 4to, III, 289².
-

Kristinna laga Þátr

efter

Skálholtsbók og andre Haandskrifter.

I.

A. M. 351 fol., Skálholtsbók.

hier hefr hinn forna kristinna laga rett. ok er
fiöl mæltr¹

1.²

Þat^a er vpphaf laga varka at allir menn skulu vera kristnir æ
landi her. ok trua æ einn Guð föður ok son ok helgan anda.
Barn huert er alit er skal færa til skirnar sua sem fyrst ma³
með hueregri skepnu er þat er. Ef faðir barns er hia. ok skal
hann færa barn til skirnar ok sa maðr er hann biðr til. Ef
æigi er faðir barns hia ok skal husbondi sa færa barn til skirnar
er vist veitir konu þeirre er lettare er vorðin ok sa maðr er
hann kueðr til. Ef huargi er þeirra hia ok skulu þeir menn
færa barn til skirnar er þar eru lögfastir innan hwss. Ef æigi
eru þeir til. þa skulu þeir er næstir eru. Ef sa maðr hefir æigi

---

a Jfr. Konungsbók, c. 1; Staðarhólsbók, c. 1; Staðarfellsbók, c. 1;
Belgsdalsbók, c. 1; Arnarbælisbók, c. 1; A. M. 158, c. 1; A. M. 50,
c. 1; A. M. 181, c. 1

---

¹ Membranen indeholder i den foregaaende Del Jónsbók, den nyere islandske Christenret og forskjellige Statuter af Biskopper og Erkebiskopper. Den anførte Overskrift begynder her paa Skindbogens S. 192, anden Spalte, midt i fjerde Linie, umiddelbart efter en Statut af Biskop Arne Thorlaksson. Texten begynder i siette Linie. Begyndelsesbogstavet Þ er stort, blaa-, rød- og grønmalet. ² Capiteltallet er her og i det Følgende tilføjet af os. — 1776, c. 1. ³ Skrevet over Linien.

syslu æ at færa barn til skirnar er skyldr er til æða syniar farar ef hann er beðinn. ok varðar þat fiörbögs garð huarum tuegðia þeirra ok æ sa sök er vill. ok skal sök þeirre stefna heiman. ok kueðia¹ til heimilis bua .ix. æ þingi þes mannz er sottr er. Bondi er skyldr at ala þa menn er barn færa til skirnar vm nott. þria menn fulltiða ok barn hinn² fiörða mann ok (s. 193, a) hross æða eyk ef þeim fylgir. Ef hann æ fee minna en hann æigi þingfarar kaupi at gegna ok æ hann at veita þeim hwsrum ok selia þeim mat ok hey. sua sem buar virða. Golldit skal æ .xiiij. náttu fresti matar werð ok heyss. Ef bondi syniar þeim vistar æða þes beina er til er mælltr. ok verðr hann wtlagr³ of þat .iij. morkum. ok a sa sök er vistar er syniat. Stefna skal þui máli heiman ok kueðia til heimilis bua .v. æ þingi þes mannz er sottr er.

2. færa barn til skirnar⁴

Þeir menn er barn færa til skirnar skulu fara til lögh heimilis prestz. nema þeir finni hann fyrr ok biðia at hann skiri barn þat. ef hann varnar þes. ok warðar þat fiörbaugs garð. ok eigu þeir sök er barn færa til skirnar ok skal stefna heiman sök þeirre. ok kueðia til bua .ix. æ þingi. Ef þeir hitta prest æ förnum veg. ok lætr hann rétt skirn vppi at hann láti at logheimili sinu ef hann hefir æigi lengr werit heiman en dagstund. Ef prestr hefir of nott werit heiman eða leingr ok hitta menn hann æ förnum veg ok biðia hann skira barn. ok lætr hann rétt skirn vppi. at hann lati æ kirkiu bæ hinum

---

a Jfr. K., c. 1, S. 4¹¹; St., c. 1, S. 2¹⁷; c. 2-5; Stf. c. 1; Blg, c. 1, 2; Ab., c. 1; 158, c. 1; 50, c. 1, 2; 181, c. 1, 2.

---

¹ Rettelse for kueða. ² Rettelse for hit. ³ Rettelse for wtlægr. ⁴ 1776, c. 2.

næsta ef barn er æigi siukt. ef sott er æ barni ok skal þar skira er fyrst nair vatni. Prestr skal æigi sua fara heiman nott æða leingr at æigi hafi hann þa reiðu með sér er barn megi skira. (s. 193, b) Ef hann ferr sua heiman at hann hefir æigi þa reiðu er barn megi skira. ok werðr hann sekr .iij. morkum ef hann kemr j einga raun vm. en ef hann kemr j raun vm ok stendr þat fyri skirn barns at hann hefir æigi þa reiðu til er þarf. ok wardar honum þa fiörbaugs garð.^a Ef barn elst j wt eyium ok er faðir barns hia. ok er hann skylldr at færa barn til skirnar ok bwðu nautar hans. ok þeir menn allir er æ meginlandi eru skylldir at færa barn til skirnar. Sa er skylldr at lia skips er beðinn er. ok fara skal ok huerr er beiddr er sua sem fyrst ma fyri veðr sakir. Bondi er skylldr at ala þa menn .v. er vtan eru komnir or eyiunni. ok barn hinn² sétta mann. þeir skulu þa menn feria aptr wt er barn færa til skirnar er vtan færðu ef æigi ma landueg færa ella eru þeir wtlagir³ .iij. Mörkum.

^bNu eigu þeir lyretnæmar sakir wið nockurn þessa manna þa æ sa at festa lögbot ef hann vill færðr vera⁴ aptr. ok hafa bætt aðr þeir skiliz. Þeir eru æigi skylldir farningar er sakir eigu. nema sa vili þat. En ef hann æ sakir wið þa. ok sitr hann æigi sokum sinum wið þa. Ef kona werðr lettari æ förnum veg ok eru förunautar hennar skylldir at færa barn til skirnar ok þeir menn er fyrst eru til beðnir. Ef sa maðr færir æigi barn til skirnar er skylldr er til. æða syniar maðr honum farar. eða skips eða eykiar at nauðsynia lausu. ok varðar

^a Her indfører 181, c. 1, et Stykke, der svarer til St., c. 2, S. 3°.

^b Stykket til Linie 21 sökum sinum wið þa findes ikke i de øvrige Haandskrifter; cfr. St., c. 7, S. 8¹⁰; 181, c. 3.

¹ 1776, c. 3; Punctum foran Ef er tilføiet. ² Rettelse for hit. ³ Rettelse for wtlægir. ⁴ Skrevet vera færðr, men Ordenes Orden er rettet ved Mærker over Ordene.

(s. 194, a) þat fiörbaugs garð. ok skal sökum þeim stefna heiman^a ok kuedia heimilis bua .ix. æ þingi þes mannz er sottr er. Ef barn er sua siukt at wið bana er hætt ok nair æigi fundi prestz. ok æ olærðr maðr þa at skira barnit. ef þat er at bonda husi ok skal taka vatn j keraldi. Ef barn werðr sua siukt æ fornum vegi ok skal skira þar er vatni of nair. eða sio ef æigi nair vatni. ^bhann skal sua mæla. Ek vigi þik vatn j nafni föður. ok skal hann gera kross æ vatninu med hendi sinni hinni hægrri. ok sonar ok geri annan kross æ vatninu. ok annda¹ heilags. ok geri hinn þriðia kross æ vatninu. J kross skal hann bregða þumal fingri wið orðit huert þeirra þriggia. hann skal gefa nafn barninu sua sem þat skal heita ok mæla sua. Ek skiri þik skal hann kueda ok nefna barnit j nafni föður ok drepa barninu j vatnit. ok sonar. ok drepa þui enn j vatnit. ok anda ens helga. ok drepa þui enn j vatnit it þriðia sinn. sua at þat werði aluátt. þo er rétt at þui se drepit of sinn j vatnit æða hellt vatni æ þat ef æigi verðr ráð rum at öðru. Nu ef nair æigi vatni eða sio. ok ef getr snio. ^chann skal þa gera kross æ snionum. ok kueda slik orð yfir sem hann skyllde æ vatninu. þa skal hann drepa barninu j snioinn ok láta fylgia þau orð öll sem hann drepri þui j vatn. hann skal bræða snio (s. 194, b) inn með höndum ser. ok ríða æ sua at þat verði aluátt. Eigi skal hann drepa barninu j snioinn sua at þat angri kuldi ok þui se wið bana hætt. helldr skal hann ríða snio æ með höndum ser. Karl maðr skal skirn veita barni. en ef hann kann

---

a Med den sidste Del af dette Ord (man) begynder Brudstykket A. M. 173 C (dets cap. 1).

b Stykket til Linie 11 orðit huert þeirra þriggia findes ikke i Stf. og 50.

c Det Samme gjælder om dette Sted til næste Linie vatninu.

---

¹ Bogstavet d er skrevet over Linien.

ægi orð æða atferli. ok er rett at kona kenni honum. þui at eins skal faðir barns veita skirn barni. ef ægi er annarr maðr til.^a Sa maðr er barn hefir skirt. skal fara til fundar wið prest ok kueda orð þau fyri honum sem hann hafði j barn skirn ok segia til atferla er fylkt¹ höfdu. Nu þickir presti ægi rétt farit at skirn. huart sem skortir orð eða atferli. þa warðar fiorbögs garð körlum ok konum xij. vetra gömlum. Ef presti þickir rétt su skirn ok andaz barn þat. ok skal grafa at kirkiu ok syngia liksöng yfir. En ef barn lifnar þa skal prestr veita þui alla reiðu þa er vpp er fra þui er j vatn war drepit. Eigi skal skira j annat sinn. ef aðr er rett at farit. ok þat hafi skirt werit j nafni föður ok sonar ok anda heilags. þo at ægi werði vatn vigt eða eino sinni j drepit. Ef presti þickir ægi rétt at skirn farit huart sem skorta orð æða önnur atferli. ok anndaz barnit ok skal þat ægi grafa at kirkiu. En ef barn lifnar. ok skal prestr veita þui fulla skirn sua sem ecki se aðr ifir sungit. Ef barn anndaz primsigt. ok hefir ægi meiri skirn ok skal þat grafa wið kirkiu garð wt þar er mæ- (s. 195, a) tiz vigð molld ok o vigd ok syngia ægi² liksöng yfir. Ef barn elst sua nærr páskum eda huita dögum. ok vill maðr fresta skirn til laugar dags fyri páska eða huita degi. ok werðr honum þat rétt ef ægi er barn siukt. skira skal láta þegar ef siukt er. Ef maðr vill biða þuatt dags at skirn. þa skal hann

---

^a Her, eller omtrent paa dette Sted, indføre Stf., Blg. (c. 2), Ab., 158, 50 (c. 2), 173 og 181 (c. 2), Bestemmelser, som tildels svare til K., c. 1, S. 6¹⁸ og c. 261. St., c. 5, S. 5¹¹, medens nærværende Membran ikke har noget Tilsvarende paa dette Sted; jfr. derimod tildels nedenfor S. 6¹¹.

---

¹ Saaledes. ² Skrevet æi med Streg over begge Bogstaverne (ellers er Forkortelsen af dette Ord i Haandskriftet i Almindelighed æ med i over).

æigi fulltiða ok skal husbondi sa færa lik til kirkiu er vist veitti hinum andaða siðazst.¹ Ef huargi er þeirra hia ok skulu þeir lögfastir menn færa lik til kirkiu er þar eru næstir. ok taka af fe þui er hinn andaði atti. lerept æða vaðmal at bua vm lik. Ef enn andaði atti æigi fe til. ok er sa skylldr til at bua vm lik er til kirkiu færir. löghelga daga alla er mönnum rétt at bua vm lik ok gera kistu at ok með at fara ok grafa. nema þria æ .xij. manuðum. paska dag hinn fyrsta. ok föstu dag hinn lánga ok jola dag. með æ at fara fostu daginn lánga. en æigi æ þa iörd at opna til þes at grafa lik. til þeirrar kirkiu skal lik færa sem byskop lofar gröft at. Bondi er skylldr at ala þann mann er lik færir til kirkiu² með fimta mann ok ross æða eyk ef þeim fylgir. Ef hann syniar þeim vistar ok er hann wtlaghr³ .iij. mörkum ok æ sa sök er vistar er syniat. Stefna skal sok þeirre heiman ok kueðia til heimilis bua .v. æ þingi. Sa maðr er kirkiu wardueitir æ gröft⁴ vppi at lata. ok skal þar grafa sem hann kueðr æ. ok prestur sa er þar er. ^aEn ef bondi er æigi hia æða prestur. eða kueðr huargi at. þa skal hann grafa (s. 196. a) þar⁵ sem hann vill. nema hit næsta kirkiu. þar skal æigi. Nu grefr hann lik hit næsta kirkiu an rað prestz eða bonda. þa werðr hann wtlagr⁶ .iij. mörkum. En ef bondi lætr æigi gröft vppi. þa er hann wtlagr⁷ .iij. mörkum ok æ huarr þeirra sök wið annan ok skal þo lik wera þar sem grafit er. Ef grafrar

---

a Det Følgende til S 8² ef hinn ueg wæri kostur findes, foruden i denne Membran, alene i St., c. 7, S. 72² og i 181, c. 3. Haandskriftet 181 indfører næst efter dette Stykke den til St., l. c., S. 8⁹—14 svarende Bestemmelse.

---

¹ Saaledes. ² Ordene er lik færir til kirkiu ere tilfœiede. ³ Rettelse for wtlæghr. ⁴ Rettelse for gröf. ⁵ Tilfœiet. ⁶ Rettelse for wtlagr. ⁷ Rettelse for wtlagr.

kirkiu er innan hreps. þá eru þeir æigi skyldir at taka við líki er firr¹ bua ef hinn ueg væri kostr. Lík skal æigi bera j kirkiu bert æða bloðugt. ^alík skal æigi nöckuið grafa. wtlagr² er sa .iij. Mörkum er þat gerir. æigi skal þes manz lík j kirkiu bera er þat boðorð hafði at æigi atti kirkiu gengt³ meðan hann lifði. Ef maðr berr þes mannz lík j kirkiu er fra er skilit. ok skal hann bæta lostinn .xij. aurum kirkiunni. ef hann vil æigi giallda þat fe. ok werðr hann wtlagr⁴ vm þat .iij. Mörkum ok æ þo at inna kirkiu sitt fé. lík skal æigi grafa aðr kolnat er. Ef maðr grefr lík aðr kallt er. ok werðr hann sök of þat .iij. Mörkum ok æ sa sök er vill. Ef menn hrapa sua greftre mannz at kuiðr berr þat at önd væri j þriosti manni þá er hann er niðr grafinn ok werðr þat at morði þa. ^b ⁵Leg skulu öll vera iamdyr. huart sem eru nær kirkiu eða firr j kirkiu garði. ⁶ skal kaupa leg vndir mann .xij. alnum. nema barn se tann laust. þar skal kavpa hálfru odyra. Prestur skal hafa .vi. alnir fyri líksöng. Sa skal giallda legkaup ok líksöngs kaup er lík færir til kirkiu. hann skal þar giallda æ kirkiu bæ þeim er lík war grafit. (s. 196, b). hinn fimta dag viku þá er fiorar vikur eru af sumri. þar j twni fyri karldyrum. Sa maðr er kirkiu warðueitir ok prestur æ huarr þeirra at nefna

^a Bestemmelsen til næste Linie iij mörkum er þat gerir findes, foruden i denne Membran, alene i St. c. 7, S. 81⁴ og i 181 c. 3. Sidstnævnte Haandskrift indfører, næst her efter, Stykket St., l. c., S. 81⁵ til S. 9⁶.

^b Her indfører 173 (i Slutningen af sit c. 2) en Formular for Stevning i Anledning af ulovlig Ligførsel.

¹ Skrevet f (sædvanlig = fyri). ² Rettelse for wtlægr. ³ Rettelse for gegnt. ⁴ Rettelse for wtlægr. ⁵ 1776, c. 5. ⁶ Vi have her rettet Interpunctionen, idet Membranen har Punctum efter firr, men ikke efter garði.

vátta at of sitt fé. ef æigi kemr fram. ok er þat rétt at stefna vm. ok telia hinn sekian .iij. mörkum of halldit. hinn suarar réttu fyri sik þa er hann færði lik til kirkju ef hann bauð þeim at handsala þat fe er¹ þeir attu gialldaga saman ok eindaga þar. ok skulu þeir taka þau handsöl. Sa er lik færði til kirkju æ at hafa sina aura af fé hins andaða. eda heimta at erfingia ef hize war æigi til. Ef huarrgi atti til enn anndaði æða erfingi hans. ok tekz þar æigi fe sem æigi er til. þa skal veita leg ok liksöng. nu vinz til sums en æigi sums. til þes skal fyrst hafa fe at bua vm lik ok þa at kavpa liksöng. legkavpi² skal siðaz jnna. ³Ef gongu maðr andaz inni at manz. ok skal bondi færa lik hans til kirkju. Ef sa maðr hafði fe æ sér hinn anndaði. ok skal þar taka af til þurftar honum. Ef hann hafði þar meira fé æða atti hann j öðrum stöðum. ok æ bondi at taka þat fe sa er honum veitti vist þa er hann andaðiz. nema honum væri tekin vist at lögfardögum su er honum væri vært wið. ok gengi hann at sino ráði a brott en æigi frænda. ok æ bondi þat fe þa at taka er sa maðr hafði þangat haft er þar anndadiz en æigi meira. þat fe eigu fræn- (s. 197, a) dr hins dauða er hann hafði átt j öðrum stöðum. ⁴Ef maðr andaz j wt eyium ok eru þeir menn skylldir at færa lik til kirkju ok⁵ a megin landi eru skylldir. eða buðu nautar ef hann andaz j fiski skála. Sa æ skips at lia er til. a. Ef maðr warnar skips eða farar sa er beiddr er til. ok werðr hann wtlagr⁶ of þat .iij. mörkum. Ef maðr andaz æ þingum æða leiðum ok skulu budu nautar hans færa lik hans til kirkju. Ef maðr andaz æ þinguelli æða leiðuelli eptir er menn eru æ brott farnir. ok æ sa maðr at færa lik til kirkju er næst byræ þeirra manna er tua huskarla æ ok of sialfum

¹ Saaledes. ² Saaledes. ³ 1776, c. 6. ⁴ 1776, c. 7. ⁵ Saaledes.

⁶ Rettelse for wtlægr.

sér. Ef maðr andaz æ þinguelli eptir er menn eru æ brott farnir af alþingi. ok skal bondi sa færa lik hans til kirkju er byrr æ þinguelli. Ef maðr andaz j farmanna buðum. ok skulu buðu nautar færa lik til kirkju. Ef maðr andaz æ förnum vegi. ok skulu förnautar hans færa lik til kirkju.¹ Ef siorr æða vatn kastar likum æ land. ok skal land eigandi færa lik þav til kirkju. Ef fe rekr æ land með likum. ok skal þar taka af til þurftar þeim. ef meira fe er ok æ land eigandi at hallda þvi til doms. Ef finz lik göngu manz j haga wti ok skal land eigandi færa þat til kirkju ok eignaz þat er hinn hefir æ sér. Ef hinn andaði atti meira fœ ok eigu frændr hans þat.² Ef lik finz j landi manz æða j wt husum. ok æ land eigandi at færa lik þat til kirkju. (s. 197, b). ok wardueifa fe ef hinn hafði æ sér til handa frændum. Ef lik finnz æ fiollum þeim er vatnföll deila merki. ok skal sa maðr færa lik þat til kirkju er næst byrr vötnum þeim j heradi er næst spretta vpp likinu æ fiallinu. enda æigi hann tua hwskarla of sialfum sér. þangat skal lik til heraðs færa sem vötn falla. Ef lik finnz j afrettum æða almenningum. ok æ sa lik þat at færa til kirkju er næst byrr þeirra manna er æ tua huskarla³ ok of sialfum ser. Ef maðr færir æigi lik þat til kirkju er hann er skyldr til at lögum at færa. ok werðr hann wtlagr⁴ of þat .iij. mörkum. Sa æ sök þa er vill ok skal stefna heiman ok kueðia til heimilis bua .v. æ þingi þes manz er sottr er. Ef maðr er sottr of þat at hann færði æigi lik til kirkju. ok of uerst hann þvi mali ef hann getr þann kuið at hann hugði at sa maðr ætti æigi at kirkju lægt. ok fellr þa wtlegr niðr wið hann en

¹ Imellem kirkju og Ef er Pladsen maaske en Ubetydelighed større end ellers ved Begyndelse af ny Sætning midt i en Linie. I dette Mellemrum findes en lille rødmalet Krelle. ² Punctum er tilføiet. ³ Skrevet aa tua huskarla a. Det sidste Ord have vi udeladt. ⁴ Rettelse for wtlægr.

domr æ at dæma a hendr homum at hafa til fært æ .xiiij. náttum hinum næstum eptir vapna tak. Ef maðr færir þat lik til kirkíu er æigi er¹ at kirkíu lægt. ok varðar þat fiorbauugs garð nema hann geti þann kuið at hann hugði at sa maðr ætti at kirkíu lægt. ok skal hann fra hafa fært æ .xiiij. náttum hinum næstum eptir þinglausnir. ok bæta laustinn kirkíunni .xij. aurum. þrenn eru lik þau er æigi skal at kirkíu grafa.² (s. 198, a) þat er eitt lik ef maðr andaz oskirðr. Annat er skogar mannz lik þes er o öll er ok oferiandi.³ þat skal ok æigi grafa at kirkíu. nema sa byskop lofi er yfir þeim fiordungi er. En ef byskop lofar ok skal þa til kirkíu færa. þat er lik hit þriðia er æigi skal at kirkíu grafa. ef maðr vinnr æ sér auerk⁴ þau er homum werða at bana sua at hann villdi wnnit hafa. nema hann fai iðran siðan. ok gangi til skriptar wið prest ok skal þa grafa hann at kirkíu. þott æigi of nái prest fundi. ok segir hann olærðum manni til at hann iðraz. ok sua þott hann megi æigi mæla ok geri hann þær iarteinir er menn finni at hann iðrez af ollum hug þott hann komi æigi tungunni til at mæla ok skal þo grafa hann at kirkíu.^a Þat lik er æigi æ at kirkíu lægt. þat skal þar grafa at firr se twngarði manz en ör drag ok huarki se akr ne eng. ok æigi falli vötn af til bolstaða ok syngia æigi liksöng yfir.
^b Ef lik er fært or þingum prestz. þa er hann skylldr at fylgia

^a Her indføre Stf., 173 (c. 5) og 181 en Bestemmelse, som svarer til K., c. 2, S. 12¹⁴⁻¹⁵; St. c. 9, S. 14³⁻⁴.

^b Det Følgende til þo at menn andiz þar meðan findes, foruden i denne Membran, (i en anden Orden end her) i K., c. 2, S. 10⁷, St., c. 8, S. 11¹, og 181, c. 3, men ikke i de øvrige Haandskrifter. I Ab. og 50 er her indført Stykket nedef. c. 26, S. 42¹.

¹ Saaledes. ² Punctum er tilføjet. ³ Ligeledes. ⁴ Rettelse for auerka, der ikke passer til det Følgende.

því til grafar ef *homum* eru¹ aðr orð giör. ennda se þat innan hreps. *ok skal hann þa hafa liksöngs kaup. ok sua ef homum eru æigi orð giör þott hann fari huergi. Eigi er prestur skylldr at fylgia liki or hrepp ef þar er nöckur graftar kirkia. En ef hann vill æigi fylgia sem nu er mælt. þa æ sa liksöngs kaup er yfir syngur. Ef prestur er sua heiman farinn or þingum sinum at hann hefir engan (s. 198, b) feingit j stað sinn. þa æ hann æigi at hafa lik söngs kaup þo at menn anndiz þar meðan.*²
^a *Ef maðr veitir manni fyri guðs sakir. þa skal sa taka fe eptir hann þo at hann hafi átt.*

4. vm kirkiu vigslur³

^b *Kirkia huerr skal standa j sama stað sem vigð er. ef þat ma fyri skriðum. eða vatna gangi æða ofuiðri. eða heroð eyði at ór afdölum æða wtströndum. þar er rétt at færa kirkiu⁴ er byskop lofar. ^c Ef kirkia er vpp tekin manaði fyri vetr æða lestiz hon sua at hon se o nyt. ok skulu lik ok bein færð a brott þaðan fyri vetr nætr⁵ hinar næstu. til þeirrar kirkiu skal bein færa er byskop lofar groft at. Þar er maðr vill bein færa. ok skal land eigandi kueðia til bua .ix. ok huskarla þeirra sua sem til skips drattar at færa bein. þeir skulu hafa með sér þæla ok rekur. bondi sialfr skal geta hwdir til at bera bein j. ok eyki at færa. þa bua skal kueðia*

^a Jfr. K., c. 121, S. 230¹¹; St., c. 73, S. 99²; findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

^b Jfr. K., c. 3, 4; St., c. 10—13; Stf., c. 3; Blg., c. 4, 5; Ab., c. 3; 158, c. 2, 3; 50, c. 4; 173, c. 6; 181, c. 4, 5.

^c Stykket til S. 13¹⁰ at beinum æða fleiri findes ikke i Stf.

¹ Rettelse for er. ² Punctum er tilføjet. ³ 1776, c. 8. ⁴ Det er muligt, at her ved Uagtsonhed er udeladt: er þeir atburðir verða. þar er rett at færa kirkiu. ⁵ Tilføjet.

er næstir eru stad þeim er bein skal vpp grafa. hafa kuatt .vij. náttum fyrr en til skal koma æða meira mæli. þeir skulu koma til j miðian morgin. bondi æ at fara ok hus karlar¹ þeir er heilendi hafa til allir nema smala maðr. þeir skulu hefia gröft vpp j kirkiu garði vtarla. ok leita sua beina sem þeir mundi fiár ef þar væri vón j iörðu. Prestr er skylldr at fara til at vigia vatn ok syngia yfir beinum sa (s. 199, a) er beiddr er. til þeirrar kirkiu skal bein færa er byskop lofar gröft at. þar er rétt huart er vill at gera eina gröf at beinum æða fleiri. Of þau auðæfi oll er kirkiu þeirre hafa fylgt er vpp er tekin ok hon sialf huart sem² þat er j löndum æða lausa aurum æða j kirkiu bunaði. þat skal fara til þeirrar kirkiu allt er bein woro til færð. Ef land eigandi lætr æigi færa bein sua sem mælt er æða fara menn æigi til er kuaddir eru. ok werðr huerr þeirra sekr .iij. mörkum ok æ land eigande sök wið þa er kuaddir eru. en sa wið hann er vill. stefna skal sökum þeim heiman³ ok kueðia till .v. bua æ þingi.^a Ef⁴ kirkia brennr vpp æða lestiz hon sua at aðra⁵ þarf at gera. ok skal þar kirkiu gera er byskop vill ok sua mikla sem hann vill. Land eigandi er skylldr at lata gera kirkiu a bæ sinum huergi er fyrr let gera. hann skal sua hefia smið vpp at giör se æ .xij. mánuðum hinum næstum þaðan fra er kirkia lestiz sua at tíðir megi j veita. Land eigandi æ at leggja fe til kirkiu sua at byskop vili vigia fyri þeim sökum. þa skal byskop til fara ok vigia kirkiu. Bondi sa er þar byrr æ at hallda kirkiu dag þann at iafnlengd huerri of sinn æ .xij.

---

a Her indferer 181 i Slutningen af sit c. 4 et Stykke, der svarer til K., c. 268, S. 218¹¹⁻¹⁴; St., c. 48, S. 58²⁻⁵.

---

¹ Herefter er skrevet hans, men dette Ord er derpaa underprikket.
² Tilføiet. ³ Tilføiet. ⁴ 1776, c. 9. ⁵ Tilføiet.

mánuðum ok hiu hans öll ok gestir þeir er þar eru vm náttina aðr. ok þeir menn allir er tiund sina leggja sua þangat at byskop vill at þeir halldi þar kirkiu dag. þar skal huerr hallda kirkiu dag er¹ byskop vill. Sua skal kirkiu dag hallda at helgi sem páska dag ok ferr hann sem aðrir messo dagar. Þangat skal huerr leggja lög tiund sina (s. 199, b) hálfu til þeirrar kirkiu sem byskop kveðr at. ok skal byskop skipta heraði til þes. Af huerium bæ til huerrar kirkiu skal giallda tiundina huergi er æ landi byrk. ^aok skal þat halldaz meðan hinn sami byskop ræðr fyri. nema kirkiur se vanhalldnar at nöckuru. þa æ enn byskop fra at taka ef hann vill ok skipta annan veg. Rétt er ok ef byskop lofar at þar se kirkia giör er æigi er aðr. ok at hann leggi til þeirrar kirkiu tiund af þeim bæ þo at hon liggi til annarar kirkiu aðr. Sa er tiund skal inna af hondum. hann skal giallda þar j tuni fyri karldyrum æ kirkiu bænum hinn fimta dag viku þa er .iiij. vikur eru af sumri. hann skal giallda þat fe j vaðmalum æða varar felldum æða j gulli æða j brendu sylfri. hann skal ok giallda halfan þann lut ef hann vill. þat er fiörðungr tiundar hans allrar. þat skal hann giallda ef honum þikkir þat betra j vaxe æða viði æða j tiöru. kost æ hann at giallda allt j vaðmalum ef hann vill. ^bef æigi kemr fe þat fram sua sem

---

a Det Følgende til Linie 14 liggi til annarar kirkiu aðr, der ogsaa findes (i samme Orden) i Ab. og 50. har sit Tilsvarende i K., c. 260, S. 214¹²; St., c. 53, S. 61²; i de øvrige Haandskrifter findes det ikke.

b Stykket til S. 15⁷ heimta sem aðra tiund findes ikke i Stf. og 173.

---

¹ Ordene fra byskop vill at þeir halldi þar kirkiu dag ere tilføiede.

mælt er. ok er þeim manni rétt er kirkju varðueitir at nefna sér vátta at. at fe þat kemr æigi¹ fram ok stefna þar vm j tuni heima at sin ok telia hinn sekian mann vm .vi. morkum. ok giallda þann lut tiundar er ogolldinn er tuenum giolldum sem buar wirða. honum er rétt at stefna² of huarn fiordunginn. enda er rétt at stefna einni stefnu of baða fiordungana. (s. 200, a) af því at³ einn er aðili at baðum ok heimta sem aðra tiund. ^aEf menn fara stefnu farar þangat j twm er menn hallda kirkju dag æ þeim degi ok vilia stefna bonda æða hium hans. eða gestum ok eigu þeir menn sakir wið hina er fyri eru. ok er rétt at þeir stefni þeim æ moti ef þeir vilia sem rwmheilagt se huar þes er þeir gera æigi heiman for til.

5. vm kirkju fe⁴

^bÞar er maðr leggðr fe til kirkju huart sem⁵ þat er j löndum æða j bui. eða j lausum aurum æða er þat j tiundum af⁶ þeim bolstöðum er heraðs menn skulu þangat inna. þat skal sa maðr er kirkju varðueitir lata gera þann mældaga allan æ skræ. huat hann hefir fiær gefit þangat æða aðrir menn til þeirrar kirkju. þann mældaga er honum rétt at lysa at lögbergi. eða j lögréttu. eða æ varþingi því er hann⁷ heyr. huat ligðr fiær til þeirrar kirkju. hann skal lata lysa þann mældaga ok raða vpp⁸ heima at kirkjunni of sinn æ .xij.

a Resten af Capitlet findes, foruden her, alene (i anden Orden) i St., c. 12. S. 16⁵, og 181, c. 5.

b Jfr. K., c. 4, S. 15⁹; St., c. 13, S. 17⁸; Stf., c. 3; Blg., c. 5; Ab., c. 3; 158, c. 3, 4; 50, c. 4; 173, c. 6; 181, c. 5, 6.

¹ Skrevet æi med Streg over. ² Her er muligen ved Afskriverens Feil udeladt sinni stefnu. ³ Ordene af því at ere en Rettelse for ef. ⁴ 1776, c. 10. ⁵ Tilføiet. ⁶ Skrevet over Linien. ⁷ Tilføiet. ⁸ Saaledes.

mánuðum huerium. þa er flestir menn hafa þangat tíða sókn. Ef maðr tekr þat fe er til kirkiu er lagit ok gelldr j brott eða gefr æða selr oðrum manni ok varðar þat fiör baugs garð þeim er selr ok sua hinum er kaupir viss vitandi. ok æ sa sök er kirkiu varðueitir ef hann vill sótt hafa. en sa er vill ef hann vil æigi sott hafa. En ef sa maðr lógar fe fra kirkiu er hana varðueitir. ok varðar slikt þeim fiörbavgs garð sem oðrum manni at fra taki ok a sök (s. 200, b) wið þann huerr er vill ok skal sök þeirre stefna heiman ok lata warða fiörbaugs garð ok kueðia til .ix. bua æ þingi þes mannz er sotr er. ok æ þann at dæma fiörbaugs mann ef kuiðr beræ æ hann er fe tok fra kirkiunni. en gripinn æ aptr at dæma til kirkiunnar þann er æ brott war tekinn ef ologat er. En ef grip er logat þa skal dæma iam marga aura aptr til kirkiunnar sem buar wirða. at¹ þat war wert er æ brott war tekit. þeim þeirra skal stefna til giallda of kirkiu fe er fra selldi æða keypti er manni þickir syniligra. En fiörbaugs garð warðar huarumtueggia.

6. æ byrgd æ kirkiu ok kluckum²

Bondi sa er æ kirkiu bæ byræ æ at bera elld til kirkiu. eða ringia kluckum æða sa maðr er hann krefr til. Presti er ok rétt at bera elld til kirkiu ok kuekia³ kerti. ok ringia kluckum. ok þeim manni er hann krefr til. Ef kirkiu werðr geigr af elldi af með förum þeirra manna er nu eru til taldir æða lestiz klucka. ok skal æigi hallda æ þa abyrgðum.

---

a Jfr. K., c. 4, S. 167; St., c. 13, S. 18⁸; Stf., c. 3; Blg., c. 5a; Ab., c. 4; 158, c. 4; 50, c. 4; 173, c. 6, 7; 181, c. 6

---

¹ Rettelse for ok. ² 1776, c. 11. ³ Saaledes.

ef þeir geta þann kuið at þeir færi *sua með sem þa at þeir ætti sialfir ok villdi vel með fara. Ef maðr hleypr til oboðit at bera elld til kirkíu æða ringia kluckum. ok abyrgiz sa þa kirkíu ok kluckur er með elld ferr æða kluckum ringir.*

7. vm prestz fæding ok kirkíu bót¹

“*Sa maðr er æ kirkíu landi byrr er skylldr at fæða prest tuau misseri ef hann æ þar lög (s. 201, a) heimili ok syng þar huern dag löghelgan nauðsynia laust. ef prestr syng þar sialldnar ok er sa bondi er æ kirkíu bæ byrr skylldr at ala prest at náttuerði þa er hann syng fyrr. en at daguerði þa er hann syng siðarr ok hross æða mann ef homum fylgir. Ef fleiri bua æ kirkíu bæ en einn bondi. ok skal at þeim luta huerr ala prest sem þeir hafa af landi mikit til huert sem² þeir eru leiglendingar æða land eigendr. wtlagr³ er sa .iij. mörkum er syniar. Ef leiglendingr byrr æ kirkíu bæ. ok rénar kirkia sua at⁴ æigi ma tíðir j veita j hueriu veðri. ok skal hann gera orð land eiganda at koma til at bæta at kirkíu. land eigandi æ sua til at fara at at se gert kirkíunni æ halfum mánaði hinum næsta þaðan fra er homum woro orð giör sua at veita megi tíðir j. sekr er hann .iij. mörkum ef æigi er sua gert. Ef leiglendingr nair æigi fundi land eiganda ok er hann farinn af landi æða or fiordungi ok er hann þa skylldr at gera at kirkíunni ok heimta síðan til kostnat at land eiganda. Ef kuiðr berr þat at þo mætti veita tíðir at kirkíunni at æigi væri at gert. ok er þa landeigandi*

---

a Jfr. K., c. 4, S. 164⁷; St., c. 14; Stf., c. 3; Blg., c. 5a; Ab. c. 4; 158, c. 4; 50, c. 4; 173, c. 7; 181, c. 6.

---

¹ 1776, c. 12. ² Tilfeiet. ³ Rettelse for wtlægr. ⁴ Rettelse for ok.

eigi¹ skylldr at giallda þar fe fyrri. Guðs þöck hefir hinn fyrri verk sitt. Ef yngri menn eigu kirkju bolstad en .xvi. vetra gamlir karlar æða konur yngri en tuitugar. ok æ sa maðr at hallda kirkju vpp at öllu sa sem lögraðandi er fiár hinna vngu manna. hann (s. 201, b) skal taka iam mikit af fe þeirra sem buar wirða at hann hafi lagt til þurftar kirkjuinni.^a

8. at læra prest til kirkju²

Þat er manni rétt at láta læra prest til kirkju sinnar. Hann skal gera maldaga wið sueininn sialfan ef hann er .xvi. vetra gamall. en ef hann er yngri. þa skal hann gera wið laugrádanda hans. Sa maldagi æ at halldaz allr er þeir gera með ser. Nu gera þeir æigi annan maldaga en maðr tekr prestling til kirkju at lögmali. Hann skal fa honum kenzlu ok fostr. ok sua lata ráða honum at sueininum se o veglaust ok frændum ok sua wið gera sem hans barn væri. Nu vill sueinninn æigi nema ok leiðiz bok. þa skal færa hann til annarra verka ok ráða honum sua til at huarki werði at örkuml ne ilit. ok hallda til sem rikaz at öllu annars. Nu vill hann huerfa aptr til næmsins ok skal þar hallda honum þa til. þa er hann hefir vigslu tekit ok hann er prestr. sa er honum feck kennzlu er skylldr at fa honum Messo föt ok bækr þær er byskopi syniz sua at veita megi .xij. manada tíðir af.

^a Her indfører 181 et Stykke, der tildels svarer til St., l. c., S. 191² —20²³. Ab. indfører paa dette Sted to Stykker efter hinanden, svarende til nærværende Haandskrift c. 27 nedenf., henholdsvis S. 43⁸ og S. 42⁹.

^b Jfr. K., c. 4, S. 174⁹; St., c. 14, S. 20²³; Stf., c. 4; Blg., c. 6; Ab., c. 5; 158, c. 4; 50, c. 4; 173, c. 8; 181, c. 6.

¹ Tilføiet. ² 1776, c. 13.

Prestr skal fara til kirkju þeirrar er hann var lærðr til. ok syngia þar huern dag helgan at meinlausu messu. óttu söng ok aptausong ok of lánga föstu. ok of iola föstu. ok imbro daga alla. Hann skal lysa þann maldaga er wið prest er giörr at lögbergi æða j lögrettu. honum er rétt at weria lyriti inni höfn hans ef hann vill (s. 202, a) at lögbergi.^a Ef prestr flyr kirkju þa er hann er til vigðr æða til lærðr æða firriz hann sua at hann veitir ægi tíðir at kirkju sem mælt er. ok wardar þeim manni skógang¹ er wið honum tekr æða tíðir þiggr at honum eða samuistum er wið hann. iafnt wardar samuista wið hann sem vid skogar mannr lengr er lyriti war varit inni höfn hans at lögbergi ok er þat fimtar doms sök. ok skal þa sök lysa at lögbergi. ok heimta hann sua sem annan mans mann. Sua skal prestr leysaz fra kirkju at læra annan til æða fa annan j stað sinn þann er byskopi þicki þuilikt fengit². þeim byskopi er þar hefir yfir sokn. Ef prestr werðr siukr. ok skal sa maðr ráða er kirkjuona helldr hue lengi hann vill wardueita hann. Sa maðr æ kost er kirkju varðueitir ef honum þickir sótt hans leingiaz at færa hann æ hendr frændum ok ef honum batnar ok er hann þa lauss fra kirkju.³ En ef kirkju prestr andaz fra stað þeim er hann war til lærðr ok atti hann fe eptir ok skal kirkia taka ok sa maðr er hana wardueitir þriu hundruð vi⁴ alna aura. Ef hann atti meira fe. ok skulu þat taka frændr. ^b

---

a Her har 173 en Tilføining om Forbud, nedlagt paa den Vedkommendes Opholdssted.

b Herefter indfører 181 et Capitel (c. 7), svarende til den første Del af c. 27 nedenf., S. 429.

---

¹ Saaledes. ² Saaledes, maaskee forvansket. ³ Punctum er tilføiet.

⁴ Skrevet over Linien.

9. vm *byskops* tivndir ok yfirsokn¹

^a**B**yskopa skulum wer hafa .ij. æ landi her. Skal annarr *byskop* wera at stoli i skalaholtti en annarr skal vera² at hólum j hiallta dal. ok skal sa hafa yfir för of nordlendinga fiordung of sinn æ .xij. mánuðum. En sa *byskop* er j skalaholtti er skal^b hafa yfir för of fiordunga .iiij. fara sitt sumar of huern austfirðinga (s. 202, b) fiordung. ok rangeinga fiordung. ok vestfirðinga fiordung. *Byskop* er skylldr þa er hann fer^c yfir fiordung at koma j lög hrepp huern sua at menn nai allir fundi hans. ok vigia kirkiur ok söng hws ok bænhws. ok *byskopa* börn ok veita mönnum skripta gang. þar er *byskop* vigir kirkiu ok æ hann at taka þar .xij. aura. þar er hann vigir söng hws æða bæn hws. þat skal kaupa .vi. aurum huart sem hann vigir. ^c*Byskopar* eigu at gera skirslur optar en of sinn. ef þeim þickir þes þurfa of faðerni manna ok skal su skirsla rétt er siðar er giör. ^d*Byskopum* er rétt at biðia lögrettu menn at þeir raði fyri sekt þeirra manna er hitt hafa j frænd semis spell æða sifia spell hit meira. þa er þeir eru sattir er tueim megin standa at þeim mælum. en lögrétta menn eigu suör. ^eEf *byskop* warnar manni þes er hann er skylldr til at lögum þa megu þeir hallda tiund hans ok þeirra griðmenn. Bondi sa er vist veitir *byskopi* er skylldr at fa honum reiðskiota

^a Jfr. K., c. 5; St., c. 15; Stf. c. 5; Blg., c. 7; Ab. c. 6; 158, c. 5; 50, c. 5; 173, c. 9; 181, c. 8.

^b Her ender den første Del af Brudstykket 173.

^c Dette Stykke findes, foruden her, alene i K., c. 264; St., c. 48, S. 58¹⁶; Blg., c. 37.

^d Jfr. K., c. 158, S. 56⁴ og 56²⁵; c. 162; St., c. 152; Blg. c. 43. Findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

^e Denne Bestemmelse til næste Linie þeirra griðmenn findes, foruden her, alene i St., c. 15, S. 22²⁰ og i 181, l. c.

¹ 1776, c. 14. ² Ordene at stoli i skalaholtti en annarr skal vera ere tilfeiede.

þann dag er hann ferr æ brott. hwskarlar hans ok buar eru skylldir at lia hrossa byskopi ok förunautum hans. þeir er hann biðr til. Sekr er sa .iij. mörkum er syniar ef hann æ ross til. Byskop skal til þes láta segia i heraði hueriu at kirkiu soku huerium j hönd skal inna fe þat er menn skulu giallda byskopi. ^a Huerr maðr er skylldr at lata þangat koma fiorðung tiundar sinnar til þes bonda sem byskop kueðr æ. þar er gialldagi æ fé þui hinn .v^{ta}. (s. 203, a) dag viku. þa er fiorar vikur eru af sumri. ef æigi kemr fe þat fram þar. sua sem mælt er. ok er þeim manni rétt er byskop hefir vm boðit at nefna vátta at. at æigi ferr gialld fram. homum er rétt at stefna þar vm ok heimta sem aðra tiund. enda er rétt at sa lysi til fiarins æ þingi sem byskop vill. þar er maðr skal giallda tiund byskopi. hann skal giallda j gulli æða brendu silfri æða j vaðmalum æða vararfelldum. Þar er maðr tekr wið fe byskops at hans ráði ok huerfi fe þat æða glatiz æ annan veg. ok helldr sa æigi abyrgð vpp er wið tekr. ef hann getr þann kuið at hann færi sua með sem þa at hann atti. Ef fe þat werðr þiofstolit er byskop æ. ok er sa adili þeirrar sakar er fe þat hafði at warð ueita. enda er rétt at sa sæki vm er byskop vill. rétt er manni at heimta fe byskops þar er hann byðr vm þott hann seli æigi sök j hönd manni. Eighi þarf vátt orð til þes nema vili. Huergi æ at taka fe fra kirkiu. þott tiðir se brott teknar. nema þar er byskop lofar ok land eigandi. ok sa er til gaf æða erfingi hans. Þar æ brott at taka er þeir werða asattir. en huergi annars staðar.

10. lög heimili prestz¹

Prestar eigu at taka sér lögheimili at fardögum enda er þeim rétt at þeir taki siðar allt til logleiðar þeirrar er werðr drottins

^a Stykket til Linie 14 æða vararfelldum findes ikke i Stf.

^b Jfr. K., c. 6; St., c. 16, 17; Stf., c. 5; Blg., c. 8; Ab., c. 7; 158, c. 6; 50, c. 6; 181, c. 9.

¹ 1776, c. 15.

dag er þuatt dag hinn næsta aðr lifa atta vikur sumars. Prestr sa er þing hefir æ at segia til lögheimilis sins (s. 203, b) æ leið. Ef hann segir æigi til æ leið ok er hann skylldr at segia heimilis bwm .v. til. Ef hann segir eigi til¹ æða tekr ser æigi lögheimili at .viiij. vikum ok werðr hann wtlagr² of þat .iiij. mörkum ok er rétt at stefna honum at þes bonda er hinn vill er sækir. þeirra er hann hefir kirkju haft j þingum þav misseri. sa æ sok er vill. Prestar eigu at selia tíðir sinar ok meta æigi dyrka en .xij. marka æ milli alþinga tueggja. Merkr .vi. skal hann taka .vi. alna aura. en aðrar .vi. skal hann taka slikar sem þar ganga æ skulda moti þui sem þeir eigu heraðs menn er prestr hefir ser fengit vistar með. þat fe skal wera er presti skal giallda j vöru æða j bui æða j lögaurum ollum. Ef prestr metr dyrka tíðir sinar en at lögum æða selr. ok werðr hann sekr of þat .iiij. mörkum enda er hinn eigi³ skylldr at giallda honum meira en lögkaupit þott hann hafi dyra keypt. æ þar er land er illt ifir farar æða tilfarar. ok æ byskop þui at ráða at avka fe töku prestz sem hann vill. ok æ þat at hallda þott þat se meira en lögkaup.⁴ Prestr æ æigi at syngia fleire messur of dag en tuær. Prestr æ enga at synja natt messo nema jola nátt hina fyrstu. wtlagr⁵ er hann .iiij. mörkum ef hann skipar æigi sua. enda skal æigi kaupa þa messu at honum. Prestar skulu wera hlydnir byskopi. ok syna honum bækr sinar ok messoföt. Sa prestr skal messu syngia er byskop

---

a Stykket til Linie 19 meira en lögkaup findes ikke i Stf.

---

¹ Ordene Ef hann segir eigi til ere tilføiede. ² Rettelse for wtlægr. ³ Tilføiet. Det bemærkes forevrigt, at strax efter, mellem Ordene honum og meira, er skrevet over Linien æigi, men ligesom denne Tilføining mulig er skrevet med en yngre Haand, saaledes er den ialfald indført paa et feilagtigt Sted. ⁴ Her er i Enden af Linien efterladt Plads til 2 eller 3 Bogstaver og i denne Plads findes en lille rødmalet Krølle. ⁵ Rettelse for wtlægr.

vill. en sa æigi er *byskop* (s. 204, a) vill af taka þa þionostu. *Prestar skulu æigi fara með sundr giorðir þær er byskop bannar ok lata af hogga kampa sina. ok lata gera ser krwnu of sinn æ mánaði. ok hlyda byskopi at ollu. a* *Byskop er skyldr at fa crisma ollum prestum sinum æ hueriu ære. ok vigia messo skrwd þeirra. Ef þeir vilia hafa vin ok hueiti miöl. þa skal huerr þeirra giallda byskopi þriar alnar æ .xij. manuðum. Ef prestr vill¹ æigi hafa þat er byskop byðr. ok werðr hann sekr of þat .iij. mörkum við byskop. ok æ byskop sök þa. ok skal sok þa sækia at presta domi j kirkiu æ alþingi. ok skal byskop nefna presta .xij. j dom þann. ok segia² þar sök sina fram æ hendr honum. ok skal byskop bera sialfr³ kuið of þa sök. ok prestar .ij. með honum. ok skal eið laust sækia þa sök. Ef prestr werðr sannr at sök ok æ dómr at dæma æ hendr honum .iij. merkr at giallda byskopi. miðuiku dag j mitt þing æ alþingi j bonda kirkiu garði annat sumar eptir. Ef æigi kemr fram ok skal þa sækia sem aunat dómrof. Ef prestar kema wt hingat til landz þeir er fyrr hafa wt her werit. ok byskop lofaði⁴ þeim þa at veita tiðir. ok er mönnum rétt at kaupa tiðir at þeim. ef þeir hafa synt byskopi bækr sinar ok messoföt æða þeim presti er byskop byðr vm. Ef wtlendir prestar koma þeir wt hingat er æigi hafa her fyrr (s. 204, b) verit ok skal æigi tiðir at þeim kaupa ok æigi skulu þeir börn skira. nema se siuk sua at olærðr maðr werði at skira. helldr skulu þeir skira en olærðr maðr. ef æigi nair öðrum presti. þa er rétt at kaupa tiðir at þeim. ef þeir hafa rit ok innsigli byskops þes er þa vigði. til þes at rétt se at þiggia tiðir at*

a Stykket til Linie 7 þriar alnar æ .xij. manuðum findes, foruden her, alene (i en anden Orden) i St., c. 16, S. 26¹.

¹ Skrevet vill prestr, men Ordenen er rettet ved Mærker over Ordene. ² Rettelse for sega. ³ Skrevet sialfr bera, men Ordenen er rettet ved Tegn over Ordene. ⁴ Rettelse for lofar.

þeim ok þionostu. Ef prestur hefir æigi insigli ok er rétt at hann hafi vitni tueggia manna þeirra er hia woro vigslu hans ok segi orð byskops þav at rétt se mönnum at þiggia alla þionostu at homum. Ef byskopar koma wt hingat til landz æða prestar þeir er æigi eru lærðir æ latinu tungu. huart sem¹ þeir eru ermskir² æða girzkir³. ok er mönnum rétt at hlyða æ tiðir þeirra ef vilia. Eigi skal kavpa tiðir at þeim. ok einga þionostu at þeim þiggia. Ef maðr lætr þann byskop vigia kirkiu eða byskopa börn er æigi er æ latinu tungu lærðr. ok werðr hann sekr of þat .iij. mörkum wið þenna byskop er her er aðr. Enda skal sia taka vigslu kaupit. Sua skal kirkiu vigia ok byskopa börn sem ecki se aðr at gert þott þeir hafi yfir sungit. ^aFiorar merkr er laga kaup prestz ok eindagi æ fimta dag viku er .vij. vikur eru af sumri. ok fylgir half⁴ .v. mork a laga. Prestur er aðili fiorðungs tiundar. ^bEf prestur ryfr skript at manni. sua at þeim byskopi þickir nauðsynia laust er sa prestur er vndir. ok warðar þat fiorbaugs garð ok skal kueðia til heimilis bua .ix. æ þingi. (S. 205, a).

11. vm blotzskap⁵

^cMenn skulu trva æ Guð einn ok blota æigi heiðnar vettir.⁶ þa blotar maðr heiðnar vettir ef hann signir fe sitt

^a Med Hensyn til Stykket indtil aðili fiorðungs tiundar jfr. tildele K., c. 265, S. 217¹²; St., c. 51; Blg., c. 33; Ab. c. 16; 50, l. c. (i samme Orden som her); i de øvrige Haandskrifter findes Stykket ikke.

^b Findes, foruden i denne Membran, alene i St., c. 16, S. 25⁷ og 181, c. 9.

^c Jfr. K., c. 7; St., c. 18; Stf., c. 6; Blg., c. 9; Ab., c. 8; 158, c. 7; 50, c. 7; 181, c. 10.

¹ Tilføiet. ² Rettelse for enskir. ³ Rettelse for grizkir.

⁴ Bogstavet l er skrevet over Linien. ⁵ 1776, c. 16. ⁶ Punctum er tilføiet.

öðrum en guði æða helgum mönnum hans. Ef maðr blotar heidnar vettir ok vardar þat fiorbaugs garð. Ef maðr ferr með galldra æða fiolkyngi. ok kuedr þat æða lætr kueda at ser eða fe sinu. þat wardar honum fiorbaugs garð ok skal sök þeirre stefna heiman ok sækia wið toltar kuið. Ef maðr ferr með fordæðu skap ok wardar þat skog gang. þat er fordæðu skapr ef maðr gerir j orðum sinum æða fiolkyngi sott æða bana fe æða mönnum. þat skal sækia wið tylftar kuið. Menn skulu æigi¹ fara með steina æða magna þa til þes at binda æ sik æða æ menn æða æ fe manna. Ef maðr truir æ steina til heilendis mönnum æða fe ok wardar þat fiorbaugs garð. Skal æi² maðr eiga fe oborit. Ef maðr æ fe oborit ok lætr omerkt ganga til þes at hann truir helldr æ þat fe en annat æða ferr hann með hindr uitni huerskyns sem er. þat wardar fiörbögs garð. Ef maðr gengr berserks gang ok wardar þat fiorbaugs garð ok sua wardar körlum þeim er hia eru. nema þeir stöðue hann at. þa wardar eingum þeirra ef þeir geta stoðu at hann. Ef optar kemr at. ok wardar fiorbaugs garð þott stoðu at werði.

12. huat vinna skal drottins daga³

^aV ER skulum hallda drottins dag enn siaunda huern. sua at þa skal ecki vinna (s. 205, b) nema þat er nu mun ek telia. Menn eigu at reka bw fe sitt heim ok heiman ok eigu konur at heimta nyt fra þui fe. ok bera heim huart sem skal at menn beri heim æða feria æ skipi. æða bera æ rossi ef vötn ganga j milli bæar ok stöðuls. ok eigu konur at gera nyt þa til.⁴ Þat er ok mælt ef elldr kemr j hws manz æða j anduirki

a Jfr. K., c. 8; St., c. 19; cfr. c. 20, 21; Stf., c. 7; Blg., c. 10; Ab. c. 9; 158, c. 8; 50, c. 8; 181, c. 11.

¹ Skrevet æi med Streg over. ² Saaledes. ³ 1776, c. 17.

⁴ Punctum er tilføiet.

huert sem er æða vötn gangi at æða skriður æða ofuiðri æ huerigha lund er þeir lutir vilja meiða fe manna ok skal hann sua biarga allre biörg wið skada sem þa er alrwmheilagt væri. Ef fe mannz werður siukt j haga wti ok er honum rétt at reiða heim ef þat hefir þa helldr lif. enda er honum rétt af at lata þat fe ok gera til sem þa at rwmheilagt væri.¹ MENN eigu ok at fara drottins dag förum sinum. ok æ huerr þeirra at hafa halfua vétt fata sinna. ok æ eingi þeirra oðrum at veita. þott annar æigi meiri föt. en annarr minni. þeim er rétt at bera æ sialfum ser æða fara æ skipi æða bera² æ rossi. Maðr æ ok at fara með göngu manna föt. þott þat vegi meira en halfa vétt. Maðr a ok at fara með þingföt sin ok með mat þott meira vegi en halfa vétt. Rétt er at hafa halfa vétt warnings vin fram ef hann vill. Ef maðr hefir meiri klyfiar. ok kemr hann þuatt dag til gistingar. ok er bondi skylldr at ala þa of helgina. (s. 206, a) Sua skulu þeir til skipa at .ij. menn hafi at warðueita klyfia ross eitt. eða .iiij. menn .ij. ef sua gegnir helldr. Bondi er skylldr³ at ala þing menn iafn marga hium þa er fystir koma ok fara til önduerðz þings ok at þinglausnum er þa koma af þingi. wtlagr⁴ er bondi .iiij. mörkum ef hann syniar. ok æ sa sök er vistar er syniat. ok er rett þa at stefna þegar. ok kueðia til heimilis bua .v. æ þingi. Manne er rétt at fara þott drottins dagr se til sels með byttur æða með sleða æða með anduirki sitt. þott þat vegi meira en halfa vétt æða huatki er þes er sem j gegn þarf at hafa. þui er hann vill or seli færa eptir helgina. Manne er rétt at fara þott drottins dagr se æ rekstrandir æða j skoga ef hann a með andvirki sitt þat er hann⁵ þarf j moti viðum æða

¹ Punctum er tilføiet. ² Tilføiet. ³ Ordene: Bondi er skylldr ere skrevne to Gange. ⁴ Rettelse for wtlagr. ⁵ Ordene: a með andvirki sitt þat er hann ere tilføiede.

kolum ef hann vill heim færa eptir helgina. Sua skulu þeir til ætla at þeir hafi æigi fleiri ross en maðr hafi eitt ross j togi. æigi warðar við lög at hestar renni eptir lausir. Föt er rétt ath þerka wti þott drottins dagr se æða vöru ef menn eru nauð staddir at. Ber er ok rétt at lesa ok heim at hafa æigi meiri en maðr berr j höndum sér. Þar er maðr færir bw sitt drottins dagr j fardögum. þa er honum rétt at reka máluytu sina til þes bæiar er hann skal bua þau misseri. æigi skal þa reiða yfir vötn æða feria. (s. 206, b) Ef maðr finnr sauð einn j rétt of haust. ok er honum rett at fara heim með huart sem¹ hann vill reiða æða fara annan veg með. Ef maðr kavpir gelldfe æ haust ok er honum rétt at reka heim ok með at fara þott drottins dagr se. ef hann skal æigi reiða of vötn æða feria. Ef menn koma af hafi ok eru menn sua staddir at mönnum er haski æða fe þeirra. eða þott menn fære her farma fyri land fram ok er rétt at hriða skip ok bera farma af þott drottins dagr se. ef þeim þickir skip j háska æða fe þeirra. Huerr maðr þeirra er þar er skal gefit hafa æ .vij. nattum hinum næstum þaðan fra er þeir hruðu skip alin vaðmals æða vllar reyfi. þat er .vi. geri² hespu æða lambs gæru. ok gefi þeim mönnum er sua litid fe eigu at æigi giallda þingfarar kaup. Sekr er sa maðr vm er hann gefr æigi .iij. mörkum ok æ sa sök er vill. ^aAf eru tekin wt ræði öll ok sua veiðar allar alla loghelga daga. Ef hann hagar annan veg ok

---

a Med Hensyn til Stykket til S. 28¹ wtlagr vm .iij. mörkum jfr. K., c. 268, S. 218¹⁸; St., c. 52, S. 60¹⁴; istedetfor den her givne Bestemmelse have Stf., Blg., Ab., 158, 50 og 181 den ældre, med K. c. 8, S. 25¹⁶ stemmende Forskrift. Af denne er vor Membran kommen til at beholde Ordene Ef hann hagar — .iij. mörkum, der ikke passe til den nye Regel.

---

¹ Tilføiet. ² Rettelse for gefi.

werðr hann wtlagr¹ vm .iij. mörkum. Ef maðr finnr reka tre af skipi æ floti ok er honum rétt vpp at leggja. Ef tre er meira en hann megir æ skip leggja ok skal æigi höggua j sundr. Rétt er honum at flytia at landi ok gefa af hinn fimta lut. Ef maðr finnr reka tre æ fiöru sinni. ok æ hann vpp at vellta drottins dag or flæðar máli. Ef hann ma æigi vpp koma trenu. ok æ hann þa at marka þat. æigi skal hann sundr hö (s. 207, a) ggua treit. hann eignaz huar sem æ land kemr ef hann hefir lög mark æ lagit.^a Ef maðr feræ för sinni drottins dag. ok kemr hann at þar er lögh hlið er aprt bætt. ok æ hann at briota vpp þott heilagt sé. hinn er wtlagr² .iij. mörkum er hliðit bætti aprt.

13. vm helge hölld³

^bVer skulum halda þuatt dag hinn siaunda huern helgan at nóni sa er næstr drottins degi fyri sua at þa skal ecki vinna siðan eykt liðr nema þat er nu mun ek telia ok drottins dag æ at vinna. þa er eykt er wtsuðrs ætt er deilld j þriðiunga ok hefir sol gengna .iij. luti en einn o geingit. Ef menn lata fé af þuatt dag ok skal borit af skinni fyri eykt. þa eigu menn at saxa of aptaninn ok skera mör ok gera mat til þann er of helgina þarf at hafa. þott sua se til ætlat at nöckut gangi af ok warðar þat æigi við lög. Ef menn vinna æ eykt þuatt dag. ok werda þeir wtlagir⁴ .iij. mörkum ok skal bonda fyrst sækia

a Her indføre Stf., Blg., Ab., 158, 50 og 181 det til K., c. 8, S. 25²⁸ svarende Stykke.

b Jfr. K. c. 9, 10; St., c. 24, 25, cfr. c. 20—23; Stf., c. 8; Blg., c. 11; Ab., c. 10; 158, c. 9; 50, c. 9; 181, c. 12.

¹ og ² Rettelse for wtlægr. ³ 1776, c 18. ⁴ Rettelse for wtlægir.

ef hann hefir j werki verit. Ef griðmenn eru j werki. ok skulldar menn æða þrælar. ok æ frelsinga fyrst at sækia.¹ ef þeir hafa vnnit æ eykt. ok werða þeir sottir vm ok veriaz þeir máli ef þeir geta þann kuið at æigi sæi sol ok þeir mundi skemr vinna ef sol sæi. þat er ok biargkuiðr ef þat beræ at þeir væri sua litlir j skapi at þeir þyrði æigi heim at ganga fyri ofriki hwsbonda. ok werðr bondi þar wtlagr² en æigi (s. 207, b) þeir. Ef maðr beræ klyfiar þuatt dag ok vill hann heim þreyta. ok æ hann at bera til þes vnz sol er skapt hæ. Ef hann ma æigi heim þreyta ok skal hann tekit hafa ser gisting ok ofan lagðar klyfiar þa er sol er j vestri. wtlagr³ er bondi .iij. mörkum ef hann syniar honum vistar. hinn skal fara unz hann kemr til hins þriðia bonda æleiðis ok legia ofan klyfiar ok biðia ser þar vistar ok warðueizlu gagni sinu. Ef bondi syniar honum vistar ok werðr hann wtlagr⁴ .iij. mörkum ok æ bondi at abyrgiaz klyfiarnar þott hinn lati þar eptir liggia j twni er atti. Bera æ maðr klyfiar af fialli ef honum hefir seinna fariz en hann ætlaði. þott dægr se logheilug. Brwð menn eigu at bera klyfiar þuatt dag vnz sol er skapt hæ. bondi er skylldr at ala þa með fimta mann er bruðgumi er j för. eða bruðr. með þriðia mannv ella.⁵ wtlagr⁶ er bondi ef hann syniar þeim vistar. Far menn eigu at bera klyfiar þuatt dag vnz sol er skapt hæ. Bondi er skylldr at ala þa með fimta mannv ef styri maðr er j för. með þriðia mann ella. wtlagr⁷ er bondi ef hann syniar þeim vistar. ok eigu þeir menn sakir þessar er vistar er syniat ok skal sökum þessum stefna heiman. ok kueðia til heimilis bua .v. æ þingi. Þeir menn eru til þessa manna eldis skylldir er þing-

---

¹ Punctum er tilfeiet. ² ³ og ⁴ Rettelse for wtlægr. ⁵ Ordene eða bruðr. með þriðia mann ella. ere en Rettelse for Skindbogens en brudi með þriðia mannv. ⁶ og ⁷ Rettelse for wtlagr.

farar kavpi eigu at gegna.^a þeim manni er rétt er með (s. 208, a) goð orð ferr til værpings þott meirr se en eykt at bera klyfiar æða ferja æ skipi ok sua þingheyiondum ollum þeim er til önduerðz þings fara. föt sin æða tiolld ok mat eigu þeir at hafa. halfa vétt æ maðr at hafa warnings vm fram ef hann vill. Bondi er skyldr at ala þa menn of nott er til værpings fara æða af þingi halfu færri en hiu sin þa þingheyiendr er fystir koma.¹ Goði skal æigi koma siðar til værpings þuatt dag. en hann hafi tialldat bwd sina er sol er skapt hæ. ok se hann þa buinn ath ganga til þinghelgi. wtlagr² er hann vm .iij. mörkum ef hann vinnr leingr. þa er sol skapt há ef maðr stendr j fiöru. þar er mætiz siorr ok land at hálf föllnum sio ok mætti sia j haf wt þa er sol gengr at vatni. enda syniz honum sua ef spiot væri vndir solina sett þat er sua væri háskept at maðr mætti taka hendi til fals. at oddrinn tæki vndir solina. en spiot skaptz halinn æ sioinn ef j heiði mætti sia. Ef maðr vinnr drottins dag. eða þuatt dag eptir eykt æða löghelgan dag huern er fleira er wnnit en nu er talit. ok warðar honum .iij. marka wtlegð ok æ sa sök er vill. Sok þeirri skal stefna heiman ok skal kueðia til heimilis bua .v. a þingi þes mannz er sottr er. Sua skal náttina hallda fyrri löghelgan dag sem daginn. en (s. 208, b) aðra natt eptir er mönnum rétt at fara til syslu sinnar enn efra lut nær. ^bFestar halldaz meðan akuednar eru. xij. manaðr ef æigi eru akuednar. þa er at lögum bruð kaup ef föstnut er kona. ok .vi. menn at bruðkavpi. ok at liosi geingit j sæng.

a Her indferer Ab. en til K., c. 89, S. 159¹⁴, St., c. 287, S. 320³ svarende Bestemmelse.

b Jfr. St., c. 171, S. 204¹⁸; K., c. 144, S. 31²⁶; c. 118, S. 222¹¹; Blg., c. 49. Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

¹ Her er i Enden af Linien efterladt Plads for omtrent 3 Bogstaver, hvilken Plads er udfyldt med en rød Krølle. ² Rettelse for wtlagr.

14. vm jola helge¹

^aIola helgi eigum wer at hallda æ landi her. þat eru dagar .xiiij. Sua skal hallda jola dag hinn fyrsta ok enn .viij. ok enn .xiiij. sem paska dag enn fyrsta. En annan dag iola ok hinn þriðia ok hinn fiórða ok hinn fimta skal hallda² sem drottins dag³ at öllu annars nema þa er rétt at moka myki vndan fe sinu hinn .iiij.^{ia} dag iola ok hinn .iiij.^{ða}⁴ huart sem vill. ^bEn of meðal daga alla æ iolum þa er rétt at reiða æ völl ok æ þann luta vallar er nærr er fiosi. ef maðr hefir eyk til ok vellta þar af. Ef maðr dregr myki wt ok hefir æigi eyk til ok skal fara j haug. Þat eigu menn ok at gera meðal daga of iol at slátra ok láta fe af þat er þa skal neyta. ok heita munngat. ok reiða anduirki þat er þarf of iol at hafa elldibranda æða hey. ef honum þickir ser þat hagligra at gefa en hitt hey er aðr er heima. æigi æ hann meira foruerk at reiða heyss en vel vinni vm iol. Þaska⁵ helgi eigum wer at hallda. þat eru dagar .iiij. Þaska dag hinn fyrsta hann skulum wer hallda sem iola dag. Annan dag þaska skulum wer hallda sem drottins dag. ok hinn þriðia ok (s. 209, a) hinn fiórða. Fra þaska deginum fyrsta skulu wera vikur .v. til drottins dags þes er gagudaga vika hefz vpp. Annan dag viku j gagndögum ok hinn þriðia ok miðuiku dag þa skulum wer hallda at helgi sem þuatt dag ok fasta einmællt þeir menn er til lögföstu eru komnir. Rétt er at hafa huitan mat at kuelldi annan dag

---

a Jfr. K.. c. 11, 12, 18; St., c. 26, 27; Stf., c. 9; Blg., c. 12—14; Ab., c. 11, 12; 158, c. 10, 11; 50, c. 10, 11; 181, c. 13, 14.

b Stykket til Linie 11 færa j haug findes ikke i Stf.

---

¹ 1776, c. 19. ² Ordene skal hallda ere tilføiede. De findes forevrigt skrevne over Linien med en yngre Haand. ³ Tilføiet. ⁴ Saaledes. ⁵ Bogstavet P er rødmalet og større end sædvanligt midt i et Capitel. — 1776, c. 20.

viku *ok* þriðia daginn. en miðuiku natt *skal* fasta. Ef *berr* æ annan dag viku æða þriðia dag j gagndögum. *Philippus messo ok Jacobus æða kross messo æða kirkiu dag. ok* er þa rétt at hafa tuimællt *ok æigi* kiöt. En ef *berr* æ miðuiku dag j gagndögum *Messo* dagana. þa *skulum* vér fasta *sem* aðr. Hinu fimta dag¹ j gagndögum er uppstigningar dagr. hann *skulum* wer hallda *sem* paskadag. fra páska deginum fyrsta skulu wera vikur .vij. til drottins dags j huita dögum. þar er vika heil j milli *ok* gagndaga viku. þuatt dag *fyr*i huita daga er mönnum skylt at fasta nátt *ok* dag. ² Drottins dag j huita dögum *skulum* wer hallda *sem* páska dag hinn fyrsta. En annan dag viku *skulum* wer hallda *sem* drottins dag. ^a

15. *vm* messu daga lögtekna³

^b**M**essu daga eigum wer at hallda lögtekna þa er nu man ek telia. fra hinum .xiiij.^{da} degi iola eru nætr .vij. til geisla daghs. þaðan eru .viii. nætr til agnesar *Messo ok æigi* fasta *fyr*i. þaðan eru .iiij. nætr (s. 209, b) til Páls *Messo ok æigi* fasta *fyr*i. þaðan eru nætr .vij. til Brigidar *Messo ok æigi* fasta *fyr*i. þaðan ein nött til mariu *Messo*. þaðan .xx. nætr til Petrs *Messo ok æigi* fasta *fyr*i. þaðan .ij. nætr til Mathias *Messo ok* fasta *fyr*i natt *ok* dag ef *fyr*i langa föstu *berr* daginn. þaðan .xvi. nætr til Gregorius *Messo*. xvij. ef hlaup ær er. þaðan .ix. nætr til

---

^a Her indfører Stf. en Bemærkning om at det der Foreskrevne angaaende Tirsdagen og følgende Dage efter Pintse er blevet Lov i Biskopperne Thorlaks og Brands Tid.

^b Jfr. K., c. 13; St., c. 28; Blg., c. 15; Ab., c. 13; 158, c. 12; 50, c. 12; 181, c. 15. Capitlet findes ikke i Stf.

---

¹ Herefter er . med en yngre Haand skrevet over Linien: viku.
² 1776, c. 21. ³ 1776, c. 22.

Benedictus Messo. þaðan .iiij. til Mariu Messo. þaðan einni nátt minnr en .xxx. náttu til Jons Messo. þaðan .ij. til gagn-dags hins eina. hann skulum wer hallda at helgi sem þuatt dag ok fasta nema hann werði æ paskauiku æða æ kirkiu degi. þa er rétt at hafa tuimællt ok æigi kiöt. nema hann beri æ paska hina helgu daga. æða drottins dag. þaðan eru .vi. nætr til Philippus Messo ok Jacobus. þar er æigi fasta fyri. þaðan eru .ij. nætr til kross Messo ok æigi fasta fyri. þaðan .vij. nætr hins fiórða tigar til Columba Messo ok æigi fasta fyri. þaðan .xv. nætr til Jons Messo ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .v. nætr til Petrs Messo ok Pæls ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .ix. nætr til selio manna Messo ok æigi fasta fyri. þaðan .xij.¹ nætr til Thorlaks Messo. þaðan .v. nætr til Jacobs Messo. ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .iiij. nætr til Olæfs Messo. ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .xij. nætr till Laurencius Messo ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .v. nætr til Mariu Messo ok fasta fyri dag ok nátt.² þaðan .ix. nætr til Bartholomeus Messo. ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .xv. nætr til Mariu (s. 210, a) Messo. ok æigi fasta fyri. þaðan .vi. nætr til kross Messo ok æigi fasta fyri. þaðan .vij. nætr til matheus Messo ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .viiij. nætr til Michaels Messo ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan einni nátt minnr en .xxx. náttu til simons Messo ok Judas ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .iiij. nætr til allra heilagra Messo ok fasta fyri nátt ok dag. nema Messo daginn beri æ annan dag viku. þa skal fasta föstu nátt hina næstu. ok skal bondi gefa náttuerð hiona sinna þeirra er til lögföstu eru skyllid innan hrepps mönnum þeim er æigi gegna þingfarar kavpi. ok imbro natta werð tuegGia^a. huerr bondi er skyllid at gefa þriGGia náttu uerð hiona sinna ok

---

a Her have Ab. og 181 en lille Tilføining.

¹ Rettelse for xv. ² Punctum er tilføiet.

gefa æigi fiska náttuerð. ok skulu hreps menn skipta matgiöfum þeim a samkuamu æ haust með innan hreps mönnum. Fra allra heilagra Messo eru nætr .x. til marteins Messo. ok æigi fasta fyri. þaðan .xi. nætr til Cecilio Messo ok dagfasta fyri ef annan huern Messo daginn berr æ föstu dag. þaðan ein nátt til Clemens Messo. þaðan .vij. nætr til Andreas Messo ok fasta fyri dag ok nátt. þaðan .vi. nætr til Nicholaus Messo. ok fasta fyri dag ok nátt. þa ein nátt til Ambrosius Messo. þaðan .vi. nætr til magnus Messo. þaðan .viiij. nætr til Thomas Messo ok fasta fyri dag ok nátt ef æigi berr æ imbrodaga. þaðan .ij. nætr til þorlaks Messo ok fasta fyri dag ok nátt. er hon einni nátt fyrir jol. ^a

16. vm sextan daga¹ halld ok huat vinna mæ æ þeim²

(s. 210, b) ^bSextan³ eru dagar þeir æ .xij. manuðum at j meira halldi eru. ok menn skulu æigi fleira vinna en nu man ek telia. Huita biörn eigu menn at veiða ok gera heiman för til. ok æ sa biörn er fyrstr kemr bana sari æ huerr sem land æ. nema þrælar veiði æða skulldar menn. þa æ sa er fe atti at þeim mönnum. Rós hual eigu menn at veiða ok æ halfan sa er veiðir. en halfan hinn er land æ. Rekhual eigu menn at flytia ok festa ok skera ef æigi of festir. Ef land gangr werðr at fiskum ok skulu menn taka þa. þa er land gángr at fiskum ef menn höggua högiarnum æða taka með höndum. ok hafa

^a Her indferer 181 et Stykke om Faste m. m.

^b Jfr. K, c. 14; St., c. 29; Stf., c. 10; Blg., c. 16; Ab., c. 14; 158, c. 12; 50, c. 13; 181, c. 16.

¹ Tilføiet. ² 1776, c. 23. ³ Saaledes, uagtet der senere kun anføres 15.

ægi net við ne öngla. Fugla eiga menn at veiða fjaðrsara ef höndum ma taka. Gefa skal af hinn fimta lut af allri þessi veiði.^a Jola dag hinn fyrsta æ sua at veiða sem nu war talit. hinn .viiij.^{da} ok .xiiij.^{da}. Paska dag. vppstigningar dag. huit drottins dag. mariu messor .iiij. ok allra heilagra messo. Jons messo. Petrs messo ok Pals of sumar. kirkju dagr. ok Þorlaks messo. verk þessa daga allra warðar fiörbaugs garð. En drottins daga alla aðra ok löghelga daga. þa werðr eitt halld æ öllum. ^bGefa skal af huölum ollum ef fluttir eru æða skornir hinu fimta lut alla löghelga daga.

17. brvdlavps giörd ok skilnadr hiona¹

^cHjon eigu ægi saman at ganga þa nótt er lögheilagr dagr se eptir æða lögfasta. 'Bruð (s. 211, a) kaup skal ægi gera fra þui er .ix. vikna fasta kemr. ok unz liðr paska vika. Eigi fra gagn daga helgi vnz liðr helgu viku. Eigi fra fyrsta drottins degi j iola föstu ok vnz liðr atta dag fra .xiiij.^{da} degi. fiörbaugs garð warðar ef gort er. ^dHuergi skal hiona skilnat gera an byskops leyfi nema fyri omegdar sakir. eða þau vinniz æ enum meiru² sárum.

a Her indfører 181 en Bestemmelse, svarende til K., c. 268, S. 218¹⁹; St., c. 52; Blg., c. 34.

b Findes ikke i de øvrige Haandskrifter; cfr. tildels K., c. 8, S. 25; Citaterne ovenf. S. 28, Note .a.

c Jfr. K., c. 148, S. 39⁹; St., c. 133; Blg., c. 49; Stykket findes ikke de øvrige Haandskrifter.

d Jfr. K., c. 149; St., c. 134; cfr. Blg., c. 40. Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

¹ 1776, c. 24. ² Saaledes.

18. vm leyfe daga¹

^aÞessir eru leyfis dagar. Sebastiani. Vincencij. blasij.² agathe. *Johannis ante portam latinam*. Barnabe. Viti. *Johannis et*³ Pauli. *Commemoracio Pauli. vij. fratrum*. Marie magdalene. *Aduincula Petri*. Inuencio stephani. sexti. Ypoliti. Octaua Marie. Augustini.⁴ *Decollacio Johannis baptiste*. Mauricij. Cosme *et*³ Damiani. Remigij. Dionisij. Gereonis. Luce.⁵ *virginum*. Seuerini. Briccij. Theodori. Barbare. Leyfi er tui-mællt at hafa Barbaro Messo ef æigi stendr æ föstu deghi.

19. vm bod föstur verka manna ok frelsingia⁶

^bÞessar eru boðföstur.⁷ föstu daga alla nema j paska viku. föstu nætr allar fra vetr nóttum til paska nema hina næstu eptir jol. miðviku daga alla fra vetr nottum til jola. nema Messo dagar taki föstu af. Annan huern dag j niu uikna föstu. Setu menn skulu fasta föstu nætr fra paskum til vetrar nema milli vppstigningar dags ok huita daga. Eingar eru verk mönnum (s. 211, b) nattföstur bodnar vm sumar nema lögskylldar .vi. dægror tuennar fyri allra heilagra messu. ok fyrir jol.

20. vm langa föstv⁸

^cLanga föstu eigum wer at hallda.⁹ þat eru vikur .vij. Drottins dag þann skulum wer ganga j föstu sem vpp er sagt

^a Dette Capitel har intet Tilsvarende i de øvrige Haandskrifter.

^b Jfr. Blg., c. 67; cfr. tildels Stf., c. 10. Findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

^c Jfr. K., c. 15, 18; St., c. 30; Stf., c. 10; Blg., c. 17; Ab., c. 15; 158, c. 13; 50, c. 14; 181, c. 17.

¹ 1776, c. 25. ² Punctum er tilføiet. ³ Forkortelsen er den, der i Almindelighed betegner ok. ⁴ og ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ 1776, c. 26.

⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ 1776, c. 27. ⁹ Punctum er tilføiet.

æ þingi ok æ leiðum. þa er maðr gengr j föstu ok skal hann etið hafa kiöt fyri miðia nátt. en þa skal æigi eta kiöt æ þeim .vij. vikum. fyrr en sol rennr æ fioll paska dag. Annan dag viku hinn fyrsta j lánga föstu. ok hinn þriðia. er rétt at hafa tuimællt ok æigi kiöt. En alla daga aðra þaðan fra til páska nema drottins daga þa skal fasta. Nætr þessar eru lögskyldar at fasta j lánga föstu. föstu nætr .vij. ok miðuiku nætr .vij. þuatt nætr .ij. j imbrodögum ok fyri páska.

21. vm jola föst v¹

^a Jola föstu eigum wer at hallda. wer skulum taka til at warna wið kiöti annan dag viku þann er drottins dagar eru .iij. æ millum ok jola dags hins fyrsta. þa skal æigi eta kiöt æ þeirre stundu nema annan huern dag j viku þriðia ok fimta ok þuatt dag ok drottins daga ok messodaga alla lögtekna. ok barbaro messo. Föstu daga eigum wer at fasta j iola föstu ok nætrnar. ok hinn næsta dag jolum fyri dagföstu ok nætr. ok fyri hinn þrettanda dagh.

22. vm jmbro daga²

^b Jmbro daga eigum wer at hallda .xij. æ .xij. manuðum at föstu ok sua nætrnar með. Jmbro (s. 212, a) daga skulum wer hallda æ annarræi viku j lánga föstu æ vallt. ok æ huita daga viku oðrum. Rétt er at hafa huitan mat at kuelldi þuatt nott

^a Jfr. K., c. 15, S. 32²⁵; c. 18; St., c. 31; Stf., c. 10; Blg., c. 18; Ab., c. 15; 158, c. 13; 50, c. 15; 181, c. 18.

^b Jfr. K., c. 15, S. 33⁵; c. 16; St., c. 32; Stf., c. 10; Blg., c. 19, 20; Ab., c. 15; 158, c. 13; 50, c. 15; 181, c. 19.

¹ 1776, c. 28.   ² 1776, c. 29.

j huita dögum. Of havst fyrri michaelis messo skulum wer hallda sua imbro dögum. at þuatt dagr sa er werðr j imbro dögum skal wera næstr eptir kross messo æ vallt. En fyrri jol skulum wer sua hallda at drottins dagr einn skal wera j milli þuatt dags j imbro dögum ok jola dags. ¹Of længa föstu ok of imbrodaga ok föstu daga alla ok þuatt dag fyrri huita daga. wardar manni fiorbaugs garð ef hann etr kiöt. En of allar föstu tíðir aðrar werðr maðr wtlagr ² vm .iij. mörkum þott hann eti kiöt. ok æ sakir þær sa er vill ok skal stefna heiman ok skal kueðia til heimilis bua .v. æ þingi. ^a

23. hueriar kindr ætar ero ³

^bEf maðr werðr sua staddr j wt eyium of længa föstu at hann hefir æigi anvan mat en kiöt. ok skal hann helldr eta kiöt en fara öndu sinni fyrri matleysi. hann skal æigi eta of imbro daga kiöt æða föstu daga. Sua skal hann eta at hann ali önd sina wið. æigi skal hann fitna æ kiöti. Geingit skal hann hafa til skriptar wið kenni mann æ .vij. nattum hinum næstum er hann kemr or eyiunni. Þat er kiöt ef menn láta af naut æða fær sauði geitr ok suin. Ef suin kemr æ rossa kiöt. ok skal maðr ala .iij. manuðr ok fella hold af. en feita aðra .iij. Ef (s. 212, b) suin kemr æ mannz hræ. ok skal ala .vi. manuðr ok fella hold af ef hyllzt hefir æ. en feita aðra manuðr .vi. þa er rétt at nyta suin ef hann will. Biörn eigu menn at nyta huart sem er viðbiörn æða huita biörn. ok rauð dyr. ⁴

^a Her indfører 50 et til K., c. 16, S. 33¹⁷ og St., l. c., S. 42¹⁶ sva-
rende Stykke.

^b Jfr. K., c. 16, S. 33²¹; St., c. 32, S. 42²⁰; Stf., c. 10; Blg., c. 20;
Ab., c. 15; 158, c. 14; 50, c. 15; 181, c. 20—22.

¹ 1776, c. 30. ² Rettelse for wtlægr. ³ 1776, c. 31. ⁴ Her-
efter er skrevet ok, hvilket vi have udeladt som indløbet ved en Af-
skriverfeil.

hiört. ok hrein. rostm hual ok sel skal eta æ þeim dögum at eins er kiöt ætt er. Fugla eigu menn at eta þa er kiot ætt er. þa alla er æ vatni fliota. Klo fugla eigu menn æigi at eta þa er hræ klo er æ. Aurnu ok vali ok hrafna ok smyrta. rétt er at eta hæsn ok riupur. þar eru egg æt vnda þeim fuglum er fuglar eru ætir. A þeim tíðum skal egg eta er menn eigu at eta huitan mat.

24. vm hræ kindr¹

^aKvik fe eigu menn at nyta þat er sialfir lata af.² þo er rétt at nyta at æigi lati menn af ef maðr veit huat werðr huart sem ferr j vötnum. eða j skriðum æða j hriðum. eða huatki er þui werðr þes er maðr veit. ok skal þat fe nyta nema suidda werði. ok gefa af hinn fimta lut af öllu fe nema menn sæfi. hafa gefit æ .vij. nattum hinum næstum þaðan fra er feit for. þat skal gefa innan reps mönnum. þeim er æigi eigu þingfarar kaupi at gegna. Sekr er sa vm .iiij. mörkum er æigi gerir sua. Kælf huern skal ala .iiij. nætr. þo er rétt at nyta at hann se fyrr skorinn ef honum er matr gefinn ok gefa af hinn fimta lut. þat fe er ok o (s. 213, a) ætt er mannz bani werðr. Hross eigu menn æigi at eta ok hunda ok melracka ok köttu ok eingi klodyri ne hræfugla. Ef maðr etr þau kuiuendi er fra eru skilit. ok wardar honum þat fiorbaugs garð.

---

^a Jfr. K., c. 16, S. 34¹⁴; St., c. 32, S. 43¹²; c. 52, S. 60¹³; Stf., c. 10; Blg., c. 20; Ab., c. 15; 158, c. 14; 50, c. 15; 181, c. 22.

---

¹ 1776, c. 32. ² Punctum er tilføjet.

25. *hver*su gamall fasta æ¹

^aDeim² manni er skylt at fasta lögföstu er .xij. vetra er gamall at sumar málum aðr æða ellri. æigi skal homum vetr telia ef hann er sua alinn at nöckur nott er af. Maðr æ at halda lögföstu til þes er hann er siautugr. Heill maðr æ at fasta logföstu en æigi sa er siukr er. Yngri maðr en .xij. vetra ok ellri en siautugr er æigi skylldr at fasta nema vili. Kono þeirre er æigi skylt at fasta er barn hefir j kuiði. kona su er æigi til logföstu talit er barn hefir æ briosti of eina lánga föstu. hafa æ hon barn æ briosti ef hon vill hit sama til hinnar þriðiu lánga föstu. æigi skal leingr þat standa fyri lögföstu hennar en eina föstu. Jamskylt er þeim mönnum at warna við kiöti æ fostu tíðum er æigi eru til föstu taldir sem hinum er fasta. Sa maðr er warðueitir hinn vnga mann æða hinn o vitra ok lætr hann eta kiöt æ föstu tíðum æða o atun þott æigi se föstu tíðir. ok wardar honum við lög sem hann eti sialfr. en ecki hinum er etr ef hann hafði æigi vit til at sia við. Ef maðr berr j mat manz þat er æigi er ætt. ok vil hann gera þat til háðungar homum. ok wardar þat forbaugs (s. 213, b) garð þeim er gerir. en ecki hinum er etr.

26. vm þvra föstu mat³

^bSetu mönnum er skylt at fasta of eingi verk^c en æigi verk mönnum þeim er j eingi verki eru. ok æigi þeim manni

a Jfr. K., c. 16, S. 35¹; St., c. 33, 34; Stf., c. 10; Blg., c. 21; Ab. c. 15; 158, c. 14; 50, c. 15; 181, c. 23.

b Jfr. K., c. 17; St., c. 35; Stf., c. 10; Blg., c. 22, 23; Ab. c. 15; 158, c. 14, 15; 50, c. 16; 181, c. 24, 25.

c Stf. indeholder her en særegen Bestemmelse, cfr. ovenf. c. 19.

¹ 1776, c. 33. ² Saaledes for þeim. ³ 1776, c. 34.

er smala rekr heim. ok æigi þeim er önnungs verk vinnr fyrri bui mannz. þat er önnungs verk ef maðr vinnr þat huern dag er husbondi vill. Eigi skal setu maðr hlaupa þa daga til werks er hann skyldi fasta til þes at hann matiz þa helldr en aðr. Sa maðr er hann skal fasta, hann skal hafa etið mat sinn fyrri miðia nátt þa er hann fastar of daginn eptir. ok mataz æigi aðr liðr eykt. sua skal hann nætrnar warna wið kiöti þær er lögskyllt er at fasta sem of daginn. þa skal nott wera æ haust æða vetr er maðr ma æigi sea dag. ok væri hann þar er hann mætti sia j haf wt j veðri skylausu. Þa skal nott vera æ sumar er sol geingr of norðr ætt. þat er norðr ætt er sol er komin j beggia ætt norðrs ok wt norðrs. ok til þes vnz hon er komin j beggia ætt norðrs ok land norðrs. þa er maðr fastar of nott ok skal hann hafa þurran mat. þat er þurr matr gras ok alldin. ok iarðar auðxtr allr. þat a maðr ok at eta þa er hann fastar.¹ fiska allz kyns huali alla aðra en róstmhual ok sel. Hross hual skal æigi eta ok næ hual. ok raudkeming. eta skal rostmhual ok sel þa er kiöt ætt er. ² þat er mælt of sakir allar þær er nu eru taldar j krist- (s. 214, a) inna manna laga þætti at þeim sökum skal stefna heiman ok kueðia til heimilis bua .ix. æ þingi þes mannz er sottr er. ³ Of skog gans ⁴ sakir ok fiorbaugs sakir nema maðr hafi stefnt of fiolkyngi þar skal kueðia til .xij. quiðar. En of þriggia marka sakir ok of wtlegðir. þar skal kueðia til heimilis bua v. þes mannz er sottr er. sua settu þeir ketill byskop. ok þorlacr byskop. at ráði özavrar erkibyskops⁵ ok sæmundar. ok margra kenni manna annara kristinna laga þatt sem nu war vpp

¹ Ordene þat a maðr ok at eta þa er hann fastar ere tilfoiede.

² 1776, c. 35. ³ Saaledes med Begyndelsesbogstav, uagtet Sætningen hører til det Forgaaende. ⁴ Saaledes. ⁵ Rettelse for erkibyskop.

sagt.^a Þat¹ er mælt ef finz af liki kristins mannz at syngia skal allan liksöng yfir. ef serr merki æ huart werit hefir karlmaðr æða kona. Sua skal ok skipa ef menn vitu vist af hueriu liki er þat er fundit er. þo at æigi se merki æ huart werit hefir karl maðr æða kona. nema nöckut hafi þes werit of hag hans at fyri þær sakir skyli æigi syngia lik söng yfir liki hans.

27. vopna burd j kirkiu.²

^b Dat³ er mælt j lögum at maðr skal æigi bera vápn j kirkiu ok æigi setia wið kirkiu vegg. ok æigi leggja æ kirkiu æða æ kirkiu palla þa er fyri kirkiu eru. Slik þyrmsla er oll æ bæn husum þeim er byskop lofar tíðir at. En ef af er brugdit þa wardar fiorbaugs garð. byskop æ sok þa ef hann vill sækia láta. en ella prestr sa er wardueitir kirkiuna æða bæn hws. bondi sa at priðia kosti er byrr æ kirkiu bænum. Rétt er at stefna sok þeirre (s. 214, b) at heimili þes er sottr er. eða sua at hann heyri. rétt er ok⁴ at stefna fimta dag er .iiij. vikur eru af sumri æ kirkiu bænum. Sækia ma þa sök wið vatt orð ef þegar eru vattar at nefndir er misþyrmt war kirkiunni. ella skal kueðia til tylptar kuiðar goða þes er sottr er. En ef æigi veit huerr sa er þa skal kueðia sinn goða.

a Her indfører Ab. som et nyt Capitel (c. 16) en Bestemmelse, der tildels svarer til c. 10, S. 24¹³ ovenfor. Med Hensyn til Resten af Capitlet i nærværende Membran fra þat er mælt ef finz af liki, hvilke Ord følge umiddelbart efter det Foregaaende, uden ny Linie, jfr. K., c. 262; St., c. 47; Ab., c. 2; 50, c. 3. Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Jfr. K., c. 263; St., c. 49; Ab., c. 4; 181, c. 7; M. Steph. 17. Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

¹ 1776, c. 46. ² 1776, c. 48. ³ Saaledes for þat. ⁴ Tilføiet,

En ef sialfr er goðinn sotr þeirre sök. þa skal kuedia samþingis goðann toltfar kuiðar. Varnir ok gagnsakir skulu æigi metaz of þau mæl ef rétt er höfðut sökin. ^aÞeir menn er til byskops stola æða munklifa vilia raðaz æ landi her. huersu mikit fe er þeir gefa með sér at erfingia lofi. ok raði þeir stadfestu omögum sinum. þa skal æigi ripting til þes vera þo at æigi komi buar til þes at vinna eiða at. ok þo at adrir werði erfingiar en þa woro er arfsalit war. ^bEf maðr byræ æ kirkiu landi þa skal hann þar hallda husum ok görðum sua at land spilliz æigi. En ef land spilliz j abwð hans. þa skal þat bæta kirkiunni slikt sem buar wirða .v. vid bok. Ef maðr bætir kirkiu land þa skal hann guðs þöck fyri hafa. en æigi ma hann fe bætr fyri þat heimta. ¹

28. vm tiundar gerd²

Þat er mælt j lögum at menn skulu tiunda fe sitt allir æ landi her lögtiund. þat er lögtiund at sa maðr skal gefa .vi. álna eyri er hann æ tiutugu fiár .vi. alna aura. Sa maðr er

^a Jfr. St., c. 73, S. 97¹⁹; Blg., c. 35. De øvrige Haandskrifter have intet Tilsvarende.

^b Jfr. K., c. 266; St., c. 50, S. 59²⁰; Ab., c. 4. Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

^c Jfr. K., c. 255; St., c. 36, 37; Stf., c. 11; Blg., c. 24; Ab., c. 17; 158, c. 16; 50, c. 17; 181, c. 26; A. M. 148.

¹ Umiddelbart herefter følger i Skindbogen Tiendeloven, hvis Overskrift um tiundar gerd begynder i samme Linie som Slutningen af nærværende Capitel, og hvis Begyndelsesbogstav ikke er større end de sædvanlige Capitelinitaler. Tiendeloven efter denne Membran er aftrykt i Diplomatarium Islandicum I, 109—117. Capitlerne i Membranen svare paa følgende Maade til Paragrapherne i Dipl. Isl.: c. 28 til § 1—7; c. 29 til § 8a—11; c. 30 til § 12—15; c. 31 til § 16; c. 32 til § 17—22; c. 33 til § 23—40; c. 34 til § 41; c. 35 til § 42. ² 1776, c. 36.

hann æ (s. 215, a) tíu .vi. álna aura fyrir vtan fót sin huers dags buning skulld laust. hann skal gefa alin vaðmæls æða vllar reyfi þat er .vi. geri hespu æða lambs gæru. En sa er hann æ .xx. aura skal gefa tuær alnir. En sa er hann æ .xl. aura. skal gefa .iij. alnir. Sa er lx. aura æ hann skal gefa .iiij. alnir. En sa er .lxxx. aura æ hann skal gefa .v. alnir. Sa er tiutigi aura æ hann skal gefa .vi. alnir. Þat fe þarf æigi til tiundar at telia er aðr er til guðs þacka lagit. huart sem ¹ þat er lagit til kirkna æða brua æða til sælu skipa. huart sem ² þat er j löndum æða j lausum aurum. Prestar þurfo æigi at tiunda þat fe er þeir eigu j bokum æða messoklæðum ok þat allt er þeir hafa til guðs þionostu. tiunda skulu þeir annat fe. Bwss afleifar þarf maðr æigi at tiunda of vār ef hann helldr bui sinu. En ef hann bregðr bui æða selr hann or bui þat skal hann tiunda. Ef maðr æ goð orð ok þarf hann þat æigi til tiundar at telia. velldi er þat en æigi fe. ^bBændr allir skulu tiund gera þeir er þingfarar kaupi eigo at gegna af fe sinu skulldlausu. æigi skal omögum fee ætla þott hann æigi fram at færa. En þott hann æigi minna fe en þingfarar kaupi ³ æ at gegna. ef hann æ .x. aura skulldlausa. ok skal hann þa tiund af gera huart sem ⁴ hann er bondi æða grið maðr. nema hann æigi þa omaga er hann skuli æ werkum sinum fram færa. Rétt er at þeir allir þiggi tiund er æigi skulu giallda. iafnt skulu konur giallda ti (s. 215, b) und sem karlar.

---

a Bestemmelsen om Tiende af búss afleifar, som overdrages til Andre, findes ikke i Stf. og 148.

b Resten af Capitlet findes tildels ufuldstændig i Blg., 50 og 148.

---

¹ Tilføiet. ² Ligeledes. ³ Skrevet over Linien. ⁴ Tilføiet.

29. vm hreppa skil ok eid at fe¹

^aSamkuamur skulu menn eiga of haust j hrepp huerium æigi fyrr en .iiij. vikur lifa sumars. ok skipta tiundum. skipt skal tiundum drottins dag hinn fyrsta j vetri. fimm menn skal til taka j hrepp huerium at skipta tiundum ok matgiöfum. ok sia eiða at mönnum þa er bezst þickia til fallnir huart sem² þeir eru bændr æða grið menn. ok skulu þeir sækia menn of laga afbrigð.^b skylldr er huerr maðr til þeirrar samkuamu at fara er hann æ tiund at gera æða senda annan manv fyri sik. þann er logskilum halldi upp fyri hann ok handsöl se at þiggiandi. Ef hann kemr æigi sialfr fyri miðian dag. ok eingi maðr af hans henndi. þa werðr hann sekr vm þat .iiij. mörkum ok skal hann þa tiund giallda^c sem skipt werðr æ hönd homum.^d þar skal telia fe manna hue mikit se. ok skal virða lönd ok lausa aura til .vi. ælna aura. þat fe er at fardögum war skulld laust. Sialfr skal huerr virða sitt fe ok telia. en þa³ hann hefir talit fe sitt ok wirðt. þa skal hann taka bok j hönd sér æða kross ok nefna váttu at þui vétti skal hann kueða at ek vinn eið at bók ok segi ek þat guði at ek æ sua fe sem nu hefir ek⁴ talit eða minna. En ef

a Jfr. K., c. 255, S. 206¹⁰; St., c. 38, 40; Stf., c. 11; Blg., c. 25, 26; Ab., c. 17; 158, c. 17; 50, c. 17; 181, c. 27, 28; 148.

b Her indføre Blg. og 50 Bestemmelserne St., c. 38, S. 48²⁻⁸ og c. 39. Det sidstnævnte Stykke har ogsaa sit Tilsvarende (i en anden Orden) i nærværende Haandskrift, nedenf. S. 53, samt i 148, 158, 181 og Stf.; see nedenf. Note d og S. 46, Note b, S. 53, Note a.

c Efter den første Del af dette Ord gi all indtræder en Lacune i Haandskriftet 50 indtil S. 48 nedenf.

d Her indfører 148 det til St., c. 39 svarende Stykke.

¹ 1776, c. 37. ² Tilføiet. ³ Saaledes (ikke þa er). ⁴ Skrevet over Linien.

hann vill æigi eið vinna þa¹ hann er beiddr. þa werðr hann sekr of þat .xij. morkum.^a þa er hann beiddr er hann er beðinn. hans tala skal standa æ fe sialfs ok skal hann af (s. 216, a) þui gera tiund nema hann sueri til fiordungi minna en se. Ef hann suerr til fiordungi minna en se. þa werðr hann sekr of þat .xij. mörkum ok skal hann sua mikla tiund giallda sem samkuamu menn telia ok skipta æ hönd honum eið laust. þar er maðr hefir eid suardan. ok skal hann sua tiund af gera sem hann hefir til suarit nema fe hans þuerre æða vaxi tiu tugum þaðan fra er hann sór til.^b Ef fe hans þuerr tiu tugum þaðan fra er hann sór til. ok er honum rétt at fara til samkuamu ok telia fe sitt ok vinna eid at ok gera sua tiund af sem hann suerr til. Nu ef fe hans vex tiu tugum æða meira. þa er honum rétt at fara til samkuamu ok segia til þes. ok gera þar tiund af. Nu ef reps menn hyggia at fe hans hafi meira vaxit en hann segir æða vili hann ecki fra segia þott fe hans hafi vaxit tiu tugum æða meira. þa eigu samkuamu menn at gera orð honum. at hann komi til samkuamu ok vinni eið at fe sinu i² annat sinn. Ef hann vill æigi vinna eiðinn þa er samkuamu menn vilia. þa werðr hann sekr of þat .xij. mörkum ok er þat eið fall. ok skal hann sua mikla tiund giallda sem samkuamu menn telia ok þeim giallda er þeir ræða at³ at kueða. Þar er manni werðr eið fall. ok eigu hreps menn sök þa huerr þeirra er vill. Sok þeirre skal stefna at lögheimili þes er sottr er ok telia hann sekian vm .xij. mörkum ok kueðia (s. 216, b) til heimilis bua hans .v. æ þingi. Ef

---

a Stykket herfra til S. 47²⁶ er ved Afskriverens Uagtsomhed oversprunget 148.

b Her indfører 158 det til St., c. 39 svarende Stykke.

---

¹ Saaledes.   ² Rettelse for ok.   ³ Saaledes.

kuiðr berr æ hann eið fallit ok skal dómr dæma .vi. merkr þeim er sotti. en aðrar .vi. skulu fylgia annaræ tiund.

30. vm tiundar halld ok gialld¹

^aHREPS menn þeir er til eru teknir skulu skipta huers manz tiund j fíora staði. nema eyris tiund se æða minni þa er rétt at hon huerfi j einn stað. fíorðung einn tiundar skal gefa þurfa mönnum innan hreps ok skipta þeim meira er meiri er þörf. Eigi æ tiund or hrepp at gefa nema samkuamu menn werði æ þat sattir ok þicki þeim vtan hreps mönnum meiri þörf. Þat fe er gefa skal þurfa mönnum. þat skal wera j vaðmælum ok j wararfelldum æða j vllu æða j gærum. j mat æða kuikfe ollu öðru en hrossum. Þat skal golldit þeim er wið skulu taka ok fram komit at marteins messo. Ef þa er æigi fram komit ok werðr þat tiundar halld. ok werðr sa sekr of þat .vi. mörkum er giallda skyllði. þurfa maðr sa er til handa er skipt tiund. hann er aðili at sök þeirre. bæði sækiandi ok seliandi. Sa er annaræ aðili er til soknar er tekinn j hreppinum ok tiund skipti til handa þurfa mönnum. Sok þeirre skal stefna heiman at heimili þes er sottr er ok kueðia til bua .v. æ þingi þa er næstir eru stefnu staðnum. þeim er rétt at stefna heima at sin er tiund skipti til handa þurfa mönnum hinn .v.^{ta} dag viku er .iiij. (s. 217, a) vikur eru af sumri ef æigi er aðr fram komit. Rett er at hann taki þann dag wið vaðmælum til handa þurfa mönnum ef hinn vill þa golldit hafa. æigi er hann þa skylldr at taka j öðru fe nema hann vili. Ef æigi kemr þann dag fram ^bok skal sa maðr er til soknar er

a Jfr. K., c. 256; St., c. 41; Stf., c. 11, 12; Blg., c. 27; Ab, c. 17; 158, c. 17; 181, c. 28, 29.

b Her begynder igjen Texten i 148 efter den ovenf. S. 46 nævnte Lacune.

¹ 1776, c. 38.

tekinn ganga wt j twm at sin æða sa maðr er hann selr soknina¹ ok nefna at þui vatta at hann er buinn at taka wið tiund þeirre er hinn skyldi giallda ok nefna hann ok kueða æ hue mikít feit er ok hann séræ æigi þann er gialldi halldi vpp fyri hann. En hann skal nefna vátta j annat sinn at þui vetti skal hann kueða at ek stefni honum ok nefna hinn of þat er hann helldr tiund fyri honum ok nefna þurfa mannvinn ok tel ek hann sekian of þat .vi. Mörkum ok giallda fiorðunginn tuennem giöldum sua sem buar wirða þann luta er o golldinn er. ef sumr er golldinn. Stefni ek til giallda ok til wt göngu of fe þat. ok kueða æ huar hann stefnir til þings ok stefni ek lögstefnu. hann skal kueðia til bua .v. æ þingi þaðan fra er hann stefndi.

31. vm byskop² tivnd ok eindaga a³

^a Annan fiorðung tiundar skal byskop hafa. þat fe skal wera j vað malum eða j warar felldum æða j lamba gærum j gulli æða j brendu silfri. þar er byskop ferr vm fiorðung. hann skal segia til at kirkiu soknum j hrepp huerium. huerr wið þeim fiorðungi tiundar skal taka er hann skal hafa. Þar (s. 217, b) er mælltr eindagi æ fe þui er menn skulu byskopi giallda hinn .v.^{ta} dag viku er .iiij. vikur eru af sumri. at logheimili þes manz er byskop bauð^b vm at taka wið fe þui. Rett er þott fyrr se golldit. En ef þa kemr æigi fram. þa

a Jfr. K., c. 257; St., c. 42; Stf., c. 13; Blg., c. 28; Ab., c. 17; 158, c. 18; 181, c. 30; 148.

b Med den sidste Del af dette Ord (ud) begynder igjen Texten i 50 efter den ovenf. S. 45 nævnte Lacune.

¹ Maaskee Feilskrift for sokina. ² Saaledes. ³ Gisning for n I Dipl. Isl. I, 112 er det antaget at skulle betegne nefnu. — 1776, c. 39.

skal sa er rétttr sækiandi er ganga wt j tun at sin ok nefna vátta at þwi at hann er buinn at taka wið fe þwi er hinn skyllði giallda. ok nefna hann ok kueda æ hue mikit feit er. ok hann seræ æigi þann mann er gialld þat gialldi. honum er rétt þat at stefna sua of þenna fiordung tiundar sem of hinn er fyrr war vm tint. þat er honum ok rétt at stefna siðaræ of þat fe at lögheimili þes er sottr er. þes æ hann ok kost at segia byskopi til. ok láta hann heimta sem hann vill.

32. vm kirkiu tivnd¹

^aN_v eru eptir tueir fiordungar þat er half tiund huers mannz. þat fe skal leggja til kirkna. sua til huerrar sem byskop skiptir til. ok reiða þeim manni j hönd er kirkiu þa warðueitir er tiundum er til skipt. Han² skal kaupa tiðir at presti sua sem hann ma wið komaz. ok aðra luti til kirkiu þurftar sua sem feit vinnr³ til. Sua skulu menn giallda tiund af ollum bæium sem byskop skiptir til kirkna huerir sem æ bolstoðum bua. Bondi sa er a⁴ kirkiu bæ þeim byrr er tiundinni er til skipt. hann er rétttr heimtanndi ok seliandi sakar þeirrar ef hann vill. En ef hann vill æigi. þa er rettr aðili sakar þeirrar lærðr maðr sa (s. 218, a) er kirkiu þionar. ok til kirkiu þurftar vill feit hafa.⁵ Fiordung annan tiundar er tiðir skal með kaupa. þann skal giallda j vaðmalum æða i vararfelldum. j lamba gærum æða j gulli ok brendu sylfri. En annan fiordung tiundar skal giallda j vaxi æða vidi æða j reykelsi. eða j tiöru. eða j léreptum enskum⁶ þeim er hæf se til kirkiu bunings sua sem getr at kaupa með vaðmalum j

a Jfr. K., c. 258; St., c. 43; Stf., c. 14; Blg., c. 29, 30; Ab., c. 17; 158, c. 19, 20; 50, c. 19, 20; 181, c. 31, 32; 148.

¹ 1776, c. 40. ² og ³ Saaledes. ⁴ Skrevet over Linien. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Saaledes; cfr. K., c. 246, S. 194¹⁸.

því heradi. Rétt er þótt vaðmál ein se golldin. þat fe skal golldit hit seinsta hinn fimta dag viku er .iiij. vikur eru af sumri. En ef æigi kemr þá fram. þá skal sa er heimtandi er stefna þann dag vm j twni æ kirkiu bænum þeim er tiundin æ til at huerfa. ok sækia sua sem vm aðra tiund. hann skal stefna sinni stefnu of huarn fiordunginn. ok láta warða .vi. Merkr j huarum tueggia stað halldit. Rétt er at stefna einni stefnu of baða fiordungana. ok fylgia þá ein alögin. þviat einn er aðili at baðum. ¹ Rétt er at stefna heiman til varþinga of tiundar mál ef þeir eru samþinga. ok rett er at lysa a varþingi i þingbrekku um tiundar mál ef þeir eru samþinga ² ok sækia þar j dóm. ef hinn er þar er sottr er. þo er rétt of byskops fiordung at sækia. þótt hinn se æigi þar er sottr er. Ef lyst er æ þingi of tiund þá skal kueðia heimilis bua fimm þess er sottr ³ er.

33. vm vtlendzka menn⁴

^a Ef maðr hefir omaga eyri at warð- (s. 218, b) ueita þann er hann tekr vöxtu af. ok skal hann þann luta vaxtarins tiunda er vndir hann beræ. sua sem þat fe er hann atti⁵ aðr. Jslendzkir menn allir skulu tiunda fe sitt. en wtlendir menn⁶ eru æigi skylldir at tiunda her fe sitt. aðr þeir hafa her werit .iiij. vetr nema þeir geri bw fyrr. þat var skulu þeir gera tiund er þeir gera bw ok þau misseri eptir. En ef varir

---

^a Jfr. K., c. 259; St., c. 44—46; Stf., c. 14; Blg., c. 31, 32; Ab., c. 17; 158, c. 20; 50, c. 20; 181, c. 33, 34; det Følgende findes ikke i 148, der ender med foregaaende Capitel.

---

¹ 1776, c. 41. ² Ordene fra ok rett er at lysa ere tilføiede. Det bemærkes, at den samme Berigtigelse af Texten bør finde Sted i K., l. c., S., 211¹². ³ Rettelse for sott. ⁴ 1776, c. 42. ⁵ Skrevet to Gange. ⁶ Tilføiet.

landar fara heðan ok eigu þeir fe eptir ok skal sa maðr giallda tiund¹ af er warðueitir þat fe. En of þat fe er hinn hefir æ brott með sér. ok er honum æigi skylt at giallda her tiund af þui. þott hann se alleingi æ brott. En ef hann kemr wt hingat. þa skal hann giallda tiund² af þui fe er hann hafði wt með ser hinn næsta vetr eptir er hann kom wt aðr vm sumarit þott hann se i görðum austr². Ef maðr kemr wt hingat ok hefir fe hans vaxit. eða hann hefir æigi eiða vnrit fyrR at. ok er hann skylldr at vinna eið at fe sinu ef menn beiða hann. Ef hiu eigu fe saman ok skal karl maðr vinna eið fyri fe þeirra beggia. Ef karl maðr ok kona eigu fe saman þott þau sé æigi hiona ok skal karl maðr vinna þar eið. Ef karlar eigu fe saman ok er rétt þott annar vinni þar eid. Ef þeir metaz wið ok vill huargi vinna eiðinn ok er sök wið huarntueggia. Sa skal eið vinna fyri fe huert er lögradandi er fiarins. Ef vöxtu berR vndir mann af fe þess (s. 219, a) manz er orlendis er. ok skal hann þat fe sua tiunda sem þa³ er vöxt berR vndir hann af omaga eyri. þar skal maðr tiund gera j þeim repp sem hann æ logheimili þav misseri huar sem fe hans er. Rett er at sættaz æ tiundar mæl meðan æigi er stefnt vm. þo er rétt at sættaz þott stefnt se vm. ok skal æigi meira niðr falla alaganna en hálf. Ef maðr tekr minni sátt en .iij. merkr. ok warðar honum þat þriggia marka

---

a Her begynder sidste Del af 173 (c. 10).

---

¹ Tilføiet. ² I Skindbogen: sumarit þott hann se, hvorefter en halv Linie er ubeskrevet og den næste Linie begynder med Ef maðr. Ordene þott hann se ere overstregede, uden at det kan afgjøres, om dette er skeet strax eller senere. Det er aabenbart, at Skriveren har standset fordi han ikke har forstaaet Stedet. Vi have optaget de anførte udstregede Ord og tilføiet i görðum austr. Det bemærkes, at Redactionen af 173 og 181 bidrager til at tydeliggjøre de her givne Bestemmelser. ³ Ordene sem þa ere tilføiede.

sekt. ok æ sa sök er vill. Ef tiund gelldz æigi heima j heraði. enda er æigi stefnt vm. þa er rétt at lysa hit næsta sumar eptir æ alþingi at lögbergi. Jnnan hreps menn eigu at lysa föstu dag ok þuatt dag of tiundar mál ok þeir menn er af þeim taka. Ef hreps menn hafa æigi lyst fyri helgina. þa er rétt¹ eptir helgina huerium er vill at lysa vnz domar fara wt. Sa er lysa vill hann skal ganga til lögbergs ok nefna vátta. at þui vétti skal hann kueda. at ek lysi sök æ hönd honum ok nefna hann of þat at hann hafi halldit þeim fiordungi tiundar. ok kueda æ huerr sa er. tel ek hann^a sekian of þat .vi. Mörkum ok giallda þann luta er o golldinn er tuenvum giölddum sem buar wirða ok kueda æ huar hann lysir til doms. lysi ek löglysingu. þar er maðr lysir vm tiund. hann skal kuedia² til heimilis bua .v. þes er sottr er. En þar er maðr stefnir heiman of tiund. hann skal (s. 219, b) kuedia³ .v. bua æ þingi þa er næstir eru stefnu staðnum. Eingi er ruðning vm þa bua. nema at leidar leingd. Eigi skal spell meta æ tiundar mælum ef rétt er höfðut sökin. Ef maðr tekr gagn sök upp⁴ j gegn tiundar mæli. ok æ æigi at meta þa sök nema hon se fiörbaugs sök^b eða meiri. meta skal ef tiundar sok er. þui at eins er rétt at lysa æ þingi ok sækia hit sama sumar of tiund. ef sa er æ þingi er sótt er. Rett er at sækia of byskops fiordung þott sa se æigi æ þingi er sótt er. Eigi skal tiundar sök fyrnaz helldr en fiar heimting onnur. Ef hann gelldr æigi tiund hin fyrstu misseri. þa er hann atti at giallda. þa skal stefna at lög heimili þes er sottr er. eða lysa æ þingi. ⁵Þar er maðr stefnir heima at sin hinn .v.^{ta} dagh viku er

^a Her ender Haandskriftet 158.

^b Her ender Brudstykket 173

¹ Herefter er skrevet at lysa, hvilke Ord vi have udeladt som indløbne ved Afskriverfeil. ² og ³ Rettelse for kueda ⁴ Tilføiet. ⁵ 1776, c. 43.

.iiij. vikur eru af sumri of tiund. ok æ domr at dæma at giallda j þeim stað hinum sama .xiiij. nottum eptir vapna tak¹ jnnstæðu. ok .vi. merkr alaga. þeim skal dæma .iiij. merkr er sækir. en aðrar þriar skulu fylgia þeim fiorðungi tiundar er stefnt var vm. En ef stefnt er at lögheimili þes er sottr er. ok skal þar þa dæma at giallda innstæðu ok alög .xiiij. nottum eptir vapna tak. En ef lyst er æ² þingi of tiund. ok æ dómr at dæma innstæðu ok alög³ at lögheimili þes er sottr er .xiiij. náttum eptir vapna (s. 220, a) tak. En of viti öll þau er her fylgia ok wtlegðir þar skal dæma .vi. ælna aura. ^aÞar skal maðr giallda tiund alla. er hann er j vist of haustit er skipt er tiundum.⁴ En ef æigi er þar samkuama átt j þeim hrepp at þui. þa skal hann þar giallda er hann er vistfastr marteins messo. Ok skal sa maðr æ vallt giallda tiund af fenu er lögraðandi er fiarins. ^bEf maðr helldr bui sinu. ok skal tiunda matar af gang ef meiri er en vétt hafi hiona huert. ok sua heyia af gang. ef fornari eru en vetr gömul.

34. hier seger vm saker ok fiár soknir ok tiundar hölld fyrri manna⁵

^cNefni ek j þat vetti. at ek er buinn at taka wið tiund

a Jfr. K., c. 260, S. 215^b; St., c. 39, 54; Stf., l. c.; 181, l. c. (c. 34); jfr. ovenf. S. 45 Note a. Blg. og Ab. indføre her tre Stykker, nemlig et til St., c. 45, S. 53¹⁹—56⁴, svarende Stykke, og Bestemmelser dels om Lyseafgift, dels om Tiende m. m. af hvad man giver sine Børn, hvorefter Ab. til Slutning indeholder et Capitel 18 med Overskrift her segir um sifiar ok frændsemis spell. Blg. indeholder næst efter de tre nævnte Stykker en Række Capitler, c. 33 -- 67, angaaende dels Christenretten dels andre Emner af Grágás.

b Findes, foruden her, alene i Stf., l. c., og 181, c. 34; cfr. tildels ovenf. S. 44¹⁵.

c Jfr. St., c. 53, S. 61¹⁸; findes ikke i de ovrigte Haandskrifter.

¹ Ordene .xiiij. nottum eptir vapna tak ere tilføiede. ² Udeladt i Dipl. Isl. ³ Tilføiet. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ 1776, c. 50.

þeirre er N^o æ at giallda ok kueða æ hue mikit fe er. ok se ek æigi þann er þui gialldi halldi vpp fyri hann. Ek nefni j þat vetti at ek stefni .N^o vm þat at hann helldr tiund fyri .N^o ok tel ek hann sekian vm þat .vi. mörkum. ok giallda tuennem giölddum fiordunginn sem buar virða. eða þann luta tiundar sem o golldinn er. stefni ek til giallda ok wt göngu vm fe þat. stefni ek til þings þess.

35. vm sakar giptir þeirra ok lög lysing¹

^aNefni² ek j þat vetti at ek lysi sök æ hendr .N^o at hann hafi halldit þeim fiordungi tiundar er hann æ at giallda. tel ek hann sekian of þat .vi. mörkum. ok gia (s. 220, b) llda þann luta er o golldinn er tuennem giölddum sem buar virða. lysi ek till doms. lysi ek löglysing ok skal kueðia til heimilis bua .v. þess er sottr er.³ ^bGiörtæki vardar .iiij. merkr⁴. ræn. ok stuldr skogáng. ^cMeiðing fiár ef .v. aura skaði er varðar fiörbaugs garð. Kwgilldis skaði skogáng. ^dVæða uerk varðar ecki ef bætt er innan fiortan natta sem buar virða.⁵

a Findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Jfr. K., c. 227, 228; cfr. St., c. 265, 367, 424, S. 474. I de øvrige Haandskrifter findes intet Tilsvarende.

c Jfr. St., c. 431, S. 495¹⁵; K., c. 203, S. 118¹³; c. 64, S. 117¹³; findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

d Findes ikke i de øvrige Haandskrifter; cfr. K., c. 92; St., c. 296; c. 346, S. 372⁷.

¹ 1776, c. 51. ² Begyndelsesbogstavet er rødmalet, men betydelig mindre end de sædvanlige Capitelinialer. ³ Her er i Enden af Linien efterladt Plads til omtrent tre Bogstaver, hvilken Plads er udfyldt med en rødmalet Krølle. Derefter kommer uden anden Adskillelse i næste Linie det Følgende. ⁴ Tilfæiet. ⁵ Herefter følge Statuter af Biskopper og Erkebiskopper med en Overskrift, der begynder i samme Linie som det Foregaaende.

II.

A. M. 346 fol., Staðarfellsbók.

Her hefr kristinna laga þatt en forna¹

1.

Þat^a er upphaf laga uara. at allir menn skulo vera kristnir a lande her ok trua a² einn Guð fauður ok sun. ok anda helgan. Barn huert skal færa til skirnar er alit er. sva sem fyrst ma með huerigre skepnu sem er. Ef skaperfinge barns er hia. þa skal hann barn færa til skirnar. ok sa maðr er hann biðr til. Ef eigi³ er skaperfingi barns. hea. þa skal bonde færa barn til skirnar. sa er uist ueitir konune er lettare er vorðin. eða sa maðr er hann biðr til. Ef

---

a Jfr. Skálholtsbók, c. 1, ovenf. S. 1, og de der anførte Haandskrifter.

---

¹ I den foregaaende Del af Membranen findes S. 1—25 Biskop Arnes Christenret med en forud for samme gaaende Indledning, indeholdende Capitlerne V—VII af Járnsíða, kristindómsbálkr (Arnam. Udg., S. 16—18). Biskop Arnes Christenret ender S. 25⁴¹ med Slutningsordene af c. XXXIV fyrir sína hænd at próva. Nærværende Overskrift følger umiddelbart derpaa Linie 12 og i den næste Linie begynder Texten med stort malet Begyndelsesbogstav. I Enden af Textens første Linie er efterladt en lille Plads til Overskrift, idet Skriveren vistnok har tænkt sig, at denne, der skulde tilføies bagefter, vilde optage ikke blot den foregaaende Linie, men ogsaa en Del af denne. Capiteltallet er tilføiet af os. ² Tilføiet. ³ Rettelse for h (hann).

hvarge er þeirra hea. þa skulo þeir menn færa barn til skirnar. er þar ero logfastir innan huss. Ef eigi ero þeir til þa skulo þeir er næstir bua. Ef sa maðr hefir eigi syslu áá at færa barn til skirnar er skylldr er til eða synear farar sa er beðin er til. þa varðar fiörbaugs. garð. huarum tuogia þeirra. ok aa sa sœc er uill. ok skal sœc þeire stefna heiman. ok queðea til a þinge .ix. heimilis bua þess er sottr er. Bonde er skylldr at ala þa menn er barn færa til skirnar. þria menn fulltiða ok barn it fiörða ok hross¹ eða eyk ef þeim fylgir. ef hann a minna fe en þingfarar kaupi eigi at gegna. þa skal hann ueita þeim husrum. ok selea þeim mat ok hey. sua sem buar uirða. Golldit skal a .xiiij. nottum matar uerð ok heyss. Ef bonde synear þeim uistar. eða þess beina er til er mællt. þa uerðr hann utlagr um þat .iiij. morkum ok a sa sœc er uistar er syneat. ok skal stefna heiman. ok queþia áá þinge heimilis bua .v. þess er² sottr er. ^aÞeir menn er barn færðu til skirnar³ skulo fara til lögheimilis prestz nema þeir finne (s. 26) hann fyr. ok biðea hann skira barn þat. Ef hann varnar þeim. ok uarðar þat fiörbavgs garþ. ok eigo þeir sœc er barn fiörðu til skirnar. ok skal stefna heiman. ok queðea til bua ix. a þinge þess er sottr er. Ef þeir hitta prest⁴ aförnum ueg. þa lætr hann rett skirn uppe. at hann late at lögheimili sinu. Ef hann hefir eigi lengr heiman⁵ uerit enn dagstund. EN ef hann hefir um nott uerit heiman eða lengr. ok hitta menn hann aförnum uege. ok biðea hann skira barn þa lætr hann rett skirn uppe. at hann late at kirkiu bæ enum næsta. Ef barn er eige siuct. EN ef sott er a barne. þa skal þar skira

---

a Jfr. Sk., c. 2.

---

¹ Ordene ok hross ere tilfœiede. ² og ³ Tilfœiet. ⁴ Ordene Ef þeir hitta prest ere tilfœiede. ⁵ Rettelse for heimam.

er uatne nair fyrst. *prestr skal eigi sva fara heiman nott eða lengr at eigi hafe hann þa lute alla at barn mege skira.* Ef hann ferr sva heiman at hann hefir eigi þa reiðu er barn megi skira¹ þa uerðr hann sekr vm þat .iij. mörkum. ef hann kemr i enga raun vm. EN ef hann kemr i raun vm þat. ok stendr þat fyrri skirnenne. at hann hefir eigi reiðu til. þa varþar honum fiorbavgs garð.² Ef barn elz i ut eyinum. ok er erfuinge barns þess hia. þa er hann skylldr at föra barn til skirnar. ok buðu nautar hans. ok þeir menn allir er a megin lande ero skylldir at föra barn til skirnar. Sa er skylldr at lea skips er beðinn er. ok fara áá með þeim huerr er beiddr er. sva sem fyrst ma fyrri ueðrs sökum. Bonde er skylldr at ala þa menn .v. er utan ero komnir. ok barn it sétta. Þeir skulo feria þa menn aptr ut er barn förðu til skirnar. ok³ utan færðu. Ef kona uerðr lettare aförnum uege. þa ero fauronautar hennar skylldir. at föra barn þat til⁴ skirnar eða þeir er fyrst ero beðnir til. Ef sa maðr förir eigi barn til skirnar er skylldr er til eða syniar maðr honum farar eða skips eða eykiar. at nauðsynea lausu. ok uarðar þat fiorbavgs. garþ ok skal sökum þeim stefna heiman. ok queðea til heimilis bua ix. a þinge. þess er sottr er. Ef barn er siuct sva at við bana er hætt. ok of nair eigi prestz funde. þa áá u lærðr maðr at skira barn. Ef þat er at bonda huse. þa skal taka uatn i kerallde.⁵ Ef barn verðr siuct a förnum uege. þa skal fara þar er uatne nair eða sio. ef eigi nair uatne.^a hann skal gefa nafn barninu. sem

---

^a Her findes ikke Stykket Sk., l. c., S. 47—44 om Indvielsen af Vandet.

---

¹ Ordene fra Ef hann ferr sva heiman til reiðu er barn megi skira ere tilföiede; ligeledes er Punctum tilföiet foran disse Ord.
² Punktum er tilföiet. ³ Saaledes for er. ⁴ Rettelse for ti. ⁵ Punctum er tilföiet.

þat skal heita. Skire ek þic. N^o skal hann queþa ok nefna barnit. i nafni fauður. ok drepa barninu i vatn. ok sonar ok drepa þui i uatn i annat sinn. ok anda hins helga. ok drepa þui i uatn it þriðea sinn. sva at þat uerðe aluatt. þo er rétt at um sinn se i drepit eða hellt uatne aa eða ausit. ef eigi uerðr raðrum at øðru. Ef eigi nair uatne eða sio ok of getr þo snæ.^a þa skal hann bræða snio með höndum ser. ok riða áá sva at þat verðe al uátt. eigi skal hann sva drepa barne i snæ. at þat sæki kulpa¹ sva at þui se við bana hætt helldr skal hann riða snioue a þat með hendum ser. Karlmaðr skal barn skira fyr EN (S. 27) kona. EN ef hann kann eigi orð eða at ferle. þa er rett at kona kenne honum. Ef karlmaðr er eigi til eða ma hann eigi. þa skal kona skira. ok varþar henne slikt sem karlmanni ef hon kann eigi. Sueinn vij. uetra gamall skal skira barn. ef eigi er ellri maðr til. þui at eins skal yngri sueinn skira. ef hann kann bæðe credo in deum. ok pater noster. Þuiat eins. skal faðir skira barn sitt fyri nauðsynea sakir ef enge er annar til. ^bEf faðir skirir barn sitt fyri nauðsynea sakir eða moðir. ok skulo þau hafa samuistur ok samhuilo sem aðr. ef barn þotte dauðuána. ^cSa maðr er barn hefir skirt. skal fara til fundar við prest. ok queða orð þau fyri homum. sva sem hann hafðe i barn skirn. ok segia til at ferla hver fylgðo. Ef preste þickir rett su skirn. ok andaz barnit. ok skal grafa þat at kirkiv. ok syngia lik sǿng yfir. EN ef barn lifnar. þa skal prestr ueita þui alla reiðu. þa er

---

^a Bestemmelsen om Indvielsen af Sneen Sk., I, c., S. 4¹⁸ findes ikke her.

^b Jfr. K., c. 261; St., c. 5.

^c Jfr. Sk., I, c., S. 5³.

---

¹ Saaledes,

upp er fra þui. er i vatn er drepit barninv.¹ Eigi skal skira i annat sinn ef fyr var rett skirt. Ef preste þickir eigi rett at farit. huart sem skortir orð eða onnur at ferle. ok andaz barnit. þa skal þat eigi grafa at kirkju. EN ef barnit lifnar. þa skal prestr ueita þui fulla skirn. sem ecki se aðr at gert. Eigi skal optar skira barnit. ef þat hefir skirt verit inafne fauþur ok sunar ok anda heilags. Enda hafe uatt uorðit nockut. Ef prestr ferr eigi sva at skirn at byskopi þickir rett. ok varðar þat fiørbaugs garð. ok a byskop søc. Ef barn andaz primsigt. ok hefir eigi meire skirn. þa skal þat grafa við kirkiv garð ut. þar er mætizt uigð molld ok v uigð. ok syngia eigi liksøng yfir. Ef barn elz nær paschum eða huita døgum. ok uill maðr fresta skirn til laugar dags fire paska eða huita daga þa uerðr homum þat rett. ef barnit er eigi siuct. Skira skal þegar ef² siuct er. Ef maðr uill þuatt dags at biða. ok skal hann fara til fundar við prest. ok lata hann raða. huart hann uill skira barnit. fyrr. eða uill hann biða þuatt dags at. karlmanni huerivm .xij. uetra gømlum oc kono er uit hefir til er skylt at kunna þau orð. ok atferle er barn skal skira. ef þau kunnu eigi fyri uræctar sakir eða uerðe eigi rett at farit er barnit. skal skira. ok þerf uerðr varðar fiørbaugs. garþ. ok a byskop at raða fyri søc þeirre. EN hverium manne er uit hefir til ok hygiande karle ok kono. er skylt at kunna. pater noster ok credo in deum. Ef þau uilea eigi kunna. ok hafe þau uit til. þa varðar þeim þat fiørbaugs garð ok a byskop fyri søc at raða.

---

¹ Punctum er tilføiet.   ² Tilføiet efter andre Haandskrifter.

2.¹

^aLjk huert skal færa til kirkiv þat er at kirkiu a lægt. sva sem menn uerða fyrst bunir til. Ef arf tæko maðr hins andaða er hia. þa áá hann at færa lik til kirkiv (s. 28) ok sa maðr er hann biðr til. EN ef eigi er erfingé hia eða er hann eigi fulltiðe. þa skal bonde færa lik til kirkiv. sa er uist ueitte enum andaða manni siðarst. EN ef hvarge er i hea erfingene bonde. þa skulo þeir. lavgfastir menn færa lic til kirkiv. er þar ero næstir ok taka af fe þui er hinn andaðe atte. lerept eða vaðmal. at bua um lik. Ef sa atte eigi fe til. þa er hinn skylldr at fa til at bua um lik er til kirkiv færir. Løghelga daga alla er mænnum rett at bua um lik ok gøra kistu at. ok fara með ok grafa. nema .iij. daga a .xij. manuðum. Pascha dag hinn fyrsta. ok jola dag hinn fyrsta. ok fausto dag hinn langa. Með a at fara favsto daginn. EN eigi a þa iørð at opna til þess at grafa lik. Til þeirrar kirkiv skal lik færa. er byskop lofar grøpt at. Bonde er skylldr at ala þa menn .v. er lik færa til kirkiv. ok ross eða eyk ef þeim fylgir. Ef hann synear þeim uistar. ok verðr hann utlagr² um þat .iij. Mørkum ok a sa sœc er uistar er syniat. Skal stefna heiman. ok queðea til .v. bua a þinge. Sa maðr er uarðueitir kirkiv a gropt uppe at lata. ok skal þar grafa er hann ræðr. ok prestur sa er þar er. Lic skal eigi bera i kirkiv. bert ne bløduct. ok eigi skal þess mannz lic i kirkiv bera er eigi atte kirkiv gengt meðan lifðe. Ef maðr ber þess mannz lik i kirkiv er fra er skilt. þa skal hann bæta laustinn kirkiune .xij. aurum. EN ef

---

a Jfr. Sk., c. 3.

---

¹ Af Overskriften her kan kun med Vished læses hver (maaskee: hverir lik eigo at færa til kirkiu). ² Rettelse for utlagr.

hann uill *eigi* giallda þat fe. þa uerðr hann ut lagr¹ um þat .iij. mörkum. ok a þo at inna kirkiunne sitt fe. Lic ecki skal grafa aðr kolnat se. Ef maðr grefr lik aðr kallt er. þa uerðr hann sekr .iij. mörkum. ok a sa sök er uill. Ef menn hrapa grepti. sva. at quiðr ber þat uitne at ønd uære i brioste manne. þa er hann var niðr grafinn. þa uerðr þat at morðe. Leg øll skulo uera iafn dyr. huart sem ero nær kirkiv eða fir i kirkiu garðe. Tolf alnum skal kaupa leg undir mann nema barn se tann laust. þa skal. eyrer.² Sex alnir skal prestr hafa fyri liksøng. Sa skal giallda. legkaup ok liksaungs kaup er lik færir til kirkiv. skal þar giallda akirkiu bænum. þeim er lik var grafit. enn fimta dag uiko er .iiij. uikur ero af sumri. itune fyri karl durom. sa maðr er kirkiv uarðueitir. ok prestr. áá huár þeirra at³ nefna uatta at um sitt fe. ef *eigi* kemr fram. ok er rett þar at stefna um. ok telea hann sekian .iij. mörkum fyri halldit. hann suarar rettu fyri sic. ef hann byðr þeim at handsala þat fe. þa er hann færðe lik til kirkiv. ef þeir attu gialld daga saman. ok eindaga þar. ok skulo þeir taka þau hand söl. Sa er lic færðe. áá. at hafa sina aura af fe ens andaða. eða heimta at erfingia ef hinn atte ecki til. Ef huargi atte fe til en anndaðe ne erfinge hans. ok (s. 29) tekrat þar fe er ecki er til. þa skal ueita leg ok liksøng. En ef fe uinnz til sums enn *eigi* til allz. þa skal til þess fyrst hafa at bua um lic. En þa skal kaupa liesøng en legkaup skal siparst reiða. Ef göngu maðr andaz inne at mannz. þa skal bonde færa lik til kirkiu. Ef sa maðr hafðe fe á ser enn andaðe. þa skal þar af taka til þurftar honum. En ef hann atte þar meira fe eða i øðrum stöðum. þa á bonde at taka þat fe. Sa er honum ueitte uist þa er hann andaðiz. nema honum være tekin uist at lögfordögum. þar er honum uære uel uært

¹ Rettelse for lægr. ² Punctum er tilføiet. ³ Tilføiet.

i. *ok genge hann at sinu raðe abrótt. enn eigi frænda. þa áá bonde þat fe at taka er sa maðr hafðe þangat haft er andaðiz. En þat eigu frændr hans er hann atte i øðrum stöðum. Ef maðr andaz iut eyium. þa ero þeir menn skyllðir er þar bua at færa lik hans til kirkiv. er á megin landi ætte at færa eða buðu nautar hans. Ef hann andaz ifiske skalum. Sa áá at léa skips er til áá. Vtlagr¹ er sa þrim mörkum. er uarnar skips eða farar ef hann er beiddr. Ef maðr andaz a þingum eða leiðum. þa skulo buðu navtar hans færa lik til kirkiv. Ef maðr andaz a þinguelle eða leiðar uelle eptir er menn eru brottu farnir af þinge. þa a sa maðr at færa lik til kirkiu er næst byr þeirra manna er .ij. huskarla a ok of sialfum ser. Ef maðr andast a þinguelle eptir er menn eru a brott farnir af alþingi þa² skal bonde sa færa lic hans til kirkiv. er þar byr a þinguelle. þeirra manna er ij. huskarla hefir. ok of sealfum ser. Ef maðr andaz i far manna buðum. þa skulo buðu nautar hans færa lik til kirkiv. Ef maðr andaz a fœrnum uege. ok skulo fœronautar hans færa lik til kirkiv. Ef sior eða uavtn kastar³ likum áá land. þa skal landeigande færa lic til kirkiv. Ef fe rekr a land með likum. þa skal þar taka af til þurftar þeim. Ef meira fe kemr a land. en þar þarf til. þa skal land eigande hallda þui til doms. Ef lik gengo mannz finnz i haga úte. ok skal landeigande færa lik til kirkiu. ok eignaz fe þat er hinn hefir a sér. frændr eignaz þat er um fram ér. Ef lik finnz i lande mannz. eða i ut husum. þa áá land eigande at færa lik til kirkiv. ok varðueita fe er hinn hafðe á ser. til handa frændum. Ef lic finnz afiøllum þeim er vatn-føll deila merki. þa skal sa maðr færa lic þat til kirkiv er næst byr uetnum þeim i heraðe er næst spretta upp likinu. ok hafe*

¹ Rettelse for Vtlægr. ² Ordene fra a sa maðr at færa lik til kirkiu er næst ere tilføiede. ³ Saaledes.

hann tua huskarla of sealfum *ser.* þangat *skal* lic til heraðs færa sem uetn falla. Ef lic finnz i afrettum, eða i almenn-ingum. *ok* áá sa at færa lik til kirkiv. er næst byr þeirra manna er *eigi* .ij. huskarla *ok* of sialfum *ser.* Ef maðr færir *eigi* þat lik til kirkiv. er *hann* er skylldr til at lögum. *ok* uerðr *hann* ut lagr¹ um þat .iij. mörkum. *ok* áá sa² søc er uill. Skal *hann* queþéa til (s. 30) heimilis bua .v. a þinge þess mannz er sottr er. Ef maðr verðr sottr *vm* þat at *hann* færðe *eigi* lik til kirkiv. *ok* of uerst *hann* male. ef *hann* getr þann quið at *hann* hugðe at sa maðr ætte *eigi* at kirkiv lægt. *ok* fellr þa utlegð niðr við *hann*. En domr áá at dæma áá hendr *honom*. at hafa lic til kirkiv fært. áá fiortan nottum eptir vapna tak. Ef maðr færir lic þat til kirkiv. er *eigi* áá at kirkiv lægt. *ok* varþar þat fíorbaugs garð. nema *hann* gæte³ þann quið at *hann* hugðe at sa maðr ætte at kirkiv lægt. *ok* skal *hann* bröt hafa fært a fiortan nottum eptir þinglausnir. *ok* bæta laustenn kirkivne .xij. aurum. fiögur ero lik. þau er *eigi* skal at kirkiu grafa. þat er lic eitt. ef maðr andaz u skirðr. annat er skogar mannz lik er v æll er. *ok* ufereande⁴. nema *byskop* sa lófe er yfir þeim fiordunge er. þa er rett at grafa at kirkiu. enn *eigi* ella. Þat er lik it þriðéa er *eigi* skal at kirkiv grafa. Ef maðr uiðr a *ser* uerk þau. er þaðan⁵ verða at bana. sva at *hann* uill unnit hafa. nema *hann*⁶ fae iðrun. siþan. *ok* gange til scriptar við⁷ prest. þa skal *hann* at kirkiv grafa. *ok* þo at *hann* nae *eigi* prest fundde. ef *hann* segir ulærðum manne til at *hann* iðriz. þa skal *hann* at kirkiv grafa. ^aEkki lik skal at kirkiu grafa. þat er *byskop* fyri byðr at

---

a Jfr. K., c. 2, S. 12¹⁴; St., c. 9, S. 14³; see ovenf. S. 11, Note a.

---

¹ Rettelse for lægr. ² Tilføiet. ³ Saaledes. ⁴ Rettelse for fereande. ⁵ Saaledes. ⁶ Tilføiet. ⁷ Det første Bogstav ligner p.

grafa at kirkiu. Þat er it fjerða lik en hann skal sagt hafa til þess aðr sva at menn uite. ^aÞat lik er eigi áá at kirkiv lægt. skal grafa fir tun garðe mannz. enn i avrskotz helge við. þar er huarki se akr ne eng. ok eigi falle vatn af til bolstaða. ok syngia enge lik sǫng yfir.

3. vm kirkiv færslu

^bKirkia hver skal standa i sama stað. sém vigð ér. ef þat ma fyri scriðum ok uatna gange eða of uibre eða heroð eyðe at or af daulum eða ut ströndum.¹ þar er rett at færa kirkiu. er þeir at burðir verða. þar er ok rett at færa kirkiv. er byskop lofar.^c Þau auðæfe øll er þeirri kirkiv hafa fylgt. er upp er tekin huart sem þat er i klæðum eða lǫndom eða i lausum aurom eða i kirkiv bunaðe. ok sva kirkian sealf. þat skal fara² til þeirrar kirkiv allt er byskop³ uill eða bein ero til færð þau er upp ero tekin. Ef kirkia brenn upp eða lestiz hón. sva at aðra þarf at gera. þa skal þar aðra gæra er byskop⁴ uill. ok sua mikla sem byskop uill. ok a⁵ þar kirkiu kalla⁶ sem byskop uill. Landeigande er skylldr at lata gera kirkiu a bæ sinum hvergi er fyrr let gera. hann skal sva hefia smið upp at gær se a .xij. manuðum enum næstum þaðan fra er kirkia lestiz sva

a Jfr. Sk., l. c., S. 11²⁰.

b Jfr Sk., c. 4.

c Her findes ikke Stykket Sk., l. c., S. 12¹⁵ til 13¹⁰.

¹ Punctum er tilføiet. ² Rettelse for færa. ³ Ordene er byskop ere skrevne to Gange. ⁴ Rettelse for hann. ⁵ Skrevet ovenover det næste Ord þar. I det første Bogstav af sidstnævnte Ord har en Feilskrift fundet Sted. ⁶ Ordene kirkiu kalla ere en Rettelse for kirkiu halla.

at tíðir megi i veita. Landeigandi a at' leggja fe til kirkiv. sva at byskop uile vigea fyri þeim sökum. þa skal byskop til fara at uigia kirkiv. Bonde er skyldr at hallda kirkiv dag þann at iafnlengð huerre vm sinn a xij. manuðum ok hiv hans all ok gestir þeir er þar ero um nottina aðr. ok þeir menn allir. er tiund sina leggja sva² þangat. at byskop uill at þar hallda kirkiv dag. Þann dag skal hallda at (s. 31) helge sem pascha dag. En hann fer sem messo dagar³. þangat skal hverr leggja lögtiund sina halfa til þeirrar kirkiu sem byskop queðr át. ok skal byskop skipta heraðe til þess af hverium bæ til þeirrar kirkiu tiund skal giallda huerge er a lande byr. Sa er tiund skal ina af hende. hann skal giallda itune fyri karldurom. á kirkiv bænum. en⁴ fimta dag uikv. er iij. uikur. ero af sumri. þat fe skal giallda i vaðmalum eða i varar felldum eða i gulle eða brendu silfre. giallda halft ef hann uill i vaxe eða uide eða itioru. a þar er maðr leggr fe til kirkiv. huart sem þat er i londom eða bufe eða i lausum aurom eða itiundum af þeim bolstøðum. er heraðs menn skylldo þangat inna. þa skal sa maðr er kirkiv varþueitir. lata gera maldaga. þann allan a skrá. huat hann hefir gefit fear eða aðrir heraðs menn til þeirrar kirkiu. Maldaga þann er homum rett at lysa at lögberge eða i lögrettu eða áá várþinge. þui er hann heyr. hvat fiar liggr til þeirrar kirkiu. hann skal lata raða skra. ok lysa þann maldaga heima at kirkiu. of sin á xij. manuðum huerivm. þa er menn hafa típa soen þangat flestir. Ef maðr

---

a Jfr. Sk., c. 5. Det forud herfor i Sk., c. 4, S. 14²² til 15⁷ gaaende Stykke findes ikke i nærværende Haandskrift.

---

¹ Ordene fra lata gera kirkiu a bæ sinum hvergi er fyrr let gera ere tilføiede af os. ² Tilføiet. ³ Her er mulig ved Uagtsonhed udeladt aðrir. ⁴ Istedetfor det første Bogstav e har først været skrevet þ.

tekr þat fé. er til kirkiv er lagt. ok gelldr a bröt eða gefr eða selr øðrum manni. ok varþar þat fíorbaugs garð þeim er selr ok sva þeim er kavþir. uiz uitande. ok á sa sœc er kirkiv varðueitir eða sa er til hefír gefit. ok skal sœc þeire stefna heiman ok queðea .ix. bua til a þinge. ok skal þann dæma fíorbaugs man er quíðr ber áá. er fe tok fra kirkíune. en gripenn skal dæma aptr til kirkíunar þann er fra var tekinn. ef vlógat er. En ef lógat er þa skal dæma iafn marga aúra aptr til kirkíunnar sem buar uirða. at þat var uert er bröt var logat. þeim þeirra skal stefna til giallda um kirkiv fe er sellde eða keypte. er manni þickir fe uænligra enn huarum tuegia varþar þat fíorbaugs garð. ^aBonde sa er áá kirkíu bænum byr. skal bera elld til kirkíu. ok hringia kluckum eða sa maðr er hann queðr til. Preste er ok rett at bera elld til kirkíu. ok keykva ¹ kerte. ok hringia kluckum. ok þeim manni er hann queðr til. Ef kirkiv uerðr geigr af ellde af meðfœr þeirra manna er nu ero talþir eða lestiz klucka. þa hallda þeir eigi abyrgð áá. ef þeir geta þann quíð at þeir fære sva með sem þa at þeir ætte sealfir ok uillde uel með fara. Ef maðr berr elld til kirkíu. obedít eða hringir klukkvm. þa abyrgizt sa kirkiv eða kluckur er með elld for eða klukkvm. hringþe. ^bSa er a kirkiv lande byr. er skylldr at fæða prest ij. missere. ef hann áá. þar lögheimile. ok syngr hann þar huern dag löghelgan nauðsynea laust. Ef prestr syngr þar sealldnar. þa er bonde sa er áá kirkíu bænum byr. skylldr at ala prest at dögurðe ok notturðe. þa er hann syngr þar messo vm dag. ok mann eða ross ef honum fylgir. Ef fleire menn bua áá

---

^a Jfr. Sk., c. 6.

^b Jfr. Sk., c. 7.

---

¹ Saaledes.

(s. 32) kirkiv bolino en einn. þa skal at þeim lut huern ala prest sem þeir hafa af lande mikit. huart sem þeir ero landeigendr eða leiglendingar. Vtlagr¹ er sa vm er syniar. Ef leiglendingr byr a kirkiv bæ. ok hrernar² kirkia. sva at eigi ma típir i ueita i hveriv ueðre. þa skal hann orð göra landeiganda at hann kome til at göra at kirkiv. Landeigande a sua til at fara. at gert se at kirkione. áá halfum manaðe enum næsta. þaðan fra er honum voro orð gør sva at þa mege típir ueita. sekr er hann .iij. mörkum ef eigi er sua at gert. Ef leiglendingr nair eigi funde land eiganda. se hann farin af lande eða or fiorðunge. þa er hann skylldr at gera at kirkiv. ok heimta sinn kostnat af landeiganda. en ef þat berr quiðr at þo munde típir mega ueita ikirkione at eigi uære at gert. þa er eigi land eigande skylldr at giallda fe þat. Ef yngri menn eigu kirkiv bolstað. en xij.³ uetra gamlir karlar. en konur yngri en tuitogar. þa áá sa maðr at hallda kirkiv upp at øllu. er löggraðande er fiar þeirra ena ungu manna. skal hann taka iafn mikit af fe þeirra. sem buar virþa at han hafe lagt til kirkiv þurftar.

4. ef maðr lærir prestling

Þat er manne rett at hann late læra prestling til kirkiu sinnar.⁴ skal hann göra maldaga við sueininn sealfan. ef hann er xvi. uetra. EN ef hann er yngri þa skal við löggraðanda hans. Sa maldage skal halldaz allr. er þeir göra með ser. Nu

---

a Jfr. Sk., c. 8.

¹ Rettelse for Vtlægr. ² Saaledes. ³ Herudfor staaer i Margen, som det synes med samme eller en samtidig Haand: xvi, uden at Tallet xij i Texten er udstreget. ⁴ Punctum er tilføiet.

göra þeir eigi annan maldaga með ser. enn¹ maðr tekr. prestling at lögmale til kirkiv.² hann skal fa honum kennzlu ok fostr. ok lata sva raða honum at sueininum se þat o uegs laust ok sva frændum. ok sva uið giøra sem hans barn uære. Nu uill sueinnin eigi nema ok leiðiz bok. þa skal færa hann til annara verka. ok raða sva til at huarki verðe honum at ørkymbli ne illt. ok hallda til sem rikaz at øllu annars. Nu uill hann hverfa til namsins. þa skal honum þar til hallda. ok þa er hann hefir prest uigslu tekit. þa er sa skylldr at fa honum messo fót ok bækr. er byskopi syniz at ueita mege .xij. manaða tipir með. en prestr skal fara til kirkiu. þeirrar. er hann var lærðr til. ok syngia. þar huern dag laug helgan at meinlausv messo³. ok otto sæng ok aptan sæng. ok of langa fæsto. ok of iola fæstu. ok of ymbro daga allá. Lysa skal hann maldaga at lögberge þann er við prestin er gør eða⁴ i lögrettv. honum er rett at veria lyrite inne høfn hans. at lögberge ef hann uill. Ef prestr flyr kirkiu þa er hann var uigðr til eða ueitir eigi tipir at sem mælt er. þa uarðar þeim skogang⁵ er uið honum tekr. Sipan lyriti er uarit inne høfn hans eða sam uistum er við hann. ok er þat fimtar doms mal. ok skal sök þa lysa at lög (s. 33) berge ok heimta hann sipan sem annan mans mann. Sva skal prestr leysaz fra kirkiu at læra annan til⁶ i stað sinn þann er byskopi þickir full hlit át. þeim byskopi er þar a yfir sócn. Ef prestr uerðr siukr. þá skal sa ráða er kirkiv varðueitir. hve lengi⁷ hann uill uerð ueita preste. Sa maðr

¹ I Membranen: Nu göra þeir annan maldaga með ser. Ef o. s. v. Vi antage, at Stedet er corrumperet, og have i Henhold til de øvrige Haandskrifter tilføiet eigi efter þeir og rettet Ef til enn.

² Punctum er tilføiet. ³ Tilføiet. ⁴ Der synes først at være skrevet ok. ⁵ Saaledes. ⁶ Ordene Sva skal prestr leysaz fra kirkiu at læra annan til ere tilføiede; ligeledes Punctum foran Sva. ⁷ Ordene hve lengi ere en Rettelse for er kirkiu (er kirkiu hann uill).

er kirkiv varpueitir a kost ef honum þeckir sottin lengiaz. at færa prestin frændum. EN ef honum batnar siðan. þa er hann¹ lauss fra kirkiunne. Ef kirkiu prestur andaz fra þeim stað er hann var til lærðr. ok eigi hann fe eptir. þa skal kirkia taka. ok sa maðr er hana varðueitir. þriv. hundrut vi. alna aura. EN erfingiar² þat sem avk er.

5. fra byskopi

^aByscopa skulo vær hafa. tua a landi her. Skal annar byskop vera at stoli i skala. hólte. EN annar skal vera at holum ihialta dal ok skal sa hafa yfir fær of norðlendinga fiordung of sinn a xij. manuðum enn sa byskop er i skala hollte er. skal hafa yfir fær um þria fiordunga. ok fara sitt sumar of huern. Austfirðinga fiordung. ok sunnlendinga fiordung. ok uestfirðinga fiordung. Byskop er til þess skylldr er hann fer yfir fiordung. at koma i lögprepp hvern sva at allir menn næ funde hans. ok uigea kirkiur. ok sönghus. ok bæna hus. ok byskopa børn. ok ueita mönnum scripta gang. Þar er byskop uigir kirkiv. skal hann taka .xij. aura. EN þar er han uigir sönghus eða bæna hus. þat skal kaupa vi. aurom. huart sem hann uigir. Bonde sa er uið byskopi tekr er skylldr at fa honum reiðskiota. þann dag er hann fer i brót. huskarlar hans ok buar. ero skylldir at léa rossa byskopi. ok fëronautum hans. þeir er hann beiðir. Sekr er sa .iii. mörkum er synear. ef hann áá ross til. Byskop skal segia til þess i heraðe hveriv at kirkiv soen. huerivm i hönd skal reiða tiund þa er honum

---

a Jfr. Sk., c. 9.

---

¹ Skrevet over Linien. ² Rettelse for erfingiar.

skal giallda.^a Þa¹ er maðr tekr við fe byskops at hans raðe. ok hverfe þat fe. þa abyrgiz sa eigi er við tekr ef hann getr þann quið at hann fære sva með sem hann ætte. Ef fe þat verðr þiofstolit er byskop áá. þa er sa aðili sakar þeirrar. er varðueita skyllde feit. enda er rett at sa sæki vm er² byskop uill. Rett er at menn heimte fe byskops. þar er hann byðr um þo at hann sele eigi sök a³ hönd manne. Eigi þarf uitorð⁴ til þess nema uile. huerge a fe at taka fra kirkiv. þo at típir se fra tecnar. nema þar er byskop ok landeigande. ok sa er til gaf eða erfinge hans uerðe allir a eitt sattir. ^b Prestar eigo at taka ser lögheimile at fardögum. ok þo er rett at þeir taki síþar. allt til lögleiðar þeirrar er uerðr drottins dag þann. er .viiij. uikur lifa sumars. lavgar daginn aðr. Prestr sa er þing hefir áá at segia til heimilis sins a leið. EN ella er hann skylldr at segia heimilis buum .v. Ef hann segir huarki til eða tekr hann ser eigi lög grip. at .viiij. vi (s. 34) kum. uerðr hann utlagr⁵ um þat iij. Mørkum. Ok rett at stefna honum at þess bonda er hin vill er sakir. þeirra er hann hefir kirkiu hafða i þingum þav missere. Sa áá sök er uill.⁶ Prestar eigo at selea típir sinar. ok meta eigi dyra. enn xij. marka mille alþinga tuegia. Sex merkr skal hann taka .vi. alna aura. EN aðrar .vi. merkr skal hann taka sem þar ganga a skullda dögum. þat fe er preste skal giallda skal vera i vøro eða bufe eða i lögaurom aullum. Ef prestr metr eða

---

a Her findes ikke Stykket Sk., l. c., S. 21⁵-14.

b Jfr. Sk., c. 10.

---

¹ Punctum forud for dette Ord er tilføiet. ² I Skindbogen ok er rett at sa sæki vm ef. Vi have rettet ok til enda og ef til er. ³ Saaledes. ⁴ Saaledes; maaskee Feilskrift for uattorð. ⁵ Rettelse for utlægr. ⁶ Punctum er tilføiet.

seld dyra típir sínar. EN at lögum þá verður hann sekr um þat .iij. mörkum. ok érat hinn skyldr at giallda honum meira en lög kaup.^a Prestr áá eigi at syngia fleire messur en tuær of dag. ok eigi áá hann at syngia natt messo. nema. jola nátt hina fyrstu. ut lagr¹ er hann .iij. mörkum ef hann syngir eigi sva². ok skal eigi kaupa þá messo at honum. Prestar skulo lyðnir vera byskopi ok syna honum messo faut sin. ok bækr sínar. Sa prestr skal syngia messo er byskop uill. en sa eigi er hann bannar. prestar skulo eigi fara með sundr giörðir. þær er byskop³ banar. Ok lata giöra krunu sína. ok hægga af kanpa sína. ok skegga of sinn a manaðe ok lyða byskopi at öllu. Ef prestr uill eigi hafa þat er byskop byðr. ok verður hann sekr vm þat þrim mörkum. ok a byskop sök þá. Skal sök þá sökia at⁴ kirkju a þinge. at presta dome.⁵ Byskop skal nefna presta .xii. i dom. ok segia þær sök sína fram a hendr honum. ok skal eiðlavst sækia sök þá. Ef prestr uerður sannr at sök þeirre. þá áá domr at dæma a hendr honum .iij. merkr. at giallda byskopi miðuiku dag imitt þing. a alþinge ibonda kirkiv garðe annat sumar eptir. EN ef eigi kemr þá fram. þá skal sækia sem um annat domrof. Ef prestar koma ut hingat til lanndz. þeir er fyr hafa ut her uerit. ok byskop lofaðe þeim tíða giörð. þá er mönnum rett at kaupa típir at þeim. ef þeir hafa syndar byskopi bækr sínar. ok messo faut eða þeim preste er hann byðr vm. Ef utlendir prestar koma. ut hingat. þeir er eigi hafa fyr uerit ut her. þá skal típir eigi at þeim kaupa. ok eigi skulo þeir börn skira. nema barn se sva siuct. at ulærðr maðr ætte at skira. helldr skulo þeir skira enn ulærðir menn.

---

a Her findes ikke Stykket Sk., l. c., S. 22¹⁷—19.

---

¹ Rettelse for lægr. ² Ordene eigi sva ere tilføiede efter Gisning. ³ Tilføiet. ⁴ Saaledes. ⁵ Punctum er tilføiet.

ef *eigi* *nair* *öðrum* *preste*. þa er *rett* at *kaupa* *típir* at *þeim*. ef *þeir* *hafa* *rit* *ok* *innceigle* *byskops* þess er þa *uigðe* *til* *prestz*. Ef *prestr* *hefir* *eigi* *innceigle*. þa er *rett* at *hann* *hafa* *uitne* *tuegia* *manna* *þeirra* er *ihea* *uigslu* *hans* *voro*. *ok* *sege* *orð* *byskops* þau at *mönnum* se *rétt* at *þiggia* *alla* *þionostu* at *honom*. Ef *byskopar* *koma* *ut* *hingat*. *til* *landz* *eða* *prestar* *þeir* er *eigi* se *lærðir* a *latinu* *tungu*. *huart* *sem* *þeir* *ero*¹ *ermskir* *eða* *girzkir*. þa er *mönnum* *rett* at *lyða* *típum* *þeirra* ef *menn* *uilea*. *Eigi* *skal* *kaupa* *típir* at *þeim*. *ok* *enga* *þionostu* at *þeim* (s. 35) *þiggia*. Ef *maðr* *lætr* *þann* *byskop* *uigia* *kirkiur* *eða* *byskopa* *börn*. er *eigi* er a *latino* *tungu* *lærðr*. *ok* *uerðr* *hann* *sekr* *um* *þat* *þrim* *mörkum* *við* *þenna* *byskop* er *her* er *aðr*. *ok* *skal* *sea* *taka* *uigslu* *kaup*. *Sua* *skal* *kirkiu* *uigia*. *ok* *byskopa* *börn* *sem* *ecki* se *aðr* at *gørt*.

6. ef *menn* *blota* *heiðnar* *vættir*

^a**M**EN *skulo* *allir* *trua* *áá* *Guð* *einn* *ok* *helga* *menn* *hans* *ok* *blota* *eigi* *heiðnar* *vættir*. Þa *blotar* *maðr* *heiðnar* *vættir*. Ef *hann* *signar* *fe* *sitt* *öðrum* *enn* *Guðe* *eða* *helgum* *mönnum* *hans*. Ef *hann* *blotar* *heiðnar* *vættir*. *ok* *uarðar* *þat* *fierbaugs* *garð*. Ef *hann* *ferr* *með* *galldra* *eða* *fielkynng*² *en*³ *þa* *ferr* *maðr* *með* *fielkynnge* ef *hann* *queðr* *eða* *kennir* *eða* *lætr* *queða* at *ser* *eða* at *fe* *sinu*. EN *þat* *varðar* *fierbaugs* *garð* *ok* *skal* *heiman* *stefna*. *ok* *queðea* *til* *.xij.*^{ar} *quiðar*. Ef *maðr* *ferr* *með* *fordæðu* *skap*. *þat* *varðar* *skogang*⁴. *þat* er *fordæpv* *skapr* ef *maðr* *gerir* *með* *orðum* *eða* *fielkynnge* *sott* *eða* *bana* *fe* *eða* *mönnum*. *þat* *skal* *sækia* *við* *tolftar* *quið*. *Menn* *skulo* *eigi*

---

a Jfr. Sk., c. 11.

---

¹ Tilfeiet. ² Saaledes. ³ Rettelse for *eða* (e.). ⁴ Saaledes.

fara með steina eða magna. til þess at binda þa áá menn eða fe manna. Ef maðr truir a steina. til heilendis mönnum eða fe manna. ok varþar þat fíerbaugs garð. Eige skal maðr eiga fe o borit. Ef maðr áá fe o boret. ok lætr ganga u merkt. til þess at hann true helldr a þat enn a annat fe eða fer með nockora hindr uitne þa varðar þat fíerbaugs garð. Ef maðr gengr berserks gang. varðar homum fíerbaugs garð ok varðar sva kørlum þeim er hea ero. nema þeir hepte hann át. þa uarðar engum þeirra ef þeir uinna stavðuát. EN ef optar kemr at. þa varðar fíerbaugs garð.

7. vm drottins daga halld

^aDrottins dag huern skulo vær hallda helgan en .vij. huern sua at þa skal ecki uinna. nema þat er nu man ek telea. Menn eigo at reka fe sitt heim ok heiman. ok eigu konur at heimta nyt fra þui. ok bera heim huart sem færa skal á skipe eða bera a rosse. Ef uetn ganga mille stöðuls ok bæiar. ok eigu¹ konur at gera til nyt þa. Þat er ok mælt. ef elldr kemr i hus mannz eða anduirki eða ganga vavtn eða skriður at eða of uiðre. a hueria lund er þeir lutir uilea meiða eign mannz eða spilla. þa skal hann sva biarga sem rumheilact se. Ef fe mannz verðr siuct ihaga úte. þa er homum rett at reiða heim ef þat hefir þa helldr lif enn aðr. Rett er homum ok at lata af þar feit. ok gøra til sem rumheilact se. Maðr á. at fara ferðar sinnar þott drottins dagr se. ok hafa huerr at² halfa uætt fata sinna. ok á enge øðrum at ueita. þo at annar hafe meire fæt en annar minne. Maðr áá at bera áá sealfum ser eða fara a skipe.

---

a Jfr. Sk., c. 12.

---

¹ Istedetfor Bogstaverne ei synes først at være skrevet a. ² Saaledes.

Maðr á *ok* at fara með þingföt (s. 36) sin. *ok* með mat. þo at meira uege enn halfa uætt. Rett er *ok* at hafa halfa uætt varnings vm fram ef uill. Maðr a *ok* at fara með gongu manna föt. þo at þat uege meira en halfa uætt. Ef maðr hefir meire klyfiar en sva. *ok* kemr hann þuatt dag til gistingar. þa er bonde skyldr at ala hann of helge þa Sva skulo þeir til ætla. at maðr skal hafa at uarðueita klyfea ross eitt eða iij. menn ij. hesta. ef sva gegnir helldr. bonde er skyldr at ala þa menn iafn marga hivm. þa er fyrstir koma. *ok* fara til ønduerðz þings. *ok* at þinglausnum af þinge. ut lagr er sa bonde er synear þeim. *ok* áá sa¹ sœc er uistar er syneat. *ok* er rett at stefna þa þegar. *ok* queðea bua .v.² a þinge. Manne er rett at fara þott drottins dagr se. til sels meðr byttur eða sleða eða anduirki sitt. þo at þat se meira enn half uætt. huatki sem er. þat er hann þarf igögn at hafa skruðe þui er hann uill or selinu færa eptir helgina. Manne er rett. at fara þott drottins dagr se a reka strandir eða i skoga ef hann áá. með anduirki sitt. þat er hann þarf at hafa igögn uide eða kolum. ef hann uill færa heim eptir helgina. Sva skulo þeir til ætla at þeir hafe eigi fleire ross. en maðr hafe eitt itoge. eigi uarðar þo at hestar renne eptir lausir. Faut er rett at þera ute þo at drottins dagr se eða vëro. ef menn ero nauðstaddir at. Ber er *ok* rett at lesa. *ok* heim at hafa. eigi meire. en menn bera i höndum ser. þar er maðr færir bu sitt. drottins dag i fardögum. þa er honum rett at reka malnytu sina til þess bæiar er hann skal bua þav missere. eigi skal reiða yfir uötn eða ferea. Ef maðr finnr sauð einn i rett um haust. *ok* er honum rett að fara heim með. huart sem hann uill reiða eða reka. Ef maðr kaupir gellðfe um haust. þa er honum rett at reka heim. ef hann skal eigi ferea yfir uötn eða reiða. Ef menn koma sva af hafe

¹ Tilfeiet. ² Rettelse for .vi.

at þeir se staddir sva at mǫnnum se haski eða fe þeirra. Eða þo at menn fare fyrri land fram með farma þa er rett at hrioda skip. ok bera farm af. ef þeim þickir skip i haska. eða fe manna. þo at drottins dagr se. EN huerr þeirra er þar voro. skal gefit hafa áá vij. nottum enum næstum þaðan fra er menn hruða skipit. øln vaðmals eða ullar reyfe. þat er .vi. gøre hespu. ok gefa þeim mǫnnum er minna fe eigu. enn giallda skvle þingfarar kaup. sekr er sa þrim mǫrkum er eigi gefr. ok áá sa sök er uill. ^aMaðr áá. ok at ueiða eða fiskia drottins daga eða messu daga ef hann uill. hann skal hafa messu aðr um dagin ef hann nair. sekr er hann þrim mǫrkum (s. 37) ef hann görir eigi sva. ^bEf maðr finnr reka tre a flote drottins dag þa er honum rett at leggja i skip. EN ef tre er meira. en i skip mege. leggja. þa er honum eigi rett at hoggua treit. Rett er honum at hann flyte at lande. ok gefe af en fimta lut.¹ Ef maðr finnr reka tre a fiøru sinne drottins dag þa skal hann upp uellta or flæðar male. EN ef hann ma eigi upp koma þa skal hann marka treet. ok eignaz hann þa. hvar sem áá land kemr. ef hann hefir lögmark a lagt. Eigi skal isundr hoggua. ^cÞat er mællt um drottins. daga ueiðe alla. ok messu daga at gefa skal af en fimta lut. ok hafa gefit a vij. nottum enum næstum eptir er ueitt var. Innan repps mǫnnum skal gefa. þeim er eigi skulo giallda þingfarar kaup. Sekr er sa þrim mǫrkum er eigi gefr.² sa aa sök er uill. ^dEf maðr ferr drottins dag ok kemr þar er löglið er aptr bætt. þa áá hann at³ briota upp liðit. EN hinn er utlagr⁴ þrim mǫrkum er aptr bætte.

^a Jfr. K., c. 8, S. 25⁴⁶; see ovenf. S. 27, Note a.

^b Jfr. Sk., l. c., S. 28¹.

^c Jfr. K., l. c., S. 25²⁸.

^d Jfr. Sk., l. c., S. 28⁹.

¹ Punctum er tilføiet. ² Ligeledes. ³ Tilføiet. ⁴ Rettelse for utlægr.

8. v*m* helgihalld

^aVær skulom hallda þuatt dag enn .vij. huern non helgan. sva at þa skal ecki uinna lengr er¹ eykt² liðr. nema þat er nu man ec telea. þat áá at uinna allt sem drottins dag áá. Þa er eyct. er utsuðrs ætt er deilld ipriðiunga. ok hafe sol gengit .ij. luti³ enn einn u genginn. Ef menn lata fe af þuatt dag þa skal borit af skinne fire eyct. þa eigu menn at saxa um aptaninn. ok skera mör. ok gera til mat þann er of helgina þarf at hafa. þo at sva se til ætlat at nacquat gange af. þa uarþar þat eigi við lagv. Ef maðr uiðr þuat dag áá. eyct. verðr hann utlagr um þat iij. mörkum. Ok skal bonda fyrst sækia ef hann hefir uerit i verki. Ef⁴ grið menn ero i uerki. ok skylldar menn. ok þrelar⁵. þa skal frelsingia fyrst sækia. Varðir ero þeir male. ef þeir geta þann quið at eigi sæe sol. ok mundi þeir skemr uinna ef sol mætte sea. þat er ok biarg kuiðr ef þat berr at þeir þyrðe eigi af verki at lata fyri ofriki bonda. ok uerðr hann þa utlagr⁶ en eigi þeir.⁷ Ef maðr berr klyfear þuatt dag. ok uill hann heim þreyta. þa skal bera til þess er sol er skapt ha. Ef hann ma eigi heim taka. þa skal hann tekitt hafa ser gisting ok ofan lagðar klyfear. þa er sol er iuestri. Vt lagr er bondi þrim mörkum. Ef hann syniar honum uistar. En hinn skal bera⁸ klyfear til næsta bæiar aleiðis. ok biðia þar uistar. Vtlagr⁹ er bonde ef hann synear. hinn skal fara til þriðea bæiar ok biðea þar uistar. ok fata

---

a Jfr. Sk., c. 13.

---

¹ Rettelse for en n. ² Rettelse, i Henhold til de øvrige Haandskrifter samt det Følgende i dette Haandskrift, for n ó n. ³ Tilføiet. ⁴ Bogstavet f er skrevet over Linien. ⁵ Saaledes. ⁶ Rettelse for utlægr. ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Først skrevet beria, men i er derefter udstreget. ⁹ Rettelse for Vtlægr.

hirðzlo. *ok* legia¹ þar ofan klyfiar. Vtlagr² er bonde ef hann synear. *ok* abyrgizt hann fautinn. Þott hin late þar eptir liggja ituni er atte. Bera a maðr klyfear af fialle ef honum hefir seinna fariz en hann ætla (s. 38) ðe. þo at lögheilagr dagr se. Bruð menn eigo at bera klyfiar lavgar dag unnz sol er skapt há. Bonde er skyldr at ala þa .v. ef bruðgume er i fær. eða brúðr. með þrúða man elligar³. Vtlagr er bonde .iij. mörkum ef hann syniar þeim uistar. Far menn eigo at bera klyfear unnz sol er skapt há. Bonde er skyldr at ala þa v. saman ef styre maðr-er i fær. enn ella .iij. Vtlagr er hann .iij. mörkum ef hann synéar.⁴ Þeir eigo søc er uistar er syneat. skal stefna heiman *ok* queða til bua .v. a þinge.⁵ Þeir bændr ero skyldir at ala menn er giallda eigo þingfarar kaúp. en eigi þeir er minna fe eigu. Rett er þeim manne er með goð orð fær til var þings. þoat meir se en eyct. at bera klyfear eða fara a skipe *ok* sva þingheyiondum ollum þeim er til⁶ öndurðs þings fara. faut sin *ok* tölld. *ok* mat. eigo þeir at hafa. *ok* halfa uætt varnings vm fram. Bonde er skyldr at ala þa menn vm nott er til várpings fara halfo fære en hiu. þa er þing heyendr ero. *ok* fyrst koma. Goðe skal eigi koma sipar til varþings þuatt dagin. en hann hafe tialldat buð sina þa er sol er skapt há. *ok* se buin at ganga til þing helge. Vtlagr⁷ er hann ef hann uinnr lengr. Þa er sol skapt há ef maðr stendr i fiøro. þar er mætiz sær *ok* land at half föllnum séa. *ok* mege sea i haf ut þa er sol gengr at vatne. *ok* syndiz honum sva ef spiot være sett undir solina. þat er sva være ha skept at maðr mætte taka hende til fals. at oddrin mundi

---

¹ Saaledes for leggia. ² Rettelse for Vtlægr. ³ Tilføiet; ligeledes have vi tilføiet Punctum efter brúðr. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ligeledes. ⁶ Tilføiet. ⁷ Rettelse for Vtlægr.

taka undir solina ok spiozt skaptz halinn¹ niðr i sioin. ef i heiðe mætte sea. Ef maðr uinnr drottins dag eða þvatt dag. eptir non eða løghelgan dag hvergi sem er. fleira enn nu er talt. Verðr hann ut lagr² um þat .iiij. mörkum ok a sa sök er uill. sua skal ok nottina hallda fyri løghelgan dag sem dagin eptir. þa er rett at uinna eptir miðea nott eptir helgan dag.

9. vm jola helgi

^aJola helge eigum vær at hallda. þat ero xiiij. dagar. þar skal hallda jola dag hen³ fyrsta ok en .viij. ok en .xiiij. sem pascha dag⁴ en fyrsta. en annan dag iola ok en þriðea. iiij. ok enn .v. skal hallda sem drottins dag at øllu anars nema þui at moka áá myki undan nautum eða sauðum.^b EN meðals daga alla áá jolum er lofat at lata af fe. ok heita munngat. ok reiða anduirki þat er homum þickir þurfa til féar eða hagligra at gefa þat enda⁵ hafe hann eigi eyki til fengit fire jolin. Eigi áá hann meira hey heim at reiða. en uel uinniz of iolin. Pascha helge eigum vær at hallda. þat ero fiorir dagar. Pascha dag en fyrsta skulo vær hallda með allre uirðing. sem framaz kunno vær. EN annan (s. 39) dag pascha. ok þriðea. ok fiorða. þa skulo vær hallda sem drottins daga. EN fra pascha dege enum fyrsta. skulo vera uikur .v. til drottins dags þess er gagnadaga⁶ vika hefz upp.⁷ Annan dag uiku i gagn dögum. ok þriðea ok fiorða skal hallda at helge sein þvatt dag. ok eta ein mællt. þeir

^a Jfr. Sk., c. 14.

^b Her findes ikke Stykket Sk., l. c., S. 317—44.

¹ Ordene skaptz halinn ere tilføiede. ² Rettelse for lægr. ³ Saaledes. ⁴ Tilføiet. ⁵ Rettelse for eða (skrevet e). ⁶ Skrevet gagnadaga. ⁷ Punctum er tilføiet.

menn sem til favsto ero talþir. ok hafa huitan mat at quellde ef uill. Ef ber áá annan dag uiku eða þriðea dag i gagn dægum¹ cross messo eða kirkiv dag þa er rett at eta tuimællt ok eigi kiöt. fasta sem aðr þott á miðuiku dag bere. tuegia dægra fasta er þa lögtekin. Hin fimta dag uiko i gagndægum skulo vær hallda sem pascha dag. sa er uppstigningar dagr Guðs. Fra pascha degenum² fyrsta til drottins dags i huita dægum erv vij. uikur. laugar dag fyri³ huita daga skulo vær fasta dag ok nott. drottins dag i huita dægum. skal hallda sem pascha dag. EN annan dag uiku skal hallda sem drottins dag. þriðea dag uikv ok miðuiku. dag. ok alla uiku þaðan fra. skal uinna. ^asva var sett i landz lögum a dægum þeira thorlacs byskops ok brandz byskups.^b

10. vm heilagra daga veiðar ena større

^cSextan ero þeir dagar a xij. manuðum⁴ er men skulo eigi fleira ueiða en nu man ek⁵ telea. biörn eigo menn⁶ at ueiða ok giöra heiman fær til. ok a sa biörn er fyrstr kemr bana sare á. hverr sem land áá. nema þrælar veiðe eða skylldar menn. þa eigu þeir biörn. er fe eigu at þeim. Rosnhual eigu menn at ueiða. ok a sa halfan er ueiðir. en sa halfan er⁷ land a. Rekhual eigo menn at festa. ok flytea. ok skera ef

a Den følgende Bemærkning findes ikke i andre Haandskrifter.

b I nærværende Membran er ikke optaget Capitlet om Messedage (Sk., c. 15).

c Jfr. Sk., c. 16.

¹ Skindbogen nævner ikke her som de øvrige Haandskrifter philippus messo ok iacobs, hvilket muligen hidrører fra en Afskriverfeil. ² Rettelse for deenum. ³ Først skrevet i, men derpaa rettet saaledes. ⁴ og ⁵ Tilføiet. ⁶ Skrevet over Linien. ⁷ Herefter er skrevet ueiðir, men dette Ord er derpaa udstreget.

eigi ma festa. Ef landgangr er at fiskum. *ok skulo menn taka.* Þat er landgangr. ef menn hægva høgjarnum eða taka með höndum. *eigi skal* net við hafa eða engla. Fugla eigo menn at ueiða fiáðr sára. Ef höndum ma taka. Gefa skal af enn .v. lut sua sem af drottins daga ueiðe. Jola dag enn fyrsta. *skal eigi fleira ueiða. ok enn atta dag ok en .xiiij. dag. ok pascha dagen fyrsta. ok upp stigningar dag.* Mariv messur fiorar. *Ok Joans Messo baptista. Petrs messo ok pals um sumar. Olafs messo fyre. ok allra heilagra messo. Thorlacs messo um uetirin. ok kirkiv dag ok huita sunno dag. Drottins daga ok messo daga aðra. þa verðr eitt halld a øllum.* ^aLanga fæsto eigum vær at hallda.¹ þat ero vij. uikur. drottins dag þann *skulo* vær ganga ifæstu sem upp er sagt a þinge eða a leiðum. Þa er maðr gengr i fæstu. *skal hann etit hafa kiot fyri miðea nott. þa skal eigi kiot eta. á þeim uikvm vij. aðr sol ryðr á fiøll pascha dag.* Anan dag uiku enn fyrsta ifaustu. er rett at eta tuimællt. *ok eigi kiot. ok sva þriðiv dag.*² (s. 40) EN alla aðra daga til pascha *skal fasta nema drottins daga.* Sextan ero nætr þær ilanga faustu er lögskylldar ero at fasta. faustu nætr vij. *ok miðviku nætr vij. ok þuatt nott i ymbrv uikv. ok þuatt nott fyri pascha.* ^bJola faustu eigu³ vær at hallda. Vær *skulom*⁴ til taka annan dag uiku at varna við kietue. þann er þrir drottins dagar verða mille *ok iola dags hins fyrsta.* þa er annan huern dag lofat kiot at eta rum helgan a þeirri stundo. Alla⁵ daga eigum ver at fasta i jola faustu. *ok mið uiku*

---

^a Jfr. Sk., c. 20.

^b Jfr. Sk., c. 21.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Ligeledes. ³ Bogstavet i er skrevet over Linien. ⁴ Skrevet over Linien. ⁵ Saaledes i Skindbogen; jfr. herved Blg., c. 67, S. 252°.

nætr með. *ok* föstu nætr. *ok* jola nott.¹ ^aYmbro daga skulo vær hallda .xij. at föstu a xij. manudum. *ok* nætr með. Ymbro daga skal hallda a anare uiku langa föstu. en aðra áá huita dögum. Rett er at eta huitan mat at quellde. miðuiku nott *ok* laugar nott. a huita dögum. Sva skal hallda² ymbro daga fyri iol. at drottins dag bere a meðal *ok* jola dags. EN um haustit skulo ymbro dagar vera eptir cross messo. Stendr cross messo dagr aa miðuiku. dege. þa hefiaz ymbro dagar a næsta miðuiku. dege. i annare uiku eptir. Vm langa föstu. *ok* ymbro daga alla. *ok* þuatt dag fyri huita daga varþar manne fjerbaugs garð ef kiöt etr. EN of allar aðrar föstv tíþir. uerðr hann utlagr þrim mörkum ef hann etr kiöt. *ok* áá sa³ søc er uill. ^bEf maðr verðr⁴ sva staddr i ut eyiom um langa föstu at hann hefir eigi annan mat enn kiöt. þa skal helldr eta kiöt en suelltaz. Skal hann eige eta kiöt ymbro daga ne föstu daga *ok* eigi eta meira þess imille en hann mege lifa við. EN hyllfaz eigi áá. Gengit skal hann hafa til skriptar við prest a .vij. nottum enum næstum⁵. fra þui er hann kemr or eyiunne. Þat er kiöt ef menn lata af naut eða færsauðe Geitr eða suin. Ef suin etr rossa kiöt. þa skal ala þrea manuðr. *ok* fella holld af. enn feita aðra .iij. Ef suin kemz a mannz holld. þa skal þat ala .vi. manuðr oc fella holld af. en feita aðra .vi. þa er rett at nyta suin ef uill. Biörn er⁶ *ok* ætr. huart sem er huita biörn eða við biörn. *ok* rauð dyre hiört *ok* hreindyre. þat skal eta þa er kiöt ætt er. Fugla eigu menn at eta þa er kiöt ætt er. þa alla er fliota auatne. Klofuglar ero eigi

---

^a Jfr. Sk., c. 22.

^b Jfr. Sk., c. 23.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² I Skindbogen: Sva skal hallda. Sva skal. ³ Tilføiet. ⁴ Tilføiet. ⁵ Saaledes. ⁶ Tilføiet.

ætir¹. þeir er hræklo er áá. Aurn *ok* rafn. valr *ok* smyrill. Rett er at eta hæns *ok* riupur. þar ero æt egg undan. er fuglarnir ero ætir sealfir. A þeim tímum skal egg eta. er menn eta huitan mat. ^a*Ok* menn eigu at nyta þat fe er eigi lata sealfir af. ef maðr veit huat verðr. huat sem ferst i vötnvm eða scripur. drepa eða hriðir eða huatki sem uerðr. þess er maðr ueit. þat fe skal (s. 41) nyta nema suidda uerðe. *ok* gefa af en .v. lut. nema men sæfe. *ok* hafa gefit a vij. nottum enum næstum. þaðan fra er fe for. innan repps mönnum. þeim er eigi eigu at giallda þingfarar kaup. Sekr er sa .iii. mörkum er hann gefr eigi sua. Kalf hvern skal ala iij. nætr. þa er rett at nyta hann. *ok* þo er rett at nyta hann at fyr se skoren. ef honum er matr gefin. *ok* skal þa gefa af hinn .v. lut. þat fe er v ætt er mannz bane uerðr.² Eige skulo menn eta hross ne hunda. *ok* enge klo dyre. ønur enn biørnu. *ok* eigi hræfugla. Ef maðr étr þau kykuende er fra ero skilin. *ok* varðar honum fiørbaugs garð. ^aþeim manne er skylt at fasta lögfasto er hann er xvi. uetra gamall. Maðr áá at hallda lögfastu. unnz hann er .vij. tægr. heill maðr skal fasta lögfastu. enn eigi siukr. Konu þeirre er eigi skylt at fasta lögfaustu. er barn hefir kuikt i kuiðe. kona su er *ok* eigi til festv talit er barn hefir a brioste. of ena fyrstu langa faustv. hafa a hon barn a brioste til þriðiu festu. Enn eigi skal þat lengr standa fyri lögfastu hennar. En ena fyrstu langa festu. Jafn skylt er þeim mönnum at varna við kiötue á festu tíðum er eigi ero til festu talþir. sem þeim er fasta. Sa maðr er uarðueitir en unga mann eða v uita. *ok* lætr hann eta kiöt a faustu tímum

---

a Jfr. Sk., c. 24.

b Jfr. Sk., c. 25.

---

¹ Saaledes. ² Punctum er tilføiet.

*æða þat er eigi er ætt. þott eigi se faustu tíð. þa varþar honum
 sva við lög sem hann æte sealfr. En eigi hinum er át. ef
 hann kunne eigi við at várna. Ef maðr berr i mat mannz.
 þat er eigi er ött¹ til haðungar hinum. ok varðar honum þat
 fiörbaugs garð. En eigi þeim er át. "Setu mönnum er skylt
 at fasta þfestu daga nætr rumbhelgar. En eigi verkmennum
 þeim er i engi uerki ero. ok eigi þeim manne er smala rekr
 heim. Fra þui er pascha uika liðr ok til ymbro daga um
 haust. ok eigi er þeim manne skylt at fasta faustu nætr. er
 önnungs uerk hefir fyri bue mannz. Þat ero önnungs verk
 ef maðr uinnr hvern dag þat er bonde uill. Eigi skal setu
 maðr laupa til verks. þa daga sem hann er skylldr at fastá.
 til þess at hann matiz þa helldr en aðr. Sa maðr er fastar
 skal etit hafa fyri miðea nótt. þa er fasta skal um dagin eptir.
 ok mataz eigi aðr liðr nófn. Sva skal hann nætr þær varna
 við kiötue. er lögskyllt er at fasta sem um dagin. þa skal nott
 vera um haust ok uetr. er eigi ma dag séa. ok være hann þar
 er hann mætte séa i haf ut. i heiðe. þa skal nott vera a sumar.
 er sol gengr um norðr átt. þat er norðr átt. er sol er komin
 i beggia ætt norðrs ok ut norðrs ok unnz hon er komin i
 beggia ætt norðrs ok land norðrs. Þa er maðr fastar (s. 42)
 vm nott. þa skal hann hafa þurran mat. þat er gras ok alldin.
 ok iarðar auöxtr allr. allz kyns fiska ok huale a maðr at éta.
 þa er hann fastar. nema rosm hual ok sel. þa skal eigi eta.
 nema þa er kiöt er ætt. Ross hualir ero eigi ætir. ok raud-
 kembangr. Þat er mællt of sakar þær allar. er nu ero talþar
 i kristinna laga þætte at stefna skal heiman. ok queðea á
 þinge. ix heimilis bua til skoggangs saka ok² fiörbavgs saka*

a Jfr. Sk., c. 26.

b Med Hensyn til denne Bestemmelse om setumenn jfr. Sk., c. 19.

¹ Saaledes. ² Ordene skoggangs saka ok ere tilføiede.

allra nema stefnt se um flækkyndge¹. þar skal queðea til xij. quiðar. EN um þriggja marka sakir. ok utlegðar. þar skal queðea til heimilis bua .v. þess er sottr er. Sua setto þeir ketill byskop ok thorlacr. byskop. at raðe øzurar erkibyskops. ok sæmundar prestz. ok margra annarra kenne manna.

11.²

^aÞat er mælt ilögum uarum at allir menn skulo tiunda þe sitt allt alande her lögtiund. þat er lögtiund at sa maðr skal gefa vi. alna eyre. er hann áá. tivtøgo féar. vi. alna aura. Sa maðr er hann áá .x. vi. alna aura fyri vtan favt sin. hvers dags buning. skulld laust. sa skal gefa alin vaðmals eða ullar reyfe þat er .vi. gere hespu eða lambs gæru. EN sa er áá .xx. aura. skal .ii. alnir. EN sa er áá. xl. skal .iiij. alnir. sa er halft .c. áá. skal .iiij. alnir gefa. EN sa er áá. atta tøgo skal .v. alnir. EN sa er a tivtøgo skal .vi. alnir. Þat fe þarf eigi til tiundar at uirða. er aðr er til guðs þacka lagt. hvart sem þat er lagit til kirkna eða til brua eða til salu skipa. huart sem þat er ilaundom eða lausom avrum. Prestar þurfo eigi at tiunda þat fe. er þeir eigo ibokum eða messo klæðum. ok þat allt fe er þeir hafa til guðs þionostu. tiunda skulo þeir annat fe. Búss afleifar þarf maðr³ eigi at tiunda of vár ef

---

a Jfr. Sk., c. 28.

---

¹ Saaledes. ² Her har i samme Linie, hvori foregaaende Capiteler, været en Overskrift, der synes at være udraderet, og hvoraf nu kun sees endel af det første Bogstav, et rødmalet h. Begyndelsesbogstavet Þ er noget større end de sædvanlige Capitelinialer. Tiendelovens her følgende Capitler svare saaledes til de Paragrapher, hvori Aftrykket af Tiendeloven efter dette Haandskrift er inddelt i Dipl. Isl. I., 100 fig.: c. 11 til § 1—12; c. 12 til § 12 (fra Fjörðung einu) —15; c. 13 til § 16; c. 14 til § 17—40. ³ Tilføiet.

hann helldr bue sino.¹ *EN* ef *hann* bregðr bui.^a þa skal *hann* tiunda. Ef *maðr* áá Goðorð. ok þarf *hann* eigi þat til tiundar at teláa. vellde er þat enn eigi fe. Bændr allir skulo tiund góra. þeir er þingfarár kaupe eigu at gegna af fe sinu skulld-lauso. eigi skal umögum fe ætla þott *hann*² eigi fram at færa. *EN* þott *hann* eigi minna fe. enn *hann* gegne þingfarar kaupe. ef *hann* áá .x. aura skulldlaúsa. ok skal *hann* þa tiund af góra. huart sem *hann* er bonde eða grið *maðr*. nema *hann* eige þa umaga. er *hann* skyle a uerkum sinum fram færa. Rett er at þeir allir þige tiund er eigi skulo giallda. Jafnt skulo konur giallda tiund sem karlar. ^bSamquamur skulo menn eiga of haust irepp huerium. eigi fyr *EN* .iiij. uikur lifa sumars. ok skipta tiundum. Skipt skal tiundum drottins dag enn fyrsta iuetre. Fim menn skal til taka i repp hverium at skipta tiundum ok mat giöfum ok séa eiða at mönnum. þa er bazt þickia til falldnir. huart sem þat ero bændr eða grið menn. ok skulo þeir sökia menn of laga af brigð. Skylldr er huerr *maðr* til þeirrar samqua (s. 43) mo at koma er *hann* áá tiund at gera eða senda annan mann fyri sic. þann er lögskilum halde upp fyri *hann*. ok hand söl se at þiggiande. ef *hann* kemr eigi sealfr. fyri miðean dag. ok enge *maðr* af hans hende. þa uerðr *hann* sekr um þat .iiij. Mørkum ok skal *hann* þa tiund giallda. sem skipt verðr a hendr honum. þar skal fe manna telea. hue mikit er. ok skal uirþa³ lænd ok lausa aura. til vi. alna aura. þat fe er at fardögum var skulld laust. sealfr skal huerr virþa fe sitt. ok telea ok þa er *hann* hefir talit fe sitt. ok virt þa skal *hann* taka boc i hænd ser eða cross. ok nefna. uatta. at

a Bestemmelsen om Tiende af bús afleifar, som man overdrager til Andre, findes ikke her.

b Jfr. Sk., c. 29.

¹ Punctum er tilføiet. ² Tilføiet. ³ Istedetfor det første Bogstav u synes først ved Feilskrift at være skrevet te.

þui uætte. skal hann *queða*. at ec uinn eið at boc. *ok* sege ek þat Guðe. at ec áá sua fe. sem ec hefe nu talit eða minna. En ef hann uill eigi eið uinna. þa er hann er beiddr. þa uerðr hann sekr um þat .xij. mörkum. þa er hann beiddr er hann er beðinn. hans tala skal standa áá fe sealfs. *ok* skal hann af þui góra tiund nema hann suere til fiorðunge minna enn se. Ef hann sverr til fiorðunge minna enn se þa verðr hann sekr um þat .xij. mörkum.¹ *ok* skal hann sva micla tiund giallda sem samquamo menn telea *ok* skipta a hönd honum eið laust. þar er maðr hefir eið suarðan. *ok* skal hann sva tiund af góra. sem hann hefir til suarit. nema fe hans þverre eða vaxe tivtögum. Ef fe hans þverr tivtögum² þaðan fra er hann sor til. *ok* er honum rett at fara til samquamo. *ok* telea fe sitt. *ok* uinna eið at³ *ok* góra sua tiund af sem hann suer til. Nu ef fe hans uex tivtögum eða meira. þa er honum rett at fara til samquamo. *ok* segia til þess *ok* góra tiund af. Nu ef repps menn hygja at fe hans hafe meira vaxit. en han sege eða uile hann eigi fra segia. þott fe hans hafe vaxet tivtögum .vi. alna aura eða meira. þa eigo samquamo menn at góra honum orð. at hann kome til samquamo *ok* uinne eið at fe sino i annat sinn. ef hann uill eigi uinna eið. þa er samquamo men uilá. þa verðr hann sekr um þat .xij. mörkum. *ok* er þat eiðfall. *ok* skal hann sva micla tiund greiða sem samquamo menn telea. *ok* þeim giallda sem þeir raða áá at *queða*. þar er manne verðr eiðfall *ok* eigo repps men søc þa. huerr þeirra er uill. Sök þeirre skal stefna at lög heimile þess

---

¹ Herefter er skrevet þa er hann er beiddr, hvilke Ord uidentivl ere indløbne ved en Afskriverfeil, og som vi derfor have udeladt. De ere understregede i Membranen, sandsynligvis i en nyere Tid. ² Ordene Ef fe hans þverr tivtögum, og Punctum foran Ef, ere tilfoiede. ³ Dette Ord har staaet i Skindbogen, og er rigtignok udraderet, men da det ikke vides, om dette er skeet samtidig, og da Ordet bør staae der, have vi optaget det i Texten.

er sottr er. *ok* telea hann sekian .xij. mörkum. *ok* queðea til heimilís bua hans .v. a þinge. ef quiðr berR á hann eiðfallit. *ok* skal domr. dæma .vi. merkr. þeim er sotte. en aðrar sex skulo fylgia annare tiund. ^aReps menn þeir er til ero tecnir. skulo skipta huers mannz tiund i fiora staðe. nema eyris tiund se eða minne. þa er þo rett at hon huerfe i einn stað.

12. v m tiunda skipti

^bFiorþung einn tiundar skal gefa þurfa mǫnnum. innan repps. *ok* skipta þeim meira til handa er meire er þorf. Eige áá tiund or repp at gefa nema samkuamu menn uerðe áá þat sattir. *ok* þicki þeim utan repps mǫnnum meire þorf. þat fe (s. 44) er gefa skal þurfa mǫnnum. þat skal uera i vaðmalum eða i varar felldum eða i vllu eða gærum eða i mat eða i kuikfe øllo oðro enn rossum. þat skal golldit þeim er við skulo taka *ok* fram komit at marteins messo. Ef þa er eigi fram komit. *ok* uerðr þat tiundar halld *ok* verðr sa sekr v m þat vi. mörkum er giallda skyllde. Þurfa maðr sa er til handa er skipt tiundiune. hann er aðile at søc þeirre. bæðe sökiande¹ *ok* seleande. Sa er annar aðile. er til soknar² er tekinn i reppinum. *ok* tiund skipte til handa þurfa mannum. Søk þeirre skal stefna heiman at lögheimili þess er sottr er. *ok* queðea til bua v. a þinge. þa er næstir ero stefnu staðnum. þeim er rett at stefna heima at sin. er tiund skipte til handa þurfa mannum. hin fimta dag uikv. er fiorar uikur ero af sumri. Ef eigi er aðr fram komin. Rett er at hann taki þann dag við vaðmalum til handa þurfa mannum ef hinn vill golldit hafa. Eigi er hann skylldr at taka þa i øðro fe

^a Jfr. Sk.. c. 30.

^b Jfr. Sk., c. 30, S. 47⁶.

¹ Det er ikke tydeligt, om det andet Bogstav er æ eller ö. ² Tilføjet.

nema hann uile. Ef *eigi kemr þan dag fram. ok skal sa maðr* er til soenar er tekinn. ganga ut i tun at sin eða sa maðr er hann selr sokina. *ok nefna at þui uatta. at hann er buen* at taka við tiund þeirre. er hin skyllde giallda. *ok nefna hann ok queða áá. hue mikit er feit. ok hann ser eigi þann mann* er giallde halde upp fyri hann. EN *hann skal nefna uatta i annat sinn. at þui uætte skal hann segia at ek stefne honum. ok nefna hann. of þat er hann helldr tiund¹ fyri honum ok nefna þúrfa manninn. ok tel ec hann sekian of þat .vi. mörkum ok giallda fiordunginn tuenum giølldum. sva sem buar virþa. þann luta er v golldin ér. ef sumr er golldin. stefne ek til giallda. ok til ut gengo of fe þat. ok queða áá hvar hann stefnir til þings. ok stefne ek lögstefnu. hann skal nefna til bua .v. á þinge þaðan fra er han stefnde.*

13. vm *byskops tiund i hueriv² giallda skal*

^a *A*nan fiordung tiundar skal hafa *byskop. þat fe skal vera* i vaðmalum eða i varar felldum eða ilamba görum eða i gulle eða ibrendu silfri. þa er *byskop* fer yfir fiordung. hann skal segia til at *kirkiv irepp hverium huerr við þeim fiordunge tiundar skal taka er hann skal hafa. þar er mælltr eindage a þui fe er menn eigo byskopi at giallda. hinn .v. dag uiku er fiorar uikur ero af sumre. at lögheimili þess mannz er byskop bauð um at taka við fe þui. Rett er þott fyr se golldit. EN ef þa kemr eigi fram. þa skal sa er retrr er sækiande ganga ut itun at sin. ok nefna uatta at þui at hann er buen at taka við fe þui. er hin skyllde giallda. ok nefna hann ok queða áá hue mikit feit er. ok hann ser eigi þan man (s. 45) er giallde halde upp fyri hann. ok rett er at*

a Jfr. Sk., c. 31.

¹ Tilføiet. ² Istedetfor i hueriv læser Dipl. Isl. hversv.

stefna sva of þenna fiordung tiundar sem um hinn er fyr var tind¹. þat er honum ok rett at stefna siðar of þat fe at lögheimile þess er sottr er. þess a hann ok kost at segia² byskopi. ok lata hann heimta sem hann uill.

14. v m kirkju tiund

^aNv ero eptir tuér fiordungar. þat er half tiund huers mannz. þat fe skal legia til kirkiv. sua til hverrar kirkju sem byskop skiptir til. ok reiða þeim i hænd er kirkiv þa uarðueitir. er tiundenne er til³ skipt.⁴ hann skal kaupa at preste típir. Sva sem hann⁵ ma við komaz. ok aðrā lute til kirkiv þurftar. sem feit uinnz til. Sva skulo menn giallda tiund af øllum bæium til kirkna sem byskop hefir skipat. hverigir sem abolstøðum bua. Bonde sa er a⁶ kirkiv bæ þeim byr. er tiundinne er til skipt. hann er retrr heimtande. ok seleande sakar þeirrar. ef hann uill. EN ef hann uill eigi. þa er retrr aðile sakar þeirrar. lærðr maðr⁷ sa er kirkjunne þionar. Sa er til kirkju þurftar uill feit hafa. Fiordung annan tiundar er típir skal með kaupa. hann skal giallda iuaðmalum eða i varar felldum eða ilamba gærum. igulle eða brendu silfri. EN annan fiordung tiundar. skal giallda iuaxe eða i uiðe eða tæro. eða i reykelse eða lereptum enskum. þeim er hæf se til kirkiv bunings. sva sem getr at kaupa með uaðmalum. i heraðe þui. Rett er þott vaðmal ein se golldin.⁸ Þat fe skal golldit it seinsta. hinn fimta dag uikv. er iiij. uikur ero af sumre.⁹ EN ef eigi kemr þa fram. þa skal sa er heimtande er. stefna þann dag um i tune a kirkiv bænum. þeim er tiundin a til

---

a Jfr. Sk., c. 32.

---

¹ Saaledes. ² Ordene at segia ere tilføiede. ³ Herefter er skrevet er, men dette Ord er overstreget. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Skrevet over Linien. ⁶ Tilføiet. ⁷ Ordene lærðr maðr ere tilføiede. ⁸ og ⁹ Punctum er tilføiet.

at hverfa. ok sækia sva sem um aðra tiund.¹ hann skal stefna sinne stefnu um huarn fiordung ok lata varða .vi. merkr. i hvarum tuegia stað halldit. Rett er at stefna einne stefnu of baða fiordungana ok fylgia þa ein alögin. þui at einn er aðile at baðum. Rett er² at stefna heiman til varþinga. of tiundar mal. þar er menn ero samþinga. ok rett er at lysa a varþingi i þingbrekku um tiundar mal ef þeir ero samþinga³ ok sækia þar idom. ef hinn er þar er sottr er. Ef lyst er a þinge of tiund. þa skal queðea heimilis bua .v. þess er sottr er. ^aEf umaga eyre hefir maðr at uarðueita. þann er hann tekr uøxtu áf. ok skal hann þann luta vaxtarens tiunda er undir hann ber sua sem þat fe er hann atte aðr. Jslenzkir menn skulo allir tiunda fe sitt. EN ut lendir men ero eigi skylldir at tiunda her sitt fe. aðr þeir hafa her uerit .iii. uetr. nema þeir gøre bu fyr. þat vár skulo þeir göra tiund. er þeir göra bu ok þau missere eptir. EN ef varir landar fara heðan. ok eigu þeir fe eptir. ok skal sa maðr giallda tiund af er varðueitir þat fe. EN of þat fe er hann (s. 46) hefir brét með ser. ok er honum eigi skyllt at giallda her tiund af þui þótt hann se all lenge a brét. enn ef hann kemr ut hingat. skal hann þa giallda tiund af þui fe er hann hefir ut haft með ser. EN næsta uetr er hann kom ut aðr um sumarit. Ef maðr kemr ut hingat. ok hefir fe hans uaxit. eða hann hefir eigi fyr eið at unnit. hann er skylldr at uinna eið at fe sinu. Ef menn biðea hann. Ef hiu eigu fe saman. ok skal karl maðr uinna eið fire fe þeirra beggia. Ef karl maðr ok kona eigu fe saman. þott þav se eigi hiuna. ok skal karl maðr uinna eið. Ef karlar eigo fe saman. ok er rett þott annar uinne þar eið at. Ef þeir metaz við. ok uill huarqe uinna eið. ok er sök

---

a Jfr Sk., c. 33.

¹ Punctum er tilføiet. ² Tilføiet. ³ Ordene fra ok rett er at lysa ere tilføiede.

við huarntuegia. Sa maðr skal eið uinna fyri fe huert sem löggraðande er fiarens. EN ef uðxto berr undir mann. af fe þess mannz er ørlendis er. ok skal hann þat fe tiunda sva sem vavxto bære undir hann af umaga eyre. Þar skal maðr tiund gera. i þeim repp sem hann áá lögheimile i þau missere. hvarge er fe hans er. Rett er at sættaz a tiundar mál meðan eigi er stefnt vm. þo er rett at sættaz áá. þott stefnt se vm. ok skal eigi meira niðr falla a laganna en halft. Ef maðr tekr minne satt en .iij. merkr. ok varðar honum þat .iij. marka sect. ok áá sa sœc er uill. Ef tiund gelldz eigi heima i heraðe. enda er eigi stefnt vm. þa er rett at lysa it næsta sumar eptir áá alþinge. Jnan repps men eigu at lysa fausto dag ok þvatt dag um tiundar mal ok þeir menn er af þeim taka. Ef repps men hafa eigi fire helgina lyst. þa er rett eptir helgina. hverium at lysa er uill. unnz domar fara ut. Sa er lysa uill. hann skal ganga til lögbergis. ok nefna uatta at þui uætte skal hann queða. at ec lyse sœc a hendr honum. ok nefna hann vm þat at hann hafe halldit þeim fiorðunge tiundar. ok queða áá huerr sa ér. tel ec hann sekian vm þat .vi. mœrkum. ok giallda þann luta tuennum giœlldum er vgolldin ér. sem buar uirða. ok queða áá. huar hann lysir til doms. lyse ek lœglysingu. þar er maðr lysir um tiund. hann skal queða til heimilis bua .v. þess er sottr ér. EN þar er maðr stefnir heiman¹ um tiund. hann skal kueða .v. bua áá þinge. þa er næstir ero stefnu staðnum. Enge er ruðning of þa búa. nema at² leiðar lengð. Eigi skal spell meta atiundar malum. ef rett er hæfðut sœkin. Ef maðr tekr gagnsœc upp³ igœgn tiundar male. ok áá eigi at meta þa sœc nema hon se fierbaugs sœk eða meire. meta skal ef tiundar sœc er. þui at eins skal lysa a þinge. ok sœkia et sama sumar of tiund ef sa er a þinge er sottr. er. Rett er⁴ at sœkia of byskops (s. 47) fiorðung. þott

¹ Rettelse for heima. ² og ³ Tilføiet. ⁴ Skrevet over Linien.

sa se *eigi* a þinge er sottr er. *Eigi skal* tiundar sæc fyrnaz¹.
 helldr en önnur fear heimting. Ef maðr gelldr *eigi* tiund en
 fyrsto missere þa er hann atte at giallda. þa skal stefna at
 lögheimile. þess er sottr er eða lysa a þinge.² Þar er maðr
 stefnir heima³ at sin enn fimta dag uiku. er fíorar vikur ero
 af sumri. of tiund. *ok* a domr at dæma at giallda i þeim stað
 enum sama fiortan nóttum eptir vapna tak⁴ instæðv *ok* vi.
 merkr alaga. þeim skal dæma .iij. merkr er sækir. en aðrar
 .iij. skulo fylgia þeim fiórðunge tiundar er stefnt var vm. En
 ef stefnt er at lögheimili þess er sottr er. *ok skal* þar þa dæma.
 at⁵ giallda innstæðu *ok* alög. fiortan nóttum eptir vapna tak.
 En ef lyst er a þinge. of tiund. *ok* a domr at döma. at giallda
 instæðu *ok* alög. at lögheimili þess er sottr er. fiortan nottum
 eptir uapna tac.⁶ En of uite⁷ öll þau er her fylgia *ok* ut legðir.
 þa skal dæma vi. alna aura. a þar skulo menn giallda tiund
 alla. er iuist ero um haustit. þa er skipt er tiundum.⁸ En ef
eigi er samquama átt i þeim repp. at þui. þa skal hann þar
 giallda tiund. er hann er uist fastr marteins messo. *ok skal* sa
 maðr auallt giallda tiund af fenu. er löggraðande er fiarens. Ef
 maðr helldr bue sinu. *ok skal* tiunda matar af gang. ef meire
 er. en uætt hafe hiuna huert. *ok* sua heyia af gang. ef fornare
 ero en uetr gømul.⁹

---

a Jfr. herved ovenf. S. 53, Note a og b.

---

¹ Rettelse for fyrnat. ² Punctum er tilføiet. ³ Rettelse for heiman.
⁴ Ordene fiortan nóttum eptir vapna tak ere tilføiede. ⁵ Rettelse
 for *ok*. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Rettelse for uitne. ⁸ Punctum er
 tilføiet. ⁹ Her ender Texten omtrent midt paa Siden; den øvrige Del af
 denne er bleven efterladt ubeskreven, hvorefter paa næste Side begynder
 Jónsbók.

III.

A. M. 347 fol., Belgsdalsbók.

Her ¹ hefr hinn forna kristinn rett. segir j hinum fyrsta capitula um kristilegha tru ok barn skirn.....	1
Barna þattr.	2
Her hefr lika þattr ok segir vm lika færslur.....	3
Kirkna ² þattr ok huersu þeim er skylt at hallda.....	4
Hver kirkiu skal vpp göra ef brennr.....	5
Hversu göra ma kaup vit klerk þann er til kirkiu læriz.	6

---

¹ Skindbogen indeholder først Biskop Arnes Christenret, hvoraf dog Begyndelsen er gaaet tabt; fremdeles Jónsbók og Kong Eriks Retterbøde af 15 Juli 1294, og derefter den her optagne Kristinna laga þátr; med en nyere Haand følge derpaa forskjellige Stykker vedkommende Kirkelovene. Imellem Biskop Arnes Christenret og Jónsbók findes paa Skindbogens S. 8—15 en Indholdsfortegnelse over Biskop Arnes Christenret (c. 1—35), Jónsbók (med Anførel af dens Afsnit og disses Capitler), Retterbøden af 1294 og endelig Kristinna laga þátr, med særskilt Capiteltal for den. Den Del af Indholdsfortegnelsen, som angaaer denne sidste, er her optagen; den begynder paa Skindbogens S. 14, a, Linie 10 og følger uden nogen Adskillelse umiddelbart i næste Linie efter Anførelsen af Retterbøden af 1294. Begyndelsesbogstaverne for hver Linie i Indholdsfortegnelsen ere rød-, grøn- eller gulmalede, men tildels nu afblegede og utydelige. Saavel i Indholdsfortegnelsen som senere ved de enkelte Capitler i Texten ere i Skindbogen anvendte ikke romerske, men arabiske Taltegn. ² Begyndelsesbogstavet K sees ikke. Der synes at være skrevet Kiuirkna

Her heftz <i>byskopa</i> þattr	7
Presta þattr ok vm renntur þeirra	8
Her segir huersu menn skulu trua	9
Hversu skylldugt er at hallda drottins dagh	10 ¹
Hversu þuattdagh er skylld at hallda	11
Vm jola helgi huersu hana erum <i>ver</i> skylldugir at hallda .	12
Her segir um paska helgi	13
Vm drottins dagha halld	14
Hveria messu dagha <i>ver</i> erum skylldugir. heilaght at hallda	15
Hversu uer skulum hatiðir halda	16 ²
Hversu <i>ver</i> erum skylldir at fasta langaföstu	17 ³
Hversu menn eru skylldir at fasta jola (s. 14, b) föstu	18
Vm ymbrodagha	19
Her segir um langaföstu halld	20
Hverir menn til lögföstu eru skylldir	21
Vm fostur vinnu manna	22
Hversu þær sakir skal sökia er göraz vndir kristinna laga þætti	23
Hversu menn skolu tiunda fe sitt	24
Vm samkuamur	25
Vm eiða at fe sinu	26
Vm tiundar skipti a haust	27
Vm <i>byskops</i> tiund huersu sækia skal	28
Hversu sökia skal vm kirkiu tiund <i>ok</i> prestz	29
Vm varþinga stefnur	30
Vm umaga tiund <i>ok</i> jslendskra kaupmanna	31
Vm tiunda sokn	32

¹ Tallet 10 er tilfœiet af os. ² Vi have her, som uidentvivi udeladt ved Afskriverens Uagtsomhed, tilfœiet: Hversu uer skulum hatiðir halda . . . 16, da der i Texten er afsat et saadant Capitel, og der her i Indholdsfortegnelsen vilde mangle et Capitel i Tallet, naar dette ikke tilfœies. ³ Tallet er tilfœiet.

Vm eindagha atiða kaupi presta	33
Ef maðr vinnr fleira a hatiðum en lofat er	34
Nymæli vm arfsöl	35
Vm satta leyfi	36
Vm skirslur	37
Vm hiona skilnað	38
Vm rettarfar mannz konu	39 ¹
Vm hiona skilnot ²	40
Vm frænsemis spell hit meira eða sifia spell hit meira . .	41
Vm frændsemis spell hit minna ok sifia spell	42
Vm vanþyrmslur	43
Vm ³ tiund hína meiri	44
Vm arftokur	45
Vm framförslur	46
Vm þat huerir menn eru eigi ⁴ arfgengir	47 ⁵
Vm festar	48
Vm bruðlaups görð	49
Vm rettar far kuenna	50
Vm aðildir ⁶	51
Vm legorð	52
Nymæli	53
(s. 15 a) Vm mannz konu	54
Vm sokn til faðernis	55
Vm aðildir ⁷ vigsaka	56

¹ Efter Vm skirslur . . . 37 følger i Membranen Vm hiona-skilnot . . . 40, idet c. 38 og 39 maae antages ved Uagtsomhed at være udeladte. Vi have derfor, i Henhold til Overskrifterne, som de findes senere i Texten, tilføiet Vm hiona skilnað . . . 38 og Vm rettarfar mannz konu . . . 39. ² Saaledes. ³ Begyndelsesbogstavet V er glemt, idet det har skullet males bagefter, hvilket ikke er skeet, og er derfor af os tilføiet. ⁴ Skrevet e i med Streg over. ⁵ Rettelse for 67. ⁶ og ⁷ Rettelse for aðilir.

Vm konu vig	57
Vm ekkiu	58
Vm vigbætr	59
Vm hernoð	60
Ef maðr biðr mann fara með ser til auerka.....	61
Vm fear lag j arnes þingsokn	62
Vm lögleighu a fe.....	63
Vm lögpundara eða mæli maðr rangar alnar.....	64
Vm mal a klæðum	65
Vm lag huersu menn skulu kaupaz við	66
Vm boðfaustur	67 ¹

---

¹ Her slutter Indholdsfortegnelsen midt paa Skindbogens S. 15 første Spalte, og øverst paa næste Spalte begynder Jónsbók.

---

her hefr hinn forna kristinna laga þátt ok sēger
 j hinom fyrsta kapitula vm kristilegha tru ok
 vm barn skirn.¹

1. byriazt hinn fyrsti kapitule² vm kristilega tru
 ok barnskirn.

PAT^a er vpphaf laga varra at allir menn skulo vera
 kristnir her a landi ok trva a einn guð föður ok sun
 ok anda helgan. barn hvert skal föra til skirnar sem
 alit er sua sem fyrst ma með hverigri skepnu sem er. Ef
 skaparfi barns er hia ok skal hann föra barn til skirnar ok
 sa maðr er hann biðr til. Ef eigi er skaparfi barns hia ok
 skal bondi sa föra barn til skirnar er vist veitir konu þeirri
 er lettari er vorðin ok sa maðr er hann biðr til. Ef hvargi
 er þeirra jhia ok skulo þeir menn föra barn til skirnar er þar
 erv log fastir jnnan huss. Ef eigi ero þeir ok skulo þeir sem
 næstir erv. Ef sa maðr hefir eigi syslu a at föra barn til
 skirnar er skylldr er til. eða sa syniar farar er til er kraför
 ok varðar þat fiorbaugs garð hvarumtueggia þeirra. ok a sa

---

a Jfr. Skálholtsbók, c. 1, ovenf. S. 1, og de der anførte Haandskrifter.

---

¹ Denne Overskrift findes S. 131, anden Spalte, og begynder i samme Linie, hvori Kong Eriks réttarbót af 15 Juli 1294 ender. Efter Overskriften er der en ubeskreven Plads, svarende til halvsiette Linie, nederst paa Spalten. Den følgende Overskrift til første Capitel byriazt o. s. v. findes øverst S. 132, a og udgjør to Linier, hvorefter Texten begynder i den tredie Linie. Begge Overskrifter ere skrevne med rød Farve. ² Ordene fyrsti kapitule ere meget utydelige. Capiteltallet 1 er skrevet i Membranens Margen.

sok¹ er vill. ok skal sok þeirri stefna heimman². ok kuæðia til heimilis bua .ix. a þingi þess mannz er sottr er. bondi er skyldr at ala þa menn er barn föra til skirnar þria menn fulltiða. ok barn hinn fiórða mann. ok ross eða eyk ef þeim fylgir. Ef hann a fe minna en þing farar kaupi gegni ok a hann at væita þeim husrum. ok selia þeim mat ok hey sua sem buar virða. Golldit skal a fiortan (s. 132. b) nattum matar verð ok heys. Ef bondi syniar þeim vistar eða þess bæina sem til er mælltr. ok verðr hann vtlagr vm þat þrim morkum ok a sa sok er vistar er syniat. Stefna skal þui mali heiman ok kuæðia til heimilis bua fim. a þingi þess er sottr er. ^aþeir menn er barn föra til skirnar skulo fara til logheimilis prestz nema þeir finni hann fyrri. ok biðia at³ hann skiri barn. En ef hann varnar þeim. þa varðar fiörbaugs garð. ok eigu þeir sok er barn förðu til skirnar ok skal heiman stefna ok kuæðia til bua. ix. a þingi. Ef þeir hitta prest afornum vægi þa lætr hann rett skirn vppi at hann lati at logheimili sinu ef hann hefir æigi lengr verit heiman en daghstund. Ef prestr hefir vm nott heiman verit eða lengr ok hitta menn hann a fornum vægi. ok biðia hann at skira barn. ok letr hann rett skirn vppi at hann lati at kirkiu bö hinum næsta ef barn er eigi siukt. Ef sott er a barni ok skal þar skira er vatni nair fyrst. Prestr skal eigi sua fara heiman nott eða lengr at eigi hafi hann þa reiðu með ser er barn megghi skira. Ef hann ferr sua heiman at hann hefir eigi þa reiðu er barn megghi skira ok verðr hann sekr vm þat þrim morkum. ef hann kemr j enga raun. Enn ef hann kemr j raun vm ok stendr þat fyri

---

a Jfr. Sk., c. 2.

---

¹ I Skindbogen ok a sak, hvilket sidste Ord vi have rettet til sa sok. ² Saaledes. ³ Tilføiet.

skirnminni at hann hefir eigi reiðu til þa varðar honum þat fiörbaugs garð.¹

2. barna þáttur²

^aEf barn æls³ j vt (s. 133, a) æium ef ærfingi er j hia barns þess ok er hann skylldr at föra barn til skirnar ok⁴ buðunautar hans ok þeir menn allir er a megin⁵ landi eru skylldir at fora barn til skirnar. Sa er skylldr at lia skips er beðinn er. ok fara með þeim hverr er böndr⁶ er sua sem fyrst ma hann fyri veðrs sakar. bondi er skylldr at ala þa menn fim er vtan eru komnir ok barn hinn setta mann. þeir skulo ferja þa menn aptr er barn förðu til skirnar er vtan förðu. Ef kona verðr lettari a fornum vægi. ok eru faurunautar hennar skylldir at föra barn þat til skirnar eða þeir sem fyrstir eru til bæiddir. Ef sa maðr forir eigi barn til skirnar er skylldr er til. eða maðr syniar honum farar eða skips eða eykiar at nauðsynia lausu. ok varðar þat fiörbaugs garð ok skal sokum þeim heiman stefna ok kuæðia heimilis bua .ix. til a þingi þess er sottr er. Ef barn er sua siukt at við bana er hætt ok nair eigi prestz fundi. ok a v lærðr maðr þa at skira barnit. Ef þat er at bondahusi⁷ ok skal taka vatn j

---

a Jfr. Sk., c. 2, S. 3⁸.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Af Overskriften, der her, ligesom altid, er rødmalet, er bar skrevet i den Linie, hvori forrige Capitel ender, og yderst i samme Linie er Capiteltallet 2 skrevet med sort Blæk. Sandsynligvis er Tallet skrevet samtidig med Texten, medens den rødmaledede Overskrift er tilføiet bagefter. ³ Saaledes. ⁴ I Skindbogens indvendige Margen findes her et Hul, hvorved Ordet ok maa antages bortfaldet, hvorfor det her er tilføiet. ⁵ Af dette Ord er m og tildels e bortfaldet paa Grund af det omtalte Hul. ⁶ Rettelse for bondi. ⁷ Saaledes.

keralldi.¹ Ef barn verður sua siukt a fornum vægi ok skal hann fara þannug er vatni nair eða sio ef eigi nair vatni. Hann skal sua mæla. vigi ek þik vatn i nafni föður ok gera kross j vatninu. með hendi sinni hinna högri. ok sunar ok gera annan kross auatninu ok anda hins hælga ok gera hinn þriðia kross a vatninu. j kross skal hann bregða hændi sinni hinna högri. (s. 133, b) við orðit hvert þeirra þriggia. Hann skal gefa barninu nafn sem þat skal heita ok sua mæla. Skiri ek þik skal hann segia ok nefna barnit. j nafni föður ok drepa barninu j vatnit ok sunar ok drepa þui j annat sinn ok anda hins hælga. ok drepa þui j hit þriðia sinn. sua at þat verði alvatt. þo er rett at vm² sinn se j drepit eða hællt vatni æ eða ausit ef eigi verður raðrum at öðru.³ Nu nair eigi vatni eða sio. ok getr snio. hann skal gera kross a snionum ok kvæða slik orð jfir sem hann skyldi a vatninu. hann skal drepa barninu j snioinn ok lata fylgia þau orð oll sem þa er hann drepit þui j vatn. hann skal bræða snioinn⁴ með hondum ser ok riða a sua at þat verði alvatt. Eigi skal hann sua drepa barninu j snio at þat söki kuldi sua at þat⁵ se við bana hött⁶. hælldr skal hann riða snio a með hondum ser. karlmaðr a skirn at væita barninu. en ef hann kann eigi orð til eða atferli ok er rett at kona kenni honum. þui at eins skal faðir væita skirn barninu ef eigi er annarr maðr til. ^aEn ef faðir skirir j nauðsynium þa skal hann eigi skilia sæing við konu sina fyri þann mun. ^bSa maðr sem barn hefir skirt skal fara til fundar við prest ok segia orð þau fyri honum sem hann hafði

---

a Jfr. K., c. 261; St., c. 5; see ovenfor S. 5, Note a.

b Jfr. Sk., l. c., S. 5³.

---

¹ Punctum er tilfœiet. ² Tilfœiet. ³ Punctum er tilfœiet. ⁴ Skrevet snion med Streg over det sidste n. ⁵ Saaledes. ⁶ Saaledes.

j barn skirn ok segia til atferla hver fylgt hafa. Ef presti þikkir rett su skirn (s. 134, a) ok andaz barn. ok skal þat grafa at kirkju ok syngia liksöng jfir. En ef barn lifnar þa skal prestr væita þui alla ræiðu. þa er vpp er fra þaðan er j vatn er drepit. Eigi skal skira j annat sinn ef fyrr var rett at farit. Ef presti þikkir eigi rett at skirn farit hvart sem skorta orð eða önnur atferli ok andaz barnit ok skal þat eigi grafa at kirkju. En ef barn lifnar ok skal prestr væita þui fulla skirn sua sem ekki se aðr jfir sungit. Ef barn andaz primsignat ok hefir eigi mæiri skirn. ok skal þat grafa vit kirkju garð vt þar er mötiz vigð molla ok v vigð. ok syngia eigi liksong jfir. Ef barn æls¹ sua nær pascum eða hvita döghum at maðr vill fresta skirn til laugar daghs fyri paska eða huita dagha. ok verðr homum rett þat ef eigi er barn siukt. skira skal þegar lata ef siukt er. Ef maðr vill þuattedaghs. at skirn biða ok skal hann fara til fundar við prest. ok skal prestr raða hvart hann vill skira barn eða biða þuattedaghs at. karlmanni hverium fulltiða er vit hefir til er skylt at kunna orð þau at skira barn ok þau at ferli sem þar fylgia. Ef hann kann eigi fyri vröktar sakar ok varðar homum þat fior baugs garð. ok æ byskop at raða fyri sok þeirri. Manni hver (s. 134, b) ium er hyggiandi hefir til karlmanni ok konu er skylt at kunna pater noster ok credo² in deum. Ef hann vill eigi kunna ok hafi³ hann vit til. ok varðar homum þat fiörbaugs⁴ garð ok a byskop at raða fyri sok þeirri hverr sökia skal.

---

¹ Saaledes. ² Bogstavet e og tildels r er bortfaldet ved det ovenanferte Hul i Skindbogen. ³ Bogstavet h er tildels, og Bogstaverne af helt bortfaldne ved det nævnte Hul. ⁴ Bogstaverne augs ere bortfaldne paa Grund af Hullet i Skindbogen.

3. her hefr líka þatt ok segir vm líka forslor¹

^aLík hvert skal fora til kirkíu þat er at kirkíu a læg². sua sem menn verða fyrst bunir til. Ef arftoku maðr er hía hins andaða ok a hann at föra lík til kirkíu ok sa maðr sem hann biðr til. Ef eigi er ærfingi j hía eða er hann eigi fulltiði. ok skal bondi sa föra lík til kirkíu er vist veitti hinum andaða. Ef hvargi er hía ærfingi ne bondi ok skulo þeir logfastir menn þa föra lík til kirkíu er þar eru næstir ok taka af fe þui er hinn andaði atti lerept eða vaðmal at bua vm lík. Ef sa atti eigi fe til ok er hinn skylldr at fa til at bua vm lík er til kirkíu förir. Jafnan er monnum reit at bua vm lík ok gera kistu at ok með at fara ok grafa nema þria dagha atolf manaðum paska dagh hinn fyrsta ok jola dagh hinn fyrsta ok fostu dagh hinn langa. Mæð a at fara fostu daghinn enn eigi a þa jorð at opna til þess at grafa lík. til þeirrar kirkíu skal lík föra er byskop lofar gropt at. Bondi er skylldr at ala þann mann er lík förir til kirkíu. með fimta mann ok ross eða eyk ef þeim fylgir. Ef hann syniar þeim ok er hann³ vtlagr vm þat þrim morkum ok a sa (s. 135, a) sok er vistar er syniat. Stefna skal heiman ok kuæðia til bua fim a þingi. Sa maðr er kirkíu varðvæitir a gröpt vppi at lata. ok skal⁴ þar grafa sem hann ræðr ok prestur sa er⁵ þar er.⁶ lík skal eigi bera j kirkíu bært eða bloðugt⁷. Eigi skal þess

---

a Jfr. Sk., c. 3.

---

¹ Capiteltallet 3 er skrevet i Membranens Margen. ² Saaledes. ³ Tilføiet. ⁴ Af Ordene ok skal er ok s bortfaldet ved Skindbogens Beskadigelse. ⁵ Dette Ord er bortfaldet ved Hullet i Skindbogen. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Bogstaverne bl ere bortfaldne ved Hullet i Skindbogen.

mannz lik j kirkju¹ bera er þat boðorð hafði at eigi atti kirkju gengt meðan hann lifði. Ef maðr berr þess mannz lik j kirkju er fra er skilit. ok skal hann bœta løstinn kirkjuinni tolf aorum. En ef hann vill eigi giallda þat fe ok verðr hann vtlagr vm þat þrim morkum ok a þo at jnna kirkju sitt fe. lik skal ekki grafit aðr kolnat er. Ef maðr grefr lik aðr kallt er verðr hann sekr vm þat þrim morkum ok a sa sok er vill. Ef menn hrapa sua grepti at kuiðr berr þat at ond væri j briosti manni þa er hann var niðr grafinn ok verðr þat þa at morði. leg skulo oll vera jafndyrihvart² sem eru nærr kirkju eða firr j kirkju garði. Tolf alnum skal kaupa leg vndir mann. nema barn se tannlaust. þar skal kaupa halfu v dyrra. Sex alnar skal prestr hafa fyri liksong.³ Sa skal giallda liksongs kaup ok legkaup⁴ er lik förir til kirkju. Hann skal þar giallda a kirkju bö þeim er lik var grafit hinn fimta dagh viku þa er fiorar vikur eru af sumri þar j tuni fyri karldyrumm.⁵ Sa maðr er kirkju varðveitir ok prestr a hvarr þeirra at nefna vatta of fe sitt ef eigi kemr fram ok er rett þar at stefna vm (s. 136, b) ok tælia hinn sækian vm þrim morkum vm halldit. Hinn suarar rettu fyri sik þa er hann förði lik til kirkju ef hann bauð þeim at handsala þat fe ef þeir attu gialldagha saman. ok eindagha þar ok skulo þeir taka þau handsaul. Sa er lik förði til kirkju a at hafa sina aura af fe hins andaða eða heimta at ærfingia ef hizug var eigi til. Ef hvargi atti til hinn andaði eða ærfingi hans ok tekr þar eigi fe er eigi er. þa skal veita legkaup ok liksong. Nu vinnz til sums ok eigi til allz ok skal til þess fyrst hafa fe at bua vm lik ok þa at kaupa lik song.⁶ legkaup skal

¹ Bogstavet u i dette Ord er bortfaldet ved Hullet i Membranen.

² Saaledes, i eet Ord og med i foran hvart. ³ Punctum er tilføiet.

⁴ Rettelse for legkaup. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Ligeledes.

siðarst jnna. Ef gongu maðr andaz jnni at mannz ok skal bondi föra lik hans til kirkiu. Ef sa maðr hafði fe a ser hinn andaði ok skal þar taka af til þurftar honum. Ef hann hafði þar meira fe eða atti hann j aðrum staðum ok a bondi at taka þat fe sa er honum væitti vist þa er hann andaðiz nema honum væri tekin vist at logfardögum¹ ok gengi² hann at sinu raði j brott enn eigi frænda. ok a bondi þat fe þa at taka er sa maðr hafði þannog haft er þar andaðiz. ok þa eigi meira.³ þat fe eigu frændr hins andaða er hann hafði att j aðrum staðum. Ef maðr andaz j vteyium ok eru þeir menn skyllðir at föra lik til kirkiu er a meginlandi (s. 136, a) ætti til at föra eða buðunautar ef hann andaz j fiski skala. Sa a skips at lia er bæðinn er ef hann a til. Ef maðr varnar skips eða farar. sa er bæiddr er ok verðr hann vtlagr vm þat þrim morkum. Ef maðr andaz a þingum eða leiðum ok skulo buðunautar hans föra lik til kirkiu.⁴ Ef maðr andaz a þingvælli eða læiðvælli eptir er menn eru j brott farnir ok a sa at færa⁵ lik⁶ hans til kirkiu er næstr byr þeirra manna er tua huskarla a ok of sialfum ser. Ef maðr andaz a þingvælli er menn erv j brott farnir af⁷ alþingi. ok skal bondi sa föra lik hans til kirkiu er byr a þing vælli. Ef maðr andaz j farmanna buðum ok skulo buðunautar hans lik færa⁵ til kirkiu. Ef maðr andaz a fornum vegi ok skulo foronautar hans lik föra til kirkiu. Ef sior eða vötn kasta likum a land ok skal land eigandi föra lik þau til kirkiu. Ef fe rekr a land með likum ok skal þar taka af til þurftar þeim en ef mæira er fe

---

¹ Her er mulig ved Afskriverens Uagtsomhed udeladt su er honum væri vært við. ² Skrevet ggi med Streg over de to første Bogstaver, hvilket ogsaa kunde betegne gangi. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Ligledes. ⁵ Skrevet f' a; maaske bør Forkortelsen opløses til föra, overensstemmende med Skindbogens sædvanlige Skrivemaade. ⁶ Skrevet to Gange. ⁷ Rettelse for vm.

ok a land eigandi at hallda þui til doms. En ef finnz lik gongumannz j haga vti ok skal land eigandi föra lik hans til kirkiu ok eignaz fe þat er hinn hafði a ser. Ef hann atti mæira fe hinn andaði ok eigu frændr þat. Ef lik finnz j landi mannz eða j vthysum ok a landeigandi at föra þat lik til kirkiu ok varðveita fe ef hinn hafði a ser til handa frændum. Ef lik finnz a fi (s. 136, 5) ollum þeim er vatnföll dæilla merki. ok skal sa maðr föra lik þat til kirkiu er næstr byr vötnum þeim j heraði er næst spretta vpp likinu¹ a fiallinu enda eigi hann tua huskarla² ok of sialfum ser. þannog skal lik til kirkiu³ föra er votn falla. Ef lik finnz j afrettum eða almennungum. ok a sa þat lik til kirkiu at föra er næstr byr þeirra manna er a tua huskarla ok of sialfum ser. Ef maðr förir eigi lik þat til kirkiu er hann er skylldr til at logum at föra ok verðr hann vtlagr vm þat þrim morkum. Sa a sok er vill. Stefna skal heiman ok kuæðia til heimilis bua fim a þingi þess er sottr er. Ef maðr er sottr vm þat at hann færði eigi lik til kirkiu ok vers⁴ hann mali ef hann getr þann kuið at hann hugði at sa maðr ætti eigi at kirkiu lægt ok fellr þa vtlegð niðr við hann. en domr a at döma a hændr honum at hafa til fört a fiortan nattum hinum næstum eptir vapnatak. Ef maðr förir þat lik til kirkiu er eigi a kirkiu lægt ok varðar þat fiorbaugs garð nema hann geti þann kuið at hann hugði at sa maðr ætti at kirkiu lægt ok skal hann fra hafa fært⁵ a fiortan natum hinum næstum. eptir þinglausn ok bötz kirkiunni tolf aurum. Þriu eru þau lik er eigi skal at kirkiu grafa. þat er lik eitt ef maðr andaz v skirðr.

---

¹ Bogstavet k er bortfaldet ved Skindbogens Beskadigelse. ² Dette gjælder ogsaa om Bogstaverne skar i dette Ord. ³ Ligeledes om Ordet til og de tre første Bogstaver, af Ordet kirkiu. ⁴ Saaledes. ⁵ Skrevet f't.

annat er skogar mannz lík þess er o öll er ok vferiande.¹ Þat skal ok eigi at kirkiu grafa nema byskop sa lofi sem jfir fiordungi þeim er. En ef byskop² lofar³ ok skal þa til kirkiu föra. þat er lík hit þriðia (s. 137, a) er eigi skal at kirkiu grafa ef maðr vinnr a ser a verk þau er honum verða at bana sua at hann villdi vnit hafa nema hann fae jðran ok gangi til skriptar við prest síðan ok skal þa grafa hann at kirkiu. þo at ok⁴ naj eigi prestzfundi ok segi hann vlærðum manni til at hann jðraz ok sua þo at hann megi eigi mæla ok gerir hann þær jartæinir ær menn finni at hann jðriz j huginum þo at hann komi eigi tungunni til ok skal þo grafa hann at kirkiu. þat lík er eigi er⁵ at kirkiu lægt þat skal þar grafa er firr se tungarði mannz en j orskotz hælgi við ok hvarki se akr ne eng ok eigi falli votn af til bolstaða. ok syngia eigi lík-song jfir.

4. kirkna þattr ok huerso þeim er til lagit⁶

Kirkia hver skal standa j sama stað sem vigð er ef þat ma fyri skriðum eða vatna gangi eða ælldz gangi eða of viðri eða hærøð æyði at or af dolum eða vt stendum. þar er rett at föra kirkiu er byskop lofar. Ef kirkia er vpp tekin manaði fyri vætr. eða læstiz hon sua at hon er v nyt ok skulo lík

---

a Jfr. Sk., c. 4.

---

¹ Punctum er tilfœiet. ² Skrevet byskop ef, men Ordenes Orden er rettet ved Mærker over disse. ³ Rettelse for lofat. ⁴ Saaledes; muligen en Afskriverfeil for of. ⁵ Saaledes. ⁶ Capiteltallet 4 er i Skindbogen med sort Blæk skrevet i Enden af den Linie, hvori Overskriften begynder, saaledes at Tallet staaer efter det første Bogstav af Ordet þeim, idet den øvrige Del af Overskriften eim er til lagit staaer i den følgende Linie.

eða bæin forð j brott þaðan fyrir vætr nætr hinar næstu. Til þeirrar kirkju skal föra bæin er byskop lofar groft at. þar er maðr vill bæin föra. ok skal land eigandi kuæðia til bua .ix. ok huskarla þeirra sua sem til skips drattar at föra bæin. þeir skulo hafa með ser. pala ok rekur. hann skal sialfr fa hvð (s. 137, b) ir til at bera bæin j ok eyki at föra. þa bua skal hann kuæðia er næstir eru þeim stat¹ er bæin skal vpp grafa. hafa kuaðt siav nattum fyrr en til skal koma eða meira mæli. þeir skulo koma til j miðian morgin. bondi a at fara ok huskarlar hans þeir er hæilændi hafa til allir nema smala maðr. Þeir skulo hefia gropt vpp j kirkju garði vtarliga ok leita sua bæina sem mundi fear ef þar væri vön j iörðu. Prestr er skylldr at fara til ok vigia vatn ok syngia jfir bæinum sa er bæiddr er. þat er rett hvart er vill at gera eina gröf at bæinum eða flæiri. En þau auðöfi öll er þeirri kirkju hafa fylgt er vpp er tekinn ok hon sialf hvart sem þat er j löndum eða lausa fe eða j kirkju bunaði þat skal fara til þeirrar kirkju allt er bæin voro til förð. Ef landeigandi lætr eigi föra bæin sua sem mællt er. eða þeir menn fara eigi til sem kuaddir eru ok verðr hverr þeirra særk þrim morkum. ok a landeiganði sok við þa er kuaddir eru en sa við hann er vill. Stefna skal sokum þeim heiman ok kuæðia fim bua a þingi.²

5. hverso kirkju skal upp gera ef brenn³

^a Ef kirkia brenn vpp eða læstiz hon sua at aðra þarf at gera. ok skal þar kirkju gera er byskop vill. ok sua mikla sem hann vill. ok þar kirkju kalla sem hann vill. land eigandi

a Jfr. Sk., c. 4, S. 1347.

¹ Saaledes. ² Punctum er tilfeiet. ³ Det sidste Ord er utydeligt. Capiteltallet 5 er skrevet i Skindbogens Margen.

er skyldr at lata gera kirkju a bö sinum hverr sem fyrr (s. 138, a) let gera. Hann skal sua hafa¹ smið vpp at giör se a tolf manuðum hinum næstum þaðan j fra er kirkia læstiz sua at tíðir megi j væita ef hann orkar. landeigandi a at leggja fe til kirkju sua at byskop vili vigia fyri þeim sökum.² Þa skal byskop til fara ok vigia þa kirkju. bondi er skyldr sa er þar byr at hallda kirkju dagh þann at jafulengd hverri vm sinn a tolf manaðum ok hiu hans ok gestir þeir sem þar eru vm nottina aðr ok þeir menn allir sem þannog leggja sua³ tiund sina at byskop vill at þar halldi kirkju dagh. þar skal hverr⁴ hallda kirkiudag sem byskop vill. Sua skal kirkju dagh hallda at hælgi sem paska dag ok ferr hann sem aðrir messu daghar. þangat skal hverr maðr leggja logtiund sina halfa til þeirrar kirkju sem byskop kuæðr. at ok skal byskop skipta heraði til þess hversu af hverium bö til herrar kirkju hverr skal giallda tiund sina hvergi sem a landi byrr. Sa⁵ er tiund skal jnna af hendi hann skal giallda þar j tuni fyri sardryum a kirkiubönum hinn fimta dagh viku þa er fíorar vikur eru af sumri. Hann skal giallda þat fe j vaðmalum eða j varar fældum j gulli eða j brendu silfri. Hann skal giallda halfan þann hlut ef hann vill er hann gelldr þangat.⁶ þat er fíorðungr tiundar hans allrar ok þikkir honum þat bæ (s. 138, b) tra j vaxi eða viði eða tíoru. kost a hann at giallda allt j vaðmalum ef hann vill.⁷ Ef eigi kemr fe þat fram sua sem mællt er ok er þeim manni rett er kirkju varðveitir at nefna vatta at. at fe kemr eigi fram ok stefna þar vm j tuni heima at sin vm tiundar halld ok tælia hinn vm sækian mann sex morkum ok giallda þann hlut tiundar er vgoldinn er tvænnum

---

¹ Saaledes. ² Punctum er tilfœiet. ³ Tilfœiet. ⁴ Tilfœiet. ⁵ Her-
 efter er skrevet skal, men dette Ord er underprikket. ⁶ Punctum er
 tilfœiet. ⁷ Ligeledes.

giolldum sua sem buar. virða. Honum er rett at stefna sinni stefnu vm hvarn fiorðunginn. enda er rett at stefna einni stefnu vm baða fiorðungana. af því at einn er aðili at baðum ok heimta sem aðra tiund. Þar sem maðr leggur fe til kirkju hvart sem þat er j londum eða bufe eða lausum aurum eða er þat j tiundum af þeim bolstöðum er heraðs menn skulo þangat jnna. þa skal sa maðr er kirkju varðveitir lata gera þann maldagha a skra allan hvat hann hefir fear gefit þangat. eða aðrir heraðs menn til þeirrar kirkju. þann maldaga er honum rett at lysa at logbergi eða j logrettu eða a varþingi því er hann hæyr hvat þar liggur fear til þeirrar kirkju. Hann skal lata raða skra ok lysa þann maldagha heima at kirkjunni vm sinn a tolf manaðum hverium þa er menn hafa flæstir þannog tíða sokn. Ef maðr tekr þat fe er¹ til kirkju er lagit ok gelldr j brott eða gefr eða selr solum aðrum manni ok varðar þat fiorbaugs garð þeim er selr ok sua þeim er kau (s. 139, a) þir viss vitandi ok a sa sok er kirkju varðveitir ef hann vill sott hafa. Enn ef sa² maðr logar fe fra kirkju er kirkju varðveitir eða sa sem til hefir gefit ok varðar þeim slikt fiorbaugs garð sem aðrum manni at fra taki ok a sok við þa hverr er vill. ok skal sok þeirri heiman stefna ok lata varða fiorbaugs garð ok kuæðia til heimilis bua .ix. a þingi þes mannz er sottr er. ok a þann at döma fiorbaugs mann ef kuiðr berr a er fe tok fra kirkjunni en gripinn a aprtr at doma til kirkjunar þann sem j brott var tekinn ef v logat er. En ef grip er logat. þa skal döma iafnmarga aura aprtr til kirkjunnar sem buar virða at þat væri verðt³ er j brott var tekit. þeim þeirra skal stefna

---

a Jfr. Sk., c. 5.

---

¹ Skrevet þat er fe er. Vi have udeladt det første er som indløbet ved Afskriverfeil. ² Tilføiet. ³ Rettelse for virðt.

til giallda vm kirkíu fe er fra sælldi. eða keypti er manni þikkir fevænligra. en florbauks garð varðar hvarum tueggia.

5a. vm bonda¹ abyrgð a kirkíu²

^aBondi sa er a kirkíu bolstat³ byr a at bera ælld til kirkíu. ok kuækia kerti ok hringia klokku eða sa maðr er hann krefr til. Presti er ok rett at bera ælld til kirkíu ok kuækia kerti ok hringia klokko ok þeim manni er hann biðr til. Ef kirkíu verðr geigr af ælldi af með för þeirra manna sem nu eru til taldír. eða læstiz klokka ok hallda þeir eigi abyrgð fyri hveruitna þess er þeir geta þann kuið at þeir föri sua með sem þa at þeir ætti sialfir ok villdi vel með fara. Ef maðr leypr til vbæðit at bera ælld til kirkíu eða hringia klokko (s. 139, b) þa abyrgiz⁴ sa kirkíu ok klokku er með ælld for eða⁵ kluku hringdi. ^bSa er a kirkíu landi byrr er skyllðr at föða prest tuau misseri ef hann a þar logheimili ok syngr hann þar hvern dag loghelgan nauðsynia laust. Ef prestr syngr þar sialldnarr. ok er sa bondi er a kirkíu bö byr skyllðr at föða prest at dagverði ok at nattverði þa er hann syngr þar messu vm daginn ok ross eða mann ef honum fylgir. Ef

---

a Jfr. Sk., c. 6.

b Jfr. Sk., c. 7.

---

¹ Utydeligt. ² Ordet kirkíu er tildels utydeligt. I Texten begynder her — hvad ikke stemmer med Indholdsfortegnelsen (ovenf. S. 93) — nyt Capitel, idet Bogstavet B i Bondi er rødmalet, af Størrelse som de sædvanlige Capitelinitialer, og der derhos findes den her anførte rødmaledede Overskrift. Vi have ment at burde betegne Capitlet som 5a. ³ Saaledes. ⁴ Bogstavet i og endel af z er bortfaldet formedelst et Hul i Membranen. ⁵ Bogstavet e er helt. og ð tildels bortfaldet formedelst det omtalte Hul.

flæiri bua a kirkiu bö en einn bondi. ok skal at þeim luta hverr þeirra fœða prest sem þeir hafa af landi mikit til hvart sem þeir eru leiglendingar eða landeigendr. Vtlagr er sa vm er syniar. ef leiglendingr byr a kirkiu bö ok rörnar kirkia sua at eigi ma tíðir j veita j hveriu væðri. þa skal hann gera orð landeiganda at koma til ok böta at kirkiu.¹ landeigandi a sua til at koma at at se gert kirkiunni a halfum manaði hinum næsta þaðan fra er homum voro orð gör sua at veita megi tíðir j. sekr er hann vm þrim morkum ef eigi er sua at gert. Ef leiglendingr nair eigi fundi landeiganda. er hann farinn af landi eða or fiorðungi ok er hann þa skylldr at kirkiunni at gera. ok heimta til kostnat at landeiganda. En ef kuiðr berr þat at þo mundi veita mega tíðir j kirkiunni at eigi væri at gert. ok er² landeigandi eigi skylldr at giallda þa fe fyrir. (s. 140, a) Guðs þökk hefir hinn fyri verk sitt. Ef yngri menn eigu kirkiu bolstað enn .xvj. vætra gamlir karlar. eða konur yngri en tuitogar. ok a sa maðr at hallda kirkiu vpp at ollu sua sem hann eigi er lograðandi er fear hinna ungu manna. Hann skal taka jammarga aura af fe hinna ungu manna sem buar virða at hann hefir lagt til kirkiu þurftar.³

6. hversv⁴ giora ma kavp við klerk þann er til
kirkiv læriz

Þat er manni rett at lata læra prestling til kirkiu sinnar. hann skal gera maldaga við suæininn sialfan ef hann er .xvj. vætra. En ef hann er yngri þa skal hann gera við logradanda

a Jfr. Sk., c. 8.

¹ Punctum er tilfœiet. ² Skrevet over Linien. ³ Punctum er tilfœiet. ⁴ Utydeligt i Membranen.

hans. Sa maldagi a at halldaz allr er þeir gera með ser. Nu gera þeir *eigi* annan maldaga en maðr tekr prestling til kirkju at lögmalí. hann skal fa honum kennzlu ok þat¹ fostr ok sua lata raða honum at suæini se v vegs laust ok frændum ok sua við gera sem hans barn væri. Nu vill sueinn *eigi* nema ok leiðiz bok þa² skal föra hann til annarra verka. ok raða honum sua til at hvartki verði at orkumbl³ ne jlit ok hallda til sem rikazt at allu annars. Nu vill hann hverfa til namsins ok skal þar hallda honum þa til. Þa er hann hefir vigslu tekit ok hann er prestur. ok er sa maðr er honum fekk kennzlu⁴ skyldr at fa honum. (s. 140, b) messu klæði ok bökr þær er byskopi syniz sua at væita megi tolf manaða tíðir með. Prestur skal fara til kirkju þeirrar er hann var lærðr til. ok syngia þar dagh hvern loghelgan ottusong ok aptan song ok vm langa föstu ok jolafostu ok vm ymbrodaga alla. Hann skal lysa⁵ maldaga þeim sem giörr er við prestinn at logbergi eða i⁶ logrettu. enda er honum rett at veria lyriti jnni hafnir hans. at logbergi ef hann vill. Ef prestur flyr kirkju þa er hann er til lærðr eða firriz sua at hann veitir *eigi* tíðir at sem mælt er. ok varðar þeim manni skoggang er við honum tekr. eða tíðir þiggr af⁷ honum eða sam vistum er við hann. Jafnt varða⁸ samvistur við hann sem við skogarmann. meðr þui at⁹ lyriti se varit at logbergi ok er þat fimtar doms sök ok skal sok þa lysa at lögbergi ok heimta hann sua sem annan mans mann. Sua skal prestur leysaz fra kirkju at læra annan til eða fa annan til j stað sinn þann er byskopi þikki slikt fullting j.

¹ Saaledes. ² Det første Bogstav þ er skrevet to Gange, sidst i den ene Linie og i Begyndelsen af den følgende. ³ Rettelse for orkumb. ⁴ Rettelse for klenzlu. ⁵ Skrevet lysa skal, men der er sat Tegn over Ordene for at antyde, at Ordenen skal rettes. ⁶ Tilføiet. ⁷ Saaledes. ⁸ Rettelse for varðar. ⁹ Ordene meðr þui at ere mulig en Forvanskning for lengr er.

þeim byskopi er þar hefir sokn. Ef prestur verður siukr ok skal sa maðr raða er kirkjuuna varðveitir ok hælldr hversu lengi hann vill varðvæita hann. sa maðr a kost er kirkju varðvæitir ef honum þikkir sott hans lengiaz at föra prest a hændr frændum. En ef honum batnar siðan þa er hann lauss fra kirkjuinni. En ef kirkju prestur andaz fra þeim stað er hann var til lærðr. ok atti hann fe eptir ok skal kirkia (s. 141, a) taka ok sa maðr er hana varðveitir .ccc. sex alna aura. Ef hann atti meira fe. þa skulo þat taka frændr.¹

7. her hefr vpp byskopa² þatt.³

^aByskopa skulo ver hafa tva her a landi. ok skal annarr byskop vera at stoli j skalaholli. en annar byskop skal vera at holum j hiallta dali. ok skal sa hafa jfir för vm norðlendinga fiordung er j hiallta dal er vm sinn a tolf⁴ manaðum. En sa byskop er j skalaholli er skal hafa jfir för vm fiordunga þria. ok fara sitt sumar jfir hvern. austfirðinga fiordung. rangæinga fiordung ok væstfirðinga fiordung. Byskop er við þat skylldr þa er hann ferr jfir fiordung at koma j logrepp hvern sua at menn naj fundi hans ok vigia kirkjur ok songhus ok byskopa börn ok væita monnum skriptagang. Þar er byskop vigir kirkju. þa tekr hann þar tolf aura. en þat fe gefr byskop til kirkju þeirrar er hann hefir þar vigt. þar er hann vigir sönghus eða böna hus þat skal kaupa .vj. aurum hvart sem

---

a Jfr. Sk., c. 9.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Utydeligt. ³ Capitelallet 7 er i Membranen med sort Blæk skrevet sidst i den Linie, hvori Overskriften begynder, saaledes at det staaer efter Ordet her i denne. ⁴ Det første Bogstav t er skrevet to Gange, sidst i den ene Linie og først i den næste.

hann¹ vigir. Bondi sa er vist veitir byskopi er skyldr at fa honum reið skiota þann dagh er hann ferr j brott. huskarlar hans ok buar eru skyldir at lia byskopi rossa þeir er hann biðr til.² Sekr er sa þrim morkum er syniar ef hann a ross til. byskop skal lata til þess segia j hveriu heraði at kir (s. 141, b) kiu sokn. hverium j hond skal jnna fe þat er menn skulo giallda byskopi. hverr maðr er skyldr at lata þannog koma fiorðung tiundar sinnar til þess bonda sem byskop kuæðr a. Þar verðr gialldaghi a þui fe hinn fimta dag viku þa er fiorar vikur eru af sumri. Ef eigi kemr fe þat fram þar. sua sem mælt er. ok er þeim manni rett er byskop hefir vm boðit at nefna vatta at. at eigi ferr gialld fram. Honum er rett at stefna þar vm. ok heimta sem aðra tiund. enda er rett at sa lysi³ til fiarins a þingi sem byskop vill. Maðr skal giallda byskopi tiund j gulli eða brendu silfri j vaðmalum eða varar felldum. Þar sem maðr tekr vit fe byskops at hans raði ok hverfi fe þat eða glatiz annan veg. ok hellr sa eigi abyrgð fyri er við tok ef hann getr þann kuið at hann föri sua með fe þat sem hann ætti. Ef fe þat verðr þiofstolit er byskop a. ok er sa aðili þeirrar sakar ær fe þat hafði at varðveita. enda er rett at sa søki vm sem byskop vill. Rett er manni at heimta fe byskops þar er hann byðr vm þo at hann sæli eigi sok j hond manni.⁴ eigi þarf vattorð til þess nema vili. Hvergi a fe at taka fra kirkiu þo at tíðir se j brott teknar nema þar sem byskop lo (s. 142, a) far ok land eigandi ok sa er til gaf. eða ærfingi hans. þar a j brott at taka er þeir verða asattir enn hvergi annars staðar.⁵

---

¹ Istedetfor det sidste Bogstav er skrevet m. ² Punctum er tilføiet. ³ Rettelse for lysa. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ligeledes.

8. presta þátttr ok vm renntor þeirra. 8¹

“Prestar eigu at taka ser logheimili at fardögum enda er þeim rett at þeir taki siðarr allt til logleiðar þeirrar er verðr drottins dag þann er þuattdag² hinn næsta aðr lifa atta vikur sumars. Prestr sa er þing hefir a at segia til logheimilis sins a leið. Ef hann segir eighi a leið til. ok er hann skyldr at segia til heimilis buum sinum fim. Ef hann segir hvartki til. eða tekr hann ser eigi logheimili at atta vikum sumars³ ok verðr hann vt lagr vm þat þrim mörkum. enda er rett at stefna honum at þess bonda er hinn vill er sökir. þeirra er hann hefir kirkiu haft j þingum þau misseri. Sa æ sok er vill. Prestar eigu at selia tíðir sinar. ok mæta eigi dyrra enn tolf marka millum alþinga tneggia. Sex merkr skal hann hafa sex alna aura. enn aðrar sex skal hann taka slikar sem þar ganga a skulda moti þui sem þar eigu heraðs menn sem prestr hefir ser vistar fengit. Þat fe sem presti skal giallda þat skal vera j vöro eða bufe eða j log aurum ollum. Ef prestr metr (s. 142, b) dyrra⁴ tíðir sinar enn at logum. þa verðr hann sekr vm þat þrim mörkum. enda er hinn eigi mæira skyldr at giallda honum en logkaupit þo at hann hafi dyrra keypt. Þar er land er sua illt yfir farar eða til farar. ok a byskop þui at raða at auka fetöku prestz sem hann vill. ok a þat at hallda þo at mæira se en logkaup. Prestr a eigi flæiri messur at syngia vm dagh enn tvær. Prestr a enga at syngia

---

a Jfr. Sk.. c. 10.

---

¹ Capiteltallet 8 er skrevet med rød Farve som en Del af Overkriften. Desuden findes det med sort Blæk i Margen. ² Ordene þann er þuattdag ere tilføiede. ³ Tilføiet. ⁴ Det første Bogstav d er skrevet baade nederst S. 142 a og øverst S. 142 b.

natt messu nema iola nott hina fyrstu. Vt lagr er hann þrim morkum ef hann skipar eigi sua. ænda skal eigi kaupa þa messu at honum. Prestar skulo vera hlyðnir byskopi. ok syna honum bökr sinar ok messu föt. Sa prestr skal messu syngia er byskop vill. en sa eigi er hann vill þa þionostu af taka. Prestar skulo eigi fara með sundr gerðir þær er byskop fyri byðr. ok¹ lata af hogga kampa sina. ok lata gera ser krunu vm sinn a manaði. ok hlyða byskopi at ollu. Ef prestr vill eigi hafa þat er byskop byðr honum. ok verðr hann sækr vm þat þrim morkum. við byskop ok a byskop sok þa ok skal sok þa sækia at presta domi j kirkiu a alþingi ok skal byskop nefna presta j dom þann tolf. ok segia þar sok sina fram a hændr honum ok skal byskop sialfr bera kuið vm þa sok ok prestar .ij. með honum ok skal eið laust sækia sok þa. Ef prestr (s. 143. a) verðr sannr at sok ok a domr at döma a hönd honum þriar merkr at giallda byskopi miðuikudagh j mitt þing a alþingi j bonda kirkiu garði annat sumar eptir. Ef eigi kemr fe fram. þa skal sækia sem annat domrof. Ef prestar koma vt higat til landz þeir er fyrr hafa vt her verit ok byskop lofaði þeim þa at veita tíðir. ok er monnum rett at kaupa tíðir at þeim. siðan. þeir hafa synt byskopi. bökr sinar ok messu klæði. eða þeim presti er byskop byðr vm. Ef vtlændir prestar koma vt higat þeir er eigi hafa her fyrr verit. ok skal eigi tíðir at þeim kaupa. ok eigi skulo þeir börn skira nema barn se sua siukt at vlærðr maðr ætti at skira. þa skulo þeir hælldr skira en vlærðir ef eigi nair aðrum presti. þa er rett at kaupa tíðir at þeim ef þeir hafa rit ok jnnsigli byskops þess er þa vigði. til þæss at rett se at þiggia tíðir at þeim ok þionostu. Ef prestr hefir eigi jnnsigli. ok er rett at hann fai vitni tveggia manna þeirra er hia voro vigslu hans. ok segi þau

¹ Rettelse for a k.

orð *byskops* þess at rett se *monnum* at þiggia alla þionostu af¹ þeim presti. En ef *byskopar* koma vt higat. til landz eða prestar þeir sem *eigi*² eru lærðir a latinu tungu huart sem þeir eru ærmskir³ eða girzkir ok er *monnum* rett at hlyða a tíðir þeirra ef vilia. *eigi skal* kaupa tíðir at þeim (s. 143, b) ok enga þionostu at þeim þiggia. Ef maðr lætr þann *byskop* vigia kirkiur eða *byskopa* born er *eigi* er alatinu tungu lærðr. ok verðr hann sæktr vm þat við þenna *byskop* er her er aðr þrim morkum enda skal sia taka vigslu kaupit. Sua skal kirkiur vigia ok *byskopa* born sem ekki se aðr at gert þo at þeir hafi jfir sungit er *eigi* eru a latinu tungu lærðir.

9.⁴

^aMenn skulo trua a guð einn ok lofa hans hælga menn enn blota *eigi* hæiðnar vættir. þa blotar maðr hæiðnar vætter ef hann signir fe sitt aðrum en guði. eða hægum *monnum* hans. Ef maðr blotar hæiðnar vættir. ok varðar þat *fiorbaugs garð*. Ef maðr ferr með galldra eða fiólkyngi. en þa ferr hann með⁵ galldra ef hann kuæðr þat eða kennir eða lætr kuæða at ser eða at fe sinu. þat varðar *honum fiorbaugs garð* ok skal heiman stefna ok sökia vit toltfar kuið. Ef maðr ferr með fordöðu skap ok varðar þat skoggang. þar⁶ er fordöðu. skapr er maðr gerir j orðum sinum eða fiolkyngi sott eða bana fe eða *monnum*. þat skal sökia við toltfar kuið. Menn skulo *eigi* fara með steina eða magna þa til þess at binnda þa a

---

a Jfr. Sk., c. 11.

¹ Saaledes. ² Herefter skrevet sem, men dette Ord er udstreget.

³ Rettelse for ærmskir. ⁴ Overskriften er ulæselig, men synes at kunne være stemmende med Indholdsfortegnelsen. Capitelnummeret 9 er skrevet i Membranens Margin. ⁵ Tilføiet. ⁶ Saaledes.

menn eða a fe manna. Ef maðr truir a steina til heilinndis maunnum. eða fe ok varðar þat *fiorbaugs garð*. Eigi skal maðr eiga fe o borit. Ef maðr a (s. 144, a) fe vborit ok lætr vmerkt ganga til þess at hann truir hælldr a þat en annat fe. eða ferr hann¹ með hinndr vitni hvers kyns sem er þat varðar *fiorbaugs garð*. Ef maðr gengr bersærks gang ok varðar honum þat *fiorbaugs garð* enda varðar korum sua þeim sem hia eru nema þeir hepti hann at þa varðar engum þeirra. ef þeir fa stoðuat. Ef optarr kemr at ok varðar þat *fiorbaugs garð*.

10. huer so skylldogt er at hallda drottins daga.²

^aV er skulum hallda drottins dagh hinn siaunda hvern sua at þa skal ekki vinna nema þat er nu man ek tælia. Menn eigu at reka bu fe sitt heim. ok heiman. ok eigu konur at heimta nyt af þui ok bera heim eða feria a skipi eða bera a rossi ef votn ganga j millum böar ok stoðuls ok eigu konur at gera til nyt þa. þat er ok mællt ef ælldr kemr j hus mannz eða j andvirki hvert sem er eða ganga votn at elligar skriður eða of viðri a hveria lund er þeir lutir vilia meiða fe mannz ok skal hann sua biarga allri biorg við skaða sem þa at rumhæilagt se. Ef fe mannz verðr siukt j haga vti. ok er honum rett at reiða heim ef þat hefir þa hælldr lif. enda er honum rett af at lata þat fe ok gera til sem þa at rumhæilagt væri. Maðr a ok at fara drottins dagh ferðum sinum ok (s. 144, b) a hvern þeirra at hafa halfa vett fata sinna ok a engi þeirra aðrum at veita þo at annarr³ eighi meiri föt en annarr minni.

---

a Jfr. Sk., c. 12.

---

¹ Rettelse for hæli, der ndentvivi maa være en Feilskrift eller beroe paa en Feillæsning. ² Capiteltallet 10 er skrevet i Margen. ³ Skrevet annarr.

þeim er rett at bera a sialfum ser. eða fara a skipi eða bera a rossi. Maðr a ok at fara með fatökra manna fót drottins dag þo at þat vægi mæira en halfa vett.¹ Maðr a ok at fara með þingfot sin ok með mat þo at mæira vægi en halfa vett. þat er hann skal a alþingi hafa. Rett er at hafa halfa vett varnings vm fram ef hann vill Ef maðr hefir meiri klyfiar ok kemr hann þuattdagh. ok er bondi skylldr at ala þa vm hægina. Sua skulo þeir til skipa at maðr hafi at varðueita klyfia ross eða þrir menn tuau ef sua gegnir² hældr. Bondi er skylldr at ala þingmenn iafnmarga hiunum þa er fyrstir koma ok fara til andverðz þings ok at þinglausnum af þingi. Vtlagr³ er bondi þrim morkum ef hann syniar. ok a sa sok er vistar er syniat. ok er þa rett at stefna þegar ok kuæðia til bua fim a þingi. Manni er rett at fara þo at drottins daghr se til sæls með byttur eða slæða eða með anduirki þo at þat vægi mæira enn halfa vett hvert sem er þess er hann þarf j gegn at hafa skruði þui er hann vill or sæli færa⁴ eptir hægina. Manni er ok rett at fara þo at drottins dagr se a reka strandir eða j skoga ef hann a með an (s. 145, a) dvirki sitt þat er hann þarf j gegn at hafa viði eða kolum er hann vill heim föra eptir helgina. Sua skulo þeir til ætla at þeir hafi eigi flæiri ross enn maðr hafi eitt⁵ j togi. Eigi varðar at hæstar renni lausir eptir. fot er rett at þurka vti þo at drottins daghr se eða voro ef menn eru nauð staddir at. ber er ok rett at læsa ok heim at hafa eigi meira en þat er menn hafa j hondum ser. þar er menn föra bu sitt drottins dagh j fardögum. ok er þeim rett at reka malnytu sina til þess böar er þeir skulo bua þau misseri. Eigi skal þa reiða jfir vötn eða feria. Ef maðr finnr sauð einn j rett vm haust ok er honum rett at fara heim með hvalt sem

¹ Punctum er tilfoiet. ² Rettelse for gengnir. ³ Rettelse for Vtlagi. ⁴ Skrevet f'a. ⁵ Herefter er skrevet hvert, hvilket vi have udeladt, som uidentvilt indløbet ved en Feil.

hann vill reiða eða fara annan veg með.¹ Ef maðr kaupir gellð fe a haust ok er honum rett at reka heim ok með fara þo at drottins daghr se. ef hann skal eigi feria jfir votn eða reiða. Ef menn koma af hafi enda se menn sua staddir at monnum se haski at eða fe þeirra eða þo at menn föri farma fyri land fram. ok er rett at ryðia skip ok bera farm af þo at drottins daghr se ef þeim þikkir skip j haska eða fe þeirra. Hverr maðr þeirra er þar er skal gefit hafa a siau nattum hinum næstum þaðan fra er þeir ruddu skip aln vaðmals eða vllar reyfi þat er .vj. geri hæspu. ok gefa þeim monnum er sua litit fe eigu at eigi giallda þingfarar kaup. Sekr (s. 145, b) er sa maðr vm þrim morkum ef hann gefr eigi. sa a sok er vill. ^aMaðr a ok at fiskia drottins dagh eða messu dagh eða sua annat at væiða ef hann vill. Hann skal hafa messu vm morgininn aðr ok lata eigi væiðina standa fyri tiða sokninni.² Ef hann hagar annan veg ok verðr hann vtlagr vm þat þrim morkum. ^bEf maðr finnr reka tre af skipi. ok er honum rett vpp at leggja. Ef tre er mæira enn hann megi a skip leggja ok skal hann eigi höggua j sundr. Rett er honum at flytia at landi ok gefa af hinn fimta hlut. Ef maðr finnr reka tre a fiöru sinni. ok a hann vpp at vællta drottins dagh or flæðar mali. Ef hann ma eigi vpp koma ok a hann þa at marka treit. Eigi skal hann j sundr hoggua treit. Hann eignaz hvargi er a land kemr ef hann hefir logmark a lagit. ^cþat

^a Jfr. K., c. 8, S. 25¹⁶; see ovenf. S. 27, Note a.

^b Jfr. Sk., l. c., S. 28¹.

^c Jfr. K., l. c., S. 25²⁸.

¹ Punctum er tilføiet. ² I Membranen er Sætningen Hann skal hafa messu — tiða sokninni skrevet først og derefter Sætningen Maðr a ok — væiða ef hann vill, men ved Tegn over Ordene Hann og Maðr er der tilkjendegivet, at Ordenen skal være omvendt.

er mællt vm drottins dagha væiði alla at þar skal gefa af hinn fimta hlut ok hafa gefit a siau nattum hinum næstum þaðan fra er væitt er. Þat skal gefa jnnan hrepps monnum þeim er eigi gegna þingfarar kaupi. Ef maðr gefr eigi sua. ok værðr hann sekr vm þat þrim morkum. Sa a sok er vill. ^a Ef maðr ferr ferðar sinnar drottins dagh ok kemr hann at þar er loghlið se aptr bött ok a hann at briota vpp þo at heilagt se. Hinn er vtlagr er hliðit bö (s. 146. a) tti vpp¹.

11. huerso þuattdagh er skylldugt at hallda²

^b Ver skolum hallda þuattdagh hinn siaunda hvern non helgan sa er næstr drottins degghi fyri sua at þa skal ekki vinna lengr er³ eykt liðr nema þat er nu man ek tælia. Þat a at vinna allt er drottins dagh a at vinna. þa er eykt. er vtsuðrs ætt er dæilld j þriðjunga ok hefir sol gengna tua hluti enn einn v genginn. Ef menn lata fe af þuattdagh ok skal borit af skinni fyri eykt. þa eigu menn at saxa vm aptaninn. ok skera⁴ mör. ok gera mat til þann er vm hægina þarf at hafa ok þo at sua se til ætlat at nokkot gangi af þa varðar þat eigi vit logh. Ef menn vinna æ eykt þuattdagh ok verða þeir vtlagir⁵ vm þat þrim mörkum. ok skal bonda⁶ fyrst sokia ef hann hefir j verki verit. Ef griðmenn eru j verki ok skulldar menn ok þrælar ok a frælsingia fyrst at sökia. Ef þeir hafa vnnit a eykt ok þeir verða sottir vm. ok veriaz þeir mali

^a Jfr. Sk., l. c., S. 28°.

^b Jfr. Sk., c. 13.

¹ Dette er muligen en Feilskrift for aptr. ² Overskriften er tildels utydelig. Capiteltallet 11 er skrevet i Margen. Skindbogen er her til Linie 11 drottins tildels beskadiget. ³ Rettelse for en. ⁴ Saaledes. ⁵ Rettelse for vtlægrr. ⁶ Rettelse for bondi.

ef þeir geta þann kuið at eigi sæi sol. ok þeir mundi skemr vinna ef sol sæi. þat er ok biargkuiðr ef þat berr at¹ at fõrsla þeirra væri sua litil at þeir þyrði eigi heim at ganga fyri ofriki bonda. ok verðr bondi þa vtlagr enn eigi þeir. Ef maðr berr klyfiar (s. 146, b) þuattdagh². ok vill hann heim þræyta³ ok a hann at bera til þæss er sol er⁴ skaptha. Ef hann ma eigi heim þræyta ok skal hann hafa tekit ser gisting ok ofan lagðar klyfiar þa er sol er j væstri. Vtlagr er bondi þrim morkum. ef hann syniar honum vistar. hinn skal bera klyfiar til næsta böar. aleiðis ok biðia þar vistar. vtlagr er bondi ef hann syniar. hinn skal fara til hins þriðia bonda alæiðis ok leggja þar ofan klyfiar ok biðia ser þar vistar ok fata hirzlu. Ef bondi syniar honum vistar ok verðr hann vtlagr vm þat enda abyrgiz hann klyfiarnar þo at hinn lati þar eptir liggja j tuni er atti. bera a maðr klyfiar af fialli. ef honum hefir sæinna fariz enn hann ætlaði þo at dagr se loghæilagr. Bruðmenn eigu at bera klyfiar þuattdagh til þæss er sol er skaptha. bondi er skylldr at ala þa með fimta manni ef bruðgumi er j ferð eða bruðr en með þriðia manni ællar. vtlagr er bondi þrim morkum ef hann syniar þeim vistar. Farmenn eigu at bera klyfiar þuattdagh vndz sol er skaptha. bondi er skylldr at ala þa með fimta manni ef styri maðr er j ferð. við þriðia manni ellar. Vtlagr er bondi þrim morkum ef hann syniar þeim vistar. ok eigu þeir sök er vistar er syniat. ok skal heiman⁵ stefna ok kuæðia til bua fim a þingi. Þeir böndr eru við manna ælidi skylldir er gegna eigha þingfarar kaupi en eigi þeir er minna fe eigu. þeim manni er rett er

¹ Skrevet tre Gange (berr at at at fõrsla). ² Det første Bogstav er skrevet to Gange, nederst paa foregaaende og øverst paa denne Spalte.

³ Bogstavet y er ved en Beskadigelse af Membranen bortfaldet. ⁴ Det Samme gjælder om dette Ord. ⁵ Rettelse for heima.

með guðorð ferr (s. 147, a) til varþings þó at meirr se en eykt at bera klyfiar eða fara a skipi. ok sua þingheyiondum ollum þeim er til andverðz þings fara.¹ Föt sin ok tiölld eigu þeir at hafa ok mat. Hafa a maðr halfa vætt varnings vm fram. ef hann vill bondi er skyldr at ala þa menn vm nott er til varþings fara. halfu færi hiunum. þa er þing heyiendr eru ok fyrstir koma. Guði skal eigi siðarr koma til varþings þuatt-dagh enn hann hafi tialldat buð sina er sol er skaptha. ok se buinn at ganga þa til þinghælgj. vt lagr er hann vm ef hann vinnr lengr. þa er sol skaptha ef maðr stendr j fiöru þar er mötiz siorr ok land at halffollnum² sio. ok mætti hann sia j haf vt þa er sol gengr at vatni enda syndiz honum sua ef spiot væri sett vndir solina þat er sua væri haskæpt at maðr mætti taka hændi til fals. at oddrinn tæki vndir solina en spiotz skaptz halinn a sio niðr ef j hæiði mætti sia. Ef maðr vinnr drottins dagh eða þuatt-dagh eptir eykt eða loghælgan dagh hvern sem er flæira en nu er talit. þa verðr hann vtlagr³ vm þrim mörkum ok a sa sok er vill. Sok þeirri skal stefna heiman ok kuædia til heimilis bua fim a þingi þess er sottr er. Sua skal nottina hallda fyri loghælgan dagh sem daghiinn. Ef rumbæilagt er eptir helgan dagh ok er monnum rett at fara til syslu sin (s. 147, b) nar hin öfra hlut nætr.

12. vm iola helgi huerso hana skal hallda⁴

^aIola helgi æigu ver at hallda her a landi. þat eru prettan daghar. Sua skal hallda iola dag hinn fyrsta. hinn

a Jfr. Sk., c. 14.

¹ Punctum er tilfæiet. ² Rettelse for halffollu m. ³ Rettelse for vtlagr. ⁴ Saaledes synes den tildels utydelige Overskrift at maatte læses.

atta ok hinn þrettanda sem paska dagh. En annan dag jola hinn þriðia ok hinn fjórða skal hallda sem drottins dagh. at ollu annars nema þi¹ at þa er rett at moka vndan fe sinu hinn þriðia dagh iola eða hinn fjórða huarn sem vill. En vm mæðals dagha alla aðra a jolum þa er rett at moka ok ræiða a voll. þann luta vallar sem nær er fiosi. ef hann hefir eyki til ok vællta þar af. Ef maðr dregr myki vt ok hefir eigi eyk til ok skal þa föra j haug. þat eigu menn ok at vinna meðals dagha vm jol at slatra ok lata fe af þat er vm iol þarf at hafa ok heita mungat ok reiða andvirki þat er skylt er hey ef manni þikkir þat haglegra at gefa en hitt hey sem aðr er heima enda hafi hann eigi eyki til fengit fyri iol. Eigi a hann mæira forverk at reiða heys en vel vinniz vm jol.

13. her seger huerso hallda skal paska helgi

Þaska hælgi eigum ver at hallda. þat eru fjórir daghar. Paska dagh hinn fyrsta skulo ver hallda sem jola dagh² hinn fyrsta. En annan dagh paska hinn þriðia ok hinn fjórða þa skulo ver (s. 148, a) hallda sem drottins dagh. En fra paska dægghi hinum fyrsta skulo vera fim vikur til drottins daghs þess er gagndagha vika hefz vpp eptir.³ Annan dagh viku j gagndöghum ok hinn þriðia ok miðuiku dagh þa skulo ver hallda at helgi sem þuatt dagh. enda eta ein mællt þeir menn sem til föstu eru taldir. Rett er at hafa hvitan mat vm nottina ef vill. Ef berr a annan dagh viku eða þriðia dagh j gagndögum philippus messo ok iacobus eða kross messo eða kirkiu dagh ok er þa rett at æta tvimællt ok eigi kiot. En ef berr a miðuiku dagh j gagndögum messu daghana þa skulo

a Jfr. Sk., c. 14, S. 31¹⁶.

¹ Saaledes. ² Tilføiet. ³ Punctum er tilføiet.

ver fasta sem aðr. Hinn fimti daghr j gagndögum er uppstigningar dagr. hann skulo ver hallda sem paska dagh. Fra paska deghi hinum fyrsta skulo vera .vij. vikur til drottins daghs j huita dögum. þar er vika heil j milli ok gagndagha viku. þvattdagh fyri huita dagha er monnum skylt at fasta tvau döghr.

14. vm drottins daga halld

^aDrottins dagh j huita dögum skulo ver hallda sem paska dagh fyrsta en annan dagh viku skulo ver hallda sem drottins dagh. hinn þriðia ok miðuiku dagh þa er monnum (s. 148, b) rett at bera klyfiar þar sem menn föra bu sin ok feria farma ok voro sina til skips ok reka fe sitt j afrettir ok klippra sauði.

15. hveria messo daga ver erum skyllidugir heilagt at hallda¹

^bMessu dagha eigu ver at hallda logtekna þa er nu man ek tælia. Hinn attandi daghr fra hinum þrettanda degi iola er logheilagr. Þaðan eru .viiij. nætr til agnesar messu. þaðan eru .iiij. nætr til pals messu. þaðan eru .vij. nætr til brigidar messu. ok er þar eigi fasta fyri. þaðan er ein nott til mariu messu. þaðan eru .xx. nætr til petrs messu.² þaðan eru .ij. nætr til

^a Jfr. Sk., c. 14, S. 32¹⁰.

^b Jfr. Sk., c. 15.

¹ Saaledes synes Overskriften, der er utydelig, at maatte læses.

² Punctum er tilføiet.

mathias messu ok skal þar fasta fyri dagh ok nott³. þaðan eru .xvj. nætr til gregorius messu enn siautian ef hlaup ár er. þaðan eru .ix. nætr til benedictus messu. þaðan eru .iiij. nætr til mariu messu. þaðan er ein natt ok .xxx. til gagndaghs hins æina. Hann skulo ver hallda at helgi sem þuattedagh ok fasta nema hann verði a paska viku eða a kirkiu dagh. þa er rett at hafa tvimællt ok eigi kiöt ef vill. þaðan erv .vj. nætr til philippus messu ok jacobs. þar er eigi fasta fyri. þaðan eru tvær nætr til kross messu. þar er eigi fasta fyri. þaðan eru .vij. nætr hins fiordatigar² til kolumba messu ok eigi fasta fyri. þaðan eru fimtan nætr til ions messu baptiste ok fas (s. 149, a) ta fyri dagh ok nott. Þaðan eru fim nætr til petrs messu ok pals ok tvæggia dögra fasta fyri. Þaðan eru .ix. nætr til sæliu manna messo ok eigi fasta fyri. þaðan eru .xvij. nætr til iacobs messu ok fasta fyri dagh ok nott. þaðan eru .iiij. nætr til olafs messu ok fasta fyri dag ok natt. þaðan eru .xij. nætr til laurencius messu ok fasta fyri dag ok natt.³ þaðan eru fim nætr til mariu messu ok fasta fyri dagh ok natt. þaðan eru .ix. nætr til bartholomeus⁴ messu ok fasta fyri dagh ok natt. þaðan eru .xv. nætr til mariu messu ok fasta fyri dagh ok natt. þaðan eru .vj. nætr til kross messu ok eigi fasta fyri. þaðan eru .vij. nætr til matheus messu ok fasta fyri dagh ok natt. þaðan eru atta nætr til michials messu. ok fasta fyri.⁵ þaðan er einni natt minnr en .xxx til simons messu ok iudas. ok fasta firir.⁶ þaðan eru .iiij. nætr til allra heilagra messu. ok fasta fyri dagh ok natt hina næstu. nema messu daghin beri a annan dagh viku. þa skal fasta fostu nott hina næstu fyri ok skal bondi gefa natt verð hiuna sinna þeirra er til

¹ Skrevet nott ok dagh, men Ordenen er rettet ved Tegn over Ordene. ² Ordene fiordá tigar ere skrevne som i cet Ord. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Rettelse for barthomeus. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Ligeledes.

logföstu eru skyld. jönan hrepps maunnum þeim er eigi gegna þingfarar kaupi ok ymbrunatta verð tuæggia. hverr bondi er skyldr at gefa þriggia natta verð hiuna si (s. 149, b) nna ok skulo hreppstiornar menn skipta matgiöfum þeim a samkuamu a haust. Fra allra hæilagra messu eru. x. nætr til marteins messu ok eigi fasta fyri. þaðan eru .xi. nætr til ceciliu messu ok eigi fasta fyri. Þaðan er ein nott til clemens messu ok eigi fasta fyri.¹ Þaðan eru .vij. nætr til andres messu. ok fasta fyri dagh ok nott. Þaðan eru .vj. nætr til nicholas messu ok fasta fyri dagh ok nott. Þaðan er ein nott² til ambrosius messu. Þaðan eru .xiiiij. nætr til thomas messu ok fasta fyri dagh ok nott. Hon verðr þrim nottum fyri þann dagh er at jolum skal fa. en fiorum nottum fyri jola dagh hinn fyrsta.

16. hverso uer skulum hatiðir hallda³

^aFimtan eru þeir daghar a tolf manaðum er menn skulo eigi flæira væiða en nu man ek tælia. Huita biorn eigu menn at taka ok gera heiman for til. ok a sa biorn er fyrstr kemr bana sari a hverr sem land a. nema þrælar væiði eða skuldar menn. þa a sa er fe atti at þeim monnum. Rosmhual eigu menn at væiða ok a halfan sa er væiðir. en halfan hinn er land a. Rek hual eigu menn at flytia ok fæsta ok skera ef hann fæstir eigi. Ef land gangr verðr at fiskum ok skulo menn taka. þa er land gangr (s. 150, a) at ef menn hogga höggiarnum eða taka hondum. Eigi skal net við hafa ne öngla. Fugla eigu menn at væiða ef hondum ma taka. Gefa skal af

---

a Jfr. Sk., c. 16.

---

¹ Punctum er tilfœiet. ² Bogstavet n er skrevet to Gange, i Slutningen af den ene og i Begyndelsen af den anden Linie. ³ Capiteltallet 16 er skrevet i Membranens Margen.

hinn fimta hlut sua sem af annarri drottins daghs væiði. Jola dagh hinn fyrsta a sua at væiða sem nu er talit. hinn atta ok hinn þrettanda. Paska dag¹ hinn fyrsta ok vppstigningar dag ok drottins dagh j huitadögum. mariu messur fiorar ok allra hælagra messu. Jons messu baptiste. petrs Messo ok pals vm sumar. Olafs messo ok kirkju dagh. En drottins dagha alla ok messo dagha þa verðr æitt halld a allum aðrum.

17. huerso menn ero skyllder at fasta langa fosto.

^aLanga föstu eigu ver at hallda. þat erv .vij. vikur. drottins dagh þann skulo ver ganga j föstu sem vpp er sagt a þingi eða leiðum. Þa er maðr gengr j fostu þa skal ætit kiot fyrri miðia nott. En þa skal eigi eta kiot a þeim .vij vikum fyrr en sol rennr a fioll paska dagh.² annan dagh viku hinn fyrsta j langa föstu ok hinn þriðia er rett at hafa tuimællt ok eigi kiöt en alla dagha þaðan j fra til paska nema drottins dagh. þa skal fasta. Sextan nætr erv þær er logskyldar eru at fasta j langa föstu. fostu nætr .vij ok miðviku nætr .vij. ok þuattnott j imbrum dagum ok þuattnott fyrri paska.³ (s. 150 b)

18. huerso⁴ menn ero skyllduger at fasta jola fosto. 18⁵

^bJola föstu eigum ver at hallda.⁶ Ver skulum⁷ taka til annan dagh viku at varna við kiöti þann er drottins daghar

---

a Jfr. Sk., c. 20.

b Jfr. Sk., c. 21.

---

1 Rettelse for da. 2 Rettelse for daghs. Punctum er tilføiet. 3 Punctum er tilføiet. 4 Rettelse, overensstemmende med Indholdsfortegnelsen for huer. 5 Capiteltallet 18 er med rød Farve; desuden er skrevet 17 eller 27 (Feilskrift for 18) med sort Blæk efter menn i Enden af Overskriftens sidste Linie. 6 Punctum er tilføiet. 7 Tilføiet.

verða þrir j millum ok jola daghs hins fyrsta. þa skal eigi eta kiöt a þeirri stundu. nema drottins dagha lögtekna. Fostu dagha eigu ver. at fasta j iola fostu ok nætrnar. ok hinn næsta dagh jolum fyrri. daghföstu ok nætr. ok fyrri hinn þrettanda dagh.¹

19. vm jmbro daga halld.²

^aI mbrudögum eigum ver at hallda tolf at fostu a tolf manaðum ok nætrnar. Jmbrudogum skulo ver hallda a annarri viku langa fostu jafnan. ok aðrum a huita dagha viku. Rett er at hafa huitan mat at kuælldi þuattnott³ þa jmbrudagha er vm huita dagha verða. Sua skulo ver hallda jmbrudögum fyrri michials messu. ok fyrri jol sem vpp verðr sagt a leiðum.⁴

20. her seger vm langa fosto halld. 20⁵

^bV m langa fostu ok vm jmbrudagha ok vm fostu dagha alla ok þuattnott fyrri huita dagha. þa varðar manni fiorbaugs garð ef kiöt etr. En allar föstutiðir aðrar⁶ þa verðr maðr vtlagr vm þrim morkum. þo at hann eti kiöt ok a sakar þær sa er vill. ok skal stefna heiman. ok kuæðia til heimilis⁷ bua

^a Jfr. Sk., c. 22.

^b Jfr. Sk., c. 22, S. 38⁵.

¹ Punctum er tilføiet. ² Capiteltallet 19 er skrevet med sort Blæk i Enden af den Linie, hvori Overskriften findes. ³ Tilføiet efter Gisning. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Capiteltallet 20 er saaledes anført med rød Farve i Slutningen af Overskriften, som en Del af denne. Iøvrigt er Tallet utydeligt, ligesom heller ikke Punctum forud for det sees. Tallet 20 findes desuden skrevet med sort Blæk i Overskriftens første Linie efter Ordet fosto. ⁶ Tilføiet. ⁷ Rettelse for heimlis.

a þingi þess er sottr er. ix. til fiörbaugs saka en fim til vt-lægðar saka. ^aEf maðr verðr sua staddr j vtæyium. (s. 151, a) vm langa föstu¹ at hann hefír eigi annan mat en kiot. ok skal hann hældr æta kiot en fara ondo² sinni fyrri matleysi. Hann skal eigi³ æta jmbrudagha kiot eða fostu dagha. Sua skal æta at hann ali onð sina við⁴ Eigi skal hann hyllðaz æ. Gengit skal hann hafa til skriptar við kenni mann a siau nattum hinum næstum er hann kemr or eyiumi. þat er kiot ef menn lata af naut eða sauði geitr ok suin. Ef suin kemr a rossa kiot ok skal maðr ala .iij manaði ok fælla af holld en fæita aðra þria. Ef suin kemz a mannz ræ' ok skal ala sex manaði ok fella holld af en fæita aðra .vj. manaði.⁵ þa er rett at nyta suin ef vill. Biorn eigu⁶ menn at nyta huart sem er við biorn eða huita biorn ok rauð dyri hiort eða rein. þat skal æta a þeim tima at eins er kiotætt ær. Fugla eigu menn at æta þa er kiot ætt ær. þa alla er a vatni fliota. klofugla skulo menn eigi eta þa er⁷ ræklo er æ. Rett er at æta höns ok riupur. þar erv ægg æt vndan þeim fuglum er fuglar eru ætir. A þeim timum skal ægg æta er menn eigu⁸ at æta huitan mat. ^bKuikfe eigu menn at nyta þat er sialfir lata af. þa⁹ er rett

---

a Jfr. Sk., c. 23.

b Jfr. Sk., c. 24.

---

¹ Dette Blad (S. 151–152) og navnlig det følgende Blad (S. 153 – 154) af Skindbogen er paa den indre øverste Del beskadiget af Ælde. Herved ere Bogstaverne gaf bortfaldne. ² I det sidste Bogstav synes en Feilskrift at have fundet Sted. ³ Tilføiet. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ligeledes. ⁶ Det første Bogstav e er skrevet to Gange, i Slutningen af den ene Linie og i Begyndelsen af den næste. ⁷ Herefter er skrevet klo, men dette er derpaa underprikket. ⁸ Skrevet eigu menn, men ved Mærker over Ordene er tilkjendegivet, at Ordenes Orden skal være omvendt. ⁹ Dette er muligen en Feilskrift for þo.

at nyta at *eigi* lati *menn* af ef *maðr* væit hvat *verðr*. huart sem er at *fers*¹ j *vötnum* eða *drepa skriður* eða *hriðir æða* huat sem þi² *verðr* þa *skal þat* fe nyta nema *suið* (s. 151, b) *ða verði* ok gefa af *hinn fimta blut* af *allu* fe nema *maðr sæfi*. hafa *gefit* a *siau nattum hinum næstum þaðan j fra* er fe for. *jnnan hrepps monnum þeim* sem *eigi gegna þingfarar kaupi*.³ *Sekr er hann* vm *þrim morkum* ef *hann gefr eigi* sua. *Kalf skal* ala *þriar nætr*. þa⁴ er *rett* at nyta *hann* at *hann se fyrr*⁵ *skorinn* af *honum* er *matr gefinn* ok gefa af *hinn fimta lut*. *þat* fe er v ætt er *mannzbani verðr*. *Ross eigu menn eigi* at æta *hunnða* ok *mælrakka kottu* ok engi *klodyri* ne *ræfugla*. Ef *maðr ætr þau* *kuikændi* sem *fra* er *skilit* ok *varðar þat* *fiorbangs garð*.

21. hverer menn til logfosto ero skyllder. 21⁶

“Þeim manni er skyllt at fasta logfostu er hann er tolf vætra gamall at sumar malum aðr. Eigi skal honum tælia vætr ef hann er sua alinn at neckor nott er af. Maðr a at hallda logföstu til þess er hann er siautögr. Heill maðr a at fasta enn eigi sa er siukr er. Yngri maðr enn tolf vætra ok ællri en siautigr er eigi skylldr at fasta nema vili. konu þeirri er eigi skyllt at fasta er barn hefir kuikt j kuiði. kona su er eigi til fostu talit er barn hefir a briosti vm hina fyrstu langa-

---

a Jfr. Sk., c. 25.

---

¹ Saaledes. ² Saaledes. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Dette er muligen en Feilskrift for þo. ⁵ Det sidste Bogstav r er ved Skindbogens Beskadigelse bortfaldet. ⁶ Overskriften er tildels utydelig. Capiteltallet 21 er her skrevet med rød Farve i Slutningen af og som en Del af Overskriften. Desuden er det skrevet med sort Blæk i Slutningen af forrige Capitels sidste Linie.

fostu. hafa a hon barn a briosti hit sama til hinnar þriðiu langafostu. Eigi skal þat lengr standa fyri logfostu hennar enn (s. 152, a) eina fostu. jafnskyllt er þeim monnum at varna við kiöti a fostu tíðum er eigi erv til fostu taldir sem hinum¹ er fasta. Sa maðr er varð veitir hinn vnga mann eða hinn v uitra ok lætr hann æta kiot a föstu tíðum eða vætan² þo at eigi se föstu tíðir. ok varðar honum sua við log sem hann æti sialfr. en ekki hinum er ætr ef hann hafði eigi vit til at sia við. Ef maðr berr j mat mannz þat sem eigi er ætt ok vill hann gera þat til haðungar honum ok varðar honum þat fiorbaugs garð. enn ekki hinum er ætr.³

22. vm föstor vinno manna.

^aSetu monnum ær skyllt at fasta vm ængi verk ok eigi verkmonnum þeim sem j engi verki erv ok eigi þeim manni er smala rekr heim. ok eigi þeim er önnungs verk vinnr fyri bui mannz. þat erv önnungs verk ef maðr vinnr hvern dagh þat sem bondi vill. Eigi skal sætu maðr laupa þa dagha til verks er hann skyldi fasta. til þæss at hann skyli þa hælldr mataz⁴ enn aðr. Saman kemr logfasta. með allum monnum þa er ymbro daga vika hefz a haust. ok til þess er lokit er petrs Messo a sumar. Sa maðr er hann skal fasta hann skal hafa ætit mat sinn fyri miðia nott þa er hann fastar vm daginn eptir. ok mataz eigi aðr liðr eykt. Sua skal hann nætrnar varna við kiöti þær sem logskyllt er at fasta sem vm

---

a Jfr Sk., c. 26.

---

¹ Der synes at være skrevet *hinir* (*hin^r*), hvilket vi have rettet til *hinum*. ² Saaledes. Der er først skrevet *vtan*, hvorefter *Bogst*avet æ er skrevet over *Linien*. ³ *Punctum* er tilføiet. ⁴ *Bogst*avet t er skrevet to Gange, i Slutningen af den ene Linie og i Begyndelsen af den næste (*mat a z*).

daghinn. þa skal nott vera (s. 152, b) a haust ok a vætr er maðr ma eigi sia¹ dagh ok væri hann þar er hann mætti sia j haf vt j væðri skylausu. þa skal nott vera a sumar er sol gengr vm norðr att. þat er norðr att er sol er komin j bæggia ætt norðrs ok vtnorðrs. ok til þess er hon er komin j bæggia ætt norðrs ok landnorðrs. þa er maðr fastar vm nott ok skal hann hafa þurran mat. þat er þurr matr gras ok alldin ok jarðar a vöxtr² allr. þat a maðr ok at æta er hann fastar fiska allzkyns ok huali aðra en rostung ok sel. þat skal þa æta er kiöt ætt er. Rosshual skal eigi æta ok nahual ok rauð kæmbing.

23. huerso þær sakir skal sokia er goraz vndir kristinna laga þætti³.

Þat er mællt vm sakar þær allar er nu eru taldar j kristinna lagha þætti at þeim saukum skal stefna heiman ok kuæðia til heimilis bua .ix. a þingi þæss mannz er sottr er vm skoggans⁴ sakir ok fiorbaugs sakir nema maðr hafi stefnt vm fiolkyngi. þar skal kuæðia til tolftar kuiðar. En vm þriggia marka sakir ok vtlægðir þar skal kuæðia til heimilis bua fim a þingi þæss mannz sem sottr er. Sua settu þeir ketill byskop ok þorlacr byskop at raði auzurar ærchibyskops ok sæmundar ok margra kenni manna annarra kristins doms balk sem nu var tint ok vpp sagt.

---

a Jfr. Sk., c. 26, S. 41¹⁹.

---

¹ De to første Bogstaver af dette Ord si ere bortsmuldrede ved den ovennævnte Beskadigelse af Skindbogen. ² Rettelse for vöxt. ³ Overskriften er meget afbleget og utydelig, og navnlig ere de to sidste Ord usikre; den af os antagne Læsning er stemmende med Indholdsfortegnelsen, ovenf. S. 91. Capiteltallet 23 staaer skrevet med sort Blæk i Enden af Overskriftens første Linie, efter Bogstaverne huer i det første Ord. ⁴ Saaledes.

her segir vm tiundar gerðir at logum¹ (S. 153, a)

Þa er liðit var fra hingatburð vars herra iesu² kristi m. xc.³ ok vj. vætra sextanda ari byskopsdoms⁴ virðuligs herra Gizurar⁵ skalahollz byskops var þesse tiundar gerð logtekin. jfir allt jsland bæði af lærðum monnum ok leikfolki sem her fylgir.

24. hvers o menn skulo tiunda fe sitt.⁶

Þat er mællt j logum at menn skulo tiunda fe sitt allir her a landi logtiund. þat er logtiund at sa maðr skal gefa sex alna æyri a tuæim misserum⁷ er hann a tiutigu fear sex alna avra. Sa maðr er hann a tiu sex alna aura fyri vtan fot sin hvers daghs buning skulld laust sa skal gefa alin vaðmals eða

---

a Jfr. Sk., c. 28.

---

¹ Denne Overskrift, der er rødmalet, begynder i samme Linie, hvori forrige Capitel slutter. Den findes nederst paa S. 152, b, hvorefter det Følgende, der er skrevet med sort Blæk, findes øverst paa S. 153, a. Begyndelsesbogstavet Þ er af Storrelse som de sædvanlige Capitelinitialer. Tiendeloven efter denne Skindbog (c. 24—32) er aftrykt i Dipl. Isl. I, 120—128. Capitlerne i Membranen svare saaledes til Paragrapherne i Dipl. Isl.: c. 24 til § 1—6; c. 25 til § 7—9; c. 26 til § 10—13; c. 27 til § 14—17; c. 28 til § 18; c. 29 til § 19—23; c. 30 til § 24; c. 31 til § 25—36; c. 32 til § 37—43. ² Skrevet jhu med Streg over det midterste Bogstav. ³ Ordet kristi (der synes at begynde med x) og m. xc. ere tildels bortsmuldrede og optagne her efter Dipl. Isl. ⁴ Den første Del af dette Ord er tildels bortfaldet ved det i Skindbogen værende Hul. ⁵ Rettelse for gizuar. ⁶ Denne Overskrift, der er rødmalet, begynder i samme Linie som Ordene her fylgir, hvorefter Texten følger i næste Linie. Bogstavet Þ er som de sædvanlige Capitelinitialer. Capitel-tallet 24 er skrevet med sort Blæk i Overskriftens første Linie. ⁷ Rettelse for misseru.

vllar reyfi. þat er .vj. geri hæspu eða lambs göru. En sa er a .xx. aura sa skal .ij. alnar. En sa er a .xl. sa skal þriar alnar. En sa er a halft hunddrat sa skal fíorar alnar. En sa er a .lxxx. aura sa skal fim alnar. En sa er a¹ tiutigi aura. sa skal sex alnar. Þat fe þarf eigi til tiundar at tælia. er aðr er til guðs þakka lagit. huart sem þat er til kirkna lagit eða til brua eða til salu skipa hvart sem þat fe er j londum eða lausum aurum. Prestar þurfu eigi at tiunda þat fe er þeir eigu j bokum ok j messu klæðum ok þat allt er þeir hafa til guðs þionostu. tiunda skulo þeir annat fe. Búss af læifar þarf maðr eigi at tiunda vm var. ef hann hælldr bui sinu. (s. 153, b) En ef hann bregðr bui eða selr hann or bui þa skal hann þat tiunda. Guðorð² þarf eigi til tiundar at tælia. vælldi er þat eun eigi fe. Eigi skal vmögum fe ætla þo at hann æigi fram at föra. Rett er at þeir þurfa menn allir þiggi tiundir er eigi skulo giallda.^a

25. vm samkuamur. 25.³

^bSamkuamu skulo menn æiga vm haust j repp hverium eigi fyrr en fíorar vikur lifa sumars ok skipta tiundum. Skipt skal tiundum drottins dagh hinn fyrsta j vetri. Fim menn skal til taka j repp hverium at skipta tiundum ok matgiöfum ok sia æiða at monnum þa er bezt þikkia til fallnir huart sem þeir erv gríðmenn eða bændr ok sökia menn vm laga af brigð.

^a Her findes ikke Bestemmelserne om at den, der skal betale Thing-reiselønsafgift, er tiendepflichtig, om Tiendefrihed, naar man har Slægtninge at forsørge ved sit Arbeide, og om at Kvinder skulle betale Tiende ligesaa vel som Mænd.

^b Jfr. Sk., c. 29.

¹ Tilføiet. ² Saaledes. ³ Capiteltallet 25 er her skrevet med rød Farve som en Del af Overskriften, og tillige med sort Blæk i Margen.

"Hverr maðr er skyldr at vinna æið at fe sinu. þa er hann er .xvj vetra gamall. Ænda skulo allir eið vinna a hverium þrim vætrvm. Griðmenn skulo æið vinna fyrri bonda æða sialfældis menn. Fyrri þeim bonda er rett at þeir vinni æiðinn er þeim monnum þikkir þat fullt sem til eru teknir at sia æiða at maunnum j repp hverium. Eru bøndr skylldir at segia til tiundar þeirra a samkuamu. ^bÞar skal maðr giallda vartiund sem skipt er hausttiund hans. En ef þat er hvergi þa skal giallda þar sem hann er vistfastr marteins messu (s. 154, a).

26. *vm eiða at fe sinu.¹*

^c*S*kylldr er hverr maðr til þeirrar samkuamu at fara er hann a tiund ² at gera eða fa annan mann fyrri sik þann er logskilum halldi vpp fyrri hann. ok handsaul se at þiggiandi. Ef hann kemr eigi sialfr fyrri miðian dagh ok engi af hans hændi þa verðr hann vm þat sekr þrim morkum ok skal hann þa tiund giallda sem skipt verðr a hændr honum. Þar skal tælia fe manna hversu mikit fe hverr æ. skal virða lond ok lausa aura til sex alna aura ok skal þat fe virða er at log fardögum var skulldlaust. Sialfr skal hverr virða fe sitt. ok tælia.³ Enn þa er hann hefir talit fe sitt ok virt þa skal hann taka bok j hond ser eða kross ok nefna vatta j þat vætti skal hann kvæða at ek vinn æið at bok logæið ok segi ek þat guði at ek a sua fe sem nu hefi ek talit æða minna.⁴ En ef hann vill

---

a Jfr. St., c. 38, S. 48²; K., c. 260, S. 214²⁰; 50, c. 17; Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Jfr. Sk., c. 33, S. 53¹⁰.

c Jfr. Sk., c. 29, S. 45⁸.

---

¹ Overskriften er meget afbleget; Capitelallet 26 er skrevet i Margen. ² Tilføiet. ³ og ⁴ Punctum er tilføiet.

eigi eið vinna þa er hann er beiddr þa verdr hann sæktr vm þat þrim morkum en þa er hann bæiddr er hann er bæðinn. Hans tala skal standa¹ sialfs. ok skal af þui gera tiund nema hann sværi til² fiorðungi minna en se. En ef hann sverr til fiorðungi minna en se þa verðr hann sæktr vm þat .xij. morkum ok skal hann sua mikla tiund giallda sem samkuamu menn tælia ok skipt (s. 154, b) a æ hond honum æiðlaust. Þar er maðr hefir eið suarðan. ok skal hann sua tiund³ af gera sem hann hefir til suarit nema fe hans⁴ þuerri eða vaxi tiutigum. Ef fe hans þuerri tiutigum⁵ þaðan j fra er hann hefir suarit ok er honum rett at fara til samkuamu ok telia fe sitt ok vinna æið at ok gera þar tiund af er hann suerr til. Nu vex fe hans tiutigum⁶ eða mæira þa er honum rett at fara til samkuamu ok segia til þess ok gera þar tiund af. Nu byggia repps menn at meira hafi væxit fe hans en hann seger eða uili⁷ hann ekki fra segia þo at fe hans hafi vaxit tiutigum eða meira. þa eigu samkuamo menn at gera honum orð at hann komi til samkvamu ok vinni æið at fe sino j annat sinn. Ef hann vill eigi vinna eiðinn j annat sinn þar er samkuamu menn vilia. þa verðr hann sekr vm þat tolf morkum ok er þat æiðfall ok skal hann sua mikla tiund giallda sem samkuamu menn telia ok þeim giallda sem þeir raða at⁸ at kveða. Þat er ef manni verðr æiðfall ok eigo hrepps menn sok þa. hverr þeirra er fyrst vill. Sok þeirri skal stefna at logheimili þess

---

¹ Rettelse for stand. ² Skrevet til sværi, men ved Mærker over Ordene er betegnet, at sværi skal gaae foran til. ³ De to første Bogstaver af dette Ord ere bortfaldne ved det anførte Hul i Skindbogen. ⁴ Det Samme gjælder tildels om Ordene fe hans. ⁵ Ordene Ef fe hans þuerri tiutigum ere tilføiede som udelatte ved Uagtsomhed; ligeledes er Punctum foran disse Ord tilføiet. ⁶ Den første Del af dette Ord er bortfaldet ved Skindbogens Beskadigelse. ⁷ Istedetfor det første Bogstav u har Skriversen først villet skrive eð. ⁸ Saaledes; Dipl. Isl.: æ.

er sotr er. ok telia hann sækian vm þat tolf morkum ok kuedia til heimilis bva hans fimm a þingi. Ef kviðr berr a hann æið fallit ok skal domr döma sex merkr þeim er sotti. en aðrar sex skulo fylgia annarri tiund.

27. vm tiundar skipti a haust.¹

Repps menn þeir sem til erv teknir skulu skipta hvers mannz tiund j fira staði nema minni se en eyriss tiund. en þa er þo rett at hon hverfi j æinn stað. Fiorðung einn tiundar skal gefa þurfa mo (s. 155, a) nnum.² jnnan hrepps monnum þeim sem til vmaga biargar þurfu at hafa a þeim misserum ok skipta með þeim. gefa þeim meira er meiri er þörf. Eigi a tiund or repp at gefa nema³ sam kuamu menn verði a þat sattir. ok þikki vtan hrepps monnum meiri þörf. þat fe er gefa skal þurfa monnum. þat skal vera j vaðmalum eða varar fældum j vllu eða j giörum. mat eða kuikfe ollu aðru⁴ en rossum. Þat skal golldit vera þeim monnum er við skulo taka ok fram komit at marteins messu. Ef þa er eigi fram komit ok verðr sa sækir vm þat .vj. morkum er giallda skyllði. þurfa maðr sa er til handa⁵ var skipt. hann er aðili at sök þeirri. bæði sækianði ok sælianði. Sa er annar aðili er til soknar er tekinn j reppinum. ok tiund skipti til handa honum. Sok þeirri skal stefna at logheimili þess sem sotr er. ok kuædia til bua fim a þingi. þa er næstir eru stefnu staðinum. þeim manni er rett at stefna heima at sin⁶ er tiund skipti til

---

a Jfr. Sk., c. 30.

¹ Capiteltallet 27 er her anført med sort Blæk; den øvrige Del af Overskriften er med rød Farve og maa være skrevet senere end Capiteltallet, idet Tallet 27 staaer imellem Bogstaverne hau og st i det sidste Ord. ² Punctum er tilføiet. ³ Tilføiet. ⁴ Dipl. Isl.: oðrv. ⁵ Rettelse for bonda. ⁶ Tilføiet.

handa honum. hinn fimta dagh viku er fiorar vikur eru af sumri. ef eigi er aðr fram komit. Rett er at hann taki þann dag við vaðmalum til handa þurfa monnum ef hinn vill þa hafa golldit. eigi er hann þa'skylldr at taka j aðru¹ fe nema hann vili. Ef eigi kemr þann dag fram þa skal sa maðr er til soknar er tekinn (s. 155, b) ganga vt j tun at sin eða sa maðr er hann sælr sok ok nefna vatta at þui at hann er buinn at taka við tiund þeirri er hiun skylldi giallda ok nefna hann ok kuæða a hversu mikit feit er ok hann sær engan þann er gialldi halldi vpp fyri hann. Hann skal nefna vatta j annat sinn at þui vætti skal hann kuæða at ek stefni honum ok nefna hinn vm þat er hann hælldr tiund fyri honum ok nefna þurfamaunninn ok tæl ek hann sekian vm þat sex mörkum. ok giallda fiorðunginn tuennom giolldum sua sem buar virða þann luta er vgolldinn er. ef sumr er v golldinn. stefni ek til giallda ok til vt göngo vm fe þat ok kveða æ hvar hann stefnir til þings ok stefni ek lögstefnu. Hann skal kueðia til fimm bua a þingi þaðan fra er hann stefndi.

28. vm byskops tiund hverso sökia skal²

^a ANNAN fiorðung tiundar skal hafa byskop. Þat fe skal vera j vaðmalum eða j varafelldum³ eða j lamba giörum j gulli. eða j brendu silfri. þar er byskop ferr. vm fiorðung skal hann segia til at⁴ kirkiu soknum j hrepp hverium hverr við þeim fiorðungi skal taka er hann skal hafa. Þar er mælltr æindaghi a fe þui er menn skulo byskopi giallda hinn fimta dagh viku

---

a Jfr. Sk., c. 31.

---

¹ Dipl. Isl.: oðru. ² Capiteltallet 28 er skrevet i Margen. ³ Saaledes (ikke vararf.). ⁴ Tilføiet.

er fíorar vikur eru af sumri. at logheimili þess mannz er byskop bauð vm at taka við fe þui. Rett er þo at fyrr se (s. 156, a) golldit¹. Ef þa kemr *eigi fram þa skal sa er retrr er sökiandi ganga vt j tun² at sin ok nefna vatta at þui at hann er buinn við at taka fe þui er hinn skylldi giallda ok nefna hann ok kuæða a hversu mikit feit er ok hann ser *eigi þann mann er þat gialld jnni af hendi. Honum er þar rett at stefna sua vm þenna fiordung tiundar sem vm hinn er fyrr var³ vm tint. Þat er honum ok rett at stefna siðarr vm þat fe at logheimili þess er giallda skal. Þess a hann ok kost at segia byskopi til ok lata hann heimta sua sem hann vill.**

29. *hverso sækia⁴ skal vm kirkiu tiund ok presta.⁵*

^aNu eru eptir tueir fiordungar þat er half tiund hvers mannz þat skal leggja til kirkna ok til presta ræiða. sua til hveirrar kirkiu sem byskop skiptir tiundum til ok ræiða þeim manni j hond er kirkiu þa varðveitir er tiundinni er til skipt. Hann skal kaupa at presti tíðir sua sem hann ma við komaz ok þa hluti aðra til kirkiu þurftar er hafa þarf. sem fe þat vinnz til. Sua skulo menn giallda tiund af ollum böum j heraði til kirkna sem byskop hefir boðit hverigir sem æ bolstoðum bua. Bondi sa er⁶ a kirkiu bö þeim byr er tiundum

---

a Jfr. Sk., c. 32.

---

¹ Bogstaverne go ere skrevne to Gange, nederst paa S. 155, b og øverst paa S. 156, a. ² Bogstavet t er skrevet to Gange, sidst i den ene Linie og i Begyndelsen af næste Linie. ³ Skrevet var ar. ⁴ Skrevet sækia ⁵ I Margen 29. Ligeledes er i Margen skrevet n, til Erindring, naar Begyndelsesbogstavet N senere skulde skrives. ⁶ Skrevet to Gange (er ær).

er til skipt hann er rettr heimtandi ok (s. 156, b) sekiandi ok sæliandi þeirrar sakar ef hann vill. En ef hann vill eigi þa er rettr aðili þeirrar sakar lærðr maðr sa er kirkjuþionnar. sa er til kirkju þurfta vill feit hafa. Fjórðung tiundar þann er til presta reiðu skal leggja. þann skal giallda j vaðmalum eða j vararfældum eða j lambagiörum j gulli eða j brendu silfri. En þann fjórðung tiundar er til kirkju þurfta skal leggja þann skal giallda j vaxi eða viði eða j reykelsti j tíöru eða lereptum nyium þeim er höf se til kirkju bunadar sua sem getr at kaupa með vaðmalum j þui heraði. Rett er þo at vaðmal ein se golldin. Þat fe skal golldit hit siðarsta hinn fimta dagh viku er fiorar vikur eru af sumri. En ef eigi kemr þa fram þa skal sa er heimtandinn er stefna þann dagh vm j tuni a kirkju bönum þeim er tiundinn a til at hverfa. ok sökia sua vm sem vm aðra tiund. Hann skal stefna sinni stefnu vm hvarn fjórðunginn ok lata varða sex merkr j hvarutveggja¹ stað halldit. kostur er ok at stefna einni stefnu vm baða fjórðungana. ok fylgia þa ein alog þui at einn er aðili at baðum².

30. vm varþinga stefnur vm tiundar mal³

^aRett er at stefna heiman til var þinga vm tiundar mal þar er menn eru samþinga. ok rett er at lysa a var þingi j þingbrekku. vm tiundar mal ef þeir (s. 157, a) eru samþinga ok sökia þar j dom ef hinn er þar er sottr er. Þo er rett vm byskops fjórðung at sökia þo at sa se eigi þar er sottr er. Ef

---

a Jfr. Sk., c. 32, S. 50°.

---

¹ Saaledes. ² Rettelse for ba um ³ Overskriften er tildels utydelig. Capitelallet 30 er skrevet med sort Blæk i samme Linie, hvori Overskriften ender.

lyst er a þingi þa skal kuæðia til heimilis bua fim a þingi þæss er sottr er.

31. vm omaga tiund ok islendzkra kaupmanna¹

Ef maðr hefir vmaga eyri at varðveita þann er hann tekr vöxtu af. ok skal hann þat fe allt sua tiunda er vndir hann berr sem hann ætti sialfr. Jslendzkir menn allir skolu tiunda fe sitt. En vtlendzkum monnum ef þeir koma vt higat er eigi skylt at tiunda her fe sitt aðr þeir hafa verit her þria vætr samfast. nema þeir geri bu fyrr. En þat vár skulu þeir tiund gera er þeir gera bu ok þau misseri eptir. En ef varir landar fara hæðan ok egu þeir fe epter. þa skal sa maðr giallda tiund af er varðveita hefir. þat fe. En af þui fe er hann hefir j brott með ser. er homum eigi skylt at giallda her tiund. þo at hann se allengi j brott. En ef hann kemr vt higat þa skal hann giallda tiund af þui fe er hann hefir vt með ser. hinn næsta vætr eptir er hann hefir vt komit aðr vm sumarit þo at hann se j görðum orlændis. Ef maðr kemr vt higat ok hefir vaxit fe hans eða þorrit eða hann hefir eigi fyrr æiða at vnnit ok er hann skylldr at vinna æið at fe sin (s. 157. b) u² ef menn vilia beiða hann. Ef hiun eigu fe saman þa skal karlmaðr vinna eið fyrir fe þeirra beggia. Ef karlmaðr ok kona eigu fe saman þo at þau se eigi hivn ok skal karlmaðr vinna þar eið. Ef karlar eigu fe saman ok er³ rett þo at annarr vinni þar eið. Ef þeir mætaþ við ok vill hvargi vinna. þa er sok við hvarntveggia. Sa skal eið vinna fyri fe hvert er lograðandi er fearins. Ef vöxtu berr vndir menn af þess fe er vtan landz

---

a Jfr. Sk., c. 33.

---

¹ Capitelaltet 31 er skrevet med sort Blæk sidst i Overskriftens øverste Linie. ² Denne Spalte er skrevet med en anden Haand. ³ Tilføiet.

er ok skal hann þat fe sua tiunda sem voxþ ber¹ vndir hann af vmaga eyri. Þar skal maðr tiund giallda j þeim repp sem hann æ lögheimili þau misseri hvar sem fe er. Rett er at settaz a tiundar mal meðan eigi er stefnt vm. þo er rett at settaz æ þo at stefnt se vm ok skal eigi meira niðr falla alaganna en helmingrinn. Ef maðr tekr minni satt en þriar merkr. ok varðar honum þat þriggia marka sekt ok a sa sok er vill. Ef tiund gelldz eigi heima j heraði enda er eigi stefnt vm þa² er rett at lysa hitt næsta sumar eptir æ alþingi at lögbergi. Jnnan repps menn eigu at lysa fostv dagh ok þuatt dagh vm tiundar mal ok þeir menn er af þeim taka. Ef repps menn hafa eigi lyst fyri helgina þa er rett eptir helgina hverium at lysa er vill til þess domar fara vt. Sa er lysa vill vm tiundar mal hann skal ganga til lögbergs ok nefna ser þar vatta. at þui vætti skal hann kuæða at³ ek lysi sok æ hendr⁴ honum. ok nefna hann vm þat at (s. 158, a) hann hafi halldit þeim fiorðungi tiundar ok kuæða a hvern sa er. tel ek hann sækian vm þat .vj. morkum ok giallda þann luta er v gollinn er tvennum giolldum sem buar virða. ok kuæða a hvar hann lysir til doms. ok lysi ek loglyingu. Þar er maðr lysir vm tiundar mal. ok skal hann kuæðia til heimilis bua fim þess er sottr 'er. En þar er maðr stefner heiman vm tiundar mal. þar skal hann kuæðia til bua fim a þingi þa er næster eru stefnustaðinum. Engi er hruðning til vm þa bua nema at leiðar lengð. Eigi skal spæll mæta a tiundar malum ef rett er höfðut sökin.⁵ Ef maðr tekr gagn sok vpp j gegn tiundar mali. ok a eigi at mæta þa sok nema hon se fiorbaugs sok eða mæiri. mæta skal ef tiundar sok er.⁶ þi⁷ at eins

¹ Skrevet b²ri. ² Dipl. Isl.: þá. ³ I Skindbogen er her Punctum, hvilket vi have udeladt, da at vistnok hører til det Følgende. Skrevet to Gange. ⁵ og ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Saaledes.

er rett at lysa a þingi ok sökia hit sama sumar vm tiundar mal ef sa er a þingi er sottr er. þo er rett at sokia vm byskops fiordung þo at sa se eigi a þingi er sottr er. Eigi skal tiundar sök fyrnaz hælldr ænn onnur fearheimting. Ef maðr gælldr eigi hin fyrstu misseri þa er hann atti at giallda. þa skal stefna at logheimili þess er sottr er eða lysa a þingi.

32. vm tiunda sokn¹

^a Þar er maðr stefnir heima at sin þa er² .iiij. vikur erv af sumri vm tiundar (s. 158, b)³ mal. ok a domr at döma at giallda j þeim sama staðinum fiortan nattum epter uapna tak jnn stöðu ok sex merkr alaga ok skal þeim döma þreiar merkr er sökiv. en aðrar þriar skulo fylgia þeim fiordungi tiundar sem vm er stefnt. Enn ef stefnt er at lögheimili þess er sottr er ok skal þar þa döma at giallda innstöðu ok a lög fiortan nattum eptir vapna tak. Enn ef lyst er a þingi um tiundar mal. ok a domr at döma jnnstöðu ok alog at logheimili þess er sottr er ok skal þar þa döma fiortan nattum eptir vapna tak. En vm viti oll þau er her fylgia ok vt legðir þar skal doma sex alna aura. ^b Hin sömu eru viðrlög vm tiund huægi længi er halldit er. ok skal við hin sömu gögn sökia. ^c Hverr maðr er tiund gerir skal giallda lysi toll til graptar kirkiu .ij. alnar vaðmals. eða .ij. aura vax. Rett er þeim at giallda .ij. merkr lysis er eigi gera skipti tiund. .iiij. alnar þo at hiuna se. Nu gefr maðr fe bornum sinum ok abyrgiaz þau sialf. þa skulo þau gera tiund ok giallda lysitoll.⁴

^a Jfr. Sk., c. 33, S. 52²⁷.

^b Jfr. St., c. 45, S. 55¹⁹; Ab., c. 17; nærv. Hdskr., c. 44; findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

^c Resten af Capitlet findes, foruden her, alene i Ab, l. c.

¹ I Margen 32. ² Skrevet over Linien. ³ Herfra er en anden Haandskrift til Linie 16 þess. ⁴ Punctum er tilføiet.

33. *vm tíðakaup presta*¹

^aEindagi er a tíða kaupi presta hinn fimta dagh viku er .vij. vikur erv af sumri við alla þingunauta ok liggr við half fimta mörk² sex alna aura ef halldit er. ok er at heimili prestz stefnu staðr vm tíða kaup hans við alla þingu (s. 159, a)³ nauta.

34. *ef maðr vinnr fleira a hatidom en lofat er*⁴

^bÞat er mælt ef maðr vinnr fleira en lofat er a þeim fimtan dogum er meira halld er a. at þat varðar fiorbaugs garð ok a sa⁵ sök þa er vill. Rett er manni at biarga fe sinu ok andvirki sem rumheilagt se ef von er at elldr eða ofviðri eða vötn eða skriður mæði⁶ elligar.

35. *nymöli vm arfsol.*⁷

Þeir menn er fe hafa gefit með ser hvart sem er meira eða minna at leyfi ærfingia til byskops stola eða munklifa her a landi. ok hafi þeir raðit staðfestu vmögum sinum. þa skal eingi ripting til vera þo at eigi komi buar til at vinna eíða. ok þo at aðrir⁸ verði ærfingiar enn þa voro er arfsalit var. ok er þo eingi riptingh til.

a Jfr. Sk., c. 10, S. 24¹³.

b Jfr. St., c. 52; K., c. 268, S. 218¹⁹; 181, c. 16.

c Jfr. Sk., c. 27, S. 43³.

¹ Capiteltallet 33 staaer med sort Blæk imellem Bogstavet a og de foregaaende Bogstaver af Ordet presta. ² Skrevet m⁷ örk. ³ Denne Spalte S. 159, a (dog maaskee med Undtagelse af det første Ord nauta) er skrevet med en anden Haand, den samme, som findes paa S. 157, b og den første Del af S. 158, b; see ovenf. S. 142 og 144. ⁴ Capiteltallet 34 er skrevet med sort Blæk imellem Ordene en og lofat. ⁵ Tilfoiet. ⁶ Saaledes; maaskee Feilskrift for meiði. ⁷ Capiteltallet 35 er skrevet med sort Blæk i Enden af Overskriftens første Linie. ⁸ Rettelse for aðr.

36. *vm satta leyfe* 36.¹

^aÞat er mælt þar er² *byskop færri monnum satta leyfi* enda hallda menn eigi þat er *byskop hefir* til beðit at þat er þeirra lögsatt sem *byskop segir* til at lögbergi ok hverfa sakir *vm beargir vndir aðila frumsakar ef þeir vilia gaum at gefa.* en elligar hverfr vnder *byskop.* sua a³ at fara *vm fe þeirra ok vm ferans doma sem byskop kueðr æ.*⁴

37. *vm skirslor.*⁵

^bByskopar skulo gera skirslor optarr en *vm sinn ef þeim* þikker þess þurfa um faðerni manna ok skal su skirsla rett sem siðarr er gor.⁶

a Jfr. tildels St., c. 162, S. 191.

b Jfr. Sk., c. 9, S. 20¹⁴.

¹ Capiteltallet 36 er skrevet med sort Blæk i Overskriftens første Linie og tillige med rød Farve som en Del af Overskriften. ² Skrevet over Linien. ³ Tilføiet. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Capiteltallet 37 staaer med sort Blæk i Overskriftens første Linie imellem Bogstaverne ski og rslor. ⁶ Resten af denne Del af Skindbogen, Cap. 38 – 67, er trykt i Udgaven af Grágás efter Konungsbók, II, S. 235 – 252. Den næste Spalte, hvor den tidligere Haandskrift igjen indtræder, begynder med Ordene *vera* at lögum, S. 235⁷. Ved Capitlerne 38 – 46 og 48 – 66 er med samme Haand, hvormed Texten er skrevet, anført Capiteltallet for hvert Capitel med arabiske Tal med sort Blæk enten i Margen eller i de Linier, hvori Overskriften har Plads. Tillige er Capiteltallet med rød Farve som en Del af Overskriften anført med arabiske Tal ved c. 43, 48, 53, 55, 56 og 60. Ved Capitel 67 er dette ligeledes Tilfældet, medens der her ikke tillige er nogen Anførsel af Capiteltallet med sort Blæk.

IV.

A. M. 135 4to, Arnarbælisbók.

her hefr upp kristinna laga þatt sua sem þeir
settu ketill biskup ok þorlacr biskup runolfs son
ok sæmundr hinn frodi ok markuss logmadr at radi
özörar erchibiskups ok margra anara kenni manna
ok logmana ok allra anara lanz manna sem her
byriaz nu i guds nafni¹

1.

Þat^a er upp haf laga vorra at aller menn skulo uera kristner
her æ landi. ok trva æ ein gud fodur ok son ok helgan
anda. Barn hvert er alit er skal færa til skirnar sem
fyrst ma. med huerigre skepno sem er. ef manz hefir raudd.
Ef fadir barns er hia. ok skal hann færa barn til skirnar ok
sa madr er hann bidr til. Ef eigi er fadir barns hia þa skal
bondi sa færa barn til skirnar. er uist ueitir konunni er lettari

---

^a Jfr. Skálholtsbók, c. 1, ovenf. S. 1, og de der anførte Haandskrifter.

---

¹ I den foregaaende Del af denne Membran findes blandt Andet Jónsbók og Biskop Arnæs Christenret. Efter dennes Slutning paa Skindbogens S. 175, første Spalte, begynder den ældre Christenret med den her anførte rødmaalede Overskrift, som findes øverst S. 175, anden Spalte. Lige efter Overskriften følge i næste Linie Ordene þat er upp haf. Capiteltallet er tilføjet af os.

er ordin. ok sa er hann bidr til. Ef huargi er þeirra til. ok skulo þeir men færa barn til skirnar er þar ero logfaster inan hus. Ef þeir ero eigi til. þa skulu þeir er næstir bua. Ef madr hefir eigi syslo æ at færa barn til skirnar sa er skylldr er til. æða syniar farar ef hann er beiddr. ok vardar þa fiorbaugs gardr huorum tueggia þeira ok skal sa eiga sok er uil ok skal sok þeirri stefna heiman. ok kuedia¹ til heimilis bua ix. a þinge þess manz er sottr er. Bondi er skylldr at ala þa menn er barn færa² (s. 176. a) til skirnar. þria menn fulltida ok barn en fiorda mann. ok hros æða eyk ef þeim fylger. Ef hann a fe minna en hann eigi þingfarar kaupi at gegna. þa æ hann at lia þeim husrum. ok selia þeim mat ok hey sem buar uirda. golldit skal matar uerd a xiiij natum ok heys. Ef bondi syniar þeim uistar. æða þess beina sem til er mælltr. þa verdr hann utlagr³ um þat iij. morkum. ok á sæ sauk er uistar er syniat. stefna skal þui male heiman. ok kuedia⁴ til heimilis bua v. æ þingi þess manz er sottr er. a þeir menn er barn færa til skirnar. skulo fara til logheimilis prestz nema þeir finni hann fyr. ok bidia⁵ hann at hann skiri barn þat. Ef hann syniar þeim þa vardar þat fiorbaugs gard. ok eigv þeir sok er barn færdu til skirnar. ok skal stefna sok þeirri heiman ok kuedia til heimilis bua ix æ þingi. Ef þeir hitta prest æ fornum uegi. ok lætr hann rett skirn uppi. at hann lati at logheimili sinv. ef hann hefir eigi leingr uerit heiman. en dags stund. Ef prestr hefir um nott heiman uerit. æða lengr. ok hita⁶ menn hann æ fornum uegi. ok bidia hann at

---

a Jfr. Sk., c. 2.

---

¹ Rettelse for kueda. ² Skrevet to Gange, nederst paa denne, og øverst paa næste Spalte. ³ Rettelse for utlægr. ⁴ Rettelse for kueda. ⁵ Rettelse for bidi. ⁶ Saaledes for hitta. En lignende Anvendelse af en enkelt Consonant for en dobbelt findes, som det sees, ofte i denne Membran.

hann skiri barn. ok lætr hann rett skiru uppi at hann lati at kirkio bæ hinum næsta ef barn er eigi¹ siukt. Ef sott er æ barne ok skal þar skira sem uatni nair fyrst. Prestr skal eigi fara sua heiman nott æða lengr at hann hafi eigi reidv med ser. at barn megi skira. Ef hann fer sua heiman. ok uerdr hann sekr um þat iij morkum. ef hann kemr i onga (s. 176, b) raun. En ef hann kemr i raun um. ok stendr þat fyri skirninni at hann hefir eigi reidu til þa uardar honum fiorbaugs gard. Ef barn elz i ut eyium. ef erfingi þess barns er hia. ok er hann skylldr at færa barn til skirnar. ok budu nautar hans. ok þeir menn allir er a megin landi ero skyllder at færa barn til skirnar. Sa er skylldr at lia skips sem bedin er². ok fara med þeim huer er beiddr er. sua sem fyrst ma fyri uedr sakar. Bondi er skylldr at ala þa menn .v. er vtan ero komnir ok barn inn vi man. þeir skulo feria þa menn aptr er barn færdu til skirnar er utan færdu. Ef cona uerdr leittari³ æ fornum uegi. ok ero foronautar hennar skyllder at færa barn til skirnar. æða þeir sem fyrster ero til bednir. ef sa madr færir eigi barn til skirnar er skylldr er til. æða madr syniar homum farar æða skips æða eykiar at naudsynia lauso. ok uardar þat fiorbaugs gard. ok skal sokum þeim heiman stefna. ok kuedia heimilis bua ix⁴ til æ þingi þess er sottr er. Ef barn er sva siukt at uid bana er hætt. ok nair eigi prestfundi ok æ v lærdr madr þa at skira barnit. Ef þat er at bonda husi ok skal taka uatn ikeralldi. Ef barn uerdr siukt a fornum uegi. ok skal fara þagat sem uatni nair. æða sio ef eigi nair uatni. hann skal sua mæla. Vigi ek þig uatn. ok gera kross æ uatninv med hendi ser inni hægri j nafni fodur. þa skal hann anan gera kross æ uatninv ok sonar. þa geri

---

¹ Tilfoiet. ² Ligeledes. ³ Saaledes for lettari. ⁴ Først glemt, men derefter skrevet i Margen.

hann inn iij kros. ok annda hins hel (s. 177, a) ga. j kross skal hann bregda hinna hægri hendi uid huert ord þeirra þriggia. hann skal gefa nafn barnino sem þat skal heita. ok sua mæla. Skiri ek þig N° skal hann segja. ok nefna barnit. i nafne fodor. ok drepa barnino iuatnit. ok sonar. ok drepa barnino i uatnit i anat sinn. ok annda hinns helga ok drepa i it iij sinn. sua at þat uerdi aluát. þo er rett at um sinn se i drepit. æda hellt uatni æ æda ausit ef eigi verdr¹ rædrum at áudro. Nu nair eigi uatni. æda sio ok getr snio. hann skal sua gera krossa æ snionum sem æ uattni ok mæla slik ord yfir sem hann skylde æ uatnino. hann skal drepa barninu i snioin. ok lata fylgia aull þav ord sem þa er hann dræpi þui iuatn. hann skal bræda snioin með hondum ser. ok rida sua æ barnit at þat uerdi aluott. eigi skal drepa sua barnino i snio at þat sæki kuldi. sua at þui se vid bana hætt. helldr skal hann snio rida æ með hondum ser. Karllmadr æ at ueita skirn barnino. ef hann kann eigi þa er rett at cona kenni honum. þuiat eins skal fader skira barn sitt ef eigi er anar madr til. ^aEf fader skirir barn sitt. siukt. ok skal hann eigi² skylldr at skilia reckiu uid conu sina. fyri þa sok. þo at hann skiri barn þeirra fyri naud synia sakir. Sueinn vij uetra gamall skal skira barn ef eigi er ellri madr til. þuiat eins skal yngri sueinn skira barn ef hann kann bædi pater noster ok credo in deum. Skira skal cona barn ef eigi ero karllar (s. 177, b) til. ok uardar henni slikt sem karllmanni ef hon kann eigi.³ Eigi skal barn optar skira. þott skorti ord æda atferli. ef adr var skirt. j nafni fodor. ok sonar. ok heilags anda. enda hafí nockut uatt uordit. ^bSa madr sem barn hefir skirt skal fara til fundar

^a Jfr. K., c. 261; St., c. 5; see ovenf. S. 5, Note a.

^b Jfr. Sk., l. c., S. 5³.

¹ Tilføiet. ² Skrevet over Linien. ³ Punctum er tilføiet.

uid prest. ok kueda ord þau fyr honum er hann hafdi i barn skirn. ok segia til atferla huer fylgt hafa. Ef preste pickir su skirn rett ok andaz barn. þa skal þat grafa at kirkio ok syngia lik song ifir. En ef barn lifnar. þa skal prestr ueita þui alla reidu þa er upp er þadan er barni uar i uatn drepit. eigi skal skira barn i anat sinn ef presti pickir fyr rett at farit. Ef presti pickir eigi rett at skirn farit. huort sem skortir ord æda atferli onur ok anndaz barnit ok skal eigi at kirkio grafa. Ef barn lifnar ok skal prestr ueita þui fulla skirn. sua sem ecki se adr at gert. æda adr yfir syngit¹. ef barn andaz primsigt ok hefir eigi meiri skirn. ok skal þat grafa uid kirkiu gard ut þar sem mætiz uigd molld ok o uigd ok syngia eigi lik song ifir. Ef barn elz sua nær pascum æda huita dogum at madr uil fresta skirn framan til laugar dags fyri pascha æda fyri huita sunnu ok er homum þat rett ef barn er eigi siukt. skira skal barn þegar ef² siukt er. ef madr uill þuott dags at skirn bida ok skal hann fara til fundar uid prest. ok skal prestr rada huort hann uil skira barn fyr æda uil hann bida þuott dags at. Ef prestr fer eigi sua at skirn (s. 178, a) at biskupi picki rett. ok uardar þat fiorbaugs gard. ok æ biskup sok þa. tolf uetra gomlum korkum ok sua konum er skylt at kunna at skira barn ok þau ord ok atferli sem þar fylgia. ef menn kunna eigi fyri v ræktar sakar. æda uerdr eigi rett at farit þa er þorf geriz ok uardar þat fiorbaugs gard. ok æ biskup at rada fyri sok þeirri. manne huerium er hyginndi hefir til karllmanni ok cono er skylt at kunna ok hafí hann uit til credo in deum ok pater noster. ef hann uil eigi kunna ok hafí hann uit til. þa vardar honum þat fiorbaugs gard. ok æ biskup at rada fyri sok þeirri.

---

¹ Saaledes. ² Tilføiet i Henhold til andre Haandskrifter.

2. her segir um lika færslur

^aLik huert skal at kirkio grafa. ok færa til þat sem at kirkíu æ lægt. sua sem menn uerda bunir fyrst. Ef arftoku madr er hia hins andada. ok æ hann at færa lik til kirkíu ok sa madr er hann bidr til. Ef erfingi er eigi hia æda er hann eigi fulltida ok skal bondi sa færa lik til kirkíu er vist ueitti hinum andada sidarst. Ef huargi er hia erfingi ne bondi. ok skulo logfaster menn færa lik til kirkíu er þar ero næster ok taka af þui fe er hinn andadi atti. lerept æda uadmal at bua um lik. Ef sa atti eigi fe til. ok er sa skylldr at fa til at bua um lik. er lik færði til kirkíu.¹ æ uallt er monnum rett at bua um lik ok gera kistu at ok med at fara ok grafa nema iij daga á xij manudum. Pascha dag inn fyrsta ok iola dag inn fysta. ok fosto dag inn lánnga.² (s. 178, b) med æ at fara fosto dagin en eigi a þa at opna³ iord til þes at⁴ grafa lik. til þeirrar kirkíu skal lik færa sem biskup lofar groft at. bondi er skylldr at ala þann man er lik færir til kirkíu med fimta man ok hross æda eyk ef þeim fylgir. ef hann syniar þeim. ok er hann utlagr⁵ um þat iij morkum ok æ sa sok er uistar er⁶ syniat. stefna skal heiman ok kuedia til bua .ix æ þingi. Sa madr er kirkio uardueitir æ gropt uppi at lata. ok skal þar grafa sem hann rædr. ok prestr sa er þar er. lik skal eigi bera i kirkio bert æda blodugt. eigi skal þess manz lik i kirkíu bera er þat bodord hafdi er⁷ eigi atti kirkíu gengt medan hann lifdi. ef madr ber þess manz lik i kirkio er fra er skilt. ok skal hann bæta löstin xij aurum kirkionni. ef

---

a Jfr. Sk., c. 3.

---

¹ og ² Punctum er tilfœiet. ³ Rettelse for grafa. ⁴ Skrevet over Linjen. ⁵ Rettelse for utlægr. ⁶ Tilfœiet. ⁷ Saaledes.

hann uil eigi giallda. ok uerdr hann utlagr¹ um þat iij morkum ok æ þo at inna kirkio sitt fe. lik skal eigi grafa adr kolnat se. ef madr grefr adr kalt er. ok uerdr hann utlagr² um þat iij morkum ok a sa sok er uil. Ef menn hrapa sua grepti at ond uæri ibriosti ok ber þat kuidr at ond uæri i briosti þa er hann uar grafinn. þa uerdr þat at mordi. leg skulo oll uera iafndyr. hvart sem ero nær kirkiu æda fir ikirkio gardi. xij alnum skal kaupa leg under hvern man. nema barn se tan laust. þa skal halfu o dyra. vi alnir skal prestr hafa fyri liksong. sa skal giallda liksongs kaup er lik færir til kirkio ok sua legkaup. hann skal (s. 179, a) giallda æ kirkiu bæ þeim er lik. er grafit inn v dag uiku er iiij uikr³ ero af sumri þar i tuni fyri karlldyrum. Sa madr er kirkio uardueitir ok prestr a huarr at nefna uatta at um sitt fe ef eigi kemr fram. ok er rett at stefna um þar. ok telia hinn sekian um halldit iij morkum. hinn suarar rettu fyri sig ef hann baud þa er hann færði lik til kirkio at handsala þat fe i gialldága er þeir attu bader saman. ok skulo þeir þa taka þau hand sol. Sa er lik færði til kirkiu æ at hafa sitt fe af fe hins anndada. æda heimta at erfingia ef hinn atti eigi til. Ef hvargi atti til inn andadi ne erfingi. ok of tekrat þar fe sem eigi er til. þa skal ueita liksong ok leg. Ef til sums uidr⁴ en eigi til allz. ok skal til þess fyrst hafa at bua um lik med. þa á at kaupa liksong. legkaup a sidaz af at inna. Ef gongo madr andaz inni at bonda. ok skal bondi færa lik til kirkio. Ef inn andadi madr hafdi æ ser fe. ok skal þar af taka til þyrftar honum. Ef hann hefir þar meira fe æda atte hann i odrum stad. ok æ bondi at taka þat fe sa er honum ueitte vist þa er hann anndadiz. nema hinn uæri tekinn á uist æ fardogum. su er honum uæri uært uid ok gengr hann at sino

¹ Rettelse for utlægr. ² Rettelse for lægr. ³ Saaledes. ⁴ Gisning for uerdr.

radi i brutt¹ en eigi frenda. ok a bóndi þat fe at taka. er sa madr hafdi þagat er þar andadiz ok eigi meira.² þat fe eiga frendr er hinn andadi atti anars stadar.³ Ef madr andaz i ut eyium. ok ero þeir menn skyllder (s. 179, b) at færa lik til kirkiu er æ megin lande ero. ok þeir ætti at færa æda budunautar ef hann andadiz i fiski skala. sa æ skips at lia sem bedinn er ef hann æ til. Ef madr uarnar skips æda farar sa sem beiddr er. ok uerdr hann ut lagr⁴ um þat iij morkum. ef madr anndaz æ þingum æda leidum. ok skulo budunautar hans færa lik til kirkiu. Ef madr andaz æ þingvelli eda leiduelle eptir er menn ero brot farnar. ok æ sa madr at færa lik hans til kirkiu er næstr byr þeirra manna er ij huskarlla eigi med sialfum ser. En ef madr andaz æ þinguelli er menn ero a brot farnir. ok skal bondi sa færa lik til kirkiu er byr æ þing velle. Ef madr anndaz i farmanna budum. ok skulo budunautar hans færa lik til kirkio. ef madr anndaz æ fornum uegi. ok skulo foronautar hans færa lik til kirkio. Ef sior eda uotn kasta likum aland ok æ land eigandi⁵ at færa lik til kirkio. En ef fe rekr æ land med likum. ok skal þar aftaka til graptar þeim. ef fe er meira ok æ land eigande at hallda þui til dóms. Ef finz lik gongo manz i hága uti. ok á land eigandi at færa þat til kirkio ok eignaz fe þat er hinn hefir á ser.⁶ Ef hinn anndadi atti meira fe. ok eigu frendr hans þat. Ef lik finnz æ landi manz æda i husum. ok a land eigande at færa lik til kirkio. ok uardueita fe ef hinn hefir æ ser til handa erfingia. Ef lik finz æ fiollum uppi þeim er uatn foll deila merki. ok skal sa madr færa lik til kirkiu er næstr (s. 180, a) byr votnum þeim i heradi er niest⁷ spretta upp

---

¹ Saaledes. ² Punctum er tilføiet. ³ Ligeledes. ⁴ Rettelse for lægr. ⁵ Ordene æ land eigandi ere en Rettelse for Membranens land eigandi æ. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Saaledes.

likinu a fiallino. enda *eigi hann ij buskarlla ok of sialfvm ser.* pagat skal lik færa til herads er uotn falla. Ef lik finz i afrettum æda almenningum. ok a sa lik at færa til kirkio er næstr byr þeirra manna er a ij huskarlla. ok of sialfum ser. Ef *madr færir eigi lik til kirkio er hann er skyldr til at logum at færa ok uerdr hann utlagr¹ um þat iij morkum.* sa a sok er uil. *Stefna skal heiman ok kuedia til heimilis bua .v.* a þingi þess er sottr² er. Ef *madr er sottr um þat at hann hafi eigi fært lik til kirkiu.* ok of uerst hann þui male. ef hann getr þan kuid at hann hugde at sa *madr æti eigi at kirkiu lægt.* ok hann ætti eigi kirkiu gengt³ þa er hann lifdi. fellr þa ok nidr utlegd uid hann. En domr a at dæma a hendr honum at hafa lik til kirkio fært a xiiij nattum hinum næstum eptir uopna tak. Ef *madr færir þat lik til kirkiu er eigi atti at kirkio lægt.* ok uardar þat *fiorbaugs gard.* nema hann geti þann kuid at hann hugdi at sa *madr ætti at kirkiu lægt.* ok skal hann fra hafa fært æ xiiij nattum hinum næstum eptir þinglausnir ok bæta laust kirkiunni xij aurum. þriu ero lik þau er eigi skal at kirkiu⁴ grafa.⁵ þat er eitt ef *madr anndaz oskirdr.* anat er skogar manz lik. þess er u æll er⁶ ok oferiandi. þat skal ok eigi at kirkio grafa nema biskup lofi sa sem yfir fiordungi er. ok skal þa til kirkiu færa. þat er it iij at eigi skal at kirkio grafa. (s. 180, b) ef *madr uinnr a ser sialfr auerka þan er honum verdi at bána sua at hann uilldi hafa unnit.* nema hann gangi til skripta uid presta. ok fai idran. ok þa skal grafa hann at kirkio. ok sua þo at eigi nai prestfundi. ok segi hann olærdum manni at hann idraz ok sua þo at hann megir eigi tala ok geri hann þær iartegnir at menn finni at hann idraz i huginum þot hann megir eigi mæla. ok

¹ Rettelse for utlægr. ² Rettelse for sekr. ³ Rettelse for gegnt.

⁴ Tilføiet. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Tilføiet.

skal hann þó grafa at kirkju. þat lík er eigi se at kirkju lægt skal þar grafa er firr er tungardi manz en i' orskotz helgi se vid. ok huarki se akr ne eing ok eigi falli uatn til bolstada fra. ok syngia eigi líksong ifir. ^aþat er ok mælt ef finz af líki manz at syngia skal líksong yfir allan ef sier merki huart uerit hefir karll æða kona. nema nockut hafi þat uerit i fari þess manz er fyri þær sakir skyli eigi syngia lík song ifir líki hans.

3. her byriaz upp kirkna þattr

^bKirkia huer skal standa i sama stad er vigd er ef þat ma fyri skridum æða uatna gangi. æða ofuidri. æða herot eydi at or af dolum æða ut strondum. þar er rett at færa kirkju er þeir atburdir uerða æða biskups se lof til elligar.² Ef kirkia er upp tekin manadi fyri uetr. æða lestiz sua at hun er onyt ok skulo lík æða bein færð æ brott þadan fyri uetr nætr næstu. Til þeirrar kirkju skal bein færa sem biskup lofar groft at. þar er madr uil bein færa skal land eigandi kuedia til bua .ix. (s. 181, a) ok huskarlla þeirra. sua sem til skipdrattar at færa bein.³ þeir skulo hafa med sier pala ok rekur. hann skal sialfr fa til huder. at bera bein i. ok eyki at færa. þa bua skal hann kuedia er næster ero þeim stad er bein skal upp grafa. ok hafa kuat vij notum fyr en til skal fara æða meira meli. þeir skulo koma⁴ til imidian dág. bondi á at fara ok huskarllar hans aller þeir er heilendi hafa til nema smala madr. þeir skulo hefja upp gropt utarla i kirkio

a Jfr. Sk., c. 26, S. 42¹.

b Jfr. Sk., c. 4.

¹ Tilfoiet. ² og ³ Punctum er tilfoiet. ⁴ Skrevet koma skulo, men Ordenen er rettet ved Mærker over Ordene.

gardi. ok leita sua beina sem þeir myndi ef þar uæri fiar uán i iordu. prestur er skyldur til at fara at uigja uattn ok syngja ifir beinum sa er beiddur er til. rett er huart at gera er uil eina grof at beinum æda fleiri. Audæfi¹ þau oll er kirkio þeirri hafa fylgt er upp er tekin ok hon sialf huart sem þat er ilondum æda lausum aurum æda kirkio skrvdi þat alt skal fara til þeirrar kirkju sem bein uoro til færð. Ef landeigandi lætr eigi sua færa bein sem mælt er. æda fara menn eigi til þeir sem kuaddir ero. ok er huer þeirra sekr iij morkum ok a landeigandi sok vid þa er kuadder uoro. En sa uid hann er uil.² Stefna skal þeim sokum heiman ok kuedia til .v bua æ þingi. Ef kirkia brennr upp æda lestiz hon sua at adra þárf at gera. ok skal þar gera sem biskup uil. landeigandi. er skyldur at lata gera kirkju á bæ sinum. huergi er fyrstr lét gera. hann skal sua hefja smid upp at ger se kirkia a næstum xij manudum þatan³ fra er kirkia lestiz sua at tidir megi i ueita ef sua of for (s. 131, b) lar. land eigandi á at legia⁴ fe til kirkju sua at biskup megi uigja fyri þeim sokum. þa skal biskup til fara ok uigja þa kirkju.⁵ Bondi er skyldur sa er þar byr at hallda kirkio dag þan at iafnn leingd huerri um sinn æ xij manudum ok hion hans ok gestir þeir sem þar ero vm notina adr. ok þeir menn aller. sem þagat legia sua⁶ tiund sina at biskup uil at þar halldi kirkio dag. sua skal kirkio dag hallda at helgi sem pascha dag ok fer hann sem adrir messo dagar.⁷ þagat skal huer madr legia logtiund sina halfa til þeirrar kirkio sem biskup kuedr æ ok skal skipta heradi til þess. huerssu af huerium bæ til huerrar kirkio huerr skal

---

¹ Rettelse for A dæfi. ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes. ⁴ Saaledes, her og nedenfor, for leggia. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Tilføiet. ⁷ Punctum er tilføiet.

giallda tiund sína huergi er æ landi byr. *a* ok skal þat halldaz um tiund sem biskup uil meðan hann er at stóli. þat er rett ef biskup leyfir at þar se kirkia ger er eigi er adr. at hann leggi til þeirrar kirkíu tiund af þeim bæ þo at hann leggi¹ til anarar adr. Heimilt æ biskup at taka tiundir² fra kirkium. þo at hann hafi adr til lagdar ef þær ero uerr uardueittar en mælt er.³ Nu hefir biskup ecki um rætt ok lætr vera sua sem adr uar ok er honum rett at skipta⁴ um anan ueg þar er hann uil. ok skal hann eigi optar um skipta en um sinn. *b* Sa er tiund uil inna af hendi skal giallda þar i tuni fyri karlldyrum æ kirkíu bænum inn *v^{ta}* dag uiku er iij uikvr ero af sumri. hann skal giallda þat fe i uadmalum æda uararfelldum i gulli æda brendu silfri. hann skal giallda halfan þan lvt tiundar ef hann uil er hann gelldr þagat i uaxi æda lereptum vidi æda tioru. kost æ hann at giallda allt i uad (s. 182, a) malum ef uil þat. Ef eigi kemr fe þat fram sua sem mælt er. ok er þeim manni rett er kirkio uardueitir at nefna vatta at. at þat fe kemr eigi fram ok stefna þar vti vm i tuni heima at sin um tiundar halldit. ok telia hinn sekian um vj morkum ok giallda þan lut tiundar tuenum giolldum sem buar uirða sem adr er o golldit.⁵ honum er rett at stefna sinni stefnv um huarn fiordung enda er honum rett at stefna einni stefnv vm bada fiordunga. af þui at⁶ einn er adili at badum. ok heimta sem adra tiund. *c* þar er madr leggr fe sitt til kirkio. huart sem

a Jfr. Sk., l. c., S. 14⁹; K., c. 260, S. 214¹²; St, c. 53, S. 61³; 50, c. 4. Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Jfr. Sk., l. c., S. 14¹⁴.

c Jfr. Sk., c. 5.

¹ Ordene hann leggi ere mulig en Feilskrift for hon ligg i.
² Tilfoiet. ³ Punctum er tilfoiet. ⁴ Ordene at skipta ere tilfoiede.
⁵ Punctum er tilfoiet. ⁶ Ordene af þui at ere en Rettelse for Skindbogens: ef.

þat verdr i londum æda lausum aurum. bu fe. æda tiundum af þeim bæum er herads menn skulo þagat inna. þa skal sa madr er kirkio uardueitir. lata gera þan maldaga allan a skra. huat hann hefir þagat gefit fiar eda¹ adrir herads menn til þeirrar kirkio. þann maldaga er honum rett at lata lysa at² logbergi æda i³ logrettv æda æ uár þingi þui at⁴ hann heyr. huat þar ligr fiar til þeirrar kirkio.⁵ hann skal lata⁶ skra ok lysa maldaga þeirrar kirkio⁷ heima at kirkioni um sinn a huerium xij manudum⁸. þa er menn hafa þagat flester tida soknn. Ef madr tekr þat fe er til kirkio er lagt ok gefr ibrott æda selr. æda gelldr. ok vardar þat fiorbaugs gard þeim er selr ok suo þeim er kaupir ultz uitandi. ok a sok sa er kirkio uardueitir ef hann uil sott hafa. slikt vardar þeim fior baugs gard er kirkio uardueitir æda gefit hefir til ef sa logar. ok a sa sok er uil ok skal stefna heiman ok⁹ láta uarda fior baugs gard ok kuedia til heimilis bua (s. 182, b) ix æ þingi þess er sottr er. ok a þan at dæma fiorbaugs mann. er gripin tok fra kirkiunni¹⁰. en gripin a aptr at dæma kirkioni. þan er brot uar tekinn ef ologat er. en ef grip er lógat. þa skal dæma iafnmarga aura aptur til kirkionar sem buar uirða at þat fe uæri uert er a brot uar tekit. þeim þeirra skal stefna til giallda um kirkio fe er fra selde æda keypti er manni pickir feuænligra.¹¹ En fior baugs gard uardar hvarum tuegia.¹²

---

¹ Tilføiet. ² Rettelse for i. ³ Tilføiet. ⁴ Saaledes; det følgende Ord hann er tilføiet af os. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Her er mulig ved Uagtsomhed udeladt rada. ⁷ Herefter er skrevet þ med Streg over den nederste Del af Bogstavet; det maatte vel nærmest læses þeirrar, men da dette Ord allerede er skrevet iforveien, have vi udeladt det. ⁸ Rettelse for madudum. ⁹ Rettelse for æda. ¹⁰ Rettelse for kirkiounni. ¹¹ Punctum er tilføiet. ¹² Ligeledes.

4. um a byrgd kirkna

^aBondi sa er a kirkio bolstad byr æ at bera elld til kirkio. æda hringia klockum æda sa madr er hann krefr til. presti er rett at bera elld til¹ kirkio ok kueyka kerti ok bringia klockum ok þeim manni er hann krefr til. Ef kirkio uerdr geigr af elldi. af med ferd þeirra manna er nu ero talder. æda lestiz klocka ok hallda þeir eigi abyrgd huaruitna þar er þeir geta þan kuid at þeir færi sua med sem þeir ætti sialfir ok uilldi uel med fara. ef madr hleypr o bodit til at bera elld til kirkio æda hringia klockum. ok abyrgizt sa þa kirkio ok klocko er med elld for æda klocko hringdi. ^bSa er æ kirkio landi byr er skylldr at fæda prest ij misseri. ef hann æ þar logheimili. ok syngr hann þar huern dag loghelgan. ef eigi stendr fyri naud synia laust². ef prestr syngr þar sialldnar ok er sa bondi skylldr er a kirkio landi byr at ala prest ad daguerdi ok natt uerdi. þar er hann syngr Messo vm dáginn ok hros æda man ef honum fylgir. Ef fleiri bua a einum bæ en einn bondi. ok skal at þeim luta (s. 183, a) huer þeirra ala prest sem þeir hafa mikit af landi til huart sem þeir ero leiglendingar æda landeigindr³. utlagr⁴ er sa um er syniar iij morkum. Ef leiglendingr byr æ kirkio bæ. ok renar⁵ kirkia sua at eigi ma tidir ueita i hueriu uedri. ok skal hann gera ord landeiganda at lata bæta at kirkio. landeigandi a sua til at fara at at se gert kirkionni æ halfum manudi inum næsta þadan fra er honum voro ord ger sua at tidir megi ueita. sekr

---

a Jfr. Sk., c. 6.

b Jfr. Sk., c. 7.

---

1 Rettelse for er. 2 Ordene ef eigi stendr fyri naud synia laust staae saaledes i Skindbogen. 3 Saaledes. 4 Rettelse for utlagr.

5 Rettelse for brennr.

er hann iij morkum ef eigi er sua at gert. Ef leiglendingr nair eigi fundi¹ landeiganda ok er hann af landi farin æda or fiordungi. ok er hann þa² skyldr at at gera kirkioni. ok heimta kostnat allan af landeiganda. en ef kuidr ber þat at þo mundi mega ueita tidir i kirkiunni³ at eigi uæri at gert. ok er landeigandi eigi skyldr at bæta fyri þat. guds þock hefir hinn fyri uerk sitt.⁴ Ef yngri menn eigu kirkio bæ en xvi uetra gamlir. æda convr yngri en tuitugar. ok æ madr sa at hallda kirkio upp at ollu sem hann eigi sem logradandi er fiar inna ungu manna. hann skal taka iafnmarga aura af fe inna ungu manna sem buar virda at hann hafí lagt til kirkio þurftar. ^aEf madr byr a kirkio bóli þa skal hann hallda þar gaurdum ok husum sua at land spilliz eigi at husum. En ef land⁵ spilliz þa skal hann kirkionni bæta sua sem buar uirda v vid bok at vert se. Ef madr bætir kirkio bæ. þa skal hann hafa guds þok fyri þat. en eigi ma hann fe bætr heimta fyri þat. ^bþat er mælt i logum at madr skal eigi bera uopn i kirkio eda (s. 133, b) setia uid kirkio ueggi ok eigi legia⁶ æ kirkiu æda a⁷ kirkio palla þa er fyri kirkio ero. slik þyrmsl ero a bæn husvm þeim er biskup lofar tidir at. En ef af er brugðit þa vardar fiór baugs gard. biskup æ sok þa ef hann uil. ella prestr sa er kirkio uardueitir æda bæn hus. bondi sá at þridia kosti er æ bæ þeim byr er kirkia stendr æda bæn hus. Rett er at⁸ stefna þeirri sok at heimili þess manz er sottr er æda

---

a Jfr. Sk., c. 27, S. 43^s.

b Jfr. Sk., c. 27, S. 42^s.

---

¹ Tilfoiet. ² Skrevet þa hann, men Ordenen er rettet ved Tegn over Ordene. ³ Rettelse for kirkunni. ⁴ Punctum er tilfoiet. ⁵ Rettelse for hann. ⁶ Saaledes for leggia. ⁷ I Skindbogen legia æ æda hia. Vi have tilfoiet Ordet kirkiu og rettet hia til a. ⁸ Herefter er skrevet ok. hvilket vi have udeladt som indløbet ved en Afskriverfeil.

sua at hann heyri æ sialfr. Rett er ok at stefna inn v^{ta} dag uikv er¹ iij uikur ero af sumri at kirkio æda bænhusi þui er misþyrmt er. Madr skal sækia sok þa uid votta ord. þa er hann hefir uatta at nefnda er vopn voro at kirkio bórin. en ella skal hann kuedia xij kuidar goda þan er sa er i þingi med er sottur er.² En ef hann veit eigi huerr sa er. þa skal hann kuedia xij kuidar goda þan er hann sialfr er i þingi med. En ef godin er sottr. þa skal hann kuedia samþingis goda xij kuidar hans. uarnir ok gagnsakir³ skulo eigi mætað um þau mál ef rett er hofduð sokin.⁴

5. her seger um kirkio presta ok prestlinga

Þat er manni rett at lata læra prestling til kirkio sinnar. hann skal gera maldaga uid sveinin sialfan ef hann er xuj uetra. Enn ef hann er yngri. þa skal hann gera vid logradanda hans. sa mal daga æ at halldaz allr sem þeir gera med ser. Nu gera þeir eigi anan mal daga en madr tekr prestling til kirkio at logmali. hann skal fa honum kenzlo ok fostr ok sua láta ra (s. 184, a) da honum at sveininum se u vegs laust ok frendum ok sua uid at⁵ gera sem hans barn se. Nu leidiz sveininum bok ok uil eigi nema. þa skal hann færa til anara uerka ok rada honum sua til at huarki uerdi at orkumbl ne ilt. ok hallda til sem rikaz at ollu anars. Nu uil hann huerfa aptur til nams. ok skal honum þa þar hallda. þa er hann hefir vigslo tekitt ok hann er prestr. ok er sa madr er honum fek kenzlo skylldr at fa honum messo fot ok bækr þær er biskupi syniz sua at ueita megi xij manada tider med. prestr skal fara

---

a Jfr. Sk., c. 8.

---

¹ Rettelse for ero. ² Punctum er tilføiet. ³ Rettelse for gagsakir.
⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Saaledes.

til kirkio þeirrar er hann er til uigdr ok lærdr. ok syngia þar huern dag loghelgán at meinlauso messo ok ottu sóng ok aptan sóng ok vm langa fosto. ok iolafosto. ok imbro daga alla. hann skal lysa maldaga þann er ger uar uid prest at logbergi æda i¹ logréttu enda er honum rett at ueria lyrite inne hofnn hans at logbergi ef hann uil. Ef prestr flyr kirkio þa er hann er til uigdr æda firriz sua at hann veitir eigi tidir² at sem mælt er ok uardar þeim skog gang er uid honum tekr æda tidir þiggr at honum æda samvistum er vid hann. iafnt vardar samuista vid hann sem vid skogar man leingr er³ lyriti er uarit at logbergi ok er þat var^{ar} doms sok ok skal sok þa lysa at logbergi. ok heimta hann sua sem anan skylldar man. Sua skal prestr leysaz fra kirkio at læra annan til æda fa anan til i stad sinn. þan er biskupi þickir þuilikt lid at. þeim biskupi er þar hefir sokn. Ef prestr uerdr siukr ok skal sa madr rada er kirkiona helldr hue leingi (s. 184, b) hann vill⁴ vardueita hann. sa madr. æ kost er kirkio vardueiter ef þeim þickir sottar far hans leingiaz. at færa prest frendum æ hendr. En ef honum batnar aleingr ok er hann þa lauss fra kirkionni. Ef kirkio prestr andaz fra þeim stad er hann var til lærdr ok atti hann fe eptir ok skal kirkia taka ok sa madr er hana vardveitir ccc vi⁵ alna aura. Ef hann atti meira fe ok skulo þat taka frendr hans.

6. her hefz upp biskupa þattr.

^aBiskupa skulum uer hafa ij her æ landi ok skal annar uera at stoli i skolaholtti⁶. en anar biskup skal uera at holum

---

a Jfr. Sk., c. 9.

---

¹ Tilfœiet. ² Skrevet tidir med i over t. ³ Rettelse for en. ⁴ Tilfœiet. ⁵ Tallet vi er tilfœiet af os. ⁶ Saaledes.

i hiallta dal *ok skal hafa yfir for um sinn æ xij manudum*¹ um nordlendinga fiordung. Enn sa *biskup* er at stoli er i skalaholtti hann skal hafa yfir for um fiordunga iij. *ok fara sitt sumar yfir huern. Austfirðinga fiordung. ok rangænga*² *fiordung ok uestfirðinga fiordung. biskup* er skylldr þa er hann fer yfir fiordung at koma i loghrepp huern sua at men of nae fundi hans *ok uigia kirkior ok songhus. ok bænhús. ok biskupa born ok ueita monnum skriptagang. þar sem biskup uigir kirkior ok æ hann at taka þar xij aura. En þat fe gefr biskup til kirkio þeirrar er hann vigir. þar er hann vigir songhus ok bænhús. þat skal kaupa vj aurum huart er hann uigir. bondi sa er uist ueitir biskupi er skylldr at fa honum reidskiota þan dag er hann ferr a brott. huskarllar hans æda buar ero skyllder at fa honum æda lia hrossa ef hann bidr til. sekr er sa iij morkum er syniar ef hann á til. biskup æ at segia til þess i heradi huerio at kirkio soknn. huerivm i hond skal selia æda iuna þat fe er menn skulo giallda (s. 185, a) biskupi. huerr madr er skylldr at lata þagat koma fiordung tiundar *sinnar* til þess bonda sem biskup kuedr æ. þar uerdr gialldagi a fe þui inn v^{ta} dag uiku er iiij uikur ero af sumri. Ef eigi kemr feit fram sem mælt er. *ok er þeim manni riett er hann hefir vm bodit at nefna uatta at ef eigi fer gialld fram.*³ honum er rett at stefna þar um *ok heimta sem adrá tiund.* enda er rett at sa lysi til fiarins æ þingi sem biskup uil. *madr skal giallda biskupi tiund i gulli. æda brendu silfri. æda i vadmalum. æda uavar felldum. þar er madr tekr uid fe biskups at hans radi. ok huerfi fe þat æda glatiz anan ueg ok helldr sa eigi abyrgd á huat er af uerdr er vid tok ef hann getr þann kuid at*⁴ *hann færi sua med sem þa at hann**

¹ Skrevet manudum xij, men Ordenen er rettet ved Tegn over Ordene. ² Saaledes. ³ Punktum er tilføiet. ⁴ Rettelse for s e m.

atti. Ef fe þat uerdr þiofstolit er biskup æ. ok er sa adili þeirrar sakar er þat fe hafði at uardveita. enda er rett at sa sæki um er biskup uil. Rett er manni at heimta þat fe biskups er hann bydr um. þot hann seli eigi sok ihonnd manni. Eigi þarf uottord til þessa nema uili. huergi á at taka fe fra kirkio. þot tídir se brott teknar nema þar er biskup lofar ok landeigandi. ok sa er til gaf æða erfingi hans. þar skal a brott taka er þeir uerða a satter en huergi anars stadar.

7. vm logheimili presta nær tekít skal

Prestar eigu at taka ser logheimili at fardogum. enda er þeim rett at þeir taki sidar. alt til logleidar þeirrar er uerdr. drotins dag þan ær¹ þuat daginn adr lifa viij ui (s. 185, b) kur sumans. prestr sa er þing hefir a at segia til logheimilis sins a leid. Ef hann segir eigi til a leid² ok er hann skylldr at segia heimilis buum v til sinum. Ef hann segir huarki til. æða tekr hann sier eigi log heimili at viij uikum. ok uerdr hann utlagr³ um þat iij morkum. Enda er rett at stefna honum at þess bonda er hinn uil er sækur þeirra er hann hefir kirkiv haft i þingum þau misseri. sa æ sok er uil. prestar eigu at selia tídir sínar ok meta eigi dyra en xij morkum⁴ millim tuegia alþinga. vj merkr skal hann taka vi alna aura enn adrar vj. skal hann taka slikar sem þar ganga a skulda moti. þui sem herads menn eiga þeir er prestr hefir sier feingit uistar med. þat fe skal uera er presti skal giallda i uoru æða bufe æða logaurum ollum. Ef prestr metr dyra tídir sínar

---

a Jfr. Sk., c. 10.

---

¹ Skrevet æ, der ellers betegner æða. ² Ordene Ef hann segir eigi til a leid ere tilføiede. ³ Rettelse for utlægr. ⁴ Saaledes.

en at logum. ok uerdr hann sekr um þat iij morkum. Enda er hinn eigi skylldr at giallda honum meira. þott hann hafi dyra keypt. þar er land er sua ilt yfir farar æda til farar. ok a biskup þa at auka fe tekio¹ prestz sem hann uil. ok á þat at hallda þott þat se meira en logkaup. prestr a eigi at syngia fleiri messor en ij á dag. prestr a onga at syngia natt messo nema iola dag hinn fyrsta. utlgr² er hann iij morkum ef hann gerir eigi sua. enda skal eigi kaupa þa messo at honum. prestar skulo hlydnir uera biskupi ok syna honum bækr sinar ok messo fot. Sa prestr skal messo syngia er biskup uil. en sa eigi er biskup uil þat embætti af taka. prestar skulo eigi fara med sundr gerdir. þær er biskup bannar. ok lata af hogua kampa sina (s. 186, a) ok lata gera sier krvnu um sinn á manadi³ ok hlyda biskupi at ollu. Ef prestr uil eigi hafa þat sem biskup bydr ok uerdr hann sekr um þat iij morkum vid biskup ok á biskup sok þa. ok skal sækia þa sok at presta dóme i kirkio á alþingi. ok skal biskup nefna presta xij i dom þan ok segia þar sok sina á hendr honum. ok skal biskup sialfr bera kuid um sok þa. Ef prestr uerdr sannr at sok a domr at dæma a hond honum iij merkr at giallda biskupi miduiku dag i mitt þing á alþingi i bónda kirkio gardi anat sumar eptir. ef eigi kemr þa fram ok skal þa sækia sem anat dómróf. Ef prestar koma ut hegat til landz þeir sem her hafa fyr verit ok biskup lofadi þeim þa at ueita tider. ok er monnum rett at kaupa tidir at þeim. aleingr er þeir hafa synt honum bækr sinar ok messo klædi. æda þeim presti er hann bydr um. Ef utlender prestar koma ut hegat þeir er eigi hafi her fyr uerit. ok skal eigi

---

¹ Skrevet tetekio. Herefter er skrevet hans., som Skriveren har rettet ved Ordet prestz, uden dog at udstrege det førstnævnte Ord, som vi derfor have udeladt. ² Rettelse for utlægr. ³ Ordet manadi er en Rettelse for xij manudum i Membranen.

tider at þeim kaupa *ok* *eigi skulo* þeir born skira. nema barn se sua siukt at olærdr *madr* ætti at skira ella. *ok skulo* þeir helldr skira en olærdir *menn* ef *eigi* *nair* odrum *presti*. þa er rett at kaupa at þeim *tidir* ef þeir hafa rit *ok* innsigli af þeim *biskupi* er hann uigdi. til þess at rett se at þigia *tidir* at þeim *ok* þionostu¹. Ef *prestr* hefir *eigi* rit æða innsigli *ok* er honum rett at hafa ij manna uitni þeirra er hia uoro uigslo hans. *ok* orda² ord *biskups* þau at monnum se rétt at þiggia tider *ok* alla þionosto af þeim *manni*.³ (s. 186, 1) Ef *biskupar* koma ut hegat til landz æða *prestar* þeir er *eigi* *erv*⁴ lærdir a latinu tungu. huart sem þeir *erv* *ermiskir*⁵ æða *girzskir* *ok* er monnum rett at hlyda a tider þeirra ef uilia.⁶ *eigi skal* kaupa *tidir* at þeim *ok* *ongua* þionostu áf þeim þigia. Ef *madr* lætr þan *biskup* uigia *kirkio* æða *biskupa* born er *eigi* er a latinu tungu lærdr. *ok* uerdr hann sekr um þat uid þenna *biskup* er her er adr ij *morkum*. Ennda skal þessi taka uigslo kaupit. Sua skal *kirkior* uigia *ok* *biskupa* born sem ecki se adr at gert. þott þeir hafi yfir syngit⁷ er *eigi* ero a latinu tungu lærdir.

8. her segir um tru manna.

Menn skulo trva a einn gud *ok* hans helga men *ok* blota *eigi* heidnar uettir. þa blotar *madr* heidnar uettir.⁸ Ef *madr* signir fe sitt odrum en gudi æða hans helgvm monnum. Ef *madr* blótar heidnar uettir. *ok* uardar fior baugs gard. Ef *madr* fer med galldra æða fiolkyngi. þa fer hann med galldra ef hann kuedr þat eda⁹ kenir eda kueda lætr at sier eda fe

a Jfr. Sk., c. 11.

¹ Rettelse for þionostu. ² Maaskee Feilskrift for segia. ³ Skrevet m, med Streg over; Punctum er tilføiet. ⁴ Skrevet over Linien. ⁵ Rettelse for *enskir*. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Saaledes. ⁸ Ordene þa blotar *madr* heidnar uettir ere tilføiede. ⁹ Rettelse for er.

sinv. þat vardar fíor baugs gard. ok skal stefna heiman. ok sækia uid¹ xij kúid. ef madr fer med fordædu skapi ok uardar þat skog gang. þat er fordædu skápr ef madr gerir i ordum sinum æda fíolkyngi sott æda bana fe æda monnum. þat skal sækia vid xij kúid. Menn skulo eigi magna steina æda fara med þa til þess at binda á menn æda fe manna.² Ef madr trvir a steina til heilendis monnum æda fe. þat uardar fíor baugs gard. Skal at madr eiga fe oborit. ef madr á fe o bórit ok lætr u merkt ganga til þess at hann trvir æ þat fe helldr enn anat. æda fer hann med hindr uitni huerskyns sem er. þat uarþar fíor baugs gard. Ef (s. 187, a) madr gengr berserks gang. ok uardar honum fíor baugs gard. Enda uardar korllum þeim sua er hia ero. nema þeir hepte hann at. þa vardar ongunm þeirra ef þeir uinna stouat. Ef optar kemr at ok uardar þat fíor baugs gard.³

9. v*m* drottins daga halld

^aU*Er skulom drottins dag hallda hinn vij huern. sua at ecki skal uinna nema þat er nu man ek telia. Menn eigv at reka bv fe sitt heim ok heiman. ok eigv conur at heimta nyt at⁴ þui ok hera heim huart sem skal at menn beri heim æda a⁵ hrossi se borit æda flytia á skipi.⁶ ef uotn ganga i millum stoduls ok bæiar. ok eigu conor at gera nyt þa til. Ef elldr kemr i hus æda anduirki huatki sem er. æda ganga skridr⁷ at. æda votn. æda ofuidri. æda a hueria lund er þeir hlutir*

---

a Jfr. Sk., c. 12.

---

¹ Skrevet uid sækia, men Ordenen er rettet ved Mærker over Ordene. ² Punctum er tilføiet. ³ Ligeledes. ⁴ Saaledes. ⁵ Tilføiet. ⁶ Herefter er skrevet æ (æda), hvilket vi have udeladt, som udentvívul indløbet ved Afskriverens Feil. ⁷ Saaledes.

uilia meira¹ fe manz. *ok skal hann sua biarga allri biorg uid skada sem þa er rumheilagt se. Ef fe manz uerdr siukt i hága ok er honum rett at reida heim ef þat hefir þa lif helldr en adr. enda er honum rett af at láta þat fe. ok gera til sem þa at rumheilagt uæri. Madr a ok at fara drotins dag ferd sinni² ok á huer þeirra at hafa halfa uett fáta. ok á eingi þeirra at ueita odrum þott anar hafi minni fot³. þeim er rett at bera a sialfum ser. eda færa a skipi æda bera a hrossi. Madr á ok at fara med gongo manna fot drotins dag þot þat uegi meira en halfa uett. Madr á ok at fara med þing⁴ sin ok med mat þót meira uegi en halfa uett þat er hann skal á þingi hafa. Rétt (s. 187, b) er at hafa halfa uett uarnings um fram ef hann uil. Ef madr hefir meiri klyfiar ok kemr hann þuat dag ok er bondi skylldr at ala hann um helgina. Sua skulo þeir ok skipa at madr hafi at uardueita klyfia hros eitt. æda iij menn tua⁵ ef sua gegnir. bóndi skal skylldr at⁶ ala þing menn iafn marga hionum þa er fyster koma. ok fara til onduerdz þings ok at þinglaustnum af þingi en eigi um þing. vtlagr⁷ er bondi iij morkum ef hann syniar. ok a sa sok er uistar er syniat. ok er rett at stefna þa þegar⁸. ok kuedia v. bua a þingi. Manni er rett at fara þott drottins dagr se til sels med bytr⁹ æda sleða. æda med anduirki sitt þót þat uegi meira en halfa uett. huatki sem er þess er þarf i gegnn at hafa þui er hann uill or selinv færa eptir helgina. Manni er ok rett at fara¹⁰ a reka strander. þott drotins dagr se. æda i skóga ef hann æ med anduirki sitt þat er hann þarf igegn at hafa uidi æða kolum. ef hann uill heim færa¹¹*

¹ Saaledes; mulig en Feilskrift for meida. ² Skrevet s. ³ Tilføiet. ⁴ Saaledes; mulig er det en Feilskrift for þingföt. ⁵ Saaledes. ⁶ Tilføiet. ⁷ Rettelse for vtlægr. ⁸ Rettelse for þegat. ⁹ Saaledes. ¹⁰ Ordene at fara ere tilføiede. ¹¹ Forkortelsen er den, som ellers betegner fara (f med a skrevet ovenover).

eptir helgina. Sua skulo þeir ætla at þeir háfi eigi fleiri hros enn *madr hafí eitt*¹ i tógi. *eigi of vardar at hestar renni epter. fot er ok rett at þerra uti drotins dag eda uoru ef menn uerda naud stadder at. ber er ok rett at lesa ok heim at hafa eigi meira en menn bera i hóndum sier. þar er menn færa bú sitt*² *drotins dag i fardogum ok er þeim rett at reka malnytu sina til þess bæiar er þeir skulo bua þau miseri. eigi skulo menn feria yfir votn æda reida. ef madr finnr saud einn i rett (s. 188, a) vm haust. ok er honum rett at fara heim med huart sem hann uill reida æda anan ueg med fara. Ef madr kaupir gelldfé a haust ok er honum rett at reka heim ok med fara þott drotins dagr se. ef hann skal eigi feria yfir uótn ne reida. Ef menn koma af hafi ok se menn sua staddir at monnum se háski æda fe manna æda þót menn færi*³ *farma her fyri land fram ok er ret at hrioda skip*⁴ *ok bera farm af þot drottins dagr se ef þeim þickir skip i háska æda fe þeirra. Huer madr þeirra er at uóru skulo*⁵ *gefit hafa á vij nattum hinum næstum oln uadmals. æda ullar reyfi. þat er vi geri hespu. ok gefa þeim monnum er sua litid fe eigv at eigi eigv at giallda þing farar kaup. sekr er hver iij morkum er eigi géfr.*⁶ *sa a sok er uil. aMadr á ok at fiskia drottins dag æda anat at ueida ef hann uil ok messo daga. hann skal hafa messo vm morgininn adr ok lata eigi veidinna stánda fyri messonni. Ef hann breytir anan ueg ok verdr hann utlagr*⁷ *iij morkum. bEf madr finnr reka tre af skipi. ok er honum rett vpp at leggja.*⁸ *ef tre er*

---

a Jfr. K., c. 8, S. 25¹⁶; see ovenf. S. 27, Note a.

b Jfr. Sk., l. c., S. 28¹.

---

¹ Bogstavet e er skrevet to Gange, sidst i den ene Linie og først i den følgende. ² Skrevet s. ³ Skrevet f⁷i. ⁴ Skrevet skips, men det sidste Bogstav er derefter udslettet. ⁵ Saaledes. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Rettelse for utlægr. ⁸ Punctum er tilføiet.

meira en hann megi a skip leggja ok skal eigi a skip isundur hogua. Ret er honum at flytia at landi ok gefa af hinn v^{ta} lut. Ef madr finnr reka tre a fiuru sinni ok a hann at uellta upp or flædar mali þot drottins dagr se. Ef hann ma eigi upp uellta. ok a hann þa at marka treit.¹ eigi skal hann i syndr² hogua treit. hann eignaz hvargi er a land kemr ef hann hefir lóg mark a lagt. ^aþat er (s. 188, b) mælt um drottins daga ueidi alla ok um messo daga ueidi. þar skal gefa af hinn v^{ta} lut með sama skilordi. Ef madr gefr eigi sua. ok uerdr hann sekr um þat iij morkvm.³ sa a sauk er uill. ^bEf madr fer for sina drottins dag ok kemr þar at er lóghlid er apr. gert ok a hann at briota upp þót heilagt se.⁴ hinn er utlagr⁵ er i hlid gerdi.

10. her seger um þuot dags halld⁶

Uer skulum hallda þuot dag hinn vij huern nón helgan.⁷ sa er næstr drottins degi fyrir. sua at þa skal ecki uinna lengr er⁸ eykt lidr nema þat er nu man⁹ ek telia. þat a at uinna allt er drottins dag á at uinna. Þa er eykt er vt sudrs ætt er deilld i þridiunga ok hefir sol geingna ij hluti. en einn ogeingit. Ef menn lata fe af þuot dag ok skal borit af skinni fyri eykt.¹⁰ þa eiga menn at saxa um aptanin ok skera mór ok gera mat til þan er um helgina þarf at hafa. þot sua se til ætlat at nockut gangi af ok uardar þat eigi uid lóg. Ef menn uinna

a Jfr. K., l. c., S. 25²⁸.

b Jfr. Sk., l. c., S. 28⁹.

c Jfr. Sk., c. 13.

1 Punctum er tilfœiet. 2 Saaledes. 3 Punctum er tilfœiet. 4 Ligeledes. 5 Rettelse for utlægr. 6 Skrevet h, der muligen ogsaa kunde opløses til helgi. 7 Punctum er tilfœiet. 8 Rettelse for en. 9 Skrevet m med Streg over. 10 Punctum er tilfœiet.

á eykt þuót dag ok uerda þeir ut lagir¹ um þat iij morkum ok skal bónda fyrst sækia ef hann hefir uerit i uerki. Ef gridmenn ero i uerki ok skulldár menn æda þrælar. ok a frelsinga fyrst at sækia.² ef þeir hafa unnit æ eykt. ok uerda þeir sotter um. ok veriaz þeir mali ef þeir geta þann kuíd. at eigi of sæi sol ok þeir mundi skemur uina ef sol sæi. þat er ok biargkuidr³ ef þat ber at færsla⁴ þeirra uæri sua litil at þeir þyrði eigi heim at ganga fyri (s. 189, a) of ríki bonda. ok uerdr bondi þar um utlagr⁵ en eigi þeir. Ef madr ber klyfiar á þuot dag ok uil hann heim þreyta ok a hann at bera klyfiar þar til er sol er skápt hæ. Bóndi er skylldr at ala þa med v^{ta} man ef brudgúmi er i ferd. æda brúdr.⁶ med iij man ella. utlagr⁷ er bonndi ef hann syniar þeim uistar. far menn eigv at bera klyfiar þar til er sol er skapt ha þot drotins dagr se. eptir.⁸ bóndi er skylldr at ala þa med v^{ta} man ef styri madr er i ferd med iij mann ella. vtlagr⁹ er bondi iij morkum ef hann syniar. ok eiga þeir sok er uistar er syniat ok skal stefna heiman. ok kuedia til búa v a þingi. Ef madr ber klyfiar þuat dag ok uill hann heim þreyta ok a hann at bera¹⁰ unz sol er skapthæ. En ef hann ma eigi heim þreyta ok skal hann tekit hafa sier gisting ok ofan lagdar klyfiar¹¹ þa er sol er skapt ha. ok uardar bonda iij morkum¹² ef hann syniar homum uistar. hann skal bera klyfiar til næsta bæiar aleidis ok bidia þar uistar.¹³ vtlagr¹⁴ er bondi ef hann syniar. hinn skal fara til næsta bæiar aleidis

---

1 Rettelse for lægir. 2 Punctum er tilføiet. 3 Rettelse for biarkuidr. 4 Maaskee Afskriverfeil for atfærsla. 5 Rettelse for utlægr. 6 Punctum er tilføiet. 7 Rettelse for utlægr. 8 Punctum er tilføiet. 9 Rettelse for vtlægr. 10 Ordene ok a hann at bera ere tilføiede. 11 Først skrevet kleyfiar, men e er derefter underpikket. 12 Saaledes. 13 Punctum er tilføiet. 14 Rettelse for vtlægr.

ok skal hann leggja þar ofan klyfiar ok bidia ser þar uistar ok fata hirdzlo. Ef bonde syniar honum uistar ok uerdr hann utlagr¹ um þat iij morkum ok abyrgiz hann klyfiarnar þót hinn láte þar eptir liggja i tune. þeim² er atte. þeir bændr ero skylldir til þessa man eldis er þingfarar kaupi eiga at gegna en eigi þeir er minna fe eigv. ^aSa bondi a at gegna þingfarar kaupi er eigi á minna fe en kugilldi hliote huert hiona ok eyk. hest æda úxa (s. 189, b) skulld laust ok busgagn allt um fram. ^bþeim manni er rett er með god ord fer til uarpings þott meir se en eykt at bera klyfiar æda fara a skipi ok sua þingheyiondum³ þeim ollum sem til ondverdz þings fara. fót sin ok tiolld eigv þeir at hafa ok mat ok halfa vett uarnings um fram. Bondi er skylldr at ala þa menn um nott er til uar þings fara halfu færi hionum þa er þing heyendr ero ok fyrster kóma. gódi skal eigi koma sidar til uarpings þuót dag en hafa tialldat buder sinar. þa er sol er skaphá ok se þa buin at ganga til þinghelgi. vtlagr⁴ er hann ef hann uinnr lengr. þa er sol skaphá ef madr stendr i fiору þar sem mætiz sior ok land at half folnum sio ok mætti sia i haf ut er sol gengr at uatnni. enda syndiz honum sua ef spiot uæri sett under solina sua hátt at madr mætti taka hendi til fals at oddrin mundi taka under solina. en spiotz halin mundi taka æ sio nidr ef i heidi mætti sia. Ef madr uinnr drottins dag æda þuót dag eptir eykt. æda loghelgan dag huerngi er er. fleira en nu er til talit. þa uerdr utlagr⁵ sa um þat iij morkum ok

---

a Jfr. K., c. 89, S. 159¹⁴; St., c. 287, S. 320³; Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Jfr. Sk., c. 13, S. 30¹.

---

¹ Rettelse for utlægr. ² Skrevet þ med Streg over dette Bogstavs nederste Del. ³ Rettelse for þingheyrendr. ⁴ Rettelse for vtlægr. ⁵ Rettelse for utlægr.

a sa sok er uil. *ok skal stefna heiman ok kuedia til heimilis bua v a þingi. þess er sottr er. Sua skal nottina hallda fyrri lóghelgan dag sem daginn sialfan. Ef rumheilagt er heldr en heilagt eptir helgan dag. ok er monnum rett at fara til syslu sinnar hinn efra lút nætur.*¹ (s. 190, a).

11. v*m* iola helgi

^aIola helgi eigum ver at hallda a landi her. þat ero dagar þrettan. *sua skal hallda iola dag hinn fyrsta. hin atta ok inn þrettanda sem pascha dag inn fyrsta. En anan dag iola ok inn iij.*² *skal hallda sem drotins dag at ollo anars nema at þvi at þa er rett at moka undan fe sinv. inn iij dag iola ok inn iiij. huart er helldr uil. En um medal daga á iolum alla adra. þa er rett at moka undann fe ok reida á uoll þan lúta uallar sem nestr er fiosi. Ef hann hefir eyki til. ok uellta þar af sleda. Ef madr dregr vt myki ok hefir eigi eyk til ok skal þa færa i haug. þat eigv menn ok at uinna medal daga um iol. at slatra ok lata fe af þat sem um iol þarf at háfa. ok heita munngát ok reida anduirki þat er skylt er. Ef manni þickir þat hagligra at gefa en þat sem heima er. Enda hafi hann eigi eyki til feingit fyrri iolin. Eigi á hann meira foruerk heys at reida en uel uinniz um iol.*

12. her segir um pascir

^bPascha helgi eigum uer at hallda. þat ero dagar iiij. pascha dag inn fyrsta eigum ver at hallda sem iola dag.

a Jfr. Sk., c. 14.

b Jfr. Sk., c. 14, S. 31¹⁶.

¹ Saaledes; Punctum er tilfœiet. ² Her nævnes kun anden og tredie Juledag, medens der lige nedenfor ogsaa tales om fierde Juledag.

anan ok inn iij. ok inn iiij skulom uer hallda sem drottins dag. En fra paska degi inum fyrsta skulo uera uikr¹ .v. til drotins dags þess er gagu daga uika héfz eptir. Anan dag uiku ok iij dag ok iiij dag þa skulom uer hallda sem þuat dag at helgi. ok fasta einmælt þeir menn er til lógfostu ero komner at logum. Rett er at hafa einmælt huitan mat úm (s. 190, b) nattina ef uil mana dag ok þridia dag. Ef berr a mana dag æda þridia dag i gagn dogum philippus messo ok iacobus æda kros messo æda kirkio dag ok er rett at eta tui-mælt ok eigi kiot. En ef berr amiduiku dag i gagn dogum messo dagana þa skulom uer fasta sem adr. hinn v^{ta} dag uiku er uppstigningar dagr. hann skulum uer hallda sem pascha dag. fra pascha degi hinum fyrsta skulo uera uikr² vij. til drotins dags j huita dogum. þar er uika i millum heil ok gagn daga uiku. þuót dag fyri huita daga er monnum skyllt at fasta dag ok nott. drotins dag i huita dogum skulum uer hallda sem pascha dag inn fyrsta. Enn anan dag uikunnar skulum uer hallda sem drotins dag.

13. vm messo daga tál

^aMesso daga eigv uer at hallda logtekná þa er nu man ek telia. hin atte dagr fra hinum xiiij degi iola er logheilagr ok eigi fasta fyri. þatan³ ero viij nætr til agnesar messo ok eigi fasta fyri. þadan ero iiij^r nætr til pals messo ok eigi fasta fyri. þatan ero vij nætr til brigidar messo ok eigi fasta fyri. þatan er ein not til mario messo. þatan ero xx nætr til petrs messo ok eigi fasta fyri. þadan ero ij nætr til mathias messo

---

a Jfr. Sk., c. 15.

¹ Saaledes. ² Saaledes. ³ Saaledes her og oftere i det Følgende.

ok fasta fyri dag ok nott. þadan ero xvi nætr til gregorius Messo en xvij ef hlaup ar er. þadan ero ix nætr til benedictus Messo. þadan iiij nætr til mario Messo. þadan ero ix nætr ok xx til Jons Messo biskups. ok eigi fasta fyri. þadan ero ij nætr til gagn dags ins eina. hann skulum ver hallda at helgi sem þuót dag ok fasta nema hann beri á pascha uiko æda kirkio dag. þa er rett at hafa tuimælt ok eigi kiot. nema hann beri á pascha. þa er rett at eta kiot ef uil. þadan ero (s. 191, a) vi nætr til Philippus Messo ok iacobs ok eigi fasta fyri. þadan ij nætr til¹ kros Messo ok eigi fasta fyri. þadan ero uij nætr ins fiordatigar² til kolumba Messo ok eigi fasta fyri. þadan ero vtan³ nætr til Jons Messo baptiste ok fasta fyri dag ok nott. þadan ero v nætr til Petrus Messo ok pals ok fasta fyri dag ok not. þadan ero ix nætr til selio manna Messo ok eigi fasta fyri. þadan ero xij nætr til thorlaks Messo. þadan ero v nætr til iacobs Messo ok fasta fyri dag ok natt. þadan ero iiij nætr til olafs Messo ok fasta fyri dag ok nott. þadan ero xij nætr til laurentius Messo ok fasta fyri dag ok nott. þadan ero v nætr til mario Messo ok fasta fyri dag ok nott.⁴ þadan ero ix nætr til bartholomeus Messo ok fasta fyri dag ok nott. þadan ero xv nætr til mario Messo ok fasta fyri dag ok nott. þadan ero vi nætr til kros Messo ok eigi fasta fyri. þadan ero vij nætr til matheus Messo ok fasta fyri dag ok nott. þadan ero viij nætr til mikials Messo ok fasta fyri dag ok nott. þadan ero ix nætr ok xx til simons Messo ok iudas ok fasta fyri dag ok not. þadan ero iiij nætr til allraheilagra Messo ok fasta fyri dag ok nott ina næstu. nema Messo daginn beri a mana dag. þa skal fasta fostu natt ina næstu fyri ok skal bóndi gefa nat uerd hiona sinna þeirra er

---

¹ Tilfoiet. ² Saaledes i eet Ord. ³ Saaledes for xv. ⁴ Punctum er tilfoiet.

til logfostu ero skyllder inan hreps monnum. þeim sem eigi gegna þingfararkáupi¹ ok imbrv natta uerd ij.² ella um nott fyrri thorlaks messo.^a hvea bondi er skylldr at gefa iij natt uerdu biona sinna ok gefa eigi fiska natt uerd. ok skulo hreps menn skipta þeim matgíofum á haust.³ fra allraheilagra messo ero x⁴ nætr til marteins messo⁵ ok eigi fasta fyrri. þadan ero xi nætr til cecilio messo. þadan er ein not til clemens messo. fyrri cecilio messo er dag fasta ef hon stendr a fosto degi. fra clemens messo ero vij nætr til andres messo ok fasta (s. 191, b) fyrri dag ok nott. þadan ero uj nætr til nikulas messo ok fasta fyrri nott ok dag. þadan i nott til ambrosius messo. þa uj⁶ nætr til magnus messo. þatan uiij nætr til thomas messo ok ij dæggra fasta fyrri ef eigi ber a imbrodaga. þatan ero ij nætr til thorlaks messo ok ij dæggra fasta fyrri. þatan er ein nott til iola.

14. huat ueida skal æ stæstum hatidum

Fímtan ero þeir dagar a xij manudum er menn skulo eigi fleira⁷ uinna en nu man ek tina.⁸ huíta biorn eigv menn at taka ok gera heiman for til ok á sa biorn er fyrst kemr bána sári a hann. hvergi sem land á. nema þrælar veidi⁹. æða skuldar menn þa á sa er fe atti at þeim monnum. rosmhual eigv menn at ueida. ok a sa halfan sem ueidir. en halfan sa sem land æ. Rekhual eigv menn at flytia ok festa ok skera ef eigi of fester. ef land gangr er at fiskum ok skulo menn taka.

a Denne Bestemmelse om Thorlaksmesse findes, foruden i dette Haandskrift, alene i 181, c. 15.

b Jfr. Sk., c. 16.

¹ Ordene gegna þingfararkáupi ere en Rettelse for gera þingfararkáup. ² Punctum er tilføiet. ³ Ligeledes. ⁴ Rettelse for ix. ⁵ Tilføiet. ⁶ Rettelse for nij. ⁷ Rettelse for fleiri. ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Tilføiet.

þa er land gangr ef menn hoggua med hogiarnum æda taka med hondum. eigi skal net hafa uid ne¹ on gla. fugla eigv menn at ueida fiadr sara ef hondum ma taka. gefa skal af hinn v^{ta} lut sem af anari helgra daga ueidi. Jola dag inn fyrsta a sua at ueida sem nu er talt ok eigi fleira.² inn. viij ok inn xiiij. ok pascha dag inn fyrsta ok uppstigningar dag. huit drotins dag. mario messor iiij Allra heilagra Messo ok ions messo baptiste. petrs Messo ok páls um sumar. thorlaks messo fyri jol³. En drotins daga alla adrá ok messo daga. þa uerdr eitt halld á óllum.⁴

15. vm langa fosto

^aLanga fosto eigum uer at háll (s. 192, a) da. uer skulum hallda hana vij níkur. drottins dag þan skulum uer i fosto ganga. sem upp er sagt a þingi æda á leidum. þa er madr geingr i fostu. þa skal etit kiot fyri midia nótt. En þa skal eigi kiot eta a þeim vij uikum. fyrr en sol rennr a uidu pascha dag inn fyrsta. anan dag uiku ok inn iiij i fostv er riett at hafa tuimællt ok eigi kiot. en þatan fra einmælt alla daga til pascha nema drotins daga. xvi ero nætur þær er logskylldar ero at fasta i langa fosto. fostu nætr uij ok miduiku nætr vij puot nott i ymbro dogum. ok puott not fyri pascha.⁵ ^bJola fosto eigum uer at hallda.⁶ uer skulum taka til at varna vid kiot ate annan dag uiku þan er drottins dagar uerda iiij i

^a Jfr. Sk., c. 20.

^b Jfr. Sk., c. 21.

¹ Tilføiet. ² Punctum er tilføiet. ³ Det Antal Festdage, som her er anført, er kun 14, medens der i Capitlets Begyndelse tales om 15 Dage. Sandsynligvis er i Opregningen her ved Afskriverens Uagtsomhed glemmt: kirkiudag, hvorved Tallet 15 udkommer. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ og ⁶ Ligeledes.

millum ok iola dags inns fyrsta. þa skal ecki kiot eta a þeirri stundu nema drotins daga ok messo daga loghelga. fosto nætr eigum uer at fasta i iola fosto. ok ena næstu iolum ok fyri enn xij dag dágfosto. ^aJmbrodaga eigum uer at hallda xij at fosto æ xij manudum ok nætur. ymbro daga skulum uer hallda æ anari uikv lánnga fosto æ uallt. odrum æ huita daga vikv. rett er at hafa huitan mat at kuelldi þuot nott i ymbro dogum þeim er i huita dogum ero. Jmbro daga ina iij skal hefia miduiku dag inn næsta epter kros messo a haustit. hinum iij. skal luka þuot dag inn iij i iola fosto. Ym¹ langa fosto. ok um ymbro daga ok um fosto daga alla ok þuot dag fyri huita (s. 192, b) daga. þa uardar þat manni fior þaug's gard ef kiot etr. Enn um allar adrar fosto tidir. uerdr hann utlagr² iij morlum ef hann etr kiot ok æ sa saker þær er uil. ok skal stefnna heiman ok kuedia til heimilis bua æ þingi þess er sottr er. ix. til fiorþaug's saka. Enn v. til utlegdar saka. ^bEf madr uerdr sua staddr i ut eyium vm langa fosto. at anan mat hefir hann eigi utan kiot. ok skal hann helldr eta kiot en fara ondu sinni fyri matleysi. hann skal eigi eta kiot ymbro daga æda fostu daga. sua skal hann eta at hann ali ond sina vid. eigi skal hann hyllðaz æ. geingit skal hann hafa til skripta vid kenni man æ hinum næstum vij nottum er hann kemr or eyinni. þat er kiot er madr lætr af naut æda saudi. æda suin. Ef suin kemz a hrossa kiot. ok skal ala iij manudi ok fella holld af en feita adra iij. Ef suin kemz æ manz hræ ok skal ala vi manudi ok fella holld af ef hyllz hefir æ. en feita adra vi manudi. ok er rett at nyta suin ef

---

^a Jfr. Sk., c. 22.

^b Jfr. Sk., c. 23.

---

¹ Saaledes. ² Rettelse for utlægr.

uill. Biorn eigv menn at nyta. huart sem er uidbiorn æda hveita biorn. ok rauddyri hrein æda hiort. þat skal eta æ þeim tímum at eins sem kiot er¹ ætt. fugla eigo menn at eta þa er kiot ætt er. þa alla sem fliota æ uatni.² klofugla skulo menn eigi eta. þa er hræ klo er æ. ornu. æda hrafna. æda uale. Riet er at eta hæsn ok rívpur. þar ero egg æt undan þeim fuglum er fuglar ero ætir sialfir. æ þeim tímum ma egg eta er menn eta huitan,³ (s. 193, a) mat. "kuikfe eigv menn at nyta þat sem sialfir láta af. þo er riet at nyta at ei lati menn af ef madr ueit huat uerdr huart sem er at ferst i vatnum. æda drepa skridr⁴. hrider. æda hvatki er þui verdr ef madr ueit. nema suidda uerdi ok gefa af inn v^{ta} lut af oþlo fe. nema menn sæfi. ok hafa gefit á vij natum hinum næstum þadan fra er fe fórz innan hreps monnum. þeim sem eigi eigv þing farar kaúpi at gegna. Sekr er hann iij morkum ef hann gefr eigi sua.⁵ kalf skal ala iij nætur. þo er riett at nyta hann at hann se fyr skorin ef honum er matr gefin. ok gefa af inn v^{ta} lút. þat fe er uætt er manz bani uerdr. hros eigo menn eigi at eta ok húnda melracka ok kóttu ok eingi klodyri ne hrefugla.⁶ ef madr etr þau kykuendi er fra ero skild. ok uardar honum fior baugs gard. ^bþeim manni er skylt at fasta logfosto⁷ er hann er xvi vetra gamall at sumar malum adr. eigi skal honum telia uetur ef hann er sua alinn at nockur nott se af. madr æ at hallda lógfosto sinne til þess er hann er vij tög.⁸

---

a Jfr. Sk., c. 24.

b Jfr. Sk., c. 25.

---

¹ Tilføiet. ² Punctum er tilføiet. ³ Efter dette Ord er Halvdelen af Spaltens sidste Linie ubeskreven, maaskee formedelst en Ujevnhed i Pergamentet; der synes Intet at mangle. ⁴ Saaledes. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Ligeledes. ⁷ Ordet logfosto er en Rettelse for langa fosto i Skindbogen. ⁸ Punctum er tilføiet.

heill *madr* a at fasta logfosto en *eigi* siukr.¹ *yngr* *madr* en xvj *vetra* ok ellri en vij togr ero *eigi* skylldir at fasta nema vili. *conu* þeirri er *eigi* skylt at fasta er barn hefir kuikt i kuidi. ok su kona onur er barn hefir a briosti um ina fyrstu langa fosto. *haf*a æ hon et sama barn a briosti til hinar iij^o lánga fosto ef hon vil. *eigi* skal þat lengr standa fyri logfosto hennar en eina langa fosto.² (s. 193, b) Jamskylt er þeim monnum at uarna uid kioti æ fosto tidum er *eigi* ero til logfosto komnir sem hinum er fásta. Sa *madr* er uardveitir hinn unga man æda hinn o uitra. ok lætur hann kiota eta á fosto tidum æda ú æti þott *eigi* se fosto tider. ok uardar honum uid log³ sem hann æti sialfr. en ecki hinum er etr. ef hann hafdi *eigi* vit til at sia uid. Ef *madr* ber i mat manz þat sem *eigi* er ætt ok uil þat gera honum til hadungar ok uardar honum þat fior baugs gard. en ecki hinum er at. ^aSetu monnum er skylt at fasta um eingi uerk. en *eigi* uerkmonnum þeim er i eingi uerki ero. ok *eigi* þeim er smala rekr heim ok *eigi* þeim er aunnungs uerk hefir. þat er aunnungs uerk ef *madr* uinnr huern dag fyri búu manz þat er bondi uil. *eigi* skal setu *madr* laupa þa daga til uerks⁴ er hann skylldi fasta til þess at hann skyli þa helldr mataz en adr. Saman kemr logfasta med ollum monnum þa er ymbro daga uika hefz æ haust ok til þes er lidr petr⁵ Messo um sumar. sa *madr* er hann skal fasta skal *haf*a etit mat sinn fyri midia nott. þa er hann fastar eptir vm daginn. ok mataz *eigi* adr lidr eykt. *sua* skal hann uid kioti uarna nætur þær er logskylt er at fasta sem um daginn. Nott skal uera á haust er *madr* ma *eigi* sia dag ok

---

a Jfr. Sk., c. 26.

---

¹ Punctum er tilfoiet. ² Ligeledes. ³ Tilfoiet. ⁴ Rettelse for uerk. ⁵ Skrevet pets med v over Bogstavet t.

uæri hann þar er hann mætti sia i haf ut i skylausu uedri. þa skal nott uera vm sumar er sol gengr um norðr ætt. þat er norðr ætt er sol er komin i begia ætt norðrs ok ut norðrs. ok til þess er hon er komin i begia ætt norðrs ok land norðrs. þá (s. 194, a) er madr fastar um nott ok skal hann hafa þuran mat. þat er þurr matr gras ok alldin ok iardar¹ auoxtr allr.² þat a madr ok at eta ef hann fastar fiska allzkyns. ok huali alla utan rosmhual ok sel. þat skal þa eta er kiot ætt er. hroshual skal eigi eta ok na hual. raudkeming. þat er mælt um sakar þær allar er nu taldar uoro ikristnum laga retti. at þeim sokum skal stefna heiman ok kuedia til heimilis bua ix á þingi þess er sottr er. um skóg gangs sakir ok fior baugs gard. nema madr hafi stefnt um fiolkyngi. æda uapna burd i kirkio. þar skal kuedia til xij kuid³. En vm iij marka sakar ok vm utlegdir þar skal kuedia til heimjlis búa .v. a þingi þess er sottr er.⁴ Sua settu þeir ketill biskup ok thorlacr biskup at radi ozorar erki-biskups ok sæmundar prestz ok margra kenni manna anara kristinna lága þatt⁵ sem nu uar tint ok upp sagt.⁶

16.⁷

^a Eindagi er a tida kaupi presta hinn .v. dag uiku. er .vij uikur ero af sumri vid alla þingonauta. ok liggr uid half vta mork vi alna aura ef halldit er ok er at heimili prestz stefnv stadr vm tida káup hans vid alla þingonáuta.

---

a Jfr. Sk., c. 10, S. 24¹³.

---

¹ Rettelse for airdar. ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Skrevet þ med Streg over den øverste Del (i Almindelighed: þat). ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Her er i Skindbogen ingen Overskrift eller Plads til en saadan; men Begyndelsesbogstavet er malet og af Sterrelse som de sædvanlige Capitelinialer.

17. her segir vm tiundar gerd.¹

Þat er mælt ilogum uarum her æ landi at menn skulo tiunda fe sitt logtiund. En þat er logtiund at sa madr skal gefa vi. alna eyri. a .ij missarum er hann æ .x tigu fiar vi alna aura. En sa madr sem a .x ui alna aura fyri vtan fot sin hversdags buning skulldlaust skal ge (s. 194, b) fa oln uadmals æda ullar reyfi þat er vj geri hespu æda lámbs gæro². En sa madr er a xx vi alna aura fyri utan huers dags fot sin skylldlaust. hann skal gefa ij aluar. Enn sa er á xl. fiar .vi alna aura. hann skal gefa iij alnir uadmals. Enn sa er a lx. fiar vi alna aura skal luka iij alnir vadmals. Enn sa er hann á .lxxx fiar vi alna aura. skal gefa v alnir. Enn sa er hann a .x tigu fiar vi. alna aura. voru uirdz skal gefa .vi. alnir uadmals tui elns ok nyt ok þri skept. þat fe þarf eigi at telia til tiundar sem adr er til guds þacka lagit. huart sem lagit er til kirkna æda til brva. æda til salu skipa. huart sem er ilondum æda lausum aurum. prestar þurfu eigi at tiunda þat fe er þeir eigv ibokum æda messo fotum ok þat allt er þeir hafa til guds þionostu. tiunda skulo þeir alt anat þat er þeir eigu. Bussafleifar þarf madr eigi at tiunda ef madr helldr bui sinu. En ef hann bregdr bui sinu æda selr mat or bui sinu þa skal þat tiunda sem anat fé. Gudord þarf madr eigi at tiunda. velldi er þat en eigi fé. Bændr þeir allir er þingfarar kaupi eigv at gegna. skulo gera tiund af fe sinu skulldlausu en eigi skal omogum fe ætla þot hann eigi fram at færa.³ En þott hann eigi minna fe ok a hann x

a Jfr. Sk., c. 28.

¹ Tiendeloven, som indeholdes i dette Capitel, følger i Membranen umiddelbart efter det Foregaaende med den her anførte Overskrift, der begynder i den Linie, hvori det forrige Capitel euder, og med et Begyndelsesbogstav, der er som de sædvanlige Capitelinitialer. Tiendeloven efter dette Haandskrift er aftrykt i Dipl. Isl. I, 133—140. ² Skrevet g⁷ o.

³ Skrevet her og nedenfor f⁷ a. Punctum er tilføiet.

aura skulldlausá. ok skal hann tiund af gera. huart sem ero bómenn eda grid menn. nema þeir eigi þa umaga at þeir skyli æ handmegnni sínu fram færa. þat er mælt at rett se at þeir menn allir þiggi tiund er eigi gera tiund. ok til (s. 195, a) omaga biargar þurfu at hafa. iafnt skulo conur gera tivnd sem karllar. "Samkuamo skulo menn eiga ihrepp huerium eigi fyr en iij uikur lifa sumars ok skipta tiundum en skipt¹ skal tiundum drottins dag inn fyrsta iuetri. fim m menn skal taka i hrepp at skipta tiundum ok matgiafum² ok sia eida at monnum. þa er bestz þickia til fallnir. hvart sem þeir ero gridmenn æda bumenn ok sækia menn um laga af brigdi. skyldr er hver madr til þeirrar samkuamo at koma sa er tiund æ at giallda. æda gera anan man fyri sig ella þan er logskilvm halldi upp fyri hann ok handsaul se at eigandi. Ef madr kemr eigi fyri midian dag ok eingi af hans hendi. þa uerdr hann sekr um þat iij. morkum ok skal hann þa tiund giallda sem skipt uerdr til handa honum. þar skal telia fe manna huersu mikit hver æ. skal uirda lond ok lausa aura ok uirda til vi. alna aura alt feit ok skal þat fe uirda er at logfardogum uar adr skulldlaust. Sialfr skal huer uirda fe sitt ok telia. en þa er hann hefer talit æda uirt. þa skal hann taka bok i hond ser æda kros uigdan ok nefna uotta at þui uætti skal hann kueda at ek uinn eid at bok logeid. ok segi ek þat guli at ek æ eigi meira fe en nu hefi ek talt æda minna. En ef hann vil eigi eid uinna. þott hann se beiddr æda beidin. þa uerdr hann sekr um þat xij morkum.³ hans tala skal standa a fé sialfs sins ok skal hann af þui gera tiund nema hann sueri til

---

a Jfr. Sk. c. 29.

---

¹ Tilfeiet. ² Dipl. Isl.; matgiofum. ³ Ordene þa uerdr hann sekr um þat xij morkum ere tilfeiede.

fiarins fiörþungi minna en er. Ef *maðr* suerr til fiarins fiörþungi minna en se þa uerdr hann sekr um þat .xij morkum logaura ok skal hann sua mikla tiund giallda sem samkuamo menn telia æa hond honum (s. 195, b) eid laust. þar er *maðr* hefir eid unnit ok skal hann sua tiund af gera nema fe hans hafi þorrit æda uaxit x tigum æda meira. En ef fe hans hefir þorrit x tigum æda meira. þadan fra er hann hefir suarit ok er honum rett at fara¹ til samkuamu ok telia fe sitt ok vinna eid at ok gera tiund af þui sem hann² sverr eid at.³ nu uex fe hans x tigum æda meira. þa er honum skylt at fara til samkuamo ok segia til þes ok gera tiund af. Nu hygja hreps menn at meira hafi uaxit fe hans en hann segi til æda hann⁴ uili eigi til segia þott fe hans hafi uaxit x tigum æda meira. þa eigv samkuamu menn at gera honum ord at hann komi til samkuamo ok uinni eid at fe sinu. En ef hann uil eigi eid uinna at fe sinu ianat sinn þa er samkuamu menn⁵ uilia þa verdr hann sekr um þat xij morkum ok er þat⁶ eidfall ok skal hann sua mikla tiund giallda sem samkuamv menn telia ok þeim giallda sem samkuamu menn uilia. þar er monnum verdr eidfall ok eigv hreps menn sok þa huer er fyrst uil af þeim. Sok þeirri skal stefna at logheimili þes er sottr er ok telia hann sekian um þat xij morkum ok kuedia til heimilis bua v. æa þingi þess er sottr er. Ef kuidr ber æa man eid fall. ok skal domr dæma þeim er sotti vi. merkr en adrar vi. merkr skulo fylgia anari tiund. ^aHreps menn þeir er til ero tekner i hrep skulo skipta hvers manz tiund i iiij stadi nema eyris tiund se æda minni. þa er rett at hon huerfi i einn stad. Einn fiörþung tiundar skal géfa (s. 196, a) þurfa monnum inan

---

^a Jfr. Sk., c. 30.

---

¹ Skrevet fara med Streg over det første a. ² Tilføiet. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Tilføiet. ⁵ Ligeledes. ⁶ Ligeledes.

hrepps ok skipta med þeim. gefa þeim meira er meiri er þórf. En eigi æ tiund at gefaz or hrepp. nema samkuamo menn uerdi á þat sattir. ok þicki þeim utan hrepps monnum meiri þorf þeim er gefa skal. þat fe er þurfa monnum skal gefa. skal uera iuadmalum æda uararfelldum. i ullu æda gærum. æda mat. æda ikuikfe ollo odro en hrosun. þat skal golldit uera þeim monnum er vid skulo taka ok fram komit at marteins messo. En ef þa er eigi fram komit feit ok uerdr þat tiundar halld ok uerdr sa sekr vi morkum er giallda skylldi þurfa monnum. Sa er til handa er skipt. er adili at sok þeirri bædi sækiandi ok seliandi. Sa er anar adili er til soknar er tekinn ihreppnum. ok tiund skipti til handa honum. sok þeirri skal stefna at logheimili þess er sottr er. ok kuedia til heimilis¹ búa v. a þingi. þa er næstir ero stefnv stadnum. þeim manni er rett at stefna heima at sin er tiund skipti til handa þurfa monnum. hinn v dag er iiij uikur ero af sumri. ef eigi er adr fram komit tiundar gialldit.² Rett er at hann taki þan dag uid uadmalum til handa þurfa monnum ef hann vil. þa hafa helldr gólldit. erat hann skylldr at taka iodru nema uili. En ef eigi kemr þa fram þan dag gialldit. ok skal sa er til soknarinar er tekin ganga ut i tun at sin. æda sa madr er hann selr sokina ok nefna uotta at þui at hann er buin at taka uid tiund þeirri er hann skylldi giallda ok nefna hann ok kueda a hue mikit feit er. ok hann sier ongan man þann þar komin at þui gialldi halldi upp fyri hann. hann skal ne- (s. 196, b) fna uotta sina ianat sinn. at þui uættiskal hann kueda at ek stefni N^o um þat er hann helldr tiund fyri N^o þurfa manni. ok tel ek³ hann sekian vm þat vi morkum ok giallda fiorpung tiundarinar tuenum giolldum sua sem buar uirda þan luta⁴ sem ogolldinn⁵ er ef sumur er golldin. stefni

¹ Saaledes. ² Punctum er tilfoiet. ³ Først glemt, men derefter tilskrevet i Margen. ⁴ Tilfoiet. ⁵ Bogstavet g er skrevet to Gange, i Slutningen af den ene Linie og i Begyndelsen af den næste Linie.

ek til vt gongo um þat fé. ok kueda æ þar er hann stefnir honum til þings. ok stefni ek logstefnu. hann skal kuedia¹ bua v á þingi þa er næstir bua þar er hann stefndi. ^aEn anan fiorpung tiundar skal gefa biskupi. þat skal uera iuadmalum æda uarar felldum lamba gærum. i gulli æda brendu silfri. þat ær er biskup fer um fiorpung skal hann segia til at kirkio soknum ihrepp huerium er hann kemr i huer uid þeim fiorpungi skal taka er hann skal hafa. þar er mæltr eindagi a þui fe er menn skulo biskupi giallda inn v^{ta} dag uiku er iiij uikur ero af sumri at logheimili þes manz er biskup baud um at taka uid fe þui. Rett er at fyr se golldit. En ef þa kemr eigi fram feit þa æ sa madr er retrr sækiandi er at ganga ut itun at sin ok nefna votta at þui at hann er buin at taka vid fe þui er hann skyldi giallda biskupi. ok nefna hann æ nafn ok kueda á hue mikit fe þat er. ok hann sier ongan þann þar komin er féit gialldi af hans hendi. er sua rett at stefna um þenna fiorpung tiundar sem um inn fyrra var tint. þat er honum rett at stefna sidar um þat féit at logheimili þess manz er sottr er ok giallda æ. þess a hann kóst at segia biskupi til ok lata hann heimta sua sem hann uil. ^bNu ero eptir ij fiordungar tiundar. þat er half tiund huers manz. þat skal leggja til kirkio. svo til huerrar sem biskup (s. 197, a) skiptir tiundum til ok greida þeim manni ihond er kirkio þa uardueiter er tiund er til skipt. hann skal kaupa tidir at presti. sua sem hann ma uid kómoz ok þa luti adra sem til kirkio þurfta þarf at hafa ok þat fe uinz til. Suo skulo menn tiund giallda of ollum bænum iheradi til kirkio sem biskup

---

^a Jfr. Sk., c. 31.

^b Jfr. Sk., c. 32.

---

¹ Rettelse for kueda.

hefir skipat¹ huerir sem abolstodum bua.² Bondi sa er a kirkio bæ þeim byr er til tiundar ero skipadir³. hann er retrr heimtandi ok sækiandi ok seliandi þeirrar sakar ef hann uil. En ef hann vil eigi. þa er retrr adili þeirrar sakar lærdr madr sa er kirkio pionar ok til kirkio þurftar uil hafa féit. fiorþung þan anan tiundar er tider skal med kavpa. skal giallda i vadmalum æda uarar felldum ok i lamba gærum i gulli æda brendu silfri. En anan fiorþung skal giallda iuaxi æda tioru i uidi æda reykelisi ok lereptum enskum. þeim sem háf se til kirkio bunadar sua sem gengr at kaupa med vadmalum ipui herádi.⁴ Rett er þott uadmal ein se golldin. þat fe skal golldit uera it sidazta inn u^{ta} dag er iiij uikur ero af sumri. En ef eigi kemr þa fram gialldit. þa skal sa er heimtandi er. stefna⁵ um halldit fiarins. þar ituni vti a kirkio bænum þeim er tiundin a til at hverfa. ok skal sækia sua sem um adra tiund. hann skal stefna sinni stefnv um huarn fiordungin tiundarinar ok lata uarda vi merkr i huarrum⁶ stád um halldit. Rett er at stefnna einni stefnv vm bada fiordungana. ok fylgia þa ein alog. þuiat einn er adili at badum sokunum. Rett er at stefna heiman til uarpings um⁷ tiundar mæl ipingbrecko (s. 197, b) ef þeir ero samþinga ok rett er at lysa a varþingi i þingbrekku um tiundar mal ef þeir eru samþinga⁸ ok sækia þar idom fram ef hinn er þar er sottr er. þo er rett um biskups fiorþung at sækia þot hinn se þar eigi.⁹ ef lyst er adr á þingi. þa skal kuedia til heimilis bua v a

---

¹ Skrevet s. ² Tilføiet. ³ Ordene er til — skipadir staae saaledes i Membranen. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Herefter er i Skindbogen skrevet þeim þing, hvilke Ord vi have udeladt som indløbne ved en Forvanskning. ⁶ Dipl. Isl.: hvarium. ⁷ Tilføiet. ⁸ Ordene fra ok rett er at lysa a varþingi ere tilføiede. ⁹ Punctum er tilføiet.

þingi þes er sottr er. ^aEf *maðr* hefir omaga eyri at uardueita þan er hann tekr uoxtu af. *ok skal hann þan lut uaxtarins tiunda sem undir hann ber. sem þat fe er hann atte adr. Jslenzkir menn allir skulo tiunda fe sitt. Enn um utlenda menn ef þeir koma ut higat. ok er þeim eigi¹ skylt at tiunda her fe sitt adr þeir hafa her uerit iij vetr. nema þeir gere fyr bú ok þav missari eptir. En ef uarir landar fara hedan ok eigv þeir fe eptir. ok skal sa maðr giallda tiund af er uardueita hefir þat fe. Enn um fe þat er hann hefir brott med sier. ok er honum eigi² skylt at giallda her tiund af þui fe þat³ er hann hefir brott med sier. þott hann se leingi æ brottu. En ef hann kemr ut higat skal hann giallda tiund af þui fe er hann hafdi⁴ ut med sier inn næsta uetur eptir. er hann hefir adr ut komit um sumarit þot hann⁵ se igordum erlendis. Nu ef maðr kemr ut higat til landz. ok hefir uaxit fe hans. æða hann⁶ hefir eigi eida unnit fyr at fe sinu ok er hann þa skylldr at uinna eid at fe sinu ef menn uilia beida hann. Ef hiu eigv fe saman. ok skal karllmaðr uinna eid at begia þeirra fe. Ef kona ok karllmaðr eigv fe saman þott þav se eigi hiona ok skal karllmaðr þar uinna eid at fyri bædi þau. Nu eigv karllar fe saman ok er rett at anar uinni eid at fe þeirra. Nu ef þeir metaz uid ok uil huargi eia uinna ok er sok uid huarntuegia (s. 198. a) þeirra. sa skal eida uinna at fe huers manz er logradandi er fiarins. En ef uoxtu berr under man af þess manz fe er erlendis⁷ er. ok skal hann þat fe sua tiunda sem þa at beri under hann uoxtu af omaga eyri. þar skal maðr tiund giallda ihrep þeim sem hann a logheimili þau missari huargi⁸ er fé hans er. Rett er at sættaz á tiundar mæl medan eigi er stefnt um ok*

a Jfr. SK, c. 33.

¹ Tilfoiet. ² Tilfoiet. ³ Saaledes. ⁴ Skrevet h. ⁵ Rettelse for pat. ⁶ Tilfoiet. ⁷ Rettelse for herlendis. ⁸ Skrevet hu⁷gi.

þó er rétt at sættaz æ at stefnt se um ok skal eigi meira. nidr falla alaganna¹ en helmingrin. Ef *madr* tekr minni sætt enn *ijj. merkr* ok uardar honum *ijj* marka sekt² ok á sa *madr* sok er sott uill hafa. En ef tiund gelldz eigi heima iheradi. enda er eigi stefnt um malit. þa er rétt at láta lusa³ it næsta sumar eptir á alþingi at logbergi. inan hreps menn eigv at lusa. fausto dag ok þuatt dag um tiundar mál ok þeir menn er af þeim hafa tekit. En ef hreps menn hafa eigi lyst fyri helgina um tiundar halld. þa er rétt eptir helgina huerium er vill⁴ at lusa um tiundar mæl. hann skal ganga til logbergs ok nefna sier uotta *ij* æða fleiri at þui uietti⁵ skal hann kueda⁶. ek lysi sok a hónd honum ok nefna hann á nafnn um þat er hann hefir halldit þeim fiorpungi tiundar ok kueda á hver sa er. ok tel ek hann sekian um þat vi morkum ok giallda þan lúta tuenum giolldum sem ugolldin er sem buar uirða. ok kueda a huar hann lysi⁷ til doms. Ek lysi⁷ loglysing.⁸ þar er hann lysi⁷ um tiundar mal ok skal hann kuedia til heimilis búa v á þingi þess er sotr er. En þar er *madr* stefnir heiman um tiundar mál. þar skal *madr* kuedia til (s. 198, 6) heimilis⁹ bua .v. a þingi þa er næstir ero stefnv stadnum.¹⁰ Engi er rudning til um þa bua nema at leidar leingd. eigi skal spell meta atiuundar malum ef riett er hofdu^t sokin. En ef *madr* tekr gagn sok upp imóti tiundar mæli. ok a eigi at meta sok þa. nema hon se fiór þaug^s sok æða meiri.¹¹ meta skal um tiundar sok. er þui at eins rétt at lusa æ þingi. ok sækia it sama sumar um tiundar mæl ef sa er æ þingi er sotr er. eigi skal sok fyrnaz. helldr en onur fiar heimting.¹² Nu ef *madr* gelldr eigi inn fyrstu missari. þa er hann atti at giallda. þa skal stefna

¹ Tilfoiet. ² Ordene ok uardar honum *ijj* marka sekt ere tilfoiede. ³ Saaledes. ⁴ Ordene huerium er uill ere tilfojede. ⁵ Saaledes. ⁶ Rettelse for kuedia. ⁷ Skrevet lys⁷. ⁸ Punctum er tilfoiet. ⁹ Saaledes. ¹⁰ Punctum er tilfoiet. ¹¹ og ¹² Ligeledes.

at logheimili þess manz er sottr er. æða æ þingi ella.¹ þar er madr stefnir² heima at *sin* hinn v. dag uiku er iiij uikur ero af sumri um tiundar mál. ok a domr at dæma at giallda i þeim stadnum sama xiiij nattum eptir uopna tak in stædu ok vi merkr alága. ok skal þeim dæma iij merkr er sækir. adrar³ skulo fylgia fiorþungi tiundar þeim sem um var stefnt. Ef stefnt er at logheimili þes er⁴ sottr er ok skal þar giallda þa innstædu ok álóg xiiij nattum eptir uapna ták. En ef lyst er æ þingi um tiundar mál. ok á domr at dæma innstædu ok álog at heimili þess er sottr er xiiij nattum eptir uópna tak. En um ulti oll þau er fylgia ok ut legder. þa skal dæma vi alna aura. *hinn* somo ero uidr lóg um tiund hueregi lengi sem henni er halldit ok skal uid hinn sómo gógn sækia. *huer* madr er tiund gerir skal giallda lysi toll til graprtrar kirkio tuær alnar uad- (s. 199, a) mals. æða ij aura váx. rett er þeim at giallda ij merkr lysis er eigi gera skipti tiund fiorar alnar þót hiona se. Nu gefr madr fe bornum sinum ok abyrgiaz þau sialf. þa skulo þau gera tivnd ok giallda lysis toll.

18. her segir um sifiar ok frendsemis spell⁵

Þat er ok mælt ef madr getr barn vid frendkono sinne. æða sifkono i meira⁶ frendsemis spelli. æða sifia spelli. æða kuangadr madr getr barn⁷ uid o heimille cono. æða vid manz

a Jfr. St., c. 45, S. 55¹⁹; Blg., c. 32, 44; findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Resten af Capitlet findes, foruden i denne Membran, alene i Blg., c. 32.

c Jfr. St., c. 170, S. 203¹⁰; K., c. 158, S. 56⁶; Blg., c. 42.

¹ Punctum er tilføiet. ² Ordene madr stefnir ere en Rettelse for mane er stefnt. ³ Skrevet adr⁷. ⁴ Skrevet to Gange, men underprikket paa det første Sted. ⁵ Dette Capitel følger umiddelbart efter det Foregaende med en Overskrift, der findes i samme Linie som Tiendelovens Slutning og med sædvanlig Capitelinitial. ⁶ Saaledes. ⁷ Tilføiet.

cono ok lifi bondi hennar. þót hann eigi eigi¹ at taka rettar far um hana. enda fyri biode biskup þeim samuistur. æda vmbods madr hans. þa æ biskup at þeim manne iij merkr uad mæla. ok er eindage æ þui fé i bónda kirkio garde miduiko dag imitt þing it næsta sumar eptir þat er eigi uar haft þat er biskup baud. ok uardar vi merkr fiar halld þetta. ein misséri stendr þetta mal.² "Frænzemis spell it meira ok sifia spell it meira. ok vm manna conor ok gudsifiar uardar skóg gangr ok mætað eigi uarnir ef rett stefnt er. fior baugs gardr vardar it minna frenzemis spell ok sifia spell firnára en næsta brædra.³

---

a Jfr. St., c. 162, 172; K., c. 158, S 55¹⁴; Blg., c. 41, 43.

---

¹ Tilføiet. ² Punctum er tilføiet. ³ Ligeledes. Herefter ere sex Linier ubeskrevne, hvorefter i den syvende og sidste Linie af Spalten findes Overskriften til det derefter i Membranen følgende saktal or logbok islendinga, som angaaer Indholdet af Jónsbok.

V.

A. M. 158 B. 4to.

---

her hefr upp kristinn rett hinn forna er kristins
doms balkr kalla^z ¹

1.

Pat^a er vpp haf laga varra at allir menn skvlo vera kristnir
æ landi her. ok trva æ gvð föðvr ok son ok helgan anða.
barn hvert er fætt verðr skal færa till skirnar *sva* sem
fyrst ma með hverri skepny sem² er. Faðir skal færa barn til
skirnar ef hann er j hia ok sa sem hann biðr til. En ef
faðir er eigi j hia þa skal bonði sa færa barn til skirnar er
vist veitir konv þeiri er liettari er vordin ok sa maðr er hann
biðr til.³ En ef hvorgi þeira er j hia þa skvlo þeir menn
færa barn til skirnar⁴ er þar ero lögfastir innan hvss. En ef
eigi ero þeir til þa skvlo þeir sem næstir ero. En ef sa maðr

---

a Jfr. Skálholtsbók, c. 1, ovenfor S. 1, og de der anførte Haand-
skrifter.

---

¹ Membranen indeholder først Biskop Arnes Christenret, som ender S. 27, hvorefter paa Skindbogens S. 28 følger den her optagne gamle Christenret. Nærværende Overskrift med rødt Blæk findes øverst S. 28 i første Capitels to første Linier. Capiteltallet er tilføiet af os. ² Skrevet over Linien. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Ordene til skirnar ere tilføiede.

hefir eigi systv æ at færa. barn til skirnar er skyldr er. eða
 sa syniar farar er beiððr er þa vardar fiorbavgs garði¹ hvörvm
 tveggja þeira ok æ sa sok er vill. Ok skal sok þeiri stefna
 heiman ok kveðia til heimilis bva ix æ þingi þess mannz sem sottr
 er. Bondi er skyldr at ala þa menn er barn færa til skirnar.
 þria menn fvlitiða ok barn hinn fiorda mann ok² eyk ef þeim
 fylgir. Ef hann æ minna fe en þingfarar kavpi gegni. þa æ
 hann at veita þeim hvsrvm ok selia þeim mat ok hey sva sem
 bvar virða.³ gollðit skal æ fiortan nattvm matar verð ok heyss.
 Ef bondi syniar þeim vistar eða þess beina er til er mælltr.
 þa verðr hann vtlagr⁴ vm þat iij. morkvm ok æ sa⁵ sok er
 vistar er syniat.⁶ stefna skal mali heiman ok kveðia til heimilis
 bva fimm æ þingi. þess er sottr er.⁷ aþeir menn er barn
 færa til skirnar skvlo fara til logheimilis prestz nema þeir
 finni hann fyrr ok biðia at hann skiri barn þat. En ef hann
 varnar þeim þa vardar fiorbavgs garð ok eigv þeir sok er með
 barn förv ok skal heiman stefna ok kveðia til bva ix æ þingi.
 Ef þeir hitta prest æ fornvm vegi. þa lætr hann rett⁸ skirn
 vppi þo at hann lati at log heimili sinv ef hann hefir eigi
 leingr verit heiman. en ðagstvnð. Ef prestur hefir vm nott
 verit heiman eða leingr ok hitta menn hann æ fornvm vegi
 ok bidia at hann skiri barn. þa lætr hann rett vppi at hann
 lati at kirkiv bæ envm næsta ef barn er eigi sivkt.⁹ En ef
 sott ferr at barni. þa skal þar skira er vatni nair fyrst. Prestur
 skal eigi sva heiman fara vm nott eða leingr at hann hafi
 eigi með ser þa reiðv at barn megi skira ok verðr hann sekr

---

a Jfr. Sk., c. 2.

---

¹ Saaledes. ² Her er muligen ved Uagtsomhed udeladt hross eða.

³ Punctum er tilføiet. ⁴ Rettelse for vtlægr. ⁵ Skrevet over Linien.

⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Ligeledes. ⁸ Tilføiet. ⁹ Punctum er tilføiet.

vm þat .iij. morkvm ef hann hefir eigi ef hann kemr j enga ravn vm. En þa ef hann kemr j ravn vm ok. stenðr þat firi skirninni at hann hefir eigi reidv til þa vardar þat fiorbavgs garð. Ef barn els¹ j vt eyivm. þa skal erfingi færa þat til skirnar ef hann er j hia ok bvdv (s. 29) navtar hans ok þeir menn allir sem æ megin lanði ero skylldir til ferðar.² Sa er skyllðr at lia skips er. beðinn .er. ok fara með þeim hverr er beiððr er *sva* sem fyrst ma firi veðrs sakir. bondi er skyllðr at ala þa menn. fimm er vtan foro ok barn hinn setta mann. Þeir skvlo feria þa vt aptr er vtan færðv. Ef kona verðr lettari æ fornvm vegi. þa ero forvnavtar hennar skylldir at færa barn þat til skirnar. eða þeir er fyrst ero tilbeðnir.³ Ef sa maðr færir eigi barn til skirnar sa er skyllðr er til. eða syniar maðr honvm eykiar. eðr skips at navdsynia lavsu. þa vardar þat fiorbavgs garð. ok skal sokvm þeim stefna heiman ok kveðia til heimilis bva ix æ þingi þess er sottr er. Ef barn er svö sivkt at við bana er hætt ok nair eigi prestz fvnði. þa æ vlærðr maðr at skira barnit.⁴ ef þat er at bonda hvsi þa taki vatn j kerallði. Ef barn verðr *sva* sivkt a fornvm vegi. þa skal fara þar til er vatni nair eða sio ef eigi nair vatni. hann skal *sva* mæla.⁵ Vigi ek þik j nafni föðvr ok gera kross æ vatniv með hægri hendi ok sonar ok gera annan kross ok anða heilags ok gera hinn þriðia kross.⁶ j kross skal hann bregða þomal⁷ fingrinvm við hvert orðit þessarra þriggia. hann skal gefa nafn barnniv *sva* sem þat skal heita ok mæla *sva*. Ek skiri þik n^o j nafni föðvr ok sonar ok anda heilags ok drepa þrysvar barnniv j vatnit sitt sinn vit hvert orðit *sva* at alvatt verði. Þo er rett at vm sinn se j drepit eða hellt vatni æ eða avsit ef eigi verðr raðrvm at öðrv.⁸ Nv ef eigi nair

¹ Saaledes. ² Punctum er tilfœiet. ³, ⁴, ⁵ og ⁶ Ligeledes. ⁷ Bogstavet o er skrevet over Linien. ⁸ Punctum er tilfœiet.

vatni eða sio ok færri snio eða is. þa skal sva gera krossa æ snionvm ok mæla slik orð ifir sem vatninv. hann skal ðrepa barninv j snio ok lata fylgia þav orð oll. sem aðr segir.¹ hann skal bræða snioinn með hönðvm ser ok rida æ sva at alvatt. verði. Ei skal hann sva ðrepa barni j snioinn at þat sæki kvllði sva at þvi se við bana hætt. helldr skal hann rida snio æ með hönðvm ser. karl maðr æ skirn at veita barni. En ef hann kann eigi orð eða at ferli þa er rett at kona kenni honvm. þviat eins skal faðir barns skira þat ef engi er annarr til. ^aEn ef hann skirir. þa skal hann skilia sæng viðr konvna² ok ef hann gerir eigi svö þa vardar honvm þat fiorbavgs garð. fari vm kvan fang hans sem byskop lofar. ^bSa maðr sem barn hefir skirt skal fara til fvndar við prest ok fremia³ orð þav firir honvm sem hann hafði j barn skirn. ok segia til at ferla hverr fylgt hafa. Ef presti þikir rett sv skirn ok andaz barn þa skal þat grafa at kirkiv ok syngia lik savng ifir. En ef barn lifnar þa skal prestr veita þvi alla reidv þa er vpp er fra þvi sem j vatn er ðrepið. Ei skal (s. 30) skira j annat sinn ef fyrr var rett at farit. hvort sem skortir orð eða onvvr at ferli ok andaz barnit þa skal þat eigi grafa at kirkiv. En ef barn lifnar. þa skal prestr veita þvi fvlla skirn svo sem ecki se aðr ifir svngit. Ef barn andaz þrimsgint ok hefir eigi meiri skirn þa skal þat grafa við kirkiv garð firi vtan. þar er mætiz vigd molld ok o vigd ok syngia eigi liksavng ifir. Ef barn elz sva nærr paskvm eða hvita ðogvm ok vill maðr fresta skirn til lavgar dagsins. ok verðr honvm þat rett ef barn er eigi sivkt en lata þegar skira ef sivkt er. Ef hann vill þvattdags at

---

^a Jfr. K., c. 1, S. 6¹⁸; see ovenfor S. 5, Note *a*.

^b Jfr. Sk., l. c., S. 5³.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Skrevet konvvnva. ³ Saaledes.

skirn biða. þa skal hann finna prest ok skal hann rada hvort hann vill skira eða bida þvattðags. karlmanni hverivm fvlftiða er vit hefir til er skylt at kvnna orð þav at skira barn. ok þav at ferli er þar fylgia.¹ En ef hann kann eigi firi vræktar sakir. þa vardar honvm þat fiorbavgs garð ok æ byskop at rada firi sok þeiri. Manni hverivm er hyggindi hefir til karlmanni ok konv er skylt at kvnna. Pater noster. Ave maria. ok Creðo in devm. En ef hann vill eigi kvnna ok hafi vit til þa vardar fiorbavgs garð. ok æ byskop at rada firi sok þeiri hverr sækia skal.

2. huerir lik skolu flytia til kirkju.

^aLjk hvert skal færa til kirkiv þat er æt kirkiv æ lægt sva sem menn verda fyrst bvnir. Ef arftokv maðr er j hia hins andaða þa æ hann at færa lik til kirkiv ok sa maðr er hann biðr til. En ef arfi er eigi j hia eða hann er eigi fvlftiða. þa skal bondi sa færa lik til kirkiv er vist veitti hinvm andaða sidazt. En ef hvorgi er hia arfi ne bondi. þa skvlo þeir log fastir menn færa lik til kirkiv er þar ero næstir ok taka af fe hins andaða vaðmal eða lerept at bva. vm lik. En ef sa atti eigi fe til. þa er hinn skylldr at fa til at bua vm lik er till kirkiv færir. loghelga ðaga alla er monnum rett at bva vm lik ok gera kistv at ok með fara ok grafa nema iij daga æ xij manvdm. Jola ðag langa fria ðag paska ðag. hinn fysta. Með æ at fara föstv ðaginn.² En eigi æ þa iorð at opna til þess at grafa. lik.³ Till þeirrar kirkiv skal lik færa er byskop lofar gropt at. bondi er skylldr at ala þa⁴ er lik færa

---

a Jfr. Sk., c. 3.

---

¹ Punctum er tilfojet. ² og ³ Ligeledes. ⁴ Skrevet over Linien.

til kirkiv fimm ok ross ef þeim fylgir. En ef hann syniar þa er hann vtlagr¹ vm þat iij morkvm ok æ sa sok er vistar er syniat.² stefna skal heiman ok kveðia til heimilis bva fimm æ þingi. Sa maðr er kirkiv vardveitir æ groptr vppi at lata ok skal þar grafa sem hann segir firi ok prestr sa er þar er. Lik skal eigi bera j kirkiv bert eða blodvgt.³ eigi skal þess manz (s. 31) lik j kirkiv bera er þat forboð hafdi at eigi atti j kirkiv geingt medan hann lifði.⁴ Ef maðr berr þess mannz lik j kirkiv er fra er skilðr firi ohlydni þa skal hann bæta lavstium kirkivni xij avrvum. Ef hann vill eigi giallda þat fe þa verðr hann vtlagr⁵ vm þat iij morkvm ok æ þo at inna kirkivnni sitt fe. lik skal eigi grafa aðr kolnat er. En ef maðr grefr lik aðr kallt er. þa verðr hann sekr vm þat iij morkvm ok æ sa sok er vill. Ef menn hrapa sva greptri at kviðr berr þat at önd væri j briosti. þa verðr þat at mordi. Leg skvlo. öll vera iafn ðyr hvort sem nærr er kirkiv eða firr j kirkiv garði.⁶ xij. alnvm skal kavpa leg vndir man nema. barn se tannlavst þa skal kavpa halfv oðyrra. vi alnir skal prestr hafa firi lik savng. sa. skal giallða legkavp ok liksavngs eyri er lik færir til kirkiv. hann skal þar giallda æ kirkiv bæ þeim er lik var grafit. hinn fimta dag vikv þa er iij vikv ero af svmri þar j tvni firi karldyrvum. Sa maðr er kirkiv vardveitir ok prestr æ hvortveggi at nefna vatta at vm. sitt fe ef eigi gelldz ok er rett þar at stefna vm ok telia hinn sekian iij morkvm vm hallðit. hann svarar rettv firi sik þa er hann færði lik til kirkiv ef hann bavð þeim at handsala þat fe er þeir attv gialldaga saman. ok eindaga þar ok skvlo þeir taka þav⁷ handsöl. Sa er lik færir til kirkiv æ at hafa sina

¹ Rettelse for vtlægr. ² Punctum er tilføiet. ³ og ⁴ Ligeledes.

⁵ Rettelse for vtlægr. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Tilføiet.

avra af fe hins anðaða eða heimta fe af erfingia ef hinnig¹ var eigi till.² En ef hvorgi atti til hinn andaði eða erfingi hans þa tekr engi þar fe er eigi er til.³ þa skal veita leg ok liksavng. Nv vinnz til svms en eigi til allz þa skal til þess fyrst hafa at bua vm lik ok þa at kavpa liksavng. legkaup skal sidazt greiða.⁴ Ef fataðr maðr andaz inni at manz þa skal bondi færa. lik hans til kirkiv. Ef sa maðr hafði fe æ ser þa skal þar taka af til þvfta honvm. En ef hann hafði meira fe þar. eða atti hann j oðrvm stað þa æ bondi at taka fe sa er honvm veitti vist þa er hann andaðiz nema honvm væri tekiu vist. at logfardogvm sv er honvm væri viðr vært⁵ ok gengr hann at sinv radi æ brott en eigi frænða ok æ bondi þat fe þa at taka er sa maðr hafdi þangat haft er þar andaðiz ok eigi meira.⁶ þat fe eigv frænðr hins anðaða er hann atti j oðrvm stað. Ef maðr andaz j vt eyivm þa ero þeir menn skylldir at færa lik til kirkiv er æ megin landi ætti at færa eða bvdvnavtar ef hann andaz j fiski skala. Sa æ skip at lia er til æ. Ef maðr varnar skips eða farar sa sem bedinn er þa verðr hann vtlagr⁷ vm þat iij morkvm. Ef maðr andaz æ þingvm eða leiðvm þa skvlo bvdvnavtar hans færa lik till kirkiv. Ef maðr andaz æ þingi eða leidar velli eptir er menn ero brott farnir. þa æ sa maðr at færa lik hans (s. 32) til kirkiv er næstr byrr. þeira manna er ij hvskarla hafa. Ef maðr andaz her æ þing velli eptir er menn ero j brott farnir af alþingi þa skal bondi sæ færa lik til kirkiv er þar byrr. Ef maðr andaz j farmanna bvdvm. þa skvlo bvdvnavtar hans færa lik till kirkiv.⁸ Ef siorr eða votn kasta likvm æ lanð. þa skal

---

¹ Rettelse for hitt. ² Punctum er tilføiet. ³ Ligeledes. ⁴ Ligeledes. ⁵ Skrevet over Linien. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Rettelse for vtlægr. ⁸ Punctum er tilføiet.

landeigandi færa lík til kirkiv.¹ Ef fe rekr æ land með líkvm þa skal þar taka af til þvrfta þeim. En ef meira fe er þa æ landeigandi at hallda þvi til doms. Ef lík fataeks manz finnz j haga vti þa skal landeigandi færa lík til kirkiv ok eignaz fe þat er hinn hafði a ser.² En ef hann atti meira fe þa eigv frænðr hans þat. Ef lík finnz j landi manz eða j vthysvm. þa æ landeigandi þat at færa til kirkiv ok varðveita fe ef hinn hafði æ ser til handa frænðvm. Ef lík finnz æ fiollvm vppi þeim er vatn föll deila merki til heraða. þa skal sa maðr færa lík þat til kirkiv er næst byrr votnvm þeim j heraði er næst spretta vpp líkinv æ fiallinv. enda eigi hann ij hvskarla. at avk sialfvm ser.³ þangat skal lík til kirkiv færa sem votn falla. Ef lík finnz j afrettvm eða almenningvm þa æ sa lík at færa til kirkiv er næst byr⁴ þeira manna er æ ij huskarla. Ef maðr færir eigi lík þat til kirkiv er hann er skylldr at logvm. þa verðr hann vtlagr⁵ vm þat ij j Morkvm.⁶ Sa æ sok er vill ok skal⁷ stefna heiman ok kveðia til heimilis bva .v. æ þingi. þess er sottr er. Ef maðr er sottr vm þat at hann færði eigi lík til kirkiv ok verst hann mali ef hann getr þann kvið at hann hugdi at sa maðr atti eigi at kirkiv lægt ok fellr þa vtlegð niðr við hann en ðomr æ at dæma æ hendr honvm at hafa til fært æ xiiij nattvm hinvm næstvm eptir vapna tak. Ef maðr færir þat lík til kirkiv er eigi atti at kirkiv lægt. þa vardar þat fiorbavgs garð nema hann geti þann kvið at hann hvgði at sa maðr atti at kirkiv lægt ok skal hann fra⁸ hafa fært æ xiiij nattvm hinvm næstvm eptir þinglavsn ok bæta lavstinn kirkivni xij avrvm. ij ero þav lík er eigi skal at kirkiv grafa nema byskop sa lofi er ifir þeim fiordvngi er.⁹

¹ Punctum er tilfœiet. ² Ligeledes. ³ Ligeledes. ⁴ Ordene er næst byr ere tilfœiede. ⁵ Rettelse for vtlægr. ⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Ordene ok skal ere en Rettelse for at. ⁸ Rettelse for fram. ⁹ Punctum er tilfœiet.

þat er eitt ef maðr deyrr oskirðr. Annat er skogar manz lik þess er v alandi er ok¹ oferianði. hit iij ef maðr vinnr æ ser verk þav er honvm verda at bana. sva at hann villði vnit hafa nema hann fai iðran sidan ok gangi til skripta við prest ok skal þa grafa hann at kirkiv ok þo at hann nai eigi presti ok segi olærdvm manni at hann idraz ok sva þo at hann megi eigi mæla ok geri hann þær iartegnir. at menn finni at hann idraz j (s. 33) hvginvm. þa skal grafa hann at kirkiv. Þat lik er eigi æ² at kirkiv lægt. skal þar grafa at eigi se nærr tvngarði en j avrskotz helgi ok hvarki se akr ne eing ok eigi falli votn þaðan til bolstaða ok syngia eigi lik savng ifir. ^akirkia hverr skal standa j sama stað sem vigð er ef þat ma firi skridvm ok vatna gangi eða ofvidri eða hervt eydi at or affölvvm eða vt stronðvm.³ þar er rett at færa kirkiv⁴ er þeir atbvrdir verda.⁵ þar er ok rett at færa kirkiv er byskop lofar.⁶

3. ef kirkia fellr ofan.

^bEf kirkia er vpp tekin manadi firi vetr eða lestiz hon sva at hon er onyt þa skvlo lik ok bein brott færð þaðan firi vetrmetr hinar næstv.⁷ til þeirar kirkiv skal færa er byskop lofar groptr at. þar sem maðr vill bein færa. þa skal landeigandi kvedia til bva ix ok hvskarla þeira sva sem til skipdrattar at færa bein.⁸ þeir skvlo hafa með ser pala ok rekrv. hann skal⁹ sialfr fa hvðir til at bera bein j ok eyki at færa. þa bva skal hann kveðia er næstir ero þeim stað er bein skal vpp grafa

a Jfr. Sk., c. 4.

b Jfr. Sk., c. 4, S. 12¹⁵.

¹ Utydeligt. ² Ordene er eigi æ ere en Rettelse for æ eigi. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Tilføiet. ⁵, ⁶, ⁷ og ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Skrevet to Gange, men overstreget paa det første Sted.

ok hafa kvatt æ .vij. nattvm aðr til skal koma eða leingra mæli.¹ Þeir skvö koma til firir miðian morgin. Bondi æ at fara ok allir þeir er heilsv hafa til hvskarlar hans nema smala maðr. Þeir skvö hefia groptr vpp j kirkiv gardi vtarliga ok leita sva beina sem þeir mündv fear ef þar væri vön j iorðv. prestr er skyllðr at fara til með vigdu vatni ok syngia jfir beinvm sa sem beðinn er.² til þeirar kirkiv skal bein færa er byskop losar groptr at. Þat er rett hvort er vill at gera eina grof at beinvm eðr fleiri. Vm þav avðæfi oll er þeiri kirkiv hafa fylgt er vpp var tekin ok hon sialf hvort sem þat er j lavndvm eða lavsvm avrvvm eða kirkiv bvnadi þa skal fara til þeirar kirkiv allt er bein voro færd til. Ef landeigandi lætr eigi færa bein svö sem mællt er eða fara menn eigi til þeir sem kvaððir ero. þa verðr hverr þeira sekr .iij. morkvm ok æ landeigandi sok við þa er kvaddir ero en sa við hann er vill. Stefna skal sokvm þeim heiman ok kvedia v. bva a þingi. Ef kirkia brennr vpp eða lestiz sva at adra þarf at gera þa skal þar kirkiv gera er byskop vill ok sva mikla sem hann vill ok þar kirkiv kalla er byskop vill. landeigandi er skyllðr at lata gera kirkiv æ bæ sinvm. hverr sem fyrr let gera. hann skal sva hefia smið vpp at giorr se æ xij manadvvm hinvm næstvm. þadan fra er lestiz sva at tíðir megi j veita ef hann ma sva. Landeigandi æ at leggja fe til kirkiv sva at byskop vili vigia firi þeim sökvm.³ þa skal byskop vigia þa kirkiv ef hann vill. (s. 34) Bondi sa er þar byrr. er skyllðr at hallda kirkiv dag þann at hverri iafuleingd vm sinn æ xij manaðvm⁴ ok hiv hans ok gestir þeir er þar ero vm nottina aðr ok þeir menn allir er tivnd sina leggja sva þangat at byskop vill at þar halldi kirkiv dag. Svö skal kirkiv dag hallda at helgi sem paska dag ok ferr hann sva sem adrir Messo dagar.⁵ Þangat skal hverr

¹, ² og ³ Punctum er tilfeiet. ⁴ Rettelse for manðvm. ⁵ Punctum er tilfeiet.

maðr leggja logtivnd sína halfa til þeirrar kirkiv sem byskop vill ok skal hann skipta heradi til þess af hverivm bæ til hverrar kirkiv hvern skal giallda tivnd sína. hvern sem æ landi byrr.¹ Sa er tivnd skal giallda af hondvm hann skal lvka þar j tvni fíri karldyrvm æ kirkiv bænvvm hinn .v.^a ðag vikv er iiij vikv ero af svmri. hann skal giallda þat fe j vadmalvm. eðr varar felldvm j gulli eða brenðv silfri. hann skal giallda halfan² þann lvt ef hann vill er hann gellðr þangat en þat er fiordvngv tivndar hans allrar. þat skal hann giallda ef hann vill j vaxi eða viði eða tiorv. kost æ hann at giallda allt j vadmalvm ef hann vill. Ef eigi kemr fe þat fram sva sem mælt er þa er þeim manni rett er kirkiv varðveitir at nefna vatta at. at fe þat kemr eigi fram ok stefna þar vm j tvni heima at sin vm tivndar hallð ok telia hinn sekian vm þat iij³ morkvm ok giallda þann lvt tivndar sem olvktr er tvennvvm giolldvm sva sem bvar virða. honvm er. rett at stefna sinni stefnv vm hværn fiordvngium enda er rett at stefna einni stefnu⁴ vm bada þviat einn er adili at baðvm. æ þar sem maðr leggr fe til kirkiv hvort sem þat er j londvm eða hvfe eða lavsvm avrvm eða er þat j tivnd af þeim bol stöðvm er herads menn skvlo þangat inna. þat skal sa maðr⁵ er kirkiv varðveitir lata gera at⁶ skra maldaga allan hvat hann hefir gefit þangat eða adrir herads menn til þeirrar kirkiv. þeim maldaga er honvm rett at lysa at logbergi eða æ var þingi hvat þar liggv fear til. hann skal ok lysa þeim maldaga heima at kirkivnni vm sinn æ xij. manadvvm hverivm fíri þinga folki.⁷

---

a Jfr. Sk., c. 5.

---

¹ Punctum er tilfœiet. ² Rettelse for allan. ³ Saaledes; maaskee en Feilskrift for vi; jfr. nedenfor c. 17 og 20. ⁴ Tilfœiet. ⁵ Herefter skrevet gera, men dette Ord er overstreget. ⁶ Saaledes. ⁷ Punctum er tilfœiet.

4. ef maðr tekr rangliga kirkna eigner

^aEf maðr tekr þat fe er til kirkiv er lagit ok gelldr brott eða gefr eða selr oðrvm þa vardar þat fiorbavgs garð þeim er selr ok sva hinvm er kavpir vitz. vitanði. sa æ sok er kirkiv vardveitir ef hann vill sækia elligar sa er. vill. En ef sa maðr logar fe fra¹ kirkiv er hana vardveitir. þa vardar honvm þat fiorbavgs garð ok æ sok hverr er vill. Sok þeiri skal stefna heiman ok kvedia til heimilis bva ix. æ þingi. þess er sottr er ok æ þann at dæma fiorbavgs mann er kviðr berr æ at fe tok fra kirkiv. En dæma aptr til kirkivnnar þat sem æ brott var tekit (s. 35) ef o logat er. En ef þvi er logat þa skal dæma aptr kirkivnni iafn marga avra sem bvar virða at þat var vert er j brott var tekit. Þeim skal stefna til giallda vm fe kirkiv er fra sellði. eða keypti er manni þickir fevænligra en hvörvm. tveggia varðar fiorbavgs garð. ^bBondi sa er æ kirkiv bæ byrr æ at bera elld til kirkiv ok hringia klockvm eða sa maðr er hann krefr til. presti er ok rett at bera elld til kirkiv ok hringia ok þeim er hann krefr til. Ef kirkiv verðr geigr af elldi af með for. þeira manna er nv ero taldir. eða lestaz klockvr. þa hallda þeir eigi abyrgð firir ef þeir geta þann kvið at þeir færi sva með sem þeir ætti sialfir ok villdi vel með fara. Ef maðr hleypr obedit at bera ellð til kirkiv eða hringia klockvm. þa abyrgiz hann hvortveggia ef nockut verdr at. ^cSa er æ kirkiv lanði byrr er skyllðr at fæda prest .ij. missari ef hann æ þar logheimili ok syngr hann þar hvern dag lavghelgan navdsynia lavst. Ef prestr syngr þar sialldnar

---

a Jfr. Sk., c. 5, S. 16².

b Jfr. Sk., c. 6.

c Jfr. Sk., c. 7.

---

¹ Tilfeiet.

er bondi skyllðr at fæða prest at dagverdi ok at nattverdi þa er hann syngur þar Messo ok ross eða mann ef honum fylgir. En ef fleiri bva æ kirkiv bænum. þa skvilo þeir fæða prest eptir því sem þeir hafa af landi til. en sa vtlagr¹ er syniar.² Ef leiglenðingur byrr æ kirkiv bæ ok hravnar kirkia sva at eigi ma veita tíðir j hveriv veðri. þa skal hann gera ord landeiganda at koma til ok bæta at kirkiv. hann skal sva till fara at.³ at se gert. æ halvum manadi hinum næsta þaðan j fra sem honum voro orð gerr sva at veita megi tíðir j. Sekr er hann iij morkum ef eigi er sva gort. Ef leiglenðingur nair eigi fvndi landeiganda ok er hann farinn af landi æ brott eða or fiordvngi. þa er hann⁴ skyllðr at gera at kirkiv ok heimta firir kostnat sinn at landeiganda. En ef kvíðr berr at tíðir mætti veita j kirkiv. þeiri at gerda lavst. þa er eigi landeigandi skylldr at giallda fe þar firi.⁵ Gvðs þavck hefir hinn firi starf sitt. Ef yngri menn eigv kirkiv bolstad⁶ en .xvi. vetra gamlir karlar. eða konvr yngri en tvitvgar. þa æ sa maðr at hallda kirkiv vpp at ollv er lögradandi er fear hinna vngv manna sva sem hann eigi. hann skal taka iafn marga avra af fe þeira sem bvar virða at hann lagdi til kirkiv þurfta. *Pat er manni rett at lata læra prest til kirkiv sinnar. hann skal gera maldaga við sveininn sialfan. ef hann er xvi. vetra gamall. En ef hann er yngri. þa skal hann gera við logradanda hans. Sa maldagi æ at halldaz allr er þeir gera með ser. Nv gera þeir eigi annan maldaga. En maðr tekr prest til kirkiv at logmali þa skal hann fa honum kenzlv ok (s. 36) fostr ok sva læra hann*

---

a Jfr. Sk., c. 8.

¹ Rettelse for vtlægr. ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes Interpunctionen i Haandskriftet. ⁴ Skrevet over Linien. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Herefter er skrevet s a m a n, hvilket vi have udeladt som hidrørende fra en Afskriverfeil.

at hann megi vel fara ok sva við gera sem hans barn væri. Nv vill sveinninn eigi nema. ok leiðiz bok. þa skal færa hann til annarra verka. ok raða honvm sva til at hvarki verdi at avrkvml ne lyti ok hallda til sem rikaz. at ollv annars. Nv vill hann hverfa til nams sins. þa skal þar hallda. honvm til. þa er hann er prestur vorðinn skal sa er honvm let kenna. fa honvm messu klæði ok bækr sva at hann megi veita xij manada tíðir. prestur skal fara til kirkiv þeirar er hann er lærðr til ok syngia hvern dag loghelgan messo osivkr. ottv savng ok aptan savng. ok vm langa fostv ok iolaföstv ok ymbv daga. alla. hann skal lysa malðaga þeim at logbergi eða. j logrettv er við prest er giorr. honvm er rett at veria lyriti inni hafnir hans ef hann vill. Ef prestur flyrr kirkiv¹ þa er hann er lærðr til. sva at hann veitir eigi tíðir sem mællt er. þa vardar þeim manni skog gang er við honvm tekr eða tíðir þiggr af honvm. eða sam vist hefir við hann. Jafnt varðar samvista við hann² sem við skogar mann leingr er³ lyriti er varit at logbergi ok er þat fimtar doms sok ok skal lysa. at log bergi. Svö skal prestur leysaz fra kirkiv at læra annan til. eða fa annan j stad sinn. þann er byskopi þicki fvll hlitt at. Ef prestur verðr sivkr. þa skal sa. raða er kirkivna. hellðr. hversv leingi hann vill vardveita hann. hann æ kost ef honvm þickir sott hans leingiaz at færa hann æ hendr frændvm. En ef honvm batnar sottar þa er hann⁴ lavss fra kirkivni. En ef prestur andaz fra þeim stad er hann var lærðr til ok atti hann fe eptir. þa skal kirkia taka ok sa maðr er hana vardveitir

---

¹ Herefter skrevet þa er hann er. kirkiv, men disse Ord ere derpaa overstregede. ² Ordene Jafnt varðar samvista við hann ere tilføiede; ligeledes Punctum foran disse Ord. ³ Rettelse for en. ⁴ Herefter er skrevet er, hvilket vi have udeladt som indløbet ved Afskriverfeil.

.ccc. vi. alna avra. En ef hann atti meira fe. þa skvlo þat taka frændr hans at erfdvm.

5. her seger at ij byskopar skvlo vera her æ landi

^aByskopa skvlo vær hafa ij æ landi her. skal annarr vera j skala hollti en annarr æ holvm j hiallta ðal ok skal sa hafa ifir ferd vm nordlendinga fiorðvng vm sinn æ xij manaðvm. En skala hollz byskop¹ skal hafa iij fiorðvnga landzins ok fara sitt svmar ifir hvern. Byskop er skyllðr þa er hann ferr j syslv at koma j log hrepp hvern ok vigia kirkivir ok bæna hvs ok byskopa born ok veita monnum skripta gang. þar sem byskop vigir kirkivir æ hann at taka xij avra. en þat fe gefr hann till kirkivir þeirar er hann hefir þar vigt. þar sem hann vigir bæn hvs þar skal hann taka .vi. avra. Bondi sa er við byskopi tekr er. skyllðr at fa honvm reidskiota. þann dag er hann ferr brott. Hvskarlar bonda ok nabvar ero skyllðir at lia skiota byskopi ok forvnavtvm hans.² (s. 37) sekr er sa iij morkvm er syniar ef hann æ ross til. byskop skal til þess lata segia j heraði at kirkivir sokn hverivm j hond skal greida fe þat er menn skvlo giallda byskopi.³ En þat er fiorðvngur tivndar. A þvi fe er gialldagi hinn fimta dag vikv er iij vikv ero af svMRI. Ef ei kemr fe þat fram þar sem mællt er þa er vmbods manni byskop⁴ rett at nefna vatta at eigi kom gialld fram. honvm er rett at stefna þar vm ok heimta sem aðra tivnd. þat fe skal giallda j gvlli eðr brenðv silfri j vadmalvm eða varar fellðvm. þar sem maðr tekr við fe byskop

---

^a Jfr. Sk., c. 9.

---

¹ Skrevet bpc med Streg over de to sidste Bogstaver. ² og ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Saaledes her og i det Følgende.

at hans raði ok hverfr fe þat eða glataz ok hellör sa eigi abyrgð firi er við tekr ef hann getr þann kvið at hann færi *sva með sem hann ætti sialfr.* En ef þat fe verör þiofstolit er *byskop æ ok er sa adili þeirrar sakar er feit vardveitir.* eða sa er *byskop vill.*¹ Rett er manni at heimta fe *byskopc þar er hann byör vm þo hann seli eigi sok j hendr honvm.*² eigi þarf vatt ord til nema vili. Hvergi æ fe at taka fra kirkiv þott tidir se af teknar. nema þar er *byskop lofar ok sa er til gefr.* Ei skal fra taka nema þeir verdi asattir en hvergi annars staðar.

6. vm logheimili presta

Prestar eigv at taka ser logheimili at farðogvm enda er þeim rett at þeir taki siðarr allt til logleiðar þeirar er verör drottins dag þann er þvattdaghinn³ næsta aðr lifa atta vikur svmars. Prestr sa er þing hefir æ at segia til heimilis sins æ leið. En ef hann segir eigi til eða tekr ser eigi logheimili at atta vikvm svmars. þa verör hann vtlagr⁴ vm þat iij. *morkvm ok er rett at stefna honvm at þess bonda.* er hann hefir vist með haft þav missari.⁵ sa æ sok er vill. Prestar eigv at selia tidir sinar ok meta eigi dyrra en xij marka j milli alþinga ij. vi merkr skal hann taka vi. alna avra. en adrar .vi. slikar sem þar ganga at skvllda moti. þvi er heraðs menn eigv. þat fe skal vera j vorv eða bvfe eða j logavrvvm öllvm. Ef prestr metr dyrra tidir sinar en at lögvm. eða selr þa verör hann

---

^a Jfr. Sk., c. 10.

---

¹ og ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes. ⁴ Rettelse for vtlægr.

⁵ Punctum er tilføiet.

sekr vm þat iij *morkvm*. Enda er hinn *eigi* skyllðr at giallða *honvm* meira en lavgkavpit. þo at hann hafi dyrra keypt. þar sem land er svö torvellt ifir farar eða til farar ok æ *byskop* þviat¹ rada at avka fetekiv prestz ok æ þat at hallðaz þo at þat se meira en lavgkaup. Prestr æ *eigi* at syngia fleiri messvr æ einn dag en .ij. en alldri natt messo nema iola natt en vtlagr² elligar. Prestar *skvlo* vera hlydnir *byskopi* ok syna *honvm* bækr sinar ok messo klæði.³ Sa prestr skal messo syngia er *byskop* vill. Prestar *skvlo* *eigi* fara með svndr giordir þær er *byskop* bannar. Lata af hoggva kampa sina. ok raka kravnv sinar⁴ vm⁵ sinn j mahadi ok hlyda (s. 33) *byskopi* at ollv. En ef þeir gera *eigi* sva verda þeir sekir iij *morkvm* ok æ *byskop* sok þa ok skal sækia at presta domi⁶ ok skal *byskop* nefna xij presta j dom ok segia fram sok sina ok bera sialfr kvið ok prestar ij með *honvm* ok sækia eiðlavst. En ef prestr verdr sannr at sok þa ðæmi domr æ hendr *honvm* iij. merkr at giallða *byskopi* midvikv dag j mitt þing annat svmar eptir.⁷ En ef *eigi* kemr þa fe fram þa skal sækia sem annat ðom rof.⁸ Ef prestar koma vt hingat til islanz þeir er fyrr hafa vt her verit ok *byskop* lofaði þeim þa at veita tíðir þa er monnum rett at kavpa at þeim tíðir. ef þeir hafa. synt *byskopi* bækr sinar ok messv klæði. eða þeim presti er hann byðr vm. Ef þeir prestar koma vt hingat er *eigi* hafa her fyrr verit. þa skal *eigi* tídir at þeim kavpa ok *eigi* *skvlo* þeir born skira nema þav verdi j lifs haska. þa *skvlo* þeir hellðr skira en olærðir menn ef *eigi* nair öðrvm presti. Rett er at þiggia tíðir at⁹ þeim ef þeir hafa rit ok innzsigli *byskope* þess

¹ Saaledes i eet Ord. ² Rettelse for vtlægr. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Skrevet over Linien. ⁵ Tilføiet. ⁶ Ordene at presta domi ere en Rettelse for presta moti. ⁷ og ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Ordene þiggia tídir at ere skrevne over Linien.

er þa vigði ellingar vitni .ij. manna þeira er j hia voro vigslv hans ok segi þav orð. *byskopc* at rett se at þiggia þionostv at *bonvm*. Ef *byskopar* koma vt hingat till. landz eða prestar þeir er ei ero lærðir æ latinu tvngv. hvart sem þeir ero ermskir¹ eða girzkir þa er *monnum* rett at hlyda tidvm þeira. en eigi skal kaupa at þeim. Ef menn lata þess hattar *byskopa* vigia kirkivr. eða *byskopa* born þa verða þeir sekir vm þat iij. *morkvm* ok skal sa *byskop* taka vigslv kavpit er her er aðr ok gera allt embætti *sva* sem ecki se adr at gert.

7. her seger um kristiligha tru almenniliga

^aMENN skvlo trua æ einn gvð ok blota eigi skvrðgod ne heidnar vættir ok eigi signa oðrvm fe sitt en gvði eða helgvm *monnum*. En ef maðr blotar þa vardar *fiorbavgs garð*. Ef maðr ferr með galldra eða folkyngi. þa vardar *fiorbavgs garð* ok skal heiman stefna. ok sækia við tylftar kvið.² En ef maðr ferr með forðæðv skap *sva* at hann gerir *monnum* eða fe sott eða bana. þa vardar skog gang ok skal sækia við tylftar kvið. Menn skvlo eigi magna steina til þess at linda æ menn eða fenað. Ef maðr trvir æ steina til heilsv *monnum* eða fenadi þa vardar þat *fiorbavgs garð*. Ei skal maðr ala vpp oborit fe. eða lata ganga v merkt til þess at hann trvir hellðr æ þat fe en annat. þa vardar þat *fiorbavgs garð*. Ef maðr gengr til berserks. gangs þa vardar þat *fiorbavgs garð* ok *sva* vardar kavrlvm þeim sem j hia ero ef þeir hepta hann eigi ef þeir mega.

---

a Jfr. Sk., c. 11.

¹ Rettelse for enskir. ² Punctum er tilføiet.

8. her seger um¹ drottins daga halld.

^aVær skulvm hallda heilagtt drottins dag hinn vij^a hvern j vikv *sva* at þa skal ecki vinna fleira en þat sem nv skal telia. Menn eigv at reka heim bv fe sitt. ok (s. 39) heiman ok lata heimta nyt af ok heim bera ok lata gera til matar. Þat er ok mælt ef ellör kemr j hvs manna. eða andvirki. eða ganga at votn. eða vinör. eða skridvr. þa skvlo menn biarga sem rvmheilagt se. Ef fe mans verör sivkt j haga vti. þa er honvm rett at reida heim ok lifga. Rett er ok at skera af² ef vill ok gera til. Maör æ at fara ferdar sinnar með halfrar vættar þvnga klædi sin. eða navdsynliga lvti.³ Með þing fot sin ok mat ma maör fara þo at þat uegi meira ok rett at hafa halfa vætt vm fram af varningi. Ef maör hefir meiri klyfiar ok kemr hann þvatt dag. þa er bondi skyllör at ala þa vm helgina.⁴ *sva* skvlo þeir til skipa at maör hafi at vardveita. klyfia ross eitt. eða iij menn ij ef *sva* gegnir hellör. Bondi er skyllör at ala þing menn iaftn marga hivm. þa er fystir koma til þings ok at þing lavsnvm af þingi. En vtlagr⁵ iij morkvm ef hann syniar ok æ sa⁶ sok er vistar er. syniat ok er þa rett þegar at stefna ok kvedia bva .v. æ þingi. Manni er rett at fara til sels með byttvr eða andvirki. þo at þat se meira en half vætt þat er hann þarf j moti at hafa. þvi er hann flytr or seli eptir helgina. Rett er manni at fara a⁷ reka strandir eða j skog með þa lvti er hann þarf j moti at hafa vidvm eða kolvm. Svö skvlo þeir til ætla at þeir hafi eigi fleiri ross en maör hafi eitt j toghi. Ei vardar þo at

---

a Jfr. Sk., c. 12.

---

¹ Herefter skrevet kristilega, hvilket som hidrørende fra en Af-skriverfeil er udeladt. ² Saaledes. ³ og ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ret-telse for vtlægr. ⁶ Tilføiet. ⁷ Skrevet over Linien.

hestar renni eptir lavsir. Rett er at þyrka klædi vti. eða vörv ef navðsyn er æ. Ber er rett at lesa ok heim bera ok eigi meira en menn bera j honðvm ser. Þar sem maðr færir bv sitt ðrottins ðag j fardögvm. þa er rett at reka maluytv sina til þess bæiar er hann bio þav missari. eigi skal þa reiða ifir votn eða feria. Ef maðr finnr savð einn j rett vm havst þa er honvm rett at fara heim með.¹ Ef maðr kavpir gellð fe æ havstvm. þa er honvm rett at reka heim en eigi skal hann flytia ifir vötn. Ef menn koma af hafi ok verda svo staddir at þeim er haski at eða fe þeira. þa er rett at rydia ok bera æ landð. En hverr þeira skal hafa gefit innan .vij natta. fataekvm monnvm alin vaðmals. eða vllar reyfi. Sekr hverr iij morkvm ef hann gefr eigi svo ok æ sa sok er vill. ^aMaðr æ ok at fiskia. eða annat veiða þo at heilagt se. hann skal hafa messo vm morgininn aðr. elligar sekr iij morkvm. ^bEf maðr finnr reka tre af skipi. þa er honvm rett vpp at leggja. En ef tre er meira en æ skip megi leggja. þa skal eigi j svndr. hoggva en flytia at landi ok gefa af hinn fimta lvt. Ef maðr finnr reka tre æ fiortv siinni þa æ hann. (s. 40) vpp at vellta or flædar mali. En ef hann ma eigi vpp koma. þa er honvm rett at marka.² eigi skal j svndr hoggva.³ hann eignaz hvar sem æ land kemr ef hann hefir logmürk æ lagit. ^cþat er mællt vm helgra daga veidar allar at þar skal gefa af hinn fimta lvt ok hafa gefit innan vij. natta þadan fra innan reps mönnvm.⁴ En ef maðr gefr eigi svo. þa verdr hann sekr vm þat iij morkvm ok æ sa⁵ sok er vill. ^dEf maðr ferr ferðar

a Jfr. K., c. 8, S. 25¹⁶; see ovenfor S. 27 Note a.

b Jfr. Sk., 1. c., S. 28¹.

c Jfr. K., 1. c., S. 25^{2b}.

d Jfr. Sk., 1. c., S. 28⁹.

¹, ², ³ og ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Tilføiet.

sinnar drottins dag ok kemr þar at er loghlið er aptr byrgt þa er honum rett at briota vpp en hinn er vtlagr¹ er byrgði.

9. vm helgi haulld hversv² vera skal.

^aVær skvövm heilagt hallda at noni. hinn vij^a hvern þvatt dag. en þat er j þann tima er vt svðrs ætt er deilld i þriðivnga ok sol hefir gengit .ij. lvti. enn einn er ogenginn. Ef menn lata fe af æ lavgar dag. þa skal borit af skinni firi non. þa eigv menn at saxa ok skera³ mor ok gera vm aptaninn mat til þann er vm helgina þarf at hafa ok þo at nockvt gangi af þa varðar þat eigi við lög. Ef menn vinna æ non lavgar dag. þa verda þeir sekir iij morkvm ok skal bonda fyrst sækia ef hann hefir j verki j⁴ verit. Ef griðmenn ero j verki. eða skvldar menn. eða þrælar ok æ frelsingia fyrst at sækia ok verda þeir sottir vm. ok veriaz þeir mali ef þeir geta þann kvið at eigi sæi sol ok þeir mündv skemr vnnit hafa ef sol hefli seð. þat er ok biargkviðr ef færsla⁵ þeira var sva litil at þeir þyrði eigi heim at ganga firi ofriki bondda ok verdr hann þa vtlagr⁶ en eigi þeir. Ef maðr berr klyfiar ok vill heim þreyta þa skal hann tekit hafa ser gisting ok ofanlagdar klyfiar þa er sol er j vestri. sekr er bondi iij morkvm ef hann syniar honvm vistar. Hinn skal bera klyfiar till næsta bæiar æ leiðis ok biðia þar vistar.⁷ Sekr er bondi ef hann syniar honvm.⁸ hann skal fara til hins þriðia bæiar æ leiðis ok leggja þar ofan klyfiar ok bidia þar vistar ok varðveizlv. En ef bondi. syniar honvm vistar þa verðr hann sekr vm þat ok

a Jfr. Sk., c. 13.

¹ Rettelse for vtlægr. ² Rettelse for hvers. ³ Ordene ok skera ere tilføiede af os. ⁴ Saaledes. ⁵ Saaledes; maaskee Afskriverfeil for at-færsla. ⁶ Rettelse for vtlægr. ⁷ og ⁸ Punctum er tilføiet.

æbyrgiz þo fargagnit ef hinn lætr eptir er atti. Bera æ maðr
 klyfiar af fialli ef honvm hefir seinna fariz en hann ætlaði
 til þo at dægr se logheilog. Brvðmenn skolo bera klyfiar lavgar
 dag vnz sol er skapthæ.¹ Bondi er skylldr at ala þa með
 fimta mann. Ef brvðgvmi er j ferð eða brvðr.² En með
 þridia mann ella.³ Sekr er bondi ef hann syniar þeim vistar.
 farmenn eigv at bera klyfiar þvatt dag vnz sol er skapt hæ.
 Bondi er skyllðr at ala þa með fimta mann ef styri maðr er
 j ferð en ella með þridia mann. Vtlagr⁴ er bondi iij morkvm
 ef hann syniar þeim vistar ok eigv þeir sok er vistar er syniat.
 ok skal stefna heiman (s. 41) sok þeiri ok kveðia til heimilis
 bva .v. æ þingi. Þeir bænðr ero við manneldi skylldir er gegna þing
 farar kavpi. En eigi þeir er minna eigv. Þeim manni er rett
 er með godord ferr til varþings. þo at meirr se en eykt at
 bera klyfiar eða fara æ skipi ok sva þing heyiandvm⁵ ollvm.
 þeim er til avndverz þings fara. Klædi sin ok tiolld eigv þeir
 at hafa ok kost ok halfa vætt varnings ef vill. Bondi er skylldr
 at ala þa menn vm nott er til vár þings fara. halfv færri
 hionvm.⁶ Godi skal eigi koma siðarr til vár þings. en hann
 hafi tialldat bvd sina adr sol er skapthæ ok se þa bviun at
 ganga til þing helgi. sekr er hann vmm ef hann vinnr leingr.
 þa er sol skapthæ ef maðr stendr j fiorv þar er mætiz siorr
 ok lanð at half föllnvm sio ok mætti hann sia j haf vt. þa er
 sol gengr at vatni ok syndiz honvm sva ef spiot væri sett
 vndir solina þat er væri sva ha skept at maðr mætti taka
 hendi till fals at⁷ oððr tæki til himins vndir solina en spiotz
 halinn æ sio niðr ef j heidi mætti sia. Ef maðr vinnr drottins
 dag. eða þvatt dag eptir non. eða loghelgan dag. hvat sem er
 fleira en nv var talt þa verdr hann sekr vm þat iij morkvm

¹, ² og ³ Punctum er tilfœiet. ⁴ Rettelse for Vtlægr. ⁵ Rettelse
 for heyrandvm. ⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Rettelse for ok.

ok æ sa sok er¹ vill. Sok þeiri skal stefna heiman *ok* kveðia til heimilis bva .v. æ þingi þess er sottr er.² Sva skal nottina hallda. firi loghelgan dag. sem daginn eptir. Ef rvmheilagt er eptir loghelgan dag. þa er monnum rett at fara til sylv sinnar hinn efra lvt nætr.

10. huat monnum er rett at starfa vm iol *ok* vm iola helgi.

^aJola helgi eigvm vær at hallða. æ landi her.³ þat ero xiiij. dagar. þar skal hallda jola dag hinn fyrsta. hinn atta *ok* xiiij sem paska dag. Annan dag iola hinn þriðia .iiij .v. skal hallda sem drottins dag at öllv annars nema þvi at þa er rett at moka vndan fenaði hinn iij. dag iola *ok* hinn iiij. *ok* hinn v. En meðaldaga alla a iolum er rett at moka⁴ *ok* færa æ uöll þaun er næstr er fiosi ef hann hefir eyk til. Ef maðr ðregr myki vt *ok* hefir eigi eyk til þa skal færa j havg.⁵ þat eigv menn at vinna medal daga iola at lata fe af. þat er vm iol þarf at hafa *ok* heita mvngat *ok* færa hey til fenaðar ef þat þickir hagligra at gefa en þat er heima er sva sem vinnz vm iolin.

11. her segir um paska helgi

^bPaska helgi eigvm vær at hallða. þat ero iiij dagar. hinn

^a Jfr. St., c. 14.

^b Jfr. Sk., c. 14, S. 31¹⁶.

¹ Herefter skrevet *by skop*, hvilket vi have udeladt, som indløbet ved en Afskriverfeil. ² og ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Ordene hinn iij. dag iola *ok* hinn iiij. *ok* hinn v. Eu meðaldaga alla a iolum er rett at moka ere, da Texten i Skindbogen her maa antages at være forvansket ved Udeladelse af nogle Ord, tilføiede af os efter Gisning.

⁵ Punctum er tilføiet.

fyrsta *skvlu* vær hallda sem iola dag. En annan *ok* iij *ok* iiij *skal* hallda sem drottins dag. En. fra paska *ðeginvm* fyrsta¹ *skvlu vera* .v. vikur till drottins dags þess er *gagnadaða* vika. hefz vpp. Annan *dag vikv* j *gagnðögvm* (s. 42) *ok* iij *ok* miðvikv dag *skal* hallda at helgi sem þvatt *dag ok* eta einmællt *ok* *eigi* kiot. Ef philippus messo eða kross messo berr æ annan dag vikv eða iij. eða kirkiv dag. þa er rett at eta tvimællt *ok* *eigi* kiot. En ef berr æ mið vikv *dag*. þa *skal* þvfasta sem aðr. fimta *dag* j þeiri vikv er vppstigningar *ðagr*. hann *skal* hallda sem paska *dag*. Fra paska *ðegi skvlu vera* vij vikur til. hvit drottins dags. þar *skal* þvfasta firi æ lavgar *ðaginn*. hvit drottins dag. *skal* hallda sem paska dag en annan *dag* vikv sem *ðrottins dag*. iij *ok* iiij er monnum rett at bera klyfiar eða feria farma *ok* bera vorv til skips *ok* reka. fe j afrett *ok* klippra savði.

12. hversv langt er j milli heilagra dagha.

^aMessv² daga eigvm vær at hallda lavgtekna þa er nv man ek telia.³ Fra xiij degi ero xix nætr til pals messo *ok* er þar *eigi* fasta firi. þaðan .vij. nætr til brighidar messo *ok* *eigi* fasta firi. þa ein nott til mariv messo.⁴ þaðan xx. nætr til petrs messo *ok* *eigi* fasta firi.⁵ þa ero .ij. nætr til matthias messo *ok*. þvfasta firi. þaðan ero xvi nætr til gregorius messo.⁶ xvij ef hlavpar er. *eigi* er þar fasta firi. þaðan ero ix nætr til benedictus messo. þa iiij nætr til mariv messo.⁷ þaðan er ein natt *ok* xxx til gagn dagsins eina. hann *skal* hallda at helgi

---

a Jfr. Sk. c. 15.

---

¹ Tilføiet. ² Rettelse for þessv. ³, ⁴, ⁵, ⁶ og ⁷ Punctum er tilføiet.

sem þvatt dag ok eta einmællt ok eigi kiot nema hann beri a paska vikv eða kirkiv dag. þadan ero vi. nætr til philippvs Messo ok eigi fasta firi. Þadan ero .ij. nætr til kross Messo ok eigi fasta firi. Þadan ero xxx. ok vij nætr til kolvmba Messo ok ei fasta firi. Þadan ero xv. nætr til ions Messo baptiste ok þvrfasta firi. Þadan ero .v. nætr til petrs Messo ok ij degra fasta firi. Þadan ero ix nætr til seliv manna Messo ok eigi fasta firi.¹ Þadan ero xvij nætr til iacobs Messo ok fasta firi. þadan ero iij² nætr til olafs Messo ok vatn fasta firi. þadan ero xij nætr til lavrencivs Messo ok fasta firi. þadan .v. nætr til mariv Messo ok vatn-fasta firi. Þadan ero ix nætr til bartholomevs Messo ok fasta firi. þa ero fimtan nætr til mariv Messo ok fasta firi. þadan ero vi. nætr til kross Messo ok eigi fasta firi.³ þadan ero vij nætr til matthevs Messo ok þvrfasta firi. þadan ero viij nætr til michals Messo ok fasta firi. þadan er einni natt minnr enn xxx⁴ til simons Messo ok fasta firi. Þadan ero iij nætr til allra heilagra Messo ok vatn fasta firi. Hverr bondi er skyllör at gefa iij natta verd hiona sinna. þeira er til logföstv ero skyllö innan reps monnum þeim er eigi gegna þing farar kaupi ok⁵ ymbrv daga natt verði ij ok gefa eigi fiski nattverð. (s. 43) ok skvlo reppstiorar skipta. þvi æ samkvamv vm havst. Fra allra heilagra Messo ero .x. nætr til marteins Messo ok eigi fasta firi. þadan ero .xij⁶ nætr til klemens Messo ok eigi fasta firi. þa vij nætr til andress Messo ok fasta firi.⁷ þadan

¹ Punctum er tilfoiet. ² Saaledes. ³ Punctum er tilfoiet. ⁴ Ordene er einni natt minnr enn xxx ere en Rettelse for Skindbogens: ero xxx ok ein natt. ⁵ Ved Sammendragning er Texten her bleven forvansket, idet det ikke sees, at de her nævnte Madgaver paa ymbrv dagar er en Del af det samlede Antal af tre Maaltider. ⁶ Rettelse for .xj; dette Tal vilde iøvrigt være rigtigt, dersom Cecilivmessa, som i de øvrige Haandskrifter anføres næsteften Marteinssessa, kunde antages her at være udeladt ved Afskriverfeil. ⁷ Punctum er tilfoiet.

ero vi. nætr til nicholas messo ok fasta firi. þadan .xv nætr til thomas messo ok fasta firi.¹ þaðan ij nætr til thorlaks messo ok þvrfasta firi. þa ein nott til iola aptans ok fasta firi. ^afiortan² ero þeir dagar æ xij manadvm er menn skvlo eigi fleira veiða. en nv mvn ek telia. hvita biorn eigv menn at veiða ok gera heiman for til ok æ sa biorn er fyrstr kemr bana sari æ hann. hverr sem landð. æ. nema þrælar veidi eða skvlldar menn. þa æ sa er fe atti at þeim monnvvm.³ Rosm hval eigv menn at veida ok æ sa halfan er veidir en halfan sa er land a.⁴ Rek hval eigv menn at flytia ok festa ok skera. Ef land gangr verðr at fiskvm þa skvlo menn taka. þa er land gangr. ef menn hoggva með hoggiarvnm. eða taka höndvm.⁵ eigi skal. net hafa viðr ne avngla. Fvgla eigv menn at taka fiadr sara ef höndvm mæ taka ok gefa af hinn .v.^a lvt sem af annari ðrottins daga veiði. Jola dag æ sva-at veiða sem nv er talt. ok hinn .vij. dag ok xij. paska dag ok vppstigningar dag ok hvit svnnv dag. mariv messvr iij. jons messo ok petrs messo. olafs messo allra heilagra messo ok kirkiv dag. En ðrottins daga alla adra ok messo daga þa verðr eitt halld æ öllom odrvm.

13. her seger um langa fostu halld

^bLanga föstv eigvm vær at hallda.⁶ þat ero vikvr .vij. Drottins dag þann skvlo vær ganga j langa. föstv sem vpp er sagt æ þingi eða leiðvm. Þa er maðr gengr j föstv þa skal etid kiot firir midia natt. En þa skal⁷ eigi eta kiot æ þeim vij vikvm fyrr en sol rennr æ fioll. paska dag. Annan dag

a Jfr. Sk., c. 16.

b Jfr. Sk., c. 20.

¹ Punctum er tilføiet. ² Saaledes, uagtet der i det Følgende nævnes femten Dage. ³, ⁴, ⁵ og ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Skrevet over Linien.

vikv ok iij er rett at eta .ij. mællt ok eigi kiot. En alla daga þadan fra til paska nema þrottins daga. þa skal fasta. xj. nætr ero þær æ fostvnni er skylt er at fasta. favstv nætr vij. Miðvikv nott hin fyrsta ok hin efsta ok ymbrv natt. ok þvattnott. ^aJola föstv eigvm vær at hallða. Vær skulvm taka til annan dag vikv at varna við kioti. þann er þrottins dagar verða iij j milli ok jola dags. þa skal eigi eta kiot æ þeiri stvndv nema drottins daga ok messo daga logtekna. Fostv daga eigv vær at fasta j iola fosto ok nætr ok næsta dag iolvv firi dagföstv ok firi hinn xij. ^bYmbrv daga eigvm vær at hallða .xij. at fostv æ xij manadvv ok nætr. Ymbrvdaga eigvm vær at hallða æ annari vikv langa föstv. Adra j hvita daga vikv. Rett er at hafa þa hvitt (s. 44) at kvellði miðvikv nott ok þvatt nott. Svö skvlo vær hallða ymbrudaga firi iol ok firi michals messo sem vpp verðr sagt æ þingi. eða leidvm. Vm langa föstv ok vm ymbrv daga alla, ok þvatt dag firi hvita svnnv. þa varðar monnvv fiorbavgs garð ef kiot verðr etið. En vm allar föstv tíðir¹ aðrar þa verðr maðr sekr iij morkvm ef hann etr kiot ok æ sakir þær sa er vill. ok skal stefna heiman ok kueðia til heimilis bva æ þingi þess er sottr er ix til fiorbavgs saka. en .v. til vtlegðar.²

14. ef maðr etr kiot æ fostu tímum

Ef maðr verðr *sva* staððr j vt eyivm vm langa. föstv at hann hefir eigi annan mat en kiot þa skal hann hellðr eta kiot en fara lifi sinv. Ei skal hann eta imbrvdaga kiot ne

^a Jfr. Sk., c. 21.

^b Jfr. Sk., c. 22.

^c Jfr. Sk., c. 23.

¹ Rettelse for nætr. ² Punctum er tilfœiet.

fostv þaga. Svö skal hann eta at hann ali avnð sina við en hyllidaz eigi æ. hann skal hafa gengit til skripta við prest æ vij nattvm hinvm næstvm er hann kemr or eyivnni. Þat er kiot er menn lata af navt eða savði geitr eða svin.¹ Ef svin kemz æ rossa kiot. þa skal ala iij manadi ok fella hollð af ef hyllidz hefir æ en feita aðra iij. Ef svin kemz æ mannz hræ þa skal ala vi. manadi ok fella hollð af. ef hyllidz hefir æ en feita adra .vi. ok er þa rett at eta svin ef vill. Biorn eigv menn at eta. hvort sem er vidbiorn eða hvita biorn ok ravð dyri. hiort eða hrein. þat skal eta æ þeim timvm er kiot er ætt rosmhvali ok sela. Fvgla eigv menn at eta þa er kiot er ætt þa er æ vatni fliota. Klo fvgla skal eigi eta þa er hræklo er. æ.² örnv ok vali rafna ok smyrta. Rett er at eta hæns ok rivpur. Þar ero egg æt vndan þeim fvglvvm er þeir ero ætir sialfir.³ Æ þeim timvm skal egg eta er menn eigv at eta hvitan mat. æKvikfe eigv menn at eta. þat er sialfir lata af.⁴ þo er rett at neyta at eigi lati sialfir af ef menn vita hvat at bana verðr. hvort sem ferst j votnvm eða ðrepa skriðvr eða hridir. þa skal neyta nema svidda verði ok gefa af hinn fimta lvt nema maðr sæfi ok hafa gefit æ vij nattvm þaðan fra er do innan reps monnvm þeim er eigi eigv þingfarar kavpi at gegna. Sekr er hann iij morkvm ef hann gerir eigi sva.⁵ Kalf skal ala iij nætr⁶ þo er rett at nyta at hann se fyrr skorinn ef honvm er matr gefinn ok gefa af hinn fimta lvt. Þat fe er eigi ætt er manzbani verðr af grimmeik sinvm. Ross skal eigi eta ne hvnda ne melracka eða kavttv ok engi (s. 45) kloðyri ok eigi hræfvgla. Ef maðr etr þav kvikinði er fra ero skilð þa varðar honvm þat fiorbavgs garð. ^bÞeim

a Jfr. Sk., c. 24.

b Jfr. Sk., c. 25.

¹, ², ³, ⁴, ⁵ og ⁶ Punctum er tilføiet.

monnum er skylt at fasta lögfavstv er xii vetra ero at svmar malvm aðr. *eigi skal honvm vetr telia ef hann er sva alinn at hann hefir eigi iola natt. Maðr er skyllðr at hallda lögföstv til þes vnz hann er vijtavgr. Heill maðr æ at fasta en eigi sa er sivkr er. Yngri maðr en xii vetra. ok ellri en vij tavgr. þa er sa eigi skyllðr nema vili. konv þeiri er eigi skylt at fasta er barn kvikt hefir j kviði. Kona sv er eigi til lögföstv talin er barn hefir æ briosti vm hina fyrstv langa föstv. hafa æ hon barn æ briosti. hit sama til hinnar þridiv langa föstv. Ei skal þat leingr standa firi logföstv hennar en eina langa. föstv. Jafnskyllt er þeim at varna við kioti æ fostv tidvm sem eigi ero till fostv talðir sem hinvm er fasta.¹ Sa maðr er vardveitir hinn vnga mann. eða hinn ovitra ok lætr eta kiot æ fostv tiðvm þa vardar honvm þat sem hann eti sialfr en eigi hinvm er etr ef hann hafdi eigi vit til at sia vit. Ef maðr berr j mat mannz. þat er eigi er ætt ok vill hann gera þat til hadvngar honvm þa vardar honvm fiorbavgs garð en eigi hinvm er etr. "Setv monnum er skylt at fasta föstv nætr. en eigi verk monnum þeim er j eingi verki ero ok eigi þeim er smala rekr heim ok eigi þeim er önnvngs verk vinnr firi því mannz.² Þat er önnvngs verk ef maðr vinnr hvern dag þat er bondi vill. Ei skal setv maðr hlavpa þa daga til verks er hann er skyllðr at fasta til þess at hann skili þa hellðr mataz en aðr. Saman kemr fasta með ollvm monnum. þa er ymbrev. vika hefz æ havst ok til þess vnz lokit er .petrs Messo æ svmar. Sa maðr er fastar hann skal hafa etit mat sinn firi miðia nott þa er hann fastar vm ðaginn eptir ok mataz eigi aðr liðr non. Svö skal hann nætr varna við kioti. þær er*

---

a Jfr. Sk., c. 26.

---

¹ og ² Punctum er tilföiet.

logskyllt er at fasta sem vm daginn. þa skal nott vera æ havst ok æ vetr er maðr ma eigi sia ðag ok væri hann þar er hann mætti sia j haf vt j skylavsv vedri. þa skal nott vera æ svmar er sol gengr vm norðr ætt. þat er norðr ætt. er sol gengr j beggia ætt norðrs ok vt norðrs ok til þess hon er komin j beggia ætt nordrs ok lanðnordrs.¹ Þa er maðr fastar vm nott þa skal hafa þvrran mat. þat er þvrr matr gras ok allðin ok iarðar avoxtr allr. Þetta æ maðr ok at eta ef hann fastar allzkyns fiska ok hvali. (s. 46) aðra en rosm hval ok sel. Ross hval skal eigi eta ok nahval ok ravdkembing.²

15. vm tylftar kuið ok iij marka sakir.

^aÞat er mællt vm sakar þær allar er nv ero taldar j kristinna laga þætti at þeim sokvm skal stefna heiman ok kvedia til heimilis bva ix æ þingi þes manz er sottr er. vm skog gangs sakir ok fiorbavgs sakir nema maðr hafi stefnt vm fiolkyngi. þar skal kveðia til tylftar kuið³. En vm þriggia marka sakar ok vm vtlegðir þar skal kvedia til heimilis bva .v. þess manz er sottr er. Svö settv þeir ketill byskop ok þorlakr byskop at radi avzavrar byskope⁴ ok sæmvdar ok margra kenni manna annarra kristinna laga þat sem nv var vpptint ok vpp sagt.⁵

16. her segir huersv menn skulu tiunda fe sitt⁶

^bÞat er mællt j logvm her at menn skvlo tivnda fe sitt lögtivnd. Þat er logtivnd at sa maðr skal gefa .vi. alna eyri

^a Jfr. Sk., c. 26, S. 41¹⁹.

^b Jfr. Sk., c. 28.

¹ og ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes. ⁴ Saaledes. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Den her følgende Tiendelov begynder i den næste Linie efter det Foregaaende, uden nogen Adskillelse, og Begyndelsesbogstavet Þ er

æ ij missarvm ef hann æ x. tigr fear vi alna avra.¹ Sa maðr er æ x avra vi. alna avra. firi vtan fot sin liversðags buning skvllðlavst. Sa skal gefa alin vaðmals eða vllar reyfi. þat er vi geri hespv eða lambs giærv. En sa er æ xx avra. sa skal gefa .ij. alnir. en sa er æ xl. avra. sa skal iij alnir. En sa er æ vi tigi avra sa skal iiij alnir. Sa er æ viijtigi avra skal .v. alnir. En sa er æ xtigr avra. hann skal vi. alnir. Þat fe skal eigi til tivndar telia er aðr er til gvds þacka lagit. hvort sem þat er til kirkna eða til brva lagit eða til annarar salv botar. hvort sem þat fe er j lönðvm eða j lavsum avrv. Prestar skvlo eigi tivnða þat fe er þeir eigv j bokvm ok messo klæðvm ok þat allt er þeir. hafa til gvds þionostv nema þeir vili.² tivnða skvlo þeir annat fe. Bvss afleifar þarf maðr eigi at tivnða vm vvar ef hann hellör bvi sino. En ef hann³ bregdr bvi ok selr or því. þa skal þat tivnða. Ef maðr æ goðorð þa skal hann þat eigi til tivndar telia.⁴ Vallð er þat en eigi fe. Bændr allir skvlo tivnð gera þeir er þing farar kaupi eigv at gegna af fe sinv skvllðlavsv.⁵ Ei skal omögvm fe⁶ ætla þo at hann eigi framm at færa. En þo at hann eigi minni⁷ fe ef hann æ .x. avra skvllðlavsa þa skal tivnð af gera. hvort sem hann er bondi eða griðmaðr nema hann eigi þa omaga er hann skvli æ verkvm sinvm fram færa. Rett er at þvrfu menn þeir allir þiggi tivnð er eigi eigv at giallða. Jafnt skvlo konvr giallda tivnð sem karlar af fe sinv. (s. 47)

---

af Storrelse som de sædvanlige Capitelinialer. Tiendeloven efter dette Haandskrift er aftrykt i Dipl. Isl. I, S. 142—148, og dens Capitler i Membranen svare paa følgende Maade til de Paragrapher, hvori den er inddeelt i Dipl. Isl.: c. 16 til § 1—7; c. 17 til § 8—17; c. 18 til § 18; c. 19 til § 19—20; c. 20 til § 21—31.

¹ og ² Punctum er tilføiet. ³ Skrevet over Linien. ⁴ og ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Herefter er skrevet telia, men dette Ord er igjen udstreget. ⁷ Saaledes.

17. um logsamkuamu.

^aSamkvamv skvlo menn eiga vm havst j repp hverivm. eigi fyrr en. iij vikvr lifa svmars ok skipta tivndvm. skipt skal vera ollvm ðrottins dag fyrstan j vetri. v. menn skal til taka j repp hverivm at skipta tivndvm ok matgiofvm ok sia eiða at monnvvm. þa er bezt þickia til fallnir hvort sem þeir ero gríðmenn eða bændr ok sækia menn vm laga afbrigdi.¹ Skyllðr er hverr maðr til þeirrar samkvamv at fara sa er tivnd gerir. eða fa annan mann. firir sik. þann er logskilvm halldi vpp firi hann ok handsöl se at þiggianði. En ef hann kemr eigi firi midian. dag ok engi af hans hendr. þa verðr hann sekr vm þat iij morkvm ok skal hann þo giallda tivnd. sem skipt verdr æ hendr honvm. Þar skal telia fe manna hversv mikit hverr æ. skal. virða lonð ok lavsa avra til vi alna avra ok skal þat fe virða sem æ logfardogvm var skvllðlavst. Sialfr skal hverr virða fe sitt ok telia. En þa er hann hefir talt fe sitt ok virt. þa skal hann taka bok j honð ser eða kross. ok nefna vatta at þi vætti. skal hann² segia at ek vinn log eið at bok ok segi ek þat gvdi at ek æ sva fe sem nv hefir ek talit nema minna se. En ef hann vill eigi eið vinna. þa er hann er beiddr þa verðr hann sekr xij morkvm. hans tala skal standa æ fe sialfs ok skal af því gera tivnd. nema hann sveri til fiordvngi minna en er ok verðr hann þa sekr vm þat xij. morkvm ok skal hann sva mikla tivnd giallda. sem sankvamv menn telia ok skipta æ hond honvm eiðlavst. þar er maðr hefir eið svarðan. þa skal hann svö tivnd af gera sem hann hefir at svarit nema fe hans þverri eða vaxi tivtigvm avra. þpar skal maðr giallda vartivnd sina sem skipt er havst

^a Jfr. Sk., c. 29.

^b Jfr. Sk., c., 33, S. 53¹⁰.

¹ Punctum er tilfoiet. ² skal hann er en Rettelse for hann skal.

tivnd hans. Nv lætr hann hvergi skipta æ samkvamv. þa skal þar giallda er hann er marteins messo. ^aEf fe hans þverr xtigvm avra. þadan fra er hann hefir svarit. þa er honvm rett at fara til samkvamv ok telia fe sitt ok vinna eid at ok gera þar tivnd af er hann sverr til. Nv vex fe manz xtigvm avra. eða meira. þa er honvm rett at fara til samkvamv ok segia til þess ok gera þar tivnd af. Nv hyggia reps menn at meira hafi vaxit fe hans. en hann segir en hann vili ecki fra segia þo at vaxit hafi þa eigv samkvamv menn at gera honvm orð at hann komi til samkvamv ok vinni eið at fe sinv j annat sinn. En ef hann vill eigi eið vinna. þar sem þeir vilia. þa verðr hann¹ sekr xij. morkvm ok er þat eið fall. ok skal hann sva mikla tivnd giallda. sem reps menn telia ok þeim er þeir vilia. Þar er manni verðr eið fall ok eigv reps menn sok þa ok hverr þeira firir sem vill. (s. 48) Sok þeiri skal stefna at logheimili þess er sottr er ok telia hann sekian vm xij morkvm ok kvedia til heimzlis bva fimm æ þingi. Nv ef kviðr berr æ hann eiðfallit. þa skal ðomr dæma vi merkr þeim er sotti. en adrar vi. fylgia annari tivnd. ^bReps menn þeir er til ero teknir skvolo skipta hvers manz tivnd j iiij stadi nema minni se en eyris tivnd en þa er þo rett at hon hverfi j einn stað. Einn fiordvng tivndar skal gefa þvrfa monnvm innan reps þeim er til omagabiargar þvrfa at hafa æ þeim missarvm ok skipta með þeim gefa þeim meira er meiri er þorf. Eigi² æ tivnd or repp at gefa. nema samkvamv menn verði æ þat sattir ok þicki vtan reps monnvm meiri þorf. Þat fe er gefa skal þvrfa monnvm skal vera j vadmalvm eða varar felldvm j vllv eða

---

^a Jfr. Sk., c. 29, S. 46¹⁰.

^b Jfr. Sk., c. 30.

---

¹ Tilføiet. ² Herefter er skrevet e, men dette Bogstav er igjen udstreget.

giærvm eða j mat eða kvik fe öllv öðrv en rossvm. þat skal gollðit vera þeim monnum er við skvlo taka ok framkomit at marteins messo. En ef þa er eigi gollðit þa verðr þat tivndar hallð ok verðr sa sekr vm þat iij¹ morkvm er giallða skillði. Þvrfa maðr sa er til handa er skipt. hann er adili at sok þeiri. bædi sækiandi ok selianði.² Sa er annar adili er til soknar er tekinn j reppinvm ok tivnð skipti til handa honvm. Sok þeiri skal stefna at log heimili þess er sottr er ok kveðia til heimilis³ bva .v. æ þingi. þa er næstir ero stefnv staðnvm. Þeim manni er rett at stefna heima at sin er tivnd skipti til handa þvrfa manni. hinn v.⁴ dag vikv er iij vikvr ero af svmri ef eigi er⁴ aðr fram komit. Rett er at hann taki þann dag viðr vaðmalvm til handa þvrfa manni ef hinn vill þa hafa gollðit. eigi er hann skylldr at taka við odrv fe nema hann vili. Ef eigi kemr þann dag fram þa skal sa maðr er til soknar er tekinn ganga vt j tvn at sin eða sa maðr er hann selr sok ok nefna vatta at þvi at hann er bvinn við at taka tivnð þeiri er hinn skvli giallða ok nefna hann ok æ kveða. hversv mikit fe er. ok⁵ hann ser eingan þann at gialldi halldi vpp firi hann. þa skal hann nefna vatta j annat sinn at þvi vætti skal hann segia. at ek stefni honvm ok nefna hinn. vm þat er hann hellðr tivnð firir honvm ok nefna þvrfa mauninn. ok tel ek hann sekian vm þat vi. morkvm ok giallda fiorðvnginn tvennvm giollðvm sva sem bvar virða. þann lvta er o golldinn er. ef svmr er gollðinn.⁶ stefni ek til giallða ok til vtgongv⁷ vm fe þat ok kveða æ hvar hann stefnir. til þings ok stefni ek lög-

¹ Saaledes; maaskee en Feilskrift for vi.; see nedenfor Linie 23 og c. 20; jfr. iøvrigt ovenfor c. 3, S. 203. ² Ordet selianði er en Rettelse for Skindbogens: j sitianði. ³ Saaledes. ⁴ Tilføiet. ⁵ Herefter er skrevet ef, hvilket vi have udeladt, som indløbet ved Afskriverfeil. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Rettelse for viðgongu.

stefnv. hann skal kvedia til .v. bva æ þingi. þadan fra er hann stefndi.¹ (s. 49).

18.

^a Annan fiorðvng tivndar skal hafa byskop.² þat fe skal vera j vadmalvm eða j varar fellðvm eða j lamba giærvm j gvlli eða j brendv silfri. Þa er byskop ferr vm fiorðvng. hann skal segia til at kirkiv soknvm j repp hverivm hverr við þeim fiorðvngi skal taka er hann skal hafa. Þar er mælltr eindagi æ því fe er menn skvlo byskopi giallða. hinn fimta ðag vikv er iiij vikvr ero af svmri at logheimili þess manz er byskop bavd við at taka því fe. Rett er þo at fyrr se gollðit. En ef þa er eigi gollðit. þa skal sa er retrr sækiandi er ganga vt j tvn at sin ok nefna vatta at því at hann er bvinn við at taka fe því er hinn skilldi giallða ok nefna hann ok kveða æ hve mikit feit er. Ok³ hann ser ei þann mann er gialld þat inni af hendi. þa er rett at stefna sva vm þenna fiorðvng tivndar sem vm hinn er fyrr var tint. Þat er honvm ok rett at stefna siðarr vm þat fe at log heimili þess er giallda skal. þes æ hann ok kost at segia byskopi till ok lata hann heimta sva sem hann vill. eða sa er hann vill.

19. um kirkiv tiund ok prestz tiund.

^b Nv ero eptir ij fiorðvngar þat er half tivnd ok skal leggja til kirkiv ok til presta reiðv. sva til hverrar kirkiv sem byskop

---

^a Jfr. Sk., c. 31.

^b Jfr. Sk., c. 32.

---

¹ Her er efter Slutningen af Capitlet nederst paa Siden noget over en halv Linie ubeskrevet. ² Punctum er tilføiet. ³ Herefter er skrevet ef, hvilket vi have udeladt som indløbet ved Afskriverfeil.

skiptir tivndvm til ok reida þeim manni j honð er kirkiv þa vardveitir er tivndvm er til skipt. hann skal kavpa tíðir at presti sva sem hann ma við komaz ok þa lvti aðra er til kirkiv þvftar þarf at hafa. Svö sem til vinnz fe þat.¹ Svö skal giallda tivnd af öllvm bæivm j heradi til kirkna sem byskop hefir bodit. hverir sem a bolstoðvm bva.² Bondi sa er æ kirkiv bæ byrr. þeim er tivndinni er skipt til. hann er retrr heimtanði ok seliandi ok sækiandi þeirrar sakar ef hann vill. En ef hann vill eigi þa er retrr adili þeirrar sakar. lærðr maðr sa er kirkiv pionar ok til kirkiv þvfta vill feit hafa.³

20. j hueriu rettlvkt er kirkiv tivnd ok prestz.

Fjorðvng tivndar þann er til presta reiðv skal leggja. þann skal giallda j vadmalvm eða j varar fellðvm eða j lamba giærvm j gvlli eða brendv silfri. En þann fiordvng tivndar er til kirkiv þvfta skal leggja. þann skal giallða j vaxi eða vidi j reykelsi eða tiorv eða lereptvm nyivm þeim sem hæfir til kirkiv bvnaðar svo⁴ sem getr at kavpa með vadmalvm j þi heradi. Rett er þo at vadmal ein se gollðin. Þat fe skal golldit hit siðazta fimta. dag vikv er iiij vikvr ero af svmri. En ef eigi kemr þa framm. þa skal sa er heimtandi er stefna þann dag vm j tvni æ kirkiv bæivm þeim er tivndin æ til at hverfa ok sækia svö vm sem vm aðra tivnd.⁵ hann skal stefna sinni stefnv vm hvorn fiordvnginn. ok lata varda .vi. merkr j hvarvm (s. 50) tveggja stad vm halldit.⁶ kostur er ok at stefna einni stefnv vm bada fiordvnga ok fylgia þa ein alog. þviat einn er adili at baðvm. Rett er⁷ at stefna heiman til var þinga

---

a Jfr. Sk., c. 32, S. 49²¹.

---

¹, ² og ³ Punctum er tilfoiet. ⁴ Rettelse for sve. ⁵ og ⁶ Punctum er tilfoiet. ⁷ Tilfoiet.

vm tívndar mal. þar sem menn ero sam þinga ok rett er at lysa a varþingi i þingbrekkv vm tíundar mal ef þeir erv sam þinga¹ ok sækia þar j ðom ef hinn er þar er sottr er. þa er rett vm byskope fiordvng at sækia þo at sa se eigi þar er sottr er.² Ef lyst er a þingi þa skal kvedia til heimilis þva fimm þess er sottr er. "Ef maðr hefir omaga eyri at varðveita þann er hann tekr voxtv af. þa skal hann þann lvt avaxtarins tívnda er vndir hann berr sem þat fe er hann atti aðr. Jslenzskir menn skulo allir tívnda fe sitt. En vm vtlenda menn ef þeir koma hingat þa er þeim eigi skylt at tívnda her fe sitt aðr þeir hafa verit her iij vetr samfast nema þeir geri þv fyrr. En þat var skulo þeir tívnd gera er þeir gera þv ok þav missari eptir. En ef varir landar fara heðan ok eigv þeir fe eptir. þa skal sa maðr giallda tívnd af er þat fe vardveitir. En vm þat fe er hann³ hefir brott með ser þa er, honvm eigi skylt at giallda her tívnd af þo at hann se⁴ leingi a brott. En ef hann kemr vt þa skal hann giallda tívnd af þvi fe er hann hefir vt með ser. hinn næsta vetr eptir er hann hefir vt komit aðr vm svmarit. þo at hann se j gorðvm erlendiss⁵. Ef maðr kemr vt hingat ok hefir vaxit fe hans eða þorrit ok hann hafi eigi⁶ eida fyrr at vnnt þa er hann skylldr at vinna eið at fe sinv ef menn vilia beida hann. Ef hion eigv fe saman þa skal karlmaðr vinna eið tiri fe beggia þeirra⁷. Ef karlmaðr ok kona⁸ eigv fe saman. þa skal karlmaðr vinna þar eið at. Ef karlar eigv fe saman. þar er rett þoat annarr vinni þar eið. En ef þeir metaz við ok vill hvargi sveria. þa er sok við hvorntveggia. Sa skal eið vinna er lograðandi er fiarins. Ef

---

a Jfr. Sk., c. 33.

---

¹ Ordene fra ok rett er at lysa ere tilfœiede. ² Punctum er tilfœiet. ³ Tilfœiet. ⁴ Skrevet over Linien. ⁵ Ordene gorðvm erlendiss ere en Rettelse for storfvm herlendiss. ⁶ Tilfœiet. ⁷ Punctum er tilfœiet. ⁸ Rettelse for konv.

voxtv berr vndir mann af þess mannz fe er erlendis¹ er. þa skal hann þat fe *sva* tivnda. sem voxtv berr vndir hann af omaga eyri.² þar skal maðr tivndð giallda j þeim repp sem hann æ logheimzli þav missari hvar sem fe hans er. Rett er at sættaz æ tivndar³ mal medan *eigi* er stefnt *vm*. þa er rett at sættaz æ þo at stefnt se *vm ok skal eigi* meira niðr falla alaganna en helmingrinn. Ef maðr tekr minni satt⁴ en .iij. marka þa vardar hann⁵ þat iij merkr⁶ ok æ sa sok er vill. Ef tivnd gelldz *eigi* heima j heradi enda er *eigi* stefnt *vm*. þa er rett at lysa hit næsta svmar eptir æ alþingi at logbergi. Jnnan reps menn eigv at lysa föstv dag ok þvatt ðag *vm* tivndar mal ok þeir menn er af þeim taka. Ef reps menn hafa *eigi* lyst firi helgina. þa er rett eptir helgina hverivm at lysa sem vill vnnz ðomar fara vt. Sa er lysa vill *vm* tivndar mal. hann skal ganga til lögbergs ok nefna ser vatta at þvi vætti skal hann segia at ek lysi sok æ hendr honvm. ok nefna hann. *vm* þat at hann hafi⁷ halldit þeim fiorðvngi tivndar ok segia hverr sæ er tel ek hann⁸

---

¹ Rettelse for herlendis. ² Punctum er tilføiet. ³ Bogstaverne ti ere utydelige. ⁴ Rettelse for sok. ⁵ Saaledes. ⁶ Abbreviaturen kan ligesaavel betegne morkvm som merkr. ⁷ Skrevet to Gange. ⁸ Her ender Texten i Membranen, der saaledes er defect. Membranen indeholder endnu herefter et Blad, som synes paa begge Sider helt over at have været Gjenstand for Rasur, saaledes at der ikke sees Spor af, hvad der kan have været skrevet derpaa. Denne Rasur strækker sig dog ikke saa langt ud til Kanterne, at ikke navnlig den overste Linie af vor Text vilde have været synlig, dersom Fortsættelsen var skrevet der, og vi antage derfor snarere, at der er gaaet tabt to eller flere Blade af Membranens sidste Læg, som nu kun bestaaer af to Blade, og at det der mangler i Texten har været skrevet paa det saaledes Tabte.

VI.

A. M. 50 8vo.

Her hefr kristinn rett hinn forna¹

1.

PAT^a ER upphaf laga uarra islendinga sem upp haf er allra godra hluta. at allir menn skolu uera krisner² her æ landi ok trua æ einn gud fodur ok son ok heilagann anda: barn huert er alit er skal færa til skirnar sem fyrst mæ med huerigri skepnu sem er.³ Ef fadir barns er eigi hia ok skal sa bonde færa barn til skirnar er uist ueitir konu þeirri er liettari er uordin ok sa madr er hann bidr til.⁴ Ef huargi er þeirra til þa skolu þeir menn færa barn til skirnar er þar eru logfaster innan huss.⁵ Ef eigi eru þeir til þa skolu þeir er næstir eru; Ef sa madr hefir eigi syslo til at færa⁶ barn til skirnar er logskyldr er til eda syniar sa er til er kuaddr⁷ ok uardar þat

---

a Jfr. Skálholtsbók, c. 1. ovenfor S. 1, og de der anførte Haandskrifter.

---

¹ Denne Overskrift, der er utydelig, og hvis Læsning, navnlig forsaavidt angaaer den sidste Del, er usikker, findes skrevet med rødt Blæk øverst paa Skindbogens første Side, hvorefter Texten begynder i den følgende Linie. Capiteltallet er tilføiet af os. ² Saaledes. ^{3, 4} og ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Skrevet f⁷a. ⁷ Utydeligt i Skindbogen.

fior baugs gard huorvmtueggia¹ þeirra ok a sa savk er uill ok skal sok þeirri stefna heiman ok kuedia heimilis bua (s. 2) ix a² þingi þess manz er sottr er.³ bondi er skylldr at ala þa menn er barn færa til skirnar iij menn fulltida ok barn hinn fiorda ok hross eda eyk ef þeim fylgir.⁴ Ef hann a minna fe en þingfarar kaupe æ at gegna þa skal hann ucita þeim husrum ok selia þeim mat sua sem buar uirða.⁵ Golldit skal æ fiortan nattum matar uerd ok heyss.⁶ Ef bonde syniar þeim uistar eda þess beina er mælt er ok uerdr hann vt lagr⁷ um þat .iij. morkum ok a sa sok er syniat er.⁸ Stefna skal þui mæli heiman ok kuedia heimilis bua .v. a þingi þess manz er sottr er. a þeir⁹ menn er barn færa til skirnar skolo fara til logheimilis prestz nema þeir finne hann fyrr ok bidia hann skira barn en ef hann uarnar þeim ok uardar þat fior baugs gard ok eiga þeir sok er barn færdu til skirnar ok skal heiman stefna ok kuedia til bua ix æ þinge.¹⁰ Ef þeir hitta prest æ fornum uege ok lætr hann rietta skirn uppi at hann lati at logheimili sinu ef hann hefir eigi leingur (s. 3) heiman uerit en dagstund.¹¹ Ef prestr hefir leingr¹² heiman uerit en nott ok hitta menn hann æ fornum uege ok bidia hann skira barn ok lætr hann riett skirn uppi ath hann lati at¹³ kirkju bæ hinvm næsta. ef barn er eigi siukt; Ef sott er a barni ok skal þar skira er fyrst nair uatni.¹⁴ Prestr skal eigi suo fara heiman nott eda leingr at eigi hafi hann þa reidu med sier at barn megi skira.¹⁵ Ef hann ferr sua heiman at eigi megi

---

a Jfr. Sk., c. 2.

---

¹ Utydeligt i Skindbogen. ² Tilføiet. ³, ⁴, ⁵ og ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Rettelse for lægr. ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Punctum foran dette Ord er tilføiet. ¹⁰ og ¹¹ Punctum er tilføiet. ¹² Rettelse for leigr. ¹³ Tilføiet. ¹⁴ og ¹⁵ Punctum er tilføiet.

hann¹ barn skira ok uerdr hann sekr um þat iij morkum ef hann kemr j aungua raun.² Ef hann kemr j raun um ok stande þat firir skirninne er hann hefir ei til reido þa uardar honum fior baugs gardr³. Ef barn elz j ut eyum sua at erfingi er hia barns þess ok er hann skylldr at færa barn til skirnar ok budunautar hans ok þeir menn allir er a megin landi eru skylldir at færa barn til skirnar.⁴ Sa er skylldr at lia skips er bædinn er ok fara med þeim huerr er beiddr er at fara med þeim sem fyrst (s. 4) ma firi uedrs sokum.⁵ Bondi er skylldr at ala þa menn v er utan ero komnir ok barn hit vi^a.⁶ Þeir skolv þa menn færa aptur er barn ferdu er utan færdu.⁷ Ef kona uerdr liettari a fornvm uege ok ero forunautar hennar hia ok ero þeir⁸ skylldir at færa barn eda þeir er fyst ero bednir til.⁹ Ef sa madr færir eigi barn til skirnar er skylldr er til eda syniar madr farar eda skips eda eykiar ad naudsynia lausu ok uardar þat fior baugs gard ok skal sokum þeim heiman stefna ok kuedia heimilis bua ix a þingi þess er sottur er; Ef barn er uid baná hætt ok nair eigi prestz fundi ok a ulærdr madr þa ath skira barn.¹⁰ Ef barn uerdr sua siukt a fornum uegi ok skal fara þar er uatni nair eda sio ef eigi nair natni.¹¹ hann^a skal gefa barninv nafn suo sem þat skal heita ok sua mæla.¹² Ek skiri þic ok nefne hann barnit j nafni fodur ok drep barninv j uatnit ok sonar ok drep þui j annad sinn j ok anda heilags ok drep þui j iij^a sinn j sua at hann uerdi aluatur.¹³ þo er riett at um sinn sie i drepit eda hellt uatni a ef eigi uerdr rædrum ad odru.¹⁴ Nu ef eigi nair uatni

---

a Her findes ikke Stykket Sk., l. c., S. 4⁷⁻¹¹ om Indvielsen af Vandet.

---

¹ Skrevet over Linien. ² Punctum er tilføiet. ³ Først glemt, men derefter skrevet i Margen; Punctum er tilføiet. ⁴, ⁵, ⁶ og ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Tilføiet. ⁹⁻¹⁴ Punctum er tilføiet.

eda sio (s. 5) þa skal^a bræða snio *eda is med hondum sier ok rida a sua at þat uerdi aluatt.*¹ Eigi skal hann sua drepa barni i snio ath þui se uid bana hætt helldr skal hann rida a snio med hendi sier.²

2. capitulum³

^bKallmadr a at skira barn ef hann er til þo at hann kunni eigi.⁴ Riett er at kona kenni honum at ferli.⁵ Sueinn vij uetra gamall skal skira barn ef eigi er rosknari madr til.⁶ En þui at eins skal yngri madr skira ef hann kann pater noster ok credo indeum: skira skal hann þa ef eigi er karl madr til.⁷ þuiat eins skal fadir barns skira þat ef eigi er annar madr til.⁸ cEf fadir skirir barn sitt firir naud synia sakir ok er hann eigi skylldr at skilia sæng uid konv sina þo at hon se modir barns. dSa⁹ madr er barn hefir skirt skal fara til fundar uid prest ok queda ord þau firi honum sem hann hafdi j barn skirn ok segia til at ferla huer¹⁰ fylgt hafa ok ef presti þikir riett su skirn ok andaz barn ok skal þat at kirkiu grafa ok syngia lik song yfir.¹¹ En ef barn lifnar þa skal prestr ue (s. 6) ita þui alla reidu þa sem upp er i fra er i uatn er drepit.¹² Eigi skal skira barn i annat sinn ef fyr uar riett at farit: Ok eigi skal þat optar skira þott skorte ord *eda atferli* ef adr uar skirt¹³ j nafni fodur ok sonar ok

a Bestemmelsen om Indvielse af Sneen Sk., l. c., S. 4¹⁸ findes ikke her.

b Sk., c. 2, S. 4²⁵.

c Jfr. K., c. 261; St., c. 5, S. 5¹¹; see ovenfor S. 5, Note a.

d Jfr. Sk., l. c., S. 5³.

¹ og ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes synes der at staae. ⁴, ⁵, ⁶, ⁷ og ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Punctum foran dette Ord er tilføiet. ¹⁰ Ret-telse for huert. ¹¹ og ¹² Punctum er tilføiet. ¹³ Tilføiet.

anda heilags enda hafi uatt ordit.¹ Ef presti þikir at skorta vm þat ok andaz barn þa skal þat eigi at kirkiu grafa.² En ef þat lifnar þa skal prestur ueita þui fulla skirn suo sem eigi se adr yfir sungit.³ Ef barn andaz þrimsgint ok hefir eigi meiri skirn ok skal þat grafa uid kirkiu gard vt þar er mætiz uigd mold ok u uigd ok syngia eigi liksong yfir.⁴ Ef barn elz svo nær þæskum eda huita daugum at madr uill skirn fresta til laugar dags firir þæska eda huita daga ok uerdr honum riett þat ef eigi er barn siukt.⁵ skira skal þegar er siukt er.⁶ Ef madr uill laugardags at skirn bida þa skal hann fara til fundar uid prest ok skal prestur rada huart at hann uill skira barn (s. 7) fyr eda bida þuatt dags at þui ef hann vill.⁷ Tolf uetra gomlum korum ok konum er skylt at kunna ord ok at ferli at skira barn.⁸ En ef menn kunna þat⁹ eigi firi urektar sakir eda uerdr eigi riett at farit þa er þorf uerdr ok uardar þat fior baugs Gard ok a byskup at rada sok þeirri.¹⁰ Ef prestur ferr eigi riett at þui at skira barn ok uardar þat fior baugs Gard.¹¹ Manni huerium er hyggiendi hefir til karli ok konu er skylt at kunna pater noster ok credo indeum.¹² Ef hann uill eigi kunna ok hafe hann uit til ok uardar þat fior baugs Gard ok a byskup at rada firir huerr er sækia skal.¹³

3. capitulum

Lik huert skal færa til kirkiu þat er at kirkiu a lægt sua sem menn uerda fyst bunir.¹⁴ Ef arf toku madr er hia

---

a Jfr. Sk., c. 3.

---

¹⁻⁸ Punctum er tilfœiet. ⁹ Ordene kunna þat ere skrevne to Gange, men overstregede paa det sidste Sted. ¹⁰⁻¹⁴ Punctum er tilfœiet.

hins andada ok a hann at færa lik til kirkiu ok sa madr er hann bidr til.¹ Ef eigi er arftoku madr hia eda er hann eigi (s. 8) fulltíða ok skal bondi sa færa lik til kirkiu er uist ueitti hinum andada.² ef huargi er hia erfingi ne bondi þa skolu þeir logfastir menn færa lik til kirkiu er þar ero nestir ok taka af fe þui er hinn andade atte.³ lerept eda uadmál ath bua um likit. Ef sa atti eigi fe til ok er hinn skyldr til at fa at bua um likit er til kirkiu færir. Auallt er monnum ríett at bua um lik ok með at fara nema iij. daga a .xij. manudum. Þaska dag hinn fyrsta ok jóla dag hinn fyrsta. með ma ok fara a fostv dag hinn langa. En eigi a þa jord ath opna til þess at grafa lik. Til þeirrar kirkiu skal lik færa er byskup skipar groftur at. Bondi er skyldr at ala þa menn alla er lik færa til kirkiu uid v.⁴ mann ok hross eda eyk ef þeim fylgir.⁴ En ef hann syniar þeim þa er hann ut lagr⁵ iij morkum ok a sa sok er uistar er syniat.⁶ stefna skal heiman ok kuedia til u. bua a þinge.⁷ sa madr er kirkiu uardueitir a groftur uppi ath (s. 9) lata. ok skal. þar. grafa. sem. hann. bydr ok prestur sa er þar⁸ er.⁹ Lik skal eigi bera j kirkiu bert ne blodugth.¹⁰ eigi skal þess manz lik j kirkiu bera er þat bodord hafde at hann etti eigi j kirkiu gengnt.¹¹ Ef madr berr lik þess manz j kirkiu þeirra¹² er fra skilt er þa skal hann bæta lausn¹³ kirkiu xij aurum.¹⁴ Ef hann uill eigi giallda þat fe ok uerdr hann utlagr¹⁵ um þat iij morkum ok æ þo at inna kirkiu sitt fe. Lik skal eigi grafa adr kolnat

¹ og ² Punctum er tilfœiet. ³ Medens Membranen iøvrigt saa sparsomt anvender Interpunction, findes i det Følgende, til Linie 15 eyk ef, Punctum efter hvert enkelt Ord (atte. lerept. e. uadmál. o. s. v.), hvilket vi dog have ment ikke at burde gjengive. ⁴ Punctum er tilfœiet. ⁵ Rettelse for lægr. ⁶ og ⁷ Punctum er tilfœiet. ⁸ Rettelse for þa. ⁹ og ¹⁰ Punctum er tilfœiet. ¹¹ Saaledes; Punctum er tilfœiet. ¹² Gising for þeim. ¹³ Saaledes. ¹⁴ Punctum er tilfœiet. ¹⁵ Rettelse for ut lægr.

se.¹ Ef *maðr grefr* lík aðr kallt er *ok uerður hann sekr um þat* iij morkum. *ok a sa sok er vill: Ef menn hrapa sua greptri at kuidr berr þat at ond uæri j briosti ok uerður þat at mordi.*² Leg *skolo* oll uera jafndyr huart sem er nerr *kirkiu eda firr j kirkiu gardi.*³ Tolf alnum skal kaupa leg undir mann nema barn se⁴ tanlaust þa skal halfu vdyrra: sex alnum skal kaupa liksong at presti: sa skal gialda leg kaup *ok liksongs kaup er lík færir til kirkiu.*⁵ *hann skal þar giallda a kirkiu bænum þeim er lík uar grafit en .u.^a dag uiku þa er iij^{ar} uikur eru af sumri þar j tuni firr kalldyrum.*⁶ (s. 10) Sa er⁷ *kirkiu uardueitir ok prestr a huarr þeirra*⁸ um sit fe at nefna uatta ef *eigi kemr fram.*⁹ er *þat ríett at stefna um ok telia hann sekann um halldit iij morkum.*¹⁰ hinn suarar ríettu *fírir sig þa er hann færði lík til kirkiu ef hann baud þeim at handsala þat fe ef þeir attu gialldaga saman ok eindaga þar*¹¹ *ok skolo þeir taka þau handsol.*¹² sa er lík færði til *kirkiu a at hafa sina aura af fe hins dauda eda heimta at erfingia ef hinnueg uar eigi til.*¹³ Ef huargi atti til hinn *andade eda erfingi hans ok of tekr at þar er eigi er*¹⁴ fe til þa skal veita legkaup¹⁵ *ok liksongs kaup.*¹⁶ Nu uinz til sums en *eigi til allz ok skal til þess fyst hafa at bua um lík ok þa at kaupa liksongs kaup.*¹⁷ legkaup skal sidaz giallda.¹⁸ Ef gaungo *maðr andaz inne at manz ok skal bondi færa lík hans til kirkiu.*¹⁹ Ef sa *maðr hefir a sier peninga en andadi ok skal þat taka af til þurftar honum.*²⁰ En ef *hann hafði þar meira fe eda atti* (s. 11) *hann i odrum*

---

¹, ² og ³ Punctum er tilfœiet. ⁴ Tílfœiet. ⁵ og ⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Tílfœiet. ⁸ Herefter er skrevet a t, men dette er igjen udstreget. ⁹ og ¹⁰ Punctum er tilfœiet. ¹¹ Rettelse for þat. ¹² og ¹³ Punctum er tilfœiet. ¹⁴ Tílfœiet. ¹⁵ Rettelse for lík kaup. ¹⁶—²⁰ Punctum er tilfœiet.

stodum ok a bondi at taka þat fe sa er honum ueitti uist þa er hann andadiz. Nema honum uæri tekin uist at logfardogum su er honum uæri uid uært ok gengi hann at sinu radi a brott en eigi frænda ok a bondi þat fe at taka þa er sa madr hafdi þangat haft er þar andadiz ok eigi meira.¹ þat fe eiga frendr hins andada er hann hafdi att j odrum stodum.² Ef madr andaz i ut eyum ok ero þeir menn skylldir at færa lik til kirkiu er a meginlandi ætti til at færa eda budunautar hans ef hann andaz j fiski skala.³ Sa a skips at lia er beiddr er ef hann a til.⁴ Ef madr uarnar skips eda farar sa er beiddr er ok uerdr hann utlagr⁵ um þat iii morkum.⁶ Ef madr andaz a þinguelle eda leiduele⁷ eptir er menn ero a brott farnir ok a sa madr at færa lik til kirkiu er næstr byr þeirra manna er .ij^a huskarla æ.⁸ Ef madr andaz a þingum eda leidum ok skolu budunautar hans færa lik til kirkiu.⁹ (s. 12) Ef madr andaz i¹⁰ farmanna budum ok skolo budunautar hans færa lik til kirkiu. Ef madr andaz a fornum uege ok skolo forunautar hans færa lik til kirkiu: Ef madr andaz i sio eda i uotnum ok kemr a land ok skal landeigandi¹¹ færa lik til kirkiu. Ef fe rekr med likum þa skal þar taka af til þurfta þeim: Ef meira fe er ok a land eigandi at hallda þui fe til doms. Ef fatæks manz lik finz j haga uti ok skal land eigandi fera lik til kirkiu ok eignaz fe þat er hann hafdi a sier. Ef hinn andade atte meira fe þa hafe frændr hans þat. Ef lik finz i landi manz eda i uthusum ok a land eigandi at færa þat til kirkiu ok eiga frendr fe þat. Ef lik finz a fiollum þeim er uatnfioll deila merki ok skal sa

¹⁻⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Rettelse for utlægr. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Rettelse for leikuelle. ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Tilføiet. ¹⁰ Skrevet Ef. i a ðr. andaz. i. og saaledes i det Følgende med Punctum efter hvert Ord (med Undtagelse af, at der er Colon Linie 18 og Linie 21) indtil Linie 27 deila merki. ¹¹ Rettelse for eigandi.

*madr færa lik til kirkiu er nest byr uotnum þeim er nest spretta upp liki hia fialli enda eigi hann ij huskarla.¹ Þangat skal lik færa til herada er uotn falla. Ef lik finz j afriettum eda almenningum ok a sa lik þat at² færa til kirkiu er næst byr þeirra manna er³ (s. 13) ij huskarla hafa.⁴ Ef *madr færir eigi lik til kirkiu þeirrar sem hann er skyldr til at færa ok verdr hann utlagr⁵ um þat iij morkum.⁶ sa a sok er uill.⁷ stefna skal⁸ heiman ok kuedia til u bua a þinge þess er sottr er.⁹ Ef *madr er sottur of þat at hann færði eigi lik til kirkiu ok uerr hann þat ok segir¹⁰ at hann hugdi at hann ætti eigi kirkiu lægt ok fellr þa ut legd nidr uid hann en domr a¹¹ at dæma a hendr honum at hafa lik fært til kirkiu a xiiij^{tan} nattum enum nestum.¹² Ef *madr færir þat lik til kirkiu er eigi a þar lægt skal hann fra hafa fært a xiiij nattum ok beta laustinn¹³ kirkiunni xij aurum.¹⁴ þriu ero þau lik er eigi eiga¹⁵ at kirkiu læght.¹⁶ þat er eitt lik er andaz *madr u skidr.¹⁷ Annat er skogar manz lik.¹⁸ þat et iij^a ef *madr uinnr a sier auerka þann er honum uerdr at bana sua at hann uildi unnit hafa nema hann fai idran ok gangi til skriptar vid prest ok skal þa grafa hann at kirkiu ok þo at hann nae (s. 14) eigi prest fundi ok segi hann ulærdum monnum til ath hann idraz ok sua þo at hann megi eigi mæla ok geri þær iarteignir at menn finni at hann idraz ok skal þo grafa¹⁹ hann at kirkiu.²⁰ Þat lik er eigi a at kirkiu grafa þat skal þar grafa at firr se en i orskoz helgi uid ok huarki se akr ne eing ok eigi falli uotn af til bolstada ok******

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Tilføiet. ³ Skrevet to Gange, nederst paa denne og øverst paa den følgende Side. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Rettelse for utlægr. ⁶ og ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Tilføiet. ⁹ Punctum er tilføiet. ¹⁰ Ordene uerr hann þat ok segir maa antages at være en Forvanskning. ¹¹ Tilføiet. ¹² Punctum er tilføiet. ¹³ Skrevet laustn. ¹⁴ Punctum er tilføiet. ¹⁵ Rettelse for a. ^{16–18} Punctum er tilføiet. ¹⁹ Rettelse for graf. ²⁰ Punctum er tilføiet.

syngia eigi liksong yfir. ^aþat¹ er mælt ef finz af liki kristins mannz at syngia skal liksong yfir ef sier merki a huart uerit hefir karlmadr eda kona². Sua skal skipa hit sama ef menn uita firi uist af hueriu liki er þar er fundit þo at eigi siae merki huart uerit hefir karlmadr eda kona nema nokkut hafi þess uerit um hagi hans at firir þa sok megi hann eigi at kirkiu liggia.³

4. capitulum

^bKirkia huer skal standa i sama stad sem uigd er ef þat ma firi skridum eda uotnum eda elldz gangi eda of uidri eda herod eydi at or af dolvm eda ut strondum.⁴ þa er riett at færa kirkiu ef byskup lofar. Ef kirkia er upp tekin manadi firi uetr eda lestiz sua at hon se onyt ok skolv lik eda bein⁵ (s. 15) ferd a brott þadan firi uetr nætr hinar næstu.⁶ Til þeirrar kirkiu skal bein færa er byskup lofar groftur at.⁷ þar er madr uill bein upptaka skal landeigandi⁸ quedia til bua ix a þingi ok sua huskarla þeirra sua sem⁹ til skipdrattar at færa bein.¹⁰ þeir skolo hafa med sier pala ok rekur ok hann skal sialfr fa til hudir at bera i beinen ok eyki at færa.¹¹ þa bua skal hann quedia er næstir bua stad þeim er bein ero upptekin ok hafa kuatt vij nattum fyrr en til skal koma eda

a Jfr. Sk., c. 26, S. 42¹.

b Jfr. Sk., c. 4.

¹ Punctum foran dette Ord er tilføiet. ²⁻⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ved Indbindingen af Skindbogen er her ved Uagtsomhed indskudt 21 Blade henhørende til den nyere Christenret, der sandsynligvis har skullet have sin Plads sidst i Haandskriftet. Efter disse 21 Blade fortsættes vor Text uden at Noget mangler. ⁶ og ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Ret-telse for eigandi. ⁹ Ordene sua sem ere tilføiede. ¹⁰ og ¹¹ Punctum er tilføiet.

meira mæli.¹ Þeir skolo til koma firi midian morgin.² Bondi skal³ fara ok huskarlar hans þeir er heilsv hafa til nema smala madr.⁴ Þeir skolo groftur upp hefia i kirkiu gardi utarla ok leita sua beina sem þeir mundo leita fiar ef uan uæri i iordu.⁵ Prestur er skylldr at uigia uatn ok syngia yfir beinum sa er beiddr er til.⁶ Þat er riett huart er uil: at gera eina grof at beinum eda fleiri.⁷ En þau⁸ audæfi oll er kirkiu þeirri fylgdu er upp er tekinn ok hon sialf huart sem þat er i londum eda lausum aurum eda kirkiu bunadi þa skal þat fara til þeirrar kirkiv er bein uoro til ferd.⁹ Ef land eigandi lætr eigi færa bein sem mælt er eda fara (s. 16) menn eigi til sem skylldir ero ok uerdr huerr þeirra sekr iij morkum ok alandeigandi sok uid þa er kuaddir ero en sa er uill uid hann.¹⁰ stefna skal sokum þeim heiman ok quedia v bua a þinge.¹¹ Ef kirkia brennr upp eda lestiz hon suo at adra þarf at gera ok skal þar kirkiu gera er byskup uill ok sua micla sem hann uill ok þat kirkiv kalla sem hann uill; landeigandi er skylldr at lata kirkiu gera a bæ sinvm huerra sem fyrr liet gera: Hann skal sua lata hefia smid upp at ger se a xij manudum hinum næstum þadan i fra er kirkia lestiz suo at tidir megi ueitaz i.¹² landeigandi a at leggja fe til kirkiu sua at byskup uili uigia¹³ firir þeim sokum.¹⁴ Þa skal byskup til fara ok uigia kirkiu þa; Bondi er skylldr sa er þar byrr at hallda kirkiu dag at iafnleingd huerra atolfmanudum¹⁵ um sinn ok hiu hans ok gestir hans þeir er þar ero um nottina adr ok þeir menn allir er tivnd sina leggja sua¹⁶ þangat at byskup uill at þar se halldinn kirkiu dagur.¹⁷ suo

¹ og ² Punctum er tilfoiet.

³ Tilfoiet. ⁴⁻⁷ Punctum er tilfoiet.

⁸ Ordene En þau ere utydelige.

⁹⁻¹² Punctum er tilfoiet. ¹³ Rettelse

for uiga. ¹⁴ Punctum er tilfoiet.

¹⁵ Saaledes som i eet Ord. ¹⁶ Tilfoiet.

¹⁷ Punctum er tilfoiet.

skal kirkiu dag hallda sem þaska dag ok ferr hann sem adrir messo dagar.¹ Þangat skal huerr leggja halfa logtiund sina til þeirrar kirkiu sem byskup kuedr ath ok skal (s. 17) byskup skipta herade til þess huersv huerr skal giallda tiund sina huergi er a landi byrr. ^aþat² skal halldaz um tiund sem byskup quedr at medan at hann er at stoli.³ Þat skal riett ef byskup leyfir at þar se kirkiu giorr er eigi er adr ok at hann leggi til þeirrar kirkiu tiund af þeim bæ pott hon liggi til annarrar kirkiu adr.⁴ heimullt a byskup at taka tiund fra kirkiu pott hann hafi til lagt adr.⁵ Nu hefir byskup ekki vm rætt ok lætr uera sem adr uar ok er honum riett at skipta annan ueg þegar hann uill ok skal hann eigi optar skipta en um sinn. ^bSa⁶ er a⁷ tiund af hendi at inna hann skal giallda þar i tuni firi kalldyrum a kirkiu bænum v^a dag uiku þa er iiij^{ar} uikur ero af svmri.⁸ hann skal giallda þat fe j uadmulum eda uarar felldum j gulli eda brendu silfri.⁹ hann skal giallda þann hlut halfan ef hann uill ef¹⁰ hann gelldr þangat þat er fiordungur tiundar hans allrar ok þikir honum þat betra i uaxi eda uide eda tiðro.¹¹ kost a hann at giallda allt j uadmulum ef hann uill.¹² Ef eigi kemr fe þat fram suo sem mælt er ok er þeim manni riett¹³ er kirkiu uardueitir at nefna uatta at fe kemr eigi fram ok stefnna þar um (s. 18) i tuni heima at sin of tiundar halld ok lata uarda vi merkr eda telia hann sekann um vi morkum ok giallda þann hlut tiundar sem

---

a Jfr. Sk., l. c., S. 14⁹; K., c. 260, S. 214¹²; St., c. 53, S. 61³; Ab., c. 3; Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Jfr. Sk.. l. c., S. 14¹⁴.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Punctum foran dette Ord er tilføiet. ³⁻⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Punctum foran dette Ord er tilføiet. ⁷ Tilføiet. ⁸ og ⁹ Punctum er tilføiet. ¹⁰ Saaledes for er. ¹¹ og ¹² Punctum er tilføiet. ¹³ Tilføiet.

ugollgdinn¹ er tuennum giolldum sua sem buar uirda.² honum er ríett at stefna sinne stefnu um huarn fiordunginn enda er ríett at stefna einni stefnu um bada fiordungana af þui at einn er adili at badum ok heimta sem adra tiund. ^aþar³ er *maðr* leggr fe til *kirkiu* huart sem þat er j londum eda lausum aurum eda er þat i tiundum af þeim bolstodum er herads menn skolo þangat inna þa skal sa *maðr* er *kirkiu* uardueitir lata gera þann mældaga a skra allann huat hann hefir fiar gefit; þangat eda adrir herads menn til þeirrar *kirkiu*.⁴ þeim maldaga er honum ríett at lysa at logbergi eda i logriettu eda auarþingi.⁵ hann skal lata lysa þeim mældaga at *kirkiunni* of sinn a xij manvdum huerium þa er menn hafa þangat tida sokn flestir.⁶ Ef *maðr* tekr þat fe er⁷ til *kirkiu* (s. 19) er lagit ok gelldr i brott eda gefur eda selr odrum monnum ok uardar þat fiór baugs gard þeim er selr ok sua þeim er kaupir uiss uitandi ok a sa sok er *kirkiu* uardueitir ef hann uill sott hafa en sa er uill ef hann uill eigi sott hafa.⁸ En ef sa *maðr* logar fe fra *kirkiu* er hana uardueitir eda sa er til hefir gefit ok uardar þeim fiór baugs gard sem odrum ok a sa sok er uill ok skal sök þeirri stefna heiman ok quedia til bua ix a þingi þess manz er sottur er ok a⁹ þann gripinn aptur at dæma til *kirkiunnar* ef u logat er.¹⁰ En ef logat er grip þa skal dæma iafn marga aura til *kirkiu* sem buar uirda at þat uæri uert er brott uar tekit; þeim þeirra skal stefna er fra seldi eda keypti er manni þikir fe uenligra.¹¹ ^bBondi sa er a *kirkiu* bolstad byrr a at¹² bera eld til *kirkiu* ok hringia klokkum eda

---

a Jfr. Sk., c. 5.

b Jfr. Sk., c. 6.

---

¹ Saaledes. ² Punctum er tilfœiet. ³ Punctum foran dette Ord er tilfœiet. ⁴⁻⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Tilfœiet. ⁸ Punctum er tilfœiet. ⁹ Tilfœiet. ¹⁰ og ¹¹ Punctum er tilfœiet. ¹² Ordene a at ere skrevne a at.

sa *madr* er hann *krefur* til.¹ *Presti* er *ok* *riett* at *bera* *eld* til *kirkiu* *ok* *kueikia* *kerti* *ok* *hringia* *klockum* (s. 20) *ok* *þeim* *manni* er hann *krefr* til.² Ef *kirkiu* *uerdr* *geigur* at *elldi* af *med* *för* *þeirra* *manna* er nu *uoro* *taldir* *eda* *lestiz* *klokka* *ok* *hallda* *þeir* *eigi* a *byrgd* *hueruetna* *þess* er *þeir* *geta* *þann* *kuid* at *þeir* *færi* *suo* *med* *sem* *þa* er *þeir* *etti* *sialfir* *ok* *uilldu* *þo* *uel* *med* *fara*.³ En ef *madr* *hleypr* til *ubodit* at *bera* *elld* til *kirkiu* *eda* *hringia* *klocku* *ok* a *byrgiz* *sa* *þa* *kirkiu* *ok* *klocku* er *med* *elld* *ferr*. *asa*⁴ er a *kirkiulandi* *byrr* er *skylldr* at *fæda* *prest* *ij* *missari* ef *hann* a *þar* *logheimili* *ok* *syngr* *hann* *þar* *logliga* *naudsynia* *lavst*.⁵ Ef *prestr* *syngr* *þar* *sialdnar* *ok* er *sa* *bondi* *skylldr* er a *kirkiubæ* *byrr* at *ala* *prest* *ad* *daguerdi* *ok* *nattuuerdi* *þar* er *hann* *syngr* *messo* *ok* *hross* *eda* *mann* ef *honum* *fylgir*.⁶ Ef *fleiri* *bua* a *kirkiu* *bæ* *en* *einn* *bondi* *ok* *skal* at⁷ *þeim* *hluta* *huerr* *þeirra* *fæda* *prest* *sem* *þeir* *hafa* af *andi* *mikit* til *huart* *sem* *þeir* *ero* *leiglendingar* *eda* *land* *eigendr*.⁸ *utlagr*⁹ er *sa* *um* *ij* *morkum* er *syniar*.¹⁰ Ef *leiglendingr*¹¹ *byrr* a *kirkiu* *bæ* *ok* *hraurnar* *kirchia* *suo* at *eigi* *ma* *tidir* *i* *syngia* *i* *hueriu* *uedri* *ok* *skal* *hann* *gera* *ord* *land* *eiganda* at *hann* *komi* til at *bæta* *kirkiu*.¹² *land* *eigandi* a *sua* til at *fara* at at *se* *giort* (s. 21) at *kirkiu* a *halfum* *manadi* *hinum* *næsta* *þadan* *i* *fra* er *honum* *uoro* *ord* *giorr* *um* *sua* at *þar* *megi* *ueita* *tidir* *i*.¹³ *sekr* er *hann* *iii* *morkum* ef *eigi* er *svo* *giort*.¹⁴ Ef *leiglendingr*¹⁵ *nair* *eigi* *fundi* *land* *eiganda* *ok* *se* *hann* af *landi* *farenn* *eda* *ur* *fiordungi* *ok* er¹⁶ *hann* *þa* *skylldr*

a Jfr. Sk., c. 7.

¹⁻³ Punctum er tilfœiet. ⁴ Punctum foran dette Ord er tilfœiet. ⁵ og ⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Rettelse for af. ⁸ Punctum er tilfœiet. ⁹ Rettelse for utlægr. ¹⁰ Punctum er tilfœiet. ¹¹ Rettelse for leiglendingr. ¹²⁻¹⁴ Punctum er tilfœiet. ¹⁵ Rettelse for leigledingr. ¹⁶ Tilfœiet.

at kirkiu at gera ok heimta kostnat af landeiganda til: En ef kudir berr þat at þo mundi mega ueita tidir i kirkiu þo at eigi uæri at giort ok er landeigandi eigi skylldr at beta honum þat.¹ Guds þokk hefir hann firir uerk sitt.² Ef yngri menn eigv kirkiu bolstad en xvi uetra gamlir karlar eda konur yngri en tuitugar ok a sa madr at hallda kirkiu upp at ollu sem fiar halld hefir³ enna ungu manna en taka iafn-marga aura af fe þeirra sem buar uirða at hann hafi lagt til kirkiu þurftar; ^aÞat er manni riett at læra prestling til kirkiu sinnar.⁴ hann skal gera maldaga uid sueinin ef hann er xvi uetra gamall.⁵ ef hann er yngri þat skal þa gera uid logradanda hans.⁶ sa maldagi a at halldaz er þeir gera med sier.⁷ Nu gera þeir eigi⁸ annan maldaga med sier en madr tekr prestling til (s. 22) kirkiu at logmali.⁹ hann skal fa honum kenzlu ok fostr ok sua rada honum at sueini se ouegs laust ok frendum ok uid gera sem hans barn uæri: Nu uill sueinnenn eigi nema þa skal hann færa til annarra uerka ok rada honum sua til at huarki uerdi örkuml ne ilit ok halldi til sem rikaz ad ollu odru.¹⁰ Nu uill hann huerfa aptur til nams sins ok skal þa hallda honum þar til.¹¹ En þa er hann hefir uigslur tekit ok hann er prestr þa er sa madr er honum fiekk kenzlu skylldr at fa honum messo föt ok bækr suo at hann megri þar med¹² ueita xij manuda¹³ tidir.¹⁴ Prestr skal fara til kirkiu þeirrar er hann uar lærdr til ok syngia þar huern dag helgann

---

a Jfr. Sk., c. 8.

---

¹ og ² Punctum er tilføiet. ³ Rettelse for hafa. ⁴⁻⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Tilføiet. ⁹ Punctum er tilføiet. ¹⁰ og ¹¹ Punctum er tilføiet. ¹² Herefter er skrevet megri hann, hvilket vi have udeladt, da disse Ord indeholde en Gjentakelse af det Foregaaende. ¹³ Det sidste Bogstav er forskrevet. ¹⁴ Punctum er tilføiet.

at mein lausu messo ok ottu söng ok aptansong ok of langa fostu ok iola fostv ok um imbrudaga alla.¹ hann skal lysa mældaga þeim er giorr er uid prest at logbergi eda i logriettv enda er honum riett at ueria lyriti innihafnir hans at logbergi ef hann uill: Ef prestr flyrr kirkiu þa er hann er til lærdr eda firriz suo at hann ueitir eigi tidir at sem mælt (s. 23) er ok uardar þeim manne skoggang er uid honum tekr eda piggr tidir at honum eda samuistum er uid hann.² jafnt uarda³ samuistir uid hann sem uid skogar mann leingr er⁴ lyriti er uarit inni hofn hans at logbergi ok er þat fimtar doms sok ok skal sok þeirri lysa at logbergi ok heimta hann sem annann mans⁵ mann; Sua skal prestr fra kirkiu leysaz at lera annan til eda fai istad sinn annan þann er byskupi liki þeim er þar hefir sokn yfir.⁶ Ef prestr uerdr siukr ok skal sa madr rada er kirkiu helldr hue leingi at hann uill uardueita hann: Sa madr er kirkiu uardueitir a kost at færa prest a hendr frendum sinvm.⁷ Ef presti batnar ok er hann þa lauss fra kirkiu.⁸ En ef kirkiu prestr andaz fra þeim stad er hann uar til lærdr ok atti hann fe eptir ok skal kirkia þat fe taka ok sa madr er hana uardueiter ccc vi alna avra.⁹ En ef hann atti meira fe ok skolu þat fe taka frendr eda synir.¹⁰ (s. 24)

5.

^aByskupa skolo uer hafa ij a landi her ok skal annar uera at stoli j skalaholhti en annar at holum i hiallta dal ok

---

a Jfr. Sk., c. 9.

---

¹ og ² Punctum er tilfœiet. ³ Rettelse for uardar. ⁴ Tilfœiet.
⁵ Rettelse for mangs. ⁶⁻¹⁰ Punctum er tilfœiet.

skal hann hafa yfir för um norlendinga¹ fiordung um sinn a xii manudum.² En sa er i skala hollti er skal hafa yfir for um fiordunga iij ok fara sitt sumar um huern fiordung austfirdinga fiordung ok rangeynga fiordung ok uestfirdinga fiordung. byskup er skylldr þa er hann ferr um fiordung³ þa a hann at koma i huern hrepp suo at menn nai fundi hans ok uigia kirkiur⁴ ok songhus ok bæna hus ok byskupa börn ok ueita monnum skripta⁵ gang. Þa er byskup vigir kirkiu a hann at taka xij. aura. en þat fe gefr hann til þeirrar kirkiu er hann hefir vigt. Þar er hann vigir saunghus eda bæna hus. þat skal kaupa .vi aurum huart⁶ sem hann vigir.⁷ Bondi skal sa er vist veitir byskupi fa honum reidskiota þann dag er hann ferr a brott. Huskallar hans ok buar eru skyldir at lia⁸ byskupi hross (s. 25) þeir er hann bidr til. Byskup skal lata segia til þess j heradi hueriu. at kirkiu sokn huerium j hond skal selia fe þat er menn giallda byskupi.⁹ Huerr madr er skylldr ath lata þangat koma fiordung tiundar sinnar til þess bonda sem byskup quedr a.¹⁰ þat verdr gialldagi a fe þui hinn v^a dag uiko þa er iij uikur eru af sumri.¹¹ Ef eigi kemr fe þat fram þar sem mælt er ok er þeim manni riett er um bod byskupe¹² hefir at nefna uatta at at eigi er gollditt.¹³ honum er riett at stefna þar um ok heimta sem adra tiund enda er ok riett at sa lysi til fiarens a þinge sem byskup vill.¹⁴ madr skal giallda tiund i gulli eda brendu silfri i uadmalvm eda uarar felldvm: þar er madr tekr uid fe byskupe

---

¹ Rettelse for norlendinga. ² Punctum ertilføiet. ³ Ordene um fiordung ere tilføiede. ⁴ Skrevet kk med Streg gennem begge Bogstaverne, hvilket i Skindbogen sædvanlig er Forkortelsen for kirkiu eller kirkiu. ⁵ Fra Bogstaverne pta i dette Ord indtræder en anden Haandskrift, der strækker sig til Linie 15 at kirkiu. ⁶ Rettelse for haurt. ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Utydeligt; skrevet nedenfor Linien. ⁹, ¹⁰ og ¹¹ Punctum er tilføiet. ¹² Saaledes her og nedenfor. ¹³ og ¹⁴ Punctum er tilføiet.

at *hans radi ok huerfur þat eda hann glatar a anann veg ok helldr sa eigi a byrgd yfir er uid tekr ef hann getr þann kuid at hann færi suo med sem hann ætti.*¹ Ef þat fe uerdr þiof stolit er *byskup a*² *ok er sa adili þeirrar sakar er fe þat hafdi at (s. 26) uardueita enda er riett at sa sæki er byskup uill.*³ riett er *manni at heimta fe byskupc þar er hann bydr um þott hann sæli eigi sok i hond manni.*⁴ *eigi þarf vatt ord til þess nema uili.*⁵ *Huergi a fe at taka fra kirkium þott tidir se i brott teknar nema þar er byskup lofar ok land eigandi ok*⁶ *sa er til gaf eda erfingi*⁷ *hans en þar a brott at taka en huergi annars stadar.*⁸

6.

Prestar eigu at taka sier logheimili at fardogum enda er þeim riett at þeir taki sidarr allt til logleidar þeirrar er uerdr drottins dag þann er þuattdaginn adr hinn næsta viij vikur lifa sumars.⁹ Prestr sa er þing hefir a at segia til log heimilis sins a leid.¹⁰ Ef hann segir huarki til eda tekr hann sier eigi logheimili at viij vikum sumars ok uerdr hann vtlagr¹¹ um þat iij morkum enda er riett at stefna honum at þess bonda er hinn uill er sækir þeirra er hann hefir kirkiu haft i þingum þau missari.¹² sa a sok er uill.¹³ Prestar eigv at selia (s. 27) tidir sinar ok meta eigi dyrra en xij marka a mille alpingia¹⁴ tueggia; Sex merkr skal hann taka vi alna aura en adrarr vi skal hann taka slikar sem þar

---

a Jfr. Sk., c. 10.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Tilføiet. ³⁻⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Tilføiet. ⁷ Rettelse for erfinging. ⁸⁻¹⁰ Punctum er tilføiet. ¹¹ Rettelse for vtlægr. ¹² og ¹³ Punctum er tilføiet. ¹⁴ Saaledes.

ganga¹ a skulda mote þui sem þar eigu herads menn er prestr hefir sier feingit vistar med: Þat fe skal uera er preste skal giallda i uöru eda bufe eda logaurum ollum.² Ef prestr metr dyrra tidir sinar en at lögum eda selr ok verdr hann sekr vm þat iij morkum ok er hinn þo eigi skylldr at giallda honum meira en logkaupit þo at hann hafi dyrra keypt.³ Þar sem land er illt yfir ferdar eda til ferdar ok a byskup þui at rada at auka fe toku presta sem hann vill ok a þat at halda þott þat se meira⁴ en log kaup.⁵ Prestr a eigi at syngia fleiri messor: um dag en ij.⁶ Prestr a einga at syngia natt messo nema jola nott hina fyrstv.⁷ Vtlagr⁸ er hann iij morkum ef hann skipar eigi sua enda skal eigi kaupa þa messo at honum.⁹ Prestar skolo vera hlydnir byskupi ok syna honum bækr sinar (s. 28) ok messo föt.¹⁰ sa prestr skal messo syngia er byskup lofar en sa eigi¹¹ er hann uill messo af taka.¹² Prestar skolo eigi fara med sundrgerdir¹³ þær er byskup bannar þeim ok lata af hoggua kampa sina ok lata af raka krunv sina um sinn amanadi ok hlyda byskupi at ollv.¹⁴ Ef prestr uill eigi hafa þat er byskup bydr ok uerdr hann sekr um þat iij morkum ok skal sok þa sekia at presta domi j kirkiu a alþingi ok skal byskup nefna presta idom þann xij ok segia þar sok sina framm a hond honum ok skal byskup sialfr bera kuid vm þa sok ok prestar ij med honum ok skal eidlaust sækia þa sok.¹⁵ Ef prestr uerdr sannr at sok ok a domr at dæma a hendr honum iij merkr at gialda byskupi miduiku dag i mitt þing a al þingi i bonda kirkiu gardi annat sumar eptir.¹⁶ En ef eigi kemr fram fe ok skal sækia sem annat domrof.¹⁷ Ef prestar

¹ Ordene þar ganga ere en Rettelse for þeir gera. ² og ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Rettelse for minna. ⁵⁻⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Rettelse for Vtlægr. ⁹ og ¹⁰ Punctum er tilføiet. ¹¹ Skrevet over Linien. ¹² Punctum er tilføiet. ¹³ Den sidste Del af Ordet (gerdir) er utydelig. ¹⁴⁻¹⁷ Punctum er tilføiet.

koma ut hingat til landz þeir er fyrr hafa ut her uerit ok lofadi *byskup* þeim þa at ueita tidir ok er monnum riett at (s. 29) kaupa tidir at þeim þa er þeir hafa synt bækr sinar ok messofot þeim presti er *byskup* bydr um.¹ Ef utlendir² prestar koma ut higat þeir er eigi hafa her uerit adr ok skal ei tidir at þeim kaupa ok eigi skolo þeir born skira nema barn se siukt suo at ulærdr madr ætti ath skira þa skolo þeir helldr skira en ulærdir menn ef eigi nair odrum presti.³ þa er ok riett at kaupa tidir at þeim ef þeir hafa rit ok insigli þess *byskups* er þa uigdi til þess at riett se at kaupa tidir at þeim ok pionostu.⁴ En ef prestr hefir eigi in sigle ok er riett⁵ at hann hafi uitni ij manna þeirra er hia uoro uigslu hans ok segi ord *byskups* þau er riett sie monnum at þiggia at þeim alla pionostv.⁶ Ef *byskupar* koma ut hegat til landz eda prestar þeir er eigi se lærdir a latinu tungu huart sem þeir ero ermskir⁷ eda girzkir ok er monnum riett at hlyda a⁸ tidir þeirra ef uilia.⁹ eigi skal kaupa at þeim tidir ok einga pionostv (s. 30) at þeim þiggia.¹⁰ Ef madr lætr þann *byskup* uigia kirkiu eda *byskupa* börn er eigi er a latinu tungu lærdr ok uerdur hann sekr um þat iij morkum¹¹ ok a *byskup* þat sa er her er enda skal sia taka uigslu kavpit¹²; sua skal kirkiu uigia¹³ sem ekki se adr at gort ok *byskupa* born þott þeir hafi adr yfir sungit. ^aEindagi¹⁴ er a tida kaupre presta hinn .v^a. dag viku er iij vikur ero af svmri uid alla þingonauta ok

---

b Jfr. herved Sk., l. c., S. 24, Note a.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Herefter er skrevet *menn*, men dette Ord er derpaa overstreget. ³ og ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ordene ok er riett ere tilføiede. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Rettelse for *enskir*. ⁸ Tilføiet. ⁹ og ¹⁰ Punctum er tilføiet. ¹¹ Tilføiet. ¹² Bogstavet v i dette Ord er skrevet over Linien. ¹³ Rettelse for uiga. ¹⁴ Punctum foran dette Ord er tilføiet.

liggr uid half v^a mork sex alna aura ef halldit er ok er at heimili prestz stefnv stadr um tida kaup hans uid alla þingonauta.¹

7. capitulum um trv²

^aMenn skolo trva a einn gud ok helga menn hans ok bloti eigi heidnar vættir: þa blotar madr heidnar vettir ef hann signir fe sitt odrum en gudi eda helgum monnum hans.³ Ef madr blotar heidnar vættir ok uardar þat fior baugs gard.⁴ Ef madr ferr med galldra eda folkyngi.⁵ En þa er þat ef hann kuedr þat eda kueda lætur eda kenir at sier eda fe sinv.⁶ þat vardar fior baugs gard ok skal stefna heiman ok sækia vid⁷ tolftar kuid. Ef madr ferr med fordædu skap ok uardar þat skoggang.⁸ þat er fordædu skapr er madr gerir i ordvm sinvm eda folkyngi sott eda bana fe eda monnum.⁹ þat skal sækia (s. 34) vid tolftar kuid. Menn skolo eigi fara med steina magna da eda magna þa til þess at binda þa a¹⁰ menn. eda fe manna. Ef madr trvir a steina til heilsu monnum eda fe. ok vardar þat fiorbaugs gard. eigi skal madr eiga fe v borit. Ef madr a fe v borit¹¹ ok lætr vmerkt ganga til þess at hann truir a þat helldr en annat fe eda ferr med hindr uitni hverskyns sem þat er þat vardar fior baugs gard. Ef madr geingr berserks gang ok vardar honum þat fior baugs Gard enda uardar slikt þeim monnum er hia ero ef þeir hepta hann eigi at.¹² þa uardar eingum þeirra ef þeir fa stouat.¹³ Ef optar kemr at þa vardar þat fior baugs gard.

a Jfr. Sk., c. 11.

¹ Punctum er tilfœiet. ² Overskriften er tildels utydelig. ³⁻⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Ordene heiman ok sækia vid ere tilfœiede. ⁸⁻⁹ Punctum er tilfœiet. ¹⁰ Skrevet over Linien. ¹¹ Ordene Ef madr a fe v borit, og Punctum foran Ef, ere tilfœiede. ¹² og ¹³ Punctum er tilfœiet.

8. capitulum vm helgi

^aUær skolom hallda drottins dag hinn siaunda huern sua at þa skal ekki vinna nema þat er nu mvn ek telia: Menn eigu at reka bu fe sitt heim ok heiman ok eigu konur ath heimta nyt af þui ok bera heim eda færa¹ a skipi eda bera a hrossi.² Ef uötn ganga i milli bæiar ok stoduls.³ ok eigu konur nyt þa til at gera. Ef elldr kemr j hus manz eda anduirki huatki sem er eda ganga votn eda skridur at eda of uidri eda huersv sem þessir hlutir uilia meida fe manz ok skal hann svo biarga allri biorg sem þa at rumhei (s. 32) lagt se.⁴ Ef fe manz uerdr siukt i haga uti ok er honum riett at reida heim ef þat hefir þa helldr lif en adr: enda er honum riett af at lata þat fe ok gera til sem rumheilagt væri: madr a at fara drottins dag forum sinvm ok a huerr þeirra at hafa halfa vætt fata ok a eingi audrum at veita þott annar hafi meire fôt en annar; þeim er riett at bera a sialfum sier eda færa a skipi eda bera⁵ a hrossi.⁶ Madr a oc at fara med fatækra manna fôt þo þat vegi meira en halfa vætt; Madr a ok at fara med þingfôt sin ok mat þo meira vegi en halfa vætt þat er hann skal a þingi hafa. Riett er at hafa halfa vætt⁷ uarnings um fram ef hann uill.⁸ Ef madr hefir meiri klyfiar enda komi hann þuat dag ok er bondi skylldr at ala þa vm helgina: sua skolo þeir til skipa at madr hafi at vardveita⁹ klyfia hross eitt eda iij. menn¹⁰ ij ef sva geingr helldr.¹¹ Bondi er skylldr at ala þingmenn þa alla iafnmarga hiu þa

---

a Jfr. Sk., c. 12.

---

¹ Skrevet f⁷a. ²⁻⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Tilføiet. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Ordene þat er hann skal a þingi hafa. Riett er at hafa halfa vætt ere tilføiede. ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Rettelse for veita. ¹⁰ Rettelse for eda. ¹¹ Punctum er tilføiet.

er fyrst koma *ok fara til aundverds þings ok at þing lavsnum af þingi.*¹ *vtlægr*² er bondi iij *morkum ef hann syniar ok a sa sok er uistar er syniat ok er riett þa at stefna þegar (s. 33) ok quedia bva .v. a þingi: Manni er riett at fara til sels med byttur þo drottins dagur se eda med sleða eda med andvirki sitt þott þat vegi meira en halfa vætt hvatki er þat er sem hann þarf i gegn ath hafa þvi er hann vill or seli færa eptir helgina.*³ *Manni er riett at fara þott drottins dagur se a reka strandir eda j skoga ef hann a med andvirki sitt þat er hann þarf i gegn at hafa vidi eda kolum er hann vill heim færa eptir helgina; Sva skolo þeir til ætla at þeir hafi eigi fleiri hross en madr hafi eitt j togi.*⁴ *Eigi uardar þott hestar renni lausir eptir; fõt er riett at þurka vti þo drottins dagr se eda uöru ef menn ero navdstaddir at.*⁵ *Ber er riett at lesa ok heim at bera ei meiri en þau at menn hafi j hondnum sier.*⁶ *þar er madr færir bv sitt drottins dag j far dogum þa er honum riett at reka malnytv til þess stadar er hann skal bua þav misseri.*⁷ *eigi skal þa reida yfir vötn ne ferja.*⁸ *Ef madr*⁹ *finnr saud j riett of haust ok er honum riett at fara heim med huart sem*¹⁰ *hann vill (s. 34) reida eda annan veg med fara.*¹¹ *Ef madr kaupir gellð fe a haust ok er honum riett at reka heim ok med fara þo drottins dagr se ef þat skal*¹² *eigi færa yfir votn.*¹³ *Ef menn koma af hafi ok ero sua staddir at þeim er haski j eda fe þeirra eda*¹⁴ *menn feru farma firir land fram ok er riett at rydia skip ok bera farm af þo drottins dagr se ef þeim þikir fe þeirra i haska eda skip.*¹⁵ *huerr madr skal gefit hafa a vij natta fresti þadan fra er þeir ruddo skip*

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Rettelse for vtlægr. ³⁻⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Tilføiet. ¹⁰ Tilføiet. ¹¹ Punctum er tilføiet. ¹² Utydeligt i Skindbogen. ¹³ Punctum er tilføiet. ¹⁴ Her er mulig ved Uagtsomhed udeladt þott. ¹⁵ Punctum er tilføiet.

auln vadmals *eda* vllar *reyfi þat* er vi geri hespv þeim monnum
 er sua litid fe eigu at þeir gegna eigi þingfarar kaupi: Sekr
 er *madr um* iij *morkum* ef hann gerer eigi sua *ok* a sa savk
 er vill. ^a*Madr* ¹ a *ok* at fiskia drottins daga *eda* messodaga
ok sua annat at ueida ef hann uill.² *hann skal* hafa messo of
 morguninn *adr ok* lata eigi ueidina standa *firir* tida sokninni.³
 En ef hann hagar annann ueg til *ok* uerdr hann vtlagr⁴ um
þat iij *morkum*. ^bEf *madr* finnr reka tre af skipi *ok* er
 honum riett upp at leggja en ef tre er meira en hann megi
 a skip leggja þa skal hann eigi hoggua j sundr; riett (s. 35)
 er honum at flytia at landi *ok* gefa af hinn v^a hlv.⁵ Ef
madr finnr reka tre a fiorv sinne *ok* er honum riett upp at
 vellta or flædar mali þo drottins dagr se.⁶ En ef hann ma
 eigi koma þvi upp þa er honum riett at marka treid.⁷ *eigi*
skal hann i svndr hoggua.⁸ *hann eignaz* huar er aland kemr
 ef hann hefir logmark a lagit. ^c*Þat*⁹ er mælt of drottins
 daga ueidi alla *ok* messo daga veidi at þar skal gefa af¹⁰
 hinn v^a hlv^t *ok* hafa gefit a vij nattum hinvm næstvm þadan
 fra er ueitt uar.¹¹ *þat* skal gefa innan hreps monnum þeim
 er eigi gegna þing farar kaupe.¹² Ef *madr* gefr eigi sua *ok*
 uerdr hann sekr of *þat* iij *morkum*. sa a sok er vill. ^dEf¹³
madr ferr forum sinvm drottins dag *ok* kemr hann at þar sem

a Jfr. K., c. 8, S. 25¹⁶, see ovenfor S. 27, Nota a.

b Jfr. Sk., l. c., S. 28¹.

c Jfr. K., l. c., S. 25²⁸.

d Jfr. Sk., l. c., S. 28⁹.

¹ Punctum foran dette Ord er tilføiet. ² og ³ Punctum er tilføiet.
⁴ Rettelse for vtlægr. ⁵⁻⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Punctum foran dette
 Ord er tilføiet. ¹⁰ Tilføiet. ¹¹ og ¹² Punctum er tilføiet. ¹³ Punctum
 foran dette Ord er tilføiet.

loghlid er aptur byrgt ok er honum riett at briota vpp þo at log heilagt se.¹ hinn er utlagur² er hlid bætti.³

9. vm þuatt daga

^aVær skolom hallda þuatt dag huern non helgan sa er næstr drottins dege firir sva skal þa ekki vinna leingr er⁴ eykt hidr nema þat er nv mvn ek telia.⁵ þat a at uinna (s. 36) allt er drottins dag a at uinna.⁶ þa er eykt er ut sydrs⁷ ætt er dælld⁸ i pridiunga ok hefir sol geingna tua hlvti en einn ogeinginn.⁹ Ef menn lata fe af þuatt dag ok skal borit af skinni firir eykt.¹⁰ þa eigv menn at saxa of aptanenn ok skera mor ok gera mat til þann er of helgina þarf at hafa.¹¹ þo suo se til ætlad at nockut gangi af ok uardar eigi þat uid laug.¹² Ef menn vinna a þuatt dags eykt ok uerda þeir utlagir¹³ iij morkum ok skal bonda fyrst sekia ef hann hefir i verki verit.¹⁴ Ef grid menn hafa j verki verit ok skuldar menn eda þrælar ok a frelsingia fyrst at sækia.¹⁵ ef þeir hafa a eykt unnit ok uerda þeir sottir vm ok veriaz þeir mali ef þeir geta þann kuid at eigi sæi sol ok þeir mundi skemr vinna ef sol sæi.¹⁶ þat er ok biarg kvidr ef þat berr at forsla¹⁷ þeirra væri sua litil at þeir þyrði eigi heim at ganga firi ofriki bondans ok uerdr þa¹⁸ bondi vtlagur¹⁹ en eigi þeir; Ef madr berr klyfiar a þuatt dag ok vill hann heim þreyta ok a hann at bera

---

a Jfr. Sk., c. 13.

---

¹ Punctum er tilfœiet. ² Rettelse for utlægur. ³ Punctum er tilfœiet. ⁴ Rettelse for en. ⁵ og ⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Saaledes. ⁸ Saaledes. ⁹⁻¹² Punctum er tilfœiet. ¹³ Rettelse for utlægir. ¹⁴⁻¹⁶ Punctum er tilfœiet. ¹⁷ Saaledes; maaske feilagtigt for atforsla. ¹⁸ Skrevet þa, med Streg over det første Bogstav. ¹⁹ Rettelse for vtlægur.

tíl þess unz (s. 37) sol er skapt ha.¹ Ef hann ma eigi heim
 þreyta þa skal hann tekit hafa sier gistingar stad ok ofann lagdar
 klyfiar þa sol er j vestri.² utlagr³ er bondi iij⁴ morkum ef
 hann syniar homum vistar.⁵ hinn skal bera klyfiar til hins
 næsta bæiar a leidis ok bidia þar vistar.⁶ ut lagr⁷ er bondi
 ef hann syniar.⁸ Hann skal fara til hins iij⁹ bonda aleidis ok
 leggja þar ofan klyfiar ok bidia sier uistar ok fiar⁹ hirdzlu.¹⁰
 Ef bondi varnar homum ok uerdr hann vt lagr¹¹ of þat enda
 a byrgiz hann klyfiar þo hinn lati þar eptir liggja vti i tuni
 er atti.¹² Bera a madr klyfiar af fialli ef homum hefir seinna
 fariz en hann hefir ætlat þo at dagur se heilagur. Brvdmenn
 eigv at bera klyfiar unz sol er skaptha.¹³ bondi er skylldr at
 ala þa vid v^a mann ef brudgvmi er i för eda brudr en med
 þridia manne ella.¹⁴ vt lagr¹⁵ er madr ef hann syniar þeim
 vistar.¹⁶ Farmenn eigu at bera klyfiar þuattedag vnz sol er
 skaptha.¹⁷ bondi er skylldr at ala þa med v^a mann ef styri
 madr er (s. 38) i för en med iij mann ella; vtlagr¹⁸ er bonde
 ef hann syniar þeim vistar ok eigv þeir sok er¹⁹ vistar er syniat
 ok skal stefna heiman ok quedia bua v. a þingi. þeir bændr
 ero til manneldis skylldir er þingfarar kavpe eigo at gegna en
 eigi þeir er minna fe eigo; þeim manni er riett er med godord
 ferr til uar þings þa meirr se en eykt at bera klyfiar eda fara
 a skipe ok suo þingheyndvm²⁰ ollum þeim er til ondverdiz
 þings fara.²¹ fót sin ok tiolld eigv þeir at hafa ok mat.²² hafa
 a madr halfa vætt varnings vm fram ef hann vill.²³ Bondi

¹ og ² Punctum er tilfœiet. ³ Rettelse for utlægr. ⁴ Tilfœiet.
⁵ og ⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Rettelse for lægr. ⁸ Punctum er tilfœiet.
⁹ Maaske Feilskrift for fata. ¹⁰ Punctum er tilfœiet. ¹¹ Rettelse for
 vt lægr. ¹²—¹⁴ Punctum er tilfœiet. ¹⁵ Rettelse for lægr. ¹⁶ og ¹⁷
 Punctum er tilfœiet. ¹⁸ Rettelse for vtlægr. ¹⁹ Tilfœiet. ²⁰ Rettelse
 for þing hefiundvm. ²¹—²³ Punctum er tilfœiet.

er skyldr at ala þa¹ menn of nott er fara til uar þings halfv færre hium.² Gode skal eigi sidar koma til uar þings en hafa tialldat bud sina er sol er skapt hæ ok se buinn þa at ganga til þinghelge; vtlagur³ er hann ef hann uinnr leingr; þa er sol skaptha ef⁴ madr stendr i fiörv nidre þar er mættiz siorr ok land at half folldnm⁵ sea ok mætte hann sia i haf vt þar er sol geingr at vatni; enda syndiz honum sua ef spiot være sett undir solina þat er sua væri ha skept at madr mætti taka hende til fals (s. 39) at oddrinn taki undir solina en spiotz skaptz halinn⁶ i siaenn nidr ef i heide metti sia ok mælti hann ix fet fra.⁷ Ef madr vinnr drottins dag: eda þuatt dag eptir eykt eda loghelgann dag huernge er er fleira en nv er til talit ok uerdr hann vtlagr⁸ iij morkum ok a sa sok er vill; Sok þeirre skal stefna heiman ok quedia til bua v a þingi þess er sottr er.⁹ sua skal hallda nottina firi loghelgan dag sem daginn. Ef rumheilagt er eptir helgan dag¹⁰ ok er monnum riett at fara til sinnar syslv enn efra hluta nætr.¹¹

10.

^aJola helge eigum ver at hallda her a landi.¹² þat ero prettan dagar.¹³ sua skal hallda jola dag inn fysta ok enn viij ok enn xij sem paska dag hinn fysta en annann dag jola ok hinn iij ok iiij skal hallda sem drottins dag at ollo nema þa er riett at moka vndan fe sinv inn iij^{da} dag jola ok iiij^{da} huarn sem

---

a Jfr. Sk., c. 14.

---

¹ Tilfoiet. ² Punctum er tilfoiet. ³ Rettelse for utlægur. ⁴ Ordene sol skaptha ef ere tilfoiede. ⁵ Saaledes. ⁶ Ordene en spiotz skaptz halinn ere en Gisning for þat er sua væri ha skaptit. ⁷ Punctum er tilfoiet. ⁸ Rettelse for vtlægr. ⁹ Punctum er tilfoiet. ¹⁰ Ordene Ef rumheilagt er eptir helgan dag ere tilfoiede; ligeledes Punctum foran disse Ord. ¹¹⁻¹³ Punctum er tilfoiet.

þv¹ vill.² En of medals *daga* alla a iolv^m þa er riett at moka *ok* reida a voll þann hluta vallar er næst er fiose ef hann hefir eyk til.³ Ef *maðr* hefir eyk onguann *ok* dregr þo vt (s. 40) myke *ok* skal færa þa i haug; þat eigo menn *ok* at uinna medal *daga* at⁴ lata fe af þat sem um jol þarf at hafa *ok* heita mvngat *ok* reida anduirke þat er skylt er hey ef manni þikir þat hagligra at gefa en hitt er heima er adr enda hæfi hann⁵ eigi eyki til feingit firi jol.⁶ eigi a hann meira hey at reida en þat vinniz of iol:

11.

Paska helge eigu ver at hallda.⁷ þat ero dagar iiij.⁸ Paska dag hinn fyrsta skal hallda sem iola dag hinn fyrsta.⁹ En annan dag paska *ok* en iij *ok* iiij sem drottins dag. En fra paska degi envm fysta skolo vera¹⁰ vikur .u til drottins dags þess er gagndaga vika hefz upp eptir.¹¹ Annan dag i gagn-dogvm *ok* iij *ok* miduiko dag þa skolom ver hallda at helgi sem þuatt dag enda fasti ein mælt þeir er til fostv eru talldir.¹² riett er at hafa hvitan mat of nottina.¹³ Ef¹⁴ berr a annan dag vikv eda iii j gagndogum messo dag philippi *ok* iacobi eda kross messo eda kirkiu dag *ok* er riett at eta (s. 41) tvimælt *ok* eigi kiot en ef berr a midvikv dag i gagndogum messo dag þa skolo ver fasta sem adr.¹⁵ Enn fimte dagr vikv j gagndogum er uppstigningar dagur.¹⁶ hann skolo ver hallda

---

a Jfr. Sk., c. 14, S. 31¹⁶.

---

¹ Saaledes. ² og ³ Punctum er tilfeiet. ⁴ Tilfeiet. ⁵ Tilfeiet. ⁶⁻⁹ Punctum er tilfeiet. ¹⁰ Ordene skolo vera ere en Rettelse for skolom ver hallda. ¹¹⁻¹³ Punctum er tilfeiet. ¹⁴ Herefter er skrevet *maðr*, hvilket vi have udeladt, som indløbet ved Afskriverfeil. ¹⁵ og ¹⁶ Punctum er tilfeiet.

sem paska dag. Fra paska degi envm fysta skolo uera vikur vij til drottins dags j huita dogum.¹ Þar er uika heil mille ok gagndaga vikv.² Þuattdag firi huita daga er monnum skylt at fasta dag fostv.³ drottins dag i huita dogum skolom ver hallda sem paska dag enn fyrsta en annann dag vikv skolom ver hallda sem drottins dag.⁴ En þridia ok miduiku dag þa er monnum riett at bera klyfiar þar er menn færa bv sitt ok feria farma ok uöru til skips ok reka fe sitt i af rett.⁵

12.

^aMesso⁶ daga eigum ver at hallda logtekna er nv mvn ek telia.⁷ Enn atta dag fra enum þrettanda degi.⁸ sem drottins dag eigv ver at hallda þa.⁹ Þadan ero viij¹⁰ nætr til agnesar messo.¹¹ fíorar til þals messo ok eigi fasta firi.¹² Þadan ero vij nætr til (s. 42) brigitar messo. ein nott til mariv messo.¹³ þa ero xx nætr til peturs messo.¹⁴ eigi fasta firi. ii nætr til mathias messo.¹⁵ xui nætr til gregorius messo en xvij ef hlaup ær er; niu nætr til benedictus messo; iiij nætr til¹⁶ mario messo.¹⁷ Ein nott ok xxx til gagndaga¹⁸ ens eina: hann skolom ver hallda at helge sem þuatt dag ok fasta nema hann verde a paská viku eda a kirkiv dege þa er riett at eta tuimællt ok eigi kiot nema hann bere a paska dag. þa er riett at eta kiot ef uill.¹⁹ Sex nætur til philippus messo ok iacobus ok fasta eigi firi.²⁰ tuer nætr til krossmesso: vij nætr

---

a Jfr. Sk., c. 15.

---

¹⁻⁵ Punctum er tilfœiet. ⁶ I Margen er skrevet m, udentvivil til Erindring, naar Begyndelsesbogstavet bagefter skulde tilfœies. ⁷⁻⁹ Punctum er tilfœiet. ¹⁰ Rettelse for vij. ¹¹⁻¹⁴ Punctum er tilfœiet. ¹⁵ Ordene ii nætr til mathias messo ere tilfœiede, som udentvivil udeladte ved Uagtsomhed. ¹⁶ Rettelse for firi. ¹⁷ Punctum er tilfœiet. ¹⁸ Saaledes. ¹⁹ og ²⁰ Punctum er tilfœiet.

hins fiordatigar til columba messo; xv nætr til jons messo baptiste ok fasta firi uid þurt: v. nætr til peturs ok pals messo; ix nætr til selio manna messo: xvij nætr til jacobs messo; ok fasta firir.¹ iij nætr til olafs messo; ok fasta firir: xij. nætr til laurentius messo ok fasta firi; v. nætr til mariv messo ok fasta firi; ix nætr til² bartholomeus messo ok fasta firir.³ xv nætr til mariu messo ok eigi fasta firir; vi nætr til kross messo ok eigi fasta firir. vij nætr til matheus messo ok fasta firir: Atta nætr til michael's messo ok fasta firir.⁴ einni nott midr en xxx til simons messo ok iudas. fíorar nætr til (s. 43) allra heilagra messo ok dag fasta ok nott firi ena fysto⁵ nema messo daginn beri a annan dag vikv: þa skal fasta faustv nott ena næstv firir ok skal bonde gefa nattverd hiona sinna þeirra er til⁶ logfavstv eru skyllð innann hreps monnum þeim er eigi gegna þingfarar kaupe ok ymbro natta verd tueggia.⁷ huerr bonde er skyllðr at gefa iij natta verd hiona sinna⁸ ok gefa eigi fiska natt verd.⁹ skolo hreps menn skipta matgíofum þeim a samkuamo of havst.¹⁰ þa ero x nætr til marteins messo ok eigi fasta firir.¹¹ þa ero xi nætr til ceciliv messo; ein nott til clemens messo ok eigi fasta firir.¹² vij nætr til andreas messo ok fasta firir; vi nætr til nicholas messo ok fasta firir.¹³ þa er ein nott til ambrosius messo ok eigi fasta firir.¹⁴ þa ero fiortan nætr til thomas messo ok fasta firir.¹⁵ þa ero fíorar nætr til jola.¹⁶

---

¹ Punctum er tilfœiet. ² Tilfœiet. ³ og ⁴ Punctum er tilfœiet. ⁵ Saaledes. ⁶ Tilfœiet. ⁷ Punctum er tilfœiet. ⁸ Rettelse for *su a.* ^{9—16} Punctum er tilfœiet.

13. v m veidar

^aFiortan¹ ero þeir dagar a xij manvdum er menn skolo eigi fleira veida en nu² mvn ek telia.³ huita biðrn eiga menn at veida ok gera heiman for til ok a sa biorn er fyst kemr bana særi æ hann (s. 44) huerge er land æ nema þrælar veide eda skulldar menn þa a sa er fe atti at þeim monnum.⁴ Rosm hual eigo menn at veida.⁵ a sa halfann er land⁶ atti en hinn halfann er veiddi.⁷ Reka hual eigv menn at flytia ok festa ok skera ef eigi ma festa.⁸ Ef land gangr verdr at fiskum ok skolo menn taka.⁹ þa er land gangr ath ef menn hoggua hoggiarnvm eda taka hondum.¹⁰ eigi skal hafa net eda onгла uid.¹¹ Fugla eiga menn at ueida fiadr sara ef hondum ma taka.¹² Gefa skal af inn v^{ta} hlut sua sem af annare drottins daga veide ok sua annarra heilagra daga ueide.¹³ Jola dag a sua at veida sem nv er talt ok eigi flæira ok enn viij dag ok enn xij dag.¹⁴ paska dag en fysta ok vpp stigningar dag ok huita sunnv dag ok mariu messor iij^{ar} ok allra heilagra messo ok ions messo baptiste ok peturs messo ok pals um sumaret ok kirkiu dag. Enn drottins daga alla adra ok messo daga verdr eitt halld a ollum odrum helgum dogum;

14.

^bLanga fostv eigum ver at hallda.¹⁵ þat ero vikur vij.¹⁶ drottins dag þann skolo ver ganga i fostv sem vpp er sagt a þinge ok a

---

a Jfr. Sk., c. 16.

b Jfr. Sk., c. 20.

---

¹ I Margen: f, uðentvív til Erindring naar Begyndelsesbogstavet F bagefter skulde tilføies. ² Tilføiet. ³⁻⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Tilføiet. ⁷⁻¹⁶ Punctum er tilføiet.

(s. 45) leidvm.¹ þa er menn ganga i fostv þa skal eta kiot firir midia nott. En þa skal eigi eta kiot a þeim vij vikum² fyrr enn sol rennr a fioll paska dag. Annan dag vikv ok inn iij a enne fystu vikv fostv ok er riect at hafa tuimælt ok eigi kiot en alla daga adra þadan fra til paska nema drottins daga þa skal fasta.³ Ellifu ero netr þær er log skyllidar ero at fasta j langa fostv.⁴ fostvnætur vij ok miduiku nott en fyrsta⁵ ok enn efzta ok miduiko nott i ymbrodogum ok þuatt nott i ymbro dogum.⁶

15.

^aJola fostv eigum ver at fasta.⁷ Annan dag uiko skolo ver til taka at varna uid kioti þann er drottins dagar eru iij a mille ok iola dags ens fysta.⁸ þa skal eigi eta kiot a þeirre stvndv til iola nema drottins daga⁹ ok alla messo daga logtekna.¹⁰ Fostv daga eigo ver at fasta i iola fostv ok nætr ok næsta dag iolum¹¹ firir ok enn xij dag. ^bJmbro daga eigum ver¹² at hallda xij ok nætur med a xij manvdum.¹³ Jmbro daga skal hallda a annare vikv langa fostv a uallt.¹⁴ Odrum a helgv viko ok er þa (s. 46) riect at hafa huitan mat miduiko nott ok þuat nott.¹⁵ sua skolo ver hallda imbrodogum firir iol ok firir michals messo.¹⁶ Of langa fostv ok of imbro daga fostv daga alla ok þuatt dag firir huita daga ok uardar þat fior baugs gard ef kiot er etit.¹⁷ En of allar fostv tidir

---

a Jfr. Sk., c. 21.

b Jfr. Sk., c. 22.

---

¹ Punctum er tilfœiet. ² Tilfœiet. ³ og ⁴ Punctum er tilfœiet. ⁵ Ordene ok miduiku nott en fyrsta ere skrevne to Gange (sidste Gang fysta). ⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Maaskee Feilskrift for hallda; Punctum er tilfœiet. ⁸ Punctum er tilfœiet. ⁹ Skrevet d. ¹⁰ Punctum er tilfœiet. ¹¹ Rettelse for iola. ¹² Tilfœiet. ¹³⁻¹⁷ Punctum er tilfœiet.

adrar¹ verdr *maðr* vtlagur² iij morkum þott hann ete kiot ok a sa sok er vill. ^avtlagr³ er *maðr* aualt sa er til fostu er talldr ef hann hefir huitan mat þa er logfasta er annan en kiot.⁴ þat ero allt stefno sakar ok skal *quedia* til heimilis bua a þinge þess er sottur er: Niv til fiorbavgs saka⁵ en v til vtlægðar. ^bEf⁶ *maðr* verdr staddur i vt eyum sva at hann hefir engan mat annan en kiot ok skal helldr eta þat en fara ond sinne firi matleysi.⁷ hann skal eigi kiot eta imbrodaga eda faustv daga.⁸ sua skal hann eta at hann ale vid ond sina en eigi skal hann hyllðaz a.⁹ gengit skal hann hafa til skriptar a vij nottvm envm næstvm er hann kemr or eyunni.¹⁰ þat er kiot ef menn lata af navt (s. 47) eda saude eda geit fe ok suin.¹¹ Ef suin kemz a hrossa kiot ok skal ala iij manade ok fella holld af en feita adra iij manade. En ef suin kemz a manz hræ ok skal hann ala vi manade ok fella holld af ef hyllðz hefir a. en feita adra vi manade.¹² þa er riett at nyta suin ef vill.¹³ Biorn eiga menn at nyta huart sem er uid biorn eda huita biorn ok rauddyre hiort eda rein.¹⁴ þat skal eta a þeim tidum er kiot er ætt.¹⁵ Fugla eigu menn at eta þa er kiot er ætt þa alla er a uatne fliota: Klo fugla eigo menn eigi at eta ornv hrafna smyrta ok uale.¹⁶ Riett er at eta hæsn eda riupur.¹⁷ þar ero egg ætt undan¹⁸ þeim fuglum er þeir ero ætir sialfir.¹⁹ A þeim tidum skal egg eta er

---

a Jfr. K., c. 16, S. 33¹⁷; St., c. 32, S. 42¹⁶. Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Jfr. Sk., c. 23.

---

¹ Rettelse for allar. ² Rettelse for vtlægur. ³ Rettelse for vtlæg r; Punctum foran dette Ord er tilføiet. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Tilføiet. ⁶ Punctum foran dette Ord er tilføiet. ⁷⁻¹⁷ Punctum er tilføiet. ¹⁸ Skrevet to Gange. ¹⁹ Punctum er tilføiet.

huitan mat skal eta. ^aKuik fe¹ eigu menn at nyta þat er sialfir lata af.² þo er riett at nyta þo at eigi lati sialfir af ef hann veit huat at³ verdr huart sem er at ferst j votnum eda drepa scridur eda hri (s. 48) der eda bita dyr eda huatki er verdr þess er madr veit nema suidda verdi ok gefa af hinn u^a hlut ollo fe nema madr sæfe ok hafa gefit a vij nottum enum næstum þadan fra er fe for innann hreps monnum þeim er eigi eigo þingfarar kaupe at⁴ gegna.⁵ Sekr er hann iij morkum: ef hann gefr eigi sua.⁶ Kalf skal ala iij nætr.⁷ þo er riett at nyta hann þott hann se⁸ skorenn fyr ef honum er matr gefinn ok gefa af hinn v^a hlut: þat er fe u ætt er manz bani verdr.⁹ Hross eigo menn eigi at eta ok hunda ok melracka ok kautto ok enge klodyr ne hræfugla.¹⁰ Ef madr etr kuikende er fra er skilit ok uardar honum: fior bavgs gard. ⁶Þeim¹¹ manni er skylt at fasta logfosto er hann er xij vetra gamall at sumar malum adr.¹² eigi skal honum telia uetr ef hann er sua alinn at nockur nott¹³ se af vetri.¹⁴ Madr a at hallda logfosto unz hann er vij tigr.¹⁵ heill madr a at fasta logfosto en eigi sa er siukr er.¹⁶ Yngri madr en xij ok ellre¹⁷ en vij tigr er eigi skyldr at fasta nema vile.¹⁸ Konv þeirre er eigi skylt at fasta er barn hefir kuikt j quidi ok konv þeirre er barn hefir a brioste of ena fystu¹⁹ langa fosto.²⁰ Hafa skal hun

---

a Jfr. Sk., c. 24.

b Jfr. Sk., c. 25.

---

¹ Punctum foran dette Ord er tilføiet. ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes. ⁴ Det første Bogstav af dette Ord er skrevet to Gange, i Slutningen af den ene Linie og i Begyndelsen af den næste. ⁵⁻⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Tilføiet. ⁹ og ¹⁰ Punctum er tilføiet. ¹¹ Punctum foran dette Ord er tilføiet. ¹² Punctum er tilføiet. ¹³ Tilføiet. ¹⁴⁻¹⁶ Punctum er tilføiet. ¹⁷ Rettelse for elle. ¹⁸ Punctum er tilføiet. ¹⁹ Ordene ena fystu ere en Rettelse for env fysta. ²⁰ Punctum er tilføiet.

barn a brioste it (s. 49) sama til ennar þridiu langafosto.¹ *eigi skal þat leingr standa firi logfostv hennar en eina fostv.*² Jafn skylt er þeim monnum at uarna uid kiote a fostv tidum er *eigi* ero til fostv taldir sem hinum er fasta.³ Sa madr er uardueitir enn unga mann eda hinn o vitra ok lætr hann eta kiot a fostv tidvm eda oætun þott *eigi* se fostv tidir ok uardar honum vid log sem hann æte sialfur en ekki hinum er æt ef hann⁴ hafdi *eigi* uit til at sia uid.⁵ Ef madr berr j mat manz þat er *eigi* er ætt ok uill hann þat⁶ gera til hadungar vid hann ok uardar þat fior baugs gard en ekki þeim er etr.⁷

16. capitulum um faustur

Setu⁸ monnum er skylt at fasta vm enge verk en *eigi* verk monnum þeim er j enge verke ero ok *eigi* þeim manni er smala rekr heim ok *eigi* þeim manni er onnvngs verk vinnr firir bui manz.⁹ þat ero aunngs verk er madr vinnr huern dag þat er bonde vill.¹⁰ *eigi* skal setv madr hlavpa þa¹¹ daga til verks er hann skylde fasta til matar¹²: Saman kemr lög-fasta med monnum ollum þa er ymbrodaga vika hefz upp a haust ok til þess vnz lokit er peturs messo of svmaret.¹³ sa

---

a Jfr. Sk., c. 26.

---

¹⁻³ Punktum er tilfeiet. ⁴ Tilfeiet. ⁵ Punktum er tilfeiet. ⁶ Tilfeiet. ⁷ Punktum er tilfeiet. ⁸ I Margen: s, udentvivil til Erindring naar Begyndelsesbogstavet skulde tilfeies. ⁹ og ¹⁰ Punktum er tilfeiet. ¹¹ Ordene hlavpa þa ere en Rettelse for þa hlavpa. ¹² I Membranen: er hann skylde fara til matar, hvilket aabenbart er en Forvanskning; vi have rettet fara til fasta, hvorimod vi ikke have dristet os til at forsøge en yderligere Rettelse af Ordene til matar, der neppe ere rigtige. ¹³ Punktum er tilfeiet.

madr er hann skal fasta skal hafa etit mat sinn firi midia nott þa er hann fastar of daginn eptir ok mataz eigi adr (s. 50) lidr eykt; sua skal hann varna vid kiote þær netr er logskylt er at fasta sem of dagenn; þa skal nott vera a havst ok a vetr er madr ma eigi sea dag ok uære hann þar er hann mætti sia j haf ut j vedre skylausv.¹ þa skal nott vera of sumar er sol geingr um nordr ætt.² þat er nordrætt er sol er komin j ætt beggia nordrs ok utnordrs ok til þess unz hun er komin i beggia ætt nordrs ok³ landnordrs.⁴ þa er madr fastar of nott ok skal hann hafa þurran mat: þat er þurr matr gras ok alldin ok iardar auoxtr allr.⁵ þat a madr at eta er hann fastar.⁶ Fiska allz kyns ok huala adra en rosm hual ok sel.⁷ þat skal þa eta er kiot er ætt: Hross hual skal eigi eta ok na hual ok raud keming. þat er mælt of sakar þær allar er nv ero taldar i kristinna laga riette at þeim sokum skal stefna heiman ok quedia til heimilis bua ix a þinge þess er sottur er of skoggangs sakir ok fiorbaugs sakir⁸ nema madr hafe stefnt of fiolkynge þa skal kuedia⁹ xij kvidar.¹⁰ En of iij marka sakir ok of vtlegder¹¹ þa skal quedia til bua v a þinge þess manz er sottr er.¹² Sua settv þeir ketill byskup ok þorlacr byskup at rade ozorar erkibyskupe ok semundar ok margra kenne manna annarra kristinna laga (s. 51) þat¹³ sem nv var tint.¹⁴

---

¹ og ² Punctum er tilfeiet. ³ Ordene utnordrs ok til þess unz hun er komin i beggia ætt nordrs ok ere tilfeiede. ⁴⁻⁷ Punctum er tilfeiet. ⁸ Ordene ok fiorbaugs sakir ere tilfeiede. ⁹ Ordene þa skal kuedia ere tilfeiede. ¹⁰ Punctum er tilfeiet. ¹¹ Det sees ikke tydeligt, om der staaer vtlegder eller vtlegdar. ¹² Punctum er tilfeiet. ¹³ Saaledes for þatt. ¹⁴ Punctum er tilfeiet. Capitlets sidste Linie er ikke fuldt skreven ud, saa at det er muligt, at der her har skullet tilfeies en Overskrift til næste Capitel.

^a Þ 17.¹

Þat er mælt j logum her a landi at menn skolo tiunda fe sitt logtivnd: þat er logtiund at sa madr skal gefa vi alna eyre a tveim misserum er hann a tiutige fiar vi alna avra.² Sa³ madr er a tiu sex alna aura firir utan huers dags buning skulld laust ok skal gefa avln vadmals eda ullar reyfe þat er vi geri hespv en sa er a xx avra sa skal ij alnir en sa er a xl⁴ sa skal iij alnir en sa er a lx⁵ sa skal iiij alnir en sa er a attatigo sa skal v alnir en sa er tiutigo a sa skal vi alnir.⁶ þat fe þarf eigi til tiundar at telia er adr er til guds þacka lagit huart sem⁷ þat er til kirkna lagit eda til brua hvart sem þat er j londvm eda lausvm aurum.⁸ Prestar þurfo eigi at tiunda þat fe er þeir eiga i bokum eda messo klædum ok þat er þeir hafa til guds þionostv.⁹ tiunda skolo þeir þat fe annat ef¹⁰ þeir eiga.¹¹ Buss af leifar þarf madr eigi at tiunda of uar ef madr helldr bui sinv.¹² En ef hann bregdr bui sinv eda selr hann or bui þa skal hann þat tiunda of uar.¹³

---

a Jfr. Sk., c. 28.

---

¹ Tiendeloven følger her i næste Linie efter det Foregaaende, uden Overskrift, med et Begyndelsesbogstav, der er større end sædvanligt ved nye Capitler. Den er aftrykt efter denne Membran i Dipl. Isl. I, 150–155, og dens Capitler svare paa følgende Maade til de Paragrapher, hvori den i Dipl. Isl. er inddelt: c. 17 til § 1–10; c. 18 til § 18; c. 19 til § 19–23; c. 20 til § 24–40. ² Punctum er tilføiet. ³ Det første Bogstav S ses ikke, da den nederste Del af Capitlets Begyndelsesbogstav er blevet malet over det Sted, hvor Bogstavet maa antages at have staaet. ⁴ Rettelse for lx. ⁵ Rettelse for xl. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Tilføiet. ⁸ og ⁹ Punctum er tilføiet. ¹⁰ Saaledes. ^{11–13} Punctum er tilføiet.

God ord þarf *eigi* at *tiunda*.¹ Þat er uelld e*n* *eigi* fe.² ^a*Eigi skal omaugum fe ætla þott hann eigi fram at færa*.³ riett er at þeir þigge allir *tiund* (s. 52) er *eigi* giallda; ^b*samkuamur skolo menn eiga of haust j hreppum huerium eigi fyrr en iiii*^a vikur ero til uetrar ok skipta *tiundum*; skipt *skal* *tiundum drottins dag* fysta j uetri: Fim menn *skal* til taka i hrepp huerium at skipta *tiundum ok matgiofum* eda sia eida at monnum þa er bazt þikia til fallnir huart sem þeir ero⁴ gridmenn eda bændr ok sækia menn of laga af brigd.⁵ ^c*hverr madr* er skylldr at uinna eid at fe sinv þa er hann er xvi vetra gamall.⁶ Enda skolo allir eid uinna a huerium iij vetrvm.⁷ Gridmenn skolo eid uinna firir bonda eda sialf elldis menn.⁸ firir þeim bonda er riett at uinna eida er þeim monnum þiki þat fullt er til ero teknir at sia eida at monnum i hrepp huerium.⁹ Ero bændr skylldir at segia til *tiundar þeira a samkuamv*.¹⁰ ^dþar skal huerr madr giallda *tiund* sem skipt er hausttiund¹¹ hans en ef þat er huerge þa skal hann þar tivnd giallda sem hann er vist fastr marteins messo; ^eskylldr er huerr madr til þeirar sam kuamv at fara er hann¹² a tivnd at gera eda fa annann mann firir sik

---

a Her findes ikke Bestemmelserne om at den, der skal betale Thingreiselønsafgift, er tiendepligtig, om Tiendefrihed, naar man har Slægtninge at forsørge ved sit Arbeide, og om at Kvinder skulle betale Tiende ligesaa vel som Mænd.

b Jfr. Sk., c. 29.

c Jfr. St., c. 38, S. 48²; K., c 260, S. 214²⁰; Blg., c. 25; findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

d Jfr. Sk., c. 33, ovenfor S. 53¹⁰.

e Jfr. Sk., c. 29, S. 45⁸.

1—3 Punctum er tilføiet.   4 Tilføiet.   5—10 Punctum er tilføiet.

¹¹ Rettelse for haustiund.   ¹² Tilføiet,

þann er log skilvm halldi vpp fyrir hann ok hand sol se at þiggiande.¹ ef hann kemr eigi sialfr fyrir midean dag ok einge madr af hans hende þa verdur hann sekr of þat iij Morkum ok skal hann þa tiund giall²

18.

(s. 58) ud^a um at taka uid fe þui.³ Riett er at fyrr se gollidit.⁴ ef þa kemr eigi fram þa skal sa er riettr er sekiande ganga ut j tun at sin ok nefna uatta at hann er buenn uid fe þui at taka er hann er skylldr at giallda ok nefna hann ok queda a hue mikit feit er ok hann sier eigi þann mann er gialld þat inne af hende. Honum er þar riett at stefna sua of þenna fiordung tiundar sem of hinn er fyr uar tint.⁵ þat er honum riett ok at stefna sidar of þat fe at logheimile þess er giallda skal.⁶ þa a hann ok kost at segia byskupi ok lata hann heimta sem hann vill.⁷

19.

^bNv ero eptir ij fiordungar þat er half tiund huers manz þat skal leggja til kirkna ok til presta reido sua til huerrar kirkju sem byskup skiptir tivndvm til ok reida þeim⁸ manni ihond er kirkju þa uardueitir er tiundinne er til skipt.⁹ hann

^a Jfr. Sk., c. 31, S. 48²².

^b Jfr. Sk., c. 32.

¹ Punctum er tilfœiet. ² Dette findes nederst paa Skindbogens Side 52, hvorefter der indtræder en Lacune, idet de to midterste Blade af Lægget maa antages at være gaaet tabt. ³⁻⁷ Punctum er tilfœiet. ⁸ Skrevet to Gange. ⁹ Punctum er tilfœiet.

skal kaupa at preste tidir sua sem hann ma uid komaz ok þa hlute adra er til kirkju þurftar þarf at hafa sem fe þat uidr til.¹ Sua skolo menn giallda tiund af ollum beium i herade til kirkna sem byskup hefir bodit huerigir er a bystad bua.² (s. 54) Bonde sa er a kirkju bæ byr ok tiund er til skipt hann er riettr heimtande ok sekiande ok seliandi þeirar sakar ef hann uill. en ef hann vill eigi þa er riettur adile þeirar sakar lærdr madr sa er kirkju pionar.³ Sa er til kirkju þurftar vill hafa feit: fiordung tiundar þann sem til presta reido þarf at hafa þat skal giallda j uadmalum eda uarar felldum eda lamba gærum gulle eda brendu silfri en þann fiordung tiundar er til kirkju þurftar skal leggja þann skal giallda j uaxe eda uide. reykelse eda tioro eda lereptum nyum: þeim er hæf se til kirkju bunings suo sem geingr at kaupa med uadmalum j heradi þui.⁴ Riettr er þo uadmal ein se golldin.⁵ þat fe skal golldit id sidazta⁶ enn u^a dag viko er iiij uikor ero af sumri.⁷ En ef eigi kemr þa fram þa skal sa er heimtandinn er stefna þann dag i tune at⁸ a kirkio bænum þeim er tiundin a til at huerfa ok sækia sua sem um adra tiund; Hann skal stefna sinni stefnu of huarn⁹ fiordunginn ok lata uarda .ui. merkr j huarum tueggia stad halldit: Kostr er at stefna einne stefnu of bada fiordungana¹⁰ ok fylgia þa ein a laugin þuiat einn er adile at badum.¹¹

---

¹—⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Herefter er skrevet sinn, hvilket vi have udeladt som indløbet ved Afskriverfeil. ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Saaledes. ⁹ Dipl. Isl.: huern. ¹⁰ Rettelse for fiordugana. ¹¹ Capitlet ender midt i Linien, og det er muligt, at det har været Tanken her at anbringe en Overskrift til næste Capitel, der begynder i den følgende Linie; Punctum er tilføiet.

20.

^aRiett er at stefna heiman til værþings (s. 55) of tivndar mal ef þeir ero samþinga ok rett er at lysa a varþingi i þingbrekku um tiundarmal ef þeir ero samþinga¹ ok sækia þar i dom ef hinn er þar er sottr er.² Þo er riett um³ byskups⁴ fiordung at sækia þo sa se eigi þar er sottr er.⁵ Ef lyst er a þingum þa skal quedia til heimilis bua .v. a þinge þess er sottr⁶ er.⁷ ^bEf madr hefir omaga eyri at uardueita þann er hann tekr uoxtu af ok skal þat fe allt sva tivnda er undir hann berr sem hann ætti adr.⁸ Jslensker menn allir skolo tiunda fe sitt en utlenzskum monnum ef þeir koma ut higat er eigi skyllt at tivnda her fe sitt adr þeir hafa her verit iij vetr sam fast nema þeir gere bv fyrr.⁹ En þat var skolo þeir gera tivnd er þeir gera bv ok þau missere eptir.¹⁰ En ef uarir landar fara hedan ok¹¹ eigo fe eptir ok skal sa madr giallda tivnd af er þat fe uardueitir en af þui fe er hann hefir brott med sier er hann eigi skylldr at tiunda her þott hann se leingi a brott.¹² En ef hann kemr vt hingat þa skal hann giallda tiund af þui fe er hann hefir ut med sier.¹³ En næsta uetr eptir er hann hefir ut faret adr of sumaret þott hann se i gordvm erlendis.¹⁴ Ef madr kemr ut hingat ok hefir uaxit fe hans eda þorrit eda hefir hann eigi eida at unnit ok er hann¹⁵ skylldr at uinna eid at fe sinu¹⁶ (s. 56) ef menn

---

a Jfr. Sk., c. 32, S. 50⁹.

b Jfr. Sk., c. 33.

---

¹ Ordene fra ok rett er at lysa ere tilføiede. ² Punctum er tilføiet. ³ Tilføiet. ⁴ Saaledes for byskups. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Rettelse for sott. ⁷⁻¹⁰ Punctum er tilføiet. ¹¹ Tilføiet. ¹² og ¹³ Punctum er tilføiet. ¹⁴ Rettelse for herlendis. ¹⁵ Tilføiet. ¹⁶ Den nederste Del

uilia beida hann.¹ Ef hiu eigo fe saman *ok skal karlmadr uinna eid firir fe þeira beggia.*² Ef karlmadr *ok kona eigo fe saman ok ero eigi hion ok skal karlmadr uinna þar eid firir.*³ Ef karlar eigo fe saman *ok er riett at annar vinne eid at.*⁴ Ef þeir metaz uid *ok uill huarge uinna eid ok er sok uid huarn tueggia; sa skal eid uinna firir fe huert er logradande er fiar.*⁵ Ef uoxtv berr under mann af þess manz fe er af lande er farinn *ok skal hann þat fe tiunda sem uoxtv bere undir hann af omaga eyri.*⁶ Þar skal madr tiund giallda j þeim hrepp sem hann a logheimili þau missere huerge⁷ er fe⁸ er.⁹ Riett er at sættaz a tiundar mal medan eigi er stefnt um.¹⁰ Þo er riett at sættaz þott stefnt se um *ok skal eigi meira nidr falla a laganna en helmingrinn.*¹¹ Ef madr tekr minne sætt en iij merkur *ok uardar honum þriggia marka sekt ok a sa sok er vill.* Ef tiund¹² gellz eigi heima j herade enda¹³ se eigi stefnt um þa er riett at lysa id næsta svmar eptir a alpinge at logberge.¹⁴ Jnnan hreps menn eigo at lysa fostv dag *ok þuatt dag of tiundar mal ok þeir menn er af þeim taka.*¹⁵ Ef (s. 57) innan hreps menn hafa eigi¹⁶ lyst firir helgi þa er riett eftir helgina huerium er uill at lysa unz domar fara ut: sa er lysa uill um tiundar mal hann skal ganga til logbergs *ok nefna ser*¹⁷ uatta at þui vætte skal hann¹⁸ queda¹⁹ at ek lyse sok a hendr honum *ok nefna hann of þat at hann hafe halldet þeim fiordunge tivndar ok queda a huerr sa er.*²⁰ tel ek hann sekann of þat vi morkum *ok giallda þann*

---

af dette Blad i Membranen er skaaret af, og det ses derfor ikke tydelig, om det sidste Bogstav er u. ¹⁻⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Saaledes. ⁸ Tilføiet. ⁹⁻¹¹ Punctum er tilføiet. ¹² Ordene Ef tiund ere tilføiede; ligeledes Punctum foran disse Ord. ¹³ Dipl. Isl.: eda. ¹⁴ og ¹⁵ Punctum er tilføiet. ¹⁶ Tilføiet. ¹⁷ Rettelse for vi. ¹⁸ Tilføiet. ¹⁹ Rettelse for queda. ²⁰ Punctum er tilføiet.

hluta er o golldinn er tuennum giolldum sem buar uirda ok queda a huar hann lysir til doms ok lysi ek¹ löglysingo.² Þar er madr lysir of tiundar mal ok skal queda til heimilis bua v a þinge þess er sottr er.³ Ef madr stefnir heiman of tivndar mal þa skal hann queda .v. bua⁴ a þinge þa er nestir ero stefnv stadnvm.⁵ einge er rudning um þa bua nema at leidar leingd.⁶ Eigi skal spell meta atiundar malum ef riett er hofdut⁷ sokin.⁸ ef madr tekr gagnsakir upp i gegn tiundar mali ok a þa sok eigi at meta nema hon se fiorbaugs sok eda meire.⁹ meta skal ef tivndar sok er: þuiat eins er riett at lysa a þinge id sama svmar vm tiundar mal ef sa er a þinge er¹⁰ (s. 58) sottr er.¹¹ þo er riett at sekia of byskups¹² fiordung þott sa se eigi a þinge er sottr er.¹³ Eige skal tiundar sok fyrnaz helldr en onnur fiar heimting.¹⁴ ef madr gelldr eigi in fyrsto missere þa er hann a at giallda: Þa skal stefna at logheimili þess er sottr er eda lysa a þinge; þar er madr stefnir heima¹⁵ at sin þa er iiij uikor ero af svmri of tiundar mal ok a domr at dæma ok¹⁶ giallda i þeim stad xiiij^{an} nattum eptir uapna tak instædur ok¹⁷ vi merkr a laga ok skal þeim dæma iij merkr er sækir en adrar iij skolo fylgia þeim fiordunge tiundar sem stefnt er um.¹⁸ En ef stefnt er at logheimile þess er sottur er ok skal þar dæma at giallda instædu ok a log xiiij nattum eptir uapna tak.¹⁹ En ef lyst er a þinge of tiundar mal ok a domr at dæma inn stædu ok a lög at log heimile þess er sottr er fiortan nattum

¹ Tilfœiet. ² og ³ Punctum er tilfœiet. ⁴ Tilfœiet. ⁵ og ⁶ Punctum er tilfœiet. ⁷ Skrevet hofd ut. ⁸ og ⁹ Punctum er tilfœiet. ¹⁰ Skrevet to Gange, nederst paa Side 57 og øverst paa Side 58. ¹¹ Punctum er tilfœiet. ¹² Rettelse for byskup. ¹³ og ¹⁴ Punctum er tilfœiet. ¹⁵ Rettelse for heim. ¹⁶ Saaledes for at. ¹⁷ Tilfœiet. ¹⁸ og ¹⁹ Punctum er tilfœiet.

eftir uapna tak.¹ En of uite oll ok utlægdir er her fylgia þa skal dæma vi alna avra;²

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Den Linie, hvori Texten her ender i Membranen, er ikke fuldt udskreven og den gaaer ikke saa langt ned, som de nederste Linier paa de nærmest foregaaende Sider, saaledes at der paa denne sidste Side vilde have været Plads endnu til en eller to Linier. Da der derhos ikke iøvrigt er Noget, der tyder paa, at Haandskriftet har havt et større Omfang, maa der antages Intet her at mangle i Texten.

VII.

A. M. 173 C. 4to.

1.¹

man.^a *ok* *queðia* *til heimilis bua* ix. a þingi þess er sottr er. Ef barn er sua siukt at við bana sie hætt *ok* naer *eigi*² *prestz fundi*. þa *skal* olærðr *maðr skira*. Ef þat er at buanda *husi* þa *skal* taka vatn i *keralldi*. Ef þat *verðr*³ a *fornum vegi*. þa *skal fara þar* er vatni naer *eða* sio ef *eigi* er vatn *til*.⁴ *hann skal* sua mæla ek vigi þig vatn i nafni fauður *ok*

---

a Jfr. Skálholtsbók, c. 2, S. 4¹.

---

¹ Dette Membranbrudstykke bestaaer af 10 Blade, nemlig først 8 Blade, der udgjøre et Læg, eller en større Del af et Læg, og dernæst 2 Blade af et følgende Læg, medens der er gaaet tabt vistnok 2 Læg imellem de to saaledes bevarede Dele. Texten begynder her øverst paa første Side af det førstnævnte Læg midt i Ordet *heiman*, Sk., l. c. Den forud herfor gaaende manglende Del af Kristinna laga þátr synes at maatte have udgjort ikke netop 2 Sider eller 3 Sider, men omtrent to og en halv Side i Haandskriftet, der i saa Fald vel neppe har begyndt med Christenretten, men forud for den har havt et andet Indhold. Capitel-tallet er tilføiet, og da det ikke lader afgjøre, om der her begyndes midt i første eller andet Capitel efter Haandskriftets Inddelingsmaade, betegne vi Stykket som første Capitel, ligesom vi ogsaa i det Følgende anvende et fortløbende Capitel-tal, uanseet den senere indtrædende Lacune. ² Skrevet over Linien. ³ Her er muligen ved Uagtsomhed udeladt siukt. ⁴ Punctum er tilføiet.

gera kros ifir vatninu með hægri hendi sinni ok sonar ok gera annan kros a vatninu ok anda ens helga ok gera enn þridia kros. en með þumal fingri skal hann gera krosa. hann skal gefa nafn barninu sem hann vill heita lata ok mæla sua ek skiri þig .nº ok nefna barnit i nafni foður ok drepa barnenu i vatnit. ok sonar ok drepa i i annat sinn ok anda ens helgä. ok drepa i et þridia sinn. sua at þat verði aluatt. þa¹ er riett at vm sinn sie idrepit eða hellt a vatni eða ausit ifir ef eigi verður rað rum at auðru. nu má eigi vatn fa eða sio ok fær snæ. hann skal sua gera krosa a snænum ok queða slik orð ifir sem hann skilldi ifir vatninu. hann skal drepa barnenu i snæ ok lata fylgia en saumu orð aull sem hann drepit þui i vatn. hann skal bræða snæ með hondum sinum ok riða a sua at þat verði aluátt. eigi skal (s. 2) sua drepa i snæinn barnenu at þat saki² kuldi sua at þui sie við bana lætt. helldr skal hann riða snæ a barnit með hendi sier. Karlmaðr a skirn at veita barnenu. en ef hann kann eigi orð til eða at ferli þa er riett at kona kenni honum.³ þui at eins skal faðer barns veita skirn barni ef eigi er annarr maðr til. æef faðir skirir barn sitt þa skal hann skilia sæng við konuna. ef hann skilr eigi sæng við konuna warðar fiorbaugs Gard. Sua skal fara vm kuanfaung hans sem byskup lofar. bsa maðr er barn hefir skirt skal fara til fundar við prest ok queða orð þau fyri honum sem hann hafði i barn skirn. ok segia til atferla huer fylgdu. ef preste þikir riett skirn ok andaz barn ok skal grafa at kirkiu ok syngia liksaung ifir. en ef barn lifnar þa skal prestur veita þui alla reiðu. þa er vpp er fra þui er i vatn var drepit barninu. eigi skal skira i

a Jfr. K., c. 1, S. 6¹⁸; see ovenfor S. 5, Note a.

b Jfr. Sk., l. c., S. 5³.

¹ Saaledes (ikke þo). ² Saaledes. ³ Punctum er tilføiet.

annat sinn ef fyrr var riett at farit. ef presti þikir eigi riett at farit. huart sem skorta orð eða aunnur atferli ok andaz barn. þa skal eigi grafa þat at kirkiu. en ef barn lifnar þa skal prestr veita þui fulla skirn sua sem adr sie ecki ifir sungit. Ef barn andaz þrimsgint ok hefir eigi (s. 3) meiri skirn. þa skal þat grafa við kirkiu garð vt. þar er mætiz vigð molld ok o uigð ok syngia eigi liksaung ifir ef barn elz næræ paskum eða huita daugum ok vill maðr fresta skirn til laugar dags fyri paska eða huitadaga. þa verðr homum þat riett ef barn er eigi siukt. skira skal þegar lata er siukt er. Ef maðr vill þuatt-dags biða ok skal hann fara til fundar við prest ok lata hann raða huart hann vill skira barn fyrr eða vill hann biða þuatt-dags at.¹ karlmanni huerium fulltiða er vit hefir til er skylt at kunna orð þau at skira barn. ok atferli þau er þar fylgia. En ef hann kann eigi fyri oræktar sakar. warðar homum þat fiorbaugs Garð ok a byskup at raða fyri sauk þeiri. Manni huerium er vit hefir til karli ok konu er skylt at kunna riett. pater noster. ok Credo indeum. Ef hann vill eigi kunna. ok hafi hann vit til warðar þat fiorbaugs Garð ok a byskup fyri sauk at raða.

2. v m likafærslu

^aLik huert skal færa til kirkiu. þat er at kirkiu a lægt sua sem menn verða bunir fyrst. Ef arftauku maðr er hia ens andaða þa a hann at færa lik til kirkiu. ok sa maðr er hann biðr til. Ef eigi er erfingi hia eða er hann eigi fulltiðe (s. 4) þa skal buandi færa lik til kirkiu sa er vist veitti enum

---

a Jfr. Sk., c. 3.

---

¹ Punctum er tilføiet.

andaða. ef huargi er þeira hia bondi nie erfingi þa skulu þeir laug fastir men færa lík til kirkíu er þar eru næstir ok taka af fie þvi at¹ enn andaðe hafði átt lierept eða vaðmal at bua vm lík. Ef sa atti eigi fie til. þa er hinn skylldr til at bua vm lík ok fa til er til kirkíu færir. laughelga daga alla er monnum riett at bua vm lík ok gera kistu at ok fara með ok grafa nema .iij. daga a .xij. manuðum. paskadag enn fyrsta ok ioladag enn fyrsta ok faustu dag enn langa.² með a at fara faustu daginn. en eigi a þa iorð at opna. til þess at grafa lík. til þeirar kirkíu skal lík færa er byskup lofar grauft at. bondi er skylldr at ala þa men fimm saman er lík færa til kirkíu ok hross eða eyk er³ þeim fylgir. ef hann syniar þeim vistar. verðr hann vtlagr⁴ vm þat .iij. morkum ok a sa sauk er vistar er syniat. þat er stefnusauk ok skal⁵ queðia til bua .v. aþingi. Sa maðr er kirkíu varðueitir a grauft at lata vppi ok skal þar grafa sem hann ræðr. ok prestur sa er þar er. lík skala⁶ bera i kirkíu bert nie bloðugt. eigi skal þess manz lík i kirkíu bera er þat boðorð hafði at eigi atti kirkíu geingt meðan hann lifði.. Ef maðr berr þess manz (s. 5) lík i kirkíu er fra er skilit. þa skal hann bæta laustinn kirkíunni .xij. aurum en ef hann vill eigi giallda þat þa verðr hann vtlagr⁷ .iij. morkum ok a þo at inna kirkíu fie sitt. lík skal ecki grafa aðr kolnat er. Ef maðr grefr lík áðr kolnað er. þa verðr hann sekr iij morkum ok a sa sauk er vill. ef men hrapa sua grefti at quiðr berr þat at aund væri i briosti manni. þa er hann var niðr grafinn. ok verðr þat at morði þa. "At⁸ ek

---

a Resten af Capitlet har intet Tilsvarende i andre Haandskrifter.

---

¹ Saaledes for e r. ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes. ⁴ Rettelse for vtlagr. ⁵ Tilføiet. ⁶ Skrevet skal^a e; dette Sidste (eigi) have vi udeladt. ⁷ Rettelse for vtlagr. ⁸ Dette findes saaledes i Membranen, uden

stefni .Nº vm þat at hann hafi lík þess manz .Nº borit i kirkiu eða bera latið er hann átti eigi kirkiulægt. tel ek hann vt-lagan¹ vm þat iij morkum ok bæti kirkiunni laust .xij aurum.² stefni ek til þings.

3. vm leg kaup

^aLeg aull skulu vera íafn dyr huart sem eru nærr kirkiu eða firr³ i kirkiu garði. xij. alnum skal kaupa leg vnder mann nema barn sie tann laust þar skal kaupa halfu odyrræ. sex alnar skal prestur hafa fyri lík saung. Sa skal giallda lík saungs kaup. ok leg kaup er lík færir til kirkiu. hann skal þar giallda a kirkiu bænum þeim er lík var grafit. Enn fimta dag viku þa er iij vikur eru af sumri i tuni fyri karldyrum. Sa maðr er kirkiu varðueitir ok prestur a hvar þeira at nefna vatta at vm sitt fie (s. 6) ef eigi kemr framm ok er ríett þar at stefna vm ok telia hinn sekian vm .iij. morkum vm halldit. hinn suarar ríettu fyri sik ef hann bauð þeim at handsala þat fie þa er hann færði lík til kirkiu ef þeir attu gialldaga saman ok eindaga þar. ok skulu þeir taka þau⁴ handsaul. Sa er lík færði til kirkiu a at hafa sina aura af fie ens andaða eða heimta at erfingia ef hinn atti ecki til. ef huargi atti til enn andaði nie erfingia hans ok takat⁵ þar fie er⁶ eigi er til.⁷ þa skal veita leg kaup ok lík saung.⁸ Nu vinz til sums en eigi

---

a Jfr. Sk., c. 3, S. 8¹⁴.

---

nogen forudgaaende Bemærkning om, at den, der vil anlægge Sag, skal sige, eller deslige. ¹ Rettelse for vtlægan. ² Punctum er tilføiet. ³ Først skrevet fyr, men derefter rettet saaledes. ⁴ Tilføiet. ⁵ Saaledes. ⁶ Først glemt, men derefter skrevet i Margen. ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Ligeledes.

sums. þa skal fyst hafa til þess fie at bua *vm* lik en þa at kaupa liksaung. legkaup skal siðazt reiða.

4. *vm gaungu manna lik.*

^aEf gaungumaðr andaz inni at manz *ok* skal bondi færa lik hans til kirkju. ef sa maðr hafði fie a sier enn andaði *ok* skal þar taka af til þurftar honum. ef hann hafði þar meira fie¹ eða atti hann i auðrum stauðum. þa a bondi at taka þat fie sa er honum veitti vist þa er hann andaðiz. nema honum væri tekin vist at laugfarðaungum su er honum væri vel vært i *ok* gangi hann at sinu raði a brott. en eigi frænda þa a bondi þat fie at taka er sa maðr hafði þangat haft. (s. 7) er þar andaðiz *ok* eigi meira. þat eigu frændr hans er hann atti i auðrum stauðum.

5. *vm eyiar manna lik*

^bEf maðr andaz i út eyium þa eru þeir men skyllder at fylgia líki til kirkju er a megin landi ætti at færa eða buðunautar. ef hann andaðiz i fiskiskalum. sa a skips at lia er a. ef maðr varnar skips eða farar sa er beðinn er til. verðr hann vtlagr² *vm* þat .iij. morkum. Ef maðr andaz a þingum eða leið motum skulu buðu navtar hans færa lik hans til kirkju. Ef maðr andaz a þinguelli eða leidar velli eptir er menn eru i brottu farnir þa á sa maðr líki hans at fylgia til kirkju er næstr byr þeira manna er .ij. huskarla hefir. ef maðr andaz a þinguelli þa er menn eru farnir af al þingi skal buandi sa

---

a Jfr. Sk., c. 3, S. 9¹¹.

b Jfr. Sk., c. 3, S. 9²¹.

---

¹ Tilfoiet. ² Rettelse for vtlægr.

færa lík hans til kirkíu er þar byr a þinguelli. ef maðr andaz i farmanna buðum skulu buðunautar lík hans færa til kirkíu. Ef maðr andaz a fornum vegi skulu faurunautar hans færa lík til kirkíu. Ef siorr eða vatn kastar líkum a land skal land eigandi færa lík þau til kirkíu. Ef fie rekr a land með líkum skal þar taka af til þurftar þeim. ef meira fie kemr a land. en þar þarf til. þa skal landeigandi hallda þui til doms. ef finz lík gaungu manz i haga vti. skal landeigandi færa lík hans til kirkíu (s. s) ok eignaz fie þat er hinn hefir a sier. frændr eignaz þat er vm fram er.¹ Ef lík finz i landi manz eða i vt hysum skal land eigandi færa þat til kirkíu ok varð ueita fie ef hann hafði a sier til handa frændum.² ef lík hittiz a fiollum þeim er vatn faull deila merki þa skal sa maðr færa lík þat til kirkíu er næst byr votnum þeim i heraði er næst spretta vpp likinu a fiallinu ok eigi hann .ij. huskarla. þangat skal lík til heraðs færa sem votn falla. ef lík hittiz i afriettum eða i almenningum. a sa lík at færa til kirkíu en³ næstr byr. þeira manna er hafi. ij. huskarla. Ef maðr færir eigi lík þat til kirkíu er hann er skylldr til at laugum verðr hann vtlagr⁴ .ij. morkum. sa a sauk er vill. skal stefna heiman ok queðia til heimilis bua v. a þingi þess manz er sottr er. Ef maðr er sottr vm þat at hann færði eigi lík til kirkíu ok verst hann mali ef hann getr þann quid at⁵ sa maðr atti eigi kirkíu lægt ok fellr þa vtlegð niðr við hann. en domr a at dæma a hendr honum at hafa til fært a xiiij. nottum enum næstum eptir vapna tak. Ef maðr færir þat lík til kirkíu er eigi a kirkíu-lægt. warðar þat fiորbaugs Garð nema hann geti þann quid at hann hugði þat⁶ at sa maðr ætti kirkíu lægt ok skal hann

¹ Punctum er tilfeiet. ² Ligeledes. ³ Saaledes for er. ⁴ Rettelse for vtlæg. ⁵ Skrevet to Gange, men udslettet paa det første Sted. ⁶ Ordene þann quid at hann hugði þat see i Skindbogen ud som

fra hafa fært .xiiij. nottum eptir þing lausner (s. 9) ok bæta laustinn kirkiunni .xij. aurum. þriu eru lík þau er eigi skal at kirkiu grafa. eitt þat er maðr deyr o skirðr. annat skogar manz lík nema byskup lofi. sa er enn þriði ef maðr vinnr a sier¹ sua at hann vill vnnit hafa ok deyi hann af nema hann fai iðran siðan ok gangi til skriptar við prest. þa skal hann at kirkiu grafa ok þo at hann nái eigi prest fundi ef hann segir olærðum manni til at hann iðraz ok þo at hann bendi at eins a nockura leið ef hann ma eigi mæla sua at þat megi skilia at hann iðraz. þa skal hann at kirkiu grafa. ^aecki lík skal grafa at kirkiu þat er byskup hefir fyrri boðet at grafa at kirkiu en hann skal sagt hafa til þess áðr sua at men viti.² ^bþat lík er eigi a at kirkiu lægt skal eigi grafa nærr tungarði manz en i aur skotz helgi þar er huarki er akr nie eing ok eigi falli votn af til bolstaða ok syngia eigi líksaung ifir.

6. vm kirkiur³.

^cKirkia huer skal standa þar sem vigð er ef þat ma fyrri skriðum eða vatnagangi eða ofuiðri eða herut eyði or af daulum eða vt straundum. þar er ríett at færa kirkiu er þeir atburðer verða. þar er ok ríett at færa kirkiu⁴ er byskup lofar. Ef kirkia er vpp tekin manaði fyrri vetr eða lestiz hon sua at hon er onytt⁵ ok skulu lík ok bein færð a brott þaðan

a Jfr. K., c. 2, S. 12¹⁴; St., c. 9, S. 14³; see ovenfor S. 11, Note a.

b Jfr. Sk., l. c., S. 11²⁰.

c Jfr. Sk., c. 4.

om der først her er skrevet noget Andet, der er udraderet, og de nævnte Ord derpaa skrevne istedet. ¹ Her er muligen ved Uagtsomhed udeladt verk þau er honum verða at bana, eller deslige. ² Punctum er tilføiet. ³ Rettelse for kirkur. ⁴ Tilføiet. ⁵ Saaledes.

(s. 10) *fyr* vetr nætr enar næstu.¹ til þeirrar kirkju skal færa² er *byskup* lofar groft at.³ þar er men vilia bein færa. ok skal land eigandi *queðia* til bua .ix. ok huskarla þeira sua sem til skip drattar at færa bein. þeir skulu hafa pala ok rekur. hann skal sialfr fa huðer til at bera bein i ok eyki til at færa. þa bua skal *queðia* er næstir eru stað þeim er bein skal vpp grafa. hann skal quatt hafa .vij. nottum fyr en til skal koma ok skulu koma aller men nema smala maðr ok taka til i miðian morgin ok hefia vpp grauft ok leita sua beina sem þeir mundu fiar ef þar væri van.⁴ prestur er skylldr at fara til at vigia vatn ok syngia ifir sa er beðinn er. Gera skal huart sem vill eina grauf at eða fleire. þar er niðr eru grafin beinin. þau auðæfi aull er kirkju þeiri hafa fylgt er vpp er tekin. huart sem er i laundum eða lausum aurum eða kirkju⁵ bunaðe. ok sua kirkian sialf þat skal fara til þeirrar kirkju allt er bein voro færð til. Ef land eigandi lætr eigi til færa bein sua sem mælt er. eða fara men eigi til þeir er quaddir eru. verðr huerr þeira sekr .iiij. morkum ok a land eigandi sauk við þa en sa við hann er vill. stefna skal sokum þeim heiman⁶ ok *queðia* v. bua a þingi. Ef kirkia brennr vpp eða lestiz hon sua (s. 11) at aðra þarf at gera. þa skal þar kirkju gera er *byskup* vill⁷ sua mikla sem hann vill ok þar kirkju kalla er *byskup* vill. land eigandi er skylldr at lata kirkju gera a bæ sinum. huerr sem fyr liet gera. hann skal sua hefia vpp smið at ger sie a .xij. manuðum enum næstum. þaðan fra er kirkia lestiz sua at tíðer megi veita. land eigandi a at leggja fie til kirkju sua at *byskup* vili vigia fyr þess sakir. ok skal *byskup* þa vigia kirkju. buandi er skylldr at hallda kirkju dag þann at iafnleingd

¹ Punctum er tilfœiet. ² Her er muligen ved en Afskriverfeil glemt bein. ³ og ⁴ Punctum er tilfœiet. ⁵ Rettelse for kirku. ⁶ Tilfœiet. ⁷ Det er muligt, at her ved Uagtsomhed er udeladt ok.

huerri vm sinn a .xij. manuðum huerium. ok hiu hans ok gester þeir er þar eru vm nottina fyri ok þeir men aller er tiund leggja þangat sua at byskup vill at þar halldi kirkiu dag. en þar skal huerr hallda kirkiu dag er byskup vill. Sua skal kirkiu dag hallda sem paska dag en hann ferr sem messo dagar¹. þangat skal huerr leggja laug tiund til þeirar kirkiu sem byskup queðr at ok skal byskup skipta heraði til þess af huerium bæ til huerar kirkiu skal giallda tiundena huerr sem a landi byr.² Sa er tiund skal inna af haundum. hann skal giallda i tuni fyri karldyrum a kirkiu bænum en .v. dag viku þann er .iiij. vikur eru af sumri. þat fie skal giallda i vað malum eða varar felldum eða gulli eða brendu silfri. ok giallda halft ef hann (s. 12) vill i vaxi eða i viði eða tioru. þar er maðr legr fie til kirkiu huart sem þat er i laundum eða lausum aurum eða bufie eða er þat tiund af þeim bol stauðum er heraðs men inna þangat. þa skal sa maðr er kirkiu varð ueitir lata gera þann maldaga allan a skra³ huat hann hefir fiar gefit eða aðrer heraðs men til þeirar kirkiu. Maldaga þann er honum riett at lysa at laug bergi eða i laugriettu eða a varþingi huat fiar ligr til þeirar kirkiu. hann skal lata skra⁴ ok lysa þann maldaga heima at kirkiunni vm sinn a .xij. manuðum huerium þa er men hafa tiða sokn þangat flester.⁵ ef maðr tekr þat fie er til kirkiu er lagt. ok gielldr a brott eða gefr eða selr auðrum manni þa varðar þat fior-

---

a Jfr. Sk., c. 5. Det forud herfor i Sk., c. 4, S. 14²² til 15⁷ gaende Stykke findes ikke i nærværende Haandskrift.

---

¹ Muligt er ved Uagtsomhed her udeladt aðrir. ² Punctum er tilfeiet. ³ Bogstavet r er skrevet over Linien. ⁴ Saaledes; mulig er ved Afskriverens Uagtsomhed forud herfor udeladt raða. ⁵ Punctum er tilfeiet.

baugs garð þeim er¹ selr ok sua hinum er kaupir visuitande ok a sa sauk er kirkju varðueitir ef sa vill. en huerr er vill ef hann vill eigi sækia.² Ef maðr logar fie fra kirkju sa er kirkju varð ueitir eða sa er til hefir gefit. warðar fiorbaugs garð þat þeim sem auðrum manni³ ok skal queðia til .ix. heimilis bua a þingi þess manz er sottr⁴ er ok a sa sauk við þa er vill ok a þann at dæma fiorbaugsmann⁵ ef quidr berr a hann er fie tok fra kirkiunni en gripenn skal dæma aptr til kirkju þann er brott var tekinn ef eigi er logat. en ef logat er þa skal dæma iafnmarga aura aptr til kirkju sem buar virða at þat var vert er a brot var logat. þeim þeira skal stefna (s. 13) til giallda vm kirkju fie er selldi eða keypti er manni þikir fleuænligra. en fiorbaugs garð warðar huarum tueggia. «bondi sa er a kirkju bænum byr skal bera elld til kirkju eða hringia klockum eða sa maðr er hann krefr til. presti er ok riett at bera elld til kirkju eða kueykia kerti ok hringia eða þeim er hann kueðr til. ef kirkju verðr geigr af elldi af með ferð þeira manna er nu eru til taldir eða lestiz klocka. þa er eigi þeira abyrgð a ef þeir geta þann quid at þeir færi sua með sem þa at þeir ætti sialfir ok villdi vel með fara.

7.⁶

^bEf maðr hleypr til obeðit at bera elld til kirkju eða hringia klockum. þa abyrgiz sa kirkju ok klocku. «Sa er a

---

a Jfr. Sk., c. 6.

b Jfr. Sk., c. 6. S. 17².

c Jfr. Sk., c. 7.

---

¹ Ordene fra selr auðrum manni ere tilføiede. ² Punctum er tilføiet. ³ Skrevet m, hvilket ogsaa kunde betegne *monnum*. ⁴ Ret-telse for sekr. ⁵ Tilføiet. ⁶ Her er ingen Overskrift, og Begyndelses-

kirkiu bæ byr er skyldr at fæða prest ij. missare ef hann a þar laug heimili. ok syngur hann þar huern dag lavg helgan nauðsynia laust. ef prestur syngur þar sialldnar þa er hann skyldr at ala prest at daguerði ok nattverði þa er hann syngur þar messo vm daginn. ok mann eða hros ef honum fylgir. Ef fleiri bua a kirkiuboli en¹ einn þa skal at þeim hlut huerr þeira ala prest sem þeir hafa af landi mikit huart sem þeir eru leiglendingar eða land eigindr². vtlagr er sa er syniar. ef leiglendingr byr a kirkiu bæ ok renar kirkia sua at eigi ma (s. 14) tíðer i veita i hueriu veðri. þa skal hann gera orð land eiganda at hann komi til at gera at kirkiu. land eigandi a sua til at fara er³ at sie gert at kirkiu a⁴ halfum manaði enum næsta þaðan fra er honum voro orð ger sua at veita megi tíðir i. Sekr er hann .iij. morkum ef eigi er sua at gert. ef leiglendingr naer eigi fundi land eiganda. er hann farinn af landi eða or fiorðungi þa er hann skyldr at gera at kirkiu ok heimta til kostnat at land eiganda. en ef þat berr quiðr at þo mundi tíðer veita mega i kirkiu at eigi væri at gert. þa er land eigandi eigi skyldr at giallda fie þar fyri. ef yngri men eigu kirkiu bolstað en .xvi. vetra gamler karlar eða konur yngri en .xx. þa a sa maðr at hallda kirkiu vpp at aullu sua sem hann eigi er laug raðandi er fiar enna vngu manna. hann skal taka iaþnmikit af fie þeira sem buar virða at hann hafi lagt til kirkiu þurfta.

---

bogstavet E er mindre end de i Haandskriftet ellers sædvanlige Capitel-initialer, men da det er rødmalet, og større end Begyndelsesbogstaver midt i et Capitel, sætte vi her et nyt Capitel. ¹ Tilføiet. ² Saaledes.

³ Saaledes for at. ⁴ Skrevet over Linien.

8. *vm kirkiu presta*

Þat er manni riett at lata læra prest til kirkiu sinnar. hann skal gera maldaga við hann sialfan ef hann er .xvi. vetra. en við laugraðanda hans ef hann er yngri ok a sa maldagi at halldaz allr er þeir gera með sier. Nu gera þeir eigi annan maldaga¹ en maðr (s. 15) tekr prestling til kirkiu at laug mali. hann skal fa honum kenzlu ok fostr. ok lata sua raða honum at sueini er þat ovegs laust ok frændum ok sua við gera sem hans barn sie. Nu vill sueinn eigi nema eða leiðaz bok þa skal hann færa til annarra verka. ok raða sua til at huarki verði honum at aurkumli nie meizlum ok hallda þo til sem rikazt at aullu auðru. Nu vill hann huerfa til namsins. þa skal honum þar til hallda. en þa er hann hefir tekít prest uigslu þa er sa skylldr at fa honum messo faut. ok bækr þær er byskupi syniz at veita megi .xij. manaðe tíðer með er honum fieck kenning. Prestr skal fara til kirkiu þeirar er hann var lærðr til ok syngia þar dag huern laughelgan messu at meinlausu ok ottu saung ok aptansaung. ok vm lánnga faustu ok iolafaustu ok imbrudaga alla. hann skal lysa maldaga at laugbergi þann er við prest var giorr eða i laugriettu. honum er riett at veria lyriti innihafnir hans at laugbergi ef hann vill. ^ben ef sagt er til maldaga at laugbergi eða i laugriettu. en eigi varit lyriti at laug bergi þa er riett at fara (s. 16) þangat er hann spyrk til hans ok veria þar lyriti innihafnir hans eða þar er hann hefir vm nott verit. ^cEf prestr flyr kirkiu þa er hann var til vigðr eða firriz sua

a Jfr. Sk., c. 8.

b Stykket til hefir vm nott verit findes ikke i andre Haandskrifter.

c Jfr. Sk., l. c., S. 19^e.

¹ Rettelse for faldaga.

at hann veitir eigi tíðir at sem mælt var. þá varðar þeim manni *fiorbaugs garð*¹ er við honum tekr síðan lyriti er varit innihafn hans eða tíðer hans þiggr eða samvistum er við hann ok er þat fimtardoms sauk ok skal sauk þá lysa at laugbergi ok heimta hann síðan sem annan mans mann. Sua skal prestr leysaz fra kirkíu at læra annan til eða fa annan til i stað sinn. þann er byskupi þiki full hlit i þeim er þar hefír ifír sokn. Ef prestr verðr siukr. þá skal sa maðr raða er kirkíu varð ueitir hue leingi hann vill varð ueita prest. Sa maðr a kost er kirkíu varð ueitir ef honum þikir sotten leingiaz at færa prest frændum en ef honum batnar síðan þá er hann laus fra kirkíunni. Ef kirkíu prestr andaz fra kirkíu er hann var til lærðr ok eigi hann fie eptir. ccc. sex alna aura þá skal kirkía taka ok sa maðr er hana varð ueitir þat fie en erfingiar þat sem meira er.

9. vm byskupa riett

^aByskupa skulu ver tua hafa her a landi.² skal annarr vera at stoli þeim er i skalaholtti heitir. en annarr byskup skal vera at holum. ok hafa ifír faur vm norðlendinga fiorðung vm sinn a .xij. manuðum. en sa byskup er i skala holtti er skal³

---

a Jfr. Sk., c. 9.

---

¹ Saaledes (ikke skoggang). ² Punctum er tilføiet. ³ Her ender den første Del af Brudstykket, nederst S. 16.

10.

(s. 17) af^a þú fíe aullu er hann hefir vt haft með sier enn næsta vetr eptir er hann hefir vt komit i huert sinn sem hann kemr vt þo at hann sie i gaurðum austr. Ef maðr kemr vt hingat ok hefir vaxit fíe hans eða hefir hann eigi FYRÐ eið at vnnit ok er hann skylldr at vinna eið at fíe sinu ef MEN vilia beiða hann.¹ ef hiu eigu fíe saman. ok skal karlmaðr² vinna eið at fíe þeira beggia. ef karlmaðr ok kona eigu fíe saman þo at þau sie eigi hiona. ok skal karlmaðr vinna þar eið. Ef karlar eigu fíe saman ok er riett þo at annarÐ vinni eið þar at fíe. en ef þeir metaz við sua at huargi vill eið vinna. ok er þa sauk við huarntueggia. Sa skal eið vinna fyri fíe er laugraðandi er fiarins. Ef voxtu berr vnder mann af þess manz fíe er erlendis³ er ok skal hann þat fíe sua tiunda sem voxtu beri vnder hann af omaga eyri. þar a maðr tiund at giallda i þeim hrepp sem hann a laug heimili þau misseri huar sem fíe hans er ef her a landi er. Riett er at sættaz a tiundar mal. en eigi skal meira niðr falla alaganna en helmingrinn ef stefnt er vm aðr. Ef maðr tekr minni sætt (s. 18) fyri tiundar sauk haufðaða en iij. merkr ok warðar honum þat .iij. marka sekt ok a sa sauk þa er vill. Ef⁴ tiund gielldz eigi heima i heraði enda er eigi stefnt vm þa er riett at lysa et næsta sumar eptir at laug bergi.⁵ Jnnan hreps menn eigu at lysa faustudag ok þuatt dag vm tiundar mal. ok þeir MEN er af þeim taka en ef hreps MEN hafa eigi lyst fyri helgina. þa er riett eptir helgina huerium at lysa er vill vnz domar fara vt. Sa er lysa vill vm tiundar mál hann skal

---

a Jfr. Sk., c. 33, S. 51⁵.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Bogstavet l er skrevet over Linien. ³ Ret-telse for herlendis. ⁴ Begyndelsesbogstavet E er større end sædvanligt. ⁵ Punctum er tilføiet.

ganga til laugbergs ok nefna sier vatta at þui viðtetti¹ skal hann
 queða at ek lysi sauk a hendr homum ok nefna hann vm þat
 at hann hafi halldit þeim fiordungi tiundar ok queða a huerk
 sa er. tel ek hann sekian vm þat .vj. morkum ok giallda þann
 hluta er ogoldenn er tuennum giolldum. sem buar virða ok
 queða a huar hann lysir til doms ok² lya laug lysing.³ hann
 skal queðia til .v. bua þess er sottr er. ef hann lysir tiundar
 sauk. En þar er maðr stefnir heiman um tiundarmal⁴ ok skal
 þa v. bua queðia er næstir eru stefnu staðnum a þingi ok er
 eingi hruðning vm þa bua nema at leiðar leingð⁵ ok skal⁶
 eigi spioll meta a tiundar malum ef riett er haufðut saukin.
 Ef maðr tekr gagnsauk vpp i gegn tiunndar mali ok a eigi at
 meta þa sauk. nema hon sie fiord baugs sok⁷

---

¹ Saaledes. ² Rettelse for at. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Ordene En þar er maðr stefnir heiman um tiundarmal ere tilføiede. ⁵ Rettelse for leigð. ⁶ Tilføiet. ⁷ Her ender den Del af Brudstykket, som indeholder den gamle Christenret. Der maa antages herefter at være bortfaldet 2 Blade midt i Lægget, der have indeholdt Slutningen af den her trykte gamle Christenret og Begyndelsen af Biskop Arnes Christenret. Det følgende sidste Blad af Brudstykket begynder med Ordene hennar ord. ef þær eru eigi til þa skal profaz, S. 18⁴ i Thorkelins Udgave af Biskop Arnes Christenret, og ender med Ordene eða aunnur erendi þionostu monnum at veita huart sem hann fær langt eða skamt þa ero aller skyllder þeir sem til ei, S. 22¹⁴.

VIII.

A. M. 181 4to.

Her¹ hefr

kristinn² Laga Rett hinn Fornu, sem samsettu³
þorlakur Biskup ok Ketill Biskup, meðr⁴ rade
ozorar⁵ Erki biskups ok sæmundar Prestz, ok segir

¹ Under den ovenstaaende Titel indbefatte vi fire Papirshaandskrifter, nemlig det i Overskriften anførte Haandskrift 181, 4to i den Arnamagnæanske Samling (i Anmærkningerne betegnet *A*), Nr. 5, 4to i Jón Sigurðssons Haandskriftsamling (betegnet *B*), et Haandskrift i det Store kongelige Bibliothek, Ny kongelig Samling 1915, 4to (*C*) og et Haandskrift i 12°, tilhørende Kammerraad Chr. Magnusens Enke paa Skarð i Island (*D*), hvilke fire Papirshaandskrifter alle maae antages at stamme fra een og samme gamle Membran, som nu ikke haves. Texten er her fremstillet ved Benyttelse af samtlige disse fire Haandskrifter, af hvilke *B* er lagt til Grund. Overskriften Her hefr kristinn laga rett o. s. v. er, med de i de følgende Noter meddelte Afvigelser, enslydende i *B*, *A*, *C*, og staaer øverst paa første Side i hvert af disse Haandskrifter (i *A* er dog senere, foran det oprindelige fol. 1, tilføiet et Læg); den findes ikke i *D*, som derimod har et Titelblad, saalydende: Christinn Rettur hinn Fornu Þorlaks oc Ketils Biskupa Samann tekinn at ráði Øssurar Erki Biskups oc Sæmundar Prests ens Frooda, hvorefter Texten begynder paa Haandskriftets andet Blad med en Overskrift for første Capitel. I *B* ere Ordene Her hefr skrevne i en særskilt Linie øverst, som her gjengivet, hvorimod dette ikke er Tilfældet i *A* og *C*. ² Her hefr Kristinn *B*, *C* (Hier hefur Christen); Hier hefur wpp Christinn *A*. I *B* anvendes i denne Overskrift oftere Begyndelsesbogstaver (Kristinn, Laga, o. s. v.), hvilke vi have udtrykt ved Capitæler. ³ Saaledes *B*, *C*; samsette *A*. ⁴ Saaledes *B*, *C*; med *A*. ⁵ Saaledes *B*; Øssurar *A*; øssurar *C*.

i fyrstu¹, hveriu vardar ef menn vilia ei fara med barni til skirnar, lögliga tilbeidder.²

1.³

Pat^a er upphaf Laga warra⁴, at menn skulu allir vera kristnir⁵ a landi her, ok trua a einn Gud födr⁶ ok⁷ son ok anda Helgann⁸. Barn hvert skal til skirnar færa er alit er, sem fyrst ma med hverigri skepnu⁹ sem er. Skaparfi barns er skyldr at færa barn til skirnar. ok sa madr er hann bidr til. Enn ef hann er¹⁰ eigi¹¹ hia ok¹² skal bondi sa færa

---

^a Jfr. Skálholtsbók, c. 1, ovenfor S. 1, og de der anførte Haandskrifter.

---

¹ fyrstu *B, C*; fyrsta Cap: *A*. ² Herefter tilføier *A*: Anno 1122. ³ Her er i *A* skrevet: Capitule 1, uden anden Overskrift; i *B* og *C* findes ved dette Capitel ingen Overskrift eller Capiteltal; i *D* er Overskriften: Capitule 1. Um m þad hvöriu vardar ef menn vilia ei fara med Barn til Skyrnar. For de følgende Capitlers Vedkommende findes i Almindelighed i samtlige Haandskrifter ved hvert Capitel en Overskrift, og i *A, C* og *D* tillige Capiteltal, hvorimod der i *B* helt igjennem intet Capiteltal findes ved eller over de enkelte Capitler. I *A* er i Slutningen af Overskriften over hvert Capitel tilføiet Capiteltallet (Cap. 2, Cap. 3 osv.); i *C* og *D* er Capiteltallet skrevet ovenover Overskriften (*C*: II Cap., III Cap., Cap. IV, Cap. V osv.; *D*: Cap. II, Cap. III osv.). Forsaavidt ikke Andet er bemærket ved de følgende Capitler, er den af os efter *B* optagne Overskrift overensstemmende i *B, A, C*, hvorimod Overskrifterne i *D* i Almindelighed ere afvigende, og om Overskriften der er altid gjort Bemærkning. Tallet 1 over dette Capitel og det Capiteltal, der ved de følgende Capitler staaer foran Overskriften, er tilføiet af os. ⁴ Jslendinga tilføier *A*. ⁵ vera kristnir *B, A* (vera Christner), *D* (vera Christner); christner vera *C*. ⁶ Saaledes *B*; faudur *A*; födur *C, D*. ⁷ Mangler i *C*. ⁸ Anda Helgann *B, D*; anda heylagan *A*; i *C* abbrevieret: h. anda. ⁹ skepnu *B, C, D* (skepno); sköpun *A*. ¹⁰ Mangl. *A*. ¹¹ Saaledes *B*; ei *A* (ej; saaledes ogsaa i dette Haandskrift i det Følgende), *D*; ecke *C*. ¹² Mangl. *A*.

barn til skirnar er vist veiter konunne þa er hun verdr liett-arri. ok sa madr er hann bidr til. ef¹ hvargi er þeirra hia. ok² skulu þeir menn þa³ er þar eru lögfastir innann huss⁴. Ef þeir hafa eigi⁵ lid til. edr⁶ eru þeir eigi⁷. ok skulu þa þeir menn⁸ er næstir eru færa⁹. edr¹⁰ veita lid¹¹. Ef sa madr hefr eige¹² syslu a¹³ at færa barn til skirnar er skyldr er til. edr¹⁴ syniar sa er til er beiddr¹⁵. ok vardar þat fiörbaugs gard hvarumtveggia¹⁶. ok a sa sök er vill. þat er stefnu sök. heiman skal stefna¹⁷. ok skal kvedia til heimilis bua ix. a þingi þers¹⁸ er sottr er. Enn bonde er skyldr at ala þa menn iij. fulltida er barn færa til skirnar. enn hinn fiorda mann barn. ok hross edr eyk¹⁹ ef þeim²⁰ fylgir. Enn ef bonde a minna fe enn hann eige þingfarar kaupi at gegna. þa²¹ skal hann veita þeim hus-rum²² ok selia þeim mat ok hey sva sem buar²³ virða. Golldit skal a xiiij. nattum²⁴ matar verd ok heys. Enn ef bondi syniar vistar er til er²⁵ mællt. ok verdr hann²⁶ utlagr²⁷ iij. mörkum²⁸. ok a sa sök²⁹ er vistar er syniat. þat er stefnu sök³⁰, skal kvedia

¹ ef *B, A* (Ef), *D* (Ef); Enn (med Udeladelse af ef) *C*. ² Mangl. *A*. ³ Mangl. *A*. ⁴ huss *A, C, D*; hus *B*. ⁵ ei *A, D*; ey *C*. ⁶ edr *B, D*; eda *A*; og *C*. ⁷ ei *A, D*; ecke *C*. ⁸ ok skulu — menn *B, C, D*; skulu þeyr menn þaa (med Udeladelse af ok foran) *A*. ⁹ Ret-telse for fara i Haandskrifterne. ¹⁰ edr *B, D*; eda *A*; og *C*. ¹¹ til tilfoier *A*. ¹² eigi *B, D*; ej *A*; ecke *C*. ¹³ Mangl. *D*. ¹⁴ eda *A*. ¹⁵ Saaledes *B, A, C*; qvaddr *D*. ¹⁶ hvarum tveggia *B, D, A* (Huörum tveggia); Hvorutveggju *C*. ¹⁷ Ordene fra þat er stefnusök mangl. *D*. ¹⁸ Saaledes her og oftere i det Følgende i *B*, medens de øvrige Haandskrifter altid have þess. ¹⁹ ok hross edr eyk *B, C, D*; eda (maaskee Afskriverfeil for enda) Hross, (udeglegt og) Eyk *A*. ²⁰ þeim *A*; mangl. *B, C, D*. ²¹ Mangl. *C*. ²² Istedetfor husrum har *A*: Husmanne (urigtigt). ²³ I *C* skrevet búr. ²⁴ nottum *A, C, D*. ²⁵ er til er *B, C, D*; Sem Nu er *A*. ²⁶ ok — hann *D*; ok verdr (udeglegt hann) *B, C*; werdur hann (udeladt og) *A*. ²⁷ Saaledes *D*: utlægr *B, A, C*. ²⁸ Istedetfor mörkum har *D* merkr. ²⁹ Mangl. *A*. ³⁰ og tilfoier *C*.

til heimilis bua v. a þingi þess er sottr er. ^aÞeir menn er barn færa til skirnar skulu fara til lögheimilis prestz. nema þeir finni hann adr¹. ok bidia hann skira barnit. ok vardar² hönum fiörbaugsgard ef hann varnar. ok eigu³ þeir sök er barn færdu⁴ til skirnar. þat er stefnu sök. skal kvedia til ix. heimilis bua⁵ a þingi⁶ þers er sottr er. Ef þeir hitta prest a förnum veigi. ok lætr⁷ hann rett skirn⁸ uppi at hann lati at heimili sinu. ef hann hefr eigi⁹ leingr heimann verit¹⁰ enn dag stund¹¹. Ef prestr hefir um nott verit eimann edr¹² leingr. ok hitta menn hann a förnum veigi. ok bidia¹³ hann barnskirnar. ok lætr hann rett skirn uppi at hann lætr¹⁴ a kirkiu bæ hinum¹⁵ næsta. ef barn er eigi¹⁶ siukt. Enn ef sott er a barni. þa skal þar skira er vatni náir næst. Prestr skal eigi sva¹⁷ heimann fara¹⁸ nott edr leingr at eigi hafi hann¹⁹ þa reidu med sier er²⁰ barn megi skira. Enn²¹ ef hann fer sva heimann nott edr leingr. þa verdr hann sekr iij. mörkum, ef hann kemr i öngva raun um. Enn ef þat²² stendr fyrir

---

a Jfr. Sk., c. 2.

---

¹ nema — adr *B, A, C* (i hvilket Haandskrift Ordene ere satte imellem Klammer); nema Prestr finne þá ádr (urigtigt) *D*.
² verdur (urigtigt) *C*. ³ eigu *B, A, D*; eiga *C*. ⁴ Istedetf. færdu har *D* færa. ⁵ kvedia — bua *B, A* (kueda), *C*; kvedia til heimilis bua ix. *D*. ⁶ Ordene a þingi mangle i *C*. ⁷ lætr *B, A, D*; láte *C*. ⁸ rett skirn *B, C, D*; skyrn riett *A*. ⁹ ei *A, D*; ey *C*.
¹⁰ heiman verit *A* (heiman wered), *C, D*; verit heimann *B*.
¹¹ dag stund *D*; dags stund *B, A, C*. ¹² Rettelsef. ok eigi (ei).
¹³ bidia *A, C, D*; kvedia *B*. ¹⁴ Saaledes (ikke lati) i Haandskrifterne.
¹⁵ Saaledes *B, A, C*; enom *D*; denne Form (enn, ens osv.) findes jevnlig i Haandskriftet *D*, hvor de øvrige Haandskrr. have hinn, hins osv.
¹⁶ ei *A, C, D*. ¹⁷ eigi sva *B, A* (ej so), *D* (ei so); so ey *C*.
¹⁸ fara *B, A, D*; vera *C*. ¹⁹ eigi — hann *B, A* (ej hafe hann), *D* (ei hafe hann); hann hafe ey *C*. ²⁰ er *B, A, C*; ad *D*.
²¹ Istedetfor Enn har *D* Nu. ²² Istedetfor þat har *A* hann (urigtigt).

skirninni. þa¹ vardar² fiörbaugs gard. ok eigu³ þeir sök er barn færdu til skirnar. ^aEf prestr er a bui þa vardar⁴ hönum eigi⁵ vid lög. þott hann fari sva fra husi at hann hafi eigi⁶ þa reidu med ser er barn megi med skira. ef hann fer til sömu gistingar at aptni. ^bEf barn elst i uteyum. ok eru hiner sömu menn allir þar skylldir, at færa barn til skirnar sem a megin landi. ef hia eru. ok sva budu nautar.⁷ Sa er skylldur at liá skips⁸ er⁹ bedinn er ok fyrir a¹⁰ at rada. ok sva at¹¹ fara med þeim hverr er til er beiddr sva sem fyrst ma fyrir vedrs sakir. Bondi er skylldr at ala þa menn v. ok barn hinn¹² setta mann. þeir eru iafnskylldir at feria¹³ þa menn aptur ut heim er utann færdu. Ef kona verdr liettari a förnum veigi. ok æigu¹⁴ föronautar hennar at færa þat barn til skirnar. edr¹⁵ þeir er til ero bedner fyrster. Ef sa madr færir eigi¹⁶ barn til skirnar er skylldr er til. edr syniar madr hönum farar, eda¹⁷ skips eda¹⁸ eykiar at naudsynialauso. þa vardar¹⁹ þat fiörbaugs-gard, þat ero stefno sakir²⁰. skal qvedia til heimilis bua ix. a þingi þers er sottr er.²¹

---

a Dette Stykke findes, foruden her, alene i St., c. 2, S. 3°.

b Jfr. Sk., l. c., S. 3°.

---

¹ Mangl. A. ² Istedetfor vardar har C verdur (urigt.) ³ eigu B, A, D (eigo); eiga C. ⁴ Istedetfor vardar har C verdr. ⁵ ei A, D; ej med Streg over, C. ⁶ ei A, D; ey C. ⁷ Punctum, som her mangler i B, er tilføiet af os. ⁸ skips B, A, D; skip C. ⁹ Istedetf. er har A sem. ¹⁰ Mangl. D. ¹¹ Mangl. D. ¹² barn hinn B, A, C; barnid D. ¹³ feria B, A; færa C, D. ¹⁴ eigu A; eigo D; eiga C. ¹⁵ edr B, D; eda A; mangl. C. ¹⁶ ei A, D; ey C. ¹⁷ edur C; edr D; abbrevieret i A. ¹⁸ edur C; edr D; abbrevieret i A. ¹⁹ I C skrevet var þar; ver þad D. ²⁰ stefno sakir B, C; stoor saker (urigt.) A; i D mangle Ordene þat ero stefno sakir. ²¹ Punctum, som her mangler i B, er tilføiet af os.

2. Her seger i hveriu barn ma skira ef naudsyn krefr.¹

^aEf barn er so siukt at vid bana er hætt ok nair eigi² prestz³ fundi, þa skal karlmadr⁴ olærdr skira barn, ok taka vatn þar er því nair, edr sio⁵ ef eigi⁶ nair vatni. hann skal sva mæla. Vigi ek þik vatn⁷ i nafni födr⁸. ok gera kross⁹ a vatninu med hendi sinni hinni hægri. ok sonar, ok gera annann kross a vatninu. ok anda heilags. ok gera hinn¹⁰ þridia kross a vatninu. hann skal¹¹ bregda þumal fingri sinum i kross a vatninu¹², vid hvert ord þeirra þriggia. hann skal gefa nafn barninu sva sem þat skal heita. hvart¹³ sem er sveinn edr mæ. ok mæla sva sidann, ek skire þik, ok nefna barnit¹⁴. i nafni födr¹⁵. ok drepa barninu i vatnit fram fyri sik. ok sonar, i annat sinn til¹⁶ vinstri handar höfði barnsins. ok anda heilags. ok drepa it¹⁷ þridia sinn til hægri handar höfði barnsins i vatnit. sva at¹⁸ þat verdi alvatt i hvert sinn. þo er rett at um sinn se idrepit¹⁹ i vatnit²⁰. edr²¹ hellt a edr²¹ ausit. ef eigi²² er radrum²³ at ödru. Nu nair eigi²² vatni, enn nair snio, þa skal hann gera

---

^a Jfr. Sk., c. 2, S. 4³.

---

¹ I *D* er Overskriften: Cap. II. Hver Barn má skyra i Navd-syn. ² *ecki A; ey C; ei D.* ³ *prestz A, C, D; prest B.* ⁴ *karl-madr A, C, D; kallmadr B.* ⁵ *edr sio A (eda), C; i sioo (uden edr foran) D; edr snio B.* ⁶ *ecki A; ey C; ei D.* ⁷ *Istedetf. vatn har A j watne (urigt).* ⁸ *Saaledes B, D; födur A, C.* ⁹ *Ordet kross er her og nedenfor i D betegnet ved et Kryds.* ¹⁰ *Mangl. A.* ¹¹ *Mangl. C.* ¹² *sinum i kross a vatninu A, C, D; i B mangle disse Ord.* ¹³ *Ordet hvart er en Rettelse for huört A; hvört C, D; hvert B.* ¹⁴ *Ordene ok nefna barnit ere i A, C og D satte i Klammer.* ¹⁵ *Saaledes B, D; födur C; abbrevieret i A.* ¹⁶ *Mangl. C.* ¹⁷ *it B; hid A; ed D; i C.* ¹⁸ *Ordet at mangl. A, D.* ¹⁹ *idrepit B, A, D; dreped C; det følgende Ord: i mangler i D.* ²⁰ *vatn C.* ²¹ *eda A.* ²² *ecki A; ey C; ei D.* ²³ *Istf. radrum har D ridrum.*

kross i¹ a snionum, ok kveda slik ord yfir sem hann skyllde yfir vatninu. hann skal drepa barninu i snio ok lata fylgia þau ord öll² sem þa at hann dræpi því i vatn. ok³ brædi þo snio med höndum ser, sva at barnit⁴ verdi alvatt. Eigi skal hann sva drepa barni i snio, at því⁵ angri kulldi sva at⁶ vid bana se hætt, helldr skal hann þa rida a snio⁷ med höndum ser. Rett er at kona kenni hönum at skira barn. Enn eigi⁸ skulu konur skira börn nema eingi se kostr annarr a⁹, ok hin mesta naudsyn se til¹⁰, ok se hvarki hia¹¹ karlmadr ne sveinbarn þat er hun megí þess hendr aleggja at skira barnit. Ef¹² barn er odautt at eins.¹³ þa skal fadir veita skirn barni sinu ef eigi¹⁴ er annar madr til. «Nu skirir fadir barn sitt siukt, þa skal hann eigi¹⁵ skilia sæng vid konu sina fyrir þa sök. Sveinn vij. vetra gamall skal¹⁶ skira barn ef eigi¹⁷ er rosknari madr til. Þvi at eins skal yngri sveinn¹⁸ skira barn, ef hann kann¹⁹ bædi pater noster ok credo. Skira skal kona barn ef

---

a Jfr. K., c. 261; St. c. 5; see ovenfor S. 5, Note *a*.

---

¹ kross i *A* (kross *j*); Ordet i mangler i *B*, *C*, *D*. ² þau ord öll *A*, *C*, *D*; öll þau ord *B*. ³ Mangl. *C*. ⁴ barn *D*. ⁵ því *B*, *A*, *C*; þat *D*. ⁶ Mangl. *C*. ⁷ a snio *D*; snio a *B*, *A*, *C*. ⁸ ecki *A*; ey *C*; ei *D*. ⁹ annarr a *B*, *C*; annar (med Udeladelse af a) *A*; annara (idet vistnok a ved en Feil er sammendraget med det foregaaende Ord) *D*. ¹⁰ Ordene se til mangle *C*. ¹¹ Istedetfor hia har *C* vid. ¹² Saaledes med Begyndelsesbogstav i *B*, *C* og *D*, uagtet Sætningen horer til det Foregaaende; *A* ef, uden Interpunction foran. ¹³ Vi have her sat Punctum istedetfor Comma i *B*, *A* (hvor Comma iøvrigt jævnlig bruges for Punctum), *D*; i *C* er her ingen Interpunction. ¹⁴ ecki *A*; ey *C*. ¹⁵ Tilføiet af os efter Gisning; maaskee ogsaa har der i det ældre Haandskrift staaet skalat þann skilia. ¹⁶ Istedetfor skal har *C* ma. ¹⁷ ei *A*, *D*; ey *C*. ¹⁸ sveinn *B*, *A*, *C*; madr *D*. ¹⁹ hann kann *C*, *D*; kann hann *B*, *A*.

eigi¹ er karlmadr² til, ok vardar³ henni slikt sem karlmanni ef hun kann eigi⁴. Eigi⁵ skal barn optarr skira. þo a skorti⁶ ord edr atferli, ef adr var skirt i nafni faudr⁷ ok⁸ sonar ok anda heilags, enda hafi nockur vott vordit⁹. Ef prestr ferr eigi¹⁰ sva at skirn¹¹ at biskupi þyckir¹² rett, ok¹³ vardar þat fiörbaugs gard, ok a biskup sök. Tolf vetra gömlum körlum ok sva konum, er skylt at kunna at skira barn, ok þau ord ok atferli er þar fylgia. Enn¹⁴ ef þau kunnu¹⁵ eigi¹⁰ fyrir oræktar sakir, edr¹⁶ verdr¹⁷ eigi¹⁸ rett at farit, þa er þörf verdr, þa vardar¹⁹ fiörbaugs gard, ok a biskup at rada fyrir sök. ^aSa madr er skirt hefir barn, skal fara til fundar vid prest, ok kveda fyrir hönum ord þau er²⁰ hann hafdi i²¹ barn skirn, ok segia til atferla þeirra gjörla er fylgt hafa. Nu þyckir presti eigi²² rett at skirn farit, hvort er skortir ord edr²³ atferli, þa vardar²⁴ fiörbaugs gard körlum²⁵ ok konum xij. vetra gaumlum. Ef presti þyckir rett su skirn, ok andaz barnit²⁶, þa skal þat

---

a Jfr. Sk., l. c., S. 5³.

---

¹ ei *A, D*; ey *C*. ² er karlmadr *A, C, D*; eru karlar *B*.
³ Istedetfor vardar har *C* verdur. ⁴ ei *A, D*; ey *C*. ⁵ Ei *A*.
⁶ þo a skorti *B, A* (þoo askorte); þótt á skorte *C*; þó at skorti *D*. ⁷ Saaledes *B*; födurs *C*; abbrevieret i *A*; Ordene fra faudr til Linie 5 þyckir rett mangle i *D* og en aaben Plads af halvanden Linie er efterladt for disse Ord, som Skrивeren vel ikke har kunnet læse. ⁸ Mangl. *A*. ⁹ nockur vott vordit: — nochur eitt (urigt.) orded *A*; vott vordit (orded *C*) nockut *B, C*. ¹⁰ ei *A*; ey *C*. ¹¹ skirn *B*; skyra *A*; skyra barnn *C*. ¹² þyckir *B, C* (þikir); þike *A*. ¹³ Mangl. *A*. ¹⁴ Mangl. *D*. ¹⁵ Saaledes *B*; kunna *A, C, D*. ¹⁶ eda *A*. ¹⁷ verde *C*. ¹⁸ ecke *C*; ei *D*; mangl. *A*. ¹⁹ vardar *B, A*; verdur *C*; ver þat *D*. ²⁰ er *A, D*; sem *B, C*. ²¹ Istedetfor i har *A* yfer. ²² ei *A, D*; ey *C*. ²³ ed (feilskr.) *C*. ²⁴ verdur *C*; ver *D*. ²⁵ Istedetfor körlum har *D* karlmönnum. ²⁶ Saaledes *C* (barnned); barnn *B*; barn *A D*.

grafa at kirkiu, ok syngia liksöng yfir¹. Ef barn lifnar², þa skal prestr veita þij alla³ reidu upp fra því er⁴ þij er i vatn drepit. Eigi⁵ skal skira i annat sinn ef fyrr var rett at skirn farit.⁶ ef þat hefir skirt verit i nafni faudr⁷ ok sonar ok anda heilags⁸. þa skal eigi⁹ skira i annat sinn, þot eigi¹⁰ se vatn vigt, edr einu sinni i drepit. Ef presti þyckir eigi adr¹¹ rett med fullu skirt, ok hafi skort ord edr at ferlli, ok andaz barnit, þa skal¹² þat eigi¹³ grafa at kirkiu. Enn ef barn lifnar þa skal prestr veita því fulla skirn, sva sem ecki¹⁴ væri adr yfir sungit. Ef barn andaz prim signt, ok hefir eigi¹⁵ meiri skirn, þa skal þat grafa ut vid kirkiu gard, þar sem mætiz vigd molld ok ovigd, ok syngia eigi¹⁶ liksöng yfir. Ef barn elst so nærr¹⁷ paskum edr¹⁸ hvita dögum, og vill madr fresta skirn þangat¹⁹ til þvatt dags þers annars tveggia, ok verdr hönum þat rett ef eigi²⁰ er barn siukt. enn ef barn er siukt, þa skal þegar skira. enn ef hann vill bida skirnar, ok skal hann²¹ finna prest, ok lata hann rada hvort bida skal þvottdags at skirn²² edr eigi²³. Enn karlmanni hverium²⁴ fulltida er vit hefir til þess, er skylt at kunna ord þau at skira barn, ok þau

¹ Ordene ok syngia liksöng yfir mangle i *D*; forud for det næste Ord Ef (ef) har *D* enn. ² Ordene fra þa skal þat grafa mangle i *C*. ³ Istedetfor Ordene fra skal prestr har *D* skulu þeir veita því fulla. ⁴ er *B, C*; at *D*, mangl. *A*. ⁵ Ei *A, D*; Ey *C*. ⁶ Her have vi at Punctum istedetfor Comma i Haandskrifterne. ⁷ Saaledes *B, D*; födur *C*; abbrevieret i *A*. ⁸ anda heilags *B, A, C*; heilags anda *D*. ⁹ ecki *A*; ey *C*; ei *D*. ¹⁰ ey *C*; ei *D*. ¹¹ eigi adr *B, A* (ei), *C* (ey); ádr ei *D*. ¹² Ordene þa skal mangle i *D*. ¹³ ei *A, D*; ey *C*. ¹⁴ Saaledes *B, C, D*; eigi *A*. ¹⁵ ecki *A*; ey *C*; ei *D*. ¹⁶ ei *A, D*; ey *C*. ¹⁷ nærr *B, A, D*; nærre *C*. ¹⁸ Istf. edr har *Cog*. ¹⁹ þangat *B, A*; þar *C*; mangl. *D*. ²⁰ ei *A, D*; ey *C*. ²¹ hann *D*; mangler i *B, A, C*. ²² skirn *B, A*; skyra *C, D*. ²³ ei *A, D*; ey *C*. ²⁴ Rettelse for hvorium *B*; hvörium *A, C, D*.

atferlli er þar liggia¹ til. Enn ef hann kann² eigi³ fyrir oræktar sakir, þa vardar⁴ fiörbaugs gard, ok a biskup at rada fyrir sök þeirri.

Hverium⁵ manni er skylt bædi karlmanni ok konu er hyggendi hefir til at kunna credo ok⁶ pater noster⁷. Enn ef hann vill eigi⁸ kunna, ok hafi⁹ vit til, ok vardar¹⁰ fiör baugs gard. biskup skal rada hver þa sök skal sækia. ^aHafva¹¹ skal prestr avallt reido¹² til at skira barnn, ef hann er at lögheimili sinu.

3. Her segir um likama gröpt ok hvenær eigi¹³ skal grafva.¹⁴

^bLik hvert skal færa til kirkiu¹⁵, þat er at kirkiu a¹⁶ lég sva sem menn verda fyrst buner til¹⁷. Arftöku-madr a at færa lik¹⁸ til kirkiu ef hann er hia ok sa madr er hann bidr til. En ef erfingi er eigi¹⁹ hia edr²⁰ er hann eigi²¹ fulltida²², þa skal sa bondi færa lik til kirkiu er vist veitti hinum andada

a Jfr. St., c. 5, S. 7¹; findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

b Jfr. Sk., c. 3.

¹ liggr *D*. ² Mangl. *C*. ³ ei *A, D*; ey *C*. ⁴ vardar *B, A*; verdr *C*; ver þad *D*. ⁵ Med dette Ord begynder ny Linie i *B*; derimod ikke i *A, C, D*. ⁶ Mangl. *C*. ⁷ Istedetfor credo — noster har *D* Pater Noster og Credo. ⁸ ei *A, D*; ey *C*. ⁹ hafi *B, C*; hefur *A, D*. ¹⁰ Istedetfor vardar har *D* ver þat. ¹¹ Med dette Ord begynder ny Linie i *D*. ¹² reido *D*; reida *B, A, C*. ¹³ ecke *A*; ey *C*. ¹⁴ I *D* er Overskriften Um m Lykama grøft. ¹⁵ Mangler i *A*. ¹⁶ Mangler i *C*. ¹⁷ Istedetfor til i *B, A, D* har *C* vid. ¹⁸ Ordet lik mangler i *B* og er tilføiet efter *A, D* (færa lyk til kirkiu) og *C* (færa til kirkiu lik). ¹⁹ ei *A, C*; Ordene fra hia ok sa madr er hann bidr mangl. *D*. ²⁰ eða *A*. ²¹ ei *A, D*; ey *C*. ²² fulltide *A*.

þa sidarstz¹. Ef hvargi² er þeirra hia, þa skulu færa lögfastir menn þeir er þar eru næstir, ok taka af því er hinn andadi atte lerept edr³ vadmál at bua um lík. Enn ef sa atti eigi⁴ fe til, þa er hinn skyldr at fa til⁵ at bua um lík er til kirkiu færir. Löghelga daga alla er mönnum rett at bua um lík⁶ ok gera kistu at, ok með at fara ok grafa, nema iij. daga a xij. manudum paska dag hinn fyrsta, ok⁷ ioladag inn⁸ fyrsta. föstudag inn⁹ langa a ok eigi¹⁰ at grafa lík, með a at fara ef vill. enn eigi¹¹ a þa jörd at skedia¹² til þess at grafa lík. Til þeirrar kirkiu skal lík færa¹³ er biskup lofar gröpt at. Bondi sa er þar byr, a gröpt uppi at lata, ok skal þar grafa er hann lofar, edr¹⁴ prest¹⁵ sa er þar er, æf bondi er eigi¹⁶ hia edur¹⁷ quedr¹⁸ hann ecki¹⁹ at. Nu kvedr hvargi²⁰ þeirra at, edr hvargi þeirra er²¹ i hia²², þa skal²³ hann grafva þar er²⁴ hann vill, nema it næsta kirkiu þar skal eigi²⁵. Nu grefr hann lík it næsta kirkiu án rad²⁶ þeirra, ok

---

a Stykket til hinn veg mundi kostr findes, foruden her, alene i St., c. 7, S. 7²² og Sk., l. c., S. 7¹⁸.

---

¹ hinum — sidarstz *B, A, D*; þeim andada sydarstur *C*. ² hvargi *B, D*; hvoruge *C*; huorge *A*. ³ edr *A, C, D*; ok *B*. ⁴ ecke *A*; ey *C*; ei *D*. ⁵ Mangl. *C*. ⁶ Dette Ord, der mangler i alle fire Haandskrifter, er tilføiet af os. ⁷ Mangl. *D*. ⁸ ioladag inn *B, A* (hinn), *D* (Joola Dag enn); Jóladaginn *C*. ⁹ föstudag inn *B*; fostudaginn *A, C*; Friádag enn *D*. ¹⁰ ei *A, D*; ey *C*; i *C* mangler ok foran dette Ord. ¹¹ ei *A, C, D*. ¹² þa jörd at skedia *B, D*; ad skedia þa Jörd *A*; þá Jörd ad skera *C*. ¹³ skal — færa *B, A, D*; á lyk ad færa *C*. ¹⁴ eda *A*. ¹⁵ Mangler i *D*. ¹⁶ ei *A, D*; ecki *C*. ¹⁷ Saal. *B, C, D* (edr); eda *A*. ¹⁸ quedr *D, A* (kuedur), *C* (kvedur); qvedi *B*. ¹⁹ ecki *B, A, C*; ei *D*. ²⁰ Ordet hvargi her og lige strax efter er en Rettelse for hvergi *B*; huorge *A*; hvørge *D*; hvöruge *C*. ²¹ er *A, C, D*; mangler i *B*. ²² i hia *D*; hia *B, A, C*. ²³ Mangler *C*. ²⁴ Ordene þar er ere en Rettelse for þar *C*; hvar *B, A, D*. ²⁵ ei *A*; ey *C*; ecki *D*. ²⁶ án ráða *C*; án ráds *D*; wtann rád *A*.

verdr hann utlægr¹ iij. mörkum². Enn ef bondi lætr eigi gröpt uppi þa verdr hann utlægr³ iij mörkum, ok a hvar⁴ þeirra sök vid annann ok skal þo vera lik þar er⁵ grafit er. Ef graptrar⁶ kirkia er innann hrepps, þa eru þeir eigi⁷ skylldir⁸ at taka vid liki er firr⁹ bua ef hinn veg mundi kostr. ^aNu gerir madr ser kirkiu, ok segir hann þat fyrir¹⁰ þegar at hann vill ongvann mann þar fyrr lata grafa¹¹ enn sik¹², börn sin edr konu, ok verdr hönum þat rett¹³ ef biskup lofar, þo at¹⁴ þar se graptrar¹⁵ kirkia. Enn þegar er¹⁶ hann hefir nockurn mann annann latit grafa þa er hann skyldr at taka vid öllum likum þadan i¹⁷ fra. ^bLik skal ok eigi¹⁸ nöckvid¹⁹ nidr grafa. vtlægr²⁰ er sa iij. mörkum er²¹ þat gerir. ^cSua ok ef madr

a Stykket til likum þadan i fra findes, foruden her, alene i St. l. c. S. 8⁹.

b Findes, foruden her, alene i St., l. c., S. 8¹⁴ og Sk., l. c., S. 8³.

c Stykket til innan budar med findes, foruden her, alene i St., l. c., S. 8¹⁵, cfr. tildels Sk., c. 2, S. 3¹⁷.

¹ Saaledes *D*; utlægr *B, A, C*. ² Merkur *D*. ³ Ordene Enn ef — utlægr ere optagne efter *A*, som dog har wtlægur istedetfor utlægr (Enn af Bonde lætur ej gröfft wppe, þá werdur hann wtlægur); istedetfor disse Ord har *C*: Enn ef bónde siniar gröftrar verdur hannsekur; *D*: Enn ef Bondi syniargraptar, verdr hann sekr; i *B* findes kun Ordene bondi, gröptr, verdr hann, med Lacuner mellem disse Ord og foran og efter dem (. bondi gröptr verdr hann), idet Skriferen vel ikke har kunnet læse det Manglende. ⁴ Rettelse f. hver. ⁵ er *B, C, D*; sem *A*. ⁶ graptar *A, D*. ⁷ ei *A, D*; ey *C*. ⁸ til tilføier *C*. ⁹ Rettelse for fyrir eller firir i Haandskrifterne. ¹⁰ fyrir *A*; mangler i *B, C, D*. ¹¹ þar—grafa *B*; lata þar grafa fyr *A*; þar láta fyr grafa *C*; láta þar fir grafa *D*. ¹² Her mangler muligen edr. ¹³ Mangler *A*. ¹⁴ Mangler *D*. ¹⁵ grafftar *A*; greftar *D*. ¹⁶ sr *B, D*; mangler *A, C*. ¹⁷ i (þadan i fra) *A* og som det synes *C*; þadan fra *B, D*. ¹⁸ skal ok eigi *B*; skal ei *C, D*; skal ej og *A*. ¹⁹ Saaledes *B, A*; nakid *C, D*. ²⁰ Saaledes *D*; utlægr *B, A, C*. ²¹ Istedetfor Ordene sa iij mörkum er har *D* iij merkr hvør.

er fluttr a skipi, sa er lík færir til kirkiu, edr barn til skirnar, at þeir hinir¹ sömu menn eru skylldir at færa þann aptr, ef eigi² ma landveg fara³, ella verda þeir utlagir⁴ iij. mörkum. Nu eiga⁵ þeir lyritnæmar sakir, þa a hann at fastna þeim lögbot⁶, ef hann vill aptr færdr vera⁷, ok hafa bætt⁸ adr þeir skiliz⁹. þeir eru eigi¹⁰ skylldir farningar er sakar¹¹ eigu, nema hann vili¹² þat. Nu hittir madr lík uti ok skal hann hylia hræ, sva at eigi¹³ falli kvikindi a¹⁴, ok segia til þeim manni¹⁵ er þar byr næstr, ok ij. huskarla hafi at auk sialfum sier. enn sa skal til kirkiu hafa fært sem fyrst¹⁶, ella utlagast¹⁷ hann iij. mörkum¹⁸, nema hann sakni eigi¹⁹ syknra manna²⁰, ok hyggi skogarmanns lík vera. Nu andaz madr i almenningo²¹ þa er menn ero þar, þa skulu þeir færa lík til kirkiu er²² hann hefir verit innan budar med. «Bondi er skyldr at ala þann mann er lík færir til kirkiu²³ vid fimta mann ok hross edr eyk ef þeim fylgir. Enn ef hann syniar, þa er hann utlagr²⁴ iij. mörkum²⁵,

a Jfr Sk., c. 3, S. 7¹¹.

¹ Istedetfor hinir har *A* enu (feilskr). ² eche *A*; ey *C*; ei *D*.
³ fara *B, C, D*; færa *A*. ⁴ Saaledes *D*; utlægir *B, A, C*; istedetfor det paafølgende Ord mörkum har *D* merkr. ⁵ eigo *D*. ⁶ Rettelse for lögbod i alle fire Haandskrifter. ⁷ vera *B, A, D*; verda *C*.
⁸ Rettelse f. beidt eller beitt i Hdskrr.; istf. det foreg. Ord hafa har *A* hafe. ⁹ skiliz *B, A*; skiliast *C, D*. ¹⁰ ei *A, D*; ey *C*. ¹¹ Saaledes *B, C*; sakir *A, D*. ¹² vilie *A, C, D*. ¹³ ecki *A*; ey *C*; ei *D*.
¹⁴ Saaledes *B, A, D*; ad *C*. ¹⁵ Mangler i *D*. ¹⁶ Ordene sem fyrst mangle i *C*. ¹⁷ Rettelse for utlægist *B*; útlagist *D*; abbr. wtl. iij. mk *A*; er hann sekur *C*. ¹⁸ merkr *D*. ¹⁹ ecki *A*; ey *C*; ei *D*.
²⁰ syknra manna *B, A*; syknar mana (urigt.) *C*; syknarra manni (urigt.) *D*. ²¹ almenningo *B, A*; almenningi *C, D*. ²² Istedetfor er har *C* ef. ²³ er hann hefir verit innan budar — kirkiu *A, D, C* (hvor dog med efter budar mangler); i *B* ere disse Ord oversprungne. ²⁴ Saaledes *D*; utlægr *B, A, C*. ²⁵ merkr *D*.

ok a sa sök er vistar er syniat. þat er stefnu sök. skal kvedia¹ til heimilis bua v. a þingi þess er sottr er. Sa madr er kirkiu² vardveitir a gröpt uppi at lata³, ok skal þar grafa sem hann rædr, ok⁴ prestr sa er þar er. Lik skal eigi⁵ bera i kirkiu bert edr blodugt. Eigi⁶ skal þess manns lik i kirkiu bera, at⁷ brotid hafdi til, sva at eigi⁸ atti kirkiu gengt þa er hann lifdi. Ef madr ber lik i kirkiu, þat⁹ er fra er skilt, þa skal hann bæta löstinn kirkiu xij. aurum¹⁰. Enn ef hann vill eigi¹¹ giallda þat fe, þa verdr hann utlagr¹² iij. mörkum¹³, ok a hann þo at inna¹⁴ kirkiu sitt fe. Lik skal eigi¹⁵ grafa adr kolnad se¹⁶. Ef madr grefr adr kallt er¹⁷, ok verdr hann sekr of¹⁸ þat iij. mörkum, ok á sa sök er vill. Ef menn hrapa¹⁹ sva greþtri at kvidr berr at önd²⁰ se i briosti þa er²¹ madr er nidr²² grafinn, þa verdr þat at mordi. Leg skulu öll vera iafn dyr, hvart sem er nærr kirkiu edr firr i kirkiu gardi²³. Tolf alnum skal kaupa leg undir mann, nema barn se tannlaust, þa skal þat kaupa vj. alnum. Prestr skal ok hafa fyrir liksöng²⁴ vj. alnir. Sa skal giallda legkaup ok liksöngs kaup, er lik færir til kirkiu, a þeim bæ er lik var²⁵ grafit, hinn v^{ta} dag viku,²⁶ er iij. vikur ero af sumri, þar i tuni

¹ kueda *A.* ² Istedetfor kirkiu har *D* þad. ³ a gropt — lata *B, A, D*; skal gröpt uppe lata *C.* ⁴ Istedetfor ok i *B, C, D* har *A* edr. ⁵ ei *A, D*; ey *C.* ⁶ Eigi *B, D*; ei *A*; ecke *C.* ⁷ at *B, C, D*; er *A.* ⁸ ei *A, D*; ey *C.* ⁹ Ef madr — þat *B, D*; Ef madur ber lyk þad i kyrkiu *C*; Ef lyk er bored j kyrkiu þad *A.* ¹⁰ aurum *B, A*; aura *C*; mörkum (urigt.) *D.* ¹¹ ecki *A*; ey *C*; ei *D.* ¹² Saaledes *D*; utlagr *A, B, C.* ¹³ merkr *D.* ¹⁴ vinna *D.* ¹⁵ ecki *A*; ey *C*; ei *D.* ¹⁶ se *B, A, C*; er *D.* ¹⁷ er *B, C, D*; sie *A.* ¹⁸ Saaledes *D*; um *B, A, C.* ¹⁹ Istedetfor hrapa har *C* hrada. ²⁰ önd *A, C, D*; andi *B.* ²¹ Mangl. *D.* ²² Istedetfor nidr har *A* ny. ²³ firr — gardi *B*; fær i kyrkiu gardi *D*; fyrr i kyrkiu grafed (urigt.) *C*; fær garde *A.* ²⁴ liksöng *B, A, D*; lyk saungs kaup *C.* ²⁵ var *B, A, C*; er *D.* ²⁶ þa tilfoier *D.*

fyrir kalldyrum. Sa madr er kirkiu vardveitir ok prestr, hvarr þeirra a at nefna vatta at um sitt fe¹ ef eige² kemr framm. ok er þar³ rett at stefna, ok telia hann sekann iij. mörkum um halldit. Hinn svarar rettu fyrir sik er lik færði til kirkiu, ef hann baud þeim at handsala fé⁴, ef þeir attu giald daga saman ok eindaga þar⁵, ok skulu þeir taka⁶ þau handsöl. Sa er lik færir til kirkiu a at hafa sina⁷ aura af fe hins andada, edr heimta at⁸ erfingia⁹ ef hinnig¹⁰ er eigi¹¹ til. Enn ef hvargi atti fé, erfingi ne hinn andadi, þa skal veita leg ok liksöng. Nu vinnz til sums enn¹² eigi¹³ til alls, þa skal hafa at bua¹⁴ um lik fyrst, enn þa at kaupa liksöng, legkaup skal sidarrstz inna. Ef göngu madr andaz inni at mannz, þa skal bondi færa lik hans til kirkiu. Ef sa madr hafdi fe a ser er andadiz¹⁵, þa skal þar taka af til þurftar hönum. Ef¹⁶ hann hafdi þar meira fé, edr atti hann i ödrum stöðum, þa a bondi at taka þat fé sa er hönum veitti vist er hann andadiz, nema hönum væri tekinn vist at lögfardögum, su er hönum væri vid vært¹⁷, ok gengi¹⁸ hann at sino radi brott¹⁹, enn eigi²⁰ frænda, ok a bondi þat eitt fe²¹ a brott²² at taka, er sa hafdi þangat

---

¹ sitt fe *B, A, D*; fe sitt *C*. ² ei *A, D*; ey *B*. ³ þar *B, C, D*; þa *A*. ⁴ Her tilføier *C* sitt (urigt.). ⁵ Tilføiet af os. ⁶ Rettelse for heimta i Haandskrifterne (heimta þau handsöl *B, C, D*; handsöl þaug heimta *A*). ⁷ Istedetfor sina har *D* þa. ⁸ at *A, C*; af *B, D*. ⁹ erfingia *B, A, D*; erfingium *C*. ¹⁰ hinnig *B, C* (hinneg), *D*; hinn weg *A*. ¹¹ ecki *A*; ei *C, D*. ¹² enn *A, C, D*; ok *B*. ¹³ ei *A, D*; ey *C*. ¹⁴ Feilskrevet buum i *A* (buum vmm). ¹⁵ andadur (feilskr.) *C*. ¹⁶ Istedetfor Ef har *C* Enn ef. ¹⁷ Istedetfor vid vært har *A* widuære (urigt.). ¹⁸ gengi *D* (geingi); gangi *B, A, C*; sandsynligvis har Ordet været abbrevieret i Membranen, saa at det har kunnet oplæses baade til gangi og gengi. ¹⁹ brott *B, C*; j burtu *A*; burt *D*. ²⁰ ei *A, D*; ey *C*. ²¹ Istedetfor eitt fe har *D* fe eitt. ²² a brott *B, C*; j burt *A*; burt *D*.

haft¹ er þar andaðiz, enn eigi² meira. frændr eigu³ allt annat. ^a Ef lík er fært ur þingum prestz, þa er hann skylldr at fylgia því til graprar⁴, ef hönum ero adr ord giörr⁵, enda se þat⁶ innan hrepps, ok skal þa hafa liksöngs kaup, ok sva ef hönum ero eigi⁷ ord giörr⁸, þott hann fari hvergi. Eigi² er prestr skylldr at fylgia líki or hrepp, ef þar er nockur⁹ graptrar¹⁰ kirkia. Enn ef hann vill ei¹¹ fylgia sem nu er¹² tint, þa a sa lík söngs kaup er¹³ yfir syng. Ef prestr er so farinn or þingum at han hefer¹⁴ ongvan fengit i sinn stad, þa a hann eigi¹⁵ at hafa¹⁶ liksöngs kaup¹⁷, þott¹⁸ menn¹⁹ andiz þar. ^b Ef madr andaz i uteyum, ok ero þeir²⁰ menn skylldir at færa lík til kirkiu er tint var at a meginn landi ætti at færa, budnautar²¹ ef hann andaz i fiski skalum. Sa er skylldr at lía skips²² er bedinn er, ef hann a til. Enn ef madr varnar skips edr farar²³ sa er beiddr²⁴ er, þa verdr hann utlagr²⁵ iij. mörkum²⁶. Ef madr andaz a þingum, edr a²⁷ leidum, þa

a Stykket til þott menn andiz þar findes, foruden her, alene i St., c. 8, S. 11¹; K., c. 2, S. 10⁷ og Sk., l. c., S. 11²³.

b Jfr. Sk., l. c., S. 9²¹.

¹ haft *B, C, D*; fært *A*. ² ei *A, D*; ey *C*. ³ eiga *C*. ⁴ graptrar *B, C*; greftrar *D*; Grefftrunar *A*. ⁵ giörr *B*; giörd *A, C, D*. ⁶ Rettelse for hann. ⁷ ecki *A*; ei *D*; einginn *C*. ⁸ giör *C*; giörd *B, A, D*. ⁹ nockur *A* (Nochur), *C*; nockr *B, D*. ¹⁰ greftrar *D*. ¹¹ ey *C*. ¹² er *B, A, C*; var *D*. ¹³ er *B, A, C*; sem *D*. ¹⁴ hefer *B, A* (hefur), *D* (hefr); hafi *C*. ¹⁵ ecki *A*; ey *C*; ei *D*. ¹⁶ Mangl. *C*. ¹⁷ Istedetfor liksöngs kaup har *C* lyk saung. ¹⁸ þott *A, D*; þo *B, C*. ¹⁹ Istedetfor menn har *C* feilagtig hann. ²⁰ þeir *B, A, D*; þar *C*. ²¹ budnautar *B, A, D*; budanautar *C*. ²² skips *B, D*; skip *A, C*. ²³ Istedetfor farar har *D* feilagtig Prests. ²⁴ beiddr *B, A, C*; bedinn *D*. ²⁵ Saaledes *D*; utlægr *B, A*; sekur *C*. ²⁶ merkr *D*. ²⁷ a *B*; mangl. *A, C, D*.

skulu budunautar¹ hans lik² til kirkiu færa, edr föronautarr. Ef madr andaz a þingvelli edr a³ leidvelli epter er menn ero a brott⁴ farnir, þa skal sa madr færa lik til kirkiu er næstr byrr þeirra manna er ij. huskarla hefir⁵ at auk sialfum ser. Ef madr andaz a þingvelli eptir er⁶ menn ero brott⁷ farnir⁸, þa skal sa bondi færa lik hans⁹ til kirkiu er þar byrr. Ef madr andaz i farmanna budum, ok¹⁰ skulu budunautar¹¹ hans færa lik til kirkiu. Ef madr andaz a förnum vegi, þa skulu förunautar hans, færa lik til kirkiu¹². Ef siórr edr¹³ vötn¹⁴ kasta¹⁵ likum a land, þa a landeigandi at færa lik til kirkiu. Ef fé rekr a land med likum¹⁶, þa skal taka þar af til þurftar þeim. Ef meira fe er, þa a landeigandi at¹⁷ hallda því til doms¹⁸. Ef lik göngu mannz finnz i haga uti, þa skal landeigandi færa lik hans¹⁹ til kirkiu, ok eignaz fé þat er hinn hafdi a ser. enn ef hann atti meira fe²⁰, þa eigu²¹ frændr hans þat. Ef lik finnz i landi mannz, edr²² i²³ uthysum, þa a landeigandi at færa lik til kirkiu, ok vardveita fé, ef²⁴ hinn²⁵ hafdi a ser, til handa frændum. Ef lik finnz a fiöllum þeim er vatnföll²⁶ deila merki²⁷, þa skal sa lik til kirkiu færa, er

¹ Istedetfor budunautar har *C* budanautar. ² Mangl. *D*.
³ a *B, D*; mangl. *A, C*. ⁴ a brott *B, C, D*; a burt *A*. ⁵ hefir *B, C, D*; hafa *A*. ⁶ eptir er: — effter þá er *A*; er (þingvelli, er menn) *C*; eptir at *B, D*. ⁷ brott *B, D*; á brott *C*; j burt *A*.
⁸ Mangl. *C*. ⁹ hans *B, A, D*; mangl. *C*. ¹⁰ Mangl. *A*. ¹¹ Istedetfor budunautar har *C* budanautar. ¹² Ef madr andaz a förnum — kirkiu staar i *A* foran Ordene Ef madr andaz i farmanna — kirkiu.
¹³ eda *A*. ¹⁴ vötn *B, C, D*; vatn *A*. ¹⁵ Istedetfor kasta har *C* kastar. ¹⁶ á land med lykum *C, D* (likom); med likum a land *A*; a land mannz med likum *B*. ¹⁷ Mangl. *A*. ¹⁸ doms *D* (Dooms); doma *B, A, C*. ¹⁹ Mangl. *A, C*. ²⁰ Tilfœiet af os. ²¹ eiga *C*.
²² eda *A*. ²³ Mangl. *C*. ²⁴ Istedetfor ef har *D* er. ²⁵ ef hinn *B, A*; er hinn *D*; þad er hann *C*. ²⁶ vatnsföll *C, D*. ²⁷ merki *B, C, D*; istedet herfor har *A* mille.

næstr byrr vötnum þeim i heradi, er upp spretta næst liki a fialli, enda eigi hann¹ ij. huskarla at auk sialfum ser. Þangat² skal lik færa er þau vötn falla til herada. Ef lik finnz i afrettum, edr³ almenningum, þa a sa lik til kirkiu at færa, er næstr byrr þeirra manna er a ij. huskarlla at auk sialfum ser. Ef madr færir eigi⁴ lik til kirkiu sem hann er skylldr til at lögum, þa verdr hann utlagr⁵ iij. mörkum⁶, sa a sök er vill. Stefna skal heiman⁷ ok⁸ kvedia v.⁹ heimilisbua¹⁰ a þingi pers er sottr er. Ef madr er sottr of¹¹ þat mal, at hann færði¹² eigi¹³ lik til kirkiu, ok verst hann mali, ef hann getr þann kvid¹⁴ at hann¹⁵ hugdi at sa madr ætti¹⁶ eigi¹⁷ kirkiu lægt¹⁸, ok fellr nidr utlegd. enn domr a at dæma hönum a hendr at hafa tilfært a¹⁹ xiiij. nattum enum næstum eptir vapnatak. Ef madr færir lik til kirkiu þat er eigi²⁰ a kirkiulægt²¹, ok vardar²² þat fiörbaugs gard, nema hann geti þann kvid at hann hugdi at sa madr ætti kirkiu lægt²³, ok skal hann fra²⁴ hafa fært a xiiij. nattum hinum næstum²⁵ eptir þinglausnir²⁶, ok bæta löstinn kirkiu xij. aurum. Fiögur eru lik þau²⁷ er eigi²⁸ skal at kirkiu grafa. Þat er eitt ef madr andaz oskirdr. annat er skogarmans lik pers er o æll er ok²⁹

¹ Mangl. C. ² Istedetfor þangat har D þannig. ³ eda A. ⁴ ei A, D; ey C. ⁵ Saaledes D; utlagr B, A, C. ⁶ merkr D. ⁷ heiman A, C, D; heima B. ⁸ ok C, D; mangl. B, A. ⁹ Mangl. D. ¹⁰ heimilisbua B, C, D; bua A. ¹¹ Saaledes D; um B, A, C. ¹² færði C (færde); færi B, D; færir A. ¹³ ecki A; ei D; ey C. ¹⁴ Ordene þann kvid mangl. A. ¹⁵ Mangl. D. ¹⁶ ætti C, D; atti B, A. ¹⁷ ecki A; ey C; ei D. ¹⁸ kirkiu lægt B, C, D; Kyrkiu Læge A. ¹⁹ Mangl. A. ²⁰ ei A, D; ey C. ²¹ Kyrkiulæge A. ²² Istedetfor vardar har C verdur; D ver. ²³ Kyrkiu Læge A. ²⁴ Rettelse for fram i Haandskrifterne. ²⁵ næsto D. ²⁶ þinglausnir B, A; þynglavsn D; i C staaer kun þing med aaben Plads for Ordets sidste Del, som Afskriveren vel ikke har kunnet læse. ²⁷ þau C; mangl. B, A, D. ²⁸ ei A, D; ey C. ²⁹ Istedetfor ok har D edr.

oferiandi, þat lík skal eigi¹ at kirkiu grafa, nema biskup sa² lofi er yfir þeim fiordungi er, ok a þa til kirkiu at færa þat lík³. it þridia er þat lík⁴ er madr vinnr a ser verk þau er hönum verda at bana, sva at hann villdi unnit hafa, nema hann fai idran sidann, ok gangi til skripta vid prest, ok skal þa grafa lík hans⁵ at kirkiu, og þott eigi⁶ nai hann prest-fundi⁷, ok segi hann olærdum manni til at hann idraz, ok sva þott⁸ hann megi eigi⁹ mæla, ok geri hann þær iarteignir at menn¹⁰ finni¹¹ at hann idraz i huginum¹², þott hann komi eigi¹³ tungunni til, ok skal grafa hann þa at kirkiu. ^aÞat er it fiorda¹⁴ lík er biskup bannar at kirkiu leg hafi. ^bþat¹⁵ lík er eigi a at kirkiu lægt¹⁶ skal þar grafa er¹⁷ firr¹⁸ se tungardi manns, enn i orskotz helgi, ok þar er hvarki se akr ne eing¹⁹, ok eigi falli vötn²⁰ um til bolstada, ok syngia eigi²¹ liksong yfir.

a Jfr. K., c. 2, S. 12¹⁴; St., c. 9, S. 14³; se ovenfor S. 11, Note *a*.

b Jfr. Sk. l. c., S. 11²⁰.

¹ ei *A, D*; ey *C*. ² Mangler *D*. ³ þa til—lík *B, C, D*; þad Lyk þa til *Kyrkiu* ad færa *A*. ⁴ it—lík *B, C*; þridia er þad Lyk *A*; Hid þridia Lyk er þat *D*. ⁵ Mangler *D*. ⁶ ei *A, D*; ey *C*. ⁷ Saaledes *B*; prests fundi *A, C, D*. ⁸ þo *A*. ⁹ ecki *A*; ey *C*; ei *D*. ¹⁰ Ordet menn, som mangler i Haandskrifterne, er tilføiet af os. ¹¹ finni *B, A, C*; finnist *D*. ¹² huginum *B*; huganum *A, C, D*. ¹³ ecki *A*; ei *C, D*. ¹⁴ Þat er it fiorda: — þat it fiorda *B, A, C*; þat er fiórda *D*. ¹⁵ þat *B, A, C*; þá *D*. ¹⁶ Ordene lík er eigi a at kirkiu lægt, ere, da Stedet aabenbart er forvansket, tilføiede i Henhold til andre Haandskrifter. ¹⁷ er *B, A*; at *D, C* (ad). ¹⁸ firr *B, C*; fyr *D*; fyri *A*. ¹⁹ eing *B, A, D*; einge *C*. ²⁰ vatn *D*. ²¹ ei *A, D*; ey *C*.

4. Her segir ef kirkia ma eigi i sama stad standa.¹

^aKirkia hverr skal standa i sama stad sem vigd er² ef³ ma fyrir skridum, edr⁴ vatna gangi, edr⁵ elldz gangi, edr ofvidri⁶, edur heröd⁷ eydi at ur afdöllum edr utströndum. þar er rett at færa kirkiu er þeir atburdir verda. þa er rett at færa kirkiu er⁸ biskup lofar. Ef kirkia er upp tekinn manadi⁹ fyrir vetr edr lestist hun sva at hun er¹⁰ onyt, ok skulu lik edr bein færd a brott¹¹ þadan¹² fyrir vetr nær hinar næstu¹³. Til þeirrar kirkiu skal færa bein, er biskup lofar gröpt at. Þa er madr vill bein færa, þa skal landeigandi kvedia¹⁴ til bua ix.¹⁵ ok huskarlla þeirra sva sem til skipdrattar at færa bein. þeir skulu hafa med ser pala ok¹⁶ rekur. hann skal sialfr fa hudir til at bera¹⁷ bein i, ok eyki at færa. þa bua¹⁸ skal hann kvedia, er næstir ero þeim stad er bein skal grafa upp¹⁹, ok hafa kvatt vij. nattum fyrr²⁰ edr meira meli²¹. þeir skulu koma fyrir midiann myrgin²². Bondi a at fara til, ok huskallar allir

---

a Jfr. Sk., c. 4.

---

¹ Denne Capiteloverskrift Her—standa findes enslydende i alle Haandskrifterne, ogsaa *D*, dog at der, istedetfor eigi, i Haandskrifterne *A*, *C* og *D* staaer ei. ² i sama—sem vigd er *B*, *C*; i sama stad oc vygd er *D*; þar sem hun er wygd og j sama stad *A*. ³ Istedetfor ef har *D* oc. ⁴ edr *B*, *A*, *D*; og *C*. ⁵ eda (her og de følgende Steder i denne Sætn.) *A*. ⁶ ofvidri *A* (ofwidre), *D* (of vidre); afvidri *B*; ófride *C*. ⁷ heröd *D*; herad *B*, *D*; i Cabbr. ⁸ er *B*, *A*; ef *C*, *D*. ⁹ manude *C*. ¹⁰ er *B*, *C*, *D*; sie *A*. ¹¹ a brottu *C*. ¹² Istedetfor þadan har *C* þa þad (urigtigt). ¹³ næstu *B*, *A*, *C*; firsto *D*. ¹⁴ Istedetfor kvedia her og lige nedenfor har *A* kueda (urigtigt). ¹⁵ bua ix *B*, *C*, *D*; ix bua *A*. ¹⁶ ok *B*, *D*; eður *A*, *C*. ¹⁷ Mangler *D*. ¹⁸ Istedetfor bua har *D* bæendr. ¹⁹ grafa upp *B*, *A*, *C*; upp grafa *D*. ²⁰ fyrr *C*, *D*; fyrri *A*; mangler *B*. ²¹ mele *B*; mæli *D*, mæler *A*; mangler *C*. ²² Saaledes *C* (mirgin); morgun *B*, *A*, *D*.

þeir er heilindi¹ hafa til, nema smala madr. Þeir skulu hefia gröpt upp utarla² i kirkiu gardi, ok leita sva beina sem þeir mundi³ fear, ef þar væri van i iördo. Prestr er skyldr at fara til ok⁴ vigia vatn, ok syngia yfir beinum sa er til er beiddr⁵. Rett er hvart er vill at gera eina⁶. gröf at beinum edr fleiri. Of þau audæfi öll er þeirri kirkiu hafa fylgt er upp er tekin⁷ ok hun sialf, hvart sem þat er i löndum⁸ edr lausum aurum, edr i kirkiu bunadi, þat skal fara⁹ til þeirrar kirkiu er bein voru¹⁰ til færð. Ef landeigandi lætr eigi¹¹ fara at færa bein til kirkiu sva sem mællt er, edr fara þeir eigi¹² er¹³ kvaddir eru, þa verdr hvern þeirra sekr þrim mörkum, ok a landeigandi sök vid þa, enn sa vid hann er¹⁴ vill. Stefna skal sökum þeim heiman, ok kvedia v.¹⁵ heimilis bua a þingi þers er sottr er. enda skal domr dæma þeim a hendr bein færslu, at hafa færð¹⁶ til kirkiu xiiij. nottum eptir vapna tak. «Þar er menn leggja fe til kirkiu at biskupa radi ok erfingia satt, þa a þat iafn fast at vera sem i lögrettu se lofat, ok ero slik vidlög¹⁷ ef¹⁸ fra er brugdit, ok er slik¹⁹ heimting til.

---

a Jfr. K., c. 268; St., c. 48. Stykket findes ikke i de øvrige Haandskrifter.

---

¹ hæilindr *D*. ² utarla *B*; utarlega *A* (wtarlega), *C*, *D*.
³ mundi *B*, *A*; mundu *C*, *D*. ⁴ fara til ok *A*, *D*, disse Ord mangle i *B*, *C*. ⁵ Istedetfor er beiddr har *C* beiddur verður. ⁶ ein (feilskr.,) *C*. ⁷ Ordene Of þau audæfi — er upp er tekin ere en Rettelse for Haandskrifternes Ef þau audæfi öll er þeirri kirkiu hafa fylgt ero upptekinn. ⁸ löndum *B*, *A*, *D*, lande *C*. ⁹ Istedetfor Ordene þat skal fara har *D* þa skal færa. ¹⁰ voru *B*, *C*, *D*; eru *A*. ¹¹ ei *A*, *D*; ey *C*. ¹² ei *A*, *D*; ey *C*. ¹³ er *B*, *A*, *D*; sem *C*. ¹⁴ er *B*, *A*, *D*; sem *C*. ¹⁵ Mangler *D*. ¹⁶ færð *B*, *A*, *D*; fært *C*.
¹⁷ Saaledes i Haandskrifterne: maaskee feilagtigt for vidrlög. ¹⁸ ef *B*, *C*; er *A*, *D*. ¹⁹ Ordet slik, der mangler i alle Haandskrifterne, er tilføiet af os.

5. Her seger um kirkiu giörd, ok tiunda halld.¹

Ef kirkia brennr upp² edr lestiz, sva at adra³ þarf at gera, þa skal þar gera kirkiu er biskup vill, ok þar kalla kirkiu er hann vill. Landeigandi er skyldr at lata gera kirkiu a bæ sinum, hvergi er fyrr let gera. hann skal upp hefia smid⁴, sva at gerr⁵ se a xij. manudum hinum næstum⁶ þadan fra er kirkia lestiz sva at tidir megi veita, ef ecki for fallar⁷. Landeigandi a at leggja fe til kirkiu⁸, sva at biskup vili⁹ viga¹⁰ fyrir þeim sökum, þa skal biskup¹¹ til fara at¹² viga¹⁰ kirkiu þa¹³. Bondi er skyldr sa er þar byrr at hallda kirkiu dag þann¹⁴ at iafnleingd hverri¹⁵ um sinn a¹⁶ xij. manudum, ok hiu hans ok gestir þeir er þar ero of¹⁷ nottina adr, ok þeir menn er¹⁸ tiund sina leggja sva þangat at biskup vill at þar halldi kirkiu dag¹⁹. Þar skal hverr madr hallda kirkiu dag er²⁰ biskup vill hallda lata, ok hallda sva at helgi sem paska dag²¹. Enn iafnt ferr hann²² sem messo dagar adrir²³.

---

a Jfr. Sk., c. 4, S. 13¹⁷.

---

¹ I *D* er Overskriften: Her segir um *m* Kyrkiogiörd. ² Mangl. *C*. ³ Mangler *C*. ⁴ smid *B*, *A*; smyde *C*; smydit *D*. ⁵ Istedetfor sva at gerr (*giörd A*) har *C* so giörd. ⁶ nærstu *C*; næsto *D*. ⁷ Ordene ef ecki for fallar staae saaledes i alle Haandskrifterne. ⁸ fe til kirkiu *B*, *C*, *D*; til kyrkiu fie *A*. ⁹ vilie *A*, *C*, *D*. ¹⁰ viga *C*. ¹¹ Mangler *C*. ¹² Istedetfor at har *D* oc. ¹³ Dette Ord forbinder *D* med den følgende Sætning. ¹⁴ Istedetfor Ordene fra: þa. Bondier har *D* (urigt.) þá á bondi sá er þar byr ad halda kyrkio þadan. ¹⁵ Istedetfor iafnleingd hverri i *B*, *C*, *D* har *A* Jafndeige huoru (urigtigt). ¹⁶ hverium tilfeier *D*. ¹⁷ Saaledes *D*; um *B*, *A*, *C*. ¹⁸ menn er *A*; i *B* og *C* mangle disse Ord; istedetfor ok þeir menn er har *D* edr þeir menn oc er. ¹⁹ þar — kirkiu dag *B*, *A*; þeir halde kyrkiudag *C*, *D*. ²⁰ er *B*, *A*, *C*; sem *D*. ²¹ Ordene sem paska dag mangle i *A*. ²² Mangler *C*. ²³ ferr — adrir *B*; i de øvrige Haandskrifter

Þat er ok¹ ef menn fara stefnu farar² þangat i tun a þeim degi³ er menn hallda kirkiu dag, ok vilia stefna bonda edr⁴ hium hans edr gestum⁵ ok eigu⁶ þeir menn sakir vid hina er fyrir ero, þa er rett at þeir stefni i moti ef þeir vilia, sva sem rumheilagt se, hvargi er þeir gera eigi⁷ heiman för til þers. Þangat skal hverr madr leggja lögtiund sina halfa til þeirrar kirkiu sem biskup kvedr at, ok skal biskup skipta heradi til þers af hverium by⁸ til hveirrar kirkiu hverr skal giallda sina tiund hvergi er a landi byrr. Sa⁹ er tiund skal leysa af hendi, hann skal giallda þar i tuni fyrir kalldyrum a kirkiu bænum, hinn v^{ta}. dag viku er iij. vikur ero af sumri. hann skal giallda þat fe¹⁰ i vadmalum edr¹¹ varar felldum, i gulli edr brendu silfri. hann skal giallda halfan þann lut, ef hann vill, er hann gelldr þangat, i vaxi edr vidi edr tiöru. þat er fiordungr allrar tiundar. kost a hann at giallda allt i vadmalum ef hann vill þat helldr. Ef eigi¹² kemr fe þat fram sva¹³ sem mællt er, þa er þeim rett er kirkiu vardveitir at nefna vatta at, ok stefna um þar i tuni fyrir kalldyrum um tiundar halld, ok telia hinn¹⁴ sekan um vj. mörkum¹⁵, ok

a Stykket til heiman för til þers findes, foruden her, alene i St., c. 12, S. 16⁵ og Sk., l. c., S. 15⁸.

b Jfr. Sk., l. c., S. 14⁶.

er Læsemaaden forvirret: fyrir hann sem messo daga adra A; særan sem messodaga adra D; fyri sem messo daga adra C. (skrevet, som om Skrifttrækkene i det Haandskrift, der blev skrevet efter, skulde efterlignes). ¹ Mangler D. ² farar B; farir C, D; för A. ³ þeim degi B, A, D; þann dag C. ⁴ eda D; ed (feilskrevet) C. ⁵ bonda — gestum B, C, D; Hium edur Bonda, eda giestum hans A. ⁶ eigu B, D (eigo); eiga A C. ⁷ Ordet eigi er tilføiet af os. ⁸ by B, A, C; bæ D. ⁹ madr tilføier C. ¹⁰ allt tilføier D. ¹¹ Istedtfor edr B, C, D, har A og. ¹² ei A, D; ey C. ¹³ Mangler C. ¹⁴ hinn B, C, D; hann A. ¹⁵ merkr D.

gjallda tvennum giölldum þann lut tiundar er¹ ogöldinn er sva² sem buar virða. Hönum er rett at stefna sinni³ stefnu um hvarn⁴ fiordunginn, enda er rett at stefna einni stefnu⁵ um bada fiordungana, af því at einn er adili at badum, ok heimta sem adra⁶ tiund. Þar er madr leggr fe⁷ til kirkiu, hvart er⁸ þat er i löndum edr lausum aurum i⁹ bu fe edr tiundum af þeim bolstöðum er herada menn¹⁰ skulu þangat inna þa skal sa er kirkiu vardveitir lata¹¹ gera þann maldaga a skra allan¹² hvat hann hefir fear gefit þangat edr adrir herads menn. þeim maldaga er hönum rett at lysa at logbergi, edr i lögrettu¹³, edr a var þingi¹⁴ því er hann heyr¹⁵, hvat þar liggr fear¹⁶ til þeirrar kirkiu.

6. Her segir um kirkna fyrnd, ok ef þeirra godzi er rangliga logat¹⁷.

^bHann skal lata rada¹⁸ skra ok lysa þann¹⁹ maldaga

a Jfr. Sk., c. 5.

b Jfr. Sk., c. 5. S. 15²¹.

¹ er *A, C, D*; sem *B*. ² Mangler *D*. ³ einri (urigtigt) *C*.
⁴ Rettelse for hvern *B*; hvörn *A* (huörn), *C, D*. ⁵ Mangler *D*.
⁶ ádur (urigt.) *C*. ⁷ sitt tilfeier *D*. ⁸ er *B, D*; mangl. *A, C*. ⁹ Mangl. *C*.
¹⁰ Saaledes (ikke heradsmenn) i Haandskrifterne. ¹¹ Saaledes *A, C, D*; lat (feilskrevet) *B*. ¹² Ordene skra allan, som findes saaledes i *B, A*, mangle i *C*, hvor en aaben Plads er efterladt for disse Ord, som Skriveren vel ikke har kunnet læse; istedetfor det følgende Ord hvat har *C* hvört. I *D* ere oversprungne Ordene a skra allan hvat hann — herads menn. þeim maldaga (giöra þann maldaga. Erhonom rett at lysa at logbergi). ¹³ Ordene edr i lögrettu mangle *C*.
¹⁴ Istedetf. a var þingi har *D* Þaxar ær þyngi (urigt.). ¹⁵ Rettelse for heyr *D*; heyrir *B, A, C*. ¹⁶ fear *B, A* (fiár), *C* (fiár); fe *D*.
¹⁷ I *D* er Overskriften Um Kyrkio, hvorefter tilføies imellem Klammer pendent sequentia ab antecedentibus. ¹⁸ Istedetfor rada har *C* reida. ¹⁹ Saaledes *B*; þeim *A, C, D*.

heima at kirkiu um sinn a xij manudum hverium, þa er menn hafa þangat tida sokn flestir. Ef madr tekr þat fe er til kirkiu er lagit¹, ok gelldr a brott edr gefr edr selr öðrum mönnum, ok vardar² fiörbaugs gard þeim er selr³, ok sva⁴ þeim er kaupir visvitandi, ok a sa sök er kirkiu vardveitir, ef hann vill sott hafa. Enn ef sa madr⁵ logar fe fra kirkiu er hana⁶ vardveitir, edr sa er til hefir gefit, ok vardar⁷ þeim⁸ fiörbaugs gard sem öðrum mönnum, ok a⁹ sök vid bada þa hverr er vill. þat er stefnu sök, skal kvedia¹⁰ til ix. heimilis bua¹¹, a þingi¹² þers er sottr er. Nu ef quidr ber a¹³, þa a at dæma hann fiörbaugs mann, enn gripinn aptr til kirkiu, ef ólógat er. enn ef logat er grip þa skal iammarga¹⁴ aura aptr leggja til kirkiu sem buar virða at þat var verdt¹⁵ er a brott¹⁶ var tekit. Þeim¹⁷ þeirra skal stefna til giallda um kirkiu fe er selldi edr keypte, er manni þykir fevænligra¹⁸, enn fiörbaugs gard vardar¹⁹ hvarum²⁰ tveggja. aBondi sa er a kirkiu bæ²¹ byrr, a at bera elld til kirkiu edr ringia klockum, edr sa madr er hann kreft²². Presti er ok rett þetta at gera,

---

a Jfr. Sk., c. 6.

---

¹ lagit *B, D*; lagt *C*; logat (urigtigt) *A*. ² Istedetfor vardar har *D* ver þat. ³ Istedetfor selr har *A* stelur (urigtigt). ⁴ Mangler *D*. ⁵ sa madr *B, D*; madr saa *A*; madr (med Udeladelse af sa) *C*. ⁶ Istedetfor hana har *D* hann (urigtigt). ⁷ ver *D*; verdur *C*. ⁸ þeim *B, C*; þat *A, D*. ⁹ sa tilfoier *D* (urigtigt). ¹⁰ kueda (urigtigt) *A*. ¹¹ ix. heimilis bua *B, A, C*; heimilis bua ix *D*. ¹² þing (feilskrevet) *A*. ¹³ Ordene ef quidr ber a ere en Rettelse for ef quidr ber *D*; ef quid bera *B, A* (bera); kvid bera *C*. ¹⁴ jafnmarga *A, C, D*. ¹⁵ Istedetfor var verdt har *D* verdt verdr. ¹⁶ a brott *B, D*; a burt *A, C*. ¹⁷ Istedetfor þeim har *D* Til (urigtigt). ¹⁸ fevænligra *A* (fiewænlegra); fevænligri *B*; fevænlegt *D*; er madur þikir fevænligur (urigtigt) *C*. ¹⁹ verdur *C*; ver *D*. ²⁰ hvarum *B, C, D* (hverium); huöru *A*. ²¹ Istedetfor a kirkiu bæ har *D* at kyrkio. ²² til tilfoier *D*.

ok þeim er¹ hann krefr til. Ef kirkiu verdr grand at elldi af med för þeirra manna er nu ero² taldir, edr lestiz klocka, ok hallda þeir eigi³ abyrgd, ef þeir fa þann kvid at þeir færi⁴ sva med, sem þeir ætti⁵ sialfir ok villdi⁶ vel med fara. Ef madr hleypr til obodit⁷, at bera⁸ elld til kirkiu edr⁹ ringia edr⁹ kveikia kerti, þa abyrgiz hann. *a* Sa er a kirkiu bæ byrr, er skylldr at fæda prest ij. misseri ef hann a þar lögheimili, ok syngr hann þar hvern dag löghelgann naud synia laust. Ef prestr syngr þar sialldnar, ok er bondi sa er¹⁰ þar byrr skylldr at ala hann¹¹ at dagverdi ok nattverdi þa er hann syngr þar messo um daginn, ok hross edr mann ef hönum fylgir¹². Ef fleiri bua a einum kirkiu bæ enn einn, þa skal at þeim lut¹³ hverr þeirra¹⁴ ala prest, sem þeir hafa af landi, hvart er¹⁵ þeir eru landeigendr¹⁶ edr eigi¹⁷. utlagr¹⁸ er sa er syniar. Ef leiglendingr byrr a kirkiu bæ, ok renar kirkia sva at¹⁹ eigi²⁰ ma tidir i gera i hveriu vedri, þa skal hann gera ord landeiganda at koma til at bæta at²¹ kirkiu. Landeigandi a sva til at fara²² at at²³ se gert a halfum manadi²⁴ hinum

---

a Jfr. Sk.. c. 7.

---

¹ Mangler *A*. ² ero *B, A, C*; voro *D*. ³ ei *A, D*; ey *C*
⁴ fari *D*. ⁵ ætto *D*. ⁶ vildo *D*. ⁷ obodit *B, D*; óbeded *C*;
obedenn *A*. ⁸ bera *B, C, D*; færa *A*. ⁹ eda *A*; efter ringia
er maaskee glemt klukku eller klukkum. ¹⁰ Mangl. *A*. ¹¹ Istedetf.
hann har *C* þá (urigt.). ¹² honum fylgir *B, C, D*; filger honum
A. ¹³ lut *D, A* (hlut); istedetfor dette Ord have *B* og *C* sitt (urigt.).
¹⁴ Mangl. *A*. ¹⁵ Mangl. *C*. ¹⁶ þeir — landeigendr *B, A*; þeir
eru landeigande *C*; prestr er landeigandi (urigt.) *D*. ¹⁷ ei *A*,
C, D. ¹⁸ Saaledes *D*; utlægr *B, A*; abbrev. utl. *C*. ¹⁹ Mangl. *C*.
²⁰ ei *A, D*; ey *C*. ²¹ at *B, A, D*; mangl. *C*. ²² fara *D*; fá *B, A*,
C. ²³ Mangl. *C, D*. ²⁴ manude *A, C*.

næsta¹ þadan fra er hönum voru ord giörr² sva at veita megi tidir i. ella sekr iij. mörkum. Ef leiglendingr nair eigi³ fundi⁴ landeiganda, ok er hann farinn af landi edr or fiordungi⁵, þa er hann skyldr at gera at kirkiu, enn heimta kostnad fyrir at⁶ landeiganda. Enn ef kvidr berr þat at þo mundi veita mega at⁷ tidir⁸ i kirkiu þa er eigi⁹ landeigandi skyldr at giallda þar fe fyrir. Guds þauck hefir hinn¹⁰ fyrir verk sitt. Ef yngri menn eigo¹¹ kirkiu bæ¹² enn xvj.¹³ vetra gamlir karlar, edr konur¹⁴ yngri enn xx.¹⁵ þa a sa madr at hallda kirkiu upp¹⁶ at öllu er logradandi er fiar¹⁷ hinna ungu manna. Hann skal taka jafn marga aura af fe. hinna ungu manna¹⁸ sem buar virða at hann hefir¹⁹ lagt til kirkiu þurftar. ^aÞar skal kirkia hver standa sem hun er vigd²⁰, ok sva fe þat allt er²¹ þangat²² er til lagit²³ edr²⁴ keypt edr gefit. Enn ef nockur madr logar þvi a brott²⁵, ok vardar²⁶ þat förbaugs gard, enda skal aptr dæma fét²⁷ allt til kirkiu. Nu

---

a Stykket til ef hann gerir eigi sva findes, foruden her, alene i St., c. 14, S. 19¹².

---

¹ halfum—næsta *B, A, C*; enom næsta hálfom mánadi *D*.
² Istedetfor giörr har *A* giord. ³ ei *A, D*; ey *C*. ⁴ Mangler *D*.
⁵ af landi—fiordungi *B, C, D*; wr lande edur fiórdunge *A*.
⁶ Saaledes *B*; af *A, C, D*. ⁷ at *C*; mangler i *B, A, D*. ⁸ Istedetfor veita—tidir har *A* tyder weita meiga. ⁹ Saaledes *B, D* (ei); mangler *A, C*; sandsynligvis har der i det oprindelige Haandskrift staaet erat. ¹⁰ hefir hinn *A* (hefur); hefr hann *D*; hefir hönum *B*; hæfer hönum *C*. ¹¹ eiga *C*. ¹² Herefter er i alle fire Haandskr. skrevet saman, hvilket vi have udeladt som urigtigt. ¹³ xvj. *B, A, D*; xvij *C*. ¹⁴ qvinnur *D*. ¹⁵ vetra tilfoier *C*. ¹⁶ upp *C, D*; uppi *B, A*. ¹⁷ fiar *A, C, D*; fari (urigtigt) *B*. ¹⁸ Ordene fra Hann skal taka, der mangle i alle fire Haandskrifter, ere tilfoiede efter St. ¹⁹ hefir *B, A, C*; hafi *D*. ²⁰ hun er vigd *B, A, D*; vigd er *C*. ²¹ Mangler *C*. ²² Istedetfor þangat har *D* þegar (urigtigt). ²³ til lagit *D*; til lagt *C*; tillagt *B*; lagt til *A*. ²⁴ Tilfoiet afos. ²⁵ a brott *B, D*; burt *A, C*. ²⁶ ver *D*; verdur *C*. ²⁷ fét *B, C*; fe *A, D*.

a annar madr land, enn¹ annar² kirkiu ok logar sa fé fra kirkiu er land a, þa a sa³ sök vid hann er kirkiu a. Enn ef sa logar fra er kirkiu a þa a landeigandi sok vid hann⁴ enn sa er vill ef þeir vilja eigi⁵ sekiaz⁶. Nu a madr fleiri kirkiur⁷ enn eina, þa skal hann skipta buningi ok fe⁸ med þeim sva sem hann vill ef biskup lofar, enda⁹ a madr at kaupa tidir af kirkiu fe, ef hann hefir eigi¹⁰ annat til, enda lofi biskup. Sa madr er kirkiu a skal fa til vax lios, ok eigi¹¹ færri messor en x. a milli¹² alþinga ij^{1a}. hann skal beida þann¹³ prest er þar er næst at hann syngi laugtidir, ok er hann utlagr¹⁴ ij. mörkum¹⁵ ef hann gerir eigi sva¹⁶. ^aTiu messor skulu vera at halfum eyri rumhelgra¹⁷ daga. ^bSa madr er¹⁸ kirkiu a skal gera¹⁹ at kirkiu, sva at i öllum vedrum se tidir igerandi, ok a hann at grafa torf til i landi hins²⁰, þar er²¹ hvarki se akr ne eing. Bondi er skyldr at ala prest, ok mann med hönum edr²² hest. Sa madr a at fa ij. messor milli²³ alþinga ij. ella er hann utlagr²⁴ ij. mörkum²⁵. Nu hrörnar kirkia sva at²⁶

a Findes ikke i andre Haandskrifter.

b Stykket til er tidir kaupir a findes, foruden her, alene i St., l. c., S. 19²⁶.

¹ Istedetfor enn har C og. ² madr tilføier A. ³ sa A, C, D; mangl. B. ⁴ Ordene fra er kirkiu a. Enn ef sa, der mangle i alle Haandskrifterne, ere tilføiede efter St. ⁵ ei A, D; ey C. ⁶ Saaledes (sekiaz B; sekiast A, C; sækiaz D). ⁷ kirkiu (feilskr.) C. ⁸ buningi ok fe B, D; fie og buninge A, C. ⁹ Istedetfor enda har D Enn þá (urigt.). ¹⁰ ecki A; ey C; ei D. ¹¹ ei A, D; ey C. ¹² a milli B, C; mille A, D. ¹³ þann A, D. mangl. B, C. ¹⁴ Saaledes D; utlagr B, A; utl. C. ¹⁵ merkr D. ¹⁶ eigi sva B, A (ei so), D (ei sva); so ecke C. ¹⁷ rumhelgra C; rumhelga B, A, D. ¹⁸ Mangl. D. ¹⁹ gera A, C, D; ger (feilskr.) B. ²⁰ hins B, C, D; hans A. ²¹ Mangl. C. ²² eda A. ²³ milli B, A, C; millom D. ²⁴ Saaledes D; utlagr B, A; sekur C. ²⁵ merkr D. ²⁶ Mangl. A.

osyngiandi er i, þa skal sa madr er byrr a landi, gera þeim ord er kirkiu a sva snemma sumars at at¹ verdi gert. Nu vill sa eigi² at gera, ok skal hinn þa³ er land a heimta til bua v. hvart þeim þiki⁴ tidir gerandi i sogurri⁵ kirkiu. Nu þikir þeim eigi⁶ tidir igerandi i öllum vedrum. þa eignaz⁷ sa kirkiu er land a ef hann gerir at. Nu gerir hann at kirkiu ok hefir hann⁸ eigi⁶ adr⁹ synt buum¹⁰, þa eignaz¹¹ hann þo ef hann hefir gert þeim ord adr er kirkiu¹² a, ef þat berr kvidr, at eigi⁶ væri syngianda¹³ i öllum vedrum adr i kirkiu¹⁴. Nu brotnar kirkia ofan, þa skal sa er land a gera þeim ord er kirkiu a. Nu vill sa eigi¹⁵ upp gera, þa skal sa er land a¹⁶ hafa gert a þeim xij. manudum¹⁷ hinum næstum¹⁸ kirkiu, ok eignaz¹⁹ hann þa kirkiu, edr fært²⁰ bein brott²¹ at lofi biskups. Sva ok ef madr gerir ei²² kaupa tidir a²³ kirkiu sa er a²⁴, þa er hann²⁵ utlagr²⁶ iij. morkum²⁷, enn sa eignaz²⁸ kirkiu er tidir kaupir a.

---

¹ Istedetfor at har *D* þad. ² *ecki A*; *ey C*; *ei D*. ³ Istedetfor þa har *D* sá. ⁴ Rettelse for þikir *A, D*; vyrdest *C*; i *B* mangler Ordet. ⁵ Saaledes *B*; suo gurre *A*; sagdri *C*; mangl. *D*. ⁶ *ecki A*; *ey C*; *ei D*. ⁷ eignest *A*. ⁸ Mangl. *D*. ⁹ ad (feilskr.) *A*. ¹⁰ Istedetfor buum har *D* Biskupi (urigt.). ¹¹ eignest *A*. ¹² Mangl. *D*. ¹³ Saaledes *B*; syngiande *A, C, D*. ¹⁴ adr — kirkiu *B, C, D*; j kyrkiu adur *A*. ¹⁵ *ei C, D*. ¹⁶ Ordene gera þeim ord er kirkiu a. Nu vill sa eigi upp gera, þa skal sa er land a staae saaledes i *B, C, D*; de mangle i *A*; disse Ord findes ikke i St., hvor de maae antages ved Uagtsomhed at være udeladte, og som saaledes kan berigtiges efter disse Haandskrifter. ¹⁷ Skrevet manadom *D*. ¹⁸ næstu *A, C, D*. ¹⁹ eignest *A*. ²⁰ fært *C* (færdt); færi *B, A, D*. ²¹ brott *B, D*; burt *A*; i burtu *C*. ²² gerir ei *B, A* (*ecki*); giörer ey ad *C*; villei *D*. ²³ Saaledes *B, A*; ad *C, D*. ²⁴ Istedetfor sa er a har *D* edr á. ²⁵ hann *C, D*; mangl. *B, A*. ²⁶ Saaledes *D*; utlægr *B, A, C*. ²⁷ merkr *D*. ²⁸ eignest *A*.

“Enn f madr er sva ungr at hann a ei¹ fiarhalld sitt, edr² er hann af landi farinn, ok gera þeir kirkiu er fe hans³ vardveita, þa eigu⁴ þeir kost at taka af hans fe, sva mikinn⁵ sem þa kostadi, edr þeir eigniz⁶ kirkiu. Þat er manni ok⁷ rett at læra prestling til kirkiu sinnar ok skal hann gera maldaga vid sveininn sialfann ef hann er xvj.⁸ vetra. Enn ef hann er yngri, þa skal hann gera vid lögrádanda hans. Sa maldagi a at halldaz allr er þeir gera. Nu gera þeir ei⁹ annan maldaga enn madr tekr prestling til kirkiu at lögmali. hann skal fa hönum kennzlu ok sva lata rada hönum at sveininum se ovegslaust ok frændum hans, ok sva vid gera sem hanz barn væri. Nu vill sveinn¹⁰ eigi¹¹ nema ok¹² leidiz bok, þa skal hann færa¹³ til annarra verka, ok rada hönum sva at hvarki verdi¹⁴ at örkuml¹⁵ ne lyti, ok hallda til sem rikst¹⁶ at öllu annars. Nu vill hann aptr hverfa til nams sins¹⁷, ok skal hönum þa¹⁸ þar til hallda. þa er hann hefir vigslu tekit ok hann er¹⁹ prestr, ok er sa madr er hönum feck kennzlu skyldr at fa hönum messu fót ok bækr þær er²⁰ biskupi syniz at hann megi veita

a Denne Bestemmelse har, som den her foreligger, intet Tilsvarende i andre Haandskrifter. Det er imidlertid sandsynligt, at den er forvansket og at den svarer til St., l. c., S. 20¹⁸, der iøvrigt ikke findes i andre Haandskrifter.

b Jfr. Sk., c. 8.

¹ ey C. ² eda A (ligel. Lin. 4). ³ Istedetf. hans har C hafa ad. ⁴ eigu B, D; eiga A, C. ⁵ Saal. B; miked A, C, D. ⁶ Saal. B, A, C; eignaz D; Sætningen er muligens forvansket ved Udeladelsen af nogle Ord. ⁷ manni ok B, A, D; og manne C. ⁸ Saaledes B, A, D; xviii C. ⁹ ecki A; ey C; ei D. ¹⁰ sveinn C, D; sveinninn B, A. ¹¹ ei A, D; ey C. ¹² Mangler i A. ¹³ færa B, D; fara C; giöra (urigtigt) A. ¹⁴ Istedetfor verdi har A reyde (urigtigt). ¹⁵ Saaledes B; örkumsl A, C, D. ¹⁶ rikst B, A, C; ryk sie (synes forvirret) D. ¹⁷ nams sins B, A, C; nams hins D. ¹⁸ þa A, D; mangler B, C. ¹⁹ hann er B, C, D; er hann A. ²⁰ I A synes istedetfor dette Ord at staa ad.

xij. manada tídir með. Prestur skal¹ fara til kirkju þeirrar, er hann var lærdr til, ok syngja þar hvern dag löghelgan messo at meinlausu². ottösöng ok messu ok aptan söng, ok um langa föstu³, ok iola föstu, ok imbru⁴ daga alla. hann skal⁵ lýsa maldaga at lögbergi þeim er vid prest er gerr, edr i lögrettu. hönum er rett at veria lyrite inni hafnir⁶ hans ef hann vill at lögbergi. Ef⁷ prestur flyrr kirkju þa sem⁸ hann er lærdr til, sva at hann veitir eigi⁹ tídir at sem mælt er, þa vardar þeim¹⁰ manni¹¹ skoggang er vid hönum tekr edr tídir þyggr at¹² hönum edr sam vistum er vid hann. iafnt vardar¹³ samvista vid hann sem vid skogar mann, er lyritti var varid¹⁴ inni höfn hans, ok er þat¹⁵ fimtar doms sauk, ok skal sauk þa lýsa at lögbergi, ok heimta hann¹⁶ sem annan mans¹⁷ mann. Sva skal prestur leysaz fra kirkju, at læra annan i stad sinn¹⁸, þann¹⁹ er biskupi þycki²⁰ þeim²¹ slíkt fulltingi²². Ef prestur verdr siukr þa skal sa er kirkju heldr rada hve²³ leingi hann vill vardveita hann. Sa madr skal færa prest a hendr frændum. Ef hönum batnar þa er hann lauss fra kirkju. Enn ef hann

---

¹ skala (feilskr.) *C*. ² og tilfoie *A*, *D*. ³ Istedetfor langa föstu har *D* vij. vikna fösto. ⁴ Saaledes *A*; ymbu *C*, *D*; ymbra *B*; det følgende Ord alla mangler *C*. ⁵ hann skal *B*, *C*, *D*; skal hann *A*. ⁶ inni höfn *D*. ⁷ Istedetfor Ef har *D*. Enn ef. ⁸ Mangl. *D*. ⁹ ei *A*, *C*, *D*. ¹⁰ þat *A*. ¹¹ Istedetfor manni har *C* Madur (forvirret). ¹² at *B*; af *A*, *C*, *D*. ¹³ I *C* skrevet var þar. ¹⁴ varid *B*, *A*, *C*; varinn *D*. ¹⁵ þat er en Rettelse for þa i Haandskrifterne; efter dette Ord tilfoier *A* (feilagtigen) wt a (og er þá wt a fimtardóms sok). ¹⁶ Tilfoiet af os. ¹⁷ mans *B*, *C*, *D*; manns *A*. ¹⁸ stad sinn *B*, *D*; sinn stad *A*, *C*. ¹⁹ þann *B*, *D*; þeir (saaledes synes der at staae) *A*; þeirre *C*; muligt er det, at der i det tidligere Haandskrift har staaet þeirra. ²⁰ þycki *B*, *D*; þiker *A*; mangl. *C*. ²¹ Mangl. *D*. ²² fullting i *D*; fulltingi i *B*, *C*; fulltyng (med Udeladelse af i) *A*. ²³ Istedetfor hve har *A* hvad.

andaz fra þeim stad er hann er¹ til vigdr. ok atti hann fe eptir. þa skal kirkia taka af fe hans, ok sa mádr er hand vardveitir. ccc. vj. alna aura. Enn ef hann atti meira fe þa taki þat frændr prestzins².

7. Her³ segir um þyrmsl⁴ a kirkium⁵ ok Bænhusum.

Þat er mællt i lögum at menn skulu eigi⁶ bera vopn i kirkiu⁷, ok eigi⁸ setia vid kirkiu vegg, ok eigi⁹ leggja a kirkiu edr a kirkiu palla, ok eigi⁹ festa a þat neitt¹⁰ er kirkiu er afást. Slik þyrmsla¹¹ er öll a¹² bæna husum¹³ þeim er biskup lofar tidir at. Enn ef af er brugdit, þa vardar¹⁴ þat fiörbaugs gard. biskup a sök ef hann vill sækia lata, enn ella prestr sa er kirkiu vardveitir, edr bæna hus¹⁵, bondi at þridia kosti sa¹⁶ er a þeim bæ byrr er kirkia stendr a. Enn sa a sök þessa¹⁷ er vill, ef eingi¹⁸ vill þeirra er nu voro taldir. Rett er at stefna sauþ þeirri at heimili þers er sottr er edr¹⁹ sva at hann heyri sialfr. Rett er ok²⁰ at stefna hinn²¹ v. dag viku er iijj. vikur ero af sumri at kirkiu edr²² bæna husi²³

---

a Jfr. Sk., c. 27.

---

¹ er *B, A, C*; var *D*. ² prests *D*. ³ I *D* er Overskriften Um Vapna Burdi Kyrkio. ⁴ Saaledes *A*; þyrmslu *B, C*. ⁵ kirkium *A*; kirkiu *B, C*. ⁶ ei *A, C, D*. ⁷ kyrkiur *A*. ⁸ ok eigi *B, C* (og ey), *D* (oc ei); edur *A*. ⁹ ei *A, C, D*. ¹⁰ a þat neitt *B, A*; vid þad neitt *C*; á því meino *D*. ¹¹ Saaledes i alle Haandskrifterne. ¹² öll a *B, C*; öll (a udeglemt) *D*; a öllum *A*. ¹³ bæna husum *B, C*; bænhusum *A*; bænda hwsom (urigt.) *D*. ¹⁴ ver *D*; verdur *C*; det følgende Ord þat mangler *A*. ¹⁵ bænhus *D*; bænhus *B, C, A* (hvor der staaer bænhusbondi, som om disse Ord herte sammen). ¹⁶ sa *A*; mangl. *B, C, D*. ¹⁷ Istedetfor þessa har *D* þeirra (urigt.) ¹⁸ einginn *A, C*. ¹⁹ Tilføiet af os. ²⁰ Mangl. *D*. ²¹ Mangl. *A*. ²² eda *A*. ²³ bæna husi *D*; bæn husi *B, A, C*.

þvi¹ er misþyrmt er. madr skal sækia sok þa vid vattord, ef hann hefir vatta at nefnda² þa er vapn var til kirkiu borit. ella skal hann kvedia³ tylftar kvidar⁴ goda þann er sa er i þingi med⁵ er sottr er. Enn ef hann veit eigi⁶ hverr sa er, þa skal kvedia⁷ tylftar kvidar⁸ goda þann er hann er i þingi med⁹ sialfr. Ef godinn¹⁰ er sottr þeirri sök¹¹. þa skal sa er sækir kvedia¹² samþingis goda hans xij. kvidar¹³. Enn madr verst¹⁴ sauk þeirri ef hann getr þann kvid at hann bæri þers erendiz vapn til kirkiu at smida at henni nockut þers¹⁵ er hun þurpti¹⁶. Þat er ok til varnar mællt¹⁷ ef madr bydr giörd *Biskups*¹⁸ a þessu mali ok þau handsöl med¹⁹ er hönum þyki god, þa skal þvi²⁰ eigi²¹ nita²². þau eru vopn²³ til þers talinn. öx²⁴, sverd, spiot, svidur, bryn tröll²⁵. Rett er at hafa knif i kirkiu²⁶, ef blad er eigi²⁷ leingra enn spannar. Varnir ok gagn sakir skulu eigi²⁸ metaz um mal þau er rett verdr höfdut sökinn.

---

¹ þvi *A, C, D*; þat (urigt.) *B*. ² at nefnda *B, C, D*; nefnda at *A*. ³ kueda *A*. ⁴ tylftar kvidar *A*; tylftar kvid *B, C*; istedetfor disse Ord har *D* til (kvedia til goda). ⁵ med *A, C, D*; istedetfor dette Ord har *B* manns (urigt.). ⁶ ei *A, C, D*. ⁷ kueda *A*. ⁸ Istedetfor tylftar kvidar har *D* til (kvedia til goda). ⁹ med *A, C, D*; mannz (urigt.) *B*. ¹⁰ I *D* skrevet *gopin*; efter dette tilføier *B* urigtig: eigi. ¹¹ Istedetfor þeirri sök har *C* sialfur. ¹² kvedia *C, D*; k. (abbrevieret) *A*; kirkiu (urigt.) *B*; i det tidligere Haandskrift har vel alene staaet k, som er blevet opløst saaledes; overhovedet synes der i hint Haandskrift, hvad dette Capitel angaaer, at have været anvendt flere Forkortelser end sædvanligt. ¹³ Saaledes *A, C*; kvid *B*; istedetfor xij kvidar har *D*: til q.; maaskee har der i det tidligere Haandskrift alene staaet t. k. ¹⁴ Istedetfor madr verst har *C* ef madr varast (urigt.) ¹⁵ Istedetfor þers have *C* og *D* þad. ¹⁶ þurpti *B, A, D*; þirfte *C*. ¹⁷ Mangl. *C*. ¹⁸ Skrevet *B* i *B* og *A*; *Biskupi D*; mangl. *C*. ¹⁹ med *A, C, D*; mannz (urigt.) *B*. ²⁰ þvi *A, C, D*; þat *B*. ²¹ ei *A, C, D*. ²² neita *C, D*. ²³ eru vopn *B, A, C*; vopn eru *D*. ²⁴ öxi *C*. ²⁵ bryntöll (feilskr.) *A*. ²⁶ i kirkiu *B, C, D*; til kyrkiu *A*. ²⁷ ei *C, D*. ²⁸ ei *A, C, D*.

8. Her segir um skyldur¹ biskups i visitatione².

Biskupa skulum vær æiga ij. her a landi.³ skal annar vera at stoli þeim er i skalholhti heitir, enn annar skal vera at holum i hialltadal, ok skal sa hafa yfir för um⁴ nordlendinga fiordung um sinn a xij. manudum⁵ hverium. Enn sa biskup er⁶ i skalholhti skal vera⁷, skal⁸ hafa yfer för um iij. fiordunga, fara sitt sumar um hvern fiordung, aust firdinga fiordung⁹, rangæinginga¹⁰ fiordung, ok vest firdinga fiordung. Biskup er til þess skyldr þa er hann fer um fiordung, at koma i hvern löghrepp, sva at menn nai fundi hans ok¹¹ vigia kirkiur¹² ok¹³ sönghus ok bæna hus¹⁴, ok¹⁵ biskupa börn ok veita mönnum skripta göngu¹⁶. þar er biskup vigir kirkiu a hann at taka xij. aura. enn þat fe gefr biskup til kirkiu þeirrar¹⁷ er hann¹⁸ hefir vigt¹⁹. þar er hann vigir söng hus edr bæna hus²⁰, þat²¹ skal hvart²² kaupa vj. aurum²³. *b*Ef

a Jfr. Sk., c. 9. .

b Findes, foruden her, kun i St., c. 15, S. 22²⁰ og Sk., l. c., S. 20²⁰.

¹ skyldur *A, C*; skyldr *B*. ² I *D* er Overskriften: Umm Biskupa oc þeirra Verk. ³ Biskupa — landi *B, A, C* (hvor dog vær er udeglemt); Biskupar skulo vera tveir á landi her *D*. ⁴ Mangl. *C*. ⁵ I *D* skrevet manødom. ⁶ er *B, A, D*; sem *C*. ⁷ skal vera *B, A, D*; er *C*. ⁸ vera skilldur ad tilfoier *C*. ⁹ Istedetfor austfirdinga fiordung har *A* fiordung austfirdinga (Afskriverfeil). ¹⁰ Saaledes *B*; Rangeyinga *C, D*; Rængværinga *A*. ¹¹ Rettelse for at i Hdskrr. ¹² vigia kirkiur *B, A*; vigia (viga) kyrkiu *C, D*. ¹³ Mangl. *A*. ¹⁴ bæna hus *D*; bæn hus *B, A, C*. ¹⁵ Tilfeiet af os. ¹⁶ skripta göngu *B, A*; skriptar gavngo *D*; skriffa ganga *C*. ¹⁷ kirkiu þeirrar *B, D*; þeirrar kirkiu *C*; kyrkiu þá (urigt.) *A*. ¹⁸ hann *A, C, D*; mangl. *B*. ¹⁹ Istedetfor vigt har *A* vyrt (urigt.). ²⁰ bæna hus *D*; bæn hus *B, A, C*. ²¹ Istedetfor þat har *C* þá. ²² Rettelse for hvert *B*; huört *A, C*; hvör *D*. ²³ aura *C*.

biskup varnar mönnum þers er hann er skylldr til at lögum þa megu¹ þeir hallda fyrir hönum² tiundum i moti³.
 "Bondi sa er vist veitir biskupi er skylldr at fa hönum reid skiota þann dag er hann ferr a brott⁴ þadan. hus karlar hans ok buar ok þeirra gridmenn ero skylldir at lia hrossa⁵ biskupi þeir er hann bidr til. Sekr er sa iij. mörkum er syniar ef hann a hross til⁶. Biskup skal segia til þess i⁷ heradi hveriu at kirkiu sokn, hverium i hönd⁸ inna skal fe þat, er menn skulu giallda biskupi. hverr madr er skylldr at lata koma sina tiund⁹ til þers bonda sem¹⁰ biskup kvedr a, þa¹¹ verdr gialld dagi a¹² fe þi¹³ hinn fimta dag viku er iij. vikur ero af sumri. Enn ef eigi kemr fe þat¹⁴ fram þar¹⁵ sem mællt er, ok er þeim rett er¹⁶ biskup hefir um bodit at nefna vatta at¹⁷ at eigi¹⁸ ferr gialldit¹⁹ fram. hönum er rett at stefna þar²⁰ um ok heimta sem adra tiund. enda er rett at hann lysi til fiarins a þingi sem biskup vill, ok ero hin sömu vidlög²¹. þar er madr skal giallda tiund biskupi, þa skal²² giallda i gulli edr²³ brendu silfri i vadmalum edr varar felldum. þar er madr tekr vid fe biskups²⁴ at hans radi, ok hverfi fe²⁵ þat edr glatiz²⁶ annan veg²⁷, þa abyrgiz

---

a Jfr. Sk., 1 c., S. 20²¹.

¹ meiga C. ² Istedetfor hönum har C þeim. ³ i moti B, C; a moti A, D. ⁴ a brott B, D; á burt A; i bort C. ⁵ hross A. ⁶ Sekr er — hross til A, D; i B og C mangle disse Ord. ⁷ þess i A, C D; i B mangle disse Ord. ⁸ Istedetfor i hönd har D á hendr. ⁹ sina tiund B, C, D; tyund syna A. ¹⁰ sem B, C; er A, D. ¹¹ Saaledes i Haandskrifterne (ikke þar). ¹² af C. ¹³ Istedetfor þi (þvi) B, A, D har C þann. ¹⁴ eigi — þat B, C (ei), D (ei); fie það kemur ecki A. ¹⁵ Mangl. C. ¹⁶ er B, A; sem C, D. ¹⁷ Ret-telse for vid i Haandskrifterne. ¹⁸ ey C; ei D. ¹⁹ gialld D. ²⁰ Mangl. C. ²¹ Saaledes (ikke vidrlög) B, A, D; lög vid C. ²² það tilføier C. ²³ edr C, D; istedetfor dette Ord have B og A ok. ²⁴ Tilføiet af os. ²⁵ Mangl. D. ²⁶ glatast D. ²⁷ Istedetfor annan veg har A ödru wys.

sa eigi¹ er vid tok, ef hann getr þann kvid at hann færi sva med sem hann ætti sialfr². Ef fe verdr þiof stolit þat er biskup a, þa er sa adili þeirrar sakar er féet³ vardveitti, enda er rett at sa sæki er⁴ biskup vill. Rett er manni at heimta fe biskups þat⁵ er⁶ hann bydr um, þo hann seli⁷ eigi⁸ sök i hönd⁹ manni. Eigi¹⁰ þarf vattord¹¹ til þers nema madr vili¹². hvergi a fe at taka fra kirkiu þo tidir se fra i brott¹³ tekna, nema þar er biskup lofar ok landeigandi, ok sa er til gaf edr erfingi hans. þar a brott¹⁴ at taka er þeir verda asattir¹⁵, enn hvergi annars stadar.

9. Her segir um sidu presta ok ef utlenskir kennimenn koma til¹⁶

Prestar eigu¹⁷ at taka sier lögheimili at fardögum, enda er rett at þeir taki sidarr, allt til lögleidar þeirrar er verdr drottins dag þann er þvatt dag¹⁸ hinn næsta adr lifa viij. vikur sumars. Prestr sa er þing hefir a at segia¹⁹ til lögheimilis sins a leid. enn ef hann segir eigi²⁰, þa er hann²¹ skyldr²² at segia til heimilis buum sinum v. Enn ef hann

a Jfr. Sk., c. 10.

¹ ei A, D; ey C. ² ætti sialfr B, A, D; sialfur ætte C. ³ fe C. ⁴ er B, A, C; sem D. ⁵ Saalesdes i Haandskrifterne; maaskee feilagtigt for þar. ⁶ Mangl. D. ⁷ selie A, C, D. ⁸ ecki A; ei C, D. ⁹ Istedetfor i hönd har C i hendur. ¹⁰ ei A, C, D. ¹¹ I C skrevet votta ord. ¹² vilie A, C, D. ¹³ Ordene fra i brott findes saalesdes i B, A (fra j burt), D (frá i burt); i C staaer alene fra. ¹⁴ burt D. ¹⁵ um tilfoeier C. ¹⁶ Ordet til mangl. C; i D er Overskriften Umm Sido Prests, oc ef útlenskir Kennimenn koma til. ¹⁷ eiga C. ¹⁸ Ordene þann er þvatt dag, som mangle i Haandskrifterne, ere tilfoeiede af os. ¹⁹ segia B, A, D; leggja C. ²⁰ ecki A; ey C; ei D. ²¹ hann A, D; mangl. B. ²² skilldugur A.

segir hvarki¹ til edr tekr ser eigi² lögheimili at viij. vikum sumars, ok verdr hann³ utlagr⁴ of⁵ þat iij. mörkum⁶, enda er rett at stefna hönum at þess bonda⁷ er hinn vill er sækir þeirra⁸ er hann hefir kirkiu haft um⁹ þau misseri i þingum¹⁰. sa a sök er vill. Prestar eiga¹¹ at selia tidir sinar ok meta ei dyrra enn xij. mörkum¹² millum¹³ alþinga¹⁴ ija. Sex merkr skal hann taka vj. alna aura, enn adrar vj. slikar sem þar ganga at skullda moti þi sem þar eigu¹⁵ herads menn er prestr hefir¹⁶ fengit ser vistar med bonda. Þat fe er presti skal giallda, skal vera i vöru edr i bu fé¹⁷, edr i lögaurum öllum. Ef prestr metr dyrra tidir sinar enn at lögum edr selr¹⁸ þa verdr hann sekr um þat iij. mörkum enda er hinn eigi¹⁹ skylldr at giallda hönum meira²⁰ enn lög kaup þo hann²¹ hafi dyrra keypt. þar er land er sva illt yfir farar²² edr²³ til farar, þa ma²⁴ biskup auka fetöku prestz sem hann vill, ok a þat at hallda þott þat se meira enn lögkaup. Prestr a eigi²⁵ at syngia fleiri messor um dag enn ij. Prestr a onga at syngia natt messu nema iola nott hina fyrstu, utlagr²⁶ er

¹ Ordene fra þa er hann skylldr mangle i C. ² eigi B, A; mangle C, D. ³ Mangl. C. ⁴ Saaledes D; utlægr B, A, C. ⁵ Saaledes D; um B, A, C. ⁶ merkr D. ⁷ bode A (urigt.). ⁸ þeirra B, A; þeirrar (urigt.) C; þeim (urigt.) D. ⁹ um A, C; mangl. B, D. ¹⁰ þinginu (urigt.) C. ¹¹ eigo D. ¹² Saaledes B; mk (abbrv.) A; merkr D; mánudum (urigt.) C; med Hensyn til Anvendelsen af Hf. jfr. ovenf. S. 165²⁰. ¹³ mille C. ¹⁴ alþingia C. ¹⁵ eiga C. ¹⁶ Istedetfor prestr hefir har A prestar hafa (urigt.). ¹⁷ vöru edr i bu fé B; voru eda bufie A; vöru edr búfe D; bufie edur vöru C. ¹⁸ Ordene edr selr mangl. C. ¹⁹ ecki A; ey C; ei D. ²⁰ meir D. ²¹ Ordene þo hann — lögkaup (Lin. 16) ere, uidentvivil ved Uagtsomhed, udeladte i A. ²² yfir ferdar C. ²³ ed (feilskr.) C. ²⁴ Saaledes i Haandskrifterne. ²⁵ ecki A; ey C; ei D. ²⁶ Saaledes D; utlægr B, A, C.

hann *ijj. mörkum*¹ ef hann skipar *eigi*² sva, enda skal *eigi*³ kaupa þa messu at hönum. *“Ef prestr ryfur skript.*⁴ *“Prestar skulu vera hlydnir biskupi, ok syna hönum bækr sinar ok messu fót. Sa prestr skal syngia messu er*⁵ *biskup lofar, enn sa eigi*⁶ *er hann vill þa pionustu af taka. Prestar skulu eigi*⁷ *fara med sundr giördir*⁸ *þær er biskup bannar ok lata af höggva kampa sina ok skegg*⁹, ok lata ser gera krunu um sinn a manadi¹⁰, ok hlyda biskupi at öllu. Ef prestr vill *eigi*¹¹ *hallda þat er biskup bydr, þa verdr hann sekr um þat ijj. mörkum*¹² *vid biskup, ok a biskup at sækia sök þa at presta domi i kirkiu a alpingi, ok skal biskup*¹³ *nefna presta xij. i dom þann, ok segia sök sina þar fram a hendir hönum,*¹⁴ *ok skal biskup bera kvid sialfr*¹⁵ *a hendir hönum ok prestar*

a Jfr. St., c. 16, S. 25⁷ og Sk., l. c., S. 24¹⁶. Dette Stykke, hvis Begyndelsesord, men ikke Slutning, saaledes anføres, har sandsynligvis staaet paa samme Maade, ufuldstændigt, i det Haandskrift, hvorefter der her er skrevet, enten i selve Texten eller i Margen, altsaa som Henvisning til et andet Haandskrift, hvor Stykket har været fuldstændigt.

b Jfr. Sk., l. c., S. 22²³.

¹ merkr *D*. ² ei *A, D*; ey *C*. ³ ecki *A*; ey *C*; ei *D*. ⁴ Ef prestr ryfur skript; saaledes *B*; dog er det første Ord med lille Bogstav (ef), uden Interpunction foran, som om det hørte til det Foregaaende; efter skript er der Punctum; Ef hann ryfur skriff *A* (med Comma, der i dette Haandskrift ogsaa træder istedetfor Punctum, foran Ef og efter skriff); ef hann rifur skriff *C* (uden Interpunction foran ef og med Punctum efter skriff); er Prestr ryfr Skript *D* (uden Interpunction foran er, og med Punctum efter skript). ⁵ er *B, A, D*; sem *C*. ⁶ ei *A, D*; ey *C*. ⁷ ei *A, D*; ey *C*. ⁸ Istedetfor sundr giördir har *C* stindargiörder (urigt.). ⁹ kampa — skegg *B, A, D*; skegg sitt, og kampa syna *C*. ¹⁰ manude *A, C*. ¹¹ ei *A, C, D*. ¹² merkr *D*. ¹³ Istedetfor biskup har *A* hann. ¹⁴ De følgende Ord ok skal biskup bera kvid sialfr a hendir hönum manglei *C*. ¹⁵ bera — sialfr *B, D*; sialfur bera quid *A*.

ij. med hönum, ok skal eidlaust sækia sauks þa. Ef prestr verdr sannr at sök, þa a domr at dæma a hendr hönum iij.¹ merkr at giallda biskupi midvikudag i midt þing a alþingi, i bonda kirkiu gardi annat sumar eptir.² ef ei³ kemr fe fram þa skal sækia⁴ sem annat domrof. Ef prestar koma ut hingat til landz, þeir er fyrr hafa ut her⁵ verit⁶, ok lofadi biskup þeim þa at veita tidir, þa er mönnum rett at kaupa tidir at⁷ þeim leingr er⁸ þeir hafa synt biskupi bækr sinar ok messu föt, edr⁹ þeim presti er biskup bydr um. Ef utlendir prestar koma ut hingat þeir er eigi hafa her¹⁰ fyrr verit, þa skal eigi¹¹ tidir at þeim kaupa, ok eigi¹² skulu þeir börn skira, nema þau se sva¹³ siuk at olærdr madr¹⁴ ætti¹⁵ ella at skira, þa skulu þeir helldr¹⁶ skira enn ólærdir menn ef eigi¹⁷ nair ödrum presti. Rett er at kaupa tidir at þeim,¹⁸ ef þeir hafa¹⁹ rit ok innzcigli biskups þers er þa vigdi til þers at rett se at kaupa tidir at þeim. Ef prestr hefir eigi²⁰ innzcigli þa er rett at hann hafi vitni ij. manna þeirra²¹ er hia voru vigslu hans, ok segi ord biskups þau at mönnum er²² rett at þiggia alla þionustu giörd at²³ þeim²⁴ presti. Ef biskupar koma ut

---

¹ xiiij (urigt.) *D*. ² Vi have her sat Punctum istedetfor Comma i *B*, *A*, *C*; i *D* findes her ingen Interpunction. ³ ei *A*, *D*; ey *C*.
⁴ sækia *A*, *C*, *D*; rækia (urigt.) *B*. ⁵ Istedetfor ut her har *D* utlendir (urigt.). ⁶ Ordene herfra ok lofadi — her fyrr uerit (Linie 10) ere, udentvivil ved Uagtsombhed, udeladte i *D*. ⁷ Saaledes *B*, *C*; af *A*. ⁸ leingr er: leingr *B*, *A*; ef *C*; vi have tilføiet Ordet er som udeladt ved Afskriverfeil. ⁹ eda *A*. ¹⁰ eigi — her *B*; ecki — hier *A*; hier hafa ey *C*. ¹¹ ei *A*, *D*; ey *C*. ¹² ei *A*, *D*; ey *C*.
¹³ þau se sva *B*, *A*, *C*(sieu); sva sieu *D*. ¹⁴ olærdr madr *A*, *C*; olærdir menn *B*, *D*. ¹⁵ ætti *B*, *A*; ætto *D*; mætta (mætta ella ad skyra) urigt., *C*. ¹⁶ Mangl. *C*. ¹⁷ ecki *A*; ey *C*; ei *D*. ¹⁸ De følgende Ord ef þeir hafa rit — tidir at þeim (Linie 16) mangle i *D*. ¹⁹ Mangl. i *A*. ²⁰ ecki *A*; ey *C*; ei *D*. ²¹ Mangl. *A*.
²² ord—monnum er *B*, *A*, *C*; þav ord biskups menom ad þeim sie *D*. ²³ Saaledes *B*, *D*; af *A*, *C*. ²⁴ Mangler *D*.

hingat til landz edr prestar¹ þeir er² eigi³ eru a latinu tungu lærdir, hvart sem þeir ero hermskir edr girdskir⁴, þa er rett at hlyda a tidir þeirra ef menn vilia. Eigi skal kaupa tidir at þeim ok ongva þionostu gerd at⁵ þeim⁶ þiggia. Ef madr lætr þann biskup vigia kirkiu edr bænahus⁷ edr⁸ biskupa börn, er eigi⁹ er a latinu tungu lærdr, þa verdr hann sekr um þat vid þenna¹⁰ biskup sem her er iij. mörkum¹¹, enda skal sa¹² taka vigslu kaupit. Sva skal kirkiu vigia¹³ ok biskupa börn sem ecki¹⁴ se at gert, þott þeir hafi yfir sungit, sem eigi¹⁵ ero a latinu tungu lærdir.

10. Her segir um heidni ok hindr vitni¹⁶

Menn eigu¹⁷ at trua a einn gud ok helga menn hans, ok blota eigi¹⁸ heidnar vættir; þa blotar madr heidnar vættir, ef hann signir fe sitt ödrum enn gudi edr¹⁹ helgum mönnum hans. Ef madr blotar heidnar vættir, ok vardar²⁰ förbaugs gard. Ef madr ferr med galldra²¹ edr²² fiölkyngi, ok vardar²³ þat förbaugs gard, ok skal heiman stefna, ok sækia vid tylftar qvid.

---

a Jfr Sk., c. 11.

---

¹ Ordene edr prestar mangl. C. ² Mangl. A. ³ ecki A; ey C; ei D. ⁴ hermskir edr girdskir B, C (Hermsker edurGirdsker). D (Hermskir edr Gyrdskir); hersher (saaledes synes der at staae) edur gersker A. ⁵ at A, C, D; mangl. B. ⁶ Mangl. C. ⁷ bæna hus B, D; bænhus A, C. ⁸ Istedetfor edr har A eda. ⁹ ei A, D; ey C. ¹⁰ þenna B, A; þann C, D. ¹¹ merkr D. ¹² sa A, C, D; sva (urigt.) B. ¹³ viga C. ¹⁴ Saaledes B, A, C; ei D. ¹⁵ ei A, D; ey C. ¹⁶ I D er Overskriften Umm Heidne oc Hindurvitne. ¹⁷ eigu B, D; eiga A, C. ¹⁸ ei A, C, D. ¹⁹ edr A, C, D; ok B. ²⁰ ok vardar B; þat vardar A; og verdur C; oc ver þat D. ²¹ galldur C. ²² eda D. ²³ ver D; verdur C.

Þa ferr madr med galldra¹ ef² hann kvedr þat edr³ kennir at kveda at ser edr⁴ fe sinu⁵. Ef madr ferr med fordæduskap, ok vardar⁶ þat skog gang⁷. Þat er fordædu skapr ef⁸ madr gerir i ordum sinum edr fiölkyngi sott edr bana fe edr mönnum. þat skal sækia vid tylftar kvid. Menn skulu eigi⁹ fara med steina, edr magna þa til þers at binda¹⁰ a menn edr fe, ok¹¹ vardar¹² þat fiörbaugs gard. Eigi¹³ skal madr¹⁴ eiga fe oborit. Enn ef hann a, ok lætr ganga omerkt, til þers at¹⁵ hann truir helldr¹⁶ a þat enn annat fe, eþa¹⁷ fer hann med hindr vitni, hverskis kyns¹⁸ sem er, ok vardar¹⁹ þat²⁰ fiörbaugs gard. Ef madr gengr berserks gang, ok vardar hönum þat²¹ fiörbaugs gard, ok sva vardar²² körllum þeim²³ er²⁴ vid eru staddir, nema þeir hepti hann at²⁵, ok vardar²⁶ þa ongum þeirra ef þeir geta stödvat hann. kemr þat optar²⁷ at vardar²⁸ fiörbaugs gard.

---

¹ galldur C. ² ef B, A, C; er D. ³ Istedetfor edr har D er; dette Haandskrift udelader derpaa Ordene kennir — fe sinu, og efter lader en aaben Plads for disse Ord, som Skriveren vel ikke har kunnet læse eller forstaae. ⁴ eda A. ⁵ fe sinu B, A, D; synu fe C. ⁶ ver D; verdur C. ⁷ skog gange A. ⁸ ef B, A, C; er D. ⁹ ei A, D; ey C. ¹⁰ þa tilføier D. ¹¹ Mangl. A. ¹² ver D; verdur C. ¹³ Ei A, D; Ecke C. ¹⁴ skal madr B, A, D; skulu menn C (som dog strax efter har hann). ¹⁵ Mangl. A, C. ¹⁶ truir helldr B, A, C; heldr trúir D. ¹⁷ Ordet eþa er en Rettelse for þa i Haandskrifterne. ¹⁸ hverskis kyns er en Rettelse for hvarkis kins D; hvers kins kyns B; huörkins kins A; hvörskins C. ¹⁹ ver D; verdur C. ²⁰ Mangler C. ²¹ hönum þat D; hönum (med Udeladelse af þat) B, C; þad (med Udeladelse af hönum) A. ²² ver D; verdur C. ²³ Mangler C. ²⁴ er B, D; sem C; mangl. A. ²⁵ Istedetfor at har D ádr. ²⁶ verdur C. ²⁷ optar A, D; aptr B, C. ²⁸ ver D; verdur C.

11. Her segir hvat mönnum er leyft at vinna a helgum dögum.¹

^aVær skulum hallda² drottins dag hinn vij.^{da} hvern, sva at þa skal ecki³ vinna nema þat er⁴ nu man⁵ ek telia. Menn eigu⁶ at reka bu⁷ sitt heim ok heiman, ok eiga⁸ konur at heimta nyt af, ok bera heim, edr⁹ bera¹⁰ a hrossi, edr¹¹ feria a skipi ef vötn ganga a milli¹² bæar ok¹³ stöduls. Sva er mællt ef elldr kemri i hus manns edr i andvirki¹⁴, hvertki¹⁵ sem er edr ganga vötn at¹⁶ edr skidr, edr ofvidri¹⁷, a hveriga¹⁸ lund er þeir lutir vilia meida¹⁹ fe mannz, þa skal hann biarga allri biörg við skada sem rumheilagt væri. Ef fe mannz verdr siukt i haga uti, þa er hönum rett af at lata þat fe ok gera til. rett er ok²⁰ at reida heim ef þa héfir helldr lif enn adr. Madr a ok at fara förum sinum drottins dag. ok a hverr þeirra at hafa halfa²¹ vætt fata sinna, enn eingi²² a ödrum at veita²³ at²⁴, þott²⁵ annarr eigi meiri föt enn annarr minni. þeim er rett at bera a sialfum ser, edr²⁶ færa²⁷ a skipi, edr bera a hrossi. Madr²⁸ a ok at fara med göngu-

---

a Jfr. Sk., c. 12.

---

¹ I *D* er Overskriften *Umm Vinnu á Sunnudögum*. ² Dette Ord kommer i *D* først efter Ordet *hvern*. ³ þa — ecki *B, A, D* (þa skal ei); þar skal ey *C*. ⁴ er *B, A*; sem *D*; mangl. *C*. ⁵ Saaledes *D*; mun *B, A, C*. ⁶ eiga *A, C*. ⁷ Saaledes *B, A, C*; *Bú Fe D*. ⁸ eigu *A, D*. ⁹ eda *A*. ¹⁰ Tilføiet af os. ¹¹ eda *A*. ¹² a milli *A, C, D*; i milli *B*. ¹³ Her tilføier *A* *fióss edur*. ¹⁴ Synes skrevet *widuirke A*. ¹⁵ Ordet *hvertki* er en Rettelset for hverki *C*; hvartki *D*; hvatki *B*; hvört sem *A*. ¹⁶ Saaledes *B, C, D*; a *A*. ¹⁷ *ófridur A*; *ofvidur C*. ¹⁸ *hveriga B, D*; *huörigra A*; *hvöria C*. ¹⁹ *myrda (urigtigt) A*. ²⁰ *Mangler A*. ²¹ *halfa A, D*; mangl. *B, C*. ²² *einginn C*. ²³ I *C* synes at staa *neita*. ²⁴ Saaledes i *Haandskrifterne*. ²⁵ *þo D*. ²⁶ *eda A*. ²⁷ *færa B, C*; *fara A, D*. ²⁸ *Mangler D*.

mannz¹ fót, þó þat vegi meira² enn halfa vætt³. sva med þingföt sin ok mat. Rett er ok at hafa⁴ halfa vætt varnings um fram. Ef madr hefir meiri klyfiar, ok kemr hann þvatt dag, þa er bondi skyldr at ala þa um helgina. Sva skulu þeir til skipa at madr hafi at vardveita klyfia hross eitt edr ij. menn þriu⁵ ef sva gegnir helldr. Bondi er skyldr at ala þingmenn iammarga hium þa er fyrstir koma ok fara til öndverds þings, ok at þinglausnum af þingi. utlagr⁶ er bondi iij. mörkum⁷ ef hann syniar, ok a sa sök er vistar er syniat. Rett er at stefna þa þegar, ok kvedia þa⁸ v. heimilis bua a þingi. Manni er ok rett at fara, þott drottins dagr se til sels med byttur, edr sleða edr⁹ andvirki sitt þott þat vegi meira enn halfa vætt, hvatki¹⁰ sem er, ok hann þarf moti at hafa því er hann vill or seli færa¹¹ eptir helgina. Manni er ok rett at fara a reka strandir ef hann a edr¹² i skog med andvirki¹³ sitt þat er hann þarf at hafa i gegn vidi edr¹⁴ kolum ef hann vill heim færa eptir helgina. Sva skulu þeir til¹⁵ ætla at þeir hafi eigi¹⁶ fleiri hross enn madr hafi¹⁷ eitt i togi, eigi¹⁸ vardar þó¹⁹ hestar lausir renni eptir²⁰. Föt er ok²¹ rett at þurka uti ok vöru²² ef menn ero naudstaddir²³ at. Ber er ok rett at lesa²⁴, ok heim at hafa eigi²⁵ meiri²⁶ enn

¹ gaungu manna *C.* ² meir *A.* ³ Skrevet halfwætt *A.* ⁴ Mangl. *C.* ⁵ edr — þriu *C, D*; ok ij menn, þriu *B*; edur tuö, þriu *A.* ⁶ Saaledes *D*; utlagr *B, A, C.* ⁷ þriár merkr *D.* ⁸ Mangl. *D*; istedetfor det paafølgende Tal v. har *C* (ved Feillæsning) vid. ⁹ eda *A.* ¹⁰ Saaledes *B, A* (hvatke), *C* (hvatke); hvartki *D.* ¹¹ færa *B, C, D*; feria *A.* ¹² eda *A.* ¹³ Istedetfor andvirki har *A* annad vyrke (urigt.). ¹⁴ Istedetfor edr har *A* ok. ¹⁵ Istedetfor til har *A* og. ¹⁶ ecki *A*; ey *C*; ei *D.* ¹⁷ Ordene madr hafi mangl. *C.* ¹⁸ ei *A, D*; ey *C.* ¹⁹ þott *C, D.* ²⁰ renni eptir *B, C*; effter renne *A, D.* ²¹ ok *A, C, D*; mangl. *B.* ²² Ordene ok vöru mangl. *C.* ²³ nejtstadder *A.* ²⁴ Utydeligt i *A.* ²⁵ ecki *A*; ey *C*; ei *D.* ²⁶ meir *D.*

þau er¹ menn hafa i höndum ser. Þar er menn færa bu sitt drottins dag² i fardögum, þa er þeim rett at reka malnytu sina til þess bæar er þau³ skulu bua þau misseri. eigi skulu menn þa⁴ reida yfir vötn edr⁵ ferja. Ef madr finnr saud einn⁶ i rett um haust, þa er hönum rett heim at fara med⁷, hvart er hann vill reida, edr annan veg⁸ med fara. Ef madr kaupir gellde a haust, þa er rett heim at færa, ef eigi⁹ þarf yfir vötn at ferja edr reida. Ef menn koma af hafi, edr ero¹⁰ staddir þar haski se i¹¹ mönnum¹² edr fe þeirra, edr þott menn færi farma¹³ fyrir land fram þa er rett at¹⁴ rioda skip sem virkan dag. Hverr madr er þar er skal gefit hafa a vij. nattum hinum næstu þadan fra er þeir urdu skip at rioda¹⁵, alin vadmals edr ullar reyfi þat er vj. geri hespu¹⁶, ok geti¹⁷ þeim mönnum er sva litit fe eigu¹⁸, at eigi¹⁹ giallda þingfarar kaup. Sekr iij. mörkum²⁰ sa er eigi¹⁹ gefr. sa a²¹ sök er vill. aMadr a ok²² at fiskia²³ drottins dag, ok sva²⁴ annat at veida ef hann vill. hann skal hafa²⁵ messu adr um myrg-

---

a Jfr. K., c. 8, S. 25¹⁶; se oventor S. 27, Note a.

---

¹ Ordene þau er mangl. *D*. ² Ordene drottins dag mangl. *C*.
³ Istedetfor þau har *D* þeir. ⁴ Istedetfor þa har *A* þau. ⁵ edr *A*,
C, D; ne *B*. ⁶ saud einn *A*; eirn saud *D*; Ordet einn mangler i
B, C. ⁷ at fara med *B*; med at fara *A*; ad færa *C, D*; efter
Ordet færa er i *C* skrevet ef ej þarf yfer med (her er udentvivil
feilagtig optaget endel af den følgende Sætning). ⁸ annan veg *B*,
C, D; a veg annan *A*. ⁹ ei *A, D*; ey *C*. ¹⁰ edr eru *B, C*; eda
sieu *A*; edr sieo *D*. ¹¹ se i *B, C, D*; se (med Udadelelse af i) *A*.
¹² Tilfoiet af os. ¹³ færi farma *B, A, D*; fare framme *C* (hvor
der istedetfor de følgende Ord fyrir land staaer fyrir lande).
¹⁴ Mangl. *A* ¹⁵ riod (feilskr.) *C*. ¹⁶ hespur *C*. ¹⁷ Saaledes i Haand-
skrifterne. ¹⁸ eiga *C*. ¹⁹ ei *A, D*; ey *C*. ²⁰ Mangl. *C*. ²¹ sa a
B, A, C; oc a sa *D*. ²² Istedetfor ok har *A* og so. ²³ Saaledes *B*;
fiska *A, C, D*. ²⁴ ok sva *B, C, D*; edur *A*. ²⁵ Mangl. *A*.

ininn¹, ok lata eigi² veidi standa fyrir tíða sokn. Ef hann hagar annan veg³, þá verdr hann utlægr⁴ íij. mörkum⁵.
^aEf maðr finnr reka tre af skipi þá er hönum rett upp at leggja. Enn ef tre er meira enn hann megi a skip⁶ leggja þá skal hann eigi⁷ sundr höggva. rett er hönum at flytja at landi, ok gefa af hinn v.^{ta}⁸ lut. Ef maðr finnr reka tre a fiöru sinni, þá a hann upp at vellta drottins dag ör flæðar mali. Ef hann ma eigi² upp koma þá skal hann marka tred, eigi⁹ skal hann i sundr höggva, hann eignaz hvar sem a land kemr¹⁰, ef hann¹¹ hefir laugmark a lagit¹². ^bÞat er mællt um drottins daga veidi alla ok messu daga veidi alla at gefa skal af hinn v.^{ta}¹³ lut, ok hafa gefit a vij.¹⁴ nottum hinum næstum¹⁵ þadan fra er veidt var. þat skal gefva innan hrepps mönnum, þeim er eigi² gegna þingfarar kaupi. Enn ef¹⁶ hann gefr eigi¹⁷, þá¹⁸ sekiz hann íij. mörkum, sa a sök er vill. ^cEf maðr fer faur sinni drottins dag, ok kemr hann þar at er laughlid er bætt¹⁹ aptr, þá a hann upp at briota þo²⁰ heilagt se. sa²¹ er utlægr²² er hlid bætti²³ aptr enn eigi hinn er braut gardinn²⁴.

a Jfr. Sk., l. c., S. 28¹.

b Jfr. K., l. c., S. 25²⁸.

c Jfr. Sk., l. c., S. 28⁹.

¹ Saaledes *C* (mirgininn); morginn *B*; morgunenn *A, D*.
² ei *A, D*; ey *C*. ³ annan veg *B, C, D*; ödruvys *A*. ⁴ Saaledes *D*; utlægr *B, A, C*. ⁵ merkr *D*. ⁶ hann — skip *B, A, D*; a skip meige *C*. ⁷ Tilfeiet af *ps*. ⁸ v.^{ta} *A, C, D*; vj.^{ta} *B*. ⁹ eigi *A* (ej); edur *C*; ok *B, D*. ¹⁰ Ordene nvar sem — kemr ere en Rettelse for hvar a land kemr *B, A, C*; hvar á land sem upp kiemr *D*.
¹¹ hann *C, D*; hinn *B, A*. ¹² Saaledes *A, C* (læged, laigid); lagt *B, D*. ¹³ v.^{ta} *A, C, D*; vj.^{ta} *B*. ¹⁴ Saaledes *B, A, C*; xij *D*. ¹⁵ næstu *C, D*. ¹⁶ Mangl. *C*. ¹⁷ ei *A, D*; ey *C*; efter dette Ord tilføier *C* þad. ¹⁸ Mangl. *A*. ¹⁹ Istedetfor bætt har *D* birgt. ²⁰ þott *A*.
²¹ Rettelse for hinn. ²² Saaledes *D*; utlægr *B, A, C*. ²³ lukte *D*.
²⁴ enn eigi — gardinn *A* (enn ej hinn er braut garden): i de øvrige tre Haandskrifter mangle disse Ord.

12. Her segir hvad þvatt dags helgi ma vinna, ok eldi um ferdar manna.¹

^aV er skulum hallda þvatt dag hinn vij.^{da} hvern² non helgan næsta³ fyrir drottins dag hvern, sva at þa skal ecki⁴ vinna nema þat er nu man⁵ ek telia at lidinni eykt. þat a at vinna allt⁶ er drottins dag⁷ a at vinna. þa er eykt er utsudrs ætt⁸ er⁹ deilld i þridiunga, ok hefir sol geingit ij. luti enn einn ogeinginn¹⁰. Ef menn lata¹¹ fe af þvatt dag, þa skal borit¹² af skinni fyrir eykt. Menn eigu¹³ at saxa¹⁴ um aptaninn, skera mör¹⁵ ok gera mat til þann er um helgina þarf at hafa, ok þott nockut gangi af, þa vardar þat eigi¹⁶ vid lög. Ef menn vinna a¹⁷ þvattdags eykt¹⁸, þa verda þeir sekir iij. mörkum, ok skal bonda fyrst sækia ef hann hefir i verki verit.¹⁹ þott gridmenn edr²⁰ skulldar menn²¹ edr þrælar se i verki²²,

---

b Jfr. Sk., c. 13.

---

¹ I *D* er Overskriften Umm þvattdags Vinno. ² vij.^{da} hvern *B*, *A*; vij.^{da} dag *C*; vij.^{da} (derefter i Parenthes vi.^{ta}) hvörn *D*. ³ Mangler *D*. ⁴ þa—eckí *B*, *A*, *C* (der dog istedetfor ecki har ei); ecki skal þá *D*. ⁵ Saaledes *D*; mun *B*, *A*, *C*. ⁶ Mangler *C*, *D*. ⁷ Saaledes *B*, *A*, *C*; daga *D*. ⁸ ætt *B*, *A*, *D*; átt *C*. ⁹ Istedetfor er har *C* edur (urigtigt). ¹⁰ einn ogeingenn *B*, *C*, *D*; eingenn (urigtigt) *A*. ¹¹ Istedetfor lata har *C* taka. ¹² Istedetfor borit synes der i *A* at staae bada. ¹³ eiga *C*. ¹⁴ Istedetfor saxa har *C* vinna. ¹⁵ Ret-telse for naut *B*, *A*, *C*; i *D* er en Plads aaben for dette Ord, som Skriveren vel har fundet usikkert. ¹⁶ vardar — eigi *B*, *A* (ei), *D* (ei); verdur þad ecke *C*. ¹⁷ Saaledes *B*, *C*, *D*; vmm *A*. ¹⁸ eykt *D*; non *B*, *A*; nótt *C*. ¹⁹ Punctum er her sat af os, overensstemmende med *D*; i *A*, *C* er der Comma; i *B* ingen Interpunction. ²⁰ Tilføiet af os. ²¹ skulldar menn *B*, *D*; skulldamenn *A*, *C*. ²² edr þrælar — verki *B*, *C* (seu), *D* (sieu); sieu j verke edur þrælar *A*.

þa a frelsingia fyrst at sekia.¹ ef þeir hafa a eykt unnit, ok verda þeir sottir um ok veriaz þeir mali ef þeir geta þann kvid at eigi² sæi sol, ok þeir mundi³ skemr unnit hafa ef sol sæi. þat er ok biarg kvidr⁴ ef þat berr at atfærsla⁵ þeirra væri so litil at þeir þyrði eigi⁶ heim at ganga fyrir ofriki bonda, ok verdr bondi þar⁷ utlgr⁸ enn eigi⁹ þeir. Ef madr ber þvatt dag klyfiar¹⁰ ok vill hann heim¹¹ þreyta, þa a hann at bera klyfiar til þers er¹² sol er skapt ha¹³. Enn ef hann ma eigi¹⁴ heim¹⁵ þreyta, þa skal hann tekit hafa gisting ok ofan lagdar klyfiar þa er¹⁶ sol er i vestri. utlgr¹⁷ er bondi iij. mörkum¹⁸ ef hann syniar vistar. hinn¹⁹ skal²⁰ bera klyfiar²¹ til næsta bæar aleidiz²², ok bidia þar. utlgr²³ er bondi iij. mörkum²⁴ ef hann syniar²⁵ hann skal fara til hins þridia bonda²⁶ aleidis, ok leggja þar ofann klyfiar, ok bidia þar vistar ok fata hirdzlu. Ef bondi syniar hönum vistar, þa verdr hann utlgr²⁷ um þat, enda abyrgiz hann klyfiarnar þott hinn²⁸ lati þar eptir liggia i tuni er atti²⁹. Bera a³⁰ madr klyfiar

¹ Punctum, som her mangler i *B*, er tilføiet. ² ei *A*, *D*; ey *C*.

³ Saaledes *B*, *C* (munde); mundu *A*, *D* (mundo). ⁴ Istedetfor biarg kvidur har *C* biargburdur (urigt.). ⁵ Saaledes *D*; færsla *B*, *A*, *C*;

⁶ ei *A*, *D*; ey *C*. ⁷ þar *B*, *C*, *D*; þá *A*. ⁸ Saaledes *D*; utlgr *B*, *A*, *C*. ⁹ ei *A*, *D*; ecke *C*. ¹⁰ þvatt dag klyfiar *B*, *A*, *C*;

klifiar þvottdag *D*. ¹¹ Istedetfor heim har *C* hönum (urigt.).

¹² Mangl. *A*, *D*. ¹³ Istedetfor skapt ha synes i *C* at staae krafft há.

¹⁴ ei *A*, *C*, *D*. ¹⁵ Istedetfor heim har *C* hönum (urigt.). ¹⁶ þa er *B*, *A*; þa *C*; er *D*. ¹⁷ Saaledes *D*; utlgr *B*, *A*, *C*. ¹⁸ merkr *D*.

¹⁹ Saaledes *B*, *C*; hann *A*, *D*. ²⁰ þa tilføier *D*. ²¹ Mangler *D*.

²² Istedetfor aleidiz har *A* a landi. ²³ Saaledes *D*; utlgr *B*, *A*, *C*.

²⁴ merkr *D*. ²⁵ vistar tilføier *D*. ²⁶ Saaledes *B*, *C*, *D*; bæiar *A*;

istedetfor det følgende Ord aleidis har *A* alidj (urigt.). ²⁷ Saaledes *D*; utlgr *A*, *B*, *C*. ²⁸ hann *A*. ²⁹ Ordene i tuni er atti

mangle i *C*. ³⁰ Istedetfor a har *D* má.

af fialli ef hönum¹ hefir seinna fariz enn hann ætladi, þott dægr se lögheilög². Brudmenn eigu³ at bera klyfiar þvatt dag, unnz sol er skaptha. Bondi er skyldr at ala þa menn vid v^{ta} mann ef brudgumi er i för edr⁴ brudr⁵, med⁶ iij. mann⁷ ella. utlagr⁸ er bondi iij. mörkum⁹ ef hann syniar þeim vistar. Farmenn eigu¹⁰ at bera klyfiar þvatt dag¹¹ unnz sol er skapt ha. bondi er skyldr at ala þa¹² med v^{ta}. mann¹³, ef styri madr er i för, enn iij.¹⁴ menn¹⁵ ella. utlagr¹⁶ er bondi iij. mörkum¹⁷ ef hann syniar þeim ok eigu¹⁸ þeir sök er vistar er syniat, ok skal stefna heiman, ok kvedia¹⁹ til bua v.²⁰ a þingi. Þeir bændr ero skyldir vid manneldi er þingfarar kaupi eigu²¹ at gegna enn eigi²² þeir er minna fe eigu²³. Þeim manni²⁴ er rett, er med godord fer til varþings²⁵, at bera klyfiar þott²⁶ meirr se enn eykt edr fara²⁷ a skipi, ok sva þingheyiöndum²⁸ öllum þeim er til öndverdsz þings fara²⁹. föt sin ok tiölld eigu³⁰ þeir at hafa ok³¹ mat, ok halfa vætt

¹ Istedetfor hönum har *D* manni. ² dægr—lögheilög *B, A, C*; dagr sie lögh. (abbrv.) *D*. ³ eigu *B, D*; eiga *A, C*. ⁴ eda *A*. ⁵ Istedetfor de følgende Ord brudr — bondi har *C* brude med þridia mann ella er hann utlægur. ⁶ med *B, A, C*; vid *D*. ⁷ menn *A*. ⁸ Saaledes *D*; utlægr *B, A, C*. ⁹ merkr *D*. ¹⁰ eiga *C*. ¹¹ Ordet þvatt dag mangl. *C*. ¹² menn tilfeier *A*. ¹³ med v.^{ta} mann *C, D*; wid v.^{ta} mann *A*; med vj.^{ta} mann *B*. ¹⁴ ij *D*. ¹⁵ Mangl. *C*. ¹⁶ Saaledes *D*; utlægr *B, A, C*. ¹⁷ merkr *D*. ¹⁸ eiga *C*. ¹⁹ Istedetfor kvedia har *A* krefia. ²⁰ bua v: — kvedia til v. a þingi *B, C*; kvedia (krefia *A*) til bua a þingi *A, D*. ²¹ eiga *C*. ²² ei *A, D*; ey *C*. ²³ eiga *C*. ²⁴ Mangl. *A*. ²⁵ á tilfeier *A* (forvirret). ²⁶ þoo *A*. ²⁷ Saaledes *D*; færa *B, A, C*. ²⁸ Saaledes *D* (þingheyendom); þingheyröndum *B*; þingheyrendum *A, C*. ²⁹ færa *C* (hvor dette Ord efter Interpunctionen er henført til det Følgende (færa föt syn). ³⁰ eigu *B, A, D* (eigo); eiga • *C*. ³¹ Ordet ok mangler i *C*; efter ok tilfeier *A* so.

varnings um fram ef hann vill. Bondi er skyldr at ala þa menn um nott halfu færri hium er þingheyendr¹ ero ok² fyrstir³ koma. Godi skal eigi⁴ sidarr koma til varþings þvatt dag⁵, enn hann hafi tialldat bud sina þa sol er skapt ha, ok se⁶ þa buinn at ganga til þinghelgi. utlagr⁷ er hann um ef hann vinnr leingr. þa er sol skapt ha er madr stendr i fiöru þar er⁸ mætiz siorr ok land, at half follnum sió⁹, ok mætti hann sia i¹⁰ haf ut þa er sol geingr at vatni¹¹, enda syniz hönum sva ef spiot væri¹² sett nidr undir solina þat er sva væri haskept, at madr megi taka hendi til fals, enn¹³ oddrinn tæki¹⁴ þa undir¹⁵ solina, enn spiot skapt halinn a sio nidr, ef i heidi¹⁶ mætti sia. Ef madr vinnr drottins dag, edr þvatt dag eptir eykt, edr laughelgan dag hver¹⁷ sem er, fleira enn nu er talt¹⁸, þa verdr hann vtlagr¹⁹ iij. mörkum²⁰, ok a sa sök er vill. Sök þeirri skal stefna heiman, ok kvedia til heimilis bua v. a þingi þers er sottr er. Sva skal nottina hallda fyrir löghelgan²¹ dag sem daginn. Ef rumheilagt er eptir helgan dag, þa er mönnum rett at fara til syslu sinnar hinn efra lut nætr.

¹ Saaledes *D* (þingheyendr); þingheyendr *B*, *A*, *C*.

² Istedetfor Ordene er þingheyendr ero ok har *C* enn þingheyrendur er. ³ first *D*. ⁴ ei *A*, *D*; ey *C*. ⁵ Mangl. *A*. ⁶ Istedetfor se har *D* sva. ⁷ Saaledes *D*; utlægr *B*, *A*, *C*. ⁸ Tilfæiet af os.

⁹ Ordene at half follnum sió mangl. *D*. ¹⁰ Istedetfor i har *D* á.

¹¹ vate (vistnok feilskrevet for vatne) *A*. ¹² væri *B*, *A*, *C*; er *D*.

¹³ Saaledes i Haandskrifterne. ¹⁴ taki *D*. ¹⁵ upp undir *D*.

¹⁶ Istedetfor heidi have *A* og *C* hende. ¹⁷ Istedetfor hver har *D*

hvært. ¹⁸ er talt *B*, *C*, *D*; ero tollt *A*. ¹⁹ Saaledes *D*; utlægr

B, *A*, *C*. ²⁰ merkr *D*. ²¹ logheylagan *A*.

13. Her segir hverssu jol skal hallda.¹

Iola helgi eigum ver at hallda a landi her, þat ero xiiij. dagar. Sva skal hallda joladag hinn fyrsta, atta, og hinn² xiiij. sem paska dag hinn fyrsta. Enn annan dag jola iij. ok iij. ok v.³ sem drottins dag at öllu annars nema þvi⁴ at þa er rett at moka undan fe sinu þa daga⁵. Enn of medal daga alla ádra a jolum⁶ þa er rett at moka undan fe⁷ ok reida a völl þann er⁸ nærr er fiosi, ef hann hefir eyki⁹ til ok vellta þar af. Ef madr dregr myki ut ok hefir eigi¹⁰ eyk¹¹ til, þa skal hann færa i haug. þat eigu menn ok¹² at vinna medal daga¹³ a¹⁴ jolum at slatra ok¹⁵ lata fe af þat er¹⁶ um jol þarf at hafa, ok heita munngat ok reida andvirki, ok færa hey ef mönnum þykir þat hagligra at gefa¹⁷, enn þat er¹⁸ adr er heima, enda hafi hann ei¹⁹ eyki til feingit fyrr. Eigi²⁰ a hann meira for verk at reida heys²¹, enn vel vinni þörf um jol²².

---

a Jfr. Sk., c. 14.

---

¹ I *D* er Overskriften: Umm Joola Vinnu. ² Mangl. *C*; efter xiiij. tilfoier *C* dag. ³ iij — ok v. *B*; þridia fiorda og fimta *C*, *D*; .3. 4. 5 *A*. ⁴ Saaledes *B*, *D*; a þvi *A*; þad *C*. ⁵ Ordene þa daga mangl. *C*. ⁶ alla adra a jolum *B*, *A*; adra á jolum *C*; alla á iolum adra *D*. ⁷ synu tilfoier *C*. ⁸ Mangler *A*; istedetfor det fölgende Ord nærr har *C* nærstur. ⁹ Saaledes *B*, *C*; eyk *A*; i *D* staaer istedetfor eyki til — eigi eyk alene eigi (fioosi. Ef hann hefr eigi til, þa skal hann færa). ¹⁰ ei *A*; ey *C*. ¹¹ eyki *C*. ¹² Mangler *C*. ¹³ med aldaga *A*, *C*, *D*; medal dag (feilskr.) *B*; efter dette Ord tilfoier *C* alla. ¹⁴ Saaledes *B*, *C*; i (i iolum) *A*, *D*. ¹⁵ at slatra ok *B*, *A*; de to sidste Ord mangle *D*, det første, at, mangler *C*. ¹⁶ er *D*; mangl. *B*, *A*, *C*. ¹⁷ Istedetfor gefa har *A* hafa. ¹⁸ Mangl. *D*. ¹⁹ ey *C*. ²⁰ Ei *A*. ²¹ hey *D*. ²² Istedetfor þörf um jol har *D* þörfom.

14. Her segir hversu ver skulum paska helgi
hallda.¹

^aPaska helgi² eigum ver at hallda. þat eru dagar iiij. Paska dag hinn fyrsta skulum ver hallda sem jola dag hinn fyrsta, enn annan dag iij. ok iiij. sem drottins dag. Enn fra paska degi fyrsta skulu vera vikur v. til drottins dags þess er gagndaga vika hefz³ upp eptir⁴. annan dag viku i gagndögum⁵ þridia dag ok midviku dag, þa skulum ver hallda sem þvatt dag⁶, ok eta einmællt hvitt at kveldi ef vill. Ef tveggia postula messo philippi ok iacobi, edr⁷ kross messu edr kirkiu dag ber a⁸ mana dag edr þridia dag i gagn dögum, þa er rett at eta tvi mællt ok eigi kiöt. Enn ef messu dagana ber a⁹ midvikudag i gagndögum¹⁰, þa skulum ver¹¹ fasta sem adr. hinn fimta dag¹² viku eptir gagndaga er uppstigningar dagr¹³. hann skulum ver hallda sem paska dag hinn fyrsta. Fra¹⁴ paska degi fyrsta skulu vera vij.¹⁵ vikur til hvita sunnu dags. þar er vika a milli ok¹⁶ gagndaga viku. laugar daginn¹⁷ fyrir

---

a Jfr. Sk., c. 14. S. 31¹⁶.

---

¹ I *D* er Overskriften: Umm Páska oc Favstr. ² helgi *A, C, D*; mangler i *B*. ³ hefur *C*. ⁴ Dette Ord er i *B* skrevet med stort Bogstav og der er Punctum forud derfor; i de øvrige Haandskrifter er det skrevet med lille Bogstav uden Interpunction foran eller efter Ordet. Da det hører til det Foregaaende, have vi rettet Interpunctionen i *B* og sat Ordet med lille Bogstav. ⁵ Istedetfor gagndögum har *A* gagndaga dögum. ⁶ Saaledes *A, D*; þvatt daga *B*; drottinsdag (urigt.) *C*; det følgende Ord ok mangl. *D*. ⁷ Saaledes *D*; mangl. *B, A, C*. ⁸ Saaledes *D*; mangler *B, A, C*. ⁹ Istedetfor a har *C* upp a. ¹⁰ gagndagawiku *A*; efter dette Ord tilføier *C* edur uppstigningar dag. ¹¹ skulum ver *B, A, C*; skal (þá skal fasta) *D*. ¹² fimta dag *A, C, D*; fimti dagr *B*. ¹³ edur (istedetfor er) uppstigningardag *C*. ¹⁴ Mangl. ⁷*D*, der begynder Sætningen med Paska d. (dag) enn firsta. ¹⁵ vi. *D*. ¹⁶ Mangl. *A*; det følgende Ord er i *C* skrevet gagndaga vika. ¹⁷ Laugardag *C*; mangler *A*.

hann er mönnum skylt at¹ fasta dag ok nott². Hvitt drottinsdag³ skulum ver hallda sem paskadag. enn annan dag viku skulum ver hallda sem drottins dag.

15. Her segir um föstur fyrir messudaga, ok hve⁴ langt milli hvers er.⁵

^aMessu⁶ daga eigum ver at hallda laugtekna, þa er nu man⁷ ek telia. Hinn atti dagur fra hinum xiiij. degi iola er laug tekinn, ok er þar eigi⁸ fasta fyrir. þadan eru atta nætur til agnesar messu, ok eigi fasta fyrir. þadan iiij. nætur⁹ til pals messu ok eigi fasta fyrir. þa vij. til brigidar¹⁰ messu, ok eigi fasta fyrir. þa ein nott¹¹ til mariu messu. þadan xx nætur til peturs messu, ok eigi fasta fyrir. þa¹² ero ij. nætur¹³ til mathias messu, ok fasta fyrir dag ok nott.¹⁴ þadan ero xvj. nætur til gregorius messu¹⁵, ok eigi fasta fyrir, enn xvij, ef hlaupar er. þadan ero ix. nætur til *Benedictus*¹⁶ messu, ok eigi fasta fyrir. þadan iiij. nætur til mariu messu, ok¹⁷ ei fasta

---

a Jfr. Sk., c. 15.

---

¹ at *A*, *C*, *D*; ok *B*. ² Istedetfor dag ok nott har *C* nótt og dag. ³ Istedetfor Hvit drottinsdag har *D* Hvihta Sunno Drottins Dag. ⁴ hvorsu *A*. ⁵ I *D* er Overskriften: *Umm Meszodaga Halld oc Faustu Tijdir*. ⁶ Skrevet her i Almindelighed i *A* og *D* messo. ⁷ man *D*; mun *B*, *A*, *C*. ⁸ Istedetfor eigi i *B* har her og i det Følgende i dette Capitel *A* ej, *C* ey eller ej, og *D* ei. ⁹ iiij. nætr (urigt.) *D*. ¹⁰ Saaledes *B*, *A*, *D*; Brigetar *C*. ¹¹ Ordene ein nott ere en Rettelse for ix nætur i Haandskrifterne. ¹² Istedetfor þa har *D* þadan. ¹³ 12 nætur (urigt.) *A*. ¹⁴ Ordene fra þa ero ij. nætur til mathias mangl. *C*. ¹⁵ Istedetfer xvj. — gregorius messu har *D* xij nætr til kross messo (urigt.), og istedetfor det følgende Tal xvij har *D* xvj (urigt.); istedetfor gregorius i *B*, *A* har *C* Gregorii. ¹⁶ Saaledes *B*; *Benedicts* *A* (*Benedictz*), *C*; *Bened.* *D*. ¹⁷ Mangl. *A*.

fyrir. þadan ix nætur ok xx¹ til ions messu biskups² ok eigi fasta fyrir. Þadan ij. nætur til gagndags ins³ eina, hann skulum ver hallda at helge sem þvatt dag, ok fasta, nema hann bere a paska viku edur⁴ a⁵ drottins dag, edr⁴ a⁶ kirkiu dag, þa er rett at hafa tvi mællt⁷ ok eigi kiöt nema a paska beri, þa er rett at eta kiöt. þadan ero vj. nætur til philippi messu ok iacobi, ok eigi fasta fyrir. þa ij. nætur til kross messu ok eigi fasta fyrir. þadan ero vij.⁸ nætur hins fiorda tigar⁹ til columbe¹⁰ messu, ok eigi fasta fyrir. þa xv.¹¹ nætur til ions messu baptiste¹² ok ij. dægra¹³ fasta fyrir. Þadan ero v. nætur til peturs messu ok pals, ok ij. dægra fasta fyrir.¹⁴ þadan¹⁵ ix. nætur til seliu manna messu, ok eigi fasta fyrir. þa xvij.¹⁶ til iacobs messu, ok tveggia dægra fasta fyrir. þa iiij. nætur til olafs messu, ok fasta fyrir dag ok nott. þa xij. nætur til laurentius¹⁷ messu, ok fasta fyrir dag ok nott. þa v. nætur til¹⁸ mariu messu, ok fasta fyrir dag ok nott. þa ix. nætur til bartholomæus¹⁹ messu, ok fasta fyrir dag ok nott. þa xv.²⁰ nætur til mariu messu, ok eigi²¹ fasta fyrir. þa vj.²² nætur til kross²³ messu ok eigi fasta fyrir. þa vij. nætur til matheus²⁴

---

¹ ix — xx *B, D*; 29 n. *A*; ix og xxnæt. *C*. ² Istedetfor biskups har *D* Baptiste (urigtigt). ³ ins *B*; hins *A*; þess *C*; mangl. *D*. ⁴ eda *A*. ⁵ Saaledes *A, D*; ad *C*; mangl. *B*. ⁶ Mangl. *C*. ⁷ Saaledes *B, A, C*; einmællt *A*; istedetfor det foregaaende Ord hafa har *D* eta. ⁸ Istedetfor vij. har *A* 2 (urigt.). ⁹ tugar *C*. ¹⁰ Saaledes *B, A, D* (Columb.); Coluberi *C*. ¹¹ Istedetfor xv. har *A* xx (urigtigt). ¹² Baptistæ *C, D*; Baptista *A*. ¹³ daga *C, D*; den samme Afvigelse har *C* i det Følgende. ¹⁴ Ordene fra þadan ero v. nætur til peturs mangle *D*. ¹⁵ þadan *B, D*; þá *A*; þadan eru *C*. ¹⁶ nætur tilfeier *C*. ¹⁷ Saaledes *B, A*; Laurentii *C*; Laurentz *D*; det 'ølgende Ord messu mangl. *A*. ¹⁸ Istedetfor til har *A* fyrir. ¹⁹ Bartholomeus *A*; Bartholomæi *C*; Bartholom. *D*. ²⁰ xiv. (urigt.) *D*. ²¹ Mangl. *D*. ²² vij (urigt.) *D*. ²³ Udtrykt i *D* ved et Kryds. ²⁴ Matt. (abbrv.) *D*; Matthias *A*; Matthis *C*.

messu ok¹ fasta fyrir dag ok nott. þa eru viij. nætur til michaelis² messu, ok fasta fyrir dag ok nott. þa er einni nött minnr³ eun xxx. natta⁴ til simonis⁵ messu ok iude⁶, ok fasta fyrir dag ok nott. þa ero⁷ iiij. nætur til allra heilagra messu, ok fasta fyrir dag ok nott. nema sialfan⁸ dagin⁹ beri a annan dag viku, þa skal fasta¹⁰ föstu nött hina næstu¹¹ fyrir, ok skal bondi gefa nattverd hiona sinna, þeirra er til lögföstu ero skylldir innan hrepps mönnum þeim er eigi gegna þingfarar kaupi. ok ymbu natta verd. ij.^a ¹² ædr¹³ ella um nött fyrir þorlaks messu. Hver bondi er skylldr at gefa þriggia natta verd hiona sinna, ok gefa eigi¹⁴ fiska verd, ok skulu hrepps menn þar¹⁵ skipta matgiöfum þeim¹⁶ a sam kvamu um haust. Fra allra heilagra messo ero¹⁷ x¹⁸ nætur til marteins messo, ok eigi fasta fyrir. þa xi.¹⁹ nætur til ceciliu²⁰ messu ok eigi fasta fyrir. enn ef ceciliu dagr stendr a föstu dag, þa er dag fasta fyrir.

---

a Denne Bestemmelse om Thorlaksmesse findes, foruden her, alene i Ab., c. 13.

---

¹ ej. tilfoer A (urigt.). ² Michaelis C. ³ Saaledes B; midur A; minna C, D. ⁴ Saaledes B; nottum A; nætur C; mangl. D. ⁵ Simons A, D; Simeonis C. ⁶ Saaledes B, A; Judæ C, D. ⁷ er (feilskr.) C. ⁸ sialfan A, D; halfan B, C. ⁹ Istedetfor dagin har D medal daginn (maaskee har der staaet messu daginn). ¹⁰ Mangl. C. ¹¹ edur fyrstu tilfoer A; det følgende staaer saaledes i D: frá (istedetfor fyrir), oc sva skal Bondi giora Natt verd Hjóna sinna þeim er til Lögfösto ero skyldr, innann Repps mönnum osv. ¹² Jmbruverdanatta tuo A. ¹³ edr A, D; mangl. C; enn D; istedetfor det følgende Ord ella har A alla. ¹⁴ Mangler i D, som synes at efterlade en aaben Plads for dette Ord; istedetfor det følgende Ord fiska har C fyrsta (urigtigt). ¹⁵ þar B; mangler A, C, D. ¹⁶ Mangl. D. ¹⁷ er (feilskr) A. ¹⁸ Rettelse for ix i Haandskrifterne. ¹⁹ ix A (urigtigt). ²⁰ Ceseliu A; Ceceliu C; Secel. D; paa det følgende Sted er Skrivemaaden Ceceliu A; Seceliu C; Secel. D.

enn hafa¹ hvítan mat at aptni² ok³ eigi kiöt. þa ein⁴ nott til clemens⁵ messu. þa ero vij. nætur til andres messu ok fasta fyrir dag ok nott. þa ero vj.⁶ nætur til nikolas⁷ messu ok fasta fyrir dag ok nott.⁸ þa er ein nott til ambrosius messu. þadan ero⁹ vj.¹⁰ nætur til magnus messu ok eigi fasta fyrir. þa ero¹¹ atta nætur til thomas messu ok¹² fasta fyrir dag ok nott. þa ero ij. nætur til þorlaks messu ok fasta fyrir dag ok nott.¹³ hun verdr einni þott fyrir þann dag er at iolum skal fa¹⁴, enn tveim fyrir ioladagin¹⁵ sialfan. "Ongva nott skal þa skyllt at fasta fyrir messu dag þann er hann skal sialfan fasta, nema fyrir annarrar tidar sakir se þa skyllt at fasta. Nonhelgi¹⁶ er¹⁷ fyrir ions messu baptiste¹⁸. sva fyrir peturs messu, ok fyrir¹⁹ mariu messu fyrri. fyrir messu daga þa²⁰ alla er tveggja dægra²¹ fasta er fyrir, skal eigi vinna leingr enn til mids aptans. Rett er at vinna²² til natt mals fyrir messu daga þa alla, er eigi er ij.^a dægra²¹ fasta fyrir.

---

a Resten af Capitlet findes ikke i andre Haandskrifter; med Hensyn til den første Sætning jfr. Blg., c. 67, S. 252²⁰.

---

¹ hafa *B, C, D*; hafe *A*; istf. hvítan mat har *D* hvijta mat.
² at aptni *B, D*; ad kvöllde *C*; og aftte *A* (ur.). ³ Istf. ok har *D* enn.
⁴ ein *B, C*; er ein *D*; ero ij (ur.) *A*. ⁵ Clemuns *C*. ^{6, 7} (ur.) *A*.
⁷ Nicolaz *A*. ⁸ Ordene fra þa ero vj. nætur til nicolas mangl. *C, D*, hvilket af det Følgende sees at være formedelst Uagtsomhed.
⁹ Mangl. *A*. ¹⁰ vij. *D* (ur.). ¹¹ er *C*. ¹² Her tilføier *A* ei. ¹³ Ordene fra þa ero ij. nætur til þorlaks mangl. *A*, som det af det Følgende sees paa Grund af Uagtsomhed. ¹⁴ Istedetfor Ordene iolum skal fa har *D* Joola skal fara. ¹⁵ Jooladag *D*. ¹⁶ Non heilagt *D*.
¹⁷ Istedetfor er har *A* edur. ¹⁸ Baptistæ *A, C, D*. ¹⁹ Mangl. *D*. ²⁰ Mangl. *A*. ²¹ daga *C*. ²² Istedetfor Rett er at vinna har *D* Enn.

16. Her segir hvat menn megu¹ vinna edr veida
a² stærum hatidum.³

^aFiortan⁴ ero dagar a xij. manudum þeir⁵ er menn skulu
eigi⁶ fleira vinna edr veida enn nu man⁷ ek telia. hvita biörn
eigu⁸ menn at veida, ok gera⁹ heiman för til, ok a sa biörn¹⁰
er fyrstr kemr bana sari a¹¹, hver sem land a, nema þrælar
veidi¹² edr skulldar menn¹³, þa a sa er fe atti¹⁴ at þeim
mönnum¹⁵. Rosm hval eigu¹⁶ menn at veida, ok a sa halfan
er veidir, enn hinn halfan er land a. Rek hval eigu¹⁷ menn at
flytia ok¹⁸ festa ok skera ef eigi vm festir¹⁹. Ef landgangr er
at²⁰ fiskum, þa skulu menn taka. þa er landgangr ef menn megu²¹
höggva höggiarnum edr taka höndum. Eigi skal net²² vid
hafa edr öngla. Fugla eigu²³ menn at veida fiadr sara²⁴ ef²⁵
höndum ma taka. Gefa skal af hinn²⁶ fimta lut, sem af
annarri drottins daga veidi. ^bJafnvel skal²⁷ biarga husum ok²⁸

a Jfr. Sk., c. 16.

b Med Hensyn til Stykket til S. 347⁴ er sækia vill, jfr. K., c. 268,
S. 218¹⁹; St., c. 52; Blg., c. 34; det findes ikke i de øvrige Haand-
skrifter.

¹ meiga A, C. ² Saaledes A, C; mangl. B. ³ I D er Overskriften
Umm stædstu Hatida Hald. ⁴ Saaledes B, C, D; Fimtán A; i
det Følgende nævnes 15 Dage, men det er sandsynligt, at der har staaet
Fiortan i det Haandskrift, der blev skrevet efter, idet der i en tid-
ligere Tid kun har været 14 Dage. ⁵ Dette Ord staaer i D foran
dagar. ⁶ ei A, C, D. ⁷ Saaledes D; mun B, A, C. ⁸ eiga C.
⁹ Mangl. C. ¹⁰ Istedetfor biörn har A Huyta Björn. ¹¹ hann tilføie
C, D. ¹² verde (urigt.) C, D. ¹³ skulldamenn A. ¹⁴ Istedetfor fe atti
har D flutti (urigt.). ¹⁵ Saaledes A, D; manni B, C. ¹⁶ eiga C.
¹⁷ eiga C. ¹⁸ Mangl. A. ¹⁹ eigi vm festir B, A (ej) C (ej); er
umm festar (urigt.) D. ²⁰ Istedetfor at har D af. ²¹ meiga A,
C, D. ²² Mangl. C. ²³ eiga C. ²⁴ fiödur sára C; fiadra sára D.
²⁵ med tilføier A. ²⁶ hinn A; enn D; mangl. C. ²⁷ Mangl. C.
²⁸ Istedetfor ok har D edr.

andvirki vid elldi, ok¹ vid vatna gangi, vid ofvidri² ok³ vid skridum a hinum hæstum⁴ hatidum sem þa⁵ at rumheilagt væri. Ef madr vinnr fleira enn mællt⁶ er a þeim hatidum, þa vardar⁷ fiörbaugs gard. ok a sa⁸ sauk er sækia vill. «Jola dagh⁹ hinn¹⁰ fyrsta skal hallda sem nu er tint¹¹, atta dag jola ok hinn þrettanda. paska dag hinn fyrsta ok uppstigningar dag, ok hvita sunnu dag,¹² mariu messur iij.¹³ ok allra heilagra messo, ions messu baptiste¹⁴, petrs messu ok pals um sumarit¹⁵. þorlaks messu ok¹⁶ kirkiu dag. Enn eitt verdr halld a öllum dögum ödrum löghelgum bædi drottins dögum ok messu daugum.

17. Her segir um langa föstu halld.¹⁷

^bLanga föstu æigum ver at hallda, þat ero vij. vikur. drottins dag þann skulum ver ganga i föstu sem upp¹⁸ er sagt a þingi edr a¹⁹ leid. þa er madr gengr i föstu skal etid kiöt fyrir midia²⁰ nott. Enn þa skal eigi²¹ eta kiöt a þeim vij.²² vikum, fyrr enn sól rennr upp²³ paskadag enn²⁴ fyrsta. Annann dag viku ok hinn þridia i langa föstu er rett at eta tvimællt, ok

a Jfr. Sk., l. c., S. 35³.

b Jfr. Sk., c. 20.

¹ Mangl. A. ² Istedetfor ofvidri har C ófride (urigt.). ³ Istedetfor ok har A edur. ⁴ Saaledes B, A; hædstu C; hellstom D. ⁵ Saaledes B, A, D; þo C. ⁶ Istedetfor mællt har D talt. ⁷ þa vardar B, A; þa verdur C; þad ver D. ⁸ Mangl. A. ⁹ Resten af Capitlet fra Joladagh hinn fyrsta mangl. A. ¹⁰ Mangl. D. ¹¹ sem nu er tint: — sem nu var tint D; sem er tint B, C. ¹² og tilføier C. ¹³ Istedetfor iij. har D þriar. ¹⁴ Baptistæ C, D. ¹⁵ Saaledes i Haandskrifterne. ¹⁶ Mangl. C. ¹⁷ I D er Overskriften: Umm Lánnga Favsto Halld oc Kiøtøat. ¹⁸ uppi D. ¹⁹ Saaledes A, C, D; mangl. B. ²⁰ mida C. ²¹ ei A; ey C. ²² vi (urigt.) D. ²³ B tilføier her: a, hvilket ikke findes i de tre andre Haandskrifter, og som vi have udeladt. ²⁴ enn D; mangl. B, A; Pauskadaginø C.

eigi¹ kiöt. enn alla daga adra² þadan fra nema drottins daga³ skal fasta⁴ til paska. Sextan ero nætur þær er lögskyldar ero at fasta⁴ i⁵ langa föstu, föstu nætur vij. ok midviku nætur vij.⁶ þvatt nott i ymbro dögum ok paska nott.

18. Her segir um jola föstu halld.⁷

^aI Jola föstu skulum ver hallda ok taka til annan dag viku at varna við kiötvi⁸, þann er drottins dagar verda iij. i millum⁹ ok jola dags hins fyrsta, ok eta eigi¹⁰ kiöt a þeirre stundu, nema drottinsdaga, ok¹¹ lög tekna messu daga. Midviku daga ok midviku nætur, föstu daga ok föstu nætur vm jola föstu eigum ver at fasta¹², ok inn næsta dag ok nott fyrir jol, ok um daginn fyrir hinn xij.¹³ dag, ok eta eigi¹⁴ slatr at kveldi.

19. Ymbro dagar.¹⁵

^bYmbro daga xij. æigum ver at hallda at föstu a xij.

---

a Jfr. Sk., c. 21.

b Jfr. Sk., c. 22.

---

¹ ei *A, C, D*. ² Saaledes *B, C, D*; mangl. *A*; istedetfor det følgende Ord þadan har *D* þar. ³ drottins dag *C*. ⁴ Istedetfor fasta har *A* fara (urigt.). ⁵ Istedetfor i har *D* á. ⁶ midviku nætur vij. *A, C, D*; vij. midviku nætur *B*. ⁷ I *D* er Overskriften *Umm Joola Favsto Halld*. ⁸ Saaledes *D* (kiötve); kiöti *B, A, C*. ⁹ i millum *B, C, D*; j milli *A*. ¹⁰ ei *A, C, D*. ¹¹ ok *A, D*; mangl. *B, C*; i *B, C* og *D* er Interpunctionen forvirret; i *B* er der Comma foran og efter lög tekna messu daga og ny Sætning begynder først med Ordene vm jola föstu; i *C* er der Punctum foran og Comma efter lögtekna messu daga, hvilke Ord saaledes henføres til den følgende Sætning; i *D* mangler Interpunction efter messu daga, og efter föstu nætr er der Punctum. ¹² fara *A*. ¹³ fiortanda (urigt.) *C*. ¹⁴ ei *A, C, D*. ¹⁵ I *B* og *C* er Overskriften *Ymbro dagar*; *Wmm ymbro daga A*; *Um Ymbro daga Halld D*.

manudum, ok fasta næturnar allar. ver skulum hallda ymbu daga um haust fyrir¹ michaelis² messu, ok adra a jola föstu, sva hvara³ sem upp er sagt a þingi edr a leid. hina⁴ þridiu skulum ver hallda i annari viku langa föstu avallt. enn hina iij. i helgu viku. um langa föstu, ok um ymbu daga, ok um föstu daga alla, ok þvatt dag⁵ fyrir hvita daga, þa vardar⁶ manni fiörbaugs gard ef hann etr kiöt. Enn um allar föstu tidir adrar, verdr madr utlagr⁷ iij. mörkum⁸ ef hann etr kiöt, ok a sakir þær sa⁹ er vill, ok skal stefna heiman ok kvedia til heimilis bua a þingi þers er sottr er, ix. til fiörbaugs saka, enn v til utlegdar saka.

20. Her segir hversu madr skal lifa ef hann er i uteyum.¹⁰

Ef madr verdr sva staddr i uteyum um langa föstu at hann hefir eigi¹¹ annann mat enn kiöt. ok skal hann helldr eta kiöt enn fara¹² önd sinni fyrir matleysi¹³. eigi¹⁴ skal hann eta kiöt a ymbu dögum edr föstu dögum. Sva skal hann eta¹⁵ at hann ali önd sina. eigi¹⁶ skal hann hyllidaz vid. Gengit skal hann hafa til skripta vid kenni mann a vij. nattum

---

a Jfr. Sk., c. 23.

---

¹ Mangl. *D*. ² Michaelis *C*. ³ Saaledes *B*; huöria *A*, *C*; mangl. *D*. ⁴ hina *C*, *D*; hinu *B*; þa *A*. ⁵ Saaledes *B*, *A*; þvott-daga *C*; þvottdaga alla *D*. ⁶ verdur *C*. ⁷ Saaledes *D*; utlagr *B*, *A*, *C*. ⁸ Mangl. *C*; merkr *D*. ⁹ Istedetfor sa har *C* hvör (hvör ed); i *D* staaer sa foran sakir. ¹⁰ I *D* er Overskriften Um Kiöt nautn i navdsin. ¹¹ ei *A*, *C*, *D*. ¹² Istedetfor fara har *C* fyrer fara. ¹³ mattleyse *A*. ¹⁴ ei *A*, *C*, *D*. ¹⁵ Sva — eta *A*, *D*; so skal hann a (saaledes synes der at staae) *C*; i *B* mangl. Ordet eta. ¹⁶ ei *A*, *C*, *D*.

hinum næstum¹ er hann kemr or eyunni. þat er kiöt ef² menn lata af naut edr fær saudi³ geitr edur svin.

21. Ef svin komaz a oæti.⁴

Ef svin kemr⁵ a hrossa slatr⁶, ok skal madr svelta iij. manadi⁷ ok fella hold af, enn feita iij. Ef svin kemr⁸ a mannz hræ þa skal svelta vj. manadi⁷, ok fella hold af ef hylldz⁹ hefr a, enn feita adra vj. manadi⁷, þa eigu¹⁰ menn at nyta¹¹ ef vill.

22. Her tinir þau dyr ok fugla sem mönnum er rett at neyta, ok sva hin.¹²

Biörn eigu¹⁰ menn at nyta, hvart¹³ sem hann¹⁴ er hvita biörn edr¹⁵ vidbiörn ok¹⁶ raud dyri¹⁷, hiört edr¹⁸ hrein. þat skal eigi¹⁹ eta a þeim tidum²⁰ sem eigi²¹ er²² kiöt ætt. Fugla eigu²³ menn at eta þa er kiöt er ætt þa²⁴ sem a vatni

a Jfr. Sk., c. 23, S. 38¹⁹.

b Jfr. Sk., c. 23, S. 38²³.

¹ Saaledes *B*; næstu *A, C, D*. ² Istedetfor ef har *C* er. ³ fær saudi *A* (eda fær Saude), *C*; fær, saudi (med Comma imellem) *B*; saudi *D*. ⁴ I *D* er Overskriften Umm Svijns Navtn. ⁵ kemr *B, D*; kemst *A*; komast *C*. ⁶ Saal. *B, A, C*; kiöt *D*. ⁷ manudi *A, C*. ⁸ kemr *B, C, D*; kemst *A*. ⁹ hilldast *C*. ¹⁰ eiga *C*. ¹¹ nyta *C, D*; neyta *B, A*. ¹² I *D* er Overskriften Hvada Kvikindi æt sieo. ¹³ Ordet hvart er en Rettelse for hvert *B*; huört *A, C, D*. ¹⁴ hann *B, A, C*; istedet herfor har *D* þad. ¹⁵ eda *D*. ¹⁶ Istedetfor ok har *C* og *D* edur. ¹⁷ Saaledes *B, A*; raud dyr *C, D*. ¹⁸ eda *A*. ¹⁹ ei *A, C, D*. ²⁰ tymum *C*. ²¹ ei *A, C, D*. ²² Mangl. *A*. ²³ eiga *C*. ²⁴ Tilføiet af os.

fliota¹. þa fugla skulu menn eigi² eta, er³ hræklo er a, örnu⁴ edr hrafna, vali edr smirla. rett er at eta hæns⁵ ok riupur. undan þeim fuglum⁶ ero⁷ egg æt er þeir ero sialfir ætir, ok skal a þeim tidum⁸ egg eta er mönnum er rett at hafa⁹ hvitan mat. ækvik fe eigu¹⁰ menn at nyta¹¹ þat er sialfir lata af, ok sva ef veit hvat verdr þott menn sæfi eigi¹², þott fe fariz i¹³ votnum edr¹⁴ skridum edr hridir¹⁵ drepi edr hvatki er¹⁶ verdr þers er¹⁷ madr veit, ok verdi¹⁸ eigi¹⁹ svidda²⁰ þat²¹ skal nyta²² ok gefa hinn v.²³ lut af öllu fe nema madr sæfi ok hafva gefit²⁴ a vij. nottum hinum næstum²⁵ þadan fra er fe for innan²⁶ hrepps mönnum þeim er eigi²⁷ gegna þingfarar kaupi, ok er sa sekr um²⁸ iij. mörkum²⁹ er eigi²⁷ gefr sva. kalf skal ala iij. nætr, þo³⁰ er rett at nyta hann³¹ at hann se fyrr skorinn, ef hönum er matr gefinn, ok skal gifa³² af hinn v lut. Oætt er fe þat er mannz bani verdr. hross skulu menn eigi²⁷ eta ok³³ hunda ok melracka ok köttu ok eingi³⁴ klodyri³⁵

a Jfr. Sk., c. 24.

¹ Istedetfor a vatni fliota har A fliota a vatni. ² ei A, C, D. ³ Istedetfor er har C sem. ⁴ örn A. ⁵ hæns B, A; hænsn D; hænsne C. ⁶ fugl (feilskr.) A. ⁷ er C. ⁸ tymum A; istedetfor det næste Ord egg synes i A at være skrevet og. ⁹ hafa B, C, D; eta A. ¹⁰ eiga C. ¹¹ nyta B, C; neyta A; eta D. ¹² ei A, C, D. ¹³ Istedetfor i har D firir. ¹⁴ Istedetfor edr har D oc. ¹⁵ hryd D. ¹⁶ hvatki er B; hvartki er D; hverke er C; huerfe edur (forvirret) A. ¹⁷ Istedetfor er har D ef. ¹⁸ verdr A, D. ¹⁹ ei A, C, D. ²⁰ svidda B; suida A; svidauda C; siálf davda D. ²¹ Istedetfor þat har A þa. ²² neyta A. ²³ Saaledes A, C, D; vj.^{ta} B. ²⁴ hafva gefit: — hafva (med Udeladelse af gefit) B, C; gefed (med Udeladelse af hafa) A; hafi gefid D; de foregaaende Ord nema madr sæfi staae i C i Klammer. ²⁵ Saaledes B; næstu A, C, D. ²⁶ Mangler C. ²⁷ ei A, C, D. ²⁸ Saaledes B, D; mangler A, C. ²⁹ merkr D. ³⁰ þá A. ³¹ Mangler D. ³² Saaledes B; gefa A, C, D. ³³ Ordet ok foran og efter hunda mangler C. ³⁴ einginn C, D. ³⁵ klodyri B, C;

ne hræflugla. Ef madr etr þau kvikindi er fra er skilt¹, þa vardar fiörbaugs gard².

23. Her segir hverium manni³ skyllt er at fasta⁴

Þeim manni⁵ er skyllt at fasta lögföstu er hann er xij. vetra gamall at sumar malum adr. eigi⁶ skal telia⁷ hönum⁸ vetr ef hann er sva alinn at nockur nott er af. madr a at hallda lögföstu unnz hann er vij. tugr. heill madr a at fasta lögfösto⁹ enn eigi¹⁰ sa er siukr er¹¹. Eigi¹² er sa madr skylldr til lögföstu¹³ er yngri er enn xij.¹⁴ vetra¹⁵ edr ellri enn vij. tugr. Kono¹⁶ þeirri er eigi¹⁷ skyllt at fasta, er barn hefir kvikt i kvidi. kona su er eigi¹⁸ til föstu¹⁹ talin er barn hefir a briosti um ena fyrstu langa föstu.²⁰ hafa a hun barn a briosti it sama ef hun vill til hinnar þridiu langa föstu. eigi¹⁸ skal þat leingr standa fyrir föstu hennar enne eina föstu. Jafn skyllt er þeim mönum at varna vid kiötvi²¹ a föstu tidum²² er eigi²³ ero til faustu taldir sem hinum er fasta²⁴.

---

a Jfr. Sk., c. 25.

---

klodyr *A, D*. ¹ Istedetfor skilt har *D* skyrt. ² vardar fiörbaugs gard *B, A*; þá ver þad fiörbaugsgard *D*; verdur fiörbaugs grid urigtigt) *C*. ³ *mönnum A*. ⁴ I *D* er Overskriften: Hveriom skiltt sie ad Fasta. ⁵ *mönnum D* (som dog derefter har: er hann er). ⁶ ei *A, D*; Ecke *C*. ⁷ Istedetfor telia har *A* tyna. ⁸ Istedetfor hönum har *D* um. ⁹ lögfösto *D*; langa föstu *B, A*; mangler *C*. ¹⁰ ei *A, C, D*. ¹¹ oc tilfoier *D* (oc ei). ¹² ei *A, D*. ¹³ Mangler *C*. ¹⁴ xvij *D* (i Begyndelsen af Capitlet har Haandskriftet dog xij.). ¹⁵ Mangl. *C*. ¹⁶ Istedetfor kono har *A* Kuinnu. ¹⁷ ei *A, C, D*. ¹⁸ ei *A, C, D*. ¹⁹ Istedetfor til föstu har *A* frá (frá talenn). ²⁰ Istedetfor langa föstu har *A* laga föstu. ²¹ Saaledes *D*; kiöti *B, A, C*. ²² Ordene a föstu tidum ere tilfoiede af os. ²³ ei *A, C, D*. ²⁴ Ordene er fasta mangl. *C*.

Sa madr er vardveitir hinn unga mann edr hinn ovitra¹ ok lætr hann eta kiöt a föstu tidum edr o atun þott² eigi³ se föstu tidir, þa vardar⁴ hönum sva vid lög sem hann æti sialfr. enn ecki⁵ þeim er etr, ef hann hafdi eigi⁶ vit at sia⁷ vid. Ef madr ber i mat mannz þat er⁸ eigi⁹ er ætt, ok vill gera þat til hadungar, ok vardar¹⁰ hönum þat fiörbaugs gard, enn ecki¹¹ hinum er etr¹².

24. Her segir enn¹³ um skylldu föstur¹⁴ manna.¹⁵

^aSetu mönnum er skyllt at fasta um eingi verk, enn eigi¹⁶ verk mönnum þeim er i eingi verki¹⁷ ero, ok eigi¹⁸ þeim er¹⁹ smala rekr heim, ok eigi²⁰ þeim er önnungs verk hefvir, ok vinur fyrir bui mannz. þat ero²¹ önnungs verk²² er²³ madr vinnr hvern dag þat er bondi vill. Eigi²⁴ skal setu madr hlaupa til verks þa daga er hann skal fasta, til þess at²⁵ hann skuli þa mataz²⁶ helldr en adr. Saman kemr fasta med öllum mönnum²⁷ þa er ymbro daga vika hefz upp a haust, ok til

---

a Jfr. Sk., c. 26.

---

¹ Istedetfor hinn ovitra har *D* henom óvitar (forvirret) ² þott *A, C, D*; þo *B*. ³ ei *A, C, D*. ⁴ verdur *C*. ⁵ ei *C, D*. ⁶ ei *A, C, D*. ⁷ vit ad siá *A, D*; vit á ad siá *C*; vit at (sia udeglemt) *B*; muligen er ved Uagtsomhed udeladt til efter vit. ⁸ þat er *B, D*; þat (med Udeladelse af er) *A, C*. ⁹ ei *A, C, D*. ¹⁰ ver *D*; verdur *C*. ¹¹ ei *C, D*. ¹² etr *B, A, D*; át *C*. ¹³ enn *B*; mangl. *A, C*. ¹⁴ Istedetfor föstur *B, C* har *A* setu. ¹⁵ I *D* er Overskriften Um Adgreining á Føstom. ¹⁶ ei *A, C, D*. ¹⁷ Ordet verki er tilføiet af os. ¹⁸ ei *A, C, D*. ¹⁹ Istedetfor er har *A* sem. ²⁰ ei *A, C, D*. ²¹ ero *B*; er *A, C, D*. ²² Mangl. *A*. ²³ Saaledes *D*; ef *B, A, C*. ²⁴ ei *A*. ²⁵ Mangl. *C*. ²⁶ þa mataz *B, D*; matast þá *A*; i *C* mangl. Ordet mataz. ²⁷ Istedetfor öllum mönnum har *D* meenum ellom.

þers unnz lokit er peturs messo a sumar. Sa madr er fasta skal hann skal etid hafa mat sinn fyrir midia nott þa er hann fastar um daginn eptir, ok mataz eigi¹ adr lidr eykt. Sva skal næturnar varna vid kiötví² þær³ er lögskyllt er at fasta sem um daghinn. þa skal nott vera a haust. ok a⁴ vetr, er madr ma eigi⁵ sea dag, ok væri hann þar er sia mætti i haf ut i skylausu vedri. þa skal nott vera⁶ a sumar er sol geingr um norðr ætt. þat er norðr ætt, er sol er kominn i beggia ætt norðrs ok utnorðrs, ok til þers unz⁷ hun er komin i beggia ætt norðrs ok⁸ landnorðrs. þa er madr fastar um nott skal hann hafa þurran mat. þa ma eta gras ok alldin ok allan jardar avöxt⁹, fiska allz kins þa er ætir ero, nema rosmhval ok sel. þat skal eta þa kiöt ætt er¹⁰. Hrosshval ok nahual ok raudkeming skal eigi¹¹ eta.

25. Her segir hversu at söknum skal fara.¹²

^aÞat er mællt um sakir þær er nu¹³ voro taldar i kristinna¹⁴ laga þætti, at þeim sökum skal stefna heiman ok kvedia¹⁵ til heimilis bua ix. a þingi þers er sottr er um skoggangs sakar¹⁶ ok fiörbaugs sakar, nema madr stefni um fiöl-

a Jfr. Sk., c. 26, S. 41¹⁹.

¹ ei A, C, D. ² Saaledes D; kiöti B, A, C. ³ þær A, C, D; þar B. ⁴ Mangl. D. ⁵ Saaledes D (ei); mangl. B, A, C. ⁶ vera A, C, D; ver (Skrivfeil) B. ⁷ Mangler C. ⁸ Ordenc fra utnorðrs mangl. D. ⁹ gras — avöxt B, C, D (som dog har aldini istedetfor alldin); gras og allann þurran auögst jardar A. ¹⁰ Istedetfor kiöt ætt er har C kiöt er ætt. ¹¹ ei A, C, D. ¹² I D er Overskriften Umm Sókn á Sökum i Christinn Retti. ¹³ Mangl. C. ¹⁴ Saaledes B, C, D; christenn A. ¹⁵ kueda (urigt.) A. ¹⁶ sakar (her og lige strax efter) B; sakir (paa begge Steder) A, C, D.

kyngi edr¹ vapna burd i kirkiu, þar skal kvedia tylftar kvidar². Enn um iij. marka³ sakir ok utlegdar⁴ þar skal kvedia⁵ til⁶ heimilis bua v. a þingi þers er sottr er. Sva⁷ settu þeir þorlacr biskup ok ketill biskup at radi øzörar⁸ erki biskups ok⁹ sæmundar prests, ok margra annarra kenni manna kristinna¹⁰ laga þatt sem nu¹¹ var tint ok upp sagt¹².

26. Her¹³ segir hversu menn skulu fe sitt tiunda¹⁴.

^aÞat er mællt at¹⁵ menn skulu tiunda fe sitt allt lögtiund

a Jfr. Sk., c. 28.

¹ edr *B, A, D*; istedet herfor har *C* og. ² tylftar kvidar mangl. i *D*, som efter Ordet kvedia (qved:) har til, og derpaa efterlader en aaben Plads, idet Skriveren vel ikke har kunnet læse eller forstaae Haandskriftet, som der blev skrevet efter. Vi have ikke troet at burde optage Ordet til, som ikke findes i de øvrige tre Haandskrifter, da det kan være en Feillæsning, idet der maaskee har staaet *k*, hvoraf det første, der betegnede tylftar, er blevet læst til. ³ *D* tilføier her sektir (sektir, sakir oc). ⁴ Saaledes *C*; utlegdir *B, A, D*. ⁵ kueda (urigt.) *A*. ⁶ til *D*; mangl. *B, A, C*. ⁷ Sva *B, C*; mangl. *A*; istedetfor Sva har *D* Framm (Framm setto), ⁸ Øssurar *A, D*; Ossorar *C*. ⁹ Mangl. *D*. ¹⁰ Saaledes *B, C, D*; Kristenn *A*. ¹¹ Mangl. *C*. ¹² Ordene ok upp sagt mangl. *D*. ¹³ Tiendeloven, som her begynder, følger i Haandskrifterne *B, A, C* umiddelbart efter og som en Fortsættelse af det Foregaaende. I *D* følger ligeledes her Tiendeloven, men med særskilt Titelblad, og Texten, som er ucomplet, idet nogle Blade ere bortfaldne midt i den, stemmer ikke med *B, A, C*, men viser sig at være en Afskrift (vel paa anden eller tredie Haand) af Tiendelovscapitlet i Arnarbælisbók, ovenf. S. 183—186⁸ (Marteins) og S. 188¹⁵ (a til at hverfa)—191¹⁸. Den indeholder dog paa nogle Steder midt i Texten Varianter, der sees at stemme med Texten efter *B, A, C*; i det Følgende ere disse Steder anførte, hvorimod der forøvrigt ikke er gjort Bemærkninger om Afgivelserne i *D*. ¹⁴ fe—tiunda *B, A*; tyunda fe sitt *C*. ¹⁵ Mangler *A*.

her a landi. ¹sa madr er hann a x. vj. alna aura fyrir utan hvers dags buningh skulldlaust, sa skal gefa öln² vadmals, edr ullar reyfi þat³ er sex geri hespu⁴, edr lambs gæru. Sa er a xx. aura skal ij. alnir. sa er a⁵ xl. skal iij. alnir. sa er a⁶ lx. skal iiij. alnir. sa er a lxxx. skal v. alnir, sa er a tiu tiga⁷ skal vj. alnir. þat fe þarf⁸ eigi⁹ til tiundar at telia, er adr er til guds þacka lagit¹⁰, hvart at¹¹ þat er til kirkna edr til brua edr til sælu skipa, hvart er¹² þat er i löndum¹³ edr i¹⁴ lausafe. Prestar þurfa eigi⁹ at tiunda þat fe¹⁵ er þeir eiga i bokum edr messu fötum ok þat allt er þeir hafa til guds þionustu. tiunda skulu þeir annat fe.¹⁶ Buss afgang¹⁷ þarf eigi at tiunda um var, ef madr¹⁸ heldr bui¹⁹. enn ef madr bregdr bui edr selr ur bui, þat skal hann tiunda²⁰. Eigi²¹ skal madr godord tiunda, veldi er þat enn eigi²¹ fe. Bændr allir skulu tiund gera, þeir er þingfarar kaupi eigu²² at gegna, af fe sinu skulldlausu. eigi⁹ skal omögum fe telia²³

---

¹ hverr tilf. *B*; mangler *A, C*. ² alin *A, C*. ³ Mangler *C*. ⁴ hespur *A*. ⁵ Saaledes *C*; mangl. *B, A*. ⁶ Mangl. *C*. ⁷ Saaledes *B*; *ll. A*; c. *C*. ⁸ og tilføier *A*. ⁹ ei *A, C*. ¹⁰ Saaledes *B, A* (læged); lagt *C*. ¹¹ hvart at *B, A*; hvort *C*. ¹² Mangl. *C*. ¹³ landinu *A*. ¹⁴ Mangler *A, C*. ¹⁵ at tiunda þat fe *B, C*; þad fie ad tyunda *A*. ¹⁶ Det Følgende til Linie 14 enn eigi fe mangl. *A*. ¹⁷ Saaledes *B, C*; mulig Afskriverfeil for afleifar. ¹⁸ Saaledes *C*; hann *B*. ¹⁹ Efter dette Sted (jfr. Arnarbælisbók c. 17, ovenf. S. 183¹⁹⁻²⁰), findes skrevet i *D* (der iøvrigt gjengiver Stedet saaledes: Búsaz afleifar þarf madr ecki ad tyunda, ef hann heldr Búi) med en mindre Skrift end det Øvrige: (her segir önnr). Ef madr heldr Búi sino, þá skal tyunda matar Afgang ef meira er en Vætt se (urigt.) Hjóna hvørt, oc svo Heya afgang ef fyrynari ero enn vetr gemul. Den saaledes anførte Variant maa antages at være taget fra vor her foreliggende Text, nedenfor cap. 34 in fine. ²⁰ hann tiunda *A*; mangl. *C*; i *B* mangler hann. ²¹ ei *C*. ²² eiga *C*. ²³ Ordet telia findes saaledes i alle Haandskrifterne.

pott se. Ef madr a x. aura skulldlausa, ok skal hann þa tiund af gera, hvart sem¹ hann er bondi edr gridmadr, nema hann eigi þa omaga er hann skuli² a verkum sinum fram færa. rett er at þeir þiggi allir tiund er eigi³ gera. jafnt skulu konur gera tiund sem karllar.

27, Her segir um samquamur a haustum, um virding fear ok eida.

^aSam kvamur skulu menn eiga um haust i hrepp hverium, eigi⁴ fyrr⁵ enn iiiij.⁶ vikvr lifa sumars ok skipta tiundum. ok skal skipt tiundum at⁷ vetr nottum⁸, ok skal taka til⁹ menn¹⁰ v i hrepp hverium at skipta tiundum ok matgiöfum, ok sia eida at mönnum, þa er betz þykia tilfallnir hvart sem þat ero bændr edr gridmenn, ok sækia menn um laga afbrigd¹¹. Skyldr er hverr madr¹² at koma til þeirrar¹³ sam kvamo er tiund a at gera¹⁴ edr senda annann mann¹⁵ fyrir sik, þann er log skilum halldi fyrir hann upp¹⁶, ok handsöl se þæg at. Ef hann kemr eigi¹⁷ fyrir midian dag, ok eingi madr af hans hendi. þa verdr hann sekr iij. mörkum. ok skal hann þa tiund giallda er þar verdr skipt a hendr hönum.

---

a Jfr. Sk.. c. 29.

---

¹ Tilføiet. ² Saaledes C (skule); skal B, A. ³ ei A; ecke C. ⁴ Istedetfor eigi (ej C) har A og. ⁵ fyrr A (fyr), C (fyrr); fyrri B. ⁶ vi C. ⁷ Saaledes B, C; a A. ⁸ Her findes i D efter Ordene i Arnar-bælisbók c. 17 ovenfor S. 184ⁿ drottins dag inn fyrsta iuetri, i Klammer anført Følgende, der udentviul er en Variant fra vor Text her: Tyundom skal skipt at Vetr Náttom. ⁹ Mangler C. ¹⁰ Mangl. A. ¹¹ Saaledes B, A; afbrigdi C. ¹² Tilføiet. ¹³ þeirra C. ¹⁴ Herefter staaer i alle tre Haandskrifter edr taka tiund, hvilke Ord vi have udeladt som en udentviul urigtig Tilsætning. ¹⁵ annan mann A, C; mann annann B. ¹⁶ fyrir hann upp B; upp fyrir hann C; hann for (saaledes synes der at staae) wpp (forvirret) A. ¹⁷ ei A, C.

28. Capitulum.¹

¶^a Par² skal hverr sialfr virða fe sitt bæði lönd³ ok lausa aura ok virða til⁴ sex alna aura, ok telia hve mikit fe hann atti at fardögum skulldlaust um varit it næsta adr. þa skal hann taka i hönd ser kross edr bok ok nefna vatta at því, at ek vinn lögeid at⁵ bok, ok segi ek þat gudi at ek a sva fe sem nu hefi ek talit edr minna. Enn ef hann vill eigi⁶ eid vinna, þa er hann er beiddr, ok vardar hönum xij marka *sekt*⁷. hans tala skal standa a fenu, nema hann sveri⁸ til fiordungi minna enn se. þa skal hann sva mikla tiund gera sem sam qvamu menn telia ok skipa⁹ a hönd¹⁰ hönum eidlaust.¹¹ hann verdr sekr xij mörkum um svardagann¹². Nu hefir hann¹³ eigi¹⁴ leynt fiordungi edr meira þa er hann svardi, þa skal hann sva tiund af gera sem hann hefir til svarit nema fe hans vaxi edr þverri x. tigum aura. Nu vex fe hans edr þverr sidan¹⁵ x. tigum aura¹⁶, þa er hönum rett at fara til¹⁷ sam kvamu, ok telia fe sitt ok vinna eid at ok gera þar tiund eptir sem hann sverr til, hvart sem þat er vöxtr

---

^a Jfr. Sk., c. 29, S. 45¹⁴.

---

¹ Denne Overskrift Capitulum findes saaledes i *B*; i *A* findes ikke anden Overskrift end Cap: 28; i *C* begynder her ny Linie, men ikke nyt Capitel, og det følgende Capitel betegnes der som cap. XXVIII, c. 30 som cap. XXIX osv. ² Saaledes *B*, *C*; Wor *A*. ³ lönd *B*, *C*; land *A*. ⁴ Mangl. *C*. ⁵ Istedetfor vinn lögeid at har *A* vil lögeyða a (forvirret). ⁶ ei *A*, *C*. ⁷ vardar — *sekt* *B*; *verdur* iij morkum *sekur* *A*; *verdur* hönum xii merkur *C*. ⁸ suerie *A*, *C*. ⁹ Saaledes i Haandskrifterne; maaskee Afskriverfeil for skipta. ¹⁰ a hönd *B*, *C*; a hende *A*. ¹¹ og tilføier *A*. ¹² svardagann *B*, *C*; suardægen *A*. ¹³ Saaledes *B*, *C*; *madur* *A*. ¹⁴ ei *A*, *C*. ¹⁵ Mangler *A* (som har þverrer for þverr). ¹⁶ x tigum aura *B*, *C* (tyu tugum aura); xtyge aurum *A*. ¹⁷ Istedetfor til har *A* a.

edr þurdr. Nu vill haun ecki¹ fra segia þott fe hans vaxi x. tigum aura edr meira. þa eigu² sam kvamu menn at gera hönum ord, at hann komi til sam kvamu ok vinni eid at fe sinu i annat sinn. Enn ef hann vill ecki³ eid vinna⁴ ef hann er beiddr, þa verdr hann sekr xij.⁵ mörkum ok er þat eidfall, ok skal hann⁶ sva mikla tiund gera sem samqvamum menn telia at⁷ hann eigi fe til, ok þeim giallda sem þeir aqveda. þar er manni verdr eidfall, þa a hvern sök þa⁸ innan hrepps⁹ manna er vill. Sök þeirri skal stefna heiman¹⁰ at heimili þers er sottr er, ok telia hann sekann xij. mörkum¹¹ um eid fall, ok kvedia¹² til heimilis bua hans v a þingi. Ef kvidr ber a hann, þa skal domr dæma vj. merkr þeim er sotti, enn adrar vj. merkr skulu fylgia annari tiund. ^aHrepps menn þeir er til ero teknir skulu skipta hvers manns tiund i fíora stadi, ef eyris tiund er edr meiri. Enn ef minni er¹³ þa skal hverfa til kirkna tiund aull.¹⁴

---

a Jfr. Sk., c. 30.

---

¹ ei A, C. ² eiga C. ³ ei A, C. ⁴ eid vinna B; vinna eid A, C. ⁵ Istedetfor xij. har C iii. ⁶ skal hann; disse Ord mangle i B. A; i C er skrevet over Linien skal med Udeladelse af hann, hvilket Ord vi saaledes have tilføiet. ⁷ Mangl. C. ⁸ Mangl. C. ⁹ hrepp (feilskr.) B. ¹⁰ Saaledes B, C; heim (urigt.) A; Ordet heiman er sandsynligvis en senere Tilsætning. ¹¹ merkur C. ¹² kueda (urigt.) A. ¹³ Mangler C. ¹⁴ Denne Bestemmelse om at hvad der er mindre end eyris tiund skal tilfalde Kirker, findes saaledes enslydende i B, A, C. De sidste Ord af Capitlet ere i D i Klammer variantvis anførte ved Stedet Ab., c. 17, ovenfor S. 185²⁷ saaledes: (alias) Ef Eyris Tyund er edr meiri, enn ef minni er, þa skal hverfa til Kirkna Tyund oll.

29. Her segir um þurfa manna tiund.

^aFíordung æinn tiundar skulu hafa þurfa menn innan hrepps, ok skulu þeir skipta með þeim ok gefa þeim meira er meiri¹ er þörf. þat fe er gefa skal þurfa mönnum skal vera vadmál edr² varar felldir. ull edr³ géror matr edr kvikfe annat enn hross. þat skal golldit vera at marteins messo.⁴ sekr verdr sa vj. mörkum er giallda skyllði ef eigi⁵ er þa⁶ fram komit, ok a þurfa madr sök þa, er til handa var skipt fenu bædi at sækia ok sættaz a. Sa er annar adili er til soknar er tekinn i hreppinum⁷, ok tiund skipti. Sauk þeirri⁸ skal⁹ stefna heiman ok kvedia¹⁰ til heimilis¹¹ bua a þingi. þeim manni er rett at stefna heima¹² at sin er¹³ skipti tiund ef hann er til soknar tekinn hinn v. dag viku er iiij. vikur ero af sumri, ef eigi¹⁴ er adr fram komit. rett er at¹⁵ hann taki þann dag vid vadmálum til handa þurfamanni ef hann vill þa hafa golldit¹⁶. Eigi¹⁷ er hann skylldr at taka þa i ödru nema hann vili¹⁸. Ef eigi¹⁹ kemr þa fram, þa skal sa madr er til soknar er tekinn, edr sa madr er²⁰ hann selr i hönd, nefna þar vatta at því, at

---

a Jfr. Sk., c. 30, S. 47⁶.

---

¹ meira C. ² Istedetfor edr har C og. ³ eda A. ⁴ Punctum er tilføiet; i B, C er her ingen Interpunction; i A findes Comma. ⁵ ei A, C. ⁶ ef — þa B, C; er þá og ei A. ⁷ Saaledes B; hreppnum A, C. ⁸ Saaledes C (hvor der dog synes først at være skrevet þa); þa B, A. ⁹ A og C tilføie her hann. ¹⁰ kueda A. ¹¹ Saaledes i Haandskrifterne. ¹² Rettelse for heiman i Haandskrifterne. ¹³ Istedetfor sin er har C sa er (istedetfor hvilke Ord der først har været skrevet syn eller syne) y. ¹⁴ ei A, C. ¹⁵ Mangl. A. ¹⁶ Istedetfor hafa golldit har C gollded hafa. ¹⁷ ei A, C. ¹⁸ vilie A, C. ¹⁹ ei A; mangl. C. ²⁰ Ordene sa madr er ere tilføiede af os.

hann er buinn at taka vid tiund er hinn skyldi giallda, ok nefna hann n^o ok kveda a hve¹ mikit fe er, ok hann² ser ongvan þann mann, er gialldi halldi upp fyrir hann³. Hann skal nefna i annat sinn vatta, at því vætti skal hann kveda, at ek stefni n^o um þat⁴ at hann helldr tiund fyrir n^o ok tel ek hann sekian⁵ vj. mörkum ok giallda fiordung tiundar tvennum giölddum sem buar virda þann lut er ogolldinn var.⁶ ef sumt er golldit. stefni ek til⁷ giallda ok til⁸ utgöngu um fe þat, ok kveda a hvar hann stefnir til þings, ok stefna lögstefnu,⁹ hann skal kvedia til bua v.¹⁰ a þingi þadan fra er hann stefndi.

30. Her segir um biskups tiund.

^a Annan fiordung tiundar skal taka biskup, þat fe skal vera i vadmalum edr¹¹ varar felldum i lambagærum, i gulli edr silfri. Biskup skal segia til þers at¹² kirkiu söknum i hrepp hverium, þa er hann fer um fiordung, hver vid þeim fiordungi tiundar skal taka er¹³ hann skal hafa¹⁴. þar¹⁵ er mælltr eindagi a fe því er biskup a, hinn v. dag viku er iiij. vikur ero af sumri at lögheimili þess manns er biskup baud

---

a Jfr Sk., c. 31.

---

¹ Saaledes *B*, *C*; huad *A*. ² Mangl. *A*. ³ upp fyrir hann: — fyrri hann vpp *A*; uppi fyrir hann *B*, *C*. ⁴ Ordene um þat ere tilføiede af os. ⁵ Saaledes *B*; sekan *A*, *C*. ⁶ Herefter er i Haandskrifterne skrevet Enn (der dog i *C* fremtræder som en Rettelse i det først Skrevne); vi have udeladt dette Ord, som indløbet ved en Feil, ligesom vi have tilføiet Punctum efter golldit. ⁷ Mangler *C*. ⁸ til *C*; mangl. *B*, *A*. ⁹ lögstefnu *A*, *C*; laga stefnu *B*. ¹⁰ kvedia — v. *B*; kvedia til heimilis bua v. *C*; bua til v. kueda *A*. ¹¹ eda *A*. ¹² Istedetfor at har *C* á. ¹³ Istedetfor er har *C* ef. ¹⁴ Istedetfor hafa har *A* taka. ¹⁵ þar *B*, *C* þá *A*.

um, at taka vid fenu.¹ Ef þa kemr eigi² fram, þa skal sa er³ sækia vill nefna vatta at því vætti skal hann kveda, at ek em buinn at taka vid fe því er n^o skylldi giallda, ok kveda a hve mikit fe er, ok hann ser eigi⁴ þann mann er gialld þat inni af hendi. hönum er þat⁵ rett at stefna sva um þann fiordung tiundar, sem um hinn er adr var um tint. Þat er hönum ok rett at stefna sidarr at lögheimili þers er giallda atti. þers a hann kost at segia biskupi til, ok lata hann heimta sem hann vill.

31. Hver sækia skal⁶ kirkiu tiund.

^aÞa ij. fiordunga tiundar sem eptir ero skal leggja til kirkna⁷, ok sva til hveirrar sem biskup skiptir⁸ til. Tiund skal reida þeim manni i hönd er⁹ kirkiu þa¹⁰ vardveitir er tiund var til skipt. hann skal kaupa at presti tidir sva¹¹ sem hann ma¹² vid komaz ok þa luti adra til kirkiu þurftar er þarf sem fe þat vinnz til. Sva skulu menn giallda tiund af öllum bæum sem biskup hefir til skipat, hverigir¹³ sem a bæum bua. Bondi sa er a kirkiu bæ byrr er adili þeirra tiunda saka ef hann vill. Enn ef hann vill eigi¹⁴, þa er lædr

---

a Jfr. Sk., c. 32.

---

¹ I Haandskrifterne findes her ikke Bestemmelsen ovenfor S. 48²³ Rett er þott fyrr se golldit. ² ei A, C. ³ Saaledes A; mangl. B; i C er Stedet forvansket: skal sa sækia er vill, nefne eg Votta ad því Vætte osv. ⁴ ei A, C. ⁵ Istedetfor þat har C því. ⁶ Her er mulig ved Uagtsomhed udeladt um. ⁷ kyrkna A; kyrkiu C; mangl. B. ⁸ Saaledes C; skipar B, A. ⁹ er B, A; sem C. ¹⁰ Mangl. C. ¹¹ Saaledes A (so), C; mangl. B. ¹² Mangl. A. ¹³ Saaledes B; huorier A, C. ¹⁴ ei A, C.

madr sa¹ er² kirkiu þionar, ef³ hann vill til kirkiu þurftar fet hafa.

32. Um kirkiu tiund ok⁴ prestz tiund ok sokn⁵
a þeim.

^aFjording annan⁶ tiundar skal giallda i vadmalum edr varar felldum, i lambagærum i gulli edr⁷ brendu silfri. Annan fiording tiundar skal giallda i vaxi edr i⁸ vidi, i reykelsi tiöru edr lereptum enskum þeim er hæf se til kirkiu bunings⁹, at því lagi allt sem getr at kaupa med vadmalum i því heradi, ok er rett þo vadmal ein se golddinn. þat fe skal golldit it sidarzsta hinn¹⁰ v dag viku er iiii. vikur ero af sumri. Enn ef eigi¹¹ kemr þa fram, þa skal sa er heimtandi er stefna þann dag um i tuni, a kirkiubænum¹² þeim er tiund a til at hverfa ok skal sækia sem um¹³ adra tiund. hann a at stefna sinni stefnu um hvarn¹⁴ fiordunginn þeirra¹⁵, ok vardar vj mörkum¹⁶ i hvarum tveggia stad halldit. enda er rett at stefna einni stefnu¹⁷ um bada fiordungana¹⁸, ok fylgia þa¹⁹ ein alög, þviat²⁰ einn er adili at badum. Rett er at stefna heiman til vorþinga um tiund, þar er menn ero sam þinga, ok rett er at

---

a Jfr. Sk., c. 32, S. 49²¹.

---

¹ Mangl. A. ² er B, C; sem A. ³ ef B, C; er A. ⁴ Mangl. C. ⁵ Saaledes B, C; sokner A. ⁶ annarar. ⁷ edr B, C; og A. ⁸ Saaledes B; mangl. A, C. ⁹ til kirkiu bunings B, C; j kyrkiu buning A. ¹⁰ Mangl. A. ¹¹ ei A, C. ¹² kyrkiu bæ C. ¹³ Tilfeiet af os. ¹⁴ Ordet hvarn er en Rettelse for hvern B; huorn A; hvörn C; det følgende Ord fiordunginn er tilfeiet af os. ¹⁵ Saaledes A; mangler B, C. ¹⁶ Saaledes B; m^ok C; mk A; istedetfor hvarum tveggia har Chvoru tveggia. ¹⁷ Mangl. A. ¹⁸ Saaledes C; fiordunga B, A. ¹⁹ Mangl. C. ²⁰ þviat B, C; því A.

lysa a vorþingi i þingbrekku um tiundar mal ef þeir ero sam þinga,¹ ok sekia þar i dom² ef hinn er þar er³ sottr er.⁴ þo er rett um biskups fiordung at sækia, þott sa se ei þar er⁵ sottr er. ef lyst er a þingi, þa skal⁶ kvedia⁷ til heimilis bua v. þers er sottr er.

33. Her segir at hveriu fe menn ero skylldir⁸ eida⁹ at vinna, edr tiunda.

Ef madr vardveitir omaga eyri, þann er hann tekr vöxtu af, þa a hann þann¹⁰ luta vaxtarins¹¹ at tiunda er¹² undir hann berr, sem þat fe er hann atti adr. Islenskir menn allir skulu tiunda fe sitt. Vtlendir menn ero eigi¹³ skylldir at tiunda her fe sitt¹⁴ adr þeir hafa verit her iij. vetr, nema þeir geri bu. Þat er mællt ef varir landar fara hedan, ok eigu¹⁵ þeir¹⁶ fe eptir, þa skal sa madr giallda tiund af er vardveita¹⁷ hefir þat fe. Eigi¹⁸ er hann skylldr at giallda her tiund¹⁹ af því fe er hann hefir a brott²⁰ med ser, medan hann er a brott²¹. enn skylldr er hann at gera tiund af því

---

a Jfr. Sk., c. 33.

---

¹ Ordene fra ok retter at lysa ere tilføiede af os. ² dom C; domi B, A. ³ er B; sem C; og A. ⁴ og tilføier A. ⁵ er B, A; sem C; Punctum efter sottr er er tilføiet af os. ⁶ Her tilføier B hann, der ikke findes i de to andre Haandskrifter. ⁷ kueda A. ⁸ skylldnger C. ⁹ Saaledes B, C; eyd A. ¹⁰ Tilføiet af os. ¹¹ Saaledes B; ávaxtarins C; avaxtar A. ¹² ef C; istedetfor Ordene luta vaxtarins at tiunda er har A láta avaxtar med. ad tyunda, og (forvirret). ¹³ ei A, C. ¹⁴ her fe sitt B, C; fe sitt hier A. ¹⁵ eiga C. ¹⁶ Istedetfor þeir har A þar. ¹⁷ Saaledes i Haandskrifterne uden «at» forud for dette Ord. ¹⁸ ecki A. ¹⁹ Mangl. A. ²⁰ a brott B; á braut A; i burt C. ²¹ Saaledes B, C; a braut A.

fe er hann hefir¹ ut haft inn næsta vetr eptir er hann kom ut i² hvert sinn er hann³ kemr ut, þott hann se i gördum⁴ austr. Ef madr kemr ut, ok hefir vaxit fe hans, edr hefir hann eigi⁵ eid unnit⁶ fyrr, þa er hann skyldr at vinna eid, ef menn vilia beida hann, at fé sinu. Ef hion eigu⁷ fe saman, þa skal karllmadr vinna eid⁸ fyrir fe beggia þeirra⁹. Ef karllmadr ok kona¹⁰ eigu¹¹ fe saman, þo at þau se eigi¹² hion, þa skal karll madr eid vinna. Ef karllmenn eigu fe saman, þa er rett þo at¹³ annar vinni eid. Enn ef þeir metaz vid, ok vill hvargi vinna, þa er sök vid hvarntveggia. Sa a eid at vinna fyrir fe hvert, er lögradandi er fiar¹⁴. Ef vöxtu ber undir mann af þers mannz fe er utlendis¹⁵ er þa skal hann þat fe sva¹⁶ tiunda sem vöxtu bæri¹⁷ undir hann af omaga eyri. þar a hann at gera tiund i þeim hrepp er hann a lögheimili þau misseri, hvar sem fe hans er ef her a landi er.¹⁸ Rett er at sættaz a tiundar mal: eigi¹⁹ skal meira nidr falla alaganna²⁰ enn helmingrinn, ef²¹ adr er stefnt um. Ef madr tekr minni satt²² fyrir tiundar sauk höfdada, enn iij. merkr, ok vardar hönum þat iij. marka sekt, ok a sauk þa²³ sa er vill.

---

¹ Vi have her udeladt Comma i *B.* ² Mangler *A.* ³ Saaledes *A, C;* mangler *B.* ⁴ gördum *B, A;* Gördum *C.* Her findes i *D* (ved Arnarbælisbók c. 17, ovenfor S. 189¹⁵) følgende Bemærkning: (adrar segia:) þott þad (saaledes) sie i Gørdom avstr. ⁵ ei *A, C.* ⁶ eid unnid *B, C;* unnit eid *A.* ⁷ eiga *C.* ⁸ vinna eid *B, A;* eid vinna *C.* ⁹ beggia þeirra *B, C;* þeirra beggia *A.* ¹⁰ konu (feilskr.) *A.* ¹¹ eiga *C.* ¹² ei *A;* ecke *C.* ¹³ þo at *B;* þo *A, C.* ¹⁴ Saaledes *A* (fiár); fyrir *B, C.* ¹⁵ Bemærkning i *D* ved Ordet herlendis (Arnarbælisbók c. 17, ovenfor S. 189²⁵) eller som det i *D* er skrevet hier lendr: adrar segia utlendr. ¹⁶ Mangler *C.* ¹⁷ Saaledes *B, C;* bere *A.* ¹⁸ Bemærkning i *D* (Ab., S. 189²⁸) adrar segia: Hvar sem Fe hans er, ef hier á Landi er. ¹⁹ ei *A, C.* ²⁰ Dette Ord staaer i *C* efter helmingrinn. ²¹ ef *B, C;* er *A.* ²² satt *B, C;* sætt *A.* ²³ Mangl. *A.*

34. Item¹ um tiundar söknið ok alögr.

^aEf tiund gellðz eigi² heima i heradi, ok er eigi³ stefnt um, þa er rett at lysa it næsta sumar⁴ at⁵ lögbergi. innan hrepps menn eigu⁶ at lysa föstu dag ok laugar dag um tiundar mal, ok þeir menn er af þeim taka. Ef hrepps menn lysa eigi³ fyrir helgina, þa er rett eptir helgina hverium er vill at lysa, til þers at⁷ domar fara ut.⁸ Sa er lysa vill um tiundar mal, hann skal ganga til lögbergs⁹ ok nefna ser votta at því vætti at ek lysi sök a hendr n^o um þat er hann hefir halldit þeim fiordungi tiundar, ok kveda a hver sa er. tel ek hann sekian um þat¹⁰ vj. mörkum, ok giallda¹¹ þann lut er ogoldinn er tvennum giöldum sem buar virða, ok kveda a¹² hvar hann lysir til doms, ok lysa löglýsing. hann skal kveda¹³ til heimilis bua v. þers er sottr er, ef hann lysir tiundar sök. Ef hann hefir um tiundar sök stefnt heiman, ok skal þa v. bua kveda¹⁴ er næstir¹⁵ ero stefnu stadnum a þingi, ok er eingi rudningr¹⁶ um bua, nema at leidar lengd, ok skal ei spell¹⁷ metaz a tiundar sök ef rett er höfðut sökin¹⁸. Ef madr tekr

---

a Jfr. Sk., c. 33, S. 52¹.

---

¹ Item *B, C*; findes ikke i *A*, hvor Overskriften begynder med *Vmm*.
² ei *A, C*. ³ ei *A, C*. ⁴ it — sumar *B, A*; á næsta sumri *C*.
⁵ Istedetfor at har *A* a. ⁶ eiga *C*. ⁷ Saaledes i Haandskrifterne.
⁸ Bemærkning i *D* (Ab. S. 190¹⁰) ad rarsegia: eptir Helgina ad lysa hveriom er vill, til þess ad dómar fara ut. ⁹ Saaledes *B*; lögberges *A, C*. ¹⁰ sekian um þat *B*; sekan *wmm* þad *A*; umm þad sekann *C*. ¹¹ giallde *A*. ¹² Istedetfor ok kveda a har *C* Enn kveda. ¹³ skal kveda *B*; skal kveda (urigtigt.) *C*; kvede *A*. ¹⁴ bua kveda *A* (der dog har kueda for kvedia); bua kvidr (Feillæsning) *B, C* (bu kvidr). ¹⁵ Saaledes *B, C*; næst *A*.
¹⁶ Saaledes (ikke rudning) i alle tre Haandskrifter. ¹⁷ spell *B*; spiell *A, C*. ¹⁸ Istedetfor höfðut sökin har *C* höfudsökin (urigt.)

gagn sök upp í gegn tiundar sök, ok a eigi¹ at meta þa sök, nema hun se fiör baugs sok² edr meiri. metaz a ef³ tiundar sök er. Þvi at eins er rett at lysa a þingi, ok sekia it⁴ sama sumar um tiundar mal, ef sa er a þingi er sottr er, nema um biskups tiund, þar er þa rett iafnt⁵ at lysa, ok skal æigi⁶ tiundar sök fyrnaz helldr enn önnur fiar heimting⁷. Enn þar er madr stefnir heima⁸ at sin þa er iiij. vikur ero af sumri um tiund, ok a þa domr at dæma at giallda i þeim stad hinum sama xiiij. nattum eptir vapnatak⁹ innstædu, ok vj. merkr alaga, ok skal dæma þeim iij. merkr er sækir, enn adrar iij. merkr skulu fylgia þeim fiordungi tiundar sem um er stefnt.¹⁰ ef stefnt er at lögheimili þers er sottr er, ok skal þar þa dæma, ok¹¹ giallda innstædu ok álög xiiij. nattum eptir vapnatak. Ef lyst er a þingi um tiundar mal, ok a at dæma innstædu ok alög, at¹² lögheimili þers er sottr er xiiij. nattum eptir vapnatak. öll viti þau er her¹³ fylgia ok¹⁴ utlegdir, þar skal dæma vj.alna aura. aÞeir menn skulu giallda tiund alla¹⁵ þar er¹⁶ vist fastir ero¹⁷ um haustid þa er¹⁸ skipt er tiundum. Enn ef¹⁹ eigi²⁰ er sam kvama þar att i þeim hrepp at

---

a Jfr. herved ovenfor S. 53, Note a og b.

---

¹ ei A; ey C. ² hun — fiör baugs sok B, A; fiörbaugssök sie C. ³ ad tilføier C. ⁴ Istedetfor it har C skal. ⁵ Saaledes A; mangler B; istedetfor þar — lysa har C og er þá jafnrett ad lysa. ⁶ ei A, C. ⁷ önnur fiar heimting B, C; fiar heimting önnur A. ⁸ heiman C. ⁹ Ordene xiiij. nattum eptir vapnatak ere tilføiede af os. ¹⁰ Her have vi, overensstemmende med C, sat Punctum istedetfor Comma i B og A. ¹¹ Saaledes (ikke at) i Haandskrifterne. ¹² Istedetfor at har A á. ¹³ Saaledes A, C; hann (urigt.) B. ¹⁴ Mangl. A. ¹⁵ Saaledes B, C; aller A. ¹⁶ Mangl. A. ¹⁷ vist fastir ero B, C; ero vist faster A. ¹⁸ Mangler A. ¹⁹ Mangler A. ²⁰ ei A, C.

þi¹, þa skal hann þar giallda er hann er vist fastr marteins messu. ok skal sa madr avallt giallda tiund af fenu, er lögradandi er fiarins.² Ef madr helldr bui sinu, þa skal tiunda matar afgang ef³ meiri⁴ er enn vætt hafi hiona⁵ hvert, ok sva heyia afgang ef fornari ero enn vetr gömul.⁶

---

¹ þar att — at þi *B, C*; j þeim repp þar att ad þui *A*.
² Bemærkning i *D* (ved *Ab.*, ovenf. S. 191¹¹): Hier segia sumar þeir *Menn* skulo gialda Tyund alla þar er vistfastir ero umm Havstid, þá er skipt er Tyundom. Enn ef ei er Sam koma þar átti þeim Repp (Ordene at þvi ere udeladte), þá skal hann þar gialda er hann er vistfastr Marteins Meszo, oc skal sa madr á vallt gialda Tyund af Feno er Lögrádandi er Fiárin. Med Hensyn til det følgende Stykke i vor Text Ef madr helldr bui sinu jfr. den ovenfor ved cap. 26, S. 356 Note 19 anførte Bemærkning i *D*.
³ ef *B, C*; er *A*. ⁴ Saaledes *B*; meira *A, C*. ⁵ Istedetfor hiona har *A* (ved Feillæsning) hejma. ⁶ Her ender den Del af Haandskrifterne *B* og *A*, som indeholder den gamle Christenret. Det Samme har ligeledes været Tilfældet med *C*, men senere har en Streg været sat foran Ordene ovenf. S. 367¹⁷ þeir menn skulu giallda og efter det sidste Ord i Texten vetr gömul, og umiddelbart efter dette Ord er skrevet Sumir hafa þetta istadenn þess sem hier er in parintesi hvorefter ere indførte de Bestemmelser, som findes i *Blg.*, c. 32 S. 144^{19—25}, *Ab.*, c. 17, S. 191^{12—18}.

IX.

A. M. 148 4to.

Vm tiundar giord einn capitule. Gud komi til.
amen.¹

Path^a er mællt. at menn skvlv tivnda fie sitt. aller hier
æ lande laugtiund. Sæ madr er æ .x. vj. alna avra
firi vtan huersdags bvning sinn skulldlaust. þa skal
gefa alin vadmals. eda vllar reyfi. þat er .vj. giore hespu. eda
lambs giæru. Enn sa er æ .xx. aura. sa skal gefa. tuær
alnar. Enn sa er æ .xl. aura. skal gefa .iiij. alnar. Enn sa
er æ .lx. aura. skal greida .iiij. alnar. Sa er æ atta tigg.
skal greida fimm alnar. Sa er æ tiutige. skal greida .vj.
alnar. Þat fee þarf eigi til tiundar at telia er ædr er til gudz
þacka gefit. huort sem þat er til kirkna eda brua. eda til sælv
skipa². huort sem³ þat fie er j laundum eda lausum aurum.

---

a Jfr. Skálholtsbók c. 28, ovenfor S. 43, og de der anførte Haandskrifter.

---

¹ Den her aftrykte Tiendelov efter den i Overskriften anførte Membran, findes i Membranen S. 267, næstefter Erkebiskop Eilifs Statut af 1320. Nærværende Overskrift er skrevet i samme Linie, hvori Statutets Slutningsord hann eigv at leggiazt (Norges gamle Love III, 247¹⁶) findes, hvorefter Texten begynder i den følgende Linie. Tiendeloven efter dette Haandskrift er aftrykt i Dipl. Isl., I, 158—162. ² Rettelse for skipat. ³ Tilføiet.

Prestar eiga eigi at tiunda þat fie er þeir eigu j bokum eda messu klædum. oc¹ þat allt er þeir hafa til gudz þionustu. Tiunda skulu þeir annat fie. Buus afleifar þarf madr eigi at tivnda vm vor ef hann helldr bui sinv.^a Ef madr æ godord og þarf hann eigi þat til tivndar at telia. þuiat þat er velldi enn eigi fee. (s. 288) Bændur aller skulu tiund giora. þeir er þingfarar kaupi eigv at gegna af fie sinu skulldlausu. eigi skal omaugum fie ætla. þo at hann eigi framm at færa.^b Rett er at þeir þiggi aller tiund er eigi giora. «Samkuomur skulu menn eiga vm haust j hrepp huerium. eigi fyrr enn fiorar vikur erv til vetrar. oc skipta tiundvm. Skipt skal tiundvm fysta drottins dag j vetri. Fimm menn skal til taka j hrepp huerivm² at skipta tiundvm og mat giofvm. og sia eida at monnum. þa er bezt þikia til fallnir. huort sem þat eru gridmenn eda bændr. og sækia menn vm laga afbrigde. Skylldr er huer madr til þeirar samkuomu at fara er hann æ tiund at giora. eda fæ annann mann firi sig þann er laug skilum halldi vpp firi hann. oc hand saul sie at þiggiande. Ef hann kemur eigi sialfur firi midiann dag oc eingi madr af hans hendi. þa verdr hann sekur vm þat .iiij. morkvm. oc skal þa tivnd giallda sem skipt er æ hendr honum.³ «Þar skal huer

---

a Bestemmelsen om Tiende af bús afleifar, som overdrages til Andre, findes ikke her.

b Her findes ikke Bestemmelserne om Tiendefrihed, naar man har Slægtinge at forsørge ved sit Arbeide, og om at Kvinder skulle betale Tiende ligesaavel som Mænd.

c Jfr. Sk., c. 29.

d Jfr. Sk., c. 33, S. 53¹⁰.

---

¹ Hvor der her er trykt oc, cc, sic, micit, er c i Membranen skrevet over Linien (c osv.). ² Af det sidste Bogstav v er en Del bortfaldet.

³ Punctum er tilføjet.

madr giallda vor tiund sem skipt er haust tiund. Enn ef þat er huergi. þa skal hann þar giallda sem hann er vist fastur marteins messo. *“Þar skal telia fie manna. huersu micit huer æ. skal uirda laund og lausa aura. til .vj. alna aura. og skal þat fie virða er at fardaugvm var skulldlaust. Sialfur skal huer telia fie sitt og virða. Enn þa er hann hefuir talit fee sitt. þa skal hann taka bok j haund sier eda kross. og nefna at þui votta at eg vinn eid at bok laugeid. oc seigi eg þat gudi at eg æ suo fie sem nu hefuir ec talit eda minna. Enn ef hann vill eigi eid uinna þa er hann er beiddr. þa verdr hann sekur .iij.¹ morkum.²*

þa^b skal sa er rettur er sækianði ganga vt j tvn at syn edr sa er hann selur j haund oc nefna uitne at þui at hann er bvinn til vidr tavku at taka uid tivnd. þeire er hann skyldi giallda. og nefna hann oc kueda æ huersu micit feit var og hann siae aunguann þann er gialldi halldi vpp firi hann.³ skal hann nefna uotta at þui. at hann er buinn.⁴ at þui

---

a Jfr. Sk., c. 29, S. 45¹⁴.

b Jfr. Sk., c. 30, S. 47²⁶.

---

¹ Maaskee Afskriverfeil for xij. ² Her er ved Uagtsomhed oversprunget et Stykke, svarende vistnok til et Blad, idet der umiddelbart efter morkum fortsættes med þa skal sa er rettur, der ikke passer til det Foregaaende, men henholder til en senere Del af Tiendeloven.

³ Punctum er tilføiet. ⁴ Texten er her forvansket. Vi have tilføiet Punctum, idet vi antage, at Ordene at þui vætti bør henføres til det Følgende.

vætti. Skál hann segia (s. 269) at ec stefni þier oc nefna hann þurfa manninn.¹ tel ec þic sekann vm þat .vj.² morkum og giallda fiordunginn tuennem giolldum³ suo sem buar virða þann hluta er ogolldinn er. stefni ec þier til giallda oc til ut gaungu vm fie þat. og kueda æ huar hann stefnir til þings. oc stefni ec laga stefnv. Skál hann kuedia til bua .v. æ þinge þaðann fra er hann stefndi. ^aAnnann fiordung tiundar skál hafa byskup. þat fie skál vera j vadmalvm. eða varar fellðum. j lamba giærvm j gulle eða brendu silfri. þar er byskup fer vm fiordung. hann skál seigia til æ kirkiu soknum j hrepp hverium. huer vid þeim fiordvngi skál taka er hann skál hafua. þar er mælltur eindagi æ fie þui er menn skulv byskupi giallda. hinn fimta dag uikv er fiorar vikur eru af sumri. at lavgheimile þess manz er byskup baud vm at taka vid fie þui. Rett er þo fyrr sie golldit. Ef þa kemur eigi fram. þa skál sa er rettur er sækiande ganga vt j tvun at syn og tueir vottar og seigia þat at hann er buinn at taka vid fie þui er hann skyllði giallda og kueda æ huersu micit feeit er og hann sier eigi þann mann er gialldit inne af hendi. honum er þat rett at stefna suo vm þenna fiordung tivndar. sem vm hinn er fyrr var vpp tint. Þat er rett at stefna sidar vm þat fie at laugheimile þess er giallda skyllði. Þess æ hann og kost at seigia byskupi til og lata hann heimta sitt ef hanr vill. ^bNu eru eptir tueir fiordungar. þat er half tiund huers manz. þat skál leggja til kirkiv og til presta

---

^a Jfr. Sk., c. 31.

^b Jfr. Sk., c. 32.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Rettelse for iij. ³ Ordene og giallda fiordunginn tuennem giolldum ere tilføiede.

reidv. suo til huerrar kirkju sem byskup skiptir tiund til. og reida þeim manne j haund er kirkju þa vardveitir er tiund er til skiput. hann skal kaupa tider at presti suo sem hann mæ vid komast. og þa hluti adra er til kirkiv þurfta þarf at hafva. suo sem þat fie vinzt til. Suo skulu bæendr tiund giallda af aullum bæium j hierade til kirkiv sem byskup hefir bodit. huerir sem æ bolstaudum bua. Bondi sa er æ kirkiv bæ byr þeim er tiund er til skipt. hann er rettur heimtandi og sækiandi¹ þeirrar sakar ef (s. 270) hann vill. Enn ef hann vill eigi. þa er rettur adile þeirrar sakar. lærdur madr sa er kirkju pionar. og til kirkju þurftar vill hafva. Fiordung tiundar þann er² skal til presta reidv leggja. þat skal giallda j vadmalum. eda j varar felldum. j lamba giærum. gulle oc brendu silfri. Enn þat fie sem til kirkju³ þurfta þarf at leggja. þat skal giallda j vaxe og vide j reykelsi oc tiorv. oc j lereptum nyivm. þeim er hæf sie til kirkiv bunings. sem getur at kaupa med vadmalum j þui hierade. Rett er þott vadmæl ein sie golldin. Þat fie skal golldit vera hit sidazta hinn fimta dag vikv. þa er fiorar vikur erv af sumri. Enn ef þa kemr eigi framm. þa skal heimtandinn stefna vm þann dagh j tune æ kirkiv bæ þeim er tiund æ til at huerfa. ok sækia sem um⁴ adra tivnd. Hann skal stefna sinne stefnv vm huorn⁵ fiordung. oc lata varda .vj. merkr j huorntveggia stad vm halldit. Kostur er at stefna⁶ vm bada fiordunga. og fylgia þa ein ælavgin. þaiat einn er adile at bædvm. Rett er at stefna heiman til vorþinga of⁷ tiundar mæl. þar er menn ero sam þinga. oc er rett at lysa æ vorþinge j þingbreckv vm tiundar mæl. ef þeir erv

---

¹ Her er mulig ved Uagtsomhed udeladt og seliandi. ² Ordene þann er ere en Rettelse for þat. ³ Tilføiet. ⁴ Tilføiet. ⁵ Rettelse for huern. ⁶ Her er mulig ved Uagtsomhed udeladt einni stefnu. ⁷ Rettelse for og.

samþinga oc sækia þar j dom ef sa er þar er sottur er. þa er og rett vm byskupa fiordung at sækia þott sa sie eigi þar. Ef lyst er æ þinge. þa skal kuedia til heimilis bua. fimm æ þinge þess er sottur er.¹

---

¹ Umiddelbart herefter følger i Skindbogen Biskop Magnus Gissurssons Statut af 1224 med en Overskrift, der er skrevet i samme Linie, hvori det her Aftrykte ender.

X.

M. Steph. 17 4to.¹

Pat^a er mællt i lögvm, at maðr skal eigi bera vapn i kirkio eða setia við kirkio vegi, oc eigi legia a kirkio eða a kirkio palla², þá er fyrir kirkio ero, en þav ero vopn til þes talit, ðx oc sverð oc spiót oc svidur oc bryntröll. Slik þirmsl ero á bænahusvm, þeim er byskup lofar tíðir at, En ef af er brugðit, þa varðar fiörbavgsгарð, byskup a sök þá ef hann vill. ella prestr sa er kirkio varðveitir eða bæna hus. Bondi sa at þridia kosti, er a bæ þeim byr, er kirkia stenðr á eða bæna hus. Rett er oc at stefna þeirri sök, at heimile þes manz er sóttir er eða sva hann heyri á siálfr, rett er oc at stefna v.^{ta} dag viko er iiij vikr³ ero af sumri, at kirkiu eða bæna husi þvi er misþirmt er. Maðr skal sækia sök þá við votta orð, þá er hann hefr votta at nefnda⁴, er vopn vorv at kirkio borin.

---

a Jfr. Skálholtsbók, c. 27, ovenf. S. 42.

---

¹ Dette Papirshaandskrift indeholder først Biarkeyiarrétt og Kristinnrétt Vikveria og derefter Biskopperne Thorlaks og Ketils Christenret i en Afskrift, der stammer fra Stadarhólsbók, derunder indbefattet Tiende-loven og de i St. efter denne følgende Stykker, navnlig ogsaa c. 49 (Eigi skal maðr bera vapn i kirkio), hvilket Capitel dog i Afskriften er betegnet som c. 48. Paa Haandskriftets S. 47 ender den gamle Christenret med Ordene i St., c. 55 sem þat er hann atti aðr, og paa den følgende Side findes det her Aftrykte uden Overskrift eller Bemærkning. ² Ordene kirkio eða a kirkio palla ere en Rettelse for eða a hia kirkio palli. ³ Saaledes. ⁴ Rettelse for nefna.

EN ella skal hann qvedia xij qviðar goða þann¹ er sá er i þingi með er sottr er, EN ef hann veit eigi hver sa er, þa skal hann qvedia xij qviðar goða, þann er hann sialfr er i þingi með, EN ef goðin er sottr, þá skal hann qvedia samþingis goða xij qviðar hans.² varnir oc gagnsacir skulv eigi mæta³ umm þav mál ef rett er höfduð sökin.³

---

¹ Ordene qviðar goða þann er en Rettelse for qviða goða, þá.

² Ordene qvedia samþingis goða xij qviðar hans ere en Rettelse efter Gisning for siálfr at samþicki goða xij qviðar. her; ligeledes er Punctum efter hans tilføiet af os. ³ Her slutter dette Stykke noget nedenfor Midten af S. 48, uden nogen Bemærkning; paa den følgende Side begynder Erkebiskop Jons Christenret.

Reka-Þáttur eftir Þingeyrabók.

A. M. 279a. 4to, Þingeyrabók.

Reka þattr.¹

1.

ÞAT^a er mælt at huerr maðr a reka fyrir sinu lande viðar | oc huala. sela. oc fiska. fogla oc þara. nema þar se solum sællt | fra lande. eða² gefit. eða golldet oðrum monnum. oc a þa þat huerr sem hei- | milt er. Ef viðr kemr

---

^a Jfr. Staðarhólsbók, c. 440.

---

¹ Ved Udgivelsen af denne Membran, hvoraf større Stykker ere bortsmuldrede formedelst Ælde, have vi benyttet en ved Árni Magnússon besørgtet Afskrift, A. M. 279 b, 4to, i Anmærkningerne af os anført under Mærket A, der indeholder Endel, som nu er bortfaldet eller ulæseligt, idet Membranen maa antages dengang at have været noget mindre beskadiget end nu. Noget af hvad der findes i denne Afskrift er understreget, hvilket betegner, at det er bortsmuldret (b u r t f u e d); paa andre Steder findes Prikker under Bogstaverne, hvilket betegner, at det Optagne er utydeligt. Hvad A saaledes indeholder Mere end der nu findes i Membranen eller i denne er læseligt, have vi optaget og betegne det med mindre Skrift. De Steder, som ere bortfaldne eller ulæselige og ikke kunne udfyldes ved Hjælp af A, have vi udfyldt efter Staðarhólsbók, eller paa nogle Steder (om hvilke i Noterne er gjort Bemærkning) tildeels efter Gisning, og hvad der saaledes efter Staðarhólsbók eller Gisning er optaget er sat i Klammer. Texten begynder her øverst paa Membranens første Side og Overskriften Reka þattr findes i Slutningen af Textens første Linie. Begyndelsesbogstavet Þ er stort og malet. Capiteltallet er tilføiet af os. ² Hvor der her og i det Følgende er trykt eða staaer i Membranen l med Streg over (= vel).

a fíoru mannz. þa scal hann merkia víþar mar | ki sinu. þui er hann hefir synt bum¹ sinum .v. aðr þa a hann þott ut fiote. eigi | er laugmark nema bum se synt. Rett er at maðr vaþe æf tre er sua mikít | at hann kemr þui eigi or flæþar male. oc merki þat víþar marki sinu. ef tre- | et kennir grunnz enda se þat víþ þa fíoru at festa megi reka á. oc a hann | þa treet þott þat comi a annars manz fíoru. En hinn er tre þat kemr a fíoru. | scal orþ gera þeim manni er merkþe æf hann veit þat. eða segia til amanna fundum². | ella er hann utlagr .iij. morkum ef hann gerir eigi sua. Sa maðr er tre þat merkþi verþr oc utlagr | .iij. morkum ef hann ferir þat eigi brot a .xij. manuðum enum næstum fra þui er hann væit³. | Ef víþ eða hval rekr ígegnum merki osa. upp a land oc a⁴ sa maðr þann víþ eða hual er | land a fyrir ofan. Ef vavtn eða lón ganga fyrir ofan⁵ fíoru manz. enda kas | te hual eða víþe yfir malar kámb. eða eyrar tanga⁶ upp ívatnet oc a⁷ sa⁸ | þa er vatn a eða land fyrir ofan ef a land rekr. helgar⁹ þar festr hval en¹⁰ | víþ¹¹ mark sem annars staþar.

---

¹ Saaledes. ² Bogstavet d er bortfaldet ved et lille Hul, der maa antages at være opstaaet efter Á. Magnússons Tid, da det ikke i A er understreget eller underprikket. ³ Her er et andet lille Hul, hvorved Bogstaverne it ere forsvundne; i A ere de ikke understregede eller underprikkede. ⁴ Skrevet over Linien. ⁵ og ⁶ Bogstavet f i Ordet ofan og Bogstaverne an i Ordet tanga ere forsvundne formedelst den Hensmuldring, hvorved en hel stor Del af dette Blads høire Hjerne er bortfaldet, og som har foraarsaget de følgende Lacuner paa denne Side i Membranen; i A ere de nævnte Bogstaver ikke understregede eller underprikkede. ⁷ Endel af dette Bogstav er bortfaldet; i A er det hverken understreget eller underprikket. ⁸ Bortfaldet; Ordet findes understreget i A. ⁹ Bogstavet h er helt bortfaldet; i A er det ikke understreget eller underprikket. ¹⁰ val en, som er bortfaldet, er i A understreget; af Bogstavet h i Ordet hval er kun en Del bevaret. ¹¹ Bogstaverne vi ere utydelige og ere ogsaa i A underprikkede.

Nu brytr nyia osa¹ ut igegnum fiору² | manz oc rekr síþan víþ eða hual upp igegnum³ [þann os a] la⁴[nd oc a sa maðr] | víþ eða hual er fiору a fyrir utan. En þott brio[ti nyia osa igegnum fiору] | manz. oc scal enn forne os raða merki sem aðr⁵. [Nu verpr tre eða hual a gras] | upp oc a sa þat bæðe er reka á. Ef þar [er iorð groin yfir víþi eða beinum oc] | a sa þa er land á. þar er tre ero jio[rdu half oc ofar en nu gangi floð] | til. oc a sa maðr þau tre eða bein er [land⁶ a fyrir ofan. En ef tre eða bein eða talkn ero] | iflæpar male. þo at sandi se [orpit⁷ eða i grioti fast oc a sa maðr þat allt er fiор] | u á. Nu ero osar⁸ at merkium þ[a a huerr þeirra reka allan til miðs ossins.] | Ef rekann festir i miþium⁹ osenum [þa a halft huarr þeirra. Nu rekr víþ eða hual] | upp eptir osenum oc¹⁰ verpr¹¹ [a suarð fast land eða festir i vatns bockum fyrir ofan reka mark. þa a sa maðr er land a eða eyrar ef þar festir. nema festi i miðiu vatninu. þa scal iafnt hverfa rekinn

¹ Bogstaverne ia af Ordet nyia og a af Ordet osa ere bortfaldne; de findes ikke understregede eller underprikkede i A. ² Det her med mindre Skrift Optagne, som nu er helt bortfaldet, er i A understreget. ³ Her har A ikke Mere end der endnu er bevaret, og Udfyldningen af Texten er derfor skeet ved, som ovenfor anført, i Klammer at optage det Manglende efter St aðarhólsbók. ⁴ Efter Bogstavet a sees ogsaa (og er ligeledes i A anført) den første Halvdel af det følgende Bogstav n. ⁵ Bogstaverne ðr, som ere forsvundne, findes i A med Streg under. ⁶ Den øverste Del af det første Bogstav l er bevaret og findes ogsaa saaledes i A. ⁷ Det Samme gjælder om den forreste Del af Bogstavet o i dette Ord. ⁸ Bogstaverne ero o ere helt bortfaldne og ere i A understregede; af den nederste Del af Bogstaverne sa er noget bortfaldet. ⁹ Det med mindre Skrift Optagne festir i mi er helt bortfaldet og er i A understreget. ¹⁰ Det Samme gjælder om ptir — oc. ¹¹ Af det sidste Bogstav r er en Del bortsmuldet. Det Øvrige af denne Linie og Resten af denne Side i Membranen, som det maa antages to Linier, er bortfaldet (Á. Magnússons Anmærkning i Margen i A: desunt penitus hæ binæ lineæ).

allr til huars tuggia landz huatki sem rekr.] (s. 2) Ef birki víp rekr ut at merki osum a sa maðr þann víp er land á fyrir ofan re | ka þann er treet kemr á. Ef víp rekr æptir á ofan. oc fester i eyrum eða | rekr a land upp. þa a sa þann víp er land á eða eyrar. nema einn maðr eigi | allan scog þa a sa. Nu festir tre imipri á þa æigu iafnt þeir allir er iaf | nær¹ eigu laund. Ef maðr tekr tre æitt eða tvav af fiuru manz scemri | en .iij. alna bæðe saman þat warðar .iij. marka sekþ oc gialda tvennum gioldum sem | buar² .v. virþa. Ef maðr tekr tre af fiuru manz .iij. alna lavng eða len | gri oc sua þott scemri se oc se .iij. alna aull saman. þa a sa maðr | orþe at raða er víp á.³ ma þa sekia til scoggangs æf vill oc sekia víp .xij.^{tar} quip. |

2. Of obirgþir manna.³

Ef menn roa fyrir land fram oc briota arar eða | þiliur. eða meipa farskost⁵ sinn. þa eigu þeir at taka víp af fiuru | manz ef eigi var til þess ætlat. oc böta farskost sinn oc leggja | eptir hræ. oc segia til vípar tokunnar at bygg þeiri er næst er. þeira er þeir | coma til hus. þeir scolu gialda hinum víp sinn er þeir finnaz sua sem bu- | ar⁶ virþa .v. víp bok. þeir er fiuru eru næstir eða hanzala ella. oc gialda | heima⁷ at sín⁸ a enum næstum⁹ gialdögum. Nu segia þeir

a Jfr. St., c. 440, S. 512²⁴.

¹ Saaledes for iafn nær. ² Rettelse for bu a. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Denne Overskrift findes i Slutningen af Capitlets første Linie. ⁵ Rettelse for farskotz. ⁶ Her begynder den ovenfor omtalte store Beskadigelse af Membranens første Blads Hjørne. Bogstaverne ar, som nu ere helt bortfaldne, findes i A med Streg under. ⁷ Det Samme gjælder om Bogstaverne heim af dette Ord. ⁸ St.: at hins; muligen er vor Texts Læsemaade rigtigere. ⁹ Af Bogstavet æ er kun tilbage en

eigi til vípar tokunn | ar sua¹ sem nu er tint². eða velia þeir eigi sua víp til sem þa munde ef | [þeir ætti rek]ann³ [eða lata þeir] hinum eigi verþ uppi er víþenn atti at gíaldögum | [þa sekíaz⁴] þeir a víþenum sem a annari vípar toku. Þat | [er mælt at maðr a at flytia oc⁵] fenyta ser víþ þann allan er hann fiðr aflo- | [ti fyrir annars manz landi ut fra rek]a⁶ marki. Taka a maðr víþ oc hual þar | [við land at flytia er eigi er] van at festi næma sua nær se fiuru | [manz þeiri er festa ma reka a at sia] mundi⁷ mega þaðan fisk⁸ a borþe | [ef eigi bæri land fyrir. Sua a allar flut]ningar at taka. aEf maðr aytr⁹ víþ | [sinn a annars manz fiuru oc scal sa víþr eigi þar] lengr liggia en. iij.¹⁰ nær ef | [þat er reka fiara nema hann se veðr fastr eða] verþe¹¹ hann síukr eþa sar¹². eða nac- | [kuer navð-

---

a Jfr. St., c. 441.

---

ikke kjendelig Del; i A er det understreget. ¹ Bogstaverne ar su, som ere bortfaldne, findes i A med Streg under. ² Det Samme gjælder om Ordet er og Bogstaverne in af Ordet tint. ³ Af Bogstavet a sees kun en ikke kjendelig Del; det er optaget efter A, hvor det findes med Prikker under. ⁴ Lacunen paa dette Sted i Membranen svarer omtrent til 20—21 af Membranens Bogstaver og det i Klammer efter St. her Optagne er for kort til at udfylde Lacunen; muligen er imidlertid gíaldögum en Afskriverfeil for gioldum (som der staaer i St. og K.). hvorefter der da paa den bortfaldne Del kan antages, som i St., at have staaet eða at handsolum þa sekíaz. ⁵ Det her i Klammer Anførte er optaget dels efter St., l. c., og K., c. 211, S. 125⁵, dels efter Gising. ⁶ Bogstavet a, hvoraf den nederste Del er bortfaldet, er i A underprikket. ⁷ Bogstavet m, som er helt bortfaldet, findes i A uden Streg eller Prikker under. ⁸ Af Bogstaverne is er en Del bortfaldet; i A ere de hverken understregede eller underprikkede. ⁹ Bogstaverne fl ere bortfaldne og optagne efter A, hvor de ikke ere understregede eller underprikkede. ¹⁰ Ordene e n. i i j. som ere helt bortfaldne, ere i A understregede. ¹¹ Det Samme gjælder om Bogstavet v i dette Ord. ¹² Ligeledes om Bogstaverne ukr eþa s.

syn beri til þess. En ef hanum er meina] lau[st þa verðr]
*hann utlagr*¹ | [.iij. Morkum ef vípr liggr þar .iij. nottum lengr.
 enda a domr at dæma a hond hanum bravt ferslo víparins.
 Þess a maðr kost oc at færa víp sinn a land upp or fior]
 (s. s) unni oc hafa a bravt fært a .xij. manuðom enum næstum.
 Nu færir *hann* eigi *sua* | a brot vípen af lande hins. þa er *hann*
utlagr .iij. *Morkum*.² þat eru bæpe stefnu sa- | kar. *scal quepia*
 til heimilis bua .v. a þingi þess er sottr er. |

3. Of veiþar fyr utan nætlavg.³

^a **A**ller menn æigu at væiþa fyr utan nætlavg at ó | søkiu⁴.
 en þar eru næt lavg utarst er sælnæt stendr grunn .xx. | mausqua
 diupt at fiuru oc komi þa flar upp or sia. Þef *Maðr* kav- |
 þir ræka af landi manz at laugmale rettu oc scilia þeir eigi
 gior en *sua*. | oc scal þa *sua* fara sem nu man ek telia. Land-
 eigandi a at hafa af | fiuru þeirri alnar laung kefi⁵ oll oc *sua* smeri.
 en reka *Maðr* a þar víp allan | annan oteigðan þann er þar
 rekr upp. oc *sua* huala alla er kykuir hlaupa | aland upp.
 nema menn valde oc a *hann* þa huala er þar rekr upp. Sa
 maðr | er land a *hann* a þara allan oc fugla alla. oc sæla
 alla oc rostunga. oc *sua* ef *Maðr* | drepr sel. *hann* a þar at
 hafa hnisu. oc haskerðing oc fiska alla þa er | þar rekr náema
 fleirum kaste senn upp en .v. þa a⁶ reka *Maðr*. Landeigan- | de

a Jfr. St., c. 441, S. 514⁵.

b Jfr. St., c. 442; Redactionen er her noget forskjellig fra St.

¹ De to herefter følgende sidste Linier paa Siden ere bortfaldne.

² Punctum er tilføiet. ³ Overskriften er skrevet dels i den Linie, hvor- med forrige Capitel ender, dels i Slutningen af dette Capitel's første Linie. ⁴ Saaledes. ⁵ Istedetfor f har Skriveren først villet skrive l þ idet han har oversprunget Bogstavet f, men derefter rettet dette. ⁶ I dette Blads nedre Del findes et stort, uregelmæssig dannet Hul, som

a þar reka þann allan er nu var talip.¹ [hann a oc] flutningar² allar | oc at varðueita scotmanz blut. oc vagrek oll oc³ huala alla er fyrir monnum | hlaupa aland. oc væiþar allar inæt-lavgum oc sua⁴ ifiorunni. Ef viðr | flytr inætlaugum oc a reka maðr þann vip. En ef utar er viðrinn⁵ oc ma þo | sia fisk a borþe þa a sa maðr er land a oc allt þat er þar⁶ flytr en fior- | u maðr þat er inætlaugum er. huart sem net er lagt af landi eþa⁷ scere. | þat er oc ef scer eþa eyrar⁸ liggia fyrir landi manz oc a sa maðr þat oc⁹ reka | þann er fylgir er megen land a næst nema¹⁰ [kavpum se annan veg key]pt. | Ef menn veiþa rostung a landi manz eþa i nætlaugum oc a halfan land-eigandi¹¹ | en halfan þeir¹² er veiþa. |

begynder her; Tallet v, hvoraf den øverste Del endnu er bevaret, men uden at være bestemt kjendelig som v, er i A underprikket; Ordene þa a, som nu. med Undtagelse af endel af Bogstavet þ, ere helt bortfaldne, findes der med Streg under. ¹ Punctum sees ikke og er tilføiet af os. ² Bogstavet r, som er bortfaldet, findes i A uden Streg eller Prikker under. ³ Af Bogstavet o i oll sees noget; det er i A ikke understreget eller underprikket; Bogstaverne ll oc, som ere bortfaldne, ere der understregede. ⁴ Af det her efter A Optagne, som nu med Undtagelse af endel af u i sua, er bortfaldet, er oc s understreget, det Øvrige ikke understreget eller underprikket. ⁵ Af det her med mindre Skrift Anferte, som nu er helt bortfaldet, er i A E underprikket, det Øvrige understreget. ⁶ a — þar, der er helt bortfaldet, findes saaledes i A med Streg under; istedetfor Ordene oc allt þat er þa er dog der først skrevet þat sem næst, men disse Ord ere derpaa ndstregede og rettede som anført Det følgende Ord flytr er utydeligt i Membranen, idet endel af de første Bogstaver ere bortfaldne. ⁷ Det her med lille Skrift Anferte, som er helt bortfaldet, er i A understreget, med Undtagelse af det første Bogstav n, som hverken er understreget eller underprikket. ⁸ Saaledes tydeligt i Membranen. ⁹ Det her efter A Optagne, som nu er helt bortfaldet, er der understreget. ¹⁰ Bogstavet e er bortsmuldret; det findes i A med Streg under. ¹¹ Det her med mindre Skrift Anferte er helt bortfaldet; i A er det understreget. ¹² Det Samme gjælder om Ordene

4.¹

^aÞat er enn mælt ef hual rekr a² | fiuru manz. oc a hann at festa hual þann þott hit meira³ hald | se a dögrinu. oc a hann at scera ef hann ma eigi festa oc sua⁴ er þa | rett at flytia⁵ hual. Rett er manni at festa hual fornum festum.⁶ oc rett | er at hann festi⁷ þeim festum er hann ristr af hual. oc beri þær⁸ festar | of stocka eþa steina⁹. hann a at scera þann hual. Ef fiosir slitr¹⁰ ut fyrir (s. 4) honum eþa talkn eþa beín oc rekr a annars manz fiuru oc a sa maðr | þat allt er fiuru á ef lengra er fra fiuru marki þes er hualin | a en ordrag en elligar eigi. Sua scal fara et sama of garnar | oc seymi. oc allt þat er fe mætt slitr ut af hualnum. Nu slitr | hualen ut með festum oc rekr a annars fiuru. oc a sa maðr þann

---

a Jfr. St., c. 443.

---

en halfan; af Ordet þeir er bevaret det sidste Bogstav og en lille Del af þ; i A er Ordet ikke understreget eller underprikket. ¹ Slutningen af forrige Capitel og Begyndelsen af dette er i A, der gjengiver Haandskriftet Linie for Linie, anført saaledes: þat er enn mælt ef hual rekr a . . . . . en halfan þeir er veiþa og ved Prikkerne mellem rekr a og en halfan er af Á. Magnússon i Margen skrevet følgende Note: heic absqve dubio rubrica fait. Forte: capitulum. ² Det med mindre Skrift Optagne er bortfaldet; i A er det understreget. ³ Ligeledes. ⁴ Ligeledes; istedetfor Ordene hann ma eigi er i A først skrevet eigi ma, men dette er derpaa rettet som anført. ⁵ Bogstavet f er bortsmuldret; i A er det understreget. ⁶ Det her med mindre Skrift Optagne er bortfaldet; i A er det understreget med Undtagelse af Bogstaverne st i det sidste Ord, som ikke ere understregede eller underprikkede, og hvoraf muligen en lille Rest endnu sees. ⁷ Bogstavet f, hvoraf kun en ubetydelig Del sees, er i A ikke understreget eller underprikket. ⁸ Det Optagne er bortfaldet; i A er det understreget. ⁹ Ligeledes. ¹⁰ Ligeledes.

hual | er a þeiri fiuru atti er festar voru fyr i bornar ef sumr
 er | festar stufur a landi en sumr i hual. enda bere þat quiðr
 at | sa maðr hygðe halda mundu er feste. oc halda munde
 isliku veðri | sem þa var er þeir festu. enda se festr eigi o
 sterkri en reip þav | .x. er .ij. manna afle halde huert. Eigandi
 scal sækia hualenn með | scipi eða hrosse a annars fiuru. oc
 neyta þar engiz nema vatz. | Ef þat ber quiþr at hualrenn
 være eigi sua festr sem nu er tint. | þa er sem o festr se oc
 a¹ sa þa ecki í er feste ef ut flytr. |

5. Vm leigu landz fiuru.²

^aEf hual rekr a³ fiuru þa er leigu lande fylgir. þa | scal
 leiglendingr⁴ festa hual þann sem hann eigi oc aðr var | tint.
 enda a hann⁵ at hafa af hualnum samfengnum hlas þat | er
 einn eykr ma draga a⁶ þa oc a slettum velle æf hualr er tui |
 togr eða lengre. En ef hualr⁷ er scemre eða scerðr sua at hann
 se | minni en heill þes kyns hualr⁸ tvitogr þa scal læiglendingr |
 ecki hafa af hualnum. En⁹ iafn scyldr er hann at festa enn
 minna | hual sem hinn meira. oc allt¹⁰ scal hann þat föra or
 fláþar mále. er fe mætt rekr a fiuruna.¹¹ sem þa¹² at hann ætti

a Jfr. St., c. 444.

¹ Skrevet over Linien. ² Af denne Overskrift ere Ordene Vm leigu skrevne i den Linie, hvormed forrige Capitel ender, og Resten i Slutningen af dette Capitels første Linie. ³ Her begynder det ovenfor S. 384, Note 6 omtalte store Hul i dette Blad af Membranen. Det her efter A Optagne, som nu er helt bortfaldet, er der understreget. ⁴ Det med mindre Skrift Optagne er bortfaldet; i A er det understreget. ⁵ Ligeledes. ⁶ Ligeledes; efter Lacunens Sterrelse maa man nærmest slutte, at der har staaet, ikke draga, men, som i A anført, draga a. ⁷ Det Optagne er bortfaldet; i A er det understreget med Undtagelse af a. ⁸ Det Optagne er bortfaldet og understreget i A. ⁹⁻¹¹ Ligeledes. ¹² Af Ordene sem þa ere Bogstaverne m og þ tildels bortfaldne.

land oc rekann. | Nu¹ festir hann ver hualinn. eþa varþueitir hann ver reka en her er | tint² [þa verðr hann utlagr iij. morkum enda scal] hann³ gjalda landeiganda hualen | allan⁴ [sem buar v. virða] vip boc. oc sua allt þat er af orekð | hans fi [ytr⁵ ut eþa ferst þa scal h]ann gjalda. þat eru allt stefnu sak- | ar⁶ [oc skal quedia til heimilis bua v]. a þingi þes er sottr er. |

6. Vm leigu landz fioru.⁷

^a **E**f hual rekr a leigu landz⁸ fioru. þa scal leiglingr⁹ | senda mann þann er fare¹⁰ fullum dagleipum til¹¹ fundar vip (s. 5)

---

a Jfr. St., c. 444, S. 517¹⁹.

---

¹ Af Bogstavet u er kun en ikke kjendelig Del tilbage; i A er det ikke understreget eller underprikket; det herpaa Følgende festir — var þne er helt bortfaldet; i A er det understreget. ² Bogstaverne nt ere bortfaldne; i A findes de med Streg under. ³ Det Samme gjælder om h i dette Ord. ⁴ Af Bogstavet n er kun en ukjendelig Del bevaret; i A er det understreget. ⁵ Af dette Ord er ytr (ligesom det øvrige her Indklamrede) bortfaldet; af Bogstavet l sees saa at sige Intet; det findes i A med Prikker under. ⁶ Det første a er bortfaldet formedelst et lille særskilt Hul i Membranen og findes i A uden Streg eller Prikker under; det sidste Bogstav r er forsvundet ved det store Hul i dette Blad af Membranen og er i A understreget. ⁷ Af denne Overskrift ere Ordene Vm leigu skrevne i den Linie, hvori forrige Capitel ender, og Resten i Slutningen af dette Capitels første Linie. Det sidste Ord er betegnet ved Bogstavet f, hvoraf endel er bortfaldet. ⁸ Det her med mindre Skrift Optagne er bortfaldet; i A er det understreget, med Undtagelse af det første Bogstav h, som hverken er understreget eller underprikket; istedetfor hual rekr har i A først været skrevet hualr kemr. ⁹ Bogstaverne in, som nu ere bortfaldne, findes i A uden Streg eller Prikker under. ¹⁰ Det her Optagne er bortfaldet; det er i A understreget, undtagen Bogstavet r i Ordet fare, hvilket Bogstav der hverken er understreget eller underprikket. ¹¹ Bortfaldet; understreget i A.

land eiganda eða þann mann er hualrekann á. fyrir en hann gange a at | scera hualenn. oc scera til fiorþungs. sua at þeir hafi enn fiorþa hlut | er scera. þar til er sa maðr kemr til er hual á þa a hann at rapa fyrir | þeim hual er o scoren er. þeir a byrgiaz enn o scorna¹ hual er scaru við þui | at ut scóle. oc sua við þui aullu er þeir varðueíta ver hualenn en þa myn | de ef þeir ætti allan.² scolu þeir eigi fyrir scipta en sa kemr til er á eða þeir | er hann bauþ um fyrir sec. Æf þann slitr út er o scorenn er oc a byrgiaz þeir eigi | þann hualen er o scorenn er. æf þat ber quípr at þeir festi sua sem þa myndi | at þeir ætti. Ef eigi ber þat quíðr. þa a byrgiaz þeir allir hualenn er | scaru við landeiganda. sua sem buar .v. virþa ener næstu við bok. | ^aEf þar rekr hual er annar maðr a land fyrir ofan en annar a fioru þa | a huer maðr at scera þann hual er sa lofar er land á fyrir ofan. nema hinn ha- | fi um boðet auðrum manni er fioru á. oc scal sa þa fyrir raða er um er | boþet. Sa maðr er land a fyrir ofan. scal sua hual festa oc scéra oc orð | gera þeim manni er fioru á oc scal sa sua at aullu³ fara sem mælt var | til handa leiglendingi. oc sua scal læiglendingr⁴ gera ef hann byr þar | er sua er til faret sem nu er tint. ^bEf fleire menn⁵ eigu fioru saman | oc coma eigi aller til oc er eigi scyلت at gera

---

a Jfr. St., c. 415.

b Jfr. St., c. 446.

---

¹ Istedetfor o scorna have St. og K. scorna, hvilket muligen er rigtigere. ² Punctum er tilføiet. ³ Bortfaldet ved et Hul, som strækker sig igjennem denne og de følgende 5 Linier i Membranen; findes i A med Streg under. ⁴ Det Samme gjælder om det her med mindre Skrift Optagne. ⁵ Af det her Optagne, som er helt bortsmuldret, er menn i A understreget, men Bogstaverne re hverken understregede eller underprikkede.

þeim orð meir en¹ einum þott | þeir se eigi þar en hlut þeira
 scal bera or flæpar male oc² abyrgiaz | þeir víþ þui at ut taki
 enda scolo þeir selia sem sinn hual. Ef þeir³ coma | eigi allir
 til. eþa scilir þa á um sciptet þa scolu þeir queðia til bua | .v.
 þa er næstir ro .iij. nattum aðr eða meira meli at scipta
 hualnum oc sua | aullu þui er fe mætt er víþ boc. oc scal
 sua þa et sama ef scot hual | þarf at virþa. Ecki varþar at
 eigi se þeir buar landeigendr. Nu kallar | nacquer meir en til
 sins hlutar. oc scal þo scipta til handa hanum sem | hann vill æf
 hann kallar eigi meir en til halfs enda vitu þeir þat at hann a |
 nacquat í. Eigendr scolu sípan stefnaz⁴ um til skila oc til⁵ maldaga
 | raunar. oc queðia til bua .v. apingi þa er næstir bua⁶ rekanum. | Ef
 nacquar hefir til mæira kallat⁷ en a⁸ oc se hanum skipt⁹ til handa.

¹ Det Optagne er bortfaldet; Ordet orð er i A understreget; det
 Øvrige er der hverken understreget eller underprikket. ² male oc er
 helt bortfaldet; det findes i A uden Streg eller Prikker under. ³ Af
 det her med mindre Skrift Optagne, som er bortfaldet, er i A l. Ef
 og e understreget og ir underprikket. medens þ ikke er understreget
 eller underprikket; Bogstaverne eir ere der skrevne over Linien, og i
 Margen findes herved følgende Note af Á Magnússon: eodem modo
 in membrana. ⁴ Her findes et Hul, der strækker sig igjennem de tre
 sidste Linier af dette Blad i Membranen. Af dette Ord ere kun de to
 første Bogstaver st nu tilbage; vi have optaget Formen stefnaz efter
 St.; i A stefna med Prikker under de fire sidste Bogstaver af Ordet,
 hvis Læsning altsaa har været usikker. ⁵ Af det med mindre Skrift
 Anferte, som er helt bortsmuldret, er skila oc t understreget i A, det
 Øviige hverken understreget eller underprikket. ⁶ Det her Optagne er
 bortfaldet, dog at Noget af Ordet þingi synes at kunne skjelnes; Bog-
 stavet b i bua er i A understreget; det Øvrige er der hverken under-
 streget eller underprikket. ⁷ Bogstavet t er bortfaldet; i A er det ikke
 understreget eller underprikket. ⁸ Ordene en a, der stemmer med
 Texten i St., findes saaledes tydelig paa en (tildels løsnet) Trevl af Skind-
 bladet; i A en hann a (en understreget; de to andre Ord ikke under-
 stregede eller underprikkede), hvilket maa være feilagtigt. ⁹ Af det her
 Optagne, som er helt bortfaldet, ere i A Bogstaverne ski understregede;

(s. 6) þa eigu þeir orðe at raða er eigu með *hanum* síþan er scil ero reynd um a | þingi. Ef hualr kemr a merki þat er scilr fiorur¹ manna. þa á | halfan hual huar þeira víþ annan æf sumr ligr amarkinu. | huart sem meiri er fra. |

7. um scot manz lut.²

^aEf hual rekr a land | manz. oc a fioro maðr hual þann allan æf eigi er scot í. En ef | scot er i hual þeim. þa a sa maðr halfan er scot á í ef hann | kemr til at scera. En sua scal scotz leíta sem hann ætti scotz | ván i hual a annars fioru. scal sa maðr hafa vætt spics af scot manz | hlut er fyrstr fiðr scotet. Ef fioru maðr eþa sa maðr er fyr scur | ðenum ræðr leitar ver scotzens. eþa lætr leíta en nu var tint oc | varþar *hanum* þat *fiorbaugs Garð*. þat er stefnu sauk scal *queðia til heimilis* | bua .ix. a þingi þess er sottr er. Sa maðr a sauk þa er hual þann | hefir scotet æf þat reyniz inecque³. Nu vitu menn eigi huerr hual | scaut. þa a⁴ sauk þa huerr scot maðr er vill. þeira manna er vavn⁵ mætti eiga scotz i hual⁶ þeim oc fyrstr vill⁷ sott hafa. Ef fioru maðr | váit huerr scot a oc scal⁸ hann gera orð þeim manni er á. ef sa

---

a Jfr. St., c. 447.

---

det Øvrige er hverken understreget eller underprikket. ¹ Rettelse for fioru. ² Overskriften findes mellem Ordet land i Capitlets første Linie og Slutningen af forrige Capitel huart sem meiri er fra. ³ Det er muligt, at her ved Uagtsomhed er udeladt at aflaga se gert um þat mal eller deslige. ⁴ Herefter er skrevet sa, hvilket vi have udeladt som ikke stemmende med det Følgende i Sætningen. ⁵ Saaledes. ⁶ Her begynder den ovenfor S. 389, Note 3 nævnte Lacune. Det her med mindre Skrift Optagne, som er helt bortfaldet, findes i A med Streg under. ⁷ Skrevet over Linien. ⁸ Det Optagne er helt bortfaldet; i A er det understreget.

er sua nær | at fara ma tvivegis¹ þann dag er þa er. Nu gerir hann eigi scot manni | orþ sem mælt er oc² verþr hann utlagr .iij. morkum við scot mannin. enda a scot maðr | sliet at hafa³ af hual þeim sem hann æignaðez at laugum ef hanum væri | orþ ger. þat⁴ er stefnu sauks oc scal queðia til heimilis bua .v. a þingi þes | er sottr er. Sua er mælt at land eigande scal scera til fiörþungs | scot manz hlut. þar til er scot maðr kemr til. oc a byrgiaz þann hual | við scot mann. Nu kemr scot maðr til. oc scal hann þa raða sinum hlut | enum o scorna oc abyrgiaz þann hual sialfr. Nu verþa þeir eigi a- | sattir huart hann a scot eþa eigi. þa scal scot maðr hafa til tva menn | með ser. oc vanda sem stefnu vatta. þa er þat leggi undir þegnscap | sinn at hann atti þat scot þa er⁵ þeir vissu. oc hann hefrat golldet. ne | gefit. ne saulum sælt sipan sua⁶ at þeir vite. Æþa scolu þeir allir | vinna iafnt sem at þinga dome⁷. Ef hinn vill eigi trua at heldr (s. 7) oc geriz hanum þat þa gavrtöki of hualenn. verðr hann sækr .iij. morkum oc scal hann | gialda tvennum giolldum allan scot

---

¹ Det Optagne er helt bortfaldet; i A er det understreget. ² Det her Optagne er helt bortfaldet, med Undtagelse af en Del af det første Bogstav m; Ordene er oc ere i A understregede; Ordet mælt er der hverken understreget eller underprikket. ³ Bortfaldet; understreget i A. ⁴ Det Optagne er bortfaldet med Undtagelse af at endel er tilbage af þ i Ordet orþ; det nævnte Bogstav findes i A uden Streg eller Prikker under, hvorimod det Øvrige er understreget; i A staaer gerþ, hvilket uden tvivl beroer paa en feilagtig Læsning af Membranen og som vi derfor have rettet til ger. ⁵ Her indtræder den Lacune, som gaar igjennem de 3 sidste Linier af dette Blad i Membranen; Bogstaverne atti þa ere i A understregede; det Øvrige er hverken understreget eller underprikket. ⁶ Af det her efter A Optagne ere Bogstaverne ulu i Ordet saulum der understregede; det Øvrige er hverken understreget eller underprikket. ⁷ Af det Optagne ere kun Bogstaverne m at og om i A understregede; d er underprikket.

mannz hlut sua sem buar .v. | vīrþa vīþ boc. Þat er stefnu
 sauk oc scal queðia til heimilis bua | .v. a þingi þess er sottr
 er. Nu naer scot maðr eigi at sia maýrk | a scotenu. þa er
 hann kemr til. scal hann þa beiþa með vatta at | hinn syne
 hanum scotet. Ef hann ger eigi þa syna scotet oc varþar |
 hanum þat fior baugs Gard. scal stefna hæiman oc queðia til
 hæimilis bua .ix. a | þingi þess er sottr er. ^aHorvetna þes er
 scot maðr kemr sua til scot | huals. at sumr er scorenn oc a
 hann at raþa enum o scorna a vallt. en | hinn er scar. scal hafa
 fiorþung þess er hann scar. sua scal fara of allt¹ | ef scot
 maðr kemr fyr til en hans hlutr se allr virðr oc veginn. Ef
 flei- | re menn kalla til scotzens en æinn. þa er rett at hallda
 til doms nema | nacquorr comi til með kennendr .ij. þa er þat
 legge undir þægn scap sinn | at þess manz scot fe² se sem til
 telr. Nu kemr engi³ at kalla til scotz þes | er þar er fundit
 ihualnum þa scal landeigandi varðueita⁴ scotet. | enda scera
 þa scot mannz hlut til helmingar. Ef hann vill⁵ at aðrir
 sceri. | scal hann kaupa⁶ kaupe sinu vīþ scurðar menn⁷ sem

---

a Jfr. St., c. 448.

---

¹ Saaledes (of allt) tydelig i Membranen. ² Ordet scot fe er mulig en Afskriverfeil for scot. ³ Her begynder et Hul, som strækker sig ned igjennem alle de følgende Linier paa dette Blad af Membranen. Bogstaverne eng ere i A understregede; det foregaaende Ord er i A skrevet kōmr. ⁴ Af det med mindre Skrift Optagne, som er helt bortfaldet, ere Bogstaverne di v i A understregede, medens Bogstavet n der hverken er understreget eller underprikket. ⁵ Dette Sidste gjælder ligeledes om det her med mindre Skrift Anførte, hvoraf ogsaa endnu en Del af Bogstavet f kan skjelnes. ⁶ Her findes i A i Margen følgende Note af Á. Magnússon: ita est lege koma; vi have dog ikke antaget det for fuldkomment sikkert, at kaupa er urigtigt. ⁷ Ulæseligt; skrevet over Linien; i A underprikket.

hann ma. en¹ scot hual scolu | .v. buar virþa við þoc a pundera² veginn oc virþa til vaþmala.³ Ef bu- | ar vilia eigi veita virþingina þa skal landeigandi queþia þa⁴ til .iiij. | nottum fyr eþa meira meli. Buar verða utlagir .iiij. morkum⁵ æf þeir coma eigi | til at virþa hualenn ef þeirro quaddir enda er rett at grip menn⁶ se .ij. iquíp | ef buar coma .iiij. einir til at virþa hualenn. rett er oc⁷ at aðrir | buar se í staðenn þeira allra er eigi cóma. Nu eru flæire scot⁸ | i hual en æitt oc a sa maðr þa hualinn er fyrst com þui⁹ scoti a hann | er hualr feck bana af. oc synt er at laugbergi með hinum¹⁰ saumum | mavrkum a tre. eþa a iarne. ecki sakar ef i spik kemr at eins.¹¹ |

8. Vm meðfor scotz.¹²

Ef maðr veiper þann hual er aðr er þan vænn af þing¹³

a Jfr. St., c. 448, S. 522¹⁴.

¹ Det Optagne, der er bortfaldet, findes i A understreget. ² Saaledes. ³ Det Optagne, der er helt bortfaldet, er i A understreget. ⁴ Det Optagne er bortfaldet, dog at det Sted, hvor Ordet þa har staaet, er bevaret, men uden at Ordet kan læses. I A er bemeldte Ord og Bogstavet a af Ordet queþia underprikket, det Øvrige er der understreget. ⁵ Det her med mindre Skrift Optagne, der er bortfaldet, er understreget i A. ⁶ Ligeledes. ⁷ Ligeledes. ⁸ Ligeledes; herefter er skrevet en æitt, men disse Ord, som komme igjen strax efter, ere i Membranen overstregede. ⁹ Det her Optagne, som er helt bortfaldet, er i A understreget, med Undtagelse af Bogstaverne alinn af Ordet hualinn, hvilke Bogstaver der hverken ere understregede eller underprikkede. ¹⁰ Det Optagne, der er bortfaldet, er i A understreget. ¹¹ Ligeledes; istedetfor det Anferte kar efi i spik kemr at eins er i A først skrevet kar þott i spik come, hvilket derpaa der er udstreget og rettet som anfert. ¹² Overskriften er skrevet dels i den Linie, hvori forrige Capitel ender, dels i Slutningen af dette Capitels første Linie. ¹³ Det med mindre Skrift her Optagne, der er helt bortfaldet, findes i A med Streg under.

bornu | scote. oc a sa maðr þo scot mannz hlut er fyr ondverpu¹ scavt | hualen. æf² scot finnz eigi i hual en finnz þo i fiosum³. þa scolo (s. 8) þeir buar virða hualen er næstirro þui er scotet finnz. Nu finna menn þa | scot er þeir fara til hus⁴. eþa at hibylum heima. þa scolu þeir buar | virþa hualenn er þarro næstir. Ef scot finz a sandi eþa iðrum a e | nu sama fiuru marki. eþa iaurscotz helgi a annars fiuru. eða finnz sco- | tet þa er hualr er allr abravt selldr af fiuru. scolu þa reka buar | virþa hualenn. en þa scal queðia til .iij. nottum fyr eþa meira mele. | Ef bein finnaz. eþa talkn. garnar eþa seyme a eno sama fiuru märke. | eþa i aurscotz helgi a annars manz fiuru. oc scal þat allt fara sem hual- | renn. ⁶Sa maðr a at varðueita scot manz lut er land á ef annar a reka. | en halft a huar þeira bein oc talkn. Landeigandi a heimting vip | reka mann⁵ ef hualr er selldr aðr scot finz en scot maðr vip hann. Ef scot finz | eigi i hualnum þa er scorenn er. oc finz ifiosum sipan. er heim er ferðr | hualrenn. scal landeigandi þa⁶ lata bua .v. virþa hual þann allan er olo- | gat er. oc queðia til um þann stað⁷ er hualr⁸ liggr mæstr saman sa er olo- | gat er

a Jfr. St., c. 449.

b Jfr. St., c. 450.

¹ Det her Optagne, som nu er helt bortfaldet, er i *A* understreget. ² Punctum foran dette Ord er tilføiet. ³ Det med mindre Skrift Optagne er helt bortsmuldret; det findes i *A* med Streg under. ⁴ Skrevet *h*s med Streg over det første Bogstav (i Almindelighed hans). ⁵ Skrevet *m* med Streg over (sædvanlig menn). ⁶ Det er ikke tydeligt, om der staaer þa eller (som i St.) þo; vi antage dog, overensstemmende med *A*, at der staaer þa. ⁷ Her begynder det store Hul i dette Blad af Membranen; Ordene um þann, der ere helt bortfaldne, findes i *A* med Streg under; Ordet stað er utydeligt, og er ogsaa allerede betegnet saaledes i *A*, idet det der er underprikket. ⁸ Bogstavet a sees ikke; det er i *A* understreget.

huargi er þat er. en¹ landeigandi skal segja þum til hueriu hann hefir lo- | gat af hualnum oc vinna² eip³ at. Buar scolu siðan virþa sua þann | hual er sældr er at⁴ þar se slict verð a þeim hual at sinu hofi sem | hinum er usældr er. Hvorvetna⁵ þess er hualr verðr sua virðr sem nv | er tint skal vera scoriN⁶ scot manz hlutr til helmingar. en til fior | þungs ef uvirðr er.⁷ Ef hual slitr ut þann er menn hafa scoret oc | finnz scot í huargi sem⁸ a land rekr. þa a scot maðr heimting til síns | hlutar at aullum þeim⁹ monnum er fiuru attu þar er sa hualr kemr. | oc sua huersu i marga stape¹⁰ hann kemr oc sua þott menn scere a flote. | eþa scere. Nu scera menn hual¹¹ þann er ut flaut oc scot var í a annari | fiuru. eþa a flote. eþa scere

¹ Ordene þat er ere bortfaldne; de ere understregede i A; det Sted, hvor Bogstavet e i Ordet en skulde staae, er bevaret, men Bogstavet sees ikke; i A er det hverken understreget eller underprikket. ² Bogstaverne oc v ere bortsmuldrede; de ere understregede i A. ³ Bogstaverne ei ere noget utydelige. ⁴ Ordene er at, der er helt bortfaldne, findes i A med Streg under; af Bogstaverne i det følgende Ord þar er den nederste Del bortfalden; de ere i A underpikkede. ⁵ Det her med mindre Skrift Optagne er helt bortfaldet; det findes i A med Streg under. ⁶ Ligeledes; af Bogstavet n er kun en Del bevaret. ⁷ Bogstavet u i Ordet uvirðr er ulæseligt; det er i A anført uden Streg eller Prikker under; Bogstaverne: r er ere bortfaldne; i A ere de understregede. ⁸ Af det her Optagne, som er helt bortfaldet, er rgi sem i A understreget; Bogstavet a i huargi er hverken understreget eller underprikket. ⁹ Af det her Anførte er t aullum þ, som er helt bortsmuldret, i A understreget; eim, hvoraf en ikke læselig Del er tilbage, er underprikket. ¹⁰ Her er det med mindre Skrift Anførte bortfaldet, med Undertagelse af Bogstaverne st, der ere ulæselige; i A staaer der huersu (de sidste 4 Bogstaver understregede), marga (understr.), stape (uden Streg eller Prikker under); vi have tilføiet i foran marga efter St. ¹¹ Det her Optagne er bortsmuldret; i A er det understreget, med Undertagelse af Ordet hual, der ikke er understreget eller underprikket.

annat¹ tveggja aðr scot være fundit eða | síþan. oc scolu þeir iafnan² varðueita scot manz hlut er þa æignaz | hualenn. oc selia oc scera til helmingar³. Nu verþa þeir menn er hvalenn⁴ | eigu suman eða allan eigi varir⁵ víþ at scot hefir fundez ihualnum | apr seldr er allr oc scal scot manz hlutr⁶ þa til fiorþungs vera scoren. *aÞat* (s. 9) er oc mælt at landeigandi scal hafa scot manz hlut til alþingis et næs- | ta sumar æf hualr kemr sua at hann getr verð víþ aðr .viij. vikur | eru af sumri. en annat sumar ella. oc segia þar til scotzens oc sua | til verðzens at laugbergi en þat scolu vaðmal vera. Sa maðr er scot hefir | oc scot fe til alþingis. hann scal segia til marka a scotenu at laugbergi. | oc sua til fiar þess er hann hefir er scotenu fylgir. oc scal hann enn segia til | nafns sins oc sua þat hvar hann er ibup. oc biþia þann mann koma þan- | gat er þat scot þyckiz æiga. Ef aðrir menn hafa þau fe nockorir⁷ til al- | þingis er þui scote æigu at fylgia. oc scolu þeir oc segia til þes fiar ; allz at lavg bergi. þa er hinn hefir sagt til scotzens. Ef þeir segia eigi | til fiar þes allz. eða hafa þeir æigi til þings. oc scal scot maðr sua at | sokn fara víþ þa menn. sem víþ þann mann er scot varðueitir. Nu er | sagt til scot fiar at laugbergi. þa scal sa maðr er scot⁸ a. ganga til

---

a Jfr. St., c. 451.

---

¹ Det med mindre Skrift Anferte er bortfaldet; i *A* er det understreget. ² Ligeledes, med Undtagelse af *sc*, der ikke er understreget. ³ Det Optagne, der er bortfaldet, er i *A* understreget. ⁴ Bogstavet *v* er skrevet over Linien. ⁵ Det med mindre Skrift Optagne er helt bortfaldet; i *A* er det understreget. ⁶ Ligeledes med Undtagelse af *r* (Abbreviaturen ⁷) i *er*, og *a i allr*, der er bortfaldet, men i *A* er anført uden Streg eller Prik under. ⁷ Muligen en Afskriverfeil for nockor, som der staaer i St. ⁸ Det her efter *A* Optagne er bortfaldet ved et stort Hul, der strækker sig ned igjennem den øvrige Del af dette Blad i Membranen; det er i *A* understreget.

bu | þar. oc segia til marka sinna. En æf hinn tortryggir. þa¹ scal hann hafa san | naþar menn .ij. sem [heima at sinu mali eþa heimilis bua sina] v. ella. Ef engi | maðr verðr þar [til við at kannaz sua at eigi þat scot eþa um] boþ² hafi af | æiganda. þa scal³ [hann hafa heim feit oc segia til scotzens] .iiij. sumur | at laugbergi. Ef maðr [fer sua at öllu með scoti sem nu var tint] oc kannaz | engi vip þa scal [hann hafa fe þat allt leigu laust þar til er] sa kemr | til er a. Æf engi⁴ [kallar til þa eignaz hann innstæðu. ^{1a}Ef] hualr⁵ er | virðr oc kemr verð eigi⁶ fram⁷ [þa a scot maðr kost at stefna um] miþ viku | dag imitt þing. [huart sem hann vill at lögbergi eþa i bon] da kirkiu | garde til giallda oc til utgongu⁸ fiarens oc l[ata varða iiij. ma]rka sekþ. | Sa er stefnu staðr rettr huar þes er menn reiða eigi af hendi⁹ huals verþ | sem mælt er miþviku dag imitt þing. Ef hualr verðr¹⁰ seldr¹¹ sa er¹² scot var | ifundit. oc virðr eigi siban. þa scal sa hafa verþ til alþingis¹³

---

a Jfr. St., c. 452.

---

¹ Det Optagne, der er bortfaldet, er i A understreget, undtagen s, der er underprikket. ² Bogstavet b er tildels bortfaldet; i A er det underprikket; det i Klammer anførte til við at—um er efter Gisning i Henhold til St., hvis Redaction er længere. ³ Bogstavet l er bortfaldet; findes i A understreget. ⁴ Af dette Ord, der er helt bortfaldet, findes i A en understreget, hvorimod Resten af Ordet hverken er understreget eller underprikket. ⁵ Bogstaverne hual ere ulæselige og ere ogsaa allerede i A betegnede som utydelige, idet de ere underprikkede. ⁶ Bortfaldet; understreget i A. ⁷ Skrevet i Margen her udfor; i A er det indført her. ⁸ Ordet til og Bogstavet o i utgongu ere bortfaldne; i A ere de understregede. ⁹ Det med mindre Skrift Anførte er bortfaldet; i A er det understreget. ¹⁰ Ligeledes. ¹¹ Skrevet i Margen her udfor; i A indført her. ¹² Ordene sa er ere bortfaldne; i A findes de med Streg under. ¹³ Det samme gjælder om det her Optagne.

er | sellt hefir sua mikit sem scot manz hl[utr¹ verðr or þeim hual er] til fiorðun | gar var scorenn. Ef eigi er til þings² haft feet. þa a scot maðr³ hæimting | til huals verþz allz en hinn verðr sekr .iij. morkum. oc scal giallda⁴ tvennum (s. 10) gioldum allt þat er o golldet er. oc ma stefna um huart sem vill at lavg | bergi. eþa i buanda kirkiu garðe imitt þing. ^aEf scot hualr er virðr | enda hafi þeir menn eigi⁵ scot fe til alþingis er þau varðueita. sum feen e | þa aull. oc sege þeir æigi til scotzens. oc verðr þat gavrtöki. oc a scot maðr | þa kost at stefna hinum um at hann hafe æigi haft fe þat til al | þingis er scote þui ætti at fylgia er hann a oc sagt æigi til scotzens oc ge | rt⁶ sua gortöki at fe þui. lata varða .iij. marka sekþ. oc stefna til giallda tven | ra oc þar idom. Nu hefir⁷ maðr scot til alþingis oc segir til at lavgbergi. | enda segir hann þar til fiar þess allz er fylgir scotenu. enda hefir hann þo eigi | þar feet. oc er þat æigi gavrtöki æf hann vill þo gialda feet. þa ma scot | maðr stefna ef hann vill of feet til giallda oc til utgongu oc lata varða | .iij. marka secð. Ef scot maðr sökir æigi til fiarens þat sumar er hin | er scylldr at hafa feet til alþingis. oc scal⁸ hann heiman þa stefna. ef hann | vill siþar sott hafa eþa lysa ella at þinglausnum⁹. |

---

a Jfr. St., c. 453.

---

¹ Bogstavet l i dette Ord er utydeligt og er ogsaa i A underprikket. ² Tildels utydeligt; i A er det hverken understreget eller underprikket. ³ Det Optagne er bortfaldet; i A er det understreget; af det følgende Bogstav h er kun en Del bevaret. ⁴ Ordene oc — giallda ere bortfaldne; de findes i A med Streg under. ⁵ Skrevet over Linien. ⁶ Her er intet Hul i Membranen, men Bogstavet e ses ikke; i A er det underprikket. ⁷ Bogstavet e ses ikke; i A er det hverken understreget eller underprikket. ⁸ Her begynder det store Hul i dette Blad; det her Optagne er bortfaldet; det er i A understreget, med Undtagelse af Ordet s cal, som er underprikket. ⁹ Det Optagne er bortfaldet; i A er det

9. Vm scotfiar heimtu.¹

Þat er rett [ef scot maðr ferr eigi til alþingi]s. at hann sæli auðrum | manni [i hond at heimta scot fe sin a þingi] at² aullum þeim monnum | er [scot fe eiga til þings at hafa oc sua at³] sækia æf eigi gellz. | þott eigi [nefni þeir menn til þess at hafa eina vattn]efnu⁴. hual scyte hverr | scal syn[abuum sinum v. mörk a scoti þui er hann vil]⁵ hafa enda la | ta sip[an fara scotit til alþingis oc syna þar a⁶] þingi nema hann | hafe keypt⁷ [þingborit scot eþa se hanum gefit] eþa golldet oc þarf hann | þa eigi an[nars en nefna vatta at þui at hi]nn heimilar honum | scotet er atte. þat⁸ er oc at scot maðr a þess⁹ cost æf menn leyna | scotenu at færa til þyþar¹⁰ of hualenn oc lata varþa scoggang. oc que | þia til [a þingi xij. quiðar] vallz mann¹¹ þann er sa er i þingi með | er sottr er.

---

a Jfr. St., c., 453, S. 526¹⁸.

---

understreget, med Undtagelse af Bogstaverne ng i det sidste Ord, som hverken ere understregede eller underprikkede. ¹ Overskriften er meget utydelig; den findes saaledes i A. ² Det første Bogstav a er tildels bortfaldet. ³ Det her i Klammer Anførte er tildels efter Gisning i Henhold til St. ⁴ Bogstavet e, hvoraf en Del er bortfaldet, men som dog kan skjernes, er i A underprikket. ⁵ Af det sidste Bogstav er kun en Del bevaret; i A er det ikke understreget eller underprikket. ⁶ Det Indklamrede er tildels efter Gisning i Henhold til St. ⁷ Bogstavet e er tildels og Bogstaverne ypt helt bortfaldne; de sidstnævnte ere i A understregede; Bogstavet e er hverken understreget eller underprikket. ⁸ Det her efter A Anførte er bortsmuldret; Ordet atte er i A understreget, hvorimod der hverken er Streg eller Prikker under r i Ordet er eller þ i Ordet þat. ⁹ Af Bogstaverne ma og a þe, som ere bortfaldne, findes i A alene Streg under þe. ¹⁰ Det med mindre Skrift Optagne er bortfaldet; det er i A understreget. ¹¹ Ordet vallz mann er fuldstændig tydeligt i Membranen.

þess a oc scot maðr¹ kost at lata varða gavrtøki. oc seksk | hinn .iij. *Morkum* er scotinu leynde. oc² scal giallda tvennum giolldum³ allan | scot manz hlut. Su er aunnor sok⁴ at stefna of þat. at hinn hafi | leynt scotenu. oc lata⁵ varþa *fiorbaugs Gard* oc queþia til .ix. bua a þín (s. 11)gi þess er sottr er. Slican kost a hann vip þa menn er hualenn nyttu ser. oc | vitu⁶ at scotenu var leynt. þeir menn er i hual eigu. oc vitu eigi at sco | tenu var leynt. scolu biþa þegar er þeir verþa varer vip at iárn | hefír verit i hualnum scot manni⁷ slikan lut huern huals verðzens sem þeir | hafi til fiorþungs scoret. Ef þeir fresta þar til er hann byr sakar a hendr | þeim. oc scolu þeir þa giallda verð slict sem scot maðr hafi scoret þegar. | Ef hann þarf at sokia um þa scal stefna hæiman oc queðia til hæimilis bua | .v. a þingi. «Ef scot maðr selr auðrum manni i hond at heimta scot- | fé sín. of land vart allt eþa sumt. oc scal þat hallda sem þeirro a sattir. | Ef scot maðr selr fleirum mönnum ena savmu heimteng sua at hanum | var eigi aptr sællt a mipel⁸. oc er þat sem o sellt se. at þui at sa | ma huergi at lavgum heimta er sipar tok af scotmanni. enda verþr | scot maðr utlagr .iij. *Morkum* vip þann er fyr tok umboðet. oc sua sa er sipar | tok hæimtengena ef hann vissi at oðrum var fyr sellt þa er hann tok. Nu | finnz scot i hual oc kemr scot maðr eigi sialfr til aðr hans lutr er allr | virðr. en sa

---

a Jfr. St., c. 454.

---

¹ Det Optagne er bortfaldet; i *A* er det understreget. ² Ligeledes. ³ Rettelse for giolld. ⁴ Det Optagne er bortfaldet; det er i *A* (hvor der iøvrigt staaer aunnr, hvilket vi have rettet til aunnor) understreget, med Undtagelse af Bogstavet s i det sidste Ord, som hverken er understreget eller underprikket. ⁵ Det med mindre Skrift her Anførte, som er bortfaldet, er i *A* understreget. ⁶ Maaskee Afskriverfeil for vissu. ⁷ Rettelse for monnum. ⁸ Bogstavet þ er ikke ganske tydeligt og er i *A* underprikket.

kemr til fyr er hæimteng hefir tekít um scot feet. scal | scot manz hlutr íafnt þa vera til helmingar scorenn sem engi kalli¹ til. scal | sa þuiat eins hafa bravt hual þann er scot manz hlutr verðr. ef | hann lætr vætte bera til at hanum var íhavnd sælt at hæimta fe þat. | eþa² land eigande lofe. |

10.³

^aÞAT er mælt ef maðr | fiðr hual a flote at hann scal flytia hual þann⁴ sem hann vill. ef þat | er utar fyr annars landi. en fisk of ser a borþe.⁵ þat scal þorskr | vera flattr alnar í æyxar þærum oc hæitir sa fiskr gilldengr.⁶ a þui bor- | þe scal fisk þann sia er til lanz væit þaðan fra or fiuru er fyrver | utarst. Ef menn coma til þa er hann hefir festar ibornar oc er hann þa eigi | scylldr at taka við þæim æf hann ma þo flytia. Nu bera⁷ hinir þo festar | i. oc æignaz þeir eigi at helldr hualenn. æf buar bera⁸ þat at hann mætti | flytia með þat lip er hann hafpi aðr til. Þar scal queðia til⁹ bua .v. a þingi | þa er næsterro þui er hualren com a land. huart

a Jfr. St., c. 455.

¹ Her er et Hul, som kun gaaer igjennem denne Linie. Af det med mindre Skrift Anførte, som dels er bortfaldet, dels ulæseligt, ere Bogstaverne n i helmingar og Bogstaverne s i scorenn understregede i A, hvorimod det Øvrige hverken er understreget eller underprikket. ² Dette Ord, der er ulæseligt formedelst en mindre Beskadigelse paa dette Sted af Membranen, er i A understreget; det følgende Ord land eigande er tildels noget utydeligt. ³ Her sees Spor af en rødmalet Overskrift; Note herved i A af Á Magnússon: rubrica qvæ legi neqvít. ⁴ Utydeligt; underprikket i A. ⁵ og ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Her er et mindre Hul, der strækker sig ned igjennem de fire sidste Linier af denne Side; Bogstavet a er bortfaldet; i A findes det uden Streg eller Prikker under. ⁸ Det Samme gjælder om Bogstavet a i dette Ord. ⁹ Ligeledes om dette Ord.

þeir¹ myndu einir (s. 12) hualnum koma er nittu lipe hinna. Nu koma þeir eigi til lanz hual | num er nittu lipe hinna manna. þa scolu þeir giallda hinum slikan lut | hualsverðzens sem þeim byrjaðe at manntale ef þat ber quiðr at þeir | myndu of coma til lanz hualnum. æf þeir være aller at. En þat scolo | scilia oc sua hualenn virþa. buar .v. a þingi þeir er þui bua næster er | þeir toku hualenn. þess huals er fluttr er æigu flytieindr² þriþiung. | en landeigandi tva lute æf eigi er scot ihualnum. En æf scot er í þa a | scot maðr æinn þriþiung en land eigandi annan. en flytiendr enn þriðia. | enda scal landeigandi varðueita scot manz hlut sem þa at reka hualr | være. oc sua orð gera scot manni. oc scera til helmingar hans hlut. ef scot | maðr kemr eigi sialfr til. oc sua scal at aullu með þui scote³ fara. | sem þa at hualenn ræki upp. Ef landeigandi er at flutningu oc | a hann kost at flytia til síns lanz. Ef þangat er lengra þa a byr | gez hann vip sina lags menn. æf þeir coma eigi hualnum. en þeir mætti ko | ma annarstaðar. oc scolu þat scilia oc virþa .v. buar ener næstu. | Ef landeigendr ero fleiri⁴ at flutningu en æinn þa scal a þess land | flytia er næst a land þeira manna⁵ er rett komnir se til. Ef a annars | manz land er flutt en nu er tint oc varþar þat fiorbaugs garð þeim er þat | gera oc a sa þo hualenn sem aðr. Nu biþa menn monnum fe. eþa finna til | þess at þeir flyte hual a annars land en þeir myndi ella. eþa mála | flytiendr

---

a Jfr. St., c. 456.

---

¹ Af dette Ord synes Noget at være bevaret, men som ikke er læseligt; i A findes det uden Streg eller Prikker under. ² Saaledes. ³ Saaledes (ikke scot fe). ⁴ Først skrevet fleri, men i derefter tilføiet foran r. ⁵ Her findes det ovenfor S. 402, Note 1 nævnte Hul; af det med mindre Skrift Optagne, som i Membranen er dels bortfaldet, dels ulæseligt, er Intet i A understreget, men Ordet manna er underprikket.

ser fe til þess eða taka. oc varpar þat fiorbaugs garð allt þeim er | þat gera. þat eru allt stefnu sakar. oc sua æf hualr er a annat land | fluttr en scyle. scal *quæðia* til heimilis bua .ix. a þingi fra þui er hualr | com a land. Ef menn scera hual þann eða nyta ser er eigi er rett flu- | ttr. þa a sa orðe at raða vip þa alla er land á þar er hualr *være* rett | fluttr á. Nu havfpu þeir af hualnum er æigi vissu þat. þa scolu þeir | hafa scoret¹ til fiorþungs oc biþa hinum þegar er þeir vitu verð | þat sem buar .v. virðu² hualen³ enir næstu. Ef æigi er sua með faret. (s. 13) þa verðr þat at gorteki of hualenn allan. þott annar maðr æigi fioru. oc | æignaz sa eigi at helldr hualenn flutfundinn⁴ nema hann hafe | keyft með aullum goða. ^aEf grið menn mannz finna hual a flote oc | a buande verk þeira alt þa æignaz hann hualenn. Ef hann atte fiski þeira at | æins. oc æignaz hann þa eigi meira en þat er buar .v. virða at fis | ken dvalþez meðan. eða sysla hans. oc hlut af scipi sinu. oc abyrg- | iaz þeir þo scipit sem aðr. Þeir menn er fyrster coma at hual þeim | er fluttr verþr at landi ór almenningu æigu at hafa af þeim | þriþiunge hualsens er flytiendr æignaz. þriategu vætta samfen- | gins huals æf hualr er tvitögr eða meire oserðr. eða sua scerðr | at hann se þa eigi minni en hæill tvitavgr þess kyns hualr. atta fior- | ðunga vættir einar scolu vera finnanda spic. þar⁵ scal finnanda spic | vera er menn flytia hual eða bera festar í þott þeir megi eigi

---

a Jfr. St.. c. 457.

---

¹ Tildels utydeligt; i A er det ikke underprikket. ² Saaledes (ikke virða). ³ Det sidste Bogstav er ikke tydeligt; i A er skrevet hualen, med Prikker under n, men n er derpaa skrevet ovenover, uden at n er udstreget. ⁴ Saaledes. ⁵ Kunde ogsaa læses þat; i A skrevet þat, med Prikker under t, og r skrevet ovenover.

æinir fly | tia. æigu þeir iafnt þa er fundu¹ hualenn þott² aprir menn bere | festar í meðan þeir fara at lipse ser. Ef þeir menn er fyrstir finna hual. | oc taka hann til flutningar scera af hualnum a scip sín en flytia | þat er æptir er. þa scolu þeir³ þat hafa fyrir finnanda⁴ spic sua sem þat | vinzk til. Ef meira er af hualnum a scip lagit en þui gegne þa | scal þat fara sem aunnor flutning. Nu flytia menn hual or almen | ning til lanz. oc æignaz þeir æigi hualen at heldr næma þeir beri fyr | festar a land en þeir late hualenn lausan oc feste eigi ver en tint er | um reka hual. Ef þeir fylgia eigi festum þeim⁵ til lanz er fastar | ro ihualnum eþa festa hann ver en nu er tint. þa er⁶ þat reka | hualr oc a sa maðr þann hual allan er fiuru a. "Ef menn⁷ flytia hual⁸ or | almenningu oc scolu þeir hanum til lanz fylgia meðan þeim oc fars | koste þeira er o hætt fyrir boðum eþa brimi. Nu sciliaz þeir vip hual | fyrir þessum saukum. oc æignaz þeir þo hual æf a þat land rekr | sem þeir villdu til flytia. En æf hual rekr annarstaðar oc er þat | (s. 14) reka hualr. Nu hafa þeir anarstaðar scipi lent. oc scolu þeir þo iafn | scylder at festa hval þann þegar er þeir megu. æigi eignaz þeir ella hval. | Nu coma

---

a Jfr. St., I. c., S. 532³; c. 460, S. 538⁶.

---

¹ Her er en begyndende Hensmuldring, hvorved Bogstavet n er forsvundet; det er i A ikke betegnet ved Underprikning eller Understregning. ² Herefter er skrevet þeir, men dette Ord er igjen overstreget. ³ Tilføiet. ⁴ Hullet i Membranen, hvorved det her Optagne er bortfaldet, strækker sig kun til denne Linie; afa f, og f i det sidste Ord er i A understreget, yrir underprikket. ⁵ Her findes et Hul, der gaaer gennem nogle af Membranens Linier; Bogstavet m, som derved er bortfaldet, er i A anført uden Streg eller Prikker under. ⁶ Det her med mindre Skrift Anførte, som er helt bortfaldet, findes i A med Streg under. ⁷ Ligeledes. ⁸ Først glemt, men derefter skrevet i Membranens Margen.

aðrer menn til oc festa hual meþan þeir biarga scipi sinu. oc eig | naz þeir þo hualenn. ef þat ber quiðr at þeir duelþe ecki til favrna. ^aNu | rekr hual sua miok fyrir veðri. eþa stravme. at hann reðr scipinu en eigiz | scipit hanum. þa er sem þeir hafe ofundinn hualen. Ef menn flytia hval | þaðan fra lande manz er sia ma fisk a borðe oc verþr þat gavrtok. Þi fior | ðum. eþa i sundum þar er maðr flytr hual þaðan er sia ma fisk a | borðe fra fleirum löndum oc æigu þeir aller iafnt þott æinn flyte a | sitt land hualenn. Ef menn elta huala a land manz þa eignaz þeir .ij. lute en landeigan | de þriþiung. Ef hualr verðr ivokum utar en fisc of ser a borðe. | þa a sa maðr er fyrst fiðr hualenn allan þann er hann kemr a is upp. Nu | coma menn til oc bera vapn a hualana oc festa við isbrun sua¹ at eigiz | megu niðr savckua þa æigu þeir er veipa. Ef þeir nita fultingi annara | manna. oc a byrgiaz þeir þa hualenn við hina er þeir nittu. sua mikinn lut | sem þeim byriaðe² at mantale or³ hualnum ef quiðr ber þat at þeir | munde of væiða⁴ æf þeir vøre aller at⁵ en⁶ þa slite fra þeim. Nu fiðr | maðr hual i isum nær lande. oc þo fyr utan nætlavg þa a hann hal | fan æf⁷ quikr er. en landeigande allan ef dauðr er. oc sua þa ef hualr | er kuikr inætlavgum oc ivavkum. Nu gengr

---

a Jfr. St., c. 457, S. 531²³.

b Jfr. St., c. 458.

---

¹ Skrevet sua isbrun, men Ordenen rettet ved Mærker over Ordene. ² Tildels utydeligt. ³ Bogstavet r er bortfaldet formedelst en begyndt Opløsning paa dette Sted; i *A* er det ikke understreget eller underprikket. ⁴ De tre sidste Bogstaver ere utydelige; i *A* ere de underprikkede. ⁵ Ordene þeir — at ere bortfaldne ved det ovenfor S. 405, Note 4 nævnte Hul; de ere i *A* understregede; istedetfor vøre har først i *A* været skrevet væri, men vøre er skrevet ovenover, uden at væri er udstreget. ⁶ Af Bogstavet e er en Del bortfaldet. ⁷ Tildels utydeligt.

vauken allt til lanz su | er menn særa¹ huala² i³ fyr utan
 nætlavg. oc renna hualarnir a land upp. | þa a sua at fara sem
 menn reke⁴ með scipum upp. Ef menn sciota þingbor | num
 scotum a hualum⁵ i vavkum oc æigu eigi þeir helldr en aðrir
 menn ne | ma dauðan reke⁶ a land. þa eigu þeir scotz hlut.
 Huerr a veiðe sina fyrir | utan nætlavg. en þat er væiðr er menn
 föra a scipi til lanz. en flutning | ella. Ef maðr veiðer hual
 ireka marke. þar er fisk of ser aborðe. oc fyrir utan | nætlavg.
 þa a sa allan.⁷

---

¹ Rettelse for scera; Á. Magnússons Note herved i A i Margen: ita extat lege særa. ² Bogstavet a er bortfaldet ved det ovenfor S. 405, Note 5 nævnte Hul; i A er det underprikket. ³ Utydeligt; i A er det ikke understreget eller underprikket. ⁴ Af det her med mindre Skrift Anførte ere de to sidste Bogstaver af Ordet fara bortfaldne; det Øvrige er ulæseligt; i A er Intet heraf understreget, hvorimod ra sem menn er underprikket. ⁵ Det her med mindre Skrift Anførte er bortfaldet; i A er det understregt. ⁶ Det Samme gjælder om dette Ord. ⁷ Det Øvrige af denne Linie og en Plads, svarende til de to sidste Linier paa Siden, er ubeskrevet, og øverst paa næste Side er med en yngre Haand skrevet en Forstrandsfortegnelse. I A findes her følgende Note med Á. Magnússons Haand: þesse half lina og tvær þær nedstu, eru óskrifadar i membrana, eins og hier, og hefur þesse Reka-þátttr alldri vered hier leingre.

**Uddrag af Grágás, som findes i
yngre Haandskrifter.**

I.

A. M. 125 A. 4to.

Nockrar faar greinir wr þeirri fyrri log bok sem
sumir kalla. gragás¹

Vr þing skapa þætti

Ef^a maður tekur sok af manni og vill eij sækia til þess ad
onyta suo fyrri hinum það vardar honum fior baugs gard²
vid adila.³

---

a Jfr. Konungsbók, c. 77 (þingskapa-þátrr, c. 58 [efter Capitelind-
delingen i d. nord. Literatursamfunds Udgave]), S. 125²⁵; Staðar-
hólsbók, c. 307 (Vígslóði, c. XLI [efter Membranens Capitelinitialer,
c. 45]), S. 345⁴; c. 336 (Vígsl., c. LXVI [c. 74]), S. 364¹¹.

---

¹ Ved Udgivelsen af dette Papirshaandskrift have vi ladet Over-
skrifterne, Anførlerne af Capitler, og det Item, hvormed der undertiden
begyndes paa en ny Bestemmelse, trykke med spærret Skrift, uagtet
der ordentligvis i Haandskriftet ikke er anvendt nogen udhævet Skrift,
hvilket alene er Tilfældet med nærværende første Overskrift, der er skrevet
med større Bogstaver end det Øvrige, og med nogle af Overskrifterne
over Afsnittene, der ligeledes ere skrevne med større Skrift end den sæd-
vanlige. Vi have fremdeles begyndt nye Linier ikke blot ved Overskrif-
terne over Afsnittene, men ogsaa ved Anførlerne af Capitler eller ved
de Steder, der begynde med Item, uanseet at der ikke i Haandskriftet
er ny Linie; om de Tilfælde, hvor dette finder Sted eller hvor en Linie
i Haandskriftet ikke er fuldt skrevet ud, er i Noterne gjort Bemærkning.
Nærværende Overskrift findes i Haandskriftet S. 6, Linie 8 og 9; i den sidst-
nævnte Linie, hvor Slutningen af Overskriften findes, staaer tillige den
følgende Overskrift Vr þing skapa þætti og Begyndelsen af Texten.

² Rettelse for gjald. ³ Punctum er tilføiet.

Jtem ^aef maður fer uoflunar faurum. *halfan* manud edur leingur. jnnann fiordungs og vardar þad vtlegd og suo ef hann fer allz manud vr fiordungi til þess ad hlifa bui synu eda gridi.¹ ef maður fer og þiggur aulmosu. *halfan* manud edur leingur og hefur gistingar þar sem hann getur. þa er sa gaungu maður.

Arfa þattur:²

Fyrsti *capituli*. ^bSkal arfi skipta j alla knerunna. enn þad er knerunnur ad telia fra systkynum. deilldar arfur er með³ konum ef þær eru nanastar.

2 cap.⁴ ^cEf synir eru til arfs alnir þa a fadir edur modir ecki ad giora dottir syna heimann. með meira fie fyri rad sonanna. enn komi jafn mikid fie a hlut hvors þeirra. ef þa væri erfðinni skipt.⁵

(s. 7) 3 *capituli*. ^dEij eru allir menn arfgeingir þo frials bornir sie. Sa maður er ecki arfgeingur er modir hans er eij mundi keypt mork edur meira fie. edur eij brud kaup til giort edur eij faustnud. þa er brud kaup giort⁶ ad laugum er

a Jfr. K., c. 82 (Þingsk.-þ., c. 63); St., c. 244 (Um fiarleigor c. LXIV [c. 68]).

b Jfr. St., c. 56 (Erfða-þátr, c. I), S. 64⁹; K., c. 118 (Arfa-þátr, c. 1), S. 220³.

c Jfr. St., c. 57 (Erfða-þ., c. II); findes i K., l. c., S. 220¹¹, men kun som Henvisning.

d Jfr. St., c. 58 (Erfða-þ., c. III); K., c. 118 (Arfa-þ., c. 1), S. 222⁶ (Ordene þa er brud kaup osv. findes i K. alene som Henvisning).

¹ Punctum er tilfeiet. ² Arfa þattur og Fyrsti *capituli* staaer i den Linie, hvori det Foregaaende ender; efter Ordet *capituli* (skrevet her og nedenfor cap. med Streg over p) er efterladt en ubeskreven Plads i Slutningen af Linien. Udfor det Følgende staaer i Margen *vm* arfa. ³ Tilfeiet. ⁴ Skrevet som det er trykt: cap. ⁵ I Enden af Linien er efterladt Plads til 2 eller 3 Bogstaver. ⁶ Ordene þa er brud kaup giort ere tilfeiede.

laugradandi fastnar konu enda sie 6 menn^a ad brud kaupi hid fæsta. og gangi brudgumi i liosi i sæng konu. ^abarn þad er modir er mundi keipt er þa arfgeingt er lifandi kemur i lios og matur kemur j munn.¹ ^bSa madur er ecki arfgeingur er eij veit huort² trog sodullinn skal framm horfa a hrossi edur aptur. edur huort hann skal horfa sialfur. Enn ef hann er hygnari þa skal homum arf deila. enn ef hann kann ecki til tulls eyrirs ad rada þa skal hinn nanasti nidur hafa fiar vard-ueitzlu hans sem omaga eyris.³ ^csa madur er ecki arfgeingur sem alinn edur getinn er a vergangi.⁴ ^dþuiad eins a sa madur er a ver gangi er alinn arf ad taka og þaug giædi er þar fylgia. ef fadir hans og modir geingu eij fyri omensku saukum. og þo eij fyrri enn hann hefur haft vist 6 missiri ^enema þad beri kuicur ad hann gangi fyri vanheilsu sakir og a hann þa ad taka allt rettar far sem vist fastur madur. ^fSa madur er med husum fer landz ofringi med aullu og sie hann huorki of vngur nie of gamall. ad vinna þeir skulu ecki arfa taka. amedann þeir fara suo og eru þeir riettlausir. ^gSa madur er ecki arfgeingur er þræll getur barn med frialsri konu. enn þad barn sem kuikt er i⁴ kuidi adur enn modur sie frelsi gefid og er þo þad barn. (s. s) frials borid. enda skal þeim manni

a Jfr. K., l. c., S. 222¹³; St., c. 73 (Erfða-þ., c. XVIII), S. 98⁶.

b Jfr. St., c. 58 (Erfða-þ., c. III), S. 66¹²; K., l. c., S. 222¹⁵.

c Jfr. St., c. 59 (Erfða-þ., c. IV), S. 68⁵; K., l. c., S. 224¹⁹.

d Jfr. St., c. 75 (Erfða-þ., c. XX), S. 99; K., l. c., S. 225².

e Jfr. St., l. c., S. 99²²; findes ikke i K.

f Jfr. K., l. c., S. 225⁶; St., c. 63 (Erfða-þ., c. VIII), S. 77¹⁵.

g Jfr. St., c. 59 (Erfða-þ., c. IV), S. 68⁶; K., l. c., S. 224².

¹ Punctum er tilfœiet. ² Tilfœiet. ³ Rettelse for eyri; Punctum er tilfœiet. ⁴ Punctum er tilfœiet. ⁵ Ordené kuikt er i ere skrevne to Gange.

gefa frelsi j annad sinn. Sa madur heitir hrisungur. Æf kona gefur frelsi þræli sinumm til þess ad eiga¹ hann það barnn er eij arf geingtt og heitir hornungur.² það barn er eij arf geingtt er sa madur getur sem skogar madur er sekur gior þo hann geti vid eijn³ konu sinni.⁴ sa madur heitir vargdropij. það barn er eij arf geingtt sem su kona getur sem sek er ordinn skogar madur.⁵ það heitir bæsingur.⁶ Æf sa madur konguadst⁷ er 8 rædur er⁸ edur elldri fyri rad skap arfa sinz hann æ eij mund ad giallda meir enn xij aura.⁹ Enn það barn sem þaug ala skal eij hans arf tacka¹⁰ en skal taca allann annann.¹¹

x capituli. æEij æ madur ad selia arf von ef sa seigir æ osatt sina er næstur stendur nema jafn mæli berist. þjafn mæli skulu meta v buar.¹² enu andast sa er¹³ arfin selldi og standa adrir menn til arfsinz en þeir er kaupinn attust

a Jfr. St., c. 65 (Erfða-þ., c. X), S. 82²⁸; K., c. 122 (Arfa-þ., c. 5), S. 236¹.

b Dette synes ikke at have noget ganske Tilsvarende i St. eller K.; muligen er Bestemmelsen optaget fra et beslægtet Forhold; jfr. bl. A. St., c. 74 (Erfða-þ., c. XIX), S. 99¹⁰; K., c. 127 (Arfa-þ., c. 10), S. 247²⁸.

c Jfr. St., c. 65 (Erfða-þ., c. X), S. 83⁴; K., c. 123 (Arfa-þ., c. 6), S. 236⁶.

¹ Først glemt, men derefter skrevet i den øvre Margen. ² Her og undertiden i det Følgende er i Haandskriftet sat en Streg istedetfor Punctum. ³ Saaledes. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ligeledes. ⁶ I Haandskriftets Margen er udfor de vedkommende her anførte Steder skrevet hrisungur, hornungur, varg dropi, bæsingur. ⁷ Saaledes. ⁸ Tilføiet. ⁹ Punctum er tilføiet. ¹⁰ Saaledes. ¹¹ Herefter findes i Haandskriftet tre Streger og derefter x cpt med Streg over de to sidste Bogstaver. ¹² Ordene jafn mæli skulu meta v buar ere skrevne i Margen nederst paa Siden og ved et Mærke henviste til her at indføres; Punctum efter disse Ord er tilføiet. ¹³ Skrevet to Gange.

við edur þeirra erfingjar þa skal það heimtta ed sama sumar er arfur skipttist.

xi capituli ^aeingi madur a ad riptta gíof sína.¹ nu sier madur til launa edur heitir² hinn fyrri þa hafi fyrri íafnn marga aura sem buar fimm virða a þingi. Madur ma gefa barni sínu laun gefnu xii aura ef hann vill fyrri rad skap arfa sínz en eij meira fie nema erfingjar lofi. ef³ madur gefur audrumm manni xii aura edur meira þeim er hann a huorki ad launa (s. 9) líd nie gíafir enn verdi eij half launud⁴ gíofinn hann a heimting⁵ sínz ef hinn deijr.⁶

xuj capituli. ^bEf menn farast so menn vita eij huor leingst hefur lífad þa skal vera sem allir hafi senn daid.

xvij capituli ^cþeir menn er til biskups stólz vilia radast edur hafa radist huorzu mikít fie þeir gefa med sier eda hafa gefid ad erfingja radi oc hafa stad fest omogumm sínumm⁷ þa skal eingin ríptting til þo adrir verdi erfingjar enn þa voru er arf saled var.

a Jfr. St., c. 66 (Erfða-þ., c. XI), S. 84²¹; K., c. 127 (Arfa-þ., c. 10), S. 247¹².

b Jfr. St., c. 71 (Erfða-þ., c. XVI), S. 95²; K., c. 126 (Arfa-þ., c. 9), S. 245²².

c Jfr. St., c. 73 (Erfða-þ., c. XVIII), S. 97¹⁹; findes ikke i K.

¹ Punctum er tilføiet. ² Først skrevet heimtir, men derefter rettet saaledes. ³ Punctum forud for dette Ord er tilføiet. ⁴ Rettelse for laund. ⁵ Her er maaskee udeglemt til. ⁶ Herfra har været efterladt en Trediedel af Linien ubeskrevet indtil Overskriften xuj capituli; i denne aabne Plads ere derefter skrevne Ordene Lin. 12 vera sem allir hafi senn, som først ere blevne glemte af Skriveren. ⁷ Saaledes.

Ómaga bálkur

firsti capituli¹ "So er mællt að sinn ómaga á huor fram að færa á landi hier.² modir sína æ maður first framm að færa en ef hann orkar betur þá foder en orki hann³ betur þá bornn sinn þá siskin enn gangi nockur þeirra að hanz radi og hafi hann fie þá er hann vt lagur.⁴ Þef siskin þurfa fram færir þá skal fram færa með verkum sínum og þá menn alla er hann á arf efttir að taka enn hann vt lagast ef hann oræker.

Capituli ij. "Nanasti nidur æ framm að færa o maga ef firnarj er ef hann á fie til enn þá á hann fie og færi til ef han æ betur en 4 missera biorg sier og konu síni og sinumm o mogumm ollumm þeim er hann leggur fyri á huorium misserum 6 alnir vadmalls edur meira. af þui þeir megi koma ella á hendur honum. að dæmingu. (s. 10) edur eyd færslu.⁵ þeim skal aullum atla 4 missera biorg er suo eru komnir⁶ á fie hans slijka sem buar virða v. ef hann skal þá einn framm færa. ef þeir eru fullir ómagar. enn ef hann stendur að sumum hlut til að eins og skal að þeim hlut ætla. ^dRiett er huort sem⁷ hion skipta með sier. omogum edur buar ef þaug orka.⁸

a Jfr. St., c. 81 (Ómaga-bálkr, c. I); K., c. 128 (Ómaga-bálkr, c. 1).

b Jfr. St., l. c., S. 105⁷; findes ikke i K.

c Jfr. St., c. 82 (Ómaga-bálkr, c. II); cfr. K., c. 128 (Ómaga-bálkr, c. 1), S. 4²³.

d Jfr. St., c. 83 (Óm.-b., c. III), S. 107⁸; findes ikke i K.

¹ Overskrifterne Ómaga bálkur og firsti capituli og Begyndelsen af Texten her findes i Haandskriftet i samme Linie, hvori det Foregaaende ender. ² Punctum er tilføiet. ³ Tilføiet. ⁴ Rettelse for vt lægur; Punctum er tilføiet. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Ordene eru komnir ere en Rettelse for er kominn. ⁷ Tilføiet. ⁸ Punctum er tilføiet.

Enn ef þaug orka ey. þa skal þridiungur omegdar huerfa j modur ætt. enn 2 hlutir¹ i faður ætt. nu þott. annad orki enn annad eij þa a það ad færa framm born er helldur ma. Enn eij skulu þaug a medann færa² a hendur audrum monnum.³ Enn ef j ættir er skipt þa skal það skipti halldast vmm omaga huort sem omagar andast edur aukast.

6 cap. ^aEf sa er þrotinn ad fie sem omaga atti framm ad færa. þa skal til syns skylldingia⁴ huor huerfa.⁵ það heitir omaga mot.⁶ Eij skal einum manni færa hinum sama. fleiri omaga. enn eirn millum 2 alpinga vr. einum knerunn. ef⁷ omaga vex fie edur ber vndir hann. þa a hann ad heimta fulgur ad honum. slijkar sem hann lagdi fyri hann auaxstalausar.⁸ eij a hann ad heimta j erfd omaga. er hann villdi eeki heimta ad honum sialfum medan hann lifdi.⁹

7 capituli ^bMadur skal færa omaga. þeim manni sem nanastur er og forlax eyrir a. enda er riett ad færa þeim manni er fyrnari er sams hieradz. enn hann skal færa af hondum sier omaga ad domi a hendur þeim sem vid a ad taka. og heimta fulgurnar ad honum. riett er ad færa. (s. 11) erfingia þo hann sie oaudgari enn hann eigi framm ad færa. enn hann a ad færa af hondum sier og hreps menn med honum. ef a skilur med hreps monnum og vilia sumir færa enn sumir eij þa eiga þeir ad rada er færa vilia.¹⁰ nu vinna sumir huorki ad þa

a Jfr. St., c. 87 (Óm.-b., c. VI [c. 7]), S. 115¹⁹; K., c. 129 (Óm.-b., c. 2), S. 10³.

b Jfr. St., c. 87 (Óm.-b., c. VI [c. 7]), S. 114¹²; K., c. 129 (Óm.-b., c. 2), S. 9⁵.

¹ Rettelse for hluti. ² Rettelse for fara. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Saaledes. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Punctum er tilføiet; i Margen her udfor er skrevet omaga mot. ⁷ Her udfor er i Margen skrevet ef fie ber vndir omaga. ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Ligeledes. ¹⁰ Ligeledes.

eiga þeir að ala omaga er eigi vilja færa.¹ ^aRiett er að færa vmaga að bud a alþingi sem hinn a er við a að taka.² Riett er að færa að fiski skala sem hinn er. ^bEf sa madur a eij fie að færa framm omaga er hann var færður með eydi þá a hann að færa af hondum sier með domi og kuedia³ bua syna v til huort hann a fie að færa. framm þann o maga edur eij. ^cSu⁴ er laugvorn moti omaga. ef hann a. eij fie til og beri það kuidur⁵. su er aunnur ef hann finnur skyldari mann þann er⁶ fie og færi hafi til og skal hann lysa a⁷ hendur þeim manni enn hafa omaga sialfur. ef hann festir ecki hizig⁸ framm færslu.⁹

24. capituli ^dEf madur færir framm meybarn og ber suo að að¹⁰ riettar far þurfi að taka vmm konu þá. og skal hann taka jafnmikid fie af rietti hennar. sem hann lagdi fyri hana auaxsta laust. j sama mata ef madur verður veiginn þá taki jafn mikid af botum hans auaxstalaust sem hann lagdi fyri hann.

a Jfr. St., I. c., S. 115¹; findes ikke i K.

b Jfr. St., I. c., S. 115⁷; K., I. c., S. 9¹⁸.

c Jfr. St., c. 89 (Óm.-b., c. VII [c. 9]), S. 119³; K., c. 130 (Óm.-b., c. 3), S. 11¹⁶.

d Jfr. St., c. 107 (Óm.-b., c. XXV [c. 27]), S. 137⁷; i K. findes ikke noget ganske Lignende.

¹ Punctum er tilføjet. ² Ligeledes. ³ Rettelse for kueda. ⁴ Her udfor er skrevet i Margen logvorn moti omaga. ⁵ Ordene og beri það kuidr ere skrevne ved Slutningen af dette Capitel i Haandskriftet og henviste til at indføres i Texten, og et lignende Tegn findes mellem Ordene o maga edur eij og Su er laugvorn. Vi antage imidlertid, at Meningen har været, at de skulle indføres her. ⁶ Tilføjet. ⁷ Tilføjet. ⁸ Gisning for lysing, der kan være fremstaaet ved, at Skriveren ikke har kunnet læse Ordet hizig. ⁹ Herefter er i Haandskriftet ny Linie. ¹⁰ Tilføjet.

Capituli 30 vtann hrepps gaungu menn¹ skal ongua ala. og eij gefa mat huorki meira nie minna. ⁶Budar setu menn skulu aunguir (s. 12) vera þeir er bu fiar laust bui nema hrepps menn lofi. Enn ef hrepps menn lofa budsetuna² þa eru þeir skylldir ad ala. edur færa til framm færslu. ^cBorn þeirra manna er fyri omensku sakir ganga með husum. skulu ecki koma a hendur frændum medann þaug eru a husgangi.³ Enn ef þaug hafa uist 2 missiri eptir husgang. þa verdur. rett ad færa þaug a frammfærslu.⁴ nu huerfa þaug a husgang sidann þa er riett ad færa þeim borninn af framm færslunni.⁵ þad er omenska ef madur geingur með husum. fyri leti sakir edur annara o kosta. þeirra er godir menn vilia ecki þar fyri vid þeim taka. ^dRiett er ad gellda alla gaungu menn og vardar eij vid laug þo þeir fai aur kumsl⁶ af. ^eAllt skal til omaga framm færis virda nema busaflaifar. og huors dags ganguera. og slijka suo nattbiorg j klædnadi honum og þeim monnum sem hans omagar eru; jafn giorla skal virda. fie til omaga biargar. sem til tijundar. ^fBarn skal komid i ætt laungetid ad hand solum. edur ad kuid burdum edur skyrslum.

a Jfr. St., c. 112 (Óm.-b., c. XXX [c. 32]), S. 145¹⁶; K., c. 234, S. 173²³; nedenf. S. 425¹⁵.

b Jfr. St., c. 113 (Óm.-b., c. XXXI [c. 33]); findes ikke i K.

c Jfr. St., c. 117 (Óm.-b., c. XXXV [c. 37]); K., c. 143 (Óm.-b., c. 16), S. 28⁹.

d Jfr. St., l. c.; K., c. 254 (ikke henført under noget Afsnit), S. 203¹⁹.

e Jfr. St., c. 116 (Óm.-b., c. XXXIV [c. 36]), S. 149¹³; K., c. 143 (Óm.-b. c. 16), S. 24¹⁵.

f Jfr. St., l. c., S. 149¹⁹; K., l. c., S. 25¹⁶.

¹ Ordene vtann hrepps gaungu menn ere en Rettelse for vtann gangs hrepps menn. ² Rettelse for busetuna. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Herefter er skrevet þad er o menska, men disse Ord ere igjen overstregede. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Saaledes.

Festar¹ þattur nockrar greinir

Fyrsti *capituli*. ^aEf fleiri menn eru til rada. þa skal sa rada brædra sem elstur er til rada. ef þa skylr a. enn ef kona kuedur a. þa skal sa rada sem hennar radi fylgir ef það virdist jafnrædi.² Enn ef brædur vilia duelia rad fyri systur (s. 13) sinni og synia þeir 2 monnum þeim hun vill eiga og jafnrædi þotti þa skal hun rada vid þann hinn þridia ef það þikir jafnrædi vid rad frænda syns nockurs. ^bþar sem eckia fastnar sig manni þa skal hennar rad gilda. nema fadir fastni þa skal hann rada.

15 *capituli*. ^cEf þeir menn ganga samann er minna fie eigu enn 1^c laug aura. fyri vtann huors dags klædi syn omagalausir menn það vardar þeim fiorbaugsgard³. nema kona sie ecki barn bær. þaug skulu burt fara med omaga sijua af landi nema fie þeirra vaxi suo þaug eigi 1^c aura edur meira.

17⁴ ^dHiona skiluadur skal huorgi vera a landi hier. nema þar biskup lofar. nema þui ad eins þaug skylie fyri omegdar sakir.⁵ ^eEf madur huilir ecki j saumu sæng konu sinni⁶

a Jfr. St., c. 119 (Festa-þáttur, c. II), S. 156⁴; K., c. 144 (Festa-þ., c. 1), S. 29¹⁷.

b Jfr. St., l. c., S. 156²; K., l. c., S. 29¹⁵.

c Jfr. St., c. 132 (Festa-þ., c. XII [c. 15]); K., c. 148 (Festa-þ., c. 5).

d Jfr. St., c. 134 (Festa-þ., c. XIV [c. 17]); K., c. 149 (Festa-þ., c. 6).

e Jfr. K., c. 158 (Festa-þ., c. 15), S. 55⁵; St., c. 136 (Festa-þ., c. XVI [c. 19]).

¹ Saaledes (ikke Festa). Her er ny Linie; i samme Linie findes Overskriften Fyrsti *capituli* og Begyndelsen af Texten. ² Punctum er tilføiet. ³ Rettelse for fiorbauggialld. ⁴ Saaledes uden Tilføielse af cap. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Rettelse for sinn.

6 misseri fyrri oræktar sakir þá eiga frændur hennar fjar heimting hennar og suo rettar far.¹ a hun þá sialf fie sitt ad vardueita.² ^aEf kona fyrst bonda. sinn þá ma hann bioda henni samuistir veria sijdann lyrirti³ jnni hofn hennar.⁴ vardar þeim *fiorbaugs gard* er hana hysa. ^bEf madur vill færa konu syna naudga af landi þá ma hun seigia skylid vid hann.

Capituli 23. ^cKona a ad rada fyrri *halfs* eyrirs kaupi a 12 manudum 6 alna eyrirs.⁵ ^dkona a ad taka. þridiung vr rettar fari vid bonda sinn þui er ber vndir þaug vm born þeirra. Enda a hun suo vid brodur. samfedra. ^eEf madur kyssir konu a laun fyrir⁶ audrum monnum og ad radi hennar vardar iij marka sekt. enn sa a (s. 14) sok sem vmm legord enn ef hun reidist þá a hun sialf sokina og vardar þá *fiorbaugs gard*.⁷ Ef madur kyssir mans konu vardar *fiorbaugs gard* þo hun lofi og suo þo hun banni.⁸ Ef madur bidur konu suefnis vardar *fiorbaugs gard*. Ef madur geingur j sæng konu ad koma framm misrædi vid hana vardar *fiorbaugs gard*. Ef madur falldar sier til vielar vid konu. vardar *fiorbaugs*

a Jfr. St., c. 156 (Festa-þ., c. XXXV [c. 39]), S. 186¹⁸; K., l. c., S. 55¹⁹.

b Jfr. St., c. 139 (Festa-þ., c. XIX [c. 22]); K., c. 151 (Festa-þ., c. 8), S. 44⁵.

c Jfr. St., c. 141 (Festa-þ., c. XXI [c. 24]), S. 173²⁰; K., c. 152 (Festa-þ., c. 9), S. 44²².

d Jfr. St., c. 140 (Festa-þ., c. XX [c. 23]), S. 173¹³; i K. findes intet ganske Lignende.

e Jfr. K., c. 155 (Festa-þ., c. 12); St., c. 144 (Festa-þ., c. XXIII [c. 27]).

¹ Rettelse for fa; vi have sat Punctum efter dette Ord og udeladt Punctum i Haandskriftet efter Ordene a hun þá. ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes for lyrirti. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ligeledes.

⁶ Rettelse for fra. ⁷ og ⁸ Punctum er tilføiet.

gard. Ef *madur* fellir sier konu. edur fer j sæng hia henni ad koma legordi framm vid hana. vardar *fiorbaugs gard*.¹ ^aEf konur giorast suo afsida ad þær ganga j kall klædum edur ber vo ku² *fyr*i breitnis sakir edur huorn kalla sid þær³ vilia hafa. suo og kallar þeir kuenna sid vilia hafa.⁴ þeim vardar huortueggium *fior baugs gard*. ^bEf⁵ leigid er med konu frialsri og heimilis fastri vardar skog gang og er það stefnu sok. ^cEf leigid er med ambatt það er iij⁶ marka sekt.

25 ^aEf leigid er med gongu konu það vardar eij vid laug. ef *madur* geingur i gegn legordinu enn sækia skal til fadernis.⁷ Riett vardar ef hann dylur. þuiat eins vardar ecki legordit ef konann hefur þann *halfan* manud med husum farid er barnid var byriad a. Ef *madur* getur barn med konu þeirri er med husum fer. þa skal taka vid henni og vardueita þar til barn er alid. og hun. er heil þeirrar sottar. suo og ef hann vill til skyrslu hallda.

32 *capituli* ^aEf kona er o liett. su er eij a bonda og komi sakar adili til ad spyria hana. og er hun skyld ad

a Jfr. K., l. c., S. 47²⁰; cfr. c. 254, S. 203²¹; findes ikke i St.

b Jfr. St., l. c., S. 177⁴; K., c. 155 (Festa-þ., c. 12), S. 47²⁵.

c Jfr. St., e. 145 (Festa-þ., c. XXIV [c. 28]), S. 177²¹; K., c. 156 (Festa-þ., c. 13), S. 48¹³.

d Jfr. St., c. 146 (Festa-þ., c. XXV [c. 29]); K., l. c., S. 48²⁰; Blg., c. 50, S. 242⁴; Ordene Riett vardar ef hann dylur ligne mest K. og Blg.

e Jfr. St., c. 153 (Festa-þ., c. XXXII [c. 36]), S. 182¹⁷; K., c. 161 (Festa-þ., c. 18), S. 58¹³, 59⁴.

¹ Saaledes (ikke skoggang); Punctum er tilføiet. ² ber vo ku, der maa være en Forvanskning, staaer saaledes tydeligt i Haandskriftet; muligen har der i det tidligere Haandskrift staaet bera vopn eller skera ser skor; cfr. K., c. 254. ³ Skrevet þr med Streg over, der i Almindelighed betegner þeir. ⁴ Rettelse for haf; Punctum er tilføiet. ⁵ I Margen vmm legord. ⁶ Rettelse for ij. ⁷ Punctum er tilføiet.

seigia enn ef hun vill eigi (s 15) seigia. þa er. sakar adila rett. ad heimta v bua. þa sem þeim stad eru næstir er kona er og pijna hana til sagna. þo suo ad huorki verdi af aurkumsl.¹ Enn ef hun seigir huor fadir er þa skal spyria. huar samgangur þeirra vard. Enn vilie hun ecki seigia þa skal kuedia² bua 9 til þess mans er komast til³ og næstir eru.

35. capituli. ^aFiörbaugs gard vardar mann villa.⁴ aull enn þad er mann villa ef madur kennir sier. annars barn. edur hann kennir audrum sitt barn. vitz vitandi enda giora þeir allir mann villu er i þui standa. huort sem þeir villa faderni edur moderni. ^bEf madur tekur konu naudga a burt vardar fior baugs gard.⁵

40 capituli. ^cFiorir⁶ eru þeir hlutir er monnum⁷ ber i ætt a landi hier.⁸ sa er 1 hlutur⁹ ef madur a konu þa hann huilir hia. 2 ef madur hand salar faderni ad barni og vid toku.¹⁰ 3 Ef skyrsla er gior og winni hun mann sannann ad faderni barns¹¹. 4 Ef kuidur sannar mann ad faderni barns.¹² ad¹³ þeim hlut nockrum skal madur log lega j ætt kominn.¹⁴

a Jfr. K., c. 158 (Festa-þ., c. 15), S. 55²⁵; St., c. 157 (Festa-þ., c. XXXVI [c. 40]).

b Jfr. St., c. 158 (Festa-þ., c. XXXVII [c. 41]); K., c. 159 (Festa-þ., c. 16).

c Jfr. St., c. 163 (Festa-þ., c. XLIV [c. 46]); findes ikke i K.

¹ Slutningen af Sætningen mangler, maaskee paa Grund af Skriverens Uagtsomhed, eller ogsaa fordi man ikke har forstaaet det Følgende.

² Rettelse for kueda. ³ Dette synes at være forvansket. ⁴ Her er, som anført, Punctum i Haandskriftet. ⁵ Saaledes (ikke skoggang); Punctum er tilføiet. ⁶ I Margen: loglega ætt. ⁷ Saaledes (mm med Streg over). ⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Rettelse for hlutir. ¹⁰ Punctum er tilføiet. ¹¹ Ligeledes. ¹² Ligeledes. ¹³ Rettelse for af. ¹⁴ Punctum er tilføiet; den følgende Overskrift er skrevet i den Linie, hvori det Foregaaende ender.

Wr kaupá balk nockrar greinir

^aÆf sa *madur* andast sem aureigi er. og er eingi *madur* skyldur ad giallda skulldir hans.¹ þá er hann aureigi ef hann atti ecki eptir mork edur meira fie. nu verdur þar meira² fie og voru þó skulldir meiri enn fie. og er erfingi skyldur ad bida til skulldar³ doms eptir hann ef hann atti mork edur meira fie. Enn ef hann bydur eigi til skulldar doms þá skal hann giallda allar skulldir medan hans aurar vinnast til. (s. 16).

Vmm hrossreidir.⁴ ^bEf *madur* hleypur a bak hrossi mans olofad vardar 6 aura.⁵ nu rijdur hann framm vr stad. og vardar það 3 marka vtlegd.⁶ þriar eru þær hross reidir er skog gang wardar:⁷ 1 su ef⁸ *madur* rijdur 3 bæar leidir. suo þeir 3 eru a adra hond. 2 ef *madur* rijdur vmm fioll þar vatz foll deila milli hierada. 3 Ef *madur* rijdur milli landz fiordunga.⁹

3 capituli. ^cEf hross kemur i haga¹⁰ mans það er eij eiga þeir næstir bua. og er bonda rett ad rijda þui j sijnum bufiargangi og j synu landi og þeim monnum er þingheyendur¹¹ eru fyri bu¹² hans og heima monnum hans sem

a Jfr. St., c. 184 (Um fiárleigor, c. VIII); K., c. 223 (Um fiárleigor, c. 3).

b Jfr. St., c. 208 (Um fiárl., c. XXXI [c. 32]); K., c. 164 (Festaþátr, c. 21).

c Jfr. St., c. 210 (Um fiárl., c. XXXIII [c. 34]; naar Stykket, om hrossreidir betragtes som en særskilt Afdeling, der begynder med c. 208 som cap. 1, vilde dette være cap. 3); K., l. c., S. 62²⁰.

¹ Punctum er tilføiet. ² Rettelse for *minna*. ³ Saaledes. ⁴ Med denne Overskrift begynder i Haandskriftet ny Linie overst paa S. 16. Texten Ef *madur* hleypur følger i samme Linie. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ og ⁷ Ligeledes ⁸ Tilføiet. ⁹ Punctum er tilføiet. ¹⁰ Rettelse for hag. ¹¹ Rettelse for þinghyrendur. ¹² Rettelse for bui.

hann lofar.¹ hann skal eij hepta hross það til nautnar. og eij rijda spiall reidir.² lysa skal hann þui ad kirkiu edur þingi ad hross sie þar komid. og lata virða bua v. þa halfann manud verid hefur. Eij skal hann nautna³ hrossid leingur enn *halfan* manud. nema virt sie. ^aEf *madur* bindur tagl j munn hrossi vardar *fior baugs gard*. ^b*fior baugs gard* vardar ef *madur* skekur skellu ad hrossi mans j þingfaur so þaug fælast vid enn vtlegd i audrum staudum. ^cAull.⁴ kaup skulu halldast med *monnum* vitnalaust. nema 4. Ef *madur* kaupir land edur godord. edur haf skip edur fastnar sier konu.

capituli xxix ^aSoknar menn eiga iafnt ad skipta mann elldi a þa menn sem sitia heima sem hina er þar eru. Eigi skulu þeir bædi senn ala þa menn er þar eiga ad⁵ fara j hrepp. kallmann og konu⁶ barn bæra. eij skal suo skipta mann elldi a hendur þeim. ad þaug. sieu bædi senn þar. Eij skulu menn ala vtann hreps menn⁷ gongu menn. enn ef hann elur vardar það *fior baugs gard*. það vardar og *fior baugs gard* ef þeir ala eij þa menn er soknar menn (s. 17) skipa⁸ a hendur þeim.

*capituli 26*⁹ ^emenn eiga bygd ad lofa. nema *madur*

a Jfr. St., c. 214 (Um fiárl., c. XXXV [c. 38]; Um hrossreidir c. 7), S. 247²; K., l. c., S. 65¹¹.

b Jfr. K., l. c., S. 65¹²; St., l. c., S. 247³; c. 400, S. 432¹⁰.

c Jfr. K., c. 169 (Festa-þ., c. 26); findes ikke i St.

d Jfr. St., c. 218 (Um fiárl., c. XXXIX [c. 42]), S. 251¹⁹; K., c. 234 (Um hreppaskil), S. 173¹⁸.

e Jfr. St., c. 225 (Um fiárl., c. XLVI, [c. 49]), S. 259⁶; findes ikke i K.

¹ Punctum er tilføiet. ² Ligeledes. ³ Saaledes. ⁴ I Margen laga kaup. ⁵ Tilføiet. ⁶ Ordene og konu ere skrevne to Gange. ⁷ Saaledes, uagtet der derefter staaer göngumenn. ⁸ Saaledes. ⁹ Saaledes tydeligt i Haandskriftet; det er muligt, at det kunde være en Feilskrift for 36.

eigi giolld ad giallda edur ad þiofskap sannur ordit eda sie hann suo fataekur ad það¹ þiki von. ad hann megi ecki biargast med lid sitt þaug missiri. Ef sa madur fer j bygd. edur hrepp ad bygd. olofad. er menn ætti bygd ad leyfa². ef hann bædi lofs. þa ma hann bua þar j hrepp ef hann vill.

capituli lv. ^aNu tekur madur sier vist til 2 missera. og er j þui gridi³ 2. vikur fyri alþing 2 eptir þing. og suo þott hann fari j burt. og er þar laug heimili hans sem hann var þær 6 vikur.⁴

capituli lvi ^bEf bondi sa er grid hefur hand salad. manni fyri fardaga. andast. og ef erfingi byr þui sama bui þa er fost grid taka hans. Enn kost a erfingi ad bregda bui.⁵ Nu byr hann þar. og er sa þeirra vtlagur⁶ iij morkum er mala⁷ bregdur vid annann. bondi og grid madur. Nu andast bondi a hinni 7 viku sumars og a erfingi kost. huort hann vill bua þar. edur bregda bui og fa þeim monnum slijkann stad og mala. sem þar var er bondinn andadist. er þar voru radnir. nu byr erfingi eij þar. enda giorer hann eij⁸ hium þann kost. þa vardar honum iij marka sekt vid huorn þeirra. Nu andast bondi er 7⁹ vikur eru af sumri eda sijdar og skal erfingi þa bua.

65 capituli. ^cGodum er lofad. ad taka þridiungs mann¹⁰

a Jfr. St., c. 238 (Um fiárl., c. LVIII [c. 62]); K., c. 80 (Þingskapaþáttur, c. 61), S. 132²⁴.

b Jfr. St., c. 239 (Um fiárl., c. LIX [c. 63]); K., I. c., S. 133²³.

c Jfr. St., c. 246 (Um fiárl., c. LXVI [c. 70]), S. 278¹³; K., c. 83 (Þingsk.-þ., c. 64), S. 141⁴.

¹ Saaledes (ikke þess). ² Skrevet lfa med Streg over, hvilket ogsaa kunde betegne lofa. ³ Rettelse for þingi. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ligeledes. ⁶ Rettelse for vtlægur. ⁷ Saaledes. ⁸ Skrevet over Linien. ⁹ Rettelse for 8. ¹⁰ Þridiungs mann er en Rettelse for þridiung manna.

vtann fiordungs ad log bergi.¹ *anu vill godi seigia þingmann sinn burt vr² þingi vid sig. þa skal hann. hafa sagt honum 14 nottum fyri vor þing.*

69 capituli. *b*Nu er *mædur suo nefndur til sattar giordar. ad hann jatar ecki jnn gongu j malid. þa vardar honum ecki³ vid laug þo hann giori ecki sattina. (s. 18) enda er ecki heimting⁴ til malsins enn slijk er heimting til sattarinnar⁵. ef hann giorir giordina sem hann hefði iatad jnn gongu j malid. *þad* er mællt ad su stika. skal rett. sem mællt er jafnlaung sem su er merkt er a *kirkju veggnum a þingvelli og skal leggja þumal fingur fyri stiku huoria. Huort sem mællt er vadmál lierept edur klædi og skal sa rada er mælir huort hann mælir a hrigg edur jadri.⁶ Ef menn hafa stiku ranga edur kuarda. suo ad won sie. ad muni halfri stiku. i x stikum edur meira. og þott eij sie meira. og vardar þad fior baugs gard. ^dEf hrutur mans geingur j annars fie eptir vetur nætur. og sie ecki fyri giort þa ma hann gelda hrut þann ef hann vill og suo hid sama vmm hafra. og fara suo ad sem hann gелdi sinn hrut. enn ef hrutur deyr af gелldingu þa skal giora hann til og vardueita þeim til handa er a.**

a Jfr. St., c. 247 (Um fiárl., c. LXVII [c. 71]); K., l. c., S. 141⁶.

b Jfr. St., c. 260 (Um fiárl., c. LXXX [c. 84]); K., c. 244 (ikke henført under noget Afsnit), S. 191²³.

c Jfr. St., c. 261 (Um fiárl., c. LXXXI [c. 85]); cfr. K., c. 232; Blg., c. 65.

d Jfr. K., c. 225 (Um fiárl., c. 5), S. 156²³; i St. findes intet ganske Lignende; cfr. St., c. 191, 192 (Um fiárl., c. XV [c. 15, 16]).

¹ Punctum er tilføiet. ² Herefter er skrevet Noget, der seer ud som t, men som kan have været et feilskrevet Bogstav, der er blevet overstreget. ³ Tilføiet. ⁴ Skrevet heimt, hvilket kan være en Forkortelse. ⁵ Rettelse for sattinnar. ⁶ Punctum er tilføiet.

Wijg slodi.¹

1 capituli. *a* Fior baugs gard vardar ef madur hleipur til mans log mætu frum hlaupi.² Enn það er frum hlaup. ef madur reidir framm þa vijguiel³ er hann vill audrum. mein med giora. og verdi það⁴ suo nær ad það mundi taka til hans ef hann hæfði. Enn það er og frum hlaup. ef madur hoggur til mans edur drepur. edur leggur edur skjitur. edur kastar. það vardar fior baugs gard ef eij kemur a. enn skog gang ef a kemur.⁵ *b*enn það frum hlaup sem fior baugs gard vardar. þa er eij sokn til nema lyst sie fyri bum v fyri 3 sol. eda nefndir vottar ad a⁶ sama vet fangi.⁷

2 cap. *c*Enn það er frum hlaup ef madur fellir mann og vardar það skog gang. enn það er fall ef hann stidur nidur kne edur hendi allra helst ef hann fellur meir. (s. 19)⁸ Ef⁹ madur rænir mann handrani.¹⁰ enn það er ef madur slijtur vr hondum manni edur dregur.¹¹ það vardar skog gang. það er frumm hlaup. ef madur ryskir¹² mann og vardar það skog gang. Ef madur kirkir mann vardar skog gang. *d*a moti

---

a Jfr. St., c. 263 (Vígslóði, c. D); K., c. 86 (Vígslóði, c. 1).

b Jfr. St., c. 264 (Vígsl., c. II), S. 296¹⁷; i K. findes ikke noget ganske Lignende.

c Jfr. St., c. 265 (Vígsl., c. III); K., l. c., S. 144¹⁵.

d Jfr. St., l. c.; findes ikke i K.

---

¹ Denne Overskrift findes i den Linie, hvori det Foregaaende ender, og Texten begynder i næste Linie. ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes (ikke vijgvöl); det foregaaende Ord er skrevet þ med Streg over, der ogsaa kunde betegne þ ann. ⁴ Ordene verdi það staae saaledes i Haandskriftet; dc ere mulig en Forvanskning for væri hann. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Tilføiet. ⁷ Saaledes her og nedenfor for vetvangi; Punctum er tilføiet. ⁸ Denne Side i Haandskriftet er overskrevet vijgslodi. ⁹ Bogstavet E er bortfaldet ved Haandskriftets Indheftning. ¹⁰ Punctum er tilføiet. ¹¹ Ligeledes. ¹² Rettelse for rickir.

þessum frumm hlaupum er vígt a sama wet fangi og eij leingur enn suo. ^aEf menn verda uegnir edur sarir vr 2 flokkum. og skal i þann flokk frumm hlaup bera sem fyrri var vr hlaupid. enn huortueggiu eru¹ ælir til doms.²

7 capituli ^bEf madur vegur mann vardar það skog gang. sa madur er o æll til doms er hann vegur mann edur veitir hin meiri³ sar. enn það eru meiri sar. heil vnd holund og merg vnd. ^cSa giorist og ogilldur. er hleipur fyrst frum hlaup. ^dÞað er eij sar ef eij blædir þar akemur. þo hrioti blod vr munni og nosum.

10 capituli. ^eÞað er drep. ef madur lystur mann med auxar hamri.⁴ Jafnt er drep. þott madur leggi til edur kasti ef a kemur.⁵ Það vardar fíor baugs gard⁶. ^fÞriu eru þaug drep er vardar⁷ skog gang og skal sækia aull wid xij kuid. það er⁸ eitt ef so litt kemur a ad eij verdi a synt. þess dreps skal hefna a sama vet fangi og eij leingur. 2 drep heitir auerk. ef madur lystur mann suo rautt edur blatt er eptir. edur þrutnar haurund mans edur stockur hold vndann. edur brijtur blod vndann vr munni edur nosum. edur noglum. þess dreps a

a Jfr. St., c. 267 (Vígsl., c. V), S. 298¹¹; K., l. c., S. 145¹³.

b Jfr. St., c. 269 (Vígsl., c. VII); K., l. c., S. 145¹⁶.

c Dette synes ikke at have noget ganske Tilsvarende i Haandskrifterne; cfr. St., c. 265, S. 297⁹.

d Jfr. St., c. 268 (Vígsl., c. VI), S. 298¹⁷; K., l. c., S. 148¹⁵ (kun som Henvisning).

e Jfr. St., c. 272 (Vígsl., c. X), S. 301⁹; K., l. c., S. 147³.

f Jfr. St., c. 273 (Vígsl., c. XI); K., l. c., S. 149⁵.

¹ Rettelse for er. ² Punctum er tilføiet. ³ Ordene hin meiri ere en Rettelse for aunnur mein, der er en aabenbar Forvanskning.

⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ligeledes. ⁶ Saaledes (ikke skoggang).

⁷ Saaledes (ikke varda). ⁸ Skrevet to Gange.

madur ad hefna jafn lengi sem sara. suo þeim monnum¹ er honum fylgia til.² *“*Sligt er þo hnefa haugg sie edur spyrint er af asynt verdur. *Þad* er og auerka drep ef heirn edur syn meidist af suo og ef *madur* verdur lostinn j aunguit (s. 20) fyrir bringspalir eda a boll. *Þad* er þridia drep ef bein brotna og verdur sa o æll til doms er drepid hefur.³ *skal* sækia sem um⁴ hin meiri sar og a sa ecki þingreitt.⁵ *“*Þad er mællt. ad *madur* a syn ad hefna er a verdur vnnid til næsta alþingis og þess er hann er skyldur ad sækia um⁴ auerkin.⁶ Enn þeir menn eiga vijgs ad hefna er vigsakar eru adilar.⁷ Rett er ad⁸ adrir menn hefni hans ef vilia til jafn leingdar annars dags *þess* auerks er metast hin meiri sar. *“*Þad er mællt. Ef *madur* lygur sari a⁹ annann. edur særir sig sialfur. edur bidur annann mann særa. sig. og kennir audrum *Þad* vardar *fior baugs gard.* og er hann o æll til doms og a sa sok er

a Jfr. K., l. c., S. 149¹⁴; St., l. c., S. 302¹⁴; c. 362, S. 381²³.

b Jfr. St., c. 274 (Vígsl., c. XII); K., l. c., S. 149¹⁵.

c Jfr. K., l. c., S. 147¹⁵; St., c. 275 (Vígsl., c. XIII).

d Ordene þess auerks — meiri sar ere ved en Feiltagelse (og med en Forvanskning) medtagne efter K. eller et dermed forsaavidt stemmende Haandskrift, hvor disse Ord følge efter det Foregaaende, men begynde en ny Sætning, der har sit Tilsvarende i St., c. 269 (Vígsl., c. VII), S. 299⁶.

e Jfr. K., l. c., S. 148⁸; St., c. 275 (Vígsl., c. XIII), S. 304⁸; c. 323.

¹ Ordene þeim monnum passe ikke til det Foregaaende og ere maaskee en Afskriverfeil for þeir menn, som der staaer i St. og K., men det er ogsaa muligt, at þeim monnum er rigtigt, idet der i den foregaaende Sætning, som Samleren eller Afskriveren i saa Fald har ændret, kan have staaet rett er eller deslige. ² Punctum er tilfoiet.

³ Ligeledes. ⁴ Tilfoiet. ⁵ Punctum er tilfoiet. ⁶ Ligeledes. ⁷ Ligeledes.

⁸ Tilfoiet. ⁹ Herefter er skrevet *annad*, men dette er derpaa udstreget.

hann kennir sarid. ^aSex eru konur þær er *madur* a uijgt vmm. 1 kona mans 2 *dottir* 3 *modir* 4 *systir* 5 *fostur* *dottir* 6 *fostra*. Ef mann¹ ber ad er² *annar* *madur* *bitr* *konu* þa til *suefnis*. þa a *hann* þar *vigt* *vm* *strax* a *sama* *vet* *fangi* *hafi* *hann* *fellda* *hana* og *latid* a *fallast*. *eda* *suo* *ef* *hann* *finnur*³ *hann* j *saumu* *sæng* *konunni* *suo* þaug *huili* *bædi* *samann* þo *mistrædi* *hafi* *ecki* *tekist*. ^bÞeir *menn* eru 4 er *nair* *heita* þott *lifi*.⁴ *ef* *madur* er *heingdur* *edur* *heftur* a *fialli* *edur* *flædar* *mali* *edur* *settur* j *grof*:*edur* *sker*. þar *heitir* *galgnar* *grafnar*. *sker* *nar* og *fiall* *nar*. þa *menn* *alla* *skal* *iafnt* *aptur* *giallda*. *nid*-*giolldum*. *sem* *þeir* *sie* *vegnir* *þott* *lifi*.⁵ (s. 24).

23⁶ *capituli*. ^cEf *madur* *vill* *bua* *kuedia* *skal* *hann* *nefna* *sier* *votta* 2⁷ *edur* *fleiri* j þad *vætti* *skal* *hann* *seigia* *ad* *eg* *kued* þig *nº* *kuidar* *ad*. *bera* *vm* þad. *sem* þa *kuedur* *hann* a. og *til* *huors* þings *hann* *kuedur* *hann*:

25 *capituli*. ^dþa *skal* *bua* *kuedia* er *fie* *eiga*. *suo* *ad* þingfarar *kaupi* *eiga* *ad* *gegna*. *enn* *þeir* *eiga* *ad* *giallda* þing-

a Jfr. K., c. 90 (Vígsl., c. 5); St., c. 293 (Vígsl. c. XXXI).

b Jfr. K., c. 113 (Bangatal), S. 202¹⁹; cfr. St., c. 360 (Vígsl., c. XC [c. 98]), S. 380⁸.

c Jfr. St., c. 285 (Vígsl., c. XXIII); K., c. 89 (Vígsl., c. 4), S. 164¹ (kun som Henvisning).

d Jfr. St., c. 287 (Vígsl., c. XXV); K., l. c., S. 159¹³

¹ Rettelse efter Gisning for *madur*; maaske dog *madur* er rigtigt men ber en Forvanskning istedetfor kemr, som der staaar i K og St.
² Tilføiet. ³ Rettelse for *finni*. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Ligeledes.
⁶ Det første Tal er bortfaldet ved Haandskriftets Beskadigelse, saa at der kun sees 3; efter Gisning have vi antaget, at der bør staa 23.
⁷ Efter Ordene skal hann er et Stykke af den øverste Del af Siden bortsmuldret, hvorved er opstaaet en Lacune, som vi have udfyldt efter Gisning med Ordene *nefna sier votta 2*, ligesom vi ogsaa have tilføiet det første Bogstav af det følgende Ord *edur*.

farar kaup og eru skyllúir til er skulda hion hans a. huort ku edur kugilldi skip edur net. og skal hann eiga vmm framm eik vxa eda hross og alla þa bus hluti er það bu ma eij þarfnaast. enn skulda hiu hans eru allir þeir menn er hann a fram ad færa. og verkmenm er þar þurfa fyri ad vinna.

30 capituli. ^aEf madur er siukur þa skal hann rietta vætti firir þeim er kuaddi hann. og fyri þeim monnum er vid¹ vætti hans taka. þar skulu. ij menn taka vid² vætti hans. enda er rett ad. iij menn taki vid 2 vætti ef 2 eru siukir.³ þeir menn er vid vætti taka skulu stydia ad med frumuottum a þingi ad domi og kueda a huort vætti hinn siuki bar. Enn þeir skulu vætti framm telia og bera ad aullu. ef aunguir eru frumm uottar a þingi enda verður það þa jafn rett er þeir bera og hinir er frumuottar eru. ^bEf madur rædr⁴ vmm mann drepradum eda sara radum edur banaradum og vardar fior baugs gard ef eij kemur framm. Enn skog gang⁵ ef framm kemur. Hann skal kuedia heimann. v.⁶ heimilis⁷ bua þess er sottur⁸ er. ef eij koma rad framm. enn ef framm koma. þa skal kuedia 9 bua heimann. (s. 22) ^cEf⁹ hundur er bundinn það skal eij leingra vera. enn 2 alna milli stauris og helsis.¹⁰

a Jfr. St., c. 292 (Vígsl., c. XXX), S. 330²⁵; K., c. 252 (ikke henholdende under noget Afsnit), S. 202.

b Jfr. St., c. 345 (Vígsl., c. LXXV [c. 83]); K., c. 108 (Vígsl., c. 23), S. 184.

c Jfr. St., 346 (Vígsl., c. LXXVI [c. 84]); K., c. 241 (udenf. Afsn.).

¹ Tilføiet. ² Tilføiet. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ Rettelse for rædir. ⁵ Rettelse for gaungu. ⁶ Saaledes. ⁷ Rettelse for hieradz. ⁸ Rettelse for sar. ⁹ Paa Grund af den ovennævnte Beskadigelse af den øverste Del af dette Blad i Haandskriftet findes her efter Begyndelsesbogstavet E en Lacune, svarende til omtrent 13 Bogstaver, indtil in n það skal; vi have udfyldt denne Lacune efter Gisning ved at tilføie: f hundur er bund. ¹⁰ Punctum er tilføiet.

ef hundur er bundinn i sæti¹ og skal hann ecki na a stock fram ad bijta menn. er ganga a golfi.² ef madur bindur hund sinn ouarlegar enn nu. er mællt. og er hann laus og bitur menn. suo blatt edur rautt er edur kemur blóð vt og vardar³ það iij marka vtlegd þeim er hund a. enn biti hann mann j briosk edur bein suo lækninga þarf vid það vardar fior baugs gard. enn skog gang ef meiri sar metast. það eru allt stefnu sakir og skal kuedia til heimilis⁴ bua ix⁵ a þingi þess er sottur⁶ er. til fior baugs saka. enn 5 til 3 marka saka. ^aEf madur rædur⁷ vmm mann aliotz radum edur fior radum.⁸ ef madur mælir þeim ordum. er hinn er alioti⁹. ad nær. ef það væri giort edur fiorui synu ad fyr. og vardar honum fior baugs gard. ^bEf madur. bijtur mann edur hrifur. edur klipur suo blatt edur ravtt werdur eptir og vardar það fior baugs gard. Sar er ef blædir. Ef madur hellir a mann mat. edur hlandi edur. sauri þeim er a sier eptir og vardar það fior baugs gard¹⁰. Ef madur mygur a mann vardar það fior baugs gard. enn skog gang ef madur skytur a mann. Þessum. saukum aullum vtann kyrking og felling er ecki wigt i gegn¹¹. og skal stefna heimann og kuedia til heimilis bua ix a þingi þess er saktur er til fior baugs saka og skoggangs saka. enn 5 til vtlegdar saka edur iij marka saka.

---

a Jfr. St., c. 355 (Vigsl., c. LXXXV [c. 93]); cfr. K., c. 108 (Vigsl., c. 23).

b Jfr. St., c. 363 (Vigsl., c. XCIII [c. 101]); findes ikke i K.

---

¹ Saaledes. ² Punctum er tilføiet. ³ Rettelse for verdur. ⁴ Rettelse for heima. ⁵ Rettelse for x. ⁶ Rettelse for sar. ⁷ Rettelse for rædir. ⁸ Herefter er skrevet ef þ, men dette er igjen overstreget. ⁹ Ordene hinn er alioti ere en Rettelse for hinum er alioti. ¹⁰ Saaledes (ikke skoggang). ¹¹ Rettelse for gen.

12 *capituli*. ^aEf *madur* mælir wid *mann* a þiættis ord. *það* er fullrettis ord metst *það* vardar *fior þaug's gard* huort sem hann¹ mælir wid *mann*² af heyrandi (s. 23) edur³ a heyrandi.⁴ þa a hann rett vr fie hans ef hann⁵ werdur sekur *vm*. Enn *það* eru 8 aurar. hins fimta tigar laugaura. Enn *það* er fullrettis ord er eij ma færa til godz og huort ord skal standa sem talad er.⁶ enn ecki skal ad skalldskapar mali rada. enn halfretti er *það* ord sem færa ma til godz og illi.⁷ Ef fullretti er mællt wid *mann* og⁸ heirir *hann* a. þa skal nefna. votta ad ordinu og nefna sier *það* vætti ad laugum. ad neyta og niota. Enn ef *menn* seigiast⁹ vr þui wætti og wardar þeim *það* 3 marka vtlegd.¹⁰ sok þeirri skal stefna heiman¹¹ og kuedia v bua. a þingi enda eru þeir þa j wættinu og jafnskyldir¹² þo ad bera sem adur.¹³ Enn ef *madur* mælir suo aþiættis ord wid *mann* ad þeir eru 2 samann og er ey kostur ad nefna wotta ad. þa skal hann hefna ordz ef hann vill j þui ad mæla jafnillt j mot. ad osekiu. Nu seigir annar huor fra og hælist. og er *það* þa bakmæli og vardar *fior þaug's gard* og skal sækia wid xij kuid. Enn ef 3 *madur* heyrir a ord

---

a Jfr. St., c. 375 (Vígsl., c. CVI [c. 113]); K., (hvor Bestemmelserne om Æresforførmelser, c. 237 og 238, findes som et særskilt Stykke, eller som ikke henførte under noget af Hovedafsnittene), c. 237.

---

¹ Tilføiet. ² Skrevet m med Streg over, hvilket nærmest betegner menn. ³ Her er formedelst en Bortsmuldring af Haandskriftet øverst paa Bladet en Lacune, som vi efter Gisning have udfyldt med Ordet edur. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Efter Ordene fie hans staaer i Haandskriftet e, hvorefter der er bortsmuldret nogle Bogstaver, og det Næste, der er bevaret, er nn werdur; vi have efter Gisning udfyldt Lacunen ved at tilføie Bogstaverne f ha. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Ligeledes. ⁸ Skrevet to Gange. ⁹ Rettelse for seigast. ¹⁰ Punctum er tilføiet. ¹¹ Tilføiet. ¹² Rettelse for jafnskyldur. ¹³ Punctum er tilføiet.

þeirra. edur eru þeir einir wid er eigi eru wott bærir þa er kostur ad sækia vid xij kuid. ^aÞaug eru. þriu ord. at¹ suo miog endast aull mal manna². er skog gang varda³. ef *madur* kallar *mann* ragann. eda strodinn edur sordinn og skal suo sækia sem aunnur illmæli og fullriettis ord. Enda a *madur* vigt j gegn þeim ordum jafnleingi sem vmm konur⁴ til næsta alþingis.⁵ ^bEnn ef *madur* heyrir⁶ þessi ord j skalld skap. og hefnir *hann* vijgi eda auerkum. og skal *hann* vmm illmæli sækia (S. 24).

Bwnadar balkur.⁷

^cEf *madur* wex upp⁸ til landa brigdis⁹ þa skal *hann* hefia vpp er *hann*¹⁰ er¹¹ xvi vetra. Nu a *hann* fleiri laund ad brigda. þa skal *hann* brigda land a sumri wnst aull eru brygd. ^dSa *madur* er land vill brigda. skal ganga til laug

a Jfr. St., c. 376 (Vigsl., c. CVII [c. 114]), S. 392⁸; i K. findes ikke noget ganske Lignende.

b Jfr. K., c. 238, S. 183²⁵; St., c. 377 (Vigsl., c. CVIII [c. 115]), S. 393⁹.

c Jfr. St., c. 389 (Landabrigðis-þátttr, c. I); K., c. 172 (Landbrigða-þátttr, c. 1).

d Jfr. St., l. c., S. 411¹⁸; K., l. c., S. 76¹⁰.

¹ Rettelse for a. ² Ordene endast aull mal manna ere muligen en Forvanskning for versna mals endar manna. ³ Rettelse for vard. ⁴ Ordet konur er en Rettelse for a komur. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Saaledes (ligesom i K). ⁷ Paa Grund af Bortsmuldringen af noget af den øverste Del af dette Blad i Haandskriftet ere kun de tre første Bogstaver Bwn bevarede; vi have antaget, at der har staaet Bwnadar balkur. Denne Overskrift staaer i en Linie for sig. ⁸ Her er formedelst Bortsmuldringen en Lacune paa omtrent tre Bogstaver, hvilken vi have udfyldt efter Gisning med Ordet upp. ⁹ Saaledes (landz brigðar St., K. og A. M. 315 D). ¹⁰ Af Ordene er hann ere Bogstaverne r h bortsmuldrede. ¹¹ Rettelse for en n.

bergis og nefna sier votta 2 og nefna þann mann. er hann brigdur¹ vid. og lysa log lysingu² til soknar annad sumar j heyrandi hlíodi ad laugbergi og til þess fiordungs doms er land er i fiordungi og lysa suo log sogu madur heyri.³

7 capituli ^aNu skylur menn a vmm landa merki edur skoga edur reka og ver huorgi lyrirti⁴ þa skal sa er hældur vill⁵ stefna hinum til skyla og til raunar. vmm land það er huortueggi⁶ kennir sier. ad hafa lyrirti fyri.⁷ kuedie til land bua. v a þingi nema aunnur gogn komi j⁸ og skylie.⁹ Ef madur heirir¹⁰ sialfur á lyrirtar vorn. og a sa lyrirtur ad standa. tuenna. xij manudi fyri haga. enn iij vetur fyri taudur og eingiar nema það land sie fyrri sellt þa er laus lyrirturinn þegar lydur hina fyrstu xij manudi.¹¹

9 capituli. ^bEf madur rekur fie sitt j annars land suo hann villdi það beittist og verdur v aura skadi edur meira. og vardar það fior baugs gard.¹² Enn ef kugilldis skadi verdur vardar skog gang þo hinn hafi ecki lyrirti varid landit enn ef minna verdur þa skal meta vsla sem buar virða.

xi capituli ^cEij verdur madur vtlagur¹³. þo fie hans

a Jfr. St., c. 395 (Landabr.-þ., c. VII); findes ikke i K.

b Jfr. St., c. 397 (Landabr.-þ., c. IX); cfr. bl. A. K., c. 183 (Landbr.-þ., c. 12), S. 92²².

c Jfr. St., c. 400 (Landabr.-þ., c. XI [c. 12]); A. M. 315 D, S. 223²⁴; K., c. 203 ((Landbr.-þ., c. 32).

¹ Saaledes. ² Rettelse for löglysingar. ³ Punctum er tilføiet.

⁴ Saaledes her og nedenfor (ikke lyrirti). Ordet lyrirti er skrevet baade før og efter huorgi, men er overstreget paa det første Sted.

⁵ Rettelse for villdi. ⁶ Rettelse for huorgi. ⁷ Punctum er tilføiet.

⁸ Saaledes. ⁹ Punctum er tilføiet. ¹⁰ Rettelse for heitir. ¹¹ Ordene

hina fyrstu xij manudi ere en Rettelse for hinir fyrstu xij manudir; Punct. er tilf.. ¹² Punctum er tilf. ¹³ Rettelse for vtlægur.

gangi j eingiar er vr afrett geingur.¹ *a*Eigi skal *madur* æia i eingium mans.² vtlagur³ verdur hann vmm þad.⁴ (s. 25) nu veit hann⁵ eij eingia mork. þa skal hann eigi ægia þar sem stackgardar eru. og eij þar eij er syna. *b*Þingmenn eiga ad æa j eingium vtann garda. þa þeir rida til þings enn eij er þeir fara af þingi þeir er til aundurdz þings fara. eyi⁶ skulu þeir ausla giora j æningu sinni þann er 5 aurum nemi.⁷ *c*Ef menn skaka skellu ad brossum þingmanna edur brudmanna. a afaungum suo þaug fælast vid. þad vardar fior baugs gard enn wtlegd annars stadar.

13 capituli. *d*Þar er *madur* kaupir mala. land annars mans vitzvitandi⁸ þa skal stefna til rofs kaupinu. og lata⁹ varda iij marka vt legd. Nu kaupir *madur* mala land. og ecki vitz vitandi þa verdur hann vt lagur¹⁰. vid bada er selldi iij marka vtlegd.¹¹

17 capituli *e*Þria menn skal huor þeirra j dom nefna. brigdandi og halldandi og a huor þeirra ad bida audrum til hruðningar. vmm þa domendur sem þeir nefna badir.¹² skal dom þann hridia sem xij kuid. Nu vill veriandi eij nefna sinn

a Jfr. St., l. c.; A. M. 315 D, S. 223²²; findes ikke i K.

b Jfr. St., l. c.; findes ikke i andre Membraner.

c Jfr. St., l. c.; tildels K., c. 164 (Festa-þ., c. 21), S. 65¹²; ovenf. S. 425⁶.

d Jfr. St., c. 402 (Landabr.-þ., c. XIII [c. 14]), S. 441¹²; K., c. 194 (Landbr.-þ., c. 23), S. 105¹².

e Jfr. St., c. 406 (Landabr.-þ., c. XVII [c. 18]), S. 456²⁵; K. c. 176 (Landbr.-þ., c. 5), S. 85⁹.

¹ og ² Punctum er tilføiet. ³ Rettelse for vtlægur. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ I Haandskriftet sees kun at være skrevet han, idet Stregen over n, der skal betegne dettes Fordobling, vistnok er bortsmuldret.

⁶ Saaledes for eigi. ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Herefter er skrevet þa verdur sa, men disse Ord ere igjen overstregede. ⁹ Rettelse for latata.

¹⁰ Rettelse for lægur. ¹¹ Punctum er tilføiet. ¹² Ligeledes.

hlut domsins. þa skal brygdandi nefna allann dominn.¹ enda er þa einginn rudning til.² Sa skal bioda til hrudningar kuidar er kuaddi.³

23⁴ cap ^aEf *maður* ríjfur hrijs j landi mans. og verdur hann vtlagur⁵ vmm þad 3 morkum og vi aura auerk⁶ og ma færa til þyfdar. þegar iij alna er vert eður meir med leind.

Sijdasti capituli. ^bþar er a bryst i nyann far veg. og breytir falli synu suo þa a eirn *maður* land badu meginna arinnar enn 2 attu land vid adur hun breitir fallinu og a sa veidina i⁷ er land a vid. (s. 28) Enn ef ani⁸ er veitt þa enn j hinn forna farueg þa eiga þeir er adur⁹ attu. Nu eru kuislir fleiri¹⁰ og skal eij banna. fiska for j eyrni kuisl nema þar sie minni fyska¹¹ for enn j annari¹² og eigi hafn eirn kuislina fyri ofann.

a Jfr. St., c. 424 (Landabr.-þ., c. XXXV [c. 36]). S. 473²³; K., c. 186 (Landbr.-þ., c. 15), S. 94²⁰; det øvrige Indhold af St., c. 424 har nærmest sit Tilsvarende i K., c. 199 (Landb.-þ., c. 28).

b Jfr. St., c. 439 (Landabr.-þ., c. XLVIII [c. 50], sidste Capitel inden Reka-þátr); Slutningen af Stykket findes ogsaa i K., c. 208 (Landb.-þ., c. 37, ligeledes i sidste Capitel før Forstandsbestemmelserne), S. 123¹⁶.

¹ Punctum er tilføiet. ² Ligeledes. ³ Ligeledes. ⁴ Saaledes tydeligt i Haandskriftet. ⁵ Rettelse for vtlægur. ⁶ Ordene og vi aura auerk ere en Rettelse efter Gisning for ef vi aura auerki verdur. ⁷ Dette kan betyde einn. ⁸ Saaledes for anni. ⁹ Her er formedelst Bortsmuldring en Lacune, som vi efter Gisning have udfyldt med Ordene þa eiga þeir er adur. ¹⁰ Rettelse for fleir. ¹¹ Herefter er skrevet von, men dette Ord er igjen udstreget. ¹² Rettelse for annar.

Jtem 12 capituli vijgsloda.¹

^aEf *madur* bregdur manni brygslum edur mælir aliott þo hann seigi satt. og vardar þad *fior baugs gard* og skal sækia. vid 12 kuid ef hann heyrir eij enn vid votta ef hann heyrir.

Jtem ^bEf *madur* gefur manni nafn annat en hann eigi adur vardar *fior baugs gard*. ef hinn vill reidast vid.² Suo og ef *madur* reidir auknefni til hadungar honum vardar *fior baugs gard* og skal huortueggia sækia vid³ xij kuid. Ef *madur* giorir nijd vmm mann. vardar *fior baugs gard*. þad er nijd ef *madur* sker manni trie nijd edur rijstir edur reysir manni nijd staung.⁴ skal sækia vid xij kuid.

Jtem⁵ ^cEf gaungu menn hafa fie ad fara med þa a ad taka af þeim gior uallt. ef menn vilia.⁶ Ef menn lia gaungu monnum fiar syns edur selia þeim ad leigu til þings vpp. og verdi fie tekid af þeim þa a einginn heimting til þess fiar. til þess eins fiar eiga menn heimting er⁷ af gaungu monnum er tekid. er þeir hafa þiof stolid. edur þess annars er suo kom j þeirra ferd er þeirra rad fylgdu eij er fyrir attu⁸ ad rada.

a Jfr. St., c. 376 (Vígslóði, c. CVII [c. 114]); K., c. 237, S. 182¹⁵.

b Jfr. St., l. c.; K., l. c.; Slutningen ligner mest K.

c Jfr. K., c. 131 (Ómaga-b., c. 4), S. 14²⁰; St., c. 90 (Ómaga-bálkr, c. VIII [c. 10]), S. 124⁴.

¹ Denne Overskrift findes i samme Linie som det Forudgaaende; dog er der forud for Overskriften efterladt en ubeskreven Plads, svarende til omtrent 10 Bogstaver. Texten *Ef madur bregdur* begynder i samme Linie som Overskriften. ² Punctum er tilføiet. ³ Herefter er skrevet 12, men dette derpaa udstreget. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Her er ikke ny Linie eller iøvrigt Noget, der antyder, at der gaaes over til en anden Materie. ⁶ Punctum er tilføiet. ⁷ Tilføiet. ⁸ Ordene fyrir attu er en Rettelse for fie atti; iøvrigt er det maaskee ligesaa sandsynligt, at atti er rigtigt og at der derimod istedet þeirra -- fylgdu bør staae þess — fylgdi.

Jtem j fierans þætti.¹

^aEf *madur* tekur fie fra manni halfs eyrirs vert edur *meira*. og leinir þiof launum þa er kostur ad færa til þiof skapar og telia hann sekan skogar mann. Ef *madur* kennir þeim manni þiofskap sem adur er kunnur og (s. 27) sannur ad þiofskap það vardar eij vid laug þo þa verdi hann o sannur ad er hann stefndi honum.²

Jtem j kristinn retti gragasar.³

^bEf *menn* trua a. steina eda magna þa til heilindis sier edur fie synu það vardar *fior baugs gard*.⁴

Nockrar greinir vr sijdasta balk gragasar sem heitir reka balkur og miog ber j flestum staudum saman vid vora log bok.⁵

1 *capituli* ^cHuor *madur* a reka *fyri* synu landi vidar og huala. sela fiska fugla og þara. nema það sie med solum

a Jfr. K., c. 227 (Rannsókná-þátr, c. 1), S. 162¹³ og S. 163⁹; findes ikke i St.

b Jfr. St., c. 18 (Kristinna laga þátr), S. 27²¹; K., c. 7 (Kristinna laga þátr), S. 23⁵.

c Jfr. St., c. 440 (Landabr.-þ., c. XLIX [c. 51], eller Reka-þátr, c. 1); K., c. 209 (Landabr.-þ., c. 38, eller Reka-þátr, c. 1); Þingeyrabók, c. 1.

¹ Denne Overskrift findes i Slutningen af den Linie, hvormed det Foregaaende ender. I Margen staaer her fierans þáttur. ² Her er ved Excerpteringen udeladt Noget, hvorved det Optagne er blevet forvansket. ³ Denne Overskrift findes i den Linie, hvori det Foregaaende ender og i samme Linie fortsættes derefter med Ordene Ef *menn* trua. ⁴ Her er maaskee i Enden af Linien efterladt Plads til tre eller fire Bogstaver, men den følgende Overskrift fremtræder dog nærmest som en Fortsættelse af det Foregaaende. ⁵ Herefter er i Slutningen af Linien skrevet den følgende Overskrift 1 *capituli*.

sellt fra landi edur gefid edur golldit audrum monnum og a þad huor sem heimild hefur til.

5 *capituli* ^aSuo er mællt ef hual rekur a fiuru. þa er leigu landi fylgi þa skal leigu lidi festa hual þann sem hann eigi.¹ hann skal hafa af hual samfeingnum² hual hllass þad er eirn eikr³ ma draga a sliettum velli ef hualur er xx edur leingri.⁴ hlas hualur skal nu vera vi 8 fiordunga vættir halft huort. Ef hualur er minni þa skal hann festa sem adur og hafa ecki af.⁵ hann er jafnskylldur ad festa þann minna sem meira.

14 *capituli*. ^bEf skot hualur er virtur. enn þeir menn hafa eij fie til alþingis er vardueita þad sumt edur allt. enda seigia þeir eij til skotzins og verdur þad gortæki⁶ og a þa skotmadur⁷ kost ad stefna hinum vm þad ad hann hafi ecki háft fie þad til alþingis er skoti atti ad fylgia. og sagt eij til skotz og giort suo gortæki⁸ ad⁹ fie þui og lata warda 3 marka sekt. (s. 28) og stefna til giallda tvennra¹⁰ og þar j dom.

15 *capituli* ^cÞess hualls er fluttur er eiga flytiendur þridiung enn landeigandi¹¹ ij hluti.

a Jfr. St., c. 444 (Reka-þátr, c. 5); Þingeyrab., c. 5; tildels K., c. 214; c. 220, S. 138¹³; Bestemmelsen: hlas hvalur skal nu vera vi 8 fiordunga vættir halft huort findes alene i St.

b Jfr. St., c. 453 (Reka-þ., c. 14); Þingeyrab., c. 8, S. 399⁶; cfr. K., c. 215 (Reka-þ., c. 7), S. 128¹³.

c Jfr. St., c. 456 (Reka-þ., c. 17); Þingeyrab., c. 10, S. 403⁷; cfr. K., c. 216 (Reka-þ., c. 8), S. 131¹³.

¹ Punctum er tilfoiet. ² Rettelse for feingnum. ³ Rettelse for eiki. ⁴ Punctum er tilfoiet. ⁵ Ligeledes. ⁶ Rettelse for tortæki. ⁷ Rettelse for kost madur. ⁸ Rettelse for tortæki. ⁹ Rettelse for af. ¹⁰ Formedelst Bortsmuldring findes her en Lacune, som vi have udfyldt efter Gisning med Ordet tvennra. ¹¹ Rettelse for laugradandi.

Jtem síjdasti¹ capituli "Nu kemur þar hualur. sem einginn hefur land numid. fyri aundverdu. þa skulu þeir menn vardveita skot mans hlut er land eiga næst.²

---

a Jfr. St., c. 460 (sidste Capitel i Reka-þ.), S. 538⁴; findes ikke i andre Membraner.

---

¹ Rettelse for síjdast. ² Herefter staaer der i Haandskriftet i den følgende Linie og uden Begyndelsesbogstav, med samme Haand:

þessar fyrir farandi greinir hefi eg til frodleiks og jafnuel til godz sam visku logmals. og astædu vndir rufs skrifad þar vor laug eij so giolla vmm skyra. þui þær eru j morgu naturlegar og vid felldnar hentug leikanum.

*Þessi eru balka nofn Gragasar. ad þui mig minnir. j fyrstu 1 þing skapa þattur 2 Christinn doms balkur. 3 Wig slodi 4 Festar þattur 5 Arfa þattur 6 Omega balkur 7 Landa brigdi. 8 Bunadar balkur. 9 Kaupa balkur. 10 Farmannalaug. 11 Fierans þattur. og i honum Rannsokna þattur** 12 Reka þattur:***

Ættar tala. rijki teitur kristin teitzdottir atti þorleif arna son. þeirra son teitur.

ættar tala einars teitzsonar vid teit þorleifs son. j adra ætt. gunnlaugur sonur rijka teitz. og brodir kristjnar. gudrun dottir gunnlaugs teitur eiriks son. sonur gudrunar einar teitz son j asgardi og systkyn hans.

ættar tala. ara. þoruardz sonar. þorleifur arna son. teitur þorleifs son j adra kuisli eirikur arnason. helga arna dottir þoruardur son helgu og nu ari.****

---

* Her begynder ny Linie og Ordene Þessi eru balka nofn Gragasar ligesom Navnene paa Afsnittene ere skrevne med noget større Skrift end det Øvrige. Tallene 1, 2 osv. ere i Haandskriftet skrevne over de enkelte Afsnit. ** Rettelse for þatta. *** Herefter begynder ny Linie; de følgende Slægttavler ere adskilte fra hinanden ved Stregor. **** Punctum er tilføiet. Hermed ender Haandskriftet nederst paa dets Side 28.

II.

A. M. 58 8vo.

Wm ny laug¹

Nymæli^a aull skulu 3 sumur til laugbergis laugd wera
sijdann fyre laug halldast.²

---

a Jfr. Konungsbók, c. 19, S. 37²².

---

¹ Dette Stykke findes i Haandskriftet fol. 117 a. Forud derfor findes nederst fol. 116 b den i Norges gamle Love II, 90, Note 22 aftrykte Variant til den nyere norske Landslov, Arveb., c. 20 (Gjof er gialldj betrij þad ma huer madur aptur taka sem osv.), og dernæst øverst fol. 117 a en Notits om Indholdet af Christian den Andens Brev af 1507 angaaende Stadfæstelse af Kong Hakons Retterbøder; derefter følger med et lille Mellemlum nærværende Overskrift, der er skrevet med større Skrift end den ellers sædvanlige. ² Punctum er tilføiet. Herefter følger paa samme Side med et lille Mellemlum, uden Overskrift eller Bemærkning, § 28 (Eingin madur skal leingur abyrgiast osv.), og § 7 (Eigi wiliu wier osv.) af Kong Hakon Magnussons Retterbod af 14 Juni 1314, og paa den følgende Side et Excerpt af den nyere norske Landslov, Arveb., c. 24, og Landsleieb., c. 58, Norges gl. Love II, 91 og S. 142¹⁴. Dernæst findes nogle Notitser om Retterbøder og Rescripter for Island, hvorefter der fra fol. 118 b til fol. 131 er indført en Række Excerpter af Grágás, der stemme med Staðarhólsbók.

Tillæg.

I.

A. M. 315 fol. Litr. A.

1.¹

apili^a er oc er s[a r]ettr | [seliandi er rettr er sækiandi.]
Mopir a þripivng af | [vigs botum eptir born sin skir] borin
við bræþr samfeðra | [ens vegna. oc sva a hun þriðjung rett]a
fars vm dætr sin[ar] | [við bræðr samfeðra. Ef annar maðr
sæk] er rettar fars soc en | [apile af því at hann] þickiz [ap]
ile [ver]a. en apile gefr því² | ongan gavm [a]t. at hann hygr
anan apilia vera en sic. oc | scal þa apile eignaz þria lvte
sattar en hin fiopvng er | sotte. n[u þarf] hann at legia fe
til socnar eða³ lips oc scal þar af | satt til taca. en þeir scripta
oðro með ser. Nu veit sa | er sækir at hann er eigi apili.
þa a hin heimting til allrar sattar | slicrar sem gor var.

---

^a Jfr. Konungsbók, c. 95, S. 171⁶.

---

¹ Dette Brudstykke, der bestaaer af et Membranblad med to Spalter paa Siden, er paa flere Steder beskadiget formedelst Ælde eller Indklipping; de herved opstaaede Lacuner have vi udfyldt efter Konungsbók, og have sat det saaledes Optagne i Klammer. Capiteltallet er tilføiet af os. Texten begynder her øverst paa første Sides første Spalte, af hvis venstre Hjørne et Stykke er bortsmuldret. ² Saaledes, ligesom i K, uden af foran. ³ Her findes ikke, som i K, til.

2. *vm eptirmal*¹

^aÞat er mælt. at hvar þes er logsevlldar maðr er arftocv maðr | ens vegna. oc scalat hann með soc fara. en hann a sra mikit | fe af botvm sem hann er skvlldfastr. Ef logsevlldar maðr verðr | vegin. þa eigo frendr søc þa. þeir scolo biopa þeim manne er fe | hafði att at honom iafn mikit fe sem hann var² scvldfastr. EN ef | þeir biopa eigi. þa a socna sa³ er fe atti at envm vegna. ; Þat er mælt ef leysingr verþr vegin. þa søc a sonr hans frialsbor | in. en ellegar frialsgiafin. Ef frialsgiafin vegr ley | singia sin oc er leysingin son lavss. þa a goði soc þa sa | er in vegni er i þingi með. EN ef sa er allr ein oc eigv | þa samþingis gopar hans. en ef þa scilr a oc scolo þeir þa lvta | með ser. Ef leysingr leysingsens verþr vegin. oc a þar en æðre | leysingr søkena.

3. ....a ana...⁴

^bEf vt lendir menn verþa veginr her a landi. danscir eða sœnscir eða | norænir. þa eigo frendr hans soc ef þeir ero her a landi vm þav | iij^a konvnga veldi er or tvnga er. EN vigsacar vm vig vt | lendra manna af ollvm londvm avþrvm en af þeim tvngvm er ec tal | þa nv. þ[a] a her engi maðr at søkia þa soc at frendsemis socvm | nem[a] faþir eða sonr eða broþir. oc þo þviat eins þeir ef | þeir hafa her [við k]anaz aðr. Ef maðr

---

a Jfr. K., c. 96.

b Jfr. K., c. 97.

---

¹ Saaledes synes Overskriften at maatte læses; den findes i den Linie, hvori forrige Capitel ender. ² Saaledes (ikke væri). ³ Dette Ord, der mangler i K., findes saaledes her. ⁴ Af Overskriften er ikke mere læseligt, end her anført; mulig har der, som i K., staaet vm vtlendra manna vig.

verðr vegin at scipi er | engi a fre[n]da her a landi oc a fe
lagi hans söc. Sa er felagi | at log[om] er en okerscare þeirra
legr allt sit fe til | lags. [En] ef engi¹ er felagi til eða vegr
felagin at | [honom þa a] mavtonavtr hans söc þa sa er optaz
a mat við | [hann. Nu ero] mavtonavtar fleire þeir er iafn opt
atto mat (s. 1, 2) við hann. þa scolo þeir lvta [söc en hafa] iafnt
allir bætr. EN | ef eigi ero mavtonavtar² til [þa eigo styre]
menn söc oc a sa þeirra er | mest a i scipi. EN ef þeir eig[o
iafn] mikit i skipi þa scolo | þeir lvta [með ser] hverr scal
með söc fara e[n iafnt] eigy þeir allir | b[æ]tr. Ef styri maðr
vegr man enda a hann [hv]arki fel[a]ga | ne mavtonavt. oc
eigo þeir soc er scip eigo með honom. iafnt | eigo þeir allar
bætr. sa a soc er mest a i scipi. þeir scolo lv | ta með ser ef
þeir eigo iafn mikit i scipi. Ef styri maðr verþr | vegin sa er
ein er i moto neyti eða se ein styri maðr oc | vegi sa at honom.
þa a goði sa socna er sa maðr er i þingi með | er land þat a
er þeir bva a. Ef hann verþr vegin þa er hann | ferr fra
scipi til vistar. oc scal et sama vm soç þa sem³ hann være |
at scipi vegin. Ef hann verþr vegin. þa er hann er i vist
með | bvanda. þa a bvandin sokina. EN ef bvandin vegr | hann.
þa a goði sa er hann er iþingi með. EN ef sa er allr ein
þa | eigo samþingis goþar hans sokina. Ef hann er i vist með
cono | oc verþr hann þar vegin. Nv ef sa er noccor i vist
með henne | er þing heyiande se retrr fyrir bv hennar. oc a
sa sokina⁴. EN | hon bætrnar. EN ef sa er engi þar til eða
vegr sa hann. þa a | goði sa er hon er i þingi með. Sva scal
oc soc fara. sem hann væri i vis | stini vegin til þes er hann
kemr til scips alfare. EN þa scal at | scipi fara sva sem talit

¹ Saaledes (ikke. som i K., eigi). ² Saaledes (ikke. som i K., feilskrevet mavtar). ³ Her findes ikke, som i K., at. ⁴ Her findes ikke, som i K., Ordet þa.

var et fyrri svmar. Ef vt lendr maðr | byr frendlavs oc verþr hann vegin. oc a Goði sa soc er hann er i þingi | með. En ef Goði sa vegr hann. þa eigv samþingis goþar hans. nema | hin vegne eigi born frials boren oc hverfr soc þa vn | dir þan carl man er nanastr er bornonvm fvlltiðra manna. | oc þeirra er fyrir can rapa. Sva scal fara vm vig sacir vtendra | manna sem her er tint nema her se a lande or vari tvngv frendr | ena vegno manna. þat ero þriþia bræðrar eða nanare menn. Þeir | eigo vig sacir at sækia her oc bætr at taka.¹ ef þeir coma siþar | vt oc eigo þo allar betr vigsacar vaxta lavsar vt at gan | ga. |

4.²

^aO[f] vig þav oll er nv hefi ec | talip oc sva vm in meire sar. scolo menn eigi sættaz a fyr | alþingis lof. Fjorbavgs garð varðar ef menn sættaz a þav mal er eigi a at | sættaz a fyrir lof fram. Frendr enir nanostv eigo fyrst | at sækia þar er menn sættaz a vigsoc fyrir lof fram. en ef þeir | vilia eigi. þa a sa er sækia vill til fvllra laga. þat er stef (s. 2, a) no soc oc scal queþia b[va ix. a þingi.]³ |

Fjorbavgs garþr varðar⁴ [þiorg þeirra manna.] ooooo v !

---

a Jfr. K., c. 98.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Her synes mellem de første Ord af det e Capitel og Slutningsbogstaverne ga af forrige Capitel at have staaet en Overskrift, men som nu ikke er læselig. ³ Her findes et Hul midt paa Spaltens Linier, hvorved kan antages at være bortfaldet det efter K. Optagne va ix a þingi, medens den øvrige Del af Linien er ubeskreven. ⁴ Denne og de to følgende Sætninger begynde med ny Linie; i hver af dem er formedelst det omtalte Hul bortfaldet Noget, svarende, med Hensyn til Pladsen, til hvad der her er optaget efter K., hvorefter den øvrige Del af hver af Linierne er udfyldt med en rød-

Eigi varðar biorg þes [manz lengr.] 0000000000000000 v |

Eigi varþar elþi [þeirra m]ana. 0000000000000000 v |

5.¹

Þat^a er mælt at þeir menn eigv eigi þingreitt er sar eþ[a] | ben ero a hond rett lyst. en ef þeir fara a þing helg | at oc varðar Fiorbaugs Garð oc verþa onytar sacar allar. oc³ varnir þær er hann er | aþili at a þvi þingi. Sva oc þær sacir allar oc varnir er sa | maðr hefir til bvnar a þvi þingi. þo at hand selldar se ef hann fer | með. EN ef þeir menn fara a alþingi oc scal þeirre soc stefna at | log bergi⁴. EN ef þeir fara a onor þing helgvt oc scal þeirre soc | stefna heiman oc queðia til heimilis bva ix. a þingi þes er sottr er hvart hann | hafi comit a helgat þing. siþan er sar eða ben voro lyst a hond | honom. nema sokin se til þes þings bvin. þa scal stefna þar til | doms ef vill. sva scal oc queðia vm alþingis reip. EN Fiorbaugs Garð varðar þeim monnom | öllvm er riþa af þvi með honom at þeir vilia efla hann til þing rei | þar. Ef þeir menn fara a þing er eigi eigv þingreitt eða ero þeir | a helgvþv þingi. oc verþa þeir þa o helgir fyrir avercvm. oc sva þeir menn | allir ef af þvi ero iþeirra flocki þar. at þeim vilia lið veita. | Þar er maðr hittir man þan a helgvþv þingi er eigi ætti þing | reitt⁵. oc er costr at hann nefni vatta at

a Jfr. K., c. 99.

malet Krølle, og i Enden af hver af Linierne staaer derpaa som i Texten anført Bogstavet v. Disse tre Sætninger fremtræde her paa en lignende Maade som i K., naar undtages, at der i K. ikke er nogen Krølle imellem Ordene i Texten og Mærket v. ¹ Her er ingen Overskrift eller Plads til en saadan. ² Den første Linie af Capitlet er tildels utydelig. ³ Her findes ikke, som i K., sva. ⁴ Det er ikke tydeligt, om der staaer log berg eller log bergi. ⁵ Saaledes (ikke þing færð).

þvi at hann hefir hit | tau hann a helgvþv þingi. oc scal hann sækia við þat vatt orþit. Ef | quiðr þer a man þing reiðna. oc a hann at queðia ser biarg quiþar | v. heimilis bva sina hvarf hin maðr lysti a hond honom sar eða ben | af þvi at hann villdi glepia þing for hans. en eigi af þvi at hann | hygpi hann at soc sanan. oc ef hann getr þan quið at hinvm hefir | þat gengit til¹ oc versc hann þa malino þvi vm þing forna. | Sacar þesar allar er her ero talþar vm a versc. scolo coma iþan fior | þvngs dom sem averc hafa verit ifiorþvngi. EN ef menn beriaz² | at fiorþvnga moti oc scolo³ þær coma i þan fiorþvngs dom | sem bvar ero fleiri or fiorþvngi quaddir.

6. lysingar.⁴

^a A varþingvm helgvþvm eða a leiþvm scolo menn lysa [sar i þing] | brecco eða i þeim stað er menn ero vanir at hafa vpsog[o.] | A engi sar eigo menn at sættaz þav er þar verþa fyrir lof fram. | Ef þeir menn lavpa þar ibvþir in er a monnom hafa vnit. oc varðar Fiorþavgs Garð | þeim monnom er fyrir þeim standa ef eigi er a vetvangi. EN ef a vet | vangi er þa varðar scog gang. EN ef þeir menn standa fyrir þeim er bvþ (s. 2, b) eig[o þar] oc verþr bvþ [en oheilog þeirra manna við broti ef þeir ero] | beiddir með vatta fragong[o aðr. En þa scal bva queðia er næstir bv] | a vetvangi þeirra manna er [eigi se averc kend.]

---

^a Jfr. K., c. 100.

---

¹ Saaledes (ikke til gengit).   ² Utydeligt.   ³ Dette Ord scolo mangler her, ligesom i K., og er tilføiet af os.   ⁴ Denne Overskrift staaer i den Linie, hvori forrige Capitel ender.

7.¹

^aÞat er mælt. þar er menn [vinnaz a a alþingi oc scal þar quedia bva qui] | þar i þær bvaþ[ir iii. er næstar ero þeirra er iii. menn se rettir] | [or] hverre at tengþvm. [ei]g[i] scal [quedia i sutara bvaþir ne sverð skriða bva] | þir. EN þa menn scal fyrst quedia er bvaþir eigv of þeir [er]o rettir i quod | oc scal þa fyrst quedia er mest eigv i bvaþ. ef eigi þarf alla. þ[a] | scal bvendr aðra² quedia ef eigendr ero eigi rettir eða [sva] ef fleire | þarf. EN ef eigi viðr ella þa scal quedia grip menn. Vm a verc avll | oc vm frvm hlavp. oc vm rap. oc þa laga lavstv alla er menn gera a³ | alþingi a þeim væt vangi er menn fa þar sör. oc scal þar bvaþ quiþr vm | scilia. EN frvm hlavp oc avero þav er verþa með monnom a alþingi scal | at logbergi lysa. Þa er menn verþa quaddir bvaþ quiþar a alþingi | oc hafi eigi af hendi leystan. oc ero þeir scylldir et næsta svmar | eptir at fara til alþingis. iafnt sem þeir se heiman quaddir. Ef maðr deyr | or þeim sarvm er hann fek þar oc er costr at lysa fyrir bvvvm .v. þeim | er næstir bva þar er hann andaz.⁴ Ef maðr drepr MAN eða særir a þingvm. | Nv verþa þa a verc með monnom a alþingi er nymæli ero⁵ vp sogþ | oc er eigi þa scyllt at færa doma vt. oc scal bva þa quedia til vm⁶ þat mal | er næstir bva þingvelli þeirra er rettir se at scvldleicvm. oc at | hreyrvm. Ef maðr verðr vegin eða

---

a Jfr. K., c. 101.

---

¹ Om der her har været en Overskrift sees ikke, da Skindbladet paa dette Sted er beskadiget. ² Ordet aðra, som her mangler, er tilføiet af os. ³ Ordet a. der mangler i K., findes saaledes her. ⁴ Her er ikke, som i K., ny Linie, ligesaalidt som efter Ordet þingvm, der gaaer lige ud til Enden af Linien. ⁵ Utydeligt. ⁶ Ordet vm, som her mangler, er tilføiet af os.

verþr hann omali eða ovite | af avercvm a alþingi. oc er sa
socnar aþile er a þingi er scylztr | carl mana. |

8. capitulum¹

Ef maðr verðr secr vm vig þat er hann | vegr a alþingi.
þa er sa maðr gilldr iii. morcom logavra. Sa | maðr er oc
ANAR sva gilldr er hann brenir menn ini. EN in .iii.² þræll
sa er | vegr at drotni sinvm eða at drotningo eða born þeirra
eða fostr.³ | Fiorþi er morðvargr. EN allir scogar menn
aþrir⁴ þa ero gilldir .viiij. | avrym. Þar er menn verþa sækir
vm vig þa scal sækandi kiosa | man til veganda at domi eða
at sætt fyrir sattar [monnom] þan er hann vill | þeirra manna
er at vigi voro. oc scal hann i þes att telia til sa[c b]ota oc
sva | a hann við þan man hrupningar. EN ef hann ger eigi
k[iosa] oc of tel | rat hann til sac bota þa ne til hrvþninga.

9.⁵

Þat er mælt at maðr scal stefna vm morþ. oc queðia [til]
xij. quiþar | Goða þan er sa er i þingi með er sottr er. Co[str]
er at queðia | heimilis bva .ix. heiman þes manz er sottr er oc
lysa sökina [a þingi þvi] er [hann] | quaddi bva til. Sa er in
.iiij. costr at -hrævm⁶

---

a Jfr. K., c. 102.

b Jfr. K., c. 103.

---

¹ Denne Overskrift findes imellem de første Ord af dette Capitel, og Ordet carl mana af forrige Capitel. ² Skrevet over Linien. ³ Saaledes (som i K.); Punctum er af os tilføjet. ⁴ Saaledes (ikke aþrir skogar menn allir). ⁵ Her sees Spor til en rødmalet Overskrift i den Linie, hvormed forrige Capitel ender. ⁶ Hermed ender dette Brudstykke nederst paa anden Sides anden Spalte.

II.

A. M. 173 D. 4to.

1.¹

Pát^a er mælt þar ær *byskop* fær *monnum* satt | a læyfui
ennda hallda menn æigi þat ær | *byskop* hæfir till bæðit
ath þat ær þeira lo | [gsatt] sæm *byskop* sæg[ir til] ath
loghbergi ok | [huer] fa sakir wm biargir vnndir aðila | [frum]
sakar ef þeir vilia gavn ath gæfua | [en ellig]ar huérfr vnndir
byskop. Sua æ² ath fara | [vm f]æ þeira [ok vm ferans doma]
sæm *byskop* kueðr æ.

---

a Jfr. Belgsdalsbók, c. 36.

---

¹ Dette Membranfragment, der bestaaer af et Blad med 2 Spalter paa Siden, er tildels meget utydeligt og desuden beskaaret langs ned ad den ene Side, ligesom der ogsaa er skaaret et Stykke af Bladets øverste Del. Lacunerne ere udfyldte efter Belgsdalsbók og det saaledes Optagne er sat i Klammer. Texten begynder her lige øverst oppe paa Bladet, og da dette, som anført, har været beskaaret foroven, sees det ikke, om der har været Plads til Overskrift. Begyndelsesbogstavet þ mangler og er tilføiet af os; det har muligen staaet paa den afskaarne Del. Iøvrigt mangle i det Følgende alle Begyndelsesbogstaver ved nye Capitler; sandsynligvis have de været malede, men Farverne formedelst Bladets Ælde forsvundne; den samme Grund kan der være til, at ingen Overskrifter nu sees. ² Dette Ord, der mangler i Blg., findes saaledes her.

2.¹

^aByskopar² skulo gera skirs | lur optar en vm sinn ef þeim þic | kir þes þurfa wm faðernæ manna | [ok] skal su skirsla rett sem siðar ær gior. |

3.³

^bEf⁴ frænndsæmi | su kæmr vpp með hionum eða sifuiar er þau eigu æigi saman ath uera ath lo | [gum] ennda wili þau eigi skiliazst þa skal byskop sa | [er yfir] þeim fiordungi er fa till þria menn þa | [er þat] leggi vnndir þegnskap sinn ath su | [er fræ]nndsæmi með þeim frænndsæmi⁵ | [eða s]ifuiar ennda skal byskop segia skilit með | [þeim ok] werðr þat þa logskilnaðr æ mæðal þ | eira. |

4.⁶

^cEf⁷ hiu | eru skilin vi misseri ok eigi fyri hans va | [n]rækt þa skal bioða henni⁸ till fæn | [ginnar vi]star sua ath hon hæyri eða ath lo | [gheim]ili hænnar sua ath logfastir menn hey | [ri en]da ær rætt ath bioða ath logbærgi. æ | [ða i þing]bræcku ok skal hann giora þat huert var æl | [ligar er]

^a Jfr. Blg., c. 37.

^b Jfr. Blg., c. 38.

^c Jfr. Blg., c. 39.

¹ I Capitlets første Linie er Plads til Overskrift. ² Begyndelsesbogstavet er tilføiet. ³ I Capitlets første Linie er Plads til Overskrift. ⁴ Begyndelsesbogstavet er tilføiet. ⁵ Denne Gjentakelse findes saaledes i Haandskriftet. ⁶ I Capitlets første Linie er Plads til Overskrift. ⁷ Begyndelsesbogstavet E er tilføiet. ⁸ I Haandskriftet staaer her, ligesom i Blg., feilagtig hann, hvilket vi have rettet til henni.

hann af rættar fari hænnar. Ecki | [stoðar] hæimboð wið *hana* ef *byskop* lofuar henni ath | [raða] *fyri* vista fari sinu. |

5.¹

^aÞat² ær mælt ath huergi skal hiuna skilna | ðr wera *fyri* fa[tækis so]kum sa er þav (s. 1, b)³ [raði sialf. Skipta skal omogum þeira ok færa frændum sem i logum er mælt. þa er hann lofaði henni fiar heimting ok] | æ þa fe ath dæmazst sua mikit se[m gogu] | þaruzst till. |

6.⁴

^bÞat⁵ er hit meira frænn[dse] | mis spell⁶ ef maðr liggr mæ[ð n] | æsta bræðru⁷ sinni eða nanari konu. Ef | *hann* æ konu þa ær honum ær næsta bræðra eða | nanari ok bærgz hann ecki wið þann biarku | ið⁸ þo ath *hann* hafui æigi witat frænndsæmi. | þat ær sifuiaspell hit mæira ef maðr æ eða lig | gr með þeirri konu ær bræprungr hans hæfuir | atta eða nanari eða gætr barn wið eða hæfir | orðit sannr ath lægorði⁹. Sua ok [ef þær eru] | bræðrungr eða systrungr eða nanari er *hann* h | [efir] attar eða gætið barn wið eða orðit sa | [nær] ath legorði.

---

a Jfr. Blg., c. 40.

b Jfr. Blg., c. 41.

---

¹ Forrige Capitels sidste Linie er ikke fuldt udskreven, saa at der i den kunde være Plads til Overskrift. ² Begyndelsesbogstavet þ er tilføiet. ³ Her er et Stykke skaaret af Skindbladets øverste Del, hvorved to Linier maa antages bortfaldne. Denne Spalte er for en stor Del meget utydelig, og hvor den ikke er ulæselig, er Læsningen noget usikker. ⁴ Plads til Overskrift kunde have i forrige Capitels sidste Linie. ⁵ Begyndelsesbogstavet þ er tilføiet. ⁶ Tilføiet. ⁷ Ligeledes. ⁸ Saaledes. ⁹ Ordet við, som her findes i Blg., sees ikke.

Sifua spæll [hit meira eða] | frænndsæmis spell hit meira [varðar] scog | [gang. Su sok] skal sott [vera fyrir hit] þriðia þing | [ok skal kuæðia til] hæmilis [bua a þingi ix. þess] | er sottr er. Sifua [spell hit minna eða] | frænnðsemis [spell hit minna varð]ar *fiorbaugs* | *garð*. Ef sa maðr ær aðili [er þeirrar sak]ar ær eigi | [a at s]ættazst *fyrir* lof f[ram vill eigi] sækia | [sok til] fullra laga [þa varðar] *honum fiorbaugs garð*. sa | æ [sok er] vill, *ok kvæð*[i til] ix. hæmilis | bua æ þingi þes er sottr ær. |

7¹

^aEf² maðr getr | barn við frænnð konu sinni eða | [sif-konu sinni sua] ath þui fylgir | frænnðsemes [spell hit minna] *ok* sua æf | kuangaðr m[aðr getr barn við] annari [ko] | nu en sinni. eða getr maðr barn [við þess] | [manz konu. er hann a eigi sialfr rett vm hana at taka enda fyrir bioði byskop sa er yfir fiorðungi er eða hans vmboðs maðr þeim navistur. ok hafi þau eigi þat er hann mælir vm þa a byskop]³ (s. 2, a) ath þeim manni iij. *merkr* vaðmæla *ok* | [er einda]gi æ þui fe j bonnda *kirkju garði*. | [miðviku] dag imitt þing hit næsta sumar | [eptir er eigi] er haft [þat er] *byskop* byðr wm *ok warðar* .vi. | *merkr* halld fiar þessa. *ok* skal sæ sok sækia ær *byskop* | bydr wm. Ein misseri stænndr þetta mæl sua | ath *byskop* eigi fe æ⁴ ath taka. till þeira saka all | ra ær sott er wm frænnðsemis spæll eða sif|uia spæll skal kuæðia hæmilis bua ix. æ þi ngi þess er sottr ær

---

a Jfr. Blg., c. 42.

---

¹ Her er Plads til Overskrift i Capitlets første Linie. ² Begyndelsesbogstavet er tilføiet. ³ Det her i Klammer Optagne træder istedetfor den sidste Linie paa S. 1, b, der er ulæselig, og hvad der har staaet paa den øverste afskaarne Del af S. 2, a. ⁴ Ordene eigi fe æ ere en Rettelse for æ eigi fe.

8.¹

^aI² ollum stoðum warðar *fiorbaugs Garð* huarumtueggia | ef menn sættazst æ þav mæl er æigi æ ath sætt | az *fyri* lof fram wm frændsemis spæll hit m | æira *eða* sifuia spell *eða* guðsifuiar þær er | kuiðv þarf vm ath ryðia *eða* wm manna | konur *eða* nunnur. *ok* æ sæ sakir þær allar | er vill. bæði frumsokina *ok* sua þa er þeir | hafua sæzst æ þat mæl er æigi atti æ ath sæt | tazst. Þar skal kvæðia til ix. hæmilis bva | æ þingi *ok* metaz æigi warnir wm þat mæl ef | rett werðr stæfnt *ok* werðr maðr sannr at sok. | Þar³ ær *byskopar* biðia lofs till ath sættazst wm | frænnsemis spæll hit mæira *eða* sifuia | spæll hit mæira *eða* wm mannzkonv læg | orð þa skulo þeir sægia till hueria syknu þeir vi | lia ath þeir menn hafui þa þegar ær þeir biðia | lofsins *ok* sua huat þeim er æ hænndi *ok* eigu | menn sua ath sættazst æ sæm þa fær⁴ lof til. |

9.⁵

^bE^f⁶ maðr | gerir eigi tiunnd hina mæire sa⁷ er sky | lldr er⁸ till þa warðar *fiorbaugs Garð* *ok* skal kuæðia | till .ix. bva æ þingi. hin somu eru wiðr⁹ log | (s. 2, b) [vm logtiund huegi lengi sem tiund er halldit.]¹⁰

---

a Jfr. Blg., c. 43.

b Jfr. Blg., c. 44.

---

¹ Forrige Capitels sidste Linie er ikke skreven ud, saa at der vilde være Plads til Overskrift. ² Tilføiet. ³ Begyndelsesbogstavet þ sees ikke og er tilføiet. Maaskee har det skullet udhæves (tildels males), og er derfor udeladt for senere at tilføies. ⁴ Saaledes synes der at staae. ⁵ I Capitlets første Linie er Plads til Overskrift. ⁶ Begyndelsesbogstavet E er tilføiet. ⁷ Ordet sa, som her mangler, er tilføiet. ⁸ Tilføiet. ⁹ Skrevet w med i over. ¹⁰ Det her Indklamrede træder istedetfor hvad der har staaet paa den afskaarne øverste Del af Spalten.

10.

^aSonr¹ æ arf ath taka eptir foður sinn ok moður frials² | borinn ok arfgæingr. þa skal dottir [til arfs] | alin skirborin þa faðir þa skal [broðir] | samfæðri³ þa broðir sammæddr [þa systir] | sammædd þa sonr laungætinn. þa [dottir lau] | ngætin þa broðir samfæðri laungæ[tinn.⁴ þa] | systir sammædd laungætin. þa eru [næstir] | menn arfui foður faðir sonar son. ok d[ottur] | sonr. þeim næst eigu ath taka foður moðir ok | moður moðir. sonar dottir ok dottur dot[tir. þa] | eigu ath taka foður broðir ok moður [broðir] | broður sonr ok systur sonr. Siðan ei[ga at] | taka foður systir ok moður systir broður [dottir] | ok systur dottir. Þaðan fra ær æ wallt [hinn] | nænazsti maðr⁵ till arftoku frials b[orinna] | ok arfgæingra. Eingan arf skulo taka lön⁶[getnir] | menn ath firnare monnum en foður sinn ok [moð] | ur ok syskin sin. |

11.⁷

^bÞessir⁸ menn iiij. skulo fram færa [syskin] | sin ok sua foður sinn ok moð[ur ef] | þeir hafua fæ till. Broðir s[amfæ] |

---

a Jfr. Blg., c. 45.

b Jfr. Blg., c. 46.

---

¹ Begyndelsesbogstavet S er tilføiet. Da Capitlet begynder i den øverste Linie af Spalten, sees det ikke, om der har været efterladt Plads til Overskrift. ² Endel af denne Side af Bladet er bortskaaret. Det kan være tvivlsomt, om der har været Plads i denne første Linie til de her i Klammer anførte Ord eller om muligen noget deraf har havt Plads i den foregaaende Linie. ³ Herefter staaer ikke som i Blg. þa moðir þa systir samfæðra. ⁴ Herefter findes ikke som i Blg. þa systir samfæðra laungetin. þa broðir sammæðri laungetin. ⁵ Saaledes (ikke niðr). ⁶ Saaledes synes der at staae (ikke laun). ⁷ I forrige Capitels sidste Linie har kunnet være Plads til Overskrift. ⁸ Begyndelsesbogstaver þ er tilføiet.

ðri laungætinn *ok* systir samfæðra [launget] | en¹ broðir sammæðri
ok systir sam[mæðra] | *ok* skal *sua* fara omægð sæm arfr. Nu
 e[ru syskin] | þeirra² *ok* skulo bæðum þeim³ iamsparir [aurar
 æ] | wallt. Broðir samfæðri laungætin[n ok ann] | ar sammæddr
 laungetinn eru aðilar wigsaka [eptir] | syskin sin *ok* þeir eigu fæstar
 systra sin[na ok] | *sua* lægorðz sakir wm þær sva snæ[mma]
 | sæm þeir eru till arftoku. Systir samfæðra lau] | ngætin *ok*
 onnur sammædd. eigu *sua* [rettar[ ] far ath taka eptir syskin sin
 sæm ar[f en] | da⁴ eru *sua ok* bænndr þeirra⁵ aðilar ath⁶

---

¹ Dette Ord findes ikke i Blg. ² Saaledes overeensstemmende med Blg. (uden Tilføielse af erfð ar o mag ar þeir ra). ³ Herefter findes ikke, som i Blg, þar. ⁴ Denne Linie er tildels meget utydelig. ⁵ Her er et Hul i Bladet og kun det første Bogstav er tilbage. ⁶ Her slutter Brudstykket nederst paa Spalten.

III.

A. M. 624. 4to.¹

Pa^a er kristni kom til islands gec hier bleicit silfr j allar skvldir ok atti hallda skært² ok vera meiri hluti silfrs ok so sleigit at .lx. peninga skyldv³ giora eyri veiginn⁴ ok var þa jafnt latit veigit ok talit.⁵ þat var þa jafn micit fe kallat .c. silfrs ok iiij c⁶ uadmala.⁷ þa verdr at halfri mork vadmals eyrir silfrs.⁸

---

a Jfr. Konungsbók, c. 245.

---

¹. Det her optagne Stykke findes i Membranen S. 15, Linie 20. Det er uden Overskrift og begynder midt i Linien, umiddelbart efter nogle Bemærkninger om Aarets Tidsregning. ² Saaledes (ikke skor). ³ Skrevet slv med Streg over l (nærmest skulv). ⁴ Rettelse for veig. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Saaledes (ikke fire Hundrede og Tyve); Ordet alna er her maaskee ved Uagtsomhed udeladt. ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Ligeledes. Her ender Stykket nederst paa S. 15, midt i Linien. Øverst paa den følgende Side begynder en geistlig Tale.

IV.

A. M. 136 4to, Skinnastaðabók.

vm skyll¹

J^a þena tíma vrdv *eigi a sattir noregs menn ok jslendingar* hvern rett noregs menn ætti á jslandi æða jslendingar j noregi ok til mikilla þyngsla þotti horfa bædi vm siglingar þangat (s. 208) ok adra hluti.² Þa sor Gizsr³ byskup eid ok teitur son hans. markus hreinn einar biorn gvdmvndr dadi holmsteinn. þeir soru þat at jslEIFur biskup ok menn vid honum soru til þess rettar sem her mvn nv ritadr sidan. þann rett gaf olafir konungr jslendingum æða betra.⁴ Sa er retrr konungs or noregi at sialf stefutt skal sokvm hans vera ok at logum her landz manna sækia.⁵ log ok rett skulv hans menn

---

a Jfr. Konungsbók, c. 247 og 248.

---

¹ Dette Stykke begynder i Membranen Side 207, Linie 22, næstefter Bestemmelserne om Aager i Biskop Arnes Christenret c. XXXV, som i Membranen ere anførte særskilt, uden Forbindelse med den nævnte Christenret. Overskriften staaer saaledes i Membranen; J. Sigurdsson har i Dipl. Island. I, 68, hvor dette Stykke er aftrykt, ment, at der har skullet staae: vm skylldur ok rettindi Islendinga i Noregi. ² Punctum er tilføiet. ³ Saaledes. ⁴ Punctum er tilføiet. ⁵ Vi have rettet Interpunctionen i Haandskriftet, idet vi have sat Punctum her, og derimod udeladt det Punctum, der i Membranen findes efter Ordet rett.

þar hafa slíkan sem landz menn. arf skal taka á jslandi frændi æða felagi. en ef þeir eru eigi til. þa skal bida þadan erfingia.¹ Jslendingar eiga² at hafa havllz rett j noregi. arf eigu at taka j noregi af jslandi næsta brædra³ slíkt konr sem karllar æða nanari menn.⁴ æidr⁵ þrigia manna. skal sana frænd semi þa er menn velia⁶ þess beida.⁷ En ef eigi er her arftokv madr þa skal hallda her fe þat⁸ sa bondi vetr iij⁹ er hann var j hysum med. nema fyrr komi næsta bræðri æða nanari madr.¹⁰ Jslendingar skulv engan toll giallda j noregi nema land avra æða vard monnum j kauptodvm.¹¹ Karll menn frialsir þeir er fvllan rett eigv skulv giallda land avra. vj felldi ok vj alnar vadmals æða halfa mork silfurs. þa er komit¹² til þess gialldz er hann er kominn j ackeris sat¹³ æða j land festar.¹⁴ Jslendingar eigv at niota j noregi vaz ok vidar. en þar at eins eigv þeir at hoggva vid þann allan er þeir vilia ok¹⁵ konungs mork er. Þa eru jslendingar skylldir at fara med konungi er herr er viss j noregi ok almenningr er uti. þa skal eptir sitia en þridi hverr en ij fara.¹⁶ Noreg eru þeir skylldir at veria jslendingar med konungi en eigi til lengri her ferda. eigi skal taka þat fe af jslendingum¹⁷ j noregi er tæmiz j anars konungs ríki.¹⁸ Vtfor eiga jslendingar til jslanz nema viss se her j noregi.¹⁹ En jslendingar

---

¹ Punctum er tilfœiet. ² Dipl. Isl.: eigu. ³ Ordene næsta brædra ere en Rettelse for næst bræðrvn i Haandskriftet. ⁴ Punctum er tilfœiet. ⁵ Skrevet æ (ellers æða). ⁶ Først skrevet beida, men derefter rettet saaledes. ⁷ Punctum er tilfœiet. ⁸ Ordene fe þat ere en Rettelse for fa ðir æða. ⁹ Ordene vetr iij ere tilfœiede af os. ¹⁰ Punctum er tilfœiet. ¹¹ Ligeledes. ¹² Rettelse for kominn. ¹³ Rettelse for lat. ¹⁴ Punctum er tilfœiet. ¹⁵ Saaledes for er. ¹⁶ Punctum er tilfœiet. ¹⁷ Rettelse for jslandi. ¹⁸ Punctum er tilfœiet. ¹⁹ Ligeledes.

eigv at fara af sínv landi til hvers landz er þeir vilia. en ef jslendingar giallda land avra j eyium æða á hialt landi. þa eru þeir eigi skyllðir at giallda land avra adra j noregi. nema þeir fari vt á milli.¹ Karllmaðr (s. 209) æ huerr vtan at fara heill ok hraustr er land avra ma giallda.² En bvferlar³ eigv utan at fara þeir er omogvm sinum megv vord veita ok vt gerdir þar gera. ok kona hver su er fylgir bonda sinum fedr æða syni æða bræðr⁴ ef hvn á iij merkr tiar.⁵ Ef vtlendr maðr andaz her þa skal bondi taka af fe hans vj avra tallda til þvfta honum.⁶ En sidan skal lata husfasta menn fiora þa er næstir eru á tvær hendr virða þat fe.⁷ ef næsta bræðri æða nauari maðr kemur til. þa skal hann æsta takz at biark eyiar rett⁸ til motz.⁹ taks æstingar vottar eru eigi skyllðir at vinna eida. ef hus bondi gengr j moti taks æstingv.¹⁰ Frænd semi skal sa maðr telia er fe heimtir. med ser ok envm davða ok vinna eid at ok sva at þvi at hann tekr¹¹ þat fe til vthafuar ok uill erfingium¹² færa á næsta svmri ef hann ma. Savnnvnar menn hans skulv ij eid uinna at sv er frændsemis tala sonn ok eru þeir eigi skyllðir at telia frænd semi. ok eigi at fela fleira vndir eidinn. þa eiga bændr at leggja dom a¹³ ok veita vopna tak at. sidan skal bondi greida af hendi ok leggja eid a¹⁴ at þa er allt fe af hendi golldit er en davði atti.¹⁵ Ef maðr tynir sva fe sínv at hann á eigi hag at giallda alla land avra þa er hann eigi skylldur at giallda.¹⁶ Ef þeir menn verða sæ

---

¹ Punctum er tilfeiet. ² Ligeledes. ³ Saaledes. ⁴ Denne Form findes saaledes her istedetfor det sædvanlige broður. ⁵ og ⁶ Punctum er tilfeiet. ⁷ Her er Punctum tilfeiet af os. ⁸ Saaledes. ⁹ Punctum er tilfeiet af os. ¹⁰ Punctum er tilfeiet. ¹¹ Skrevet tek med Streg over k. ¹² Rettelse for erfinginn. ¹³ I Membranen staaer saaledes dom a ikke doma. ¹⁴ Ordene eid a ere en Rettelse for eida. ¹⁵ Punctum er tilfeiet. ¹⁶ Ligeledes.

hafa er farit hafa til græn landz æda fari j landa leitan æda sliti þa vt fra jslandi. þa er þeir villdi færa skip sin á millvm hafna. þa eru þeir eigi skylldir at giallda land avra.¹

---

¹ Punctum er tilføiet. Her ender dette Stykke. Umiddelbart herefter følger i Membranen Islændernes Overenskomst af 1302 med Kong Hakon Magnusson, Norges gamle Love III, 145

V.

A. M. 125 A. 4to.

Nockrar¹ greinir wr norskum laugum þeim gragas fylgia. og magnus konungur² laga bætir hefur þar wid aukid og kollud woru i þann tijma nyulaug.

j fyrsta capitula³ æþessi einka mal voru tekinn med radi hakonar konungs hins koronada sonar sonar suerrirs⁴ kongs med asia magnusar konungs sonar hans. einars erki byskups. byskupa. lædra manna j landinu logmanna. og allra bestu manna. ad minka med manndrap. ad laug hins heilaga. olafs kongs standj eptir þui sem hann skipadi þo þess hafi ecki

---

a Jfr. Járnsiða efter Staðarhólsbók, c. 20 (efter Capitelinddelingen i Udgaven i Norges gamle Love; A. M. 338 fol. — og andre Haandskrifter, som meddele Járnsiða med endel Udeladelser, og som begynde med Mannhelgi, jfr. den Arnamagn. Udgave, S. XXV—XXVI, — c. 3); efter Afsnittene (den Arnamagnæanske Udgave), Mannhelgi, c. VII.

---

¹ Med denne Overskrift begynder Haandskriftet øverst paa dets S. 1. Ved Anførslen af nye Capitler begynde vi i det her Optagne ny Linie uden Hensyn til, om dette ogsaa er Tilfældet i Haandskriftet. ² Skrevet her og nedenfor kgur med Streg over. ³ Forud for Ordene j fyrsta capitula, der findes i den Linie, hvori Overskriften slutter, er først skrevet 1—5 capituli, men dette er igjen overstreget. ⁴ I Haandskriftet staaer koronada sonar suerrirs; vi have tilføiet det sidste sonar.

giætt verid sakir fegirndar¹ vid marga. ad sa er mann drepur saklaust hafi fyrigiort fie og fridi sie vtlægur og ogilldur huar sem hann verdur staddur konungi og frændum. þad er og monnum kunnugt vmm þann o sid. er verid hefur j voru landi ad þar sem madur verdur aftekinn þa vilia frændur hins dauda þann vr ættinni taka. sem bestur er þo hann. sie huorki vitandi nie radandi hins dauda aftauku og vilia ecki hefna a þeim sem drap. þo þess sie kostur. og nitur suo hinn vondi sinnar ilsku² og ogiptu enn hinn saklausu gelldur suo sinnar speki og godra mann kosta³. og hefur margur feingid af þui storann mann skada. enn konungur mist hina bestu þegna. og þui leggium vier⁴ o bota sok. ef madur hoggur hond edur fot af manni ad vilia synum.⁵ enn verdi þad j vopna⁶ vidskiptum. þa fari þad sem konungs vmm bodz madur dæmir med godra mauna radi og synie hinn med xij eydi.⁷ (s. 2).

Jtem 5 capituli. Nu eru þær konur 7 er madur vegur vmm saklaust. 1 kona mans.⁸ 2 dottir. 3 systir. 4 modir mans. fimta stíup modir 6 sonar kona. 7 brodur kona.⁹ vmm þessar ma madur vega sekta laust vid konung og kall. og gefa daudum sok. Or skal vpp skera og lata aur fylgia.¹⁰ hann fann mann hia þeirri einhuörri er til er nefnd.

---

a Jfr. Járns. St., c. 23 (A. M. 338, c. 6); Mannh., c. X.

---

¹ Det er ikke tydeligt, om der staaer *fegirndar*, eller, som det nærmest synes, *fegurdar* (urigt.). ² Det første Bogstav i er bortfaldet ved Bortsmuldring. ³ Det Samme gjælder om Bogstavet k i dette Ord. ⁴ Ordene *leggium vier* stemme med Frostath.-L., Indledn., c. 8; Staðarkólsb.: *liggr* (við). ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Rettelse for vokna. ⁷ Punctum er tilføiet. Den sidste Linie paa Siden er ikke fuldt skreven ud. ⁸ Det sidste Bogstav er bortfaldet ved Indbindingen. ⁹ Ordenen af de her anførte syv Kvinder er forskjellig fra Staðarkólsbók; jfr. tildels Gulath.-L., c. 160; Ældre Bjark. R., c. 18, 84. ¹⁰ Punctum er tilføiet.

og beri vitni vmm bedur edur blæa edur blod a klædum edur nanustu menn er hia voru kall'ar edur konur.

9 capituli. ^aEf madur er særdur og kemst sa eij j skog edur werdur hondum tekinn og bydur hann laug fyri sig þa eru þar vppi sakbætur konungi og sarbætur¹ og læknis fle eptir skynsamra manna radi sem laugbok skyrir.² enn huar sem madur særir mann þa skulu allir frialsir menn eptir honum renna nema baugilldis menn. og nefgilldis menn. og namagar.³ þeir skulu eij eptir renna nema vilie enn huor annara. sa eij vill eptir renna sekur xij aurum.⁴

15 capituli. ^bEf madur hrindur manni a elld. edur a kaf edur hrindur manni. edur huickir til syn og allt það er manni verdur med aufund mispyrmt. og hinn skyr skotar er fyri verdur. edur hafa skynsamir menn sied a. þa skal sa bæta er misgiordi eptir v manna. domi er til verda nefndir⁵ af huorstueggia hendi. enn hinn⁶ er misgiordi bæti konungi baugi.⁷ enn þo hann skyrskoti ecki þa a hann kost ad bidia⁸ vt rettar syns þa hann vill. og sækia med þingstefnum (s. s) og hafi wotta 2 þa er vid voru. enn ef þeir eru ecki til synie hinn med lyrirtar eydi ef hann er til fær⁹. Ef madur hleipur ad manni og hældur¹⁰ sier sialfur þa skal hann bæta fullrietti¹¹

a Jfr. Járns. St., c. 28 (A. M. 338, c. 11); Mannh., c. XV.

b Jfr. Járns. St., c. 35 (A. M. 338, c. 18); Mannh., c. XXII.

¹ Rettelse for sakbætur. ² Punctum er tilføiet. ³ Ligeledes. ⁴ Herefter begynder i Haandskriftet ny Linie. ⁵ Efter dette Ord er skrevet ept, men dette er igjen overstreget. ⁶ Det sidste Bogstav er bortfaldet formedelst Haandskriftets Beskadigelse. ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ Rettelse for bia. ⁹ Istedetfor til fær har Staðarhólsb. saklauss; Læsemaaden til fær er udentvívligt rigtigere. ¹⁰ Rettelse for hellur. ¹¹ Istedetfor fullrietti har Staðarhólsb. halfrætte, som vel maa antages at være rigtigere.

enn konungi baugi ef skyrskotad¹ er. Enn ef hann er halldinn og verdi skyr skotad. þa er full retti enn konungi xij aurar. enn ef hann helldur sier sialfur þad er arga fas verdi eij skyr skotad.

19 capituli² *a*Suo lyst oss og audrum skynsaumum maunnum vmm þa jafnadar eyda sem menn hafa haft j sattar giordum manna. ad þad sie meir med ofur kappi giort helldur enn laugum og riettindum og af³ þui vier haufum aullum maunnum laug suarid j landinu⁴ þa vilium vier ad þessir eydar falli vandlega nidur. og þa eina vppilata sem logbækur votta. enn þad eru dul eydar og vmm kenslu mal. þaug sem eij eru laug⁵ vitni til.⁶ Suo og lyst oss haska samlegt fyri gudi ad þar sem madur a fyri sijn. mal ad suara. þa skulu allir sueria eptir hans eyd staf þo þeir viti ecki huort þeir sueria satt edur eij.⁷ nu vilium vier þa skipun a giora.⁸ sa suerie fullann eyd fyri sig er fyri mali er. enn adrir sanni hans eyd. med þui skylordi ad eij vitu þeir annad⁹ sannari¹⁰ fyri gudi enn þeir sueria.

27 capituli *b*Ef madur er fæddur vtlandz¹¹. þa skal hann kalla faudur arf sinn edur þess arf er hann kallar til og nioti votta syna¹² ad hann sie til arfs gior og eigi skylda dom

---

a Jfr. Járns. St., c. 49 (A. M. 338, c. 27); Mannh., c. XXXVII.

b Jfr. Járns. St., c. 74 (A. M. 338, c. 35), Erfðatal, c. XX, S. 77¹⁰ (dette Sidetal er efter den Arnam. Udg.).

---

¹ Rettelse for skyrskotadur. ² I Margen: vmm eyda. ³ Tilføiet. ⁴ Staðarhólsb.: rikino; den nyere norske Landslov IV, 26 har ligesom nærværende Haandskrift landeno. ⁵ Skrevet over Linien.

⁶⁻⁸ Punctum er tilføiet. ⁹ Ordet annad findes ikke i Staðarhólsb., derimod, ligesom her, i den nyere Landslov, l. c. ¹⁰ Saaledes.

¹¹ Saaledes. ¹² Saaledes.

til nema hinn vilie fyrri aflata. (s. 4) Huoruetna¹ þess er jafnir eru hinum dauda. kall og kona. þa skal kona. fraganga eun kallmenn til ef þaug eru bæði j þaug gilldi edur nef gilldi enn ef hun er nanari þa kemur hun fyrri til arfs.² enn bauggilldis menn eru fyrri til arfs enn nefgilldis menn. huort sem er kall edur kona.

30 capituli. ^aNu virdist þar suo. ad þar sieu. fullar iij merkur þa skal það fie taka. það skal huorki vaxa nie þuerra. gialldi slijkt sem hann tok. Enn ef eij winst jnn stæðu eyrir þa skal omagi³ neita halfrar merkur a xij manudum huorium⁴ þar til hann er 12 vetra. þa skal hann vera matlauna madur⁵ sydann.

39 capituli ^bLeigulidi skal lata eptir standa. 3 hurdir a jordu. þeirri sem hann fer af. þo einginn væri þa hann kom a. stofu hurd bur hurd. vti hurd. enn standa skulu allar þær er adur voru. eun⁶ ef hann tekur. ein huoria þa hurd og færir a burt. þa skal hann. færa aptur og leggja a landnam. ef hann hefur leist fra. enn fylgi þar nockud af þrepskyllidi edur of dyri. eda gattar trie. þo ad ein flis sie þa er það hus brot. og skal leggja a merkur þriar. Enn ef hann britur setstocka vr husi edur brikur þær greyping hafa numid. þa skal aptur færa og leggja a merkur 3.

---

^a Jfr. Járns. St., c. 79 (A. M. 338, c. 40); Erfðat., c. XXV, S. 82¹⁷.

^b Jfr. Járns. St., c. 91 (A. M. 338, c. 52); Landabrigða-bálkr, c. XII.

---

¹ I Margen: *vm* arfa. ² Punctum er tilfeiet. ³ Herefter er skrevet gi, der dog synes overstreget og vistnok kun har været en Feilskrift. ⁴ Ordet huorium findes ikke i Staðarhólsb., men derimod i den nyere Landsl., V, 14, S. 87¹⁶. ⁵ Ordet matlauna madur stemmer med Gulath.-L., c. 115 og den nyere Landslov, l. c.; Staðarhólsb.: matlauni. ⁶ I Margen: hus brot.

40 capituli.¹ ^aNu fer *madur* a jordu mans og tekur eij heimilld af þeim sem a. þa skal giora honum fimtar stefnu af og leysi sig med landnami a burt enn ef hann vill eij af fara þa skal landz drottinn stefna honum þing fyrri ran. þa eiga. (s. s) þingmenn. ad dæma hinum er land a. allt það er a jordu er² vtann frialsa menn og ran baug konungi.³ Nu vill hann eij af fara. þa skal krefia. þingmenn suo marga suo hann sie full lida. til ad færa hann af jordu enn huor sekur 3 aurum. er eij fer. soknar *madur* er skylldur. ad fara og audlast med þui konungi baug.

48 capituli.⁴ ^bNu selur *madur* kyr a leigu þa skal sa ku abyrgiast ad aullu er hefur. nema vid þui ef ofrikis menn taka.⁵ brada sott kelfing⁶ og all dri.⁷ enn ef deyr fyrri fataekum manni þa gialldi a 3 arum verdit eptir þui sem skyn samir menn meta.

Jtem 14 cap ^cEingi *madur* verdur a mali felldur vtann aur edur *madur* stefni honum þing.

Jtem 16 cap.⁸ ^dEf *madur* giorir suo mykid ohæfu verk. ad hann legst med konu mans þa skal hann bæta bonda hennar rettum þrimur.⁹ enn ef hann vill eij bæta stefni honum þing af þingi sem xij menn dæma. vi af huors hendi ella færi vtlægur.

a Jfr. Járns. St., c. 94 (A. M. 338, c. 55); Landabr.-b., c. XV.

b Jfr. Járns. St., c. 120 (A. M. 338, c. 80); Kaupa-bálkr, c. XI.

c Jfr. Járns. St., c. 34 (A. M. 338, c. 17); Mannh., c. XXI, S. 12^d.

d Jfr. Járns. St., c. 38 (A. M. 338, c. 21), Mannh., c. XXV.

¹ I Margen: ef *madur* situr a jordu o tekinni. ² Herefter er skrevet og ran baug konungi. Da disse Ord komme igjen strax efter, have vi her udeladt dem. ³ Punctum er tilføiet. ⁴ I Margen: vmm abyrgd a leigu fie. ⁵ Punctum er tilføiet. ⁶ Rettelse for kefling. ⁷ Punctum er tilføiet. ⁸ I Margen: vmm leg ord. ⁹ Punctum er tilføiet.

9 *capituli*¹ *“Ef madur vill eij bera vijglysingar vitni og eij sueria natt stad. þa. fari baug gilldis madur veganda ein huor og giori honum stefnu annad tueggia ad bera*² *af edur a. og a*³ *fimtar þingi.*⁴ *ef þeir bera huorki af edur a. þa eru þeir sekir 3 morkum huor þeirra. og hafi halft sa er sækir enn halft konungur. og nioti einskis vitnis sydan og beri eij vitni; og fari riott lausir og suo vmm aull aunnur vitni (s. 6) er skyr skotad er vndir hann.*⁵

7 *capituli.* *“Ef madur verður drepinn a samt kundu. þa skulu þeir bera annad tueggia af edur a er næstir honum eru. enn ef þeir bera hann huorki drepinn nie odrepinn þa eru þeir sekir vid konung 3 morkum huor þeirra. edur hafi fyrri sier*⁶ *lyrirtar eyd. ad þeir vissu eij skada mann hans*⁷ *enn erfingi sækie þa til tylftar eyda. sem fyr var skylt. enn þeir er eij villdu vitni vmm bera og uissu. þa skulu þeir all dri sydann wott bærir vera og einskys vitnis niota.*⁸

a Jfr. Járns. St. c. 27 (A. M. 338, c. 10); Mannh., c. XIV, S. 33¹.

b Jfr. Járns. St., c. 25 (A. M. 338, c. 8); Mannh., c. XII.

¹ I Margen: *vmm vitni.* ² Ordene *ad bera*, der stemme med Frostath.-L., IV, 7, mangle i Staðarhólsb. ³ Rettelse for *af*; Ordet *a* mangler i Staðarhólsb. ⁴ *Punctum* er tilføiet. ⁵ Istedetfor Ordene *vitni* — hann har Staðarhólsb.: *vitne*. Nu er skirskotat er uunder hann osv. Texten i nærværende Haandskrift er her den rigtige (stemmende med den nyere Landslov IV, 11), medens Texten i Staðarhólsbók er forvansket. ⁶ Saaledes, overensstemmende med Frostath.-L., IV, 15; Staðarhólsb.: *sek.* ⁷ Ordene *mann hans* ere en Rettelse for *mans*. ⁸ Hermed slutter dette Uddrag af Járnsíða paa Haandskriftets S. 6, Linie 7. Linien er ikke fuldt skrevet ud og i den følgende Linie følger Overskriften til Uddraget af Grágás (Nockrar faar greinir wr þeirri fyrri log bok osv.), see ovenfor S. 411.

VI.

Enkelte Stykker af Konungsbók (Gammel kongelig Samling 1157 fol.), med Angivelse af, hvorledes de ere anførte i Membranen.

A.

Steder, som indeholde en Henvisning (navnlig til et andet Haandskrift), eller i Membranen ere betegnede som nye Love.

1. Skindbogen S. 17, b; Udgaven af Konungsb., I, 39²⁰.

| ins dag. Ef þa ma eigi ganga þvrt |

| i holmín. vm lysingar¹ |

2. S. 47, a; K., I, 109¹⁴.

| sættar menn heyre. Ef maðr handsalar manne sátta
slíka |

| sem hann vill gerva hafa. Vsque infinem. oc áþat at
halda. |

3. S. 60, b; K., I, 146¹².

| Ef menn forða fiorvi frum hlvps manna. | þæt²

---

¹ Hvor der, som her, er efterladt en ubeskreven Plads imellem det Optagne og den Streg, der betegner Enden af Linien, betyder dette, at Linien ikke er skreven ud. ² Dette Mærke, saavel som de lignende eller andre Mærker, som i det Følgende under denne Afdeling (A) anføres, staae saaledes i Membranen i Margen, lige ved Enden af Linien, udenfor denne, eller undertiden dels indenfor, dels udenfor Linien. Dette

4. S. 61, a; K., I, 148¹⁵.
 | Þott maðr se lostin mille herpa. | 2
5. S. 61, b; K., I, 150¹⁰.
 | Ef eigi verðr lyst frumhlavp þat er sar fylgðe. | Ψ
6. S. 64, b; K., I, 158¹⁵.
 | hvarir at socom réttir sem at frændsemi. þar er |
 | vegnar sacar ero. ^rǺ¹. scal eigi ryðia at guðsifiom |
 | við sic sialfan. **B**uar o. s. v.
- 7—9. S. 66, b; K., I, 164¹.
 | Þat er mælt². þars maðr vill queðia bva vm sár. |
 | Ef maðr queþr bva heiman vm fardaga. | þ⁸
 | Ef lið er gert amot þeim monnom. | þ⁸
10. S. 68, a; K., I, 168²⁴.
 | **E**ckia asialf eða mær xx. | 2⁴
- 11—12. S. 68, b; K., I, 169¹⁰.
 | á. **E**f utlendr maðr nórn verðr vegin. | 10¹⁵ §⁶
 | **E**f víg geraz a alþingi. | 10¹
- 13—14. Sst.; K., I, 170⁸.
 | **P**riðia brøðra eða nanare menn. |
 | Ef maðr verðr⁷ vegin eða omale. |

gjælder dog ikke om Mærkerne f eller § og § , der staae længere ude i Margen.

¹ Dette Tegn er aftrykt som det staaer i Membranen; i Udgaven har jeg antaget, at den nederste Del deraf kunde læses an; maaskee er det ogsaa et dobbelt a, som Membranen iøvrigt ellers ikke anvender. ² Betegnelsen for Ordene þat er mælt er et T eller þ med Streg skraas over; denne Betegnelse forekommer oftere i Membranen. ³ Dette Tegn er Bogstavet þ som det sædvanligt skrives. ⁴ Dette samme Mærke findes i Margen ved K, S. 170¹, hvor nærværende Sted findes anført fuldstændigt. ⁵ Hvor Stedet senere anføres fuldstændigt, S. 170⁴, findes i Margen Mærket e , som maaskee har skullet være samme Mærke, som det her anførte. ⁶ Dette findes som anført længere ude i Margen. ⁷ Skrevet to Gange, men udstreget paa det ene Sted.

15—17. S. 70, b; K., I, 174¹³.

| **F**iorbavgs *Garð varðar* biorg þeirra manna. | v¹

| **E**igi varðar biorg þess manz lengr. | v¹

| **E**igi varðar elðe þeirra manna. | v¹

18. S. 71, a; K., I, 177¹².

§² | **E**f maðr drepr man eða særir a þingom. |

19. S. 72, a; K., I, 180¹¹.

nymæli | **E**f aðili spyr *sva* siðarla vig söc. nymæli. | ³

20. S. 73, b; K., I, 184⁴.

| *fiorbavgs Garð* aliótz rað öll þott eigi comi fram. en
scog gang ef |

| **E**f maðr⁴ ræðr drep raðom vñ man. fram kemr. |

21—22. S. 87, a; K., I, 218⁹ og 219²⁶.

| *Eptir* systor sammöpra oc scirgetna. Vsque til arf
toko. |

| Sonr lavngetin a vig söc. Vsque eptir omaga. |

23. Sst.; K., I, 219¹².

| Nu ero eigi þeir menn til. Vsque at hælmingi við þa. |

24—28. S. 87, a og 87 b; K., I, 220⁸.

| Þeir ero menn xiiii. er talpir. | e⁵

nymæli.⁶ | Ef synir ero til arfs alnir. þa á. | e

| Ef anat tuegia fellr fra faðir. | e

| Þat er oc þar er maðr gefr syne sinom. |

| Ef sa maðr tecr arf. Vsque kyn var villt. |

¹ Dette Tegn er Bogstavet v som det sædvanligt skrives. ² Dette Tegn, der er som et aflangt S, staaer langt ude i Margen. ³ Her findes Ordet nymæli baade i Margen før Liniens Begyndelse (skrevet nym⁷) med sort Blæk, og i Slutningen af Linien med rødt Blæk. ⁴ Skrevet her (ligesom ofte i Membranen) med Runen Y. ⁵ Tegnet ved de her anførte tre Steder er Bogstavet e, som det ellers skrives. ⁶ Saaledes i Margen; skrevet nym., med Streg over.

29. S. 88, a; K., I, 222¹¹.

§ | handsoloð. eða meira fe ella. Þa er brull |
| lavp gert at lögom. Vsque isama sæing cono. |

30. Sst.; K., I, 223⁹.

§ | sino eða eigi. Ef þat þex quiðr ihag honom. Vsque |
enn eigi ella.¹ |

31. S. 88, b; K., I, 223²⁶.

nymæli.² | sottr er. Ef sa maðr andaz er barn á i vanom. |

32. S. 89, b; K., I, 226¹⁸.

| oc asa söc er vill. Ef scogar menn eða fiorbavgs
menn. | nymæli.³

33. S. 90, a; K., 227⁷.

nymæli.⁴ | sök. Ef sa maðr kemr ut or för. Vsque oc
queþ |

| Maðr a at taca
ia a þingi. |

34—35. S. 91, a; K., I, 229²¹.

| ta sva virða iafnt sem omaga eyre. Enda a sa maðr |
| avalt arf at. Vsque ef a þat fyr. Ef her andaz |
| utlendr maðr. vm gongo manz erfð. |

36. S. 91, b; K., I, 231⁹.

| þa er rettir se at tengðom i quipom. Ef bvar coma | §
| sumir. Vsque a ens unga manz fe. Þat er oc rétt |

37—38. Sst.; K., I, 232⁸.

| verðr þo virþingin þeirra rétt. Ef lavn getin | §
| born eigo rétta far vm moðor. Vsque er vm getnoð |
| þess gelldz. Ef maðr varðveitir land manz. Vsque oc
a oma- | §

| gin þa. Ef sa sitr o. s. v.

¹ Disse tre Ord staae alene for sig i den nederste Linie paa Spalten.

² Skrevet nym., med Streg over m. ³ Ligeledes. ⁴ Ligeledes.

39. S. 93, b; K., I, 237³.
 | *davðr. Ef sa maðr spyr er erlendis er. Vsque | §*
 | *andaðiz.* |
40. Sst.; K., I, 238².
 | *lícsöng oc blæio oc kisto. Þat er ef maðr tecr | nymæli.¹*
 | *danar fe avstr. Vsque sem hann ma minzta. |*
41. S. 94, a; K., I, 239⁶.
 ¶ | *ki af voxtonom. Þat er oc at sa ein maðr scal |*
 | *arf taca. vsque féet ser her aldregi.* |
42. S. 94, b; K., I, 240¹⁷.
 | *gat coma. Ef maðr tecr fe a grøn lanðe. Vsque |*
 | *oc sva vorn. Ef þeir gera felag með ser erlendis |*
43. S. 96, b; K., I, 245¹⁰.
 | *da menn til sem at sana erlendis víg. Þat er ef |*
 | *maðr fær manne fe a vstr at cavpe. Vsque hvat hann |*
 | *fecc hinom fiár a vstr. Þótt þeir menn life er |*
44. S. 97, b; K., I, 247²⁸.
 | *Engi ero arfsöl fost at lögom. nema v. bvar*
 | *vine | nymæli.²*
45. S. 108, a; K., II, 26¹⁴.
 | *en þegar en er því batnar. Þar at eins |*
- 46—48. S. 110, a; K., II, 30¹⁵.
 | *manne er hvartuegia. EN ef frændsemi er at |*
 | *v.^{ta} manne oc vi.^{ta} vsque oc a hue>r soc er vill. |*
 | *Þar er menn scolo gera tiund ena meire usque |*
 | *söc er vill. Þar er maðr a at gialda tiund. |*
 | *vsque lamba gæror sex. EN ef frænd |*
49. S. 110, b; K., II, 31²⁶.
 | *anat. Ef maðr fastnar ser kono Vsque oc eigi lengr. |*

¹ Skrevet nym., med Streg over m.   ² Ligeledes.

50—51. S. 111, b; K., II, 34²¹.

| er honom fastnaðe. Þviat¹ eins bergr honom þat. Vsque |
 | halde þat uppi. Eigi skal maðr festar taca af cono. | 2
 | vsque þott hon væri ambátt. Ef þat ber quiðr |

52. S. 112, a; K., II, 36¹⁹.

| vm með þeim. Ef legit er með kono. Vsque |
 | bœtrnar oc. |

53—57. S. 114, a; K., II, 41⁴.

| Þat þeirra er scilnað vill. Vsque oc nefna vatta at. |
 | Þat er þar er hiu verða eigi samhuga. Vsque gögn
 ba |
 | ro til. Ef maðr scilz við kono sina. Vsque til |
 | arfs alin. Ef maðr scilz við kono sina. |
 | vsque raðom síþan. Ef frændzsemi su. Vsque |
 | a meðal þeirra. vm hiona scilnað. |

58—59. S. 118, a; K., II, 52¹⁷.

| Nv ligr maðr með næsta brøðro sinni. Vsque sa asoc |
 | er vill. Ef kona er olett. Vsque heimilis þva ix. |
 | kononar. vm legorðz sa cir. |

60. Sst.; K., II, 53¹.

| Ef retta fars sacir. Vsque aðr var tint. |

61. S. 118, b; K., II, 53¹⁸.

| søkia et sama sumar. nymæli² Bét er at lysa |

---

¹ Over Ordene þviat og Ef er der et paa begge Steder ligeartet Mærke, der skal betegne, at det forstanførte Stykke skal følge efter det sidstanførte, see Udgaven S. 35, Note a. ² Ordet nymæli (nym, med Streg over m) er skrevet saaledes over Ordet er. Ordet lysa er udstreget, see Udgaven, l. c., Note 3.

62—66. S. 118, b; K., II, 54¹.

| **Eigi fylgir lögsecp. Legorðz sacir allar.** | a¹
 | **Socn er til unnz liðr. Eigi scal lysa legorðz soc.** |
 | **Ef kona er olétt. Ef legit er með kono.** |

67. S. 119, a; K., II, 55⁸.

| siálf fe sitt at varðveita. **Ef hiu ero scilit** |
 | vi. *miseri*. *Vsque vistafare sino.* **Of frænsemis** |

68—73. Sst.; K., II, 56⁴.

| **erne eða moderne. eða bæðe.** Þar er *byscopar vil-* |
 | *ia biðia lofs.* *Vsque oc frændsemis spell et mina.* |
 | **Þat er mælt.** ef maðr getr barn við. *Vsque fe a at taca* |
 | **Þat er ét meira frænsemis spell.** *Vsque ix. bva aþingi.* |
 | **Þar er eigi nair handsolom.** *Vsque søkiande oc veriandi.* |
 | **Þar er maðr þarf.** *Vsque doms upsogo vætti er.* |
 | **Þat er mælt ilögom.** þar er *frændsemis spell*². *Vsque*
 en lögretto menn eigo |

Ef maðr tekr kono

suðr |

74. S. 173, a; K., II, 189¹⁴.

| **Ef maðr handsalar avðrom manne sáttt slica sem** |
 | **hann vill gert hafa.** *Vsque oc aþat alt at halda.* |

¹ Bogstavet a staaer paa samme Maade ved Stedet l. c., Linie 11, hvor Bestemmelsen *Legorðz sacir allar* findes fuldstændig. ² Jfr. St., c. 152, S. 181 Note a.

B.

Steder, der ere betegnede ved et Mærke i Membranens Margen.¹

Þingskapa-þáttr.² ¶³ Udgavens S. 55, Linie 14 (Membranen S. 26, a) Ef hann; L. 19 Ef maðr; S. 56, L. 13 Ef stefno váttr; L. 19 (S 26, b) Ef stefno vattar; S. 57, L. 17 Lengr er; L. 31 (27, a) Ef maðr; S. 58, L. 11 Huergi scolo; L. 18 Maðr scal; L. 20 EN ef vattr; S. 59¹ (27, b) Ef sa; S. 60³ Maðr scal; S. 62, L. 3 (28, b) EN ef; L. 10 Ef sa; L. 15 Þa er; L. 30 (29, a) Ef bvar; S. 63, L. 7 Ef sa; L. 27 Þat er mælt; S. 64, L. 13 (29, b) Ef bvar; L. 20 Ef bvar; L. 23 Ef quiðar; L. 27 Ef sa; S. 65, L. 11 (30, a) Ef Goðe.

§ L. 15 Ef maðr. ¶ L. 30 Ef maðr; S. 66, L. 2 Maðr scal; L. 5 Allir menn; L. 8 Huar þess; L. 14 (30, b) Hvarvetna þess. § S. 67, L. 6 Ef þeir. ¶ L. 8 Ef su; L. 15 Ef Goði hefir; L. 20 (31, a) Ef Goði helldr; S. 69, L. 5 (31, b) Rett er; L. 14 Ef bvi; L. 17 Ef maðr; L. 20 Sa maðr; L. 27

---

¹ Her ere ikke medtagne de ovenfor under A anførte Marginaltegn. Tegnene under nærværende Afdeling staae i Almindelighed langt ude i Margen. ² I den foregaaende Del af Skindbogen — der er skrevet med en anden Haandskrift end den, der begynder her S. 26, a og derefter fortsættes indtil Slutningen — findes ingen Marginalmærker. ³ Dette Tegn findes saaledes i Margen udfor hvert af de her anførte Steder, S. 55, Linie 14 og 19, S. 56, L. 13 og 19, S. 57, L. 17 og 31 o. s. v. indtil S. 65, L. 11, hvorefter der kommer et Sted, som har et andet Marginalmærke, og paa samme Maade gjælde de i det Følgende anførte Marginaltegn for hvert af de derefter nævnte Steder indtil det følgende Punctum. Forøvrigt bemærkes, at de Skrifttræk, hvormed Tegnene ere skrevne, variere meget, og at det undertiden har maattet afgjøres ved et Skjøn, hvilket Mærke det har været tilsigtet at skrive.

Þa er; S. 70⁸ EN þegar; S. 71, L. 15 (32, a) Ef söc; L. 17 Ef söc; S. 72, L. 4 (32, b) Nefni ec; L. 6 Þat er oc; L. 12 Sa maðr; L. 14 þeir scolo; S. 73, L. 4 (33, a) Ef maðr; L. 14 Ef maðr; S. 74, L. 6 (33, b) Ef domendr; L. 12 Nu vilia; L. 21 Ef þeir; S. 75⁵ Sa scal dom; S. 76, L. 2 (34, a) Ef nokor; L. 7 Þeir scolo. §¹ S. 77⁷ (34, b) Þeir scolo. ¶ S. 78¹⁸ (35, a) Ef maðr; S. 81²³ (36, a) Ef maðr; S. 82, L. 8 (36, b) Sa maðr; L. 19 Þeir ero; S. 85, L. 2 (38, a) Sa er; L. 7 Þeir menn; L. 17 J dom; L. 21 Þa scolo; S. 86, L. 1 EN ef; L. 6 en þvi. ¶ L. 27 (38, b) Ef fleire; S. 87, L. 4 Nu ero þing; L. 7 Þat er mælt; L. 9 Nu gera. ¶ S. 90, L. 12 (40, a) EN et; L. 24 Ef þeir; L. 28 Ef þeir; S. 91, L. 7 Ef hann; L. 18 (40, b) Ef hann. § S. 92² Rofnar sect; S. 93, L. 2 (41, a) Ef sa; L. 7 Ef goðinn; L. 11 Of þa; S. 94³ Ef sa; S. 95²⁶ (42, a) Ef monnom; S. 96⁵ Þeir menn; S. 97⁷ Ef goðar; L. 23 (42, b) Rétt er; L. 25 Enscis eigo; L. 26 Nefna scal; L. 27 Ef söc; S. 98, L. 3 Rétt er; L. 7 Stefna scal; L. 9 Ef þeir; L. 14 Rett er; S. 99¹⁰ (43, a) Þviat eins; S. 100, L. 7 (43, b) Ef maðr. ¶ L. 9 Ef þing heyiandi. § L. 16 Ef varþing. ¶ L. 24 Ef þing ber; L. 28 Ef inan þings. § S. 101²³ (44, a) Þav mál; S. 102, L. 10 Ef vtan þings; L. 22 (44, b) Ef hann; S. 103⁵ Hann scal; S. 104, L. 12 (45, a) Ef menn; L. 17 Þat vætte; L. 21 Ef goði; S. 105, L. 1 Ef quiþar; L. 17 (45, b) Ef goði; L. 19 Ef maðr; L. 27 Ef goði er; S. 106⁴ Ef maðr. ¶ S. 107, L. 4 (46, a) Ef þingheyindr. § L. 9 Ef maðr; L. 12 Ef hann; L. 15 Ef hann. ¶ L. 22 Þing scal. § S. 108, L. 5 (46, b) Ef menn; L. 10 Ef menn; S. 109, L. 18 (47, a) Eigi vm gerir; L. 23 Þær ero; L. 26 Ef menn; S. 110, L. 3 Ef fiorbavgs sacir; L. 8 EN ef. ¶ L. 14 (47, b) EN ef. § S. 111⁴ Huartz sem. ¶ S. 114¹⁷

¹ Dette Tegn synes ganske at være Bogstavet S; nedenf. S. 485¹ findes samme Tegn, liggende paa Siden.

(49, a) Ef þat. § S. 115, L. 4 Þeir menn; L. 11 Nv ero; L. 22 (49, b) Scripta scal; S. 116⁵ EN menn. ¶ §¹ S. 117, L. 11 (50, a) Ef maðr sökir utan þings man. ¶ §² L. 13 Ef maðr geriz illvirki. § S. 122⁸ (51, b) Ef sa. § S. 124, L. 4 (52, a) Sa maðr. § L. 6 Ef alþingis domr; S. 128, L. 7 (53, b) Rettr er einvirki; L. 8 Ef lið er; S. 129³ (54, a) Ef maðr; S. 130, L. 2 (54, b) Nu verðr; L. 13 Tekin er; L. 15 Slica sócn; L. 18 Ef maðr; L. 21 Smiðar þeir; L. 26 ANAR-
tvegi þeirra; S. 131, L. 10 (55, a) Ef maðr; L. 13 Ef maðr; L. 25 Ef maðr. § S. 132²⁴ (55, b) Ef maðr. § S. 133, L. 2 Ef maðr. § L. 8 J öllom. § L. 14 Þuiat eins er. § L. 18 Ef maðr. § S. 134, L. 5 (56, a) Ef griþ maðr; L. 8 Ef hann; L. 18 Ef grið maðr. ¶³ S. 135, L. 12 (56, b) Ef maðr mælr. § L. 29 (57, a) Ef grið maðr; S. 136, L. 8 Ef boandi; L. 12 Ef vigsacir; S. 137, L. 16 (57, b) Ef maðr. § L. 26 Ef goði; L. 28 Ef goði. § S. 138, L. 7 Ef maðr. § L. 21 (58, a) Ef menn. § L. 27 Ef maðr; S. 139, L. 5 Ef boande; L. 17 Ef sa; L. 21 (58, b) Ef quangaðr; S. 140, L. 4 Ef maðr; L. 25 Ef maðr; S. 141²³ (59, a) Ef Goði.

Vigslóði. § S. 144¹⁵ (60, a) Þat er; S. 145, L. 3 Sa maðr; L. 9 Þat er oc mælt; L. 17 Sa maðr; L. 22 (60, b) Hvar þess; S. 147, L. 3 þat er; L. 11 Þott eigi; L. 15 Þat er mælt; L. 23 (61, a) Þessi averk; S. 148, L. 3 Þat er mælt; L. 5 Þo er. § L. 18 Þa særir; S. 149, L. 5 Þriu ero; L. 25 (61, b) Rétt er. § S. 150⁴ Þar er; S. 151, L. 3 (62, a) Lysa scal; L. 15 Þat er mælt; S. 152¹⁶ (62, b) Þat

¹ Begge disse Tegn staae saaledes ved Siden af hinanden i Margen ud for dette Sted. ² De her anførte Tegn staae ligeledes ved Siden af hinanden ud for nærværende Sted. Det forreste Tegn ved disse to Steder er skrevet ganske som Runen ¶. ³ Mærket i Membranen ligner noget denne Rune, med hvilken vi derfor have betegnet den.

er mælt; S. 153, L. 1 Þat er. ef; L. 9 Þat er mælt; L. 16 (63, a) Þat er mælt; L. 21 Þat er mælt. ¶ S. 154, L. 8 Þat er mælt. ¶ L. 15 Þat er mælt. ¶ L. 23 (63, b) Þat er mælt. ¶ S. 155, L. 5 Þat er mælt; L. 8 Ef maðr. ¶ S. 156¹¹ (64, a) Þat er mælt. ¶ S. 157, L. 17 (64, b) Huar þess. ¶ L. 21 Ef maðr; L. 24 Ef maðr; L. 27 Þar er maðr; S. 158, L. 6 Nio vetvangs bva; L. 7 Þat er mælt; S. 159, L. 5 Buar ero. ¶ L. 6 Ef maðr. ¶ L. 19 (65, a) Einvirke er; S. 160, L. 1 Ef .ii. menn; L. 5 Ef ii. menn. ¶ L. 11 Ef ii. ¶ L. 21 (65, b) Fyr bu; S. 161, L. 2 Þat er. ¶ L. 4 Þeir menn. ¶ L. 7 Þat er mælt. ¶ S. 162¹¹ (66, a) Ef menn; S. 164¹⁹ (67, a) Þar er. ¶ S. 165, L. 1 EN þar; L. 11 Þeir menn. ¶ S. 168, L. 2 (68, a) Ef sumir; L. 20 Rett er; S. 169²⁰ (68, b) Ef unit er. ¶ S. 170, L. 1 Eckia asialf; L. 21 (69, a) Eigi a. ¶ S. 171, L. 2 Ef kona. ¶ L. 4 Bøtr allar; L. 7 Mopir aðriðjung; L. 10 Ef anaR. ¶ S. 172² (69, b) Þat er ef. ¶ 173, L. 9 (70, a) Ef hann; L. 12 Ef hann. ¶ L. 13 EN ef boandin. ¶ L. 22 Ef utlendr. ¶ L. 24 EN ef. ¶ S. 175¹³ (70, b) Ef þeir. ¶ S. 175¹⁷ Þar er. ¶ S. 176⁵ (71, a) Ef þeir. ¶ S. 177¹ Vm averc. ¶ S. 178, L. 1 (71, b) Ef maðr. ¶ L. 11 Þar er. ¶ S. 179, L. 9 EN ef. ¶ L. 13 EN þar. ¶ L. 18 (72, a) EN sa er. ¶ L. 20 Ef maþr spyr; L. 28 Sacar þær. ¶ S. 181⁸ (72, b) Rétt er. ¶ S. 182 L. 2 Nu bva. ¶ L. 11 (73, a) Ef vegandin. ¶ S. 183, L. 4 Ef eigi; L. 13 (73, b) Jafnt scal. ¶ S. 184¹³ Þat ero; S. 185⁴ EN með¹.

¹ Ved dette Sted er først sat Mærket 2. men dette er forandret til et andet Tegn, som det synes det her anførte, skjøndt dette ikke er fuldkomment klart.

Baugatal.   ∩ S. 194, Linie 8 (76, a) Þriðia brøðra
 ens.   § L. 11 Ef o hælgrir.   ∩ L. 25 (76, b) Ef yngri
 maðr.   ∩ S. 196, L. 1 (78, a) Nu er; L. 6 ANAR bavgr.
 ∩ S. 199¹³ (79, b) EN ef.   § S. 200, L. 3 Nv ero; L. 11
 (80, a) Nu lifa; L. 18 Nv ero; L. 23 Nu lifa; L. 28 Su er;
 S. 201⁵ Nu er; S. 202²⁴ (81, a) Sua er mælt.   ∩ S. 203,
 L. 7 Rett er.   § L. 23 (81, b) Ef maðr; L. 26
 Ef menn ero.

Lögrettu-þáttr.   § S. 213²⁴ (85, a) Nu þræta menn
 vm lögmál.

Arfa-þáttr.   ∩ S. 218⁸—219¹ (87, a) Nu er.   ∩ S.
 221, L. 18 (87, b) Þat er oc.   § L. 23 Moðir á.   ∩ L.
 27 Nv huergi.   § S. 222, L. 2 Ef móþir.   ∩ L. 13
 (88, a) Barn þat.   § L. 15 Sa maðr.   ∩ S. 224, L. 8
 (88, b) Ef kona; L. 11 Þat barn; L. 13 Þat barn.   § L.
 16 Ef maðr.   ∩ L. 19 (89, a) Sa maðr.   ∩ L. 24 Ef
 kona   § S. 225, L. 2 Þar at eins.   ∩ L. 6 Sa
 maðr.   § L. 10 Nv huergi; L. 15 EN kona; L. 20 Þat
 er at; L. 23 (89, b) Ef karl maðrin; S. 226, L. 6 Mær a; L. 9
 Sa maðr; L. 11 Ef maðr; S. 227¹⁷ (90, a) EN ef.   ∩ S.
 228, L. 1.) (90, b) Ef styre maðr; L. 24 EN ef.   § S.
 229, L. 6 EN ef; L. 11 EN ef.   ∩ S. 230, L. 3 (91, a) EN
 ef.   § L. 11 Þar er; L. 21 Ef þeim.   ∩ S. 231⁴ (91, b)
 Þeir menn.   § S. 232²⁰ Ef sa; S. 233, L. 10 (92, a) Ef
 sa; L. 13 Ef erfð; L. 22 Eigi scal.   ∩ S. 234, L. 9 (92, b)
 Sa maðr.   § L. 13 Nu kóm; L. 22 En þa; S. 235, L.
 10 Slican cost; L. 22 (93, a) Nu fylgir; L. 25 Þat er mælt;
 S. 236, L. 1 Eigi a; L. 24 (93, b) Þat er ef; S. 238⁵ Hann
 scal; S. 239, L. 2 (94, a) EN þviat eins.   ∩ L. 10 Ef
 vár.   § L. 12 Syenir menn; L. 13 Ef maðr; L. 16 (94, b)
 Ef maðr; L. 19 Ef maðr; L. 22 Nv kóm; S. 240, L. 1 Ef
 maðr; L. 13 Eigi scal; L. 21 Ef þeir; S. 241, L. 6 (95, a) Nu

hvar. ¶ L. 18 EN ef; L. 19 Hann scal. § L. 23 Nv fer; S. 243²² (96, a) Ef maðr; S. 244, L. 1 Ef maðr; L. 9 (96, b) Ef hann; L. 18 Ef maðr; S. 245, L. 5 Nu spyrse; L. 18 Þótt þeir. ¶ S. 247, L. 3 (97, a) Þat er. at. § L. 12 (97, b) Engi maðr; L. 15 Ef leysingr; L. 18 Lavngetin maðr; L. 23 Maðr a; L. 25 Eigi scal; S. 248, L. 3 Ef menn; L. 20 (98, a) Engi maðr.

Ómaga-bálkr. ¶ S. 3, L. 10 (99, a) Nu ma (-leysing); L. 16 Ef hann; L. 18 Ef hann. § S. 4, L. 22 (99, b) *Nv ero; L. 27 Maðr a cost; S. 5, L. 1 Sit barn; L. 5 Ef hui; L. 8 EN ef. ¶ L. 19 (100, a) Ef þav; L. 25 Rétt er; S. 6, L. 4 Rétt er. § L. 9 EN ef. ¶ L. 22 (100, b) Faðeren scal. § S. 7, L. 5 Eigi scal. ¶ L. 11 Omagin scal; L. 14 Þat er mælt. § S. 8, L. 11 (101, a) Þa er; L. 14 Ef menn; L. 21 Ef hann. ¶ L. 24 Ef maðr; L. 25 Ef sa. § S. 9, L. 10 (101, b) Rett er; L. 16 Rett er; L. 23 Ef maðr. ¶ S. 10, L. 5 (102, a) Eigi scal; L. 11 Ef maðr. § S. 11²⁰ (102, b) Þa scal. ¶ S. 12, L. 2 Þar er. § L. 13 (103, a) Ef þeir menn. ¶ L. 16 Ef maðr; L. 22 Ef omaginn. ¶ S. 13, L. 13 Þes a. ¶ L. 26 (103, b) Enge maðr. § S. 14, L. 1 Engi maðr; L. 16 O hælgar ero; L. 20 Ef gongo menn. ¶ S. 15, L. 4 (104, a) Ef maðr; L. 7 Ef maðr. ¶ L. 12 Ef manne. § L. 19 Ef omaginn; L. 24 Ef maðr. ¶ S. 16, L. 4 Ef þeir. ¶ L. 6 Ef omagar ero. ¶ L. 23 (104, b) Ef menn. ¶ S. 17^s Ef ii. menn eigo. § S. 18, L. 4 (105, a) Ef omagi; L. 25 Ef sa. ¶ S. 19, L. 14 (105, b) Ef hann. § L. 19 Hann scal; L. 22 Sa er anar. ¶ S. 20, L. 3 Þann a. ¶ L. 17 (106, a) Ef maðr; S. 21⁴ Nu ero; S. 22, L. 12 (106, b) Ef maðr. § L. 16 Ef anat; L. 22 Ef hin; S. 23, L. 5 (107, a) Barn scal; L. 6 Ef faðir. ¶ S. 24, L. 7 Maðr er. § L. 15 (107, b) Jafn gorla. ¶ S.

25²⁵ (108, a) Eigi er; S. 26, L. 2 Maðr a. ¶ L. 12 Ef anat
hiona. § L. 15 Þar at eins. ¶ L. 21 (108, b) Rett er;
S. 27⁶ Ef tueir.

Festa-þátttr. ¶ S. 32⁷ (110, b) EN ef. ¶ S. 33⁸
(111, a) EN ef. § S. 35, L. 9 (111, b) Þa er kona.
¶ S. 37, L. 11 (112, b) EN ef; L. 27 Þar er. § S. 39⁹
(113, a) MEN eigo. ¶ S. 40²³ (113, b) Sa maðr; S. 43,
L. 18 (114, b) Ef erfðir; L. 22 Þat þeirra; L. 24 Þat þeirra; S.
46, L. 14 (115, b) Jafnan cost. § L. 15 Ef anat. ¶
L. 20 (116, a) Ef þav; S. 52⁸ (118, a) Ef kona. § S.
53, L. 5 Scalat maðr; L. 7 Søkia a. ¶ S. 54²⁰ (118, b)
Börn þav; S. 57, L. 10 (119, b) Sa maðr; L. 18 Þa menn;
S. 59¹¹ (120, a) Ef legit. § S. 61²² (121, a) Ef maðr.
¶ S. 62, L. 1 Ef maðr lær manne; L. 5 Ef maðr leigir; L. 17
(121, b) Ef eigande. § L. 20 Ef hross; S. 63¹³ Ef ii.;
S. 64, L. 4 (122, a) Ef fleire; L. 8 Ef hross; S. 66¹⁴ (123, a)
Ef manne; S. 68¹³ (123, b) Ef bvar; S. 70, L. 19 (124, b) Ef
scip; L. 28 (125, a) Þar scolo. ¶ S. 71, L. 4 Allir
menn. § L. 13 Stýre menn scolo; L. 20 Ef menn.
¶ L. 28 (125, b) Huerr maðr scal. § S. 72⁷ J hofn-
ine.

Landbrigða-þátttr. ¶ S. 76¹⁶ (127, a) Sa er; S. 77,
L. 1 Ef maðr. § L. 8 Hann scal; S. 78, L. 3 (127, b)
Leige bol scal; L. 13 (128, a) Ef sa. ¶ S. 79¹⁰ Nu
ero. § S. 79¹³ Ef þar; S. 80⁹ (128, b) Þeir eigo. ¶
S. 81, L. 13 (129, a) Ef lyriti. § L. 21 Sa maðr; S. 82,
L. 2 Nu hefir; L. 8 (129, b) Ef maðr. ¶ L. 16 Þess
land. § S. 83⁹ Ef cavpandin; S. 84, L. 2 (130, a) Þar
er; L. 4 Nv hafa; L. 8 Þott þar; L. 11 Ef boandanom. ¶
S. 85, L. 2 (130, b) Hann scal. § L. 16 Huar þeirra. ¶
S. 86, L. 1 (131, a) Ef maðr. § L. 4 Ef fram; L. 7 Nu kœmr;

L. 10 Ef þeir; L. 17 Ef þeir; S. 87, L. 3 (131, b) Nv kömr;
 L. 18 Þa er. ¶ S. 92²² (133, b) Ef maðr. § S. 95²²
 (135, a) Rett er; S. 96, L. 2 Ef hann; L. 13 EN ef; L. 21
 (135, b) Ef viðr; S. 97, L. 4 Ef engi; L. 20 MEN eigo; L. 22
 Men eigo. ¶ S. 98¹⁰ (136, a) Hver maðr. § S. 99
 L. 2 Ef þeir. ¶ L. 23 (136, b) Þu scalt; L. 26 Þar er¹;
 S. 100, L. 4 Sua scal; L. 15 Nv kys. § L. 26 (137, a)
 Ef golldit; S. 101, L. 7 Nu hevir; L. 14 Nv hefir; S. 103¹
 (138, a) Ef hann. ¶ S. 104²¹ (138, b) Ef sa. § S.
 105¹⁴ (139, a) Nv cavpir; S. 107, L. 10 (139, b) Ef varnar;
 L. 16 Ef sa; S. 117, L. 1 (144, a) Sa scal; L. 9 Menn þeir;
 S. 120¹³ (145, a) Buar scolo. ¶ S. 121¹¹ (145, b) MEN
 ero. § S. 129¹³ (149, a) Ef hualr; S. 130⁷ EN þott; S.
 132¹⁴ (150, a) J fiorðom; S. 133, L. 3 (150, b) Nu þoat; L. 5
 Nu gengr. ¶ S. 137²² (152, b) Ef þar; S. 138, L. 10 Ef
 við; L. 14 Ef hann.

Um fiárleigur. § S. 140⁹ (152, d) Sva scal; S. 141,
 L. 2 Ef mæltir; L. 14 Ef þeir; L. 24 (153, a) EN alengr; S.
 142, L. 8 Ef sa; L. 18 (153, b) Ef eindage. ¶ S. 143,
 L. 6 Þes a; L. 10 Ef eyct hælgan; L. 13 Ef þeir. § S.
 144¹⁴ (154, a) Ef sa. ¶ S. 149⁸ (156, b) Þeir menn; S.
 155, L. 18 (159, b) Nv markar; L. 21 Hverr maðr.

Rannsóknna-þáttur. ¶ S. 167³ (164, b) þeir scolo
 þa. § S. 168, L. 11 (165, a) Sva scal; L. 14 Þar a.

Um hreppaskil. ¶ S. 172, L. 25 (166, b) Ef maðr;
 L. 29 Ef omagi. § S. 176²⁴ (168, b) Lög metendr scolo;
 S. 177, L. 3 Ef glepia; L. 10 Ef sócnar menn.

Um griðunga. ¶ S. 188¹⁹ (173, a) Hver maðr.

Um sættir. ¶ S. 189²⁵ (173, b) Nv luca; S. 191¹⁰
 (174, a) Ef sá.

¹ Mærket ¶ har her tre Tværstreger.

Um rétt íslendinga í noregi. ¶ S. 196¹⁷ (176, b)
Ef utlendr; S. 197² Ef maðr.

Um tíundargjald. ¶ S. 210²³ (182, b) Fíorþung
tíundar.¹

---

¹ Det bemærkes, at medens Konungsbók i det Hele er udmærket conserveret, er der dog Blade i den, hvor den ydre Margen ikke er fuld-
stændig, uden at det bestemt kan afgjøres, om der muligen har været
oprindelige Mangler i Pergamentet eller om Manglerne ere opstaaede
senere. Paa disse Steder er nyt Pergament i senere Tider paalimet
Bladene. Hvor disse Mangler findes, er der en Mulighed for, at der i
Margen har været Marginalier, navnlig af de her under B omhandlede
Marginaltegn, som nu ere bortfaldne. De Steder, hvor disse Mangler i
Margen findes, ere følgende: paa Skindbogens S. 74, b og S. 75, a
mangler hele den ydre Margen; paa S. 32, b og S. 33, a er det nederste
Hjørne borte; endvidere findes ubetydelige Mangler paa S. 34, b og S.
35, a, S. 149, b og S. 150, a, S. 184, b og S. 185, a, samt paa S. 76,
b og S. 152, a. I Forbindelse med det her Anførte, bemærkes, at jeg
ved den nu foretagne Gjennemgaaen af Haandskriftet, der blandt Andet
har nødvendiggjort en tildels vanskelig Undersøgelse af den indre Margen,
hvor Marginalier let kunne undgaae Opmærksomheden, er bleven op-
mærksom paa, at der ved Ordene ix. bva quið paa Skindbogens S. 33,
b, Udg., I, 74¹⁹ er i Margen skrevet xii. q., og at der paa S. 79, a,
Udg., I, 198 er ved Bogstavmærker tilkjendegivet, at Stykket S. 198²⁷
—²⁹ Nu er brøðrungr — bavga sem aðr skal indføres forud for
Ordene Linie 19 Nu er systrungr, idet der nemlig udfor Ordene Nu
er brøðrungr er sat Bogstavet a, udfor Nu er systrungr Bogstavet
b, udfor den følgende Passus Linie 20 Ef engir Bogstavet c og udfor
Ordene Linie 29 Nu lifa Bogstavet d.

VII.

De mindre afskaarne Stykker af A. M. 315 fol. Litr C, med nærmere Meddelelse om, hvorledes de antages at burde læses, og om den Text, hvorfra de maae antages at hidrøre.

A.

Læsningen af de enkelte Stykker.¹

a. 1ste Side.

3die Stykke.² Første Part. 1. r þ
2. dømp
3. øfp
4. gi

---

¹ Disse Stykker eller Strimler ere tidligere meddelte i Tillæget til Udgaven af Konungsbók (i de følgende Anmærkninger betegnet Till. K.), II, 232 fig., saaledes som vi da have læst dem. Skriften paa dem er i sig selv tydelig, men Vanskeligheden ved en rigtig Læsning er begrundet i, at Strimlerne ere saa smalle, og at de Bogstaver, eller Dele af Bogstaver, som findes paa dem, ere løsrevne fra den Sammenhæng, hvori de i Haandskriftet oprindelig have staaet. Hvor den her anførte Læsning er forskjellig fra vor tidligere Læsning i Till. K. eller fra Afskriften i Ny kgl. Saml. 1633, 4to (her betegnet 1633), er Bemærkning derom gjort i de følgende Noter. ² Vi betegne her Stykkerne med samme Numere som i Till. K., men anføre dem i en anden Orden, nemlig den, hvori vi antage, at de have fulgt paa hinanden i Haandskriftet, i hvilket, efter det Resultat, vi ere komne til, samtlige her optagne Stykker have hert

3die Stykke. Første Part. 5. a vmb¹

Anden Part.	6. aga	2det Stykke ² .	6. iana ³
	7. tint ⁴		7. ef
	8. gang		8. a d ⁵
	9. a f ⁶		9. ram ¹⁷
	10. eira a ⁸		10. t h
	11. agi ⁹		11. at
	12. vta ¹⁰		12. n fi ¹¹
	13. N ¹²		13. en hann ¹³

til samme Blad. Nærværende 3die Stykkes første Part har været øverst paa Siden, hvilket fremgaaer af, at der ovenfor den første Linie r þ findes en ubeskrevet Margen af Trefjerdedel Tommes Hoide. Vi anføre her først for alle Stykkers Vedkommende den Side, som vi antage for første Side af det hele Blad, og derefter anden Side for alle Stykkernes Vedkommende. Første Side hos os her svarer for alle Stykkernes Vedkommende til, hvad der i Till. K. er betegnet som anden Side, og omvendt. Løbenummerne foran Linierne ere tilføiede af os. ¹ Af det sidste Bogstav er kun en Del bevaret; Abbreviaturen vm er betegnet ved en Streg over v; Till. K.: a v̄; 1633: a vm. ² Dette Stykke har hørt sammen med 3die Stykkes anden Part, saaledes at man, ved at føie Delene sammen, faaer en sammenhængende Skrift (aga iana, tint ef, osv.). ³ 1633: iann. ⁴ Den største Del af det sidste Bogstav t findes her, men en Del deraf kan ogsaa sees paa 2det Stykke; istedetfor ef paa nysnævnte Stykke har derfor Till. K.: t ef; 1633: t enn. ⁵ Da en Del af det sidste Bogstav g i gang paa 3die Stykke sees paa 2det Stykke, har dette foranlediget, at denne Linie i Till. K. er læst ga d; 1633: a d. ⁶ 1633: þ a f. ⁷ Skrevet ra i, med Streg over a, hvilket ligesaa godt kan læses am som an; Abbreviaturen fremtræder ganske som ved Ordet fram i første Stykke af A. M. 315, Litr. C, Till. K., S. 231²⁰. Till. K.: ran¹; 1633: ran. ⁸ Skrevet aa a, med Streg over a, hvilket vi læse som eira af Ordet þeira; Till. K.: a a; 1633: þ a a. ⁹ Till. K.: agt; 1633: ag. ¹⁰ 1633: utan. ¹¹ Till. K.: i f; 1633: i fy (saaledes synes der at staae). ¹² Findes ikke i Till. K. eller 1633, da det først er blevet tilgjængeligt ved at den Ende, ved hvilken Stykket var limet, er bleven løsnet, ¹³ Till. K.: n hann; 1633: ti h.

4de Stykke. ¹	Første Part.	14. sex ²	2det Stykke.	14. vik ³
		15. va þ ⁴		15. sco ⁵
		16. oc h ⁶		
		17. æsta ⁷		
		18. vill ⁸		
	Anden Part.	19. gp; ⁹		
		20. i. a ¹⁰		
		21. a a		
		22. kio		
	Tredie Part.	23. N t	6te Stykke. ¹¹	23. il þin ¹²
		24. óm ¹³		24. aga ¹⁴

¹ 4de Stykkes første Part har hørt sammen med 2det Stykke, og været en Fortsættelse af 3die Stykke. ² 1633: se. ³ Till. K.: vil; 1633: vil; ved Sammenholdelse med de Steder, hvor l og k findes i Haandskriftet, navnlig det i Till. K., S. 231—232 aftrykte Stykke, sees det, at det, der følger efter v i, ligner mest k. ⁴ Till. K. og 1633: a. þ. ⁵ Paa Grund af, at en Del af Linien nu er bortfalden, kan der ikke sees andet end sco; Till. K.: h sc; 1633: a sc; dette Sidste har Sandsynlighed for sig at være rigtigt. Afskriften 1633, der er skrevet paa en Tid, da dette Stykke har været længere, tilføier følgende Linier:

- 16. eimta
- 17. sv
- 18. hva
- 19. h sc

⁶ Till. K.: sc h; 1633: e h. ⁷ Skrevet e sta; Till. K.: esta; 1633: æst. ⁸ Af det første Bogstav v er kun en Del bevaret; Till. K.: ull; i 1633 er det utydeligt, om der staaer ull eller all. ⁹ Efter gp er der Semicolon, hvilket ikke er optaget i Till. K. eller 1633. ¹⁰ 1633: l a.

¹¹ Dette Stykke har hørt sammen med tredie Part af 4de Stykke, dog ikke ganske, idet der paa den Side, hvor de høre sammen, maa antages at være skaaret af saa meget, som svarer til et eller et halvt Bogstav. Det har været en Fortsættelse af 2det Stykke, men en mellemliggende Strimmel er bortfalden. ¹² Till. K.: a þin; 1633: þi. ¹³ Endel af det sidste Bogstav mangler, hvorfor det i Till. K. og 1633 er læst ón.

¹⁴ Till. K.: i aga; 1633: aga, med det første Bogstav underprikket.

4de Stykke. Tredie Part.	25. f hann ¹	6te Stykke. 25. r e
	26. oc þ	26. angat ²
	27. aga ³	27. n oc ⁴
		5te Stykke ⁵ . 28. Nv ⁶
		29. tan ⁷
		30. agin ⁸
		31. telia ⁹
		32. s. oc
		33. ;Eug ¹⁰
		34. brav ¹¹
		35. maþr
		36. oc b ¹² .

¹ 1633 har kun hann. ² 1633: gat. ³ Ikke anført i Till. K., da det først er fremkommet ved at Stykket er løsnet; 1633: a. ⁴ Till. K. og 1633: oc; herefter tilføier 1633 som endnu en Linie paa dette Stykke: n, men som imidlertid viser sig at have været den øverste Del af Bogstavet N af Linien 28. ⁵ Dette Stykke er en umiddelbar Fortsættelse af 6te Stykke, hvilket viser sig ved, at de paa det Sted, hvor de ere revne fra hinanden, passe fuldstændig sammen, og at v i Linien 28 ikke kan læses uden ved at man holder Strimlerne sammen. ⁶ Till. K.: N; 1633: en ne. ⁷ Af det første Bogstav er kun en Ubetydelighed bevaret, men som ved Sammenligning med Skriftrækkene andetsteds paa disse Fragmenter viser sig at være en Del af et t; Till. K.: an; 1633: ann, hvilket er aabenbart urigtigt, da der meget tydeligt kun er eet n. ⁸ Af det første og det sidste Bogstav er bortskaaret en Del, men Læsningen er dog efter vort Skjøn utvivlsom; Till. K. og 1633: ign. ⁹ 1633: telr, med Prikker under det sidste Bogstav. ¹⁰ Till. K.: Eng, uden Semicolon foran; 1633: Enn. ¹¹ Till. K.: brav; 1633: bra. ¹² Fremkommet ved at Stykket er løsnet og findes derfor ikke i Till. K.; 1633: ge b. Herefter tilføier 1633 endnu en Linie, som nu er helt bortfalden, nemlig:

37. gö.

b. 2den Side.

	3die Stykke. ¹ Første Part.	1. gøngo ²
		2. vþ ³
		3. órþi ⁴
		4. ef
		5. bavg's garþ ⁵
2det Stykke.	6. gar ⁶	Anden Part. 6. ero
	7. lia	7. Menn ver
	8. la þ	8. eir al ⁷
	9. go Menn ⁸	9. ha
	10. Menn liá ⁹	10. gø ¹⁰
	11. nda	11. verþi ¹¹
	12. ; Til	12. þes ¹²
	13. kit	13. er ¹³
	14. þes	4de Stykke. Første Part. 14. s ra ¹⁴
	15. ga s ¹⁵	15. inom ¹⁶

¹ Dette Stykke begynder øverst paa Siden med en ubeskreven Margen over den første Linie gøngo, paa samme Maade som ved S. 1, 1ste Linie. ² 1633: öngo. ³ Till. K.: ó (?) þ; 1633: þ; den Del, der er bevaret af det første Bogstav, stemmer med v, som det ellers er skrevet i disse Fragmenter. ⁴ 1633: orþi. ⁵ Skrevet b. g⁷, med en Streg skraas over det første Bogstav, som har gjort det mindre kjendeligt; Till. K.: scog gang; 1633: ger. ⁶ 1633: ar. ⁷ Over r sees en Streg, der begynder paa andet Stykke ved þ, og som betegner Abbreviaturen; Till. K. og 1633: r al. ⁸ 1633: o menn. ⁹ Till. K. og 1633: menn lia; den her tilføiede Accent over a findes paa 3die Stykke. ¹⁰ Till. K og 1633: ge; da hele Bogstavet ø ikke er bevaret, har den tilbageblevne Rest deraf kunnet see noget lignende ud som e. ¹¹ 1633: verþ. ¹² 1633: þe. ¹³ Punctum foran er sees tydeligt. ¹⁴ Till. K.: ra; 1633: l ra. ¹⁵ Afskriften 1633 tilføier følgende Linier:

16. ar b

18. eigi

17. aga

19. madr.

¹⁶ Af det første Bogstav sees kun en ringe Del; Accenten er tydelig;

- 4de Stykke. Første Part. 16. *honom þat*¹
 17. *sin*
 18. *lata*²
- Anden Part. 19. *hley*³
 20. *an*
 21. *bavgs garþ*⁴
 22. *inom*
- Tredie Part. 23. *hla*
- 6te Stykke. 24.⁵ *veria*
 25. *scal*
 26. *þeim*⁷
 27. *r fi*⁸
 28. *setvm*
- 5te Stykke. 29. *sigla*
 30. *t ; E*
 31. *hafa*
 32. *hann sp*
 33. *misse*¹⁰
 34. *a sin*¹¹

Till. K. og 1633: *nom*. ¹ 1633: *om þ*. ² Till. K. og 1633: *lat*.
³ Till. K.: *ley*; 1633: *leyf*; det, som er bevaret af det første Bogstav, sees ved Sammenholdelse med den øvrige Skrift at ligne *h*; til noget *f* eller andet Bogstav efter *y* sees der ikke Spor. ⁴ Dette fremtræder her ganske paa samme Maade som i 5te Linie af denne Side; Till. K. *scog gang*; 1633: *ger*. ⁵ Den øverste Linie paa S. 1 af 6te Stykke er Linie 23. medens den her er Linie 24, hvilket hidrører fra, at fuldkommen Eensartethed med Hensyn til Mellemrummene mellem Linierne paa de to Sider ikke er iagttaget. ⁶ Till. K.: *h* (?) *ō*; 1633: *hōnom*. ⁷ 1633: *þe*. ⁸ Till. K. og 1633: *r f*. ⁹ Till. K. og 1633: *n l*; ved Sammenholdelse af begge Fragmentstykkerne fremgaaer det, at Læsningen bør være som anført (*fior bavgs*); *bavgs* er skrevet *b*, som ovenfor Linie 5 og 21. ¹⁰ 1633: *isse*; disse fire Bogstaver ere meget tydelige, ligesom ogsaa den Del, der er tilbage af det forud for dem gaaende Bogstav, synes, som ogsaa antaget i Till. K., at maatte være *m*. ¹¹ 1633 *a sn*; det første Bogstav er der underprikket.

5te Stykke, 35. a sa
 36. eldr
 37. o¹

B.

Texten at det Stykke i Grágás, Ómaga-bálkr,
 hvoraf de ovenanførte Brudstykker efter
 Gisning have været en Del.²

(S. 1)^a [hverf]r þ³[a af hendi honom. Ef þeir menn ero
 samfiorpungs er omaginn er] dæmp[r a hendr oc hinir er aþr

---

^a Jfr. Konungsbók (Ómaga-bálkr), c 130, S. 12¹³; Staðarhólsbók
 (Ómaga-bálkr), c. 90, S. 121¹².

---

¹ Paa Grund af at endel af Stykket her er afrevet, sees der ikke
 hvad mere der har staaet i denne Linie; 1633 har o.c. Naar den
 37te Linie findes paa 2den Side af 5te Stykke, medens kun den 36te
 Linie findes paa 1ste Side, hidrerer dette fra den ovenfor S. 495, Note 5
 anførte Grund. ² Ved Fremstillingen af Texten, saaledes som den efter
 Gisning kan antages at have været, naar der gaaes ud fra de ovenfor
 udfundne Brudstykker af de enkelte Linier, have vi benyttet Konungsbók
 og Staðarhólsbók, der her i det Væsentlige ere overensstemmende; det
 fra dem Optagne er sat i Klammer. ³ Hvad der saaledes ikke er i
 Klammer, er hvad der findes paa Brudstykkerne, efter den Orden,
 hvori dette er anført fra S. 490 ovenfor. Til noget Capitelskifte i det
 her Optagne kan der ikke paavises at være Spor, men det kan dog godt
 have været inddelt i Capitler, uagtet dette ikke fremgaaer af de Brud-
 stykker, der haves.

hafa. þa scolo þeir föra omagann er aþr h]öfþ[o þangat til þess manz er a hendr er dömpr. Ef maþr gerir eigi v]iþ at taka við dömpom omaga samfiörþungs oc varþar þat fiör bavgs garþ oc er þegar rett at stefn]¹a vmb [er reyniz för omagans. Rett er at maþr föri manni dömpän om]aga. iana[n² fiörþung ef hann vill oc varþar slict þar sem aþr var] tint ef [eigi er við tekit oc avallt varþar fiör bavgs garþ ef maþr lætr] ganga d[ömpän omaga. ^aMaþr er eigi skyldr at för]³ a fram l[avngetin born þess manz er hann hefir aþr fram förþän föpor þ]eira at h[elmingi eþa at meira lut enda ætti hann annara om]agi at [vera ef þeir hefþi fe til at föra hann fram. ^bEf omaginn er] vtan fiörþungs þa scal a queþa at domi hvert hann scal sökia omaga]N en hann [scal sökia þangat omagann oc hafa a bravt förþän omagann er] sex⁴ vik[or lifa sumars eþa fyrr. Nu vill hann eigi eptir koma s]va þ[a] sco[lo hinir⁵

^a Jfr. K., c. 143, S. 24⁷ og St., c. 115, 116, hvor Stykket Rett er at maþr föri ogsaa findes (foruden i K., c. 130 og St., c. 90), og hvor baade K. og St. derefter have nærværende Stykke. Her afbryder det Sammenhængen, og Ordenen er forskjellig baade fra K. og St.

^b Med Hensyn til det herefter Følgende til Brudstykkets Slutning jfr. K., c. 130, S. 12²² til c. 133, S. 16²; St., c. 90, S. 121²¹ til c. 92, S. 125²².

¹ Det her i Klammer efter K. og St. Optagne synes at være længere end der, selv naar Hensyn tages til Forkortelserne, vilde svare til en Linie, og Texten i nærværende Haandskrift har derfor maaskee været kortere; muligen har f. Ex. Ordet samfiörþungs ikke været medtaget.

² Dette stemmer med St., l. c. og c. 115; K. har baade her og c. 143: i n a n fiörðungs. ³ Denne Linie synes for kort; maaskee har der staaet et þat er mælt at foran Maþr, eller ogsaa maaskee der her er begyndt nyt Capitel som i St. ⁴ Dette stemmer med K.; St.: viii. ⁵ Ordene scolo hinir ere stemmende med St.; K.: scal hin, hvilket iøvrigt maaskee er en Feilskrift, da det svarer til det derefter følgende höfðo.

hafa omagann þav misseri er apr hæfþo] oc heimta¹ [fulgor tvennar at honom. þeir scolo stefna vm fe þat et n]æsta sv² [mar eptir miþviko dag i mitt þing. oc stefna hvartz hann] vill [i] bva³[nda kirkio garþi eþa at logbergi oc telia varþa vt]le]gþ; hann sc⁴[al quadda hafa heimilis bva omagans⁵ v. til apr hann stefn]i. a[t virþa viþ bok hværrar fvlgo omaginn þicki verþr þav misseri.⁶ Nv scal fe þat døm]’a a[nat svmar at gialda miþviko dag i mitt þing i bvanda kir]kio [garþi meþ aløgom oc meþ leigom. Þess a hann oc cost at hafa omaga]n til þin]gs ef hann vill oc færa hann þangat til bvþar er sa er i bvþ er viþ] ómaga [a at taka oc færa honom meþ vatta ef hann er a þingi. En e]f hann [e]r e[igi þar. þa scal hann færa a hendr hrepps monnom hans meþ vatta] oc þangat [til bvþar er þeir ero flestir i.⁸ Nv eigo þeir heim at hafa om]agan oc [heimta kostnaþ sinn at þeim er omaginn er a hond døm]þr.] Nv [hefir hann eigi til þings omagann þa scal hinn koma eptir fior]tan [nottom eptir vapna tak. En ef sa køm]r þa eigi eptir er om]agin [var døm]þr a hond þa scal hann nefna vatta at þvi en siþan stefna þar oc]⁹ telia [varþa fior bavgs

¹ Den sidste Del af dette Ord eimta er optaget efter 1633. ² Det Samme gjælder om Bogstaverne sv. ³ Gisning for hva i 1633. ⁴ 1633 har, som ovenanfært, h sc, hvilket her er optaget, idet vi antage, at h skal betegne hann. ⁵ Vi vælge her Læsemaaden i St.: omagans, som den maaskee mere correcte end Læsemaaden i K.: sina. ⁶ Her indskyder St. et Stykke, S. 122, Linie 9—22, som ikke findes i K., og som nærværende Haandskrift ikke heller har havt. ⁷ Det her i Klammer efter K. og St. Optagne er længere end Linien kan antages at have været i det her foreliggende Haandskrift, hvis Redaction derfor maa antages paa en eller anden Maade at have været mere kortfattet. ⁸ Da Linien ellers vilde blive for lang, udelade vi efter Gisning det herefter i K. og St. Følgende: oc mæla sva at ec fære yðr af þvi at þer erot i einom hrepp allir. ⁹ Det her efter K. og St. Optagne er maaskee længere end der svarer til en Linie, og Redactionen har derfor mulig været kortere.

garþ. Engi maþr a at hafa omaga sinn til alþingi]s. oc [lata
 biþia matar þar. En ef hann hefir þa varþar fior bavgs garþ];
 Eng[i maþr scal lata sitia eptir omaga sinn a alþingi er hann
 ferr a] brav[t. Nv ef hann lætr eptir sitia omagann þa varþar
 þat fior bavgs garþ. Ef annarr] maþr [flytr eþa færir omaga
 manz til alþingis oc gengr hann þar] oc b[iþr matar þa varþar
 honom fior bavgs garþ. Engi maþr scal gefa mat]gø¹[ngo
 monnom her a þingi. Eigi scolo menn bþpir sinar opnar lata
 standa til þess of mat mal. (S. 2)² Nv koma]³ gengo [menn
 þar inn of mat mal oc biþia matar þa eigo þeir er b]vþ [eigo
 at fa menn til at færa þa vt. En þott þeir se all hart vt f]
 érþi[r þa eigo þeir ecki a ser ef ecki er ærkumbl gørt at þeim.
 En] ef [menn gefa þeim mat þa varþar þeim fior bavgs garþ.
 Þeim varþar oc fior] bavgs garþ⁴[er bþpina a ef hann fær eigi
 menn til at færa þa vt. Ohel]gar ero [bþpir gengo manna⁵
 vþ broti þeirra er biþia matar a alþingi. Nv vil]ia menn ver
 [ia bþpir þeirra þa varþar þat hveriom þeirra fior bavgs garþ.
 enda fal]la þeir al[lir⁶ ohelgir er fyrir standa ef a þeim er
 unnit. Ef gøn]go menn ha[fa fe at fara meþ þa a at taka af
 þeim gøvallt ef menn vilia. Ef] menn liá gø[ngo monnom fiar
 sins eþa selia þeim at leiga til þings vpp e]nda verþi [feit

¹ Optaget efter 1633. ² Som ovenfor anført staaer det strax her-
 efter følgende gengø øverst paa Siden, men hvor denne øverste Linie
 har begyndt, lader sig ikke afgjøre; da den i ethvert Fald ikke har be-
 gyndt med gengø, sætte vi dens Begyndelse her. ³ Det her i Klammer
 efter K. og St. Optagne er længere end en almindelig Linie i Haand-
 skriftet, men dog maaskee noget mindre end to Linier. Maaskee har,
 som undertiden er Tilfældet, foruden den sædvanlige nederste Linie,
 Noget været skrevet der nedenfor i en kortere Linie. ⁴ Ordene þeim
 varþar oc fior bavgs garþ findes saaledes i K., men mangle i St.
⁵ Ordstillingen stemmer her med K.; St.: Bþpir gongo manna allra
 ero ohelgar. ⁶ Ordet allir, som saaledes har staaet her i Texten,
 findes i St., men ikke i K.

tekit af þeim þa er eigi heimting til þess fiar]; Til þes[s eins fiar eigo menn heimting þott af gængo monnom se tøjkit. er [þeir hafa þiof stolit¹ eþa þess annars er sva kom i þeirra fœr at] þess ra[þ fylgþi eigi er fyrir atti at raþa. Ef maþr skytr niþr oma]ga sínom [eþa færir i hrepp annan enn omaginn eigi at vera þa varþ]ar² honom þat [iii. marka sekþ. Ef maþr hleypr i hrepp annan fra om]aga³ sin[om þa varþar honom þat fior bavgs garþ⁴. Hrepps menn scolo] eigi⁵ lata [ganga omagann. þeir scolo fœra honom þann omaga. Ef] maþr⁶ hley[pr or fiorþungi fra omaga sinom eþa færir hann omaga sinn i] an[an fiorþung enn omaginn eigi at vera oc varþar honom þat fior] bavgs garþ [oc eigo hrepps menn sakir þær. Sva oc ef hann hleypr af landi a bravt fra omaga s]⁷inom [oc varþar þat fior bavgs garþ. Ef manni verþr grunr at þvi at hann vill] hla[vpa af landi a bravt fra omaga sinom þa a hann cost at] veria honom l[yriti fœrina hvart er hann vill at logbergi eþa at skipi. Hann] scal veria [styri monnom log lyriti at feria hann a bravt fra omogom] þeim er [hann er til kominn oc sva hasetvm. styri monnom varþa]r fior bavgs [garþ farning ef þeir fregna⁸ lyritar vœrzlo hans. en ha]setvm [varþar vtlegþ.

¹ Det kan neppe efter Liniens Længde med Bestemthed afgjøres, om der har staaet þiof stolit som i K., eller alene stolit som i St. ² 1633: ar b; efter Gisning antage vi, at b er en Feillæsning for det følgende h. ³ Optaget fra 1633; K. og St. omogom. ⁴ Vi have her ikke optaget Ordet nv, som findes i K. (ikke i St.), men det kan iøvrigt ikke afgjøres, om det har staaet i vor Text. Herefter tilføier St. oc a landeigandi söc þa eða hreps stiórar. en þa sa er vill ef þeir vilia eigi. Denne Tilføining har K. ikke, og nærværende Text har heller ikke kunnet have den. ⁵ og ⁶ Optaget efter 1633. ⁷ Det her i Klammer efter K. og St. Optagne er muligen længere end der svarer til en Linie, og Redactionen har derfor maaskee været kortere. ⁸ Istedetfor fregna i K., har St. feria. oc spyri þeir; vi antage, at vor Text her har fulgt K., da Linien ellers vilde blive for lang.

Ef omaginn sitr strandsetri eptir er þeir] sigla¹ [a bravt þa varþar þeim farning hans iafnt sem lyriti se vari]t; E[f² maþr tekr omaga oc felr fyrir þeim er a bravt vildi] hafa [þa ræþr hann ser a heudr omagann meþan hann a fe til oc] hann sp[yr til hans lifanda.³ Maþr scal fela omaga sinn inni sex] ⁴ misse[ri. þa ferr hann at osekió a bravt. Ef maþr hefir folgit omag]a sin [inni her enda fari hann a bravt af landi er a omagann þa] a sa [at hafa omagann er viþ hefir tekit sex misseri ef hann h]heldr [eigi vörþ til er hinn ferr a bravt. Ef þeir eigo ii. omaga saman] oc⁵ [ero þeir baþir i einom fiorþungi þa eigo þeir at færa omaga þann a milli sin].⁶

---

¹ K. og St. have her fara. ² Efter varit har St. en lille Tilføining, som K. og denne vor Text ikke har. ³ Herefter har St. en lille Tilføining, som ikke findes i K. eller her. ⁴ Da misse i denne Linie viser, at Texten i det her omhandlede Haandskrift paa dette Sted har været forskjellig baade fra K. og St., have vi efter Gisning stillet Sætningen Maþr scal fela omaga sinn inni sex misseri. þa ferr hann at osekió a bravt, som findes lige nedenfor baade i K. og St., foran Sætningen Ef maþr hefir folgit osv., istedetfor at Ordenen af disse Sætninger i K. og St. er den omvendte. ⁵ Denne 37te Linie er optaget tildels efter 1633. ⁶ Vi have her i Klammer anført hele Sætningen ud, uagtet det saaledes Tilføiede, naar man gaaer ud fra, at der kun har været 37 Linier paa Siden, ikke fuldt har kunnet faae Plads paa denne.

VIII.

F. Magn. 16l 4to.¹

her er hinn forni kristin rettr²

1.

Pat^a er vpphaf laga vára at allir menn skulo vera kristnir a landi her ok trva a einn Guð favðor ok a son ok a anda helgan. Barn hvert skal færa til skirnar er alit er. ok manz havfuð er á þóat noccor avrkvml se a ok til kirkiv færa. sem fyrst ma ok lata prest skira ef homum nair. Ef skap erfingi barns er ihea þa skal hann færa barn til skirnar ok sa maðr er hann biðr til. Ef eigi er skap erfingi barns ihea. þa skal bondi færa barn til skirnar sa er vist veitir cono þeiri er lettari er vorðin æða sa maðr er hann biðr til. Enn ef hvargi er þeira til. þa skulo þeir menn færa barn til skirnar er þar ero lavgfastir inan hvs. Ef engi er þeira til þa skulo þeir er næstir býa færa barn til skirnar. Ef

---

a Jfr. Skálholtsbók, c. 1, ovenf. S. 1, og de der anførte Haandskrifter.

---

¹ Dette Brudstykke bestaaer af 2 sammenhængende Membranblade, hvis første Del indeholder Slutningen af Biskop Arnes Christenret, nemlig fra. c. 32, S. 196¹² og sæt vndan til Udgangen af c. 34 fyrir sina hond at profva. Umiddelbart derefter følger paa Brudstykkets Side 2 den her følgende Begyndelse af Graagaasens Christenret. Capiteltallet er tilføiet af os. ² Ordet kristin rettr er tildels utydligt.

sa maðr hefir eigi syslo á at færa barn til skirnar¹ er skyldr er til æða syniar farar sa er beðinn er til þa varðar þat fiorbavgs garð. hvarvmtveggia þeira ok á sa savk er vill. ok skal þeiri savk stefna heiman. ok quepia til a þingi .ix. heimilis bva þess er sottr² er. Bondi er skyldr at ala þa menn er barn færa til skirnar. iij. menn fvlttiða. ok barn hin fiorða mann. ok eyk ef þeim fylgir. Enn ef hann æ minna fe enn hann eigi þing farar kavpi at gegna. þa skal hann veita þeim hús rúm enn selia þeim mat ok hey sva sem bvar virða. Golldit skal matar verð ok heys inan .xiiij. náttu. Ef bondi syniar þeim þes beina sem til er skildr eða vistar. þa verðr hann sekr vm þat .iij. morkum. ok a sa savk er vistar er syniat³.
^a Þeir menn er barn færa til skirnar skulo fara til heimilis prestz. nema þeir finni hann fyr ok beiða⁴ hann barn at⁵ skira. Enn ef hann varnar þeim ok varðar honum þat fiorbavgs garð. oc eigu þeir savk þa er barn færðu til skirnar. Ef þeir hitta prest a favrnum vegi þa lætr hann rétt skirn vppi at hann láti at lavgheimili sinu. Ef hann hefir eigi lengr⁶ verit heiman en dag stund. Enn ef hann hefir vm nótt heiman⁷ verit æða⁸ lengr ok hitta menn hann a favrnum vegi. ok beiða hann skira barn þa lætr⁹ (s. 3) hann rétt skirn vppi at hann láti at kirkiv bö hinvm næsta. Ef barn er eigi¹⁰ sívkt. En ef sótt er abarni þa skal hann þar skira er vatni nair

---

a Jfr. Sk. c. 2.

---

¹ Herefter er skrevet er skirnar, hvilket vi have udeladt som Feilskrift. ² Rettelse for sekr. ³ Bogstaverne ia i dette Ord er bortfaldne formedelst et Hul i Membranfragmentet. ⁴ Rettelse for beiði. ⁵ Tilfeiet. ⁶ Bogstavet g er bortfaldet formedelst et Hul. ⁷ Tildels bortsmuldret. ⁸ Først feilskrevet. ⁹ Bogstavet a i þa og lætr ere bortsmuldrede. ¹⁰ Skrevet over Linien.

fyrst. Prestr skal eigi sva fara heiman nótt eða lengr at eigi hafi¹ hann þa reiðu með ser at hann megi barn skira. Enn ef hann fer sva heiman at hann hafe eigi þa reiðu með ser at hann megi skira barn þa verður hann sekr vm þat .iij. morkum ef hann kemr j ónga rávn vm. EN þa ef hann kemr j rávn vm þetta ok stendr þat fyri skirn at hann hafi eigi reiðu til þa varðar honum þat fior bavgsgarð. Ef barn elz j vt eyium. ok er erfingi barns jhéa. þa er hann skylldr at færa barn til skirnar ok bvdv návtar hans ok þeir menn allir er a landi eru skylldir at færa barn til skirnar. Sa er skylldr at líá skip er beðinn er ok fara með þeim hverr er beðinn. er sva sem fyrst má fyri veðrs þavkum. Bondi er skylldr at ala þa menn .v. er vtan eru komnir ok barn² hinn .vj. mann. þeir skulo færa þa menn vt apr er barn færðo til skirnar er vtan færðv. Ef kona verður lettare á favrnvm vegi. þa ero favronavtar hennar skylldir at³ færa barn til skirnar æða þeir sem fyrst verða beðnir. Ef sa maðr færir eigi barn til skirnar er skylldr er til æða syniar maðr honum farar skips æða eyks at navðsynia lavsv. ok varðar þat fiorbavgsgarð.

2. vm skemri skirn

^aEf barn er sivkt sva at þvi er hætt við bana ok nair eigi prestz fvndi. eða er barn með litlv lifi fæðt þa a vlærðr maðr at skira barn. Ok ef þat er at bonda hvsí þa skal taka vatn j keralldi. Enn ef barn verður sivkt a favrnvm vegi sva at ban vænt þickir þa skal fara þar til er vatni nair eða sio. ok dýfa barnino j vatnit þrysvat. ok mæla þessi orð meðan. Jon eða gvðrun. Ek skire þic i nafni favðor ok sonar ok anda

---

^a Jfr. Sk., c. 2, S. 4³.

---

¹ Skrevet over Linien. ² Ordene ok barn ere tilføiede. ³ Ordene skylldir at ere tilføiede.

heilags. *ok skal við þesi orð ecki legia ok ecki af taka. ok eigi skira nema j vatni. þo er rett at vm sin se j drepit eða hellt vatni a eða avsit. ef eigi verðr ráð rvm at avðrv. Hrake giorir onga skirn. Js eða sniár gerir onga skirn nema þat þiðni. sva at þat verði at vatni. ok riða a eða stavckva a barnit. ok því betr er viðara kemr á vatnit. ok skire með þeim orðum er aðr var sagt. Karl maðr á at veita skirn barni helldr enn kona. EN ef hann kann eigi orð til eða atferli þa er rétt at kona kenni honum. Ef karl maðr er eigi til eða ma hann eigi. þa skal kona skira ok varðar henne slikt sem karlmanni ef hon kann eigi. Sveinn .vij. vetra gamall skal skira barn. ef eigi er ellre maðr til. Þviat eins skal yngri maðr skira ef hann kan credo in deum ok pater noster. Þviat eins skal faðer skira barn sitt ef engi er anar til. ^aEf faðer æða moðir skira barn sitt fyri navðsynia sakir. þa skulu þav hafa samvistu eða samhvilu sem aðr ef barn þotti davð vána. ^bSa maðr er barn hefir skirt skal fara til fundar við prest ok kveða þav orð fyri honum sem hann hafði j barn skirn ok segia til at ferla hver fylgdu. Ok ef presti þickir rétt vera su skirn ok ef barn andaz þa skal (s. 4)¹ þat at kirkiv grafa ok syngva liksong yfir. Enn ef barn lifnar þa skal prestur veita því alla reiðv þa er vpp er fra því er j vatn er drepit barninv. eigi skal skira j anat sinn ef fyr var rett at farit. Enn ef presti þickir eigi rett at skirn farit. hvart sem skortir orð eða onnur atferli ok andaz barn þa skal þat eigi grafa at kirkiv. Enn² ef barn lifnar þa skal prestur veita því fulla skirn sva sem ecki se at gert. Eigi skal optar skira barn ef*

---

^a Jfr. K., c. 261; St., c. 5.

^b Jfr. Sk., l. c., S. 5³.

---

¹ Denne Side er paa flere Steder meget utydelig. ² Ordene fra orð eða onnur atferli ere tilføiede efter Gisning, da Membranen her er ulæselig.

þat hefir skirt verit j nafni favður ok sonar ok anda heilags enda se nockot vatt vorðit. Enn hverr sem gvösifiar veitir barni er skylldr at kenna þvi credo ok pater noster. Enn faðer ok moðir ero skylld at gæta barns sins við avllum lifs haska vtan sott inan .vij. vetra. A hverivm degi sem þarf ma barn skira iafn vel jola dag ok paska dag. Ef prestr ferr eigi rett at skirn ok varðar þat fiorbavgs garð. ok æ byskup savk þa. Ef barn andaz primsigt ok hefir eigi meire skirn þa skal þat grafa vt við kirkiv garð þar er mötiz vigð molland ok uvigð ok syngva eigi lik song yfir. Ef barn er alit nær paskum eða hvita dogum ok vill maðr fresta skirn til lavgar dags fyri pascha eða hvita daga þa er honum þat rett ef barn er eigi sivkt. Enn skira þegar sivkt er. ok ef maðr vill lavgar dags at biða þa skal hann fara til prestz ok lata hann raða hvart hann vill skira barn fyr eða biða lavgar dags. Karl manni hverium ok kono xij. vetra gomlum er skyllt at kvnna þav orð ok atferli er barn skal skira. Enn ef þav kvnna eigi fyri vræktar sakir eða verði eigi rett at farit varðar þat fior bavgs garð ok æ byskup at raða fyri savk þeiri. Hverium manni er hygiandi hefir til karl manni ok konv er skyllt at kvnna credo ok pater noster. Enn ef þav vilia eigi kvnna ok hafi þav vit til ok varðar þat fior bavgs garð ok a byskup at raða fyri savk þeiri.

3. at færa lik til kirkiv¹

^aLik² hvert skal færa til³ kirkiv þat er at kirkiv a lægt. sva sem menn verða fyrst bvnir til. Ef arftavkv maðr ins andaða er hia þa skal hann færa lik til kirkiv ok sa maðr

---

a Jfr. Sk., c. 3.

---

¹ Saaledes synes Overskriften at maatte læses. ² Begyndelsesbogstavet sees ikke og er tilføjet af os. ³ Ordene færa til ere usikre.

sem hann biðr til. Enn ef eigi er erfingi hia eða er hann eigi fulltiða þa skal bondi færa lik til kirkiv sa er vist veitti siðarst hinum andaða. Enn ef hvargi er hia erfingi ne bondi þa skulo þeir lavgfastir menn færa lik til kirkiv er þar ero næstir ok taka af fe því er hin andaði atti lerept eða vaðmal at bva vm lik. Enn ef sa atti ecci fe til þa skal¹ hinn skylldr at fa til at bva vm lik er til kirkiv færir. Lavghelga daga alla er monnum rett at bva um lik ok gera kistu at ok fara með ok grafa nema .iij. daga a xij. manuðum paska dag ok jola dag ok langa favstv dag. Rett er at fara með lik favstu dag in langa enn eigi skal þa iorð opna. Til þeirar kirkiv skal lik færa sem byskup lofar gravpt at. Bondi er skylldr at ala þa menn .v. er lik færa til kirkiv ok ross eða eyk ef þeim fylgir. Enn ef hann syniar þeim vistar. þa verðr hann sekr vm þat .iij. morkum ok a sa savk er vistar er syniat. Sa maðr er varðveitir kirkiv a gropt vppi at lata ok² skal þar grafa sem hann ræðr ok prestur sa er þar er. Lik skal eigi bera i kirkiv bert eða bloðugt³

---

¹ Usikkert. ² Ordene fra Sa maðr er varðveitir kirkiv ere usikkre paa Grund af Membranens Utydelighed. ³ Her slutter Brudstykket nederst paa dets fjerde Side.

Registre og Oversigter.

I.

Register

over samtlige udgivne Haandskrifter af Grágás eller Dele af den, med Anførsel af deres Inddeling i Afsnit og Capitler.

Udgaven af Grágás efter det kgl. Bibliotheks Haandskrift (Konungsbók), første og anden Del, er her betegnet som Ia og Ib, Udgaven af Grágás efter Staðarhólsbók som II, og nærværende Bind som III. Hvor der ikke i Haandskriftet findes Capiteloverskrift er istedet derfor i Klammer anført Capitlets Begyndelsesord, dog med Udeladelse af Ordene þat er mølt eller deslige, hvor disse findes. Hvor der i Haandskriftet findes en forudgaaende Indholdsfortegnelse, og der tillige over det enkelte Capitel staaer en Overskrift, er denne sidste i Almindelighed fulgt, forsaavidt den afviger fra Indholdsfortegnelsen.

A. Hovedcodices (indeholdende en fuldstændigere Samling), eller Brudstykker eller Uddrag af saadanne.

I. Gammel kongelig Samling 1157 fol., Konungsbók.

Cap.	Side.	Cap.	Side.
		9. lavgar daga halld	26
Kristinna laga þátrr.		10. lavgar daga halld	27
1. (allir menn scola kristnir vera)	Ia, 3	11. vm jola halld	28
2. vm lik færslor	7	12. vm pacha helgi	29
3. (kirkia hver scal standa)	12	13. (messv daga)	30
4. (ef kirkia brennr vpp)	13	14. vm hatiða halld	31
5. vm byscopa	19	15. langafösto halld	32
6. presta þátrr	20	16. vm fösto tíðir	33
7. (menn scola trva a einn evð)	22	17. vm föstu tíþer	35
8. vm drottins daga hald	23	18. nymæli kuanfang manna	36
		19. misseris tal	37

Cap.	Side.
85. vm hvat buar ero scylldir at bera	I a, 142

Víg slóði.

86. (þar er menn finaz a förn-om vegi)	144
87. (laga losto þessa)	150
88. vm morð	154
89. vm mala til bunað	157
90. (sex ero konor þær er maðr a vigt vm)	164
91. (ef yngri maðr vegr man en xii. vetra)	166
92. vm vaða verk	—
93. vm ora verk	167
94. aðilþir	—
95. (ef kona manz verðr vegiñ)	170
96. (hvar þess er logsculdar maðr)	171
97. vm vtlandra manna vig	172
98. (of vig öll)	174
99. (þeir menn eigo eigi þing-reitt)	—
100. (a varþingom)	176
101. (þar er menn vinaz a a alþingi)	—
102. (ef maðr verðr secr vm vig)	178
103. (maðr scal stefna vm morð)	—
104. (sacar þessar allar)	179
105. (ef menn hlavpaz til)	180
106. (of sacar þær)	181
107. (ef enom vegna manni ero sacir a hond)	—
108. vm aliotz rað	183
109. vm brevor	184
109 a. (ef scógar manna vig verþa)	185
109 b. (ef scogar menn hlavpa)	186
110. (lysa scal maðrsamdögris)	187

Cap.	Side.
111. (hy vig ero þessi)	I a, 190
112. vm man frelsi	191

Bavgatal.

113. (fiorir ero lavg bavgar)	193
114. griða mál	204
115. trygða mal	205

Lög sögo manz þátrr.

116. (sa maðr scal vera nockor)	208
---------------------------------	-----

Logretto þátrr.

117. (lavgretto scolo ver oc eiga)	211
------------------------------------	-----

Arfa (rettere Erfða) þátrr.

118. (sonr a arf at taca)	218
119. (maðr a at taca arf eptir leysing)	227
120. (ef sa maðr andaz er engi a frænda)	228
121. vm gongo manz erfð	229
122. vm fiar varðveizlor	230
123. vm arf vön	236
124. (ef þeim manne temiz erfð er erlendis er)	—
125. (ef maðr andaz erlendis)	237
126. sa er suarar vm danar fe	242
127. vm gíafar	246

Omaga balcr.

128. (sina omaga a hver maðr fram at föra)	I b, 3
129. vm eiðferslor	7
130. vm omaga lysing	10
131. vm gongo menn	14
132. (ef maðr scytr niðr omaga)	15
133. (ef þeir eigo .ii. omaga saman)	16

Cap.	Side.	Cap.	Side.
194. vm beite teigo	Ib, 104		
195. vm mala land	105		
196. vm mala land	106		
197. vm akr land	—		
198. vm hey reka	—		
199. vm scoga scipti	108		
200. vm misgongor fiar	112		
201. ef menn eigo afrétt saman	113		
202. vm itolo	115		
203. ef fe gengr at meine monn- om	118		
204. fra suellti qui	—		
205. vm garð lag	120		
206. vm garð lag	—		
207. vm suín	121		
208. vm veiðar	122		
209. vm reka	123		
210. hve fara scal vm reka fioror	124		
211. vm viðar flutning	125		
212. vm veiðar a siá	—		
213. vm hualflutning	—		
214. vm hual reka	126		
215. vm reka hval	127		
216. vm hval flutning	130		
217. vm fiwanda spik	132		
218. vm vag rek	133		
219. leiglinga þátr	135		
220. rétrr leiglenðings	137		
Vm fiar leigor.			
221. (maðr scal eigi selia fe sitt dýra a leigo)	140		
222. vm fiar dëmingar	147		
223. scullda domr	148		
224. vm fiár leigor	152		
225. vm einkuðir	154		
226. vm hross neyzlor	161		
		Rann socna þátr.	
		227. (þat scal huerr maðr hafa a lande osso er a)	Ib, 162
		228. vm rán	164
		229. vm rannsocnir	165
		230. rannsocna þátr	166
		231. vm gripa tak at misfanga	168
		232. vm reízlör	169
		233. vm verpla kast oc tafi	—
		Vm hreppa scil.	
		234. (loghreppar scolo vera a lande her)	171
		235. vm hreppa mal	178
		236. vm fiár giafir	180
		Vm fullrettis orð.	
		237. (fiörbavgs garð varðar)	181
		238. vm scaldscap	183
		239. ef maðr fiör grip anars manz	185
		240. vm almenningar her a landi	186
		241. vm hundz bit	187
		242. vm gripunga	188
		243. (ef maðr a ale biörn)	—
		244. vm settir manna	189
		245. fra silfr gang	192
		246. vm fiárlag mana	—
		247. fra rétt noregs konvngs a íslandi	195
		248. vm rett íslendinga i noregi	—
		249. vm avst manna arf her a landi	197
		250. vm fiár heimtor	199
		251. socnir vm fiár heimtor	200
		252. vm vatta quöð	201
		253. vm festar mal	203

516 REGISTER OVER HAANDSKRIFTERNE. STADARHÓLSBÓK.

Cap.	Side.	Cap.	Side.
254. hverr sakar aðili i legorz sök	I b, 203	260. vm tiunda mál	I b, 214
Vm tiundar gialld.		261. vm barn scirn	215
255. (menn scolotiunda fe sitt)	205	262. vm lik song	—
256. vm þurfa manna tiund	208	263. vm vapna burþ i kirkio	216
257. vm byscops tiund	209	264. vm scírslor	—
258. vm kirkna tiund	210	265. (ef menn vilia hafa tíðir)	217
259. vm tiundir	211	266. vm staðar abuð	—
		267. vm licagröpt	218
		268. kirkio maldagar	—

Enkelte Stykker af Konungsbók, med Angivelse af, hvorledes de ere anførte i Membranen	III, 474
Membranafskrift af Konungsbók, A. M. 315 fol., Litr. A (Brudstykke)	III, 447
A. M. 624 4to (indeholder et til K., c. 245 svarende Stykke)	III, 462
A. M. 136 4to, Skinnastaðabók (indeholder et til K., c. 247, 248 svarende Stykke)	III, 463

III. A. M. 334 fol., Staðarhólsbók.

Cap.	Side.	Cap.	Side.
Kristinna laga þáttr.		11. (ef kirkia brennr upp)	II, 15
1. (allir men scolocristnir vera)	II, 1	12. (boande er skyldr)	—
2. (prestr scal eigi sva heiman fara)	3	13. (þangat scal hvea maðr lesia lög tiund)	16
3. (ef barn er fett í ut eyiom)	—	14. (sa maðr er a kirkio bö býr)	18
4. (ef barn er sva siúkt)	4	15. of byscopa	22
5. (ef faðir scirir barn sitt)	5	16. of pæsta vistir oc kaup	24
6. at færa lic til kirkiv	7	17. (ef prestar coma ut hingat)	26
7. (til þeirrar kirkio scal lik föra)	—	18. (menn scolotrúa a guð einn)	27
8. (sa maðr er kirkio varðveitir)	9	19. (ver scolom hallda drottins dag)	28
9. (ef siár eða vatn kastar likum a land)	12	20. (maðr a at bera klyfiar)	30
10. (kirkia hver scal standa i sama stað)	14	21. (brauð menn scal ala)	31
		22. (ef maðr fæa a roðrar scipi)	—

Cap.	Side.
23. (ef fe manna er i suelli kui) II,	32
24. (ver scolom hallda þuatt dag)	34
25. (bauð menn eigo)	35
26. (iola helgi)	36
27. (paska helgi)	37
28. (messo daga)	38
29. (fimtán ero dagar)	40
30. (langa favsto)	41
31. (iola fosto)	—
32. (imbro daga)	42
33. (þeim manne er scyllt at fasta)	43
34. (sa maðr er varðveitir)	44
35. (seto mönnum)	—
36. (menn scolo tiunda fe sit)	46
37. (prestar þnrfo eigi)	47
38. (sam quamor scolo menn)	—
39. (þar scal maðr giallda vár tiund)	48
40. (skylldr er hves maðr)	—
41. þurfa manna tiund	50
42. (ávan fiorðung tiundar scal hafa byscop)	51
43. (nv ero eptir tveir fiorðungar)	52
44. (ef maðr hefir omaga eyre)	54
45. um eiðvning	55
46. (sa er lysa vill um tiundar mál)	56
47. (ef finz af liki)	57
48. (þar er menn lecia fe til kirkio)	58
49. (eigi scal maðr bera vápn i kirkio)	—
50. (þa eina menn scal at kirkio grafa)	59
51. (eindagi er a tiða kavpi)	60
52. (ef menn vinn fleira)	—
53. (avll tiund su er minne er en skiptingar tiund)	—

Cap.	Side.
54. (maðr scal þar giallda alla tiund)	II, 62
55. (ef maðr hefir omaga eyri)	—
Erfða þátr.	
56. (Sonr a at taka arf)	63
57. arfscripti	64
58. vm þa menn er eigi ero arf genger	66
59. ef maðr quangaz	67
60. vm leysingia erfðer	72
61. vm erfðer utlendra mana	73
62. vm farmana erfþir	76
63. vm gongo manna erfðir	77
64. vm fiar varðveizlo vngra mana oc omaga eyri	—
65. vm undanboð fiar	81
66. of gi afar oc arfscot	83
67. vm arfsavl	85
68. vm danar fe oc um erfþir erlendis	87
69. vm felag	90
70. vm hion tvav erlendis	—
71. of þat ef scip huerfr	94
72. of þat huerso menn scolo sava davða manna erlendis	95
73. vm arf tavkor manna	97
74. of arfsal	99
75. of þan man er a verðgange er alln	—
76. of arfscot	100
77. of arfsal	—
78. of konor þær er eigi vöro arfgenngiar	101
79. of arf kavp	—
80. of þat ef sa maðr andaz er engi a her næsta broþra eða nanara	102

Cap.		Side.	Cap.		Side.
	Omaga balkr.				
81.	(siu omaga a hven maðr fram at föra)	II, 103	104.	vm scogar manna eða fior baugs vanna born	II, 134
82.	of þa omaga er telia scal fe imoti	105	105.	vm giold um kono	135
83.	of þa omegð er hiv .ii. ^{av} eigo fram at föra	106	106.	of fostr lavn	136
84.	of omaga scipti	110	107.	of fostr lavn	—
85.	ef iafn nanir menn ero barn omaganom	—	108.	nymæli vm framferslor	138
86.	of eið förslor omaga	111	109.	ef maðr gengr i sculd fyrir born sin	—
87.	eiðföring	112	110.	of þat nær omagar scolo huerfa af fe manz	140
88.	lysa at log bergi til framferslo	117	111.	of hiona framferslor	141
89.	lysing	—	112.	ef maðr andaz fra omögom þeim er hann hefir fram förþa	142
90.	of vanefni	121	113.	of buðseto menn	145
91.	of þat ef menn föra omaga sina i aðra hreppa eþa lavpaz fra þeim	124	114.	ef maðr hleypr fra omögom sinom i anan brepp	147
92.	of omaga scipti með mönnom	125	115.	of demðan omaga	149
93.	of leysingia fram ferslo	126	116.	of framferslor omaga	—
94.	ef ii. menn eigo omaga saman	127	117.	of gongo manna born	150
95.	ef maðr selr omaga til fram ferslo	—		Festa þattr.	
96.	ef maðr tekr omaga arftake	128		Indholdsfortegnelse	152
97.	ef erfingi omaga er erlendis	—	118.	of þat hverr retrr er fastnandi kono	155
98.	ef maðr er eigi samlendr omaga oc a hann her fe	129	119.	of festar oc frændsemi	156
99.	vm leysingia	130	120.	of sifiar oc meire tiund. nymæli	157
100.	vm vtlenda o maga	131	121.	of sifiar hvarar tvegio	—
101.	ef meṅ feria omaga hingat til landz	—	122.	of þat ef sa verðr siukr er kona er föstnoð	158
102.	vm omaga	133	123.	(ef kona verðr siuk)	—
103.	eigi scal maðr selia omaga sina af landi brott	—	124.	(eṅ ef sa ifaz raða)	160
			125.	of þat ef aðrir menn fisa man raðum	—
			126.	of þat hue cona er at lögom föstnoð	162

Cap.	Side.	Cap.	Side.
127. of þat ef kona er með barne su er föstnoð er	II, 163	150. of erlendis leg orð	II, 180
128. of quanfangs eið. oc lögrétto fe	164	151. of þat ef menn sættaz fyrir lof fram a frændsemis spell	—
129. (en fe þat er þeim scal doma)	—	152. of þat ef byscopar biðia satta leyfis	181
130. of þat hue sökia scal vm lögrétto fe	165	153. of leg orð við næsta bræðro eða manz cono eða nuno	182
131. of þat ef menn bygia at fimta manne	—	154. of þat at sökia um legorð	183
132. of samgang felitilla maða	167	155. (legorðz soc engi fyrniz aðr); of þat ef anar sekir legorðz söc en aðili	184
133. of þat a hueriom tíðum brullavp scal göra	—	156. (eigi scal lysa legorðz sakir ne); of þat ef scogar maðr getr lavn barn með kono	185
134. of hiona scilnað	168	157. of man villo	187
135. of þat ef hiv tvav vilia sciliaz	170	158. of kvena nam	—
136. of þat ef maðr o røkir at samreckia við kono sinni!	—	159. of farning manna	188
137. of þat ef karl maðr velldr scilnaðe	171	160. of festar kvena nam, of farning numina kvena, of þat at stefna vm rað um kono nam	—
138. of þat ef maðr vill hlavpa af lande með fe cono sinnar	172	161. of mann frelsi	189
139. of þat ef maðr vill feria kono sina navðga af landi	—	162. of frændsemis spell et meira	190
140. of þat hue hiú scolo sciliaz	173	163. of þat hvat man ferir i sett	192
141. of þat hverio kona a at raða eða kaupa	—	164. of vndir mál i sættar hand-sali	—
142. of hiona felag	174	165. of þat ef anar handsalar satt fyrir man vm legorðz söc; of þat ef maðr tekr man i sculld	193
143. of fiar tölur hiona	175	166. of þav mal er eigi scal sættaz á fyrir lof fram	195
144. of lavn kossa oc legorðz sakir	176	167. of mund	199
145. of aðilþir legorðz saka	177	168. of samfarar hiona	—
146. of gongo konor	178	169. of leg orðz sakir	200
147. of göngo manna konor	—	170. of hiona scilnað nymæli	203
148. of þat ef legorðz soc er a hendi davðom manne	179		
149. of kvena fylgior	—		

Cap.	Side.	Cap.	Side.
171. of þat ef hiv verða eigi samhuga	II, 204	198. of þat at lia marks	II, 235
172. of meire tiund	205	199. of alstýfinga	236
173. of fiarvarðveizlo barna	207	200. of þat ef maðr leiðir ber fe sitt til graðfiár anars	—
174. of þat ef kona lér hross	—	201. of leigor a bu fe	—
175. of þat ef maðr múlbendir hross	208	202. of bu fiar halld	237
176 of fiar reiðor	—	203. of leigo a fe	238
Um fiarleigor.		204. of af tavk leigo fiar	—
Indholdsfortegnelse	210	205. of nyt af annars manz bu fe	239
177. of savlo leigo fiar	213	206. of fulgo fenað	240
178. of þat huerso fe scal eindaga	—	207. of rossa fulgor	—
179. of lavg avra	214	208. of rossa reiðir	241
180. of þat ef maðr sendir annan man til eindaga	215	209. of lán ross	—
181. of þat ef eindagi verðr a lög helgum dagum	216	210. of þat ef ross kemr i haga manz	242
182. of giölld oc eindaga	217	211. of felags ross	243
183. of þat huerso fe mal scal sekia	224	212. (ef ross gengr misgongum)	244
184. of sculda dom	225	213. (hvert sem menn eigo saman ross eða anan grip)	245
185. at sekia at skulda domi	—	214. of ross reiðir oc rossa rásir	—
186. at veðmæla fe	228	215. of tagl scurð	247
187. vm einkuvir	229	216. of þat hue sekia scal um ross reiðir	248
188. vm misfanga vm mark	—	217. of æppa lavg	249
189. vm gelld fiar safnað	230	218. of fiordungs omaga oc göngo manna elði	250
190. vm dilka	231	219. of þat at sekia at æppa domi	252
191. vm ruta	—	220. of scipa menn	254
192. vm hafra	232	221. of giölld eptir æppa dom	255
193. vm anars manz fe i sino landi	—	222. of heraðs dom	—
194. vm gelldfiar virðing	233	223. of lavg hreppa manna	256
195. ef maðr varðveitir anars manz fe	—	224. of afbrigð æppa mals	257
196. of erfða mörk	234	225. of samquamo mál	258
197. of lögkenendr	235	226. of scaða bötr	260
		227. of hus bruna	—

Cap.	Side.	Cap.	Side.
228.	of réttta fars sakir við ut- lenda menn	II, 261	
229.	of alnar rangar oc sokia at heraðs domi	262	
230.	(ætt er at sokia avst menn)	263	
231.	of þat ef avst menn gera af laga i kappstefnom	—	
232.	of heimilis favng manna	264	
233.	of verka kapp	265	
234.	of smiða oc far men	267	
235.	of þat ef maðr kemr a land or för	268	
236.	of þat ef maðr fiskir	—	
237.	of presta heimili	269	
238.	of stefno staði	—	
239.	of þat ef bondi andaz	270	
240.	of þat ef crið maðr licr af verkum sinum	271	
241.	of þat ef maðr licr oc eigi af verkum	—	
242.	of þingvistir manna	272	
243.	of þat at segiaz i þing	273	
244.	of verð gang oc vaflonar farar	277	
245.	of þat ef maðr ferir þing vist sina	—	
246.	of þat ef maðr ferir bu sitt fiordunga a milli	278	
247.	of þat ef goðe segir man sin or þingi	—	
248.	of sattar gerðir	279	
249.	of secðar handsöl	281	
250.	of þat at beiða manne fars.	282	
251.	of þat ef maðr selr manne söc	—	
252.	of þat ef gerþ verðr glapið	283	
253.	of einka leyfi	—	
254.	(ef maðr handsalar avðrom manne sátt); of navða handsöl	II, 284	
255.	of þat ef menn af glapa gerð	286	
256.	of þat ef gerþar menn verða omála eða siukir	—	
257.	of þan er gerþ handsalaði	287	
258.	of þan er gerþ er hand- salöð	—	
259.	of þan er sátt scal gera	—	
260.	of gerþar menn	288	
261.	of stikan vað mála oc klæða oc lerepta	—	
262.	of pundara	289	
Vígslóði.			
			Indholdsfortegnelse
			291
263.	vpphaf vígslóða. vm lögmæt frumlavp	296	
264.	vm þat ef frumlavp er a gangi stöðvat	—	
265.	vm þat frumlavp er maðr fellir man	297	
266.	um handrán oc felling oc rysking. oc kyrking	—	
267.	vm þat frumlavp er a unín verk verða	298	
268.	vm. sár	—	
269.	vm vig	—	
270.	vm heiman farar til a verka	299	
271.	ef maðr stendr fyrir veg- anda	300	
272.	vm drep. þat er bein brotna	301	
273.	vm drep. þat er eigi verðr a synt	—	
274.	vm þat drep er heyrn eða sýn spilliz	302	

Cap.	Side.	Cap.	Side.
275. vm þat hversó maðr a at hefna sára sinna	II, 303	301. vm þat ef menn sættaz a víg fyrir lof fram	II, 341
276. vm vett vang	304	302. vm þa menn er eigi eigo þingreitt	—
277. vm þat hversó gríða scal beiða	305	303. (ef þeir menn fara a þing)	342
278. vm lysingar	308	304. vm biargir veganda	—
279. vm þat ef maðr verðr omále af sarom	309	305. (þar er maðr lysir hin mini sár)	343
280. vm vig oc benia vetti	310	306. (sv er veganda biörg)	—
281. vm benia lysing	311	307. vm þat at selia víg söc	344
282. vm averka lysing a man fundom	312	308. vm þat i huern dom sakir scolo coma	345
283. vm þat at lysa frumlavp eða sar eða víg	314	309. vm lysingar a varþingum eða leiðum	—
284. vm kvaðir	316	310. vm þat ef menn vinaz a i þingfavr	346
285. vm bua quoð	317	311. vm alþingis a verka	347
286. vm þat hueria bva queðia scal	318	312. vm þat hve lysa scal alþingis a verka	—
287. vm þat huerir þingfarar-kavpi eigo at gegna	320	313. vm þat hverir scogar menn ero gilldir .iii. mörcom	348
288. vm einvirkia	--	314. vm þat at kiosa man til veganda	—
289. vm þat hvern er at queðia fyrir oförs manz bv	322	315. vm morð	—
290. vm bua quoð	326	316. (ef siaendr eða segiendr)	349
291. vm heiman quapir við vatta	327	317. (ef þar er aðhi mals við)	350
292. vm þat hue heiman scal quatt et siðarsta	330	318. (scóg gangr varðar manne)	—
293. vm hveriar konor maðr a vígt	331	319. (ef sár erq lyst)	—
294. vm þat ef yngri maðr vegr man en xii. vetra	333	320. vm þingferþir þeirra manna er ben eða sar ero rétt lyst a hendr	351
295. vm ora verk	—	321. vm sar	—
296. vm vaða verk	334	322. vm a verka a þingum eða leiðom	352
297. vm aðilþir vig saka	—	323. vm þat ef maða særir sic sialfr	353
298. vm lavg sculldar menn	336	324. vm vigs bötr	354
299. vm víg utlendra manna	338		
300. (ef vtlendr maðr verðr vegin)	339		

Cap.	Side.	Cap.	Side.
325. vm þat ef maða lyst ross undir manne	II, 355	352. vm vatt orða quøð	II, 375
326. vm vapna abyrgð	—	353. vm bva quøð þar er menn bregðaz frum lavpom við	376
327. vm a verka a þingom	--	354. vm biarg quiðo	—
328. vm saka til buning	356	355. vm aliotz ráð oc fioráð	377
329. vm erlendis víg. oc ran	357	356. vm brenor	378
330. vm róg við havðinga	358	357. vm þat ef avsit er elldi a man	—
331. vm hræ	—	358. vm þat ef maðr bindr man	379
332. vm lysingar	359	359. vm þat ef maðr vill avðrom bana raða	—
333. vm þat hue ner sakir ero herað fleygiar	—	360. vm þat ef maðr hvelfir scipi vndir manne	—
334. vm bua quaðir	360	361. vm þat ef maðr skea har af manne	380
335. vm þat ef mal er buit til ohelgi enom vegna	362	362. vm þat ef maðr hnykkir hetti af höfði manne	381
336. vm sakir þær er mæz eða eckia a selia	364	363. vm bit oc klyping	382
337. vm þat at queþia vættis	—	364. vm læcning	—
338. vm byrging	365	365. vm hernað	—
339. vm þat ef maðr elltir ross undir manne	—	366. vm hernaðar rað	383
340. vm a verk við unga menn	366	367. vm þiofnað	384
341. vm þat ef sa maðr er vegin er eigi er i sett komin	367	368. vm vig a scipi	385
342. vm her vígi	—	369. vm þat at sokia um erlendis vig	386
343. vm þat ef forðað er frum-lavps manne	368	370. vm lysing at lögbergi	387
344. vm drep	369	371. (sakar veriande skal oc fram leiða v. menn)	—
345. vm quaðir um drep rað oc sár rað oc bana rað	—	372. vm vestr landa víg	388
346. vm hunda	371	373. vm víg a grøna landi	389
347. vm biorno	372	374. vm þat ef maðr verðr secr a grøna landi	—
348. vm eridung ygian	373	375. vm full rettis orð	390
349. vm þat ef maðr meiþir smala manna	374	376. vm þat ef maðr bregðr manne brigzlum	391
350. vm þat at sokia um frum-lavp	—	377. vm scald scap	392
351. vm heiman quøð	375	378. vm scald scap at sokia	394
		379. vm hy vig	395

Cap.	Side.	Cap.	Side.
380. vm scógar manna víg	II, 397	410. eN of selför	II, 463
381. vm þat ef scogar menn lavpa i avðna hus	398	411. ef sina er brend	—
382. at lysa scogar manz vígi	399	412. ef maðr a engi i aNars landi	—
383. trygða mal oc griða mal; (allir vito atburði)	402	413. of ueitugarþa	464
384. (þat er upphaf at þeso male)	404	414. at gerða of engi sitt i aNars land	465
385. (vendræði gerðuz)	—	415. (maðr scal oc göra loearp of hey sitt i aNars lande)	466
386. (þat er upphaf mals mins)	405	416. ef engiteigr ligr þriv sum- ur	—
387. (sakar voro með þeim)	—	417. of stakgarð i aurscotz helgi við aNars land	467
388. (sakar hafa gerzc)	406	418. ef fe tröðsc at heyfe	—
Landabrigðis þátrr.		419. of hloður	—
Indholdsfortegnelse	408	420. ef hris vex i enge eða hœc scogr eða eg ver	468
389. of landa brigði	410	421. at veita votnum	469
390. of landa kaup	418	422. at scipta vatni	470
391. of merkia gongo	420	423. of scoga	471
392. of lyritar vörzlo	422	424. at scipta scogi; huar tolfar quiþar scal queðia	472
393. at geta lyritz	425	425. of afrettu	477
394. of beiting	426	426. of einkuner	479
395. of raunar stefnur	427	427. of alstyfinga	483
396. of o væru teigu	428	428. of merkingar	484
397. of fiár rextr oc misgöngor fiar	429	429. of dilca	485
398. of aftr rextra fiár	430	430. at telia fe i afrétt	486
399. of suín oc aningar	431	431. vm vetr haga oc at telia i afrétt	494
400. (eige verðr maðr utlagr þott fe þat gange i engiar)	432	432. vm sueltiqui við afrétt	496
401. of veð oc of mala a landi oc a öðrum gripum	—	433. of garðlag við afrett (mgl.)	497
402. of brec	437	434. vm leigo lönd	—
403. of landa scipti	445	435. of sciptingar eða virþingar bua	504
404. of garðlaug	450	436. vm veiðar oc almenningar	506
405. of bruar görð oc ferio halld	453	437. vm fugla drap	508
406. of engi dóm	455	438. vm veiðar i vötnom	509
407. of heyreka	460		
408. of selfaur	461		
409. ef maðr eyðir land sitt	—		

Cap.	Side.	Cap.	Side.
439. ef a breytir farveg sinom	II, 510	449. vm scot	II, 522
440. reka þáttur	—	450. vm scot manz lut	523
441. vm viðar flutning	513	451. vm varðveizlv scot fiar	524
442. ef maðr kaupir reka af landi manz	514	452. vm virðing a hval	525
443. vm hval reka	515	453. (ef skot hvalr er virðr)	526
444. vm hval reka a leigo lande	516	454. vm heimting scot fiar	527
445. ef annar maðr a land enn fiaro	518	455. vm flotandi hval	528
446. vm sam reka	519	456. vm hval scipti	529
447. vm hvalreka oc scot manz lut	—	457. vm flutning	530
448. (haurvetna þess er scot- maðr).	521	458. vm flutning	532
		459. of uagrek	534
		460. (almenningar ero a landi her)	537

III. A. M. 315 fol. Littr. D (Brudstykke).

land brigðar þota.

1. (ef vngom manne tomesk land)	Ib, 219
2. (eins rett ef hann vill þar lata a valt vesa meðan óen es þið)	222
3. of slotto ok beit	223
4. of selfarar ok beiter	224
5. of enge	226

IV. A. M. 315 fol. Littr. C.

1. Brudstykke af Rannsókná-þáttur	Ib, 231
2. Brudstykke af Ómaga-bálkr	III, 490

V. A. M. 125 A. 4to.

(Uddrag af en nu ikke tilværende Codex.)

Vr þing skapa þætti	III, 411
Arfa þáttur	412
Omaga bálkr	416
Festar þáttur nockrar greinir	420
Wr kaupa bálkr nockrar greinir	424

	Side.
Wiig slodi	III, 428
Bwnadar balkur	435
Jtem 12 capituli vijgsloda	439
Jtem j fierans þætti	440
Jtem j kristinn retti gragasar	—
Nockrar greinir vr sijdasta balk gragasar sem heitir reka balkur	—

B. Brudstykke af et Supplementhaandskrift, indeholdende nye Love, (eller muligen af en fuldstændig Codex, hvor det her Optagne har havt Plads f. Ex. i Slutningen af et Afsnit):

Cap.	A. M. 315 fol. Litr. B.	Side.
1.	(til arfs talit. Bröðr laúngetnir eigo at fastna)	Ib, 227
2.	(ef maðr scal heimta fé at erfingia)	—
3.	(konor þær er o arfgengiar uóro)	228
4.	(þurfa menn scolo eignaz þá tiund)	—
5.	um lögleigor	229
6.	(alla menn scal þá föra a framförslor)	—

C. Haandskrifter, som indeholde enkelte Dele af Grágás.

a. Kristinna laga þátr (tildels med Tillæg af Bestemmelser, henhørende til andre Materier) i efternævnte Haandskrifter.

I. A. M. 351 fol., Skálholtsbók.

Cap.	Side.	Cap.	Side.
1. (allir menn skulu wera kristnir)	III, 1	6. a byrgð a kirkiu ok kluckum	III, 16
2. færa barn til skirnar	2	7. vm prestz fæding ok kirkiu bót	17
3. vm lik færing til kirkiu	6	8. at læra prest til kirkiu	18
4. vm kirkiu vigslua	12		
5. vm kirkiu fe	15		

Cap.	Side.	Cap.	Side.
9. vm byskops tivndir ok yfirsokn	III, 20	22. vm jmbrv daga	III, 37
10. lög heimili prestz	21	23. hueriar kindr ætar ero	38
11. vm blotzskap	24	24. vm hræ kindr	39
12. huat vinna skal drottins daga	25	25. hversu gamall fasta a	40
13. vm helge hölld	28	26. vm þurr föstu mat	—
14. vm jola helge	31	27. vopna burd j kirkiu	42
15. vm messu daga lögtekna	32	28. vm tiundar gerd	43
16. vm sextan daga halld ok huat vinna ma a þeim	34	29. vm hreppa skil ok eid at fe	45
17. brvdlavps giörd ok skiln-adr hiona	35	30. vm tiundar halld ok gialld	47
18. vm leyfe daga	36	31. vm byskopc tivnd ok ein-daga a	48
19. vm bod föstur verka manna ok frelsingia	—	32. vm kirkiu tivnd	49
20. vm langa föstv	—	33. vm vtlendzka menn	50
21. vm jola föstv	37	34. hier seger vm saken ok fiär soknir ok tiundar hölld fyrri manna	53
		35. vm sakar giptir þeirra ok lög lysing	54

III. A. M. 346 fol., Staðarfellsbók.

Cap.	Side.	Cap.	Side.
1. (allir menn skulo vera kristnir)	III, 55	8. vm helgihalld	III, 76
2. (ljc huert skal færa til kirkiv)	60	9. vm jola helgi	78
3. vm kirkiv færslu	64	10. vm heilagra daga veiðar ena større	79
4. ef maðr lærir prestling	67	11. (allir menn skulo tiunda fe sitt)	84
5. fra byskopi	69	12. vm tiunda skipti	87
6. ef menn blota heiðnar vættir	72	13. vm byskops tiundi i hueriv giallda skal	88
7. vm drottins daga halld	73	14. vm kirkiu tiund	89

III. A. M. 347 fol., Belgdalsbók.

Cap.	Side.	Cap.	Side.
Indholdsfortegnelse	III, 93	2. barna þattr	III, 99
1. byriazt hinn fyrsti kapitule vm kristilega tru ok barnskirn	97	3. her hefr lika þatt ok segir vm lika forslor	102

Cap.	Side.	Cap.	Side.
4. kirkna þattr ok huerso þeim er til lagit	III, 106	her segir vm tiundar gerðir at logum	III, 134
5. hversu kirkiu skal upp gera af brenn	107	24. hversu menn skulu tiunda fe sitt	—
5a. vm bonda abyrgð a kirkiu	110	25. vm samkuamur	135
6. hværsv giora ma kavp við klerk þann er til kirkiv læriz	111	26. vm eiða at fe sinu	136
7. her hefr vpp byskopa þatt	113	27. vm tiundar skipti a haust	138
8. presta þattr ok vm renntor þeirra	115	28. vm byskops tiund hversu sökia skal	139
9. her segir huersu menn skulu trua	117	29. hversu sækia skal vm kirkiu tiund ok presta	140
10. huerso skyldogt er at hallda drottins daga	118	30. vm varþinga stefnur vm tiundar mal	141
11. huerso þuattdagh er skyldogt at hallda	121	31. vm omaga tiund ok islendzkra kaupmanna	142
12. vm iola helgi huerso hana skal hallda	123	32. vm tiunda sokn	144
13. her seger huerso hallda skal paska helgi	124	33. vm tiðakaup presta	145
14. vm drottins daga halld	125	34. ef maðr vinnr fleira a hatidom en lofat er	—
15. hveria messo daga ver erum skyldugir heilagt at hallda	—	35. nymöli vm arfsol	—
16. hversu uer skulum hatiðir hallda	127	36. vm satta leyfe	146
17. huerso menn ero skyllder at fasta langa fosto	128	37. vm skirslor	—
18. huerso menn ero skyllduger at fasta jola fosto	—	38. vm hiona skilnað	I b, 235
19. vm jmbro daga halld	129	39. vm rettar far mannz konu	—
20. hersegervm langa fosto halld	—	40. vm hionaskilnað	236
21. hverer menn til logfosto ero skyllder	131	41. vm frönsymis spell ok sifia spell hit meira	—
22. vm föstor vinno manna	132	42. vm frænsemis spell hit minna ok sifia	237
23. huerso þær sakir skal sokia er goraz vndir kristinna laga þætti	133	43. vm vanþyrmslor	—
		44. vm tiund hina meiri	238
		45. vm arftekio	—
		46. vm framförslor	239
		47. huerer menn eigi ero arfgeingir	—
		48. vm festar	240
		49. vm brullavps giorð	241
		50. vm rettarfar kuenna	—

Cap.	Side.	Cap.	Side.
51. vm aðila mals	Ib, 242	61. ef maðr biðr mann fara	
52. vm legorð kuenna	243	með ser til auerka	I, b 246
53. nymæli ¹	—	62. vmfiarlagh jarnes þingh sokn	—
54. vm nett manz kono	—	63. vm logleigo a fe	248
55. vm sokn til faðernis	244	64. vm lögpundara eða mæli	
56. vm aðildir vigsaka	—	maðr rangar alnar	249
57. vm kono víg	—	65. vm mal a klæðom	250
58. vm ekkio ok mey	245	66. vm lagh huerso menn skulo	
59. vm uigs bötr	—	kaupaz viðr	251
60. vm hernað	—	67. vm boðföstur	—

Membranafskrift af Belgsdalsbók, A. M. 173 D. 4to.
(Brudstykke)

III, 455

IV. A. M. 135 4to, Arnarbælisbók.

1. (aller menn skulo uera kristner)	III, 147	10. her seger um þuot dags halld	III, 171
2. her segir um lika færslur	152	11. vm iola helgi	174
3. her byriaz upp kirkna þattr	156	12. her segir um pascir	—
4. um a byrgd kirkna	160	13. vm messo daga tal	175
5. her seger um kirkio presta ok prestlinga	162	14. huat ueiða skal a stæstum hatidum	177
6. her hefz upp biskupa þattr	163	15. vm langa fosto	178
7. vm logheimili presta nær tekit skal	165	16. (eindagi er a tida kaupi)	182
8. her segir um tru manna	167	17. her segir vm tiundar gerd	183
9. vm drottins daga halld	168	18. her segir um sifiar ok frendsemis spell	191

V. A. M. 158 B. 4to.

1. (allir menn skvlo vera kristnir)	III, 193	2. huerir lik skolu flytia til kirkiu	III, 197
-------------------------------------	----------	---------------------------------------	----------

¹ Denne Overskrift og ligeledes Overskrifterne til c. 55, 56 og 64 ere efter Haandskriftets Indholdsfortegnelse.

Cap.	Side.	Cap.	Side.
3. ef kirkia fellr ofan	III, 201	12. hversv langt er j milli heilagra dagha	III, 216
4. ef maðr tekr rangliga kirkna eignar	204	13. her seger um langa fostu halld	218
5. her seger at ij byskopar skvlo vera her a landi	207	14. ef maðr etr kiot a fostu timum	219
6. vm logheimili presta	208	15. vm tylftar kuið ok iij marka sakir	222
7. her seger um kristiligha tru almenniliga	210	16. her segir huersv menn skulu tiunda fe sitt	—
8. her seger um drottins daga halld	211	17. um logsamkuamu	224
9. vm helgi haulld hversv vera skal	213	18. (annan fiorðvng tivndar)	227
10. huat monnvm er rett at starfa vm iol ok vm iola helgi	215	19. um kirkiv tiund ok prestz tiund	—
11. her segir um paska helgi	—	20. j hueriu rettlvkt er kirkiv tivnd ok prestz	228

VI. A. M. 50 8vo.

1. (allir menn skolu vera krisner)	III, 231	11. (paska helge)	III, 258
2. capitulum	234	12. (messo daga)	259
3. capitulum	235	13. vm veidar	261
4. capitulum	240	14. (langa fostv)	—
5. (byskupa skolo uer hafa ij)	246	15. (jola fostv)	262
6. (prestar eigu at taka sier logheimili)	248	16. capitulum um faustur	265
7. capitulum um tru	251	17. (menn skolo tiunda fe sitt)	267
8. capitulum vm helgi	252	18. (at taka uið fe þui. Riett er at fyrr se golldit)	269
9. vm þuatt daga	255	19. (nv ero eptir ij fiordungar)	—
10. (jola helge)	257	20. (riett er at stefna heiman)	271

VII. A. M. 173 C. 4to (Brudstykke).

1 (ok queðia til heimilis bua ix. a þingi þess er sottr er. Ef barn er sua siukt)	III, 275
---	----------

Cap.	Side.	Cap.	Side.
2. vm likafærslu	III, 277	7. (ef maðr hleypr til obeðit at bera elld til kirkiu)	III, 285
3. vm leg kaup	279	8. vm kirkiu presta	287
4. vm gaungu manna lik	280	9. vm byskupa riett	288
5. vm eyjar manna lik	—	10. (af þui fie aullu er hann hefir vt haft)	289
6. vm kirkiur	282		

VIII. A. M. 181 4to.¹

1. (menn skulu allir vera kristnir)	III, 292	13. hverssu jol skal hallda	III, 340
2. i hveriu barn ma skira ef naudsyn krefr	296	14. hversu ver skulum paska helgi hallda	341
3. um likama gröpt ok hvenær eigi skal grafva	300	15. um föstur fyrir messudaga, ok hve langt milli hvers er	342
4. ef kirkia ma eigi i sama stad standa	310	16. hvat menn megu vinna edr veida a stærum hatidum	346
5. um kirkiu giörd, ok tiunda halld	312	17. um langa föstu halld	347
6. um kirkna fyrnd ok ef þeirra godzi er rangliga logat	314	18. um jola föstu halld	348
7. um þyrmsl a kirkium ok bænhusum	322	19. ymbu dagar	—
8. um skylldur biskups i visitatione	324	20. hversu madr skal lifa ef hann er i uteyum	349
9. um sidu presta ok ef utlenzkiur kennimenn koma til	326	21. ef svin komaz a o æti	350
10. um heidni ok hindr vitni	330	22. her tinir þau dyr ok fugla sem mönnum er rett at neyta, ok sva hin	—
11. hvat mönnum er leyft at vinna a helgum dögum	332	23. hverium manni skylt er at fasta	352
12. hvad þvatt dags helgi ma vinna, ok eldi um ferdar manna	336	24. enn um skylldu föstur manna	353
		25. hversu at soknum skal fara	354
		26. hversu menn skulu fe sitt tiunda	355
		27. um samquamur a haustum, um virding fear ok eida	357
		28. Capitulum	358

¹ Capiteloverskrifterne i dette Haandskrift begynde i Reglen med her segir, hvilke Ord vi have udeladt.

Cap.	Side.	Cap.	Side.
29. um þurfa manna tiund	III, 360	33. at hveriu fe menn ero	
30. um biskups tiund	361	skyllidir eida at vinna, edr	
31. hver sækia skal kirkiu tiund	362	tiunda	III, 364
32. um kirkiu tiund ok prestz		34. Jtem um tiundar soknir ok	
tiund ok sokn a þeim	363	alögur	366

IX. A. M. 148 4to (Tiendeloven) III, 369

X. M. Steph. 17 4to (om Vaabenbyrd i Kirke) III, 375

XI. F. Magn. 161 4to (Brudstykke, Begyndelsen af Christenretten).

1. (allir menn skulo vera kristnir)	III, 502
2. vm skemri skirn	504
3. at færa lik til kirkiv	506

b. Reka-þáttur: A. M. 279a 4to, Þingeyrabók.

1. (huera maðr a reka fyrir sinu lande)	III, 379	6. vm leigu landz fiuru	III, 388
2. of obirgþir manna	382	7. um scot manz lut	391
3. of veiþar fyr utan nætlavg	384	8. vm meðfor scotz	394
4. (ef hual rekr a fiuru manz)	386	9. vm scotfiar heimtu	400
5. vm leigu landz fiuru	387	10. (ef maðr fiðr hual a flote)	402

c. Wm ny laug: A. M. 58 8vo.

(nymæli aull skulu) III, 443

II.

Sammenstillende Oversigt

over Indholdet af samtlige udgivne Haandskrifter af Grágás eller Dele af denne¹.

Staðarhólsbók er her lagt til Grund. Hvad der af Konungsbók maa betragtes som samme Lovforskrift eller ligefrem svarende til Stederne i Staðarhólsbók, er trykt med fede Typer, hvorimod almindelig Skrift er anvendt, hvor det Tilsvarende findes leilighedsvis i en anden Lovforskrift. Hvor der i Klammer er anført et Capitel- eller Sidetal med tilføiet Colon betegnes herved, at dertil svarer, eller at dermed kan jevnføres det derpaa følgende Citat. Mærket * betegner, at de derefter anførte Steder ikke have noget Tilsvarende i det andet Hovedhaandskrift (henholdsvis Konungsbók eller Staðarhólsbók), eller i noget af de to Hovedhaandskrifter. De Afsnit og Capitler, som findes i Konungsbók, men ere udeladte af Afskriveren af Staðarhólsbók, ville findes anførte efter Kristinna laga þátrr.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<i>Kristinna laga þátrr.</i>		
1-5, S. 1-7. (Yngre Regel om Nöddaab, udf. af Fader, S. 5 ¹¹⁻¹² — K., c. 261, Stf., Blg., Ab., 50, 181; ikke omtalt i Sk.; ældre Regel K., S. 6 ¹⁸⁻²² = A. M. 158, 173).	c. 1, S. 3 ³⁻⁷²⁶ ; c. 261, S. 215 ⁹⁻²¹⁵²³ .	Skálholtsb., c. 1, 2; Staðarfb., c. 1; Belgsdb., c. 1, 2; Arn-arbb., c. 1; A. M. 158, c. 1; A. M. 50, c. 1, 2; A. M. 173, c. 1; A. M. 181, c. 1, 2. (Istf. St., S. 1 ⁶ scaparfe have Sk., Ab., 158 og 50: faðir).
*S. 3 ⁹⁻¹² , 4 ¹⁶ , 17, 18, 19, 5 ⁴⁻⁸ , 7 ²⁻³ .		181, l. c. ² .
		*Sk., S. 2 ⁵⁻⁶ , 3 ¹⁶⁻²¹ ; Stf., S. 58 ¹⁹ .

¹ Herved er dog ikke medtaget Brudstykket F. Magn. 161. ² o: St., S. 3⁹⁻¹² o. s. v. findes ogsaa i A. M. 181, l. c.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
(S. 48-18, 22-28 mgl. i Stf. og 50; S. 512-25 mgl. Blg., 158, 173; S. 515-16 mgl. 50; S. 518-21 mgl. Sk.).		
Cap. 6-9, S. 7-14.	c. 2, S. 728-1219.	Sk., c. 3; Stf., c. 2; Blg., c. 3; Ab., c. 2; 158, c. 2; 50, c. 3; 173, c. 2-5; 181, c. 3.
*S. 722-88, 14-15.		Sk., l. c.; 181, l. c.
*S. 89-14, 15-22, 828.9 ⁶ , 12 ⁴ .		181, l. c.
*S. 822-23.		
(S. 111-10 findes kun i K., Sk, 181; 148-4 kun i K., Stf., 173, 181; 124-6, 1312-13, 18-19 mgl. 50).	*S. 1030-111.	Sk., Stf., Blg., Ab., 50, 173, 181, l. c.
Cap. 10-14, S. 14-22.	c. 3, 4, S. 1221-192.	*Stf., S. 641-2 (= 173, S. 282); Ab., S. 20028; 173, S. 27826-2794.
(St., S. 1817: dagverðe; K., Stf., Blg., Ab., 158, 50, 173, 181: dagverði ok nattverði; i Sk. særlig Bestemmelse. S. 1623-178 mgl. Stf. og 173; 1413-158, 7-14 mgl. Stf.; 1410 elldz gange mgl. Sk., Stf., Ab., 158, 173; 1425 mgl. 173; 1517-18 mgl. Ab., 181; 1518 mgl. Sk., Ab.; 1522 mgl. Sk., Stf., 50, 173; 1714 i lögrétto mgl. 158; 1721 sa er vill mgl. Blg., Ab., 181; 1723 sa er til hefir gefit mgl. Sk., 158; i Stf. er Sætningen vistnok forvansket; 185 mgl. 158, 181; 219 byscopi mgl. 50; 2122 heimta sem — mans mann, mgl. 158).	*S. 165-10.	Sk., c. 4; 181, c. 5.
*S. 1812, 1912-2023.		181, c. 6.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 15, S. 22-24.</p> <p>*S. 22²⁰⁻²².</p> <p>*S. 22²⁴.</p> <p>(S. 22¹⁶, ¹⁹ savnghus mgl. 158; 22¹⁸⁻¹⁹ mgl. Sk., Stf.; 23¹⁻² mgl. 50; 23⁴⁻¹³ mgl. Stf.; 23¹⁰⁻¹¹ mgl. 158; 23¹¹ viðr-lavng mgl. Sk., Blg., Ab., 50).</p>	<p>c. 5, S. 19⁴⁻²⁰¹⁶.</p>	<p>*Sk., c. 8, S. 19⁴⁻¹⁵ (= Blg., Ab., 158, 50, 173, l. c.); Stf., S. 64¹², ¹⁴; Blg., S. 110⁵, 173, S. 287²²⁻²⁵; 181, S. 318⁴¹⁻⁴².</p> <p>Sk., c. 9; Stf., c. 5; Blg., c. 7; Ab., c. 6; 158, c. 5; 50, c. 5; 173, c. 9; 181, c. 8.</p> <p>Sk., l. c.; 181, l. c.</p> <p>181, l. c.</p>
<p>Cap. 16, 17, S. 24—27.</p> <p>*S. 25¹⁸ i kirkio.</p> <p>*S. 25⁷⁻¹⁰.</p> <p>*S. 26¹⁻⁴.</p> <p>(S. 25 ¹⁻⁴, ²⁰⁻²¹ mgl. Stf.; 25¹⁵ sceæ mgl. Sk., Blg., Ab., 158, 50; 25²¹⁻²² mgl. Ab.; 26⁹ byscopi mgl. 50; 27⁵ við þenna byscop mgl. 158).</p>	<p>c. 6, S. 20¹⁸⁻²², 20²³—22²⁰.</p>	<p>*Sk., S. 20²¹; S. 21² (= Stf., 158).</p> <p>Sk., c. 10; Stf., c. 5; Blg., c. 8; Ab., c. 7; 158, c. 6; 50, c. 6; 181, c. 9; (istf. St., S. 24⁴¹⁻⁴⁸ findes afvigende Regel i 158).</p> <p>Sk., Stf., Blg., Ab., 50, 181, l. c.</p> <p>Sk., l. c.; 181, l. c.</p> <p>Sk., l. c.</p> <p>*181, S. 330⁹.</p>
<p>Cap. 18, S. 27—28.</p> <p>(S. 27¹⁷ kemir mgl. Sk.; sst. lætr mgl. 181; 27²⁶, 28⁴⁻⁵ mgl. 158).</p>	<p>c. 7, S. 22²²—23¹⁶.</p>	<p>Sk., c. 11; Stf., c. 6; Blg., c. 9; Ab., c. 8; 158, c. 7; 50, c. 7; 181, c. 10; (St., S. 27:) A. M. 125, S. 440.</p> <p>*Sk., S. 25⁹⁻¹⁰; Blg., S. 117¹³; 158, S. 210¹¹.</p>

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 19-25, S. 28-36.</p> <p>*S. 31¹⁻⁴, 40-4³, 31¹⁷⁻³²⁷, 40-20, 33¹⁻⁷, 8-13, 33^{16-34²}, 36³, 36¹¹⁻¹².</p> <p>(S. 28¹² mgl. 181; 28²³ bera a hrossi mgl. Stf.; 28^{20-29¹} mgl. 158; 34⁶, 21-22 mgl. 158).</p>	<p>c. 8-10, S. 23^{18-25¹⁶}, 20-28, 26⁴-28¹⁴; c. 181, S. 9¹³⁻¹⁴; c. 204, S. 119¹⁰.</p>	<p>Sk., c. 12, 13; Stf., c. 7, 8; Blg., c. 10, 11; Ab., c. 9, 10; 158, c. 8, 9; 50, c. 8, 9; 181, c. 11, 12; (istf. St., S. 29⁶⁻⁷ findes afvigende Bestemmelse i Sk., Stf., Blg., Ab., 158 og 50; istf. 34²³ i vestri har Ab.: skapt ha).</p> <p>(S. 31²⁻⁴;) Sk., c. 12, S. 26; (S. 36³;) Sk., Stf., Blg., Ab., 181, l. c.; (S. 36¹¹⁻¹²;) 50, l. c.</p>
<p>Cap. 26-29, S. 36-41.</p> <p>(S. 37⁴⁻⁷, 23 mgl. i Stf.; 37¹⁻² [= K., Blg., 50 og Ab., S. 174¹²] nævner anden, tredje og fjerde Juledag; Ab., S. 174¹⁰ udel. fjerde; Sk., Stf., 158 og 181 tilf. femte; 38² Faste før Chr. Himmelfartsd., yngre Regel, = K., c. 18, Sk., Stf., Ab., 158, l. c.; ældre Regel K., c. 12, Blg., 50 og 181; 38⁷ Faste før Pintse, yngre Regel, = K. c. 18, Sk., Stf., Blg., Ab., 158 og 181; ældre Regel K., c. 12, og A. M. 50; 38⁹⁻¹² Helligdage i Pintsen, næstældste Regel, = Blg., 158, 50; ældste Regel K., c. 12; yngste Regel Sk., Stf., Ab. og 181 l. c. — St., c. 28 om Messedage mgl. Stf.; Agnes messa [vedtaget 1179], Ceciliumessa [1179], Ambrosiusmessa [1179] og viii. dagr fra xiii.^{da} mgl. 158; Þorláksmessa S. 40¹² [1199]</p>	<p>c. 11-14, S. 28^{16-32¹³}; c. 18, S. 37²; cfr. c. 168, S. 74¹³.</p>	<p>*Sk., S. 30⁷; Ab., S. 169¹⁸⁻¹⁹.</p> <p>Sk., c. 14-16; Stf., c. 9, 10; Blg., c. 12-16; Ab., c. 11-14; 158, c. 10-12; 50, c. 10-13; 181, c. 13-16; (om forud-gaaende Faste findes afvigende Bestemmelser i Haandskrifterne).</p>

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>mgl. Blg. og 50; Jónsmessa [1200] og Magnusmessa mgl. Blg., 158 og 50; Þorláksmessa S. 39¹³ [vedt. 1237] mgl. K., Blg., 158, 50 og 181. Istf. S. 40¹⁶ Fimtan har 158, 50, 181 og K., c. 168: Fiortan; Sk. og Stf.: Sextan; S. 41⁸ Þorlacs messo [vedt. 1199] mgl. Blg., 158, 50; 41⁸ kirkio dag mgl. Ab.; Stf., Blg. og 158 tilfoeie her Olafsmessa).</p>		
<p>Cap. 30-35, S. 41-46.</p>	<p>*S. 36²⁸⁻²⁹.</p> <p>c. 15-17, S. 32¹⁵, -34¹⁸, 34¹⁸-36²⁶; c. 18, S. 37¹, 3-4.</p>	<p>*Stf., S. 79¹²⁻¹⁸; Ab., S. 177²⁻³ (= 181, S. 344⁹⁻¹⁰); 181, S. 345⁹⁻¹⁶; Sk., c. 16; S. 358⁸⁻¹⁰; c. 18, 19; Blg., c. 67.</p> <p>Sk., c. 20-26; Stf., c. 10; Blg., c. 17-23; Ab., c. 15; 158, c. 13-15; 50, c. 14-16; 181, c. 17-25; (istf. S. 42¹³ þvát dag har Blg. þnatt nott [cfr. K., c. 18]; istf. S. 43-44: tolv Aar som Fastealderens Begyndelse have Stf. og Ab. 16 Aar; istf. S. 42⁹⁻¹¹ have Stf., 158, 50 afvigende Faste-regler; særlige Fasteregler for setumenn findes i Stf. og 158; istf. S. 44¹ har 158 eigi iola nátt).</p>
<p>(S. 42¹⁶⁻¹⁸ findes, foruden her, kun i K. og 50, c. 15; 45³⁻⁵ mgl. Sk., Stf.; 42²⁷ geitr, og 43⁹ smyrta mgl. Ab.; 43⁹ orno-smyrta mgl. Blg.; 43²³ melracka oc kőtto mgl. Stf.; 44¹⁴ o átan mgl. 158; 45¹⁸ na hual mgl. Stf. — Faste-nætter i Fasten, ældste Regel, 11 i Tallet: K., S. 32; 158, 50; hertil foiedes [Aar 1217] 5, deriblandt Paaskenat, K., c. 18, S. 37; hermed stemmende [16 Nætter]: Sk., Stf., Blg., Ab. og 181; St., S. 41¹⁸ har 15 Nætter [udel. Paaske-nat]. — Strengere Regel om Kjødspise i Adventstiden: St., S. 42¹, K., Blg., Ab., 158, 50, 181; mildere Regel: Sk., Stf. — Om Fastedage i Adventstiden findes afvigende</p>		

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Bestemmelser i Haandskrifterne.	*S 33 ¹³ favstv daga; S. 374-2 pascha nott.	(K., S. 33 ¹³ ;) Sk., Blg., Ab., 50, 181; (K., S 374-2;) Sk., Stf, Blg., Ab., 181. *Ab., S. 182 ¹³ (= 181, S. 355 ³); 50, S. 264 ⁴ .
Cap. 36-46. S. 46-57.	c. 255-260. S. 205 ³ 214 ⁶ ; 21420-2157.	Sk., c. 28-33; Stf., c. 11-14; Blg., c. 24-32; Ab., c. 17; 158, c. 16-20; 50, c. 17-20; 181, c. 26-34; A. M 148; (St., c. 46:) Sk., c. 35; (St., S. 54 ¹⁸ -57 ¹ ;) 173, c. 10; (St., c. 39:) 315 B IV; (c. 40. S. 49 ³ ;) Blg., c. 63, S. 249. (Istf. St., S. 47 ¹⁹ har 181: at vetr nottum; istf. 49 ⁵ xii. har 148: iij; istf. 50 ⁶ minni en eyris tiund har Sk., Stf. og Ab : eyristiund eða minni; istf. 53 ¹³ nyiom har Sk., Stf., Ab. og 181: enskum; S. 52 ¹⁵ , 53 ⁹ , 41-42 ere i Sk., Stf., Ab. og 181 anderledes affattede).
*S. 55 ¹⁹ -56 ¹ . (S. 47 ⁶ mgl. Stf. og 148; 478-9, 10-14, 15 mgl. Blg. og 50; 4740-14, 15 mgl. 148; 49 ¹⁸ , 50 ¹⁰⁻¹² , 52 ⁸⁻⁴ mgl. 181. — 482-8 findes foruden i St. kun i K., Blg. og 50; 4840-12 mgl. i Ab.).		Blg., c. 32, 44; Ab., c. 17. *181, S. 359 ¹⁵⁻¹⁶ ; 315 B, IV, S. 228 ¹⁰⁻²⁸ ; Sk., S. 53 ¹⁵⁻¹⁷ (= Stf., S. 92, og 181, S. 368); Blg., S. 144 ²⁰⁻²⁵ (= Ab., S. 191); 173, S. 289 ⁸⁻⁴ , 47 (= 181, S. 365). 181, S. 364 ¹⁶⁻¹⁷ .

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 47, S. 57. (S. 57²¹⁻²³ mgl. Ab.).</p>	<p>c. 262, S. 215²⁵⁻²¹⁶⁵.</p>	<p>Sk., c. 26; 50, c. 3; Ab. c. 2.</p>
<p>Cap. 48, S. 58.</p>	<p>c. 268, S. 218¹¹⁻²¹⁸¹⁸; c. 264, 265, S. 216²³⁻²¹⁷⁹; c. 6, S. 21; (St., S. 58¹³; iii.; K : vi.).</p>	<p>(St., S. 58²;) 181, c. 4; (58^{10, 14};) Sk., c. 10, Stf., c. 5, Blg., c. 8; Ab., c. 7; 158, c. 6; 50, c. 6; 181, c. 9; (58¹⁶;) Sk., c. 9; Blg., c. 37,</p>
<p>Cap. 49, S. 58-59. (S. 59¹⁻² mgl. Sk., Ab.; 59⁶⁻¹² mgl. Sk., Ab. og M. Steph. 17).</p>	<p>*S. 217⁹⁻¹². c. 263, S. 216⁷⁻²¹⁶²¹.</p>	<p>Sk., c. 27; Ab., c. 4; 181, c. 7; M. Steph. 17. *Sk., S. 42¹⁷⁻¹⁸, 42²¹⁻⁴³ (= Ab., 181 og M. Steph. 17); 181, S. 323¹³⁻¹⁴.</p>
<p>Cap. 50, 51, S. 59-60.</p>	<p>c. 265-267, S. 217¹²⁻²¹⁸⁹; c. 2.</p>	<p>(St., c. 50, S. 59¹⁴;) Stf., c; 2; 173, c. 5; 181, c. 3; (59¹⁵;) Sk., c. 3; Stf., c. 2; Blg., c. 3; Ab., c. 2; 158, c. 2; 50, c. 3; 173, c. 5; 181, c. 3; (59²⁰;) Sk., c. 27; Ab., c. 4; (c. 51;) Sk., c 10, S. 24; Blg., c. 33; Ab., c. 16; 50, c. 6.</p>
<p>Cap. 52, S. 60. (Ældre Regel om Fiskeri paa Helligdage K., c. 8, S. 25^{16, 20, 25²⁶-36}; yngre Regel, Forbud derimod, St., c. 52 = K., c. 268, S. 218¹⁸⁻¹⁹).</p>	<p>c. 268, S. 218¹⁸⁻²¹⁸²²; c. 16, S. 34^{18, 34²⁷-35¹}; c. 8, S. 25^{16-20, 25¹⁶⁻²⁰, 25²⁸-263}.</p>	<p>*Sk., c. 10, S. 24^{13-14, 16-16}; Ab., c. 4, S. 161¹³. (St., S. 60⁹;) Sk., c. 16, (60⁹⁻¹³;) Blg., c. 34; 181; c. 16; (60¹³;) Sk., c. 24; Stf., c. 10; Blg. c. 20; Ab., c. 15; 158, c. 14; 50, c. 15; 181, c. 22. (Om Fiskeri = K., c. 8;) Stf., c. 7; Blg., c. 10; Ab., c. 9; 158, c. 8; 50, c. 8; 181, c. 11; (= St., c. 52;) Sk. c. 12.</p>
<p>*S. 60^{10-11, 11} (fe, mgl. ogsaa i 181), 60¹³ skriðor.</p>		<p>Blg., c. 34; 181, c. 16, S. 347. *181, S. 346¹⁵; Stf., S. 75¹¹.</p>

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 53-55, S. 60-62.	c. 259, 260, S. 211 ¹⁷⁻²⁰ , 2147-2142 ⁰ , 215 ⁵ ; c. 144, S. 311 ⁻² ; cfr. c. 256, S. 209 ⁴⁻¹⁶	(St., c. 53, S. 60 ¹⁹ -61 ¹ og c. 54, 55:) Sk., c. 1, 33; Stf., c. 3, 14; Blg., c. 5, 25, 31; Ab., c. 3, 17 [c. 54 mgl. i Ab.]; 158, c. 3, 17, 20; 50, c. 4, 17, 20; 173, c. 6; 181, c. 5, 33, 34; (c. 53, S. 60 ¹⁷ ;) 315 B, IV, cfr. 181, c. 28; (61 ¹⁻⁶ ;) Sk., c. 4; (61 ¹⁻⁹ ;) Ab., c. 3; 50, c. 4; (61 ¹⁸ ;) Sk., c. 34; (c. 54:) 148, S. 370; 315 B, IV.
*S. 62 ¹² , 14-15.	*c. 19 (misseristal), S. 37.	Sk., c. 33; Stf., c. 14; 181, c. 34; 315 B, IV.
	* <i>Fing skapa þátr.</i>	(K., S. 37 ²²⁻²⁵ ;) A. M. 58.
	c. 20-85, S. 38-143. Heraf har et større Parti, Capitlerne c. 78-83, S. 128-141, sit Tilsvarende i St., c. 232-247, og til c. 71, S. 121-122 og c. 76, S. 124 svarer St., c. 254 og 216, ligesom endvidere en Række mindre Bestemmelser i dette og de følgende i St. udeladte Stykker ere optagne hist og her i St. og ville findes anførte hvert paa sit vedkommende Sted.	(K., c. 77, 82:) A. M. 125, S. 411, 412.
	* <i>Lög sögo manz þátr.</i>	
	c. 116, S. 208-210.	
	* <i>Logretto þátr.</i>	
	c. 117, S. 211-217.	(S. 211 ⁸ cfr.): 315 D, S. 220 ¹³ .

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
	<i>*Bauga tal.</i>	
	c. 113, S. 193-204.	(S. 202 ¹⁹ ;) 125, S. 431 (cfr. St., c. 282, 360).
	*c. 165-169 (vm abyrgðir, vm haf scip o. s. v.), S. 66-75.	(c. 169, S. 75 ²⁻⁴ ;) 125, S. 425.
	<i>*Rann socna þátr.</i>	
	c. 227-231, S. 162-169, og c. 233, S. 169-170.	(c. 227, 228, S. 163 ²¹ -165 ⁸ ;) A. M. 315 C, S. 231-232; (c. 227, S. 162 ¹³ , 163 ⁹ ;) 125, S. 440.
	*c. 239 (ef maðr fiðr grip anars manz), S. 185-186.	
	*c. 245 (fra silfr gang); c. 246 (vm fiárlag mana), S. 192-195.	(c. 245:) A. M. 624, S. 462; ved c. 246 jfr. Blg., c. 62, 63, 66.
	*c. 247 (fra rétt noregs konvngs a jslandi) og c. 248 (vm rett jslendinga i noregi), S. 195-197.	(c. 247, 248:) Skinnastaða-bók, S. 463-466.
<i>Erfða þátr.</i>		
Cap. 56, 57, S. 63-66.	c. 118, S. 218 ³ -220 ²⁵ , 221 ⁶ -222 ⁶ .	(St., c. 56:) Blg., c. 45; (c. 56, 57:) 125, S. 412.
*S. 65 ⁴ .		

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 58, 59, S. 66-72.	S. 222 ⁶⁻¹³ , 222 ¹⁵⁻²²⁵² , 10-20, 225 ²³⁻²²⁷¹¹ ; c. 124, S. 236 ¹⁶⁻²³⁷¹⁶ ; c. 122, S. 231 ⁵ , 232 ⁵ ; c. 126, S. 245 ⁵ ; 8, 244 ²² , 245 ¹⁸ , 22.	(c. 58, S. 66 ¹⁰ ;) Sk., c. 13; Blg., c. 49; 125, S. 412; (c. 58, 59;) Blg., c. 47; 125, S. 412, 413, 414.
*S. 70 ⁸⁻¹¹ .		
Cap. 60, S. 72-73.	c. 119, S. 227 ¹³⁻²²⁸⁹ .	
Cap. 61, S. 73-76.	c. 120, S. 228 ¹¹⁻²²⁹²² ; c. 249, S. 197 ¹⁶⁻¹⁹⁹² .	
Cap. 62, S. 76.	c. 77, S. 128 ¹⁵⁻¹⁸ ; c. 127, S. 250 ¹⁻⁸ ; c. 118, S. 220 ²⁶⁻²²¹⁵ .	
Cap. 63, S. 77.	c. 121, S. 229 ²⁶⁻²³⁰¹⁰ ; c. 2, S. 9, 11; c. 118, S. 225 ⁶⁻¹⁰ .	Sk., c. 3, S. 9, 10; Stf., c. 2; Blg., c. 3; Ab., c. 2; 158, c. 2; 50, c. 3; 173, c. 4, 5; 181, c. 3; (S. 77 ¹⁵ ;) 125, S. 413.
Cap. 64, 65, S. 77-83.	c. 122, 123, S. 230 ¹⁶⁻²³²⁸ , 232 ²⁰⁻²³⁶¹⁴ .	(c. 65;) 125, S. 414, 415.
*S. 797-10, 81 ¹⁶ , 82 ¹³⁻¹⁶ .		
Cap. 66, S. 83-85.	c. 118, S. 221 ²⁷ ; c. 126, 127, S. 246 ⁴⁻⁵ , 2467-24727; (S. 83 ¹⁴ , 85 ¹⁵ cfr.>) 221 ²³ , 220 ¹¹ .	(S. 84, 85;) 125, S. 415.
Cap. 67, S. 85-87.	c. 127, S. 248 ⁸⁻²⁴⁹² ; 247 ²⁸ ; 248 ³ ; (S. 86 ²² ;) 248 ²⁵ ; (S. 85 ²¹ ;) c. 135, S. 18 ⁴ .	
*S. 86 ¹²⁻¹⁴ , 16, S. 86 ¹⁸⁻²⁰ .		
Cap. 68-70, S. 87-94 (S. 88 ¹⁵ yngre Regel om Ret til i Norge falden Arv; ældre Regel: K., S. 239 ¹¹).	c. 125, 126, S. 237 ¹⁸⁻²³⁸² , 238 ⁵⁻²³⁹⁶ , 10-11, 12-13, 239 ¹⁶⁻²⁴⁴²² ; c. 127, S. 249 ⁵⁻⁶ ; (S. 87 ¹⁶ cfr.>) 238 ² .	(S. 88 ¹¹ , cfr. K., c. 245;) A. M. 624.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 71, S. 94-95.	c. 126, S. 2422-2458; 24518-22; 24522-2462.	(S. 95:) 125, S. 415.
Cap. 72, S. 95-96. (S. 96 ²⁰ = S. 88 ¹⁵ , see ovenf. S. 512 ³²).	S. 2458-18; c. 125, S. 2396-II, 13-16, 2382-5; c. 122, S. 23210-20; c. 118, S. 22520-23; c. 120, 22922-24.	
Cap. 73, S. 97-99.	c. 118, S. 2189-17, 21915-25; 22213-15; 225 ⁶ , 226, 227; c. 94, S. 168 ¹⁴ ; c. 268, S. 218 ¹¹ ; c. 126, S. 24522-2464, 5-7; c. 120, S. 229 ¹⁶ ; c. 121, S. 230 ¹¹⁻¹⁴ ; c. 124; c. 125, S. 239 ⁶ .	(S. 97:) Blg., c. 45, 46; c. 56, S. 244 ¹³⁻¹⁴ ; 315 B, I; (98 ⁵ :) 181, c. 4; (99 ² :) Sk., c. 3; (98 ^{8, 17} :) 125, S. 413.
*S. 97 ¹⁹ -98 ⁵ .		Sk., c. 27; Blg., c. 35; 125, S. 415. *315 B, I, S. 227 ¹³⁻¹⁴ .
Cap. 74-77, S. 99-101.	c. 127, S. 24728-2487; 2492-5, 6-20; c. 118, S. 2252-6; 2257-11; c. 135, S. 17 ²⁰ , 18 ⁴ ; (S. 101 ² :) c. 127, S. 2487-8.	(c. 75:) 125, S. 413.
*S. 100 ²⁻⁴ , S. 100 ¹⁷⁻¹⁸ .		
Cap. 78, S. 101.	cfr. tildels som ældre Regler S. 24920-21, c. 157, S. 518-20; (S. 101 ¹⁴⁻¹⁶ :) c. 155.	(S. 101 ⁶⁻¹¹ , yngre Regel:) 315 B, III.
*S. 101 ¹³⁻¹⁴ .		
Cap. 79, *S. 101 17-21.		
S. 101 ²¹⁻²³ .	c. 122, S. 236 ¹ .	
Cap. 80, *S. 102.		

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<i>Omaga balkr.</i>		
Cap. 81, S. 103-105.	c. 128, S. 33-52 .	(S. 103:) 125, S. 416.
*S. 105 ⁷⁻¹⁰ .	(cfr. c. 255, S. 206 ⁷ ; c. 128, S. 5 ¹¹).	125, S. 416; 315 B, I.
*S. 104 ⁹⁻¹¹ ; 104 ¹⁹ born (cfr. K., S. 4 ²⁷).		
Cap. 82, S. 105-106.	c. 128, S. 4 ²² , 5 ¹ ; c. 129, S. 8 ²¹ ; c. 143, S. 23²⁰⁻²², 23²²⁻²⁴1 .	(S. 105:) 125, S. 416.
*S. 105 ^{14-17, 20-21, 106^{1-6, 7-10}} .		
Cap. 83-85, S. 106-108 ¹⁸ .	c. 128, S. 5 ^{2-25, 6^{2-15, 6²⁵⁻⁷11, 14}} ; c. 142, S. 23 ² ; c. 129, S. 9 ¹ .	(c. 83, S. 107:) 125, S. 416-417.
S. 108 ¹⁸⁻¹¹¹ 18.	c. 128, S. 52-718 .	
*S. 106 ¹⁸⁻¹⁰⁷ 2, 6-8, 18-20, 108 ^{2-3, 8} .		
Cap. 86, 87, S. 111-117.	c. 129, S. 720-1018 ; (S. 116 ¹⁸ :) S. 9, 10.	(c. 86, S. 114, 115, 116:) 125, S. 417-418.
*S. 112 ^{8-11, 13-14, 113^{4-16, 114}18-19, 115^{1-4, 6-7, 12-18, 116}2-6} .		
	*c. 143, S. 24 ¹⁻⁸ .	
Cap. 88-89, S. 117-120.	c. 130, S. 1020-122 , 12 ²⁻⁴ ; c. 143, S. 24¹⁸⁻²⁵13 ; cfr. c. 25, S. 47 ¹ ; (S. 117 ²³⁻¹¹⁸ 13, 120 ^{10, 12, 15-16, 18-23} , cfr.) S. 11; c. 143; c. 21, 22, 26, 39, 57, 77.	(c. 89:) 125, S. 418.
*S. 118 ^{14-18, 120} 12-14, 16-18.		

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 90-92, S. 121-126.</p> <p>*S. 122¹⁷⁻²², 125¹⁴⁻¹⁶.</p>	<p>c. 130-133, S. 12²-16²⁴; c. 143, S. 26¹⁸⁻²¹; (S. 122⁹⁻¹⁷;) S. 13⁴.</p>	<p>(c. 90-92, S. 121¹²-122²; 122²²-125¹², 16-28;) 315 C, S. 496-497⁸, 497¹¹-501¹¹; (c. 90, S. 124:) S. 125, S. 439.</p>
<p>Cap. 93-96, S. 126-128.</p> <p>*S. 127¹⁸-128² (cfr. K., c. 127, S. 249²⁻⁵, 249⁶⁻⁷, c. 135, S. 17²⁰); 128¹²⁻¹⁴, 15-16.</p>	<p>c. 134-135, S. 17²-18⁶; c. 128, S. 4¹¹; c. 127, S. 247²⁸.</p>	
<p>Cap. 97-102, S. 128-133.</p> <p>*S. 132⁸-133¹¹.</p>	<p>c. 136-139, S. 18⁸-21¹³; c. 68, S. 119²⁶.</p>	<p>(c. 100:) 315 B, VI.</p>
<p>Cap. 103, 104, S. 133-135.</p> <p>*S. 133¹⁹⁻²⁰, 134⁵⁻⁶.</p>	<p>c. 140-142, S. 21¹⁵-23⁹.</p>	
<p>Cap. 105-108, S. 135-138.</p> <p>*S. 135¹¹⁻¹², 13, 15, 136⁶ - 137⁷, 12-16, 19-20, 137²²-138².</p>	<p>c. 142, S. 23⁹⁻¹²; c. 130, S. 13²⁶; c. 128, S. 3⁸⁻¹⁶; c. 127, S. 248²⁰; c. 50, S. 86²⁶; c. 129, S. 10¹⁴; c. 143, S. 27¹⁶-28⁶.</p>	<p>(c. 107:) 125, S. 418.</p>
<p>Cap. 109, S. 138²⁸-139¹, 8-12, 140⁴⁻⁵.</p> <p>S. 140⁹⁻¹⁶ (yngre mildere Regel om Forsørgelse af fjernere Slægtled, vedt. 1217).</p>	<p>c. 128, S. 4²², 27; c. 143, S. 23²²-24¹, 26¹⁵⁻¹⁸; c. 129, S. 8²¹.</p> <p>Ældre Regel: c. 143, S. 25²⁵-26⁹; yngre Regel (= St.) c. 18, S. 37¹⁰⁻¹².</p>	

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>(S. 139¹⁻⁴, 139¹²-140⁴, 140⁵⁻⁹ = St., c.81, 82, S.105⁷ flg., see ovenf. S. 544).</p> <p>*S. 139⁴⁻⁸ (cfr. K., c. 128, S. 6⁴; c. 143, S. 26¹⁵).</p>		(S. 139 ¹ ;) 315 B, I.
<p>Cap. 110, S. 140-141.</p>	<p>c. 143, S. 26²¹⁻²⁷⁶; (140¹⁹⁻²² cfr. :) c. 128, S. 6⁴; c. 143, S. 26¹⁵.</p>	
<p>Cap. 111; S. 141-142.</p>	<p>c. 143, S. 23¹⁴⁻¹⁹, 24¹¹, 26¹²; c. 128, S. 6⁷, 7¹⁴; c. 122, S. 234²; c. 118, S. 218¹³, 219¹⁹⁻²¹, 26.</p>	(S. 142:) 315 B, I; Blg., c. 46.
<p>(S. 141¹⁵⁻¹⁸ = St., c. 82, S.106⁷, see ovenf. S. 544).</p> <p>*S. 141¹⁰⁻¹¹, 12-13, 142⁵⁻⁶, 8-9, 11-13.</p>	<p>*c. 143, S. 23¹⁴.</p>	
<p>Cap. 112, S. 142-145.</p>	<p>c. 129, S. 9²³; c. 136, S. 18¹⁶, 19⁶; c. 53, S. 91²⁷; c. 39, S. 70²⁶⁻²⁸; c. 143, S. 27⁶⁻¹³; c. 128, S. 4⁷, 6²⁵; c. 130, S. 11¹⁷; c. 134, S. 17⁴; c. 235, S. 178⁷⁻¹⁵, 17-25; c. 234, S. 173²³⁻²⁸; (St., S. 145¹⁴, 24 yngre Regel, Straf förbaugsgarðr for ikke at underholde tilberlig Communens Fattige m.m. = K., 235, S. 178²⁴; ældre Regel, iii. marka sekt.: K, c. 234, S. 173²³⁻²⁸).</p>	(S. 145 ⁴ ;) 315 B, VI; (145 ¹⁶ ;) 125, S. 419.
<p>(S. 142²²⁻¹⁴³ = St., c. 91, S 124, 125, see ovf. S. 545).</p> <p>*S. 143¹²⁻¹³, 16, 18, 143²²⁻¹⁴⁴¹¹, 19-22, 145¹⁻⁷, 18-19, 20-22.</p>		

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 113, S. 145-147.	c. 82, S. 139 ²⁶ ; c. 235, S. 179 ^{2-9, 10-11, 14-16} ; c. 234, S. 172, 173; c. 255, S. 206 ¹⁹ ; c. 129, S. 9 ¹³ .	(S. 145-146:) 125, S. 419.
*S. 145 ²⁶ -146 ^{5, 6-9, 14-21} ; 147 ^{1-9, 18-20} .		
Cap. 114, S. 147-148.	c. 143, S. 26 ¹⁸ ; c. 132, S. 15 ⁴ ; c. 68, S. 119 ²⁶ -120 ⁵ ; c. 23, S. 44 ¹⁷ ; c. 130, S. 11; c. 25, S. 47 ¹¹ .	(S. 147 ²³ , 148 ¹¹ ;) 315 C, S. 500.
*S. 147 ²⁵⁻²⁶ , 148 ^{8-11, 13-15} .		
Cap. 115, 116. S. 149-150.	c. 143, S. 24 ⁴⁻¹⁸ , 25 ¹³⁻¹⁵ , 26 ^{9-12, 12-14, 27¹³⁻¹⁶, 28⁶⁻⁹} ; c. 158, S. 53 ¹⁷ .	(c. 115, 116, S. 149 ²⁻¹⁰ ;) 315 C, S. 497; (c. 116:) Blg., c. 46; 125, S. 419.
Cap. 117, S. 150-151.	c. 143, S. 28 ⁹⁻²⁰ ; c. 254, S. 203 ¹⁹⁻²⁰ , 204 ⁵⁻⁸ .	*125, S. 419 ¹⁶ . 125, S. 419.
<i>Festa þáttir.</i>		
Cap. 118, 119, S. 155-156.	c. 144, S. 29 ³ -30 ^{11, 11-13} , 35 ¹ ; c. 253, S. 203 ⁵⁻¹² ; (S. 155 ^{11, 15} ;) c. 118, S. 218 ¹⁶ , 218 ⁹⁻¹⁰ , cfr. 225 ³⁻⁴ ; c. 94, S. 168 ¹³⁻¹⁴ ; (155 ¹⁵⁻¹⁹ cfr. S. 29 ¹³ , c. 118, S. 219, 225 ³ .)	(c. 118:) 315 B, I; Blg., c. 46, 48; (c. 119:) Blg., c. 48. 125, S. 420.
*S. 156 ^{3-4, 5-8, 8-9} .		*315 B, I, S. 227 ¹²⁻¹⁴ .
Cap. 120, S. 157.	(S. 157 ²⁻¹⁸ yngre Reggl, vedt. 1217, om Ægteskabsforbud:) c. 18, S. 37 ⁴⁻¹² ; ældre Regler c. 144, S. 30 ^{11, 13-17} , 31 ²⁻³ ; c. 163 S. 60 ¹⁴ -61 ² ; (S. 157 ⁵⁻¹⁴ ;) c. 163, S. 60 ²² -61 ^{2, 2-4} ; c. 144, S. 31 ³⁻⁸ .	(S. 157 ⁸ ;) Blg., c 44.
Cap. 121, S. 157-158.	c. 144, S. 31 ⁸⁻¹⁵ .	Sk., c. 2, S. 6.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 122-125, S. 158-162.	c. 144, S. 31 ¹⁵⁻²⁵ , 327-35 ⁹ ; cfr. c. 169; (S. 159 ⁷ : legorðz sakir; K., sectar sacir).	(c. 122, 123, S. 158 ¹⁴ , 159 ⁴ ;) Sk., c. 13, S. 30.
*S. 161 ¹⁸⁻¹⁹ .		
Cap. 126, 127, S. 162-163.	c. 144-146, S. 35 ¹ , 35 ⁹ -36 ¹⁹ , 21-23.	
Cap. 128-131, S. 164-166.	c. 147, S. 372-38 ¹¹ ; (S. 165 ¹⁹ flg.:) c. 18, S. 37 ⁶ , c. 163, S. 61 ² ; c. 144, S. 31; c. 147, S. 37, 38.	(c. 131:) Blg., c. 44.
*S. 164 ¹⁷⁻¹⁸ , 165 21-22, 166 ¹⁰⁻¹⁷ , 19-22 24-26.		
Cap. 132, S. 167.	c. 148, S. 38 ¹³ -39 ⁹ .	125, S. 420.
	*S. 39 ⁵⁻⁶ .	
Cap. 133, S. 167-168.	S. 39 ⁹⁻²² .	Sk., c. 17; Blg., c. 49.
Cap. 134-140, S. 168-173.	c. 149, S. 3924-41 ¹⁰ ; c. 150, S. 425-432 ⁹ ; c. 158, S. 55 ⁵⁻⁸ ; c. 151, S. 44 ²⁻¹⁶ ; (173 ¹³⁻¹⁵ ;) c. 154, S. 46 ¹⁷ ; c. 128, S. 5 ² ; c. 95, S. 171 ⁹ ; (173 ²⁻¹⁰ , 12-18;) c. 149, S. 4122-24, 40 ¹⁰ ; c. 118, S. 224 ²⁰ .	c. 134, S. 168 ¹² ;) Sk., c. 17; 125, S. 420; (c. 136, 139, 140;) 125, S. 420-421.
*S. 173 ¹⁰⁻¹² .		
Cap. 141-143, S. 173-176.	c. 152-154, S. 4418-462 ⁵ ; c. 95, S. 171 ⁷ .	(c. 141:) 125, S. 421.
Cap. 144, S. 176-177.	c. 155, S. 472-20, 472 ⁵ .48 ⁵ ; c. 254, S. 204 ³⁻⁴ .	Blg., c. 50; 125, S. 421, 422.
	* c 155, S. 4720-25; c. 254, S. 203 ²¹ .204 ³ .	125, S. 422.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 145-148, S. 177-179.	c. 156, S. 487-4922; c. 254, 203 ¹⁴⁻¹⁹ ; c. 118, S. 218 ¹⁶ -219 ²⁶ , 218 ⁹ cfr. 225 ^d ; c. 94, S. 168 ¹³ ; (S. 177 ²³ leysingio; K.: leysings kono).	(c. 145:) 315 B, I; Blg., c. 46, 51; 125, S. 422; (c. 146:) Blg., c. 50, S. 242; 125, S. 422.
*S. 177 ¹⁹⁻²¹ .		*Blg., S. 242 ²⁰⁻²¹ .
Cap. 149-151, S. 179-181.	c. 156, S. 507-25, 512-II; c. 158, S. 554-19.	(c. 151:) Blg., c. 43; Ab., c. 18.
*S. 179 ¹⁸⁻¹⁶ .		
Cap. 152, S. 181-182.	c. 162, S. 59 ¹⁸ -60 ¹¹ ; c. 158, S. 56 ⁴⁻⁵ , 20-21, 25-26; c. 156, S. 51 ¹¹⁻¹² , 51 ⁴⁻¹ .	Blg., c. 43, S. 237 ²⁶ ; c. 41, S. 236 ⁹⁻²⁴ , 22-26; c. 52, S. 243 ⁶ ; Sk., c. 9, S. 20; Ab., c. 18.
Cap. 153, S. 182-183.	c. 157, S. 52 ¹⁷⁻¹⁹ ; c. 156, S. 51 ^{8, 11, 12-16} ; c. 161, S. 58 ¹³⁻¹⁹ , 59 ⁴⁻¹¹ ; c. 158, S. 547.	Blg., c. 41, 43; Ab., c. 18; 125, S. 422-423.
*S. 182 ¹⁵⁻¹⁷ .		
Cap. 154-157, S. 183-187.	c. 156-158, S. 49 ²² -50 ⁶ , 50 ²⁵⁻⁵¹² , 51 ²⁰⁻⁵²⁸ , 11-16, 21-23, 53 ²⁻⁵⁴⁷ , 54 ⁷⁻⁵⁵⁴ , 55 ¹⁹⁻⁵⁶⁴ ; c. 50, S. 87 ⁷ ; c. 62, S. 113 ²³ .	(c. 155:) Blg., c. 52, 55; (c. 156:) Blg., c. 52, 53; 125, S. 421; (c. 157:) 125, S. 423.
*S. 184 ¹¹⁻¹² .	*S. 50 ⁶⁻⁷ .	
Cap. 158-160, S. 187-189.	c. 159, 160, S. 57 ²⁻⁵⁸¹¹ ; c. 156, S. 50 ¹⁴ ; c. 159, S. 57 ^{2-4, 10-14} ; c. 103, S. 179 ¹ .	(c. 158, 160:) Blg., c. 54 (St., S. 189 ⁸⁻⁹ = Blg., S. 243 ²⁶⁻²⁴⁴¹); (c. 158:) 125, S. 423.
*S. 188 ^{9-12, 19-22} , 189 ⁵⁻⁷ .		
Cap. 161, S. 189-190.	c. 112, S. 191 ²⁶ -192 ²² (St., S. 190 ¹² ; eigin kono; K.: carnabar).	

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 162, S. 190-192.	c. 158, S. 55 ¹⁴ , 56 ²⁰ ; c. 162, S. 59 ²³ -60 ¹¹ , 60 ¹¹⁻¹² .	Blg., c. 41, S. 236 21-22; c. 42, 43; Ab., c. 18.
*S. 191 ³ -192 ⁹ .		Blg., c. 36. *Blg., c. 36, S. 146 ⁸ .
Cap. 163, S. 192.	c. 118, S. 222 ⁷ ; c. 143, S. 25 ¹⁶ ; c. 158, S. 53 ¹⁷ , 54 ² .	125, S. 423.
*S. 192 ¹⁸⁻¹⁹ .		
Cap. 164, *S. 192-193.		
Cap. 165, S. 193-195.	c. 128, S. 47 ¹⁹ ; c. 110, S. 189 ⁴ ; c. 44, S. 78 ⁶ ; c. 158, S. 53 ²¹ ; c. 161, S. 58 ¹⁸⁻¹⁹ , 58 ¹⁹ -59 ⁴ , 11-16.	125, S. 422-423; Blg., c. 57.
*S. 193 ¹⁴⁻²¹ , 194 6-12, 15-16.		
Cap. 166, S. 195-199.	c. 156, S. 49 ⁴ , 7-11, 18, 51 ⁴ ; c. 158, S. 55 ¹⁴ ; c. 157, S. 51 ²⁰ , 52 ¹⁷ ; c. 161, S. 59 ⁸ ; c. 162, S. 59 ²² ; c. 144, S. 31 ⁷ ; c. 118, S. 226 ¹¹ .	Blg., c. 43, S. 237 ²² ; c. 41; c. 47, S. 240; Ab., c. 18.
*S. 196 ⁴⁻¹⁴ , 198 2-14.		
Cap. 167, 168, S. 199-200.	c. 156, S. 48 ⁹ ; c. 118, S. 219 ¹⁸ ; c. 149, S. 41 ¹⁰ ; c. 145, S. 36 ¹¹ .	(c. 167:) Blg., c. 51; 315 B, I; (c. 168:) Blg., c. 40.
*S. 199 ⁷⁻¹² , 14-15, 200 ²⁻⁶ (cfr. K., c. 158, S. 55 ⁵).		
Cap. 169, S. 200-203.	c. 158, S. 53 ²⁻¹⁹ , 54 ² , 11; c. 157, S. 52 ⁴⁻⁶ , 8-11; c. 161, S. 58 ¹³ ; c. 156, S. 51 ¹² .	Blg., c. 52, 55.
*S. 200 ¹³⁻¹⁸ , 201 1-11, 15-16, 18-22, 202 ¹⁵⁻¹⁶ .		

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 170, S. 203.</p> <p>*S. 203⁵⁻⁶, 8 (cfr. som ældre Skilsmisseregel K., c. 149 = St., c. 134).</p>	<p>c. 128, S. 58, ^{10, 23}; c. 158, S. 56⁶⁻¹⁹.</p>	<p>(S. 203¹⁰;) Blg., c. 42; Ab., c. 18; (203²¹;) iii. merkr; Blg. og Ab.: vi).</p> <p>(Yngre Skilsmisseregel = St., S. 203⁵⁻⁸;) Blg., c. 40, S. 236²⁻⁴.</p>
<p>Cap. 171, S. 204-205.</p>	<p>c. 149, S. 4¹⁰⁻²², 4²⁴⁻⁴²³; c. 144, S. 3²⁶⁻³²⁷; c. 118, S. 222¹¹.</p>	<p>Sk., c. 13, S. 30; Blg., c. 49, 38.</p>
<p>Cap. 172-173, S. 205-207.</p> <p>*S. 205²⁰⁻²¹, 206⁵⁻¹¹, 17-19, 207¹⁰⁻¹².</p>	<p>c. 144, S. 30¹⁷⁻³¹, 8-10; c. 147, S. 37²³, 38⁸; c. 156, S. 50¹⁸, 51⁴; c. 18, S. 37⁴; c. 158, S. 55⁸⁻¹⁴; c. 94, S. 168²⁵⁻¹⁶⁹⁵; c. 162, S. 60¹¹; c. 122, S. 232⁸⁻¹⁰; c. 161, S. 59¹¹; c. 163, S. 61².</p>	<p>(c. 172;) Blg., c. 32, 44, 39; Ab., c. 18.</p> <p>(S. 205²⁰⁻²¹;) Blg., c. 32, 44; Ab., c. 17.</p>
<p>Cap. 174-175, S. 207-208.</p> <p>*S. 207¹⁴⁻¹⁷, 208²⁻⁹.</p>	<p>c. 164, S. 64³⁰, 65¹¹.</p>	<p>(208⁷⁻⁸;) Sk., c. 35, S. 54¹⁶⁻¹⁷.</p>
<p>Cap. 176, S. 208-209.</p> <p><i>Um fjarleigor.</i></p>	<p>c. 221, S. 140⁹⁻¹⁴¹²; 141⁹⁻¹², cfr. 141²⁻⁹; 145^{1, 24}; (209²⁰ cfr. :) c. 33, S. 60⁴; c. 172, S. 78¹⁰.</p> <p>*c. 158, S. 56²²⁻²⁴.</p>	
<p>Cap. 177-183, S. 213-221⁶; 224¹⁻²³.</p> <p>S. 221⁶⁻⁸, 221¹⁸⁻²²³⁰, 17-22.</p>	<p>c. 221, 222, S. 140³⁻¹⁴⁸¹³.</p> <p>S. 147⁸; c. 170, 171, S. 75⁸⁻²⁰; c. 250; S. 199⁴⁻²⁰⁰¹³; c. 236, S. 180²⁻⁷.</p>	<p>(c. 177, 179;) Blg., c. 63.</p> <p>(c. 182. S. 221;) 315 B, II</p>

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
*S. 213 ¹³⁻¹⁴ , 221 ⁸⁻¹⁸ , 222 ¹ , 223 ¹⁰⁻¹⁷ .	*S. 141 ⁴⁻⁵ (cfr. St., c. 53, S. 61 ¹³⁻¹⁴).	(S. 221 ¹³⁻¹⁸ ;) 315 B, V.
Cap. 184-186, S. 225-229. *S. 229 ⁸⁻⁵ .	c. 223, S. 148 ¹⁵⁻¹⁵²³ ; c. 62, S. 114 ²⁴⁻¹¹⁵¹ ; c. 192, S. 99 ² , 100 ¹ . *S. 150 ²⁵⁻¹⁵¹¹ .	*Blg., c. 63, S. 248 ¹³⁻¹⁸ . (c. 184:) 125, S. 424.
Cap. 187-199, S. 229-236. *S. 230 ⁸⁻⁹ , 232 ¹¹ .	c. 225, S. 154 ²⁸⁻¹⁵⁶³ , 156 ⁴⁻¹⁸ , 156 ¹³⁻¹⁶¹⁰ (St., S. 232 ¹⁶ .ii. manaðr; K.: manaðr; 233 ¹⁸ viii.; K.: vii.); c. 64, S. 117 ¹³⁻¹⁷ , 18-20 (S. 229 ¹¹⁻¹² cfr.) S. 154 ²⁸ ; (2307-8:) c. 221, S. 144 ⁷ . *S. 159 ²⁷⁻²⁸ .	(c. 191, S. 231, cfr. K.: c. 225, S. 156 ²³ ;) 125, S. 127; (c. 188:) Sk., c. 35.
Cap. 200, *S. 236.	c. 224, S. 152 ⁵⁻¹⁵⁴²⁶ (S. 237 ¹ fyrir bavg's garð; K.: scog gang).	
*S. 237 ⁸⁻¹⁰ .		
Cap. 207-216, S. 240-248. *S. 243 ¹¹⁻¹² , 16-20, 244 ⁵⁻⁷ , 10, 244 ¹² , 245 ⁴ , 247 ⁸ , 4, 6-14, 248 ⁷⁻¹¹ , 13, 18-21.	c. 226, S. 161 ¹²⁻¹⁹ ; c. 164, S. 61 ⁶⁻⁶⁵¹² , 65 ¹²⁻¹⁴ , 65 ¹⁵⁻²⁶ (S. 247 ¹⁶ scog gang; K., S. 65: fyrirbanga garð); c. 76, S. 124 ¹¹⁻¹⁶ ; c. 165. *c. 164, S. 63 ¹⁶⁻¹⁷ ; c. 76, S. 124 ¹⁴ .	(c. 208, 210, 214:) 125, S. 424-425.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 217-225, S. 249-260.	c. 234, 235, S. 171 ³ -179 ²⁵ ; c. 255, S. 206 ¹⁶ ; (St., S. 252 ² osv. fiör bavg's garð; K., S. 173: .iii. merkr, see ovenf. S. 546 ²⁷).	(c. 218:) 125, S. 425; (c. 218, 223, 224:) 315 B, VI.
(S. 253 ²⁰⁻²¹ = St., c. 87, S. 113 ⁴⁻⁵ , see ovenf. S. 544).		
*S. 258 ²⁻³ , 258 ²⁵⁻²⁶⁰ .		(c. 225, S. 259:) 125, S. 425-426.
	*S. 173 ¹⁵⁻¹⁶ .	
Cap. 226, 227, *S. 260-261.		
Cap. 228-231, S. 261-264.	c. 158, S. 53 ¹ ; c. 232, S. 169 ¹⁴ .	(c. 228-230:) Blg., c. 64, 65.
*S. 262 ²³⁻²⁶³ ^{10, 12, 13} , 263 ¹⁹⁻²⁶⁴ ^{8, 6-9} .		Blg., c. 64.
Cap. 232-241, S. 264-272.	c. 78-80, S. 128 ²⁰⁻¹³⁵ ¹² ; c. 6, S. 20 ¹⁸⁻²² , 22-23, 25-27.	(c. 237:) Sk., c. 10 Stf., c. 5; Blg., c. 8; Ab., c. 7; 158; c. 6; 50, c. 6; 181; c. 9; (c. 238, 239:) 125, S. 426.
*S. 266 ^{17-19, 22, 267} ^{5, 22} , 269 ⁹⁻¹⁰ , 271 ¹⁹⁻²⁰ , 272 ¹⁸ .		
	*S. 133 ²²⁻²³ , 135 ¹²⁻¹³⁶ ^{4, 6-16} .)	
Cap. 242-247, S. 272-279.	c. 81-83, S. 136 ¹⁸⁻¹⁴¹ ⁹ (St., S. 278 ¹⁹⁻²⁷⁹ ³ ; K., S. 140 ¹²⁻¹⁵).	(c. 244, 246, 247:) 125, S. 412 426-427.
*S. 276 ⁵⁻¹³ , 276 ¹⁵⁻²⁷⁷ ³ , 279 ⁸⁻⁸ .		
	*S. 137 ^{4, 26} , 137 ³⁰⁻¹³⁸ ^{4, 7} .	

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 248-260, S. 279-288.</p>	<p>c. 244, S. 189¹⁴-192⁴; c. 60, S. 109²⁻⁵, 8-10, 14-16; c. 71, S. 121¹³-122³; c. 55, S. 95²³; c. 53, S. 89¹⁶ cfr. c. 51; c. 89, S. 164²; c. 251, S. 201¹⁸⁻²¹; (S. 282¹⁴⁻¹⁵ cfr.): c. 77, S. 125²³; c. 95, S. 171⁷; c. 89, S. 159⁹⁻¹⁰.</p>	<p>(c. 260:) 125, S. 427.</p>
<p>*S. 279¹⁸⁻¹⁸, 279²³-280⁸, 8-12, 12-17, 18-25, 281²⁻⁶. 9-11, 12-20, 28-25, 282¹⁵⁻¹⁹, 283²-284¹, 285¹⁴⁻¹⁵.</p>		
<p>Cap. 261-262, S. 288-290.</p>	<p>c. 232, S. 169¹¹⁻¹⁸.</p>	<p>Blg., c. 64, 65; (c. 261:) 125, S. 427.</p>
<p>*S. 288^{10-19, 21}, 288²²-289^{11, 18-15}.</p>		
<p><i>Víglóði.</i></p>		
<p>Cap. 263-276, S. 296-305.</p>	<p>c. 86, S. 144³-149²⁵; (St., S. 296^{5, 14-17}; K., S. 147^{2-3, 5-7}; St., S. 297⁹⁻¹¹; K., S. 145⁸⁻⁶); c. 228, S. 164¹³⁻¹⁴; c. 87, S. 150¹⁴⁻¹⁸, 150¹⁸-151³, 151⁸⁻⁴; c. 88, S. 155², 156²²; c. 89, S. 157²³; c. 60, S. 110³⁻⁵.</p>	<p>(c. 265, S. 297⁵⁻⁷;) 315 C, S. 232; Sk., c. 35; (c. 263-265, 267-269, 272-275:) 125, S. 428, 429, 430, 431.</p>
<p>*S. 297⁶⁻⁷, 298¹⁸⁻¹⁴, 299⁸, 6, 302⁴⁻⁸ (cfr. K., S. 149¹⁻⁶), 302²⁰-303¹, 9, 18-14, 304¹⁸⁻¹⁴.</p>		
<p>Cap. 277, *S. 305-308.</p>	<p>*S. 148^{10, 11-12}.</p>	

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 278-283, S. 308-316.</p> <p>*S. 309⁵, 16 - 18, 310¹⁹⁻²¹, 310²⁶, 311³, 7-8, 21-22, 313⁶, 315²²-316⁵.</p>	<p>c. 86-88, S. 149²⁵-150¹⁸, 151⁴-154⁹, 154²³-155⁸, 156¹¹-157¹¹; cfr. c. 193, S. 102¹¹; (S. 314⁶ kaför; K.: barðr).</p> <p>*S. 152⁵⁻⁶, 24, 26, 154⁵, 13-14, 18-19, 154²⁵-155¹.</p>	
<p>Cap. 284-290, S. 316-327.</p> <p>*S. 317⁵, 318 11-16, 319², 320 15-16, 19, 322⁶⁻⁷, 11-13, 23-25, 323¹⁴⁻¹⁵, 325⁶⁻⁸, 12-14, 326 2-7, 11-15, 327⁵⁻⁶.</p>	<p>c. 89, S. 157¹³-164¹; c. 35, S. 62¹⁴; c. 22, S. 41²⁴⁻²⁷; c. 77, S. 128⁷.</p> <p>*S. 159¹⁵, 16, 160¹⁰⁻¹¹, 17, 1628-9.</p>	<p>(c. 285, 287:) 125, S. 431-432; (c 287:) Ab., c. 10.</p>
<p>Cap. 291, 292, S. 327-331.</p> <p>*S. 327¹⁷-328², 12-14, 15, 329⁶⁻⁷, 10-11, 330²⁴-331².</p>	<p>c. 251, 252, S. 200¹⁵-201¹⁹, 201²³-203³; c. 32, 33, S. 57³¹, 8¹¹, 58¹⁸-59⁷; 59¹⁵-60⁹; c. 68, S. 119²⁰; c. 56, S. 96²².</p> <p>*c. 251, S. 201⁹, 12-13, 202⁵⁻⁶.</p>	<p>(c. 292:) 125, S. 432.</p> <p>(c. 292, S. 330²⁵;) 125, l. c.</p>
<p>Cap. 293, S. 331-333.</p> <p>*S. 332⁶⁻⁹.</p>	<p>c. 90, S. 164⁹-165²⁴.</p>	<p>(S. 331:) 125, S. 431.</p>
<p>Cap. 294-296, S. 333-334.</p>	<p>c. 91-93, S. 166²-167¹⁵, (St., S. 233¹⁰ xvi.; K. [= St., S. 233¹⁴]; xii.; ved K., S. 167²⁻⁶, jfr. St., S. 295, Note 1).</p>	<p>(c. 296 cfr. :) Sk., c. 35.</p>

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
*S. 333 ²³ , 334 ⁷⁻⁹ .		
Cap. 297-300, S. 334-341.	c. 94-97, S. 167 ¹⁷ -168 ¹³ , 15-23, 170 ⁸ , 170 ¹¹ -171 ⁴ , 171 ¹⁹ -174 ³ ; c. 118, S. 219 ²⁶ ; c. 254, S. 203 ¹⁸ ; c. 249, S. 198 ¹² ; c. 120, S. 228 ²⁸ ; (St., S. 338 ¹⁶ : a; K: at).	(c. 297:) Blg., c 56, 57.
*S. 335 ¹⁵ , 28, 25, 29, 336 ²⁻³ , 10-11, 337 ⁴⁻⁶ , 6-7, 9-10, 11, 14-22, 337 ²³ -338 ⁸ , 339 ² , 12-14, 19-21, 340 ² , 7-9, 21.		
Cap. 301-306, S. 341-344.	c. 98, 99, S. 174 ⁵ -175 ²⁶ ; c. 86, S. 148 ³ ; (S. 341 ¹⁴⁻¹⁵ cfr.:) c. 156, S. 51 ⁵ .	(c. 304:) Blg., c. 57.
*S. 341 ¹²⁻¹⁴ , 15-17, 342 ⁸⁻⁹ , 343 ¹¹⁻¹⁸ , 343 ²⁰ -344 ¹ (cfr. K., S. 154 ²⁵).		
	*S. 174 ²⁰ , 175 ⁹⁻¹¹ .	
Cap. 307-309, S. 344-346.	c. 77, S. 125 ²³⁻²⁵ , 25-27; c. 75, S. 123 ¹⁶ ; c. 99, 100, S. 175 ²⁶ -176 ¹² ; (S. 344 ⁵⁻²⁰ cfr.:) c. 94, S. 168; c. 95, S. 171 ⁷ ; c. 167, S. 73 ¹⁵ ; c. 89, S. 159 ⁹ ; (S. 345 ¹⁸ cfr.:) c. 32, S. 58 ¹¹ .	(c. 307, S. 344 ¹⁸ :) Blg., c. 59; (S. 345:) 125, S. 411.
*S. 345 ⁷⁻⁸ .		
Cap. 310-313, S. 346-348.	c. 105, S. 180 ²¹ -181 ¹³ ; c. 101, 102, S. 176 ¹⁴ -177 ¹¹ , 178 ⁵⁻¹⁰ .	
*S. 346 ²³ -347 ¹ , 9-11, 348 ⁸ .		
	*S. 177 ² .	

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 314-318, S. 348-350.</p> <p>*S. 348²¹, 349¹, 349⁸⁻¹¹ (cfr. K., c. 88, S. 156²⁷), 349^{14, 17-19}, 350^{2-4, 5-6, 11, 14-16}.</p>	<p>c. 102, 103, S. 178¹¹⁻²³; c. 113, S. 194¹²; c. 87, 88, S. 153²¹⁻¹⁵⁴¹⁷, 21-23; c. 86, S. 145¹⁶; c. 95, S. 170¹⁶.</p>	<p>(c. 318, S. 350¹²;) Blg., c. 56.</p>
<p>Cap. 319-321, S. 350-352.</p> <p>*S. 350²¹ - 351⁴ (cfr. K., c. 87), 351⁹⁻¹¹, 352¹²⁻¹³.</p>	<p>c. 88, S. 155⁵; c. 99, 174²⁴, 175²⁰; c. 86, S. 145¹⁷, 148¹⁵; c. 87; c. 98, S. 174¹⁸; c. 89, S. 157^{18, 27}; c. 107, S. 182⁸; (S. 352⁵⁻⁶ cfr.:) K., c. 99, S. 174²⁵; c. 193, S. 202⁹.</p>	
<p>Cap. 322-324, S. 352-354.</p> <p>*S. 353¹⁰⁻²⁰, 353²⁴-354^{2, 5-6, 13-14}.</p>	<p>c. 88, S. 154²³; c. 101, S. 177¹²⁻¹⁷⁸³; c. 94, S. 169¹², 170⁹; c. 107, S. 182²⁰; 183¹³⁻¹⁶; c. 86, S. 148⁸; c. 77, S. 127⁷; c. 95, S. 171^{4-6, 7-10}; c. 154, S. 46²⁰⁻²⁵.</p> <p>*S. 171¹⁰⁻¹⁷.</p>	<p>(c. 323:) 125, S. 430-431; (c. 324:) Blg., c. 59.</p>
<p>Cap. 325-327, S. 355-356.</p> <p>*S. 355^{12-13, 16}, 355¹⁶⁻³⁵⁶².</p>	<p>c. 88, S. 155¹⁴; c. 92, S. 166²⁰; c. 100, S. 176².</p>	
<p>Cap. 328, S. 356.</p> <p>*S. 356^{5-7, 15-23}.</p>	<p>c. 57, 58, S. 99², 102, 103.</p>	

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 329, 330, *S. 357-358.		
Cap. 331-335, S. 358-364.	c. 87, S. 154 ³ ; c. 103, 104, 106, 107, S. 178 ²³ -180 ¹⁹ , 181 ¹⁵ -183 ¹³ ; (S. 359 ³⁻¹⁷ cfr. bl. A.): c. 95; c. 88, S. 155 ² ; c. 62, S. 115 ⁷⁻⁸ .	(c. 333, 334, S. 360:) Blg., c. 61; (c. 332, S. 359 ¹¹ ;) Blg., c. 58, S. 245 ¹³⁻¹⁴ .
*S. 358 ¹⁹⁻²⁴ , 359 ²² -360 ⁴ , 15-16, 361 ²²⁻²⁴ , 363 ¹⁰⁻¹¹ , 23-24, 364 ⁴⁻⁵ .		
Cap. 336-341, S. 364-367.	c. 94, S. 168 ²⁴ , 169 ⁵⁻¹⁰ , 169 ¹³ -170 ⁴ ; c. 77, S. 125 ²⁵ ; c. 68, S. 119 ^{2b} ; c. 88, S. 155 ⁸⁻²³ ; c. 95 S. 170; c. 249, S. 198 ⁵ ; (S. 366 ¹⁵ : .xii.; K.: xvi.).	(c. 336:) Blg., c. 58; (c. 340, S. 366 ⁹ ;) Blg., c. 56.
*S. 365 ²⁻⁷ , 14-16, 18-20, 366 ⁷⁻⁹ , 367 ⁴⁻⁸ .		
Cap. 342-345, S. 367-371.	*S. 155 ¹⁸ , 169 ¹⁰⁻¹¹ , 170 ⁴⁻⁷ . c. 86, S. 146 ¹² , 148 ^{3, 15} , 147 ¹ , 149 ²¹ ; c. 88, S. 154 ²³ , 155 ²³ -156 ¹¹ ; c. 108, S. 184 ¹⁻²³ ; (K. S. 155 ²⁶ förbavgs card; St., efter Sammenhængen: skoggang).	(c. 345:) Blg., c. 61; 125, S. 432.
*S. 367 ¹⁶ - 368 ¹² , 369 ³⁻⁶ , 12-18, 370 ¹ .		
Cap. 346-349, S. 371-374.	*S. 184 ¹⁹ . c. 241-243, S. 187 ⁵ -189 ¹² ; c. 16, S. 34 ²⁴ ; c. 112, S. 192 ²³⁻²⁴ .	(c. 346:) 125, S. 432-433; (c. 346, S. 372 ⁷ cfr. :) Sk., c. 35; (c. 348, S. 374 ⁵ ;) Sk., c. 24; Stf., c. 10; Blg., c. 20; Ab., c. 15; 158, c. 14; 50, c. 15, 181, c. 22.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
*S. 371 ²² , 372 ⁶⁻⁷ , 10, 373 ¹⁹ -374 ¹ , 7-9, 374 ¹¹⁻¹⁶ (cfr. K., c. 64, S. 117 ¹³).		
Cap. 350-354, S. 374- 377.	*c. 243, S. 189 ³⁻⁴ . c. 89, S. 164 ²⁻⁶ , 162 ⁷ ; c. 251, S. 201 ¹⁸ ; c. 32, S. 58 ¹⁸ ; c. 25, S. 47 ¹¹⁻¹⁵ ; c. 77, S. 126 ¹⁶⁻¹⁸ ; c. 146, S. 36 ²¹ ; c. 127, S. 247 ¹⁸ ; (St., S. 376 ²⁰ : nætr; K.: nat máls).	
*S. 374 ²⁰ -375 ⁷ , 10- 11, 12-16, 376 ²⁻⁹ , 10-13, 377 ¹⁻⁵ .		
Cap. 355-356, S. 377- 378.	*S. 164 ⁷ . c. 108, 109, S. 183 ¹⁸ -184 ¹ , 184 ¹⁻³ , 9, 184 ²⁵ -185 ⁷ .	(c. 355:) Blg., c. 61; 125, S. 433.
*S. 378 ¹²⁻¹⁶ (Lacune i K.).		
Cap. 357-374, *S. 378- 390.		(c. 360, 362, 363:) 125, S. 430, 431, 433; (c. 365:) Blg., c. 60; (c. 367:) Sk., c. 35.
(Ved S. 380 ⁸⁻¹⁷ jfr. K., c. 113, S. 202 ¹⁹ ; ved S. 381 19-24 og 382 ³⁻⁴ jfr. K., c. 88, S. 155 ¹⁴ , c. 86, S. 148 ¹⁸ , 149 ¹⁴ ; ved S. 387, jfr. K., c. 126, S. 246 ⁸ ; ved c. 367, jfr. K., c. 227).		
Cap. 375-378, S. 390- 395.	c. 237, 238, S. 181 ² -185 ¹³ ; c. 80, S. 136 ¹ , cfr. S. 135; (St., S. 391 ¹² helgaðu þingi; K.: alþingi).	(c. 375, 376, 377:) 125, S. 434-435, 439.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
*S. 391 ¹⁰⁻¹¹ , 392 ³⁻⁵ , 3 14, 393 ¹ , 14-15, 19, 22, 394 ¹⁷⁻¹⁸ , 395 ⁷⁻⁸ , 8-9.		
Cap. 379, S. 395-397.	*S. 182 ¹⁷⁻¹⁸ , 23-24, 183 ¹² , 185 ⁶⁻⁷ . c. 111, S. 190 ^g -191 ²⁴ .	
*S. 395 ¹⁹ , 22-24, 395 ²⁵ -396 ² , 15-17, 18-20, 396 ²⁸ -397 ² , 8-5.		
Cap. 380-382, S. 397-402.	*S. 191 ¹¹ . c. 110, S. 187 ¹⁸ -190 ⁶ (St., S. 401 ²⁶ fiögðaa; K.: iii).	
*S. 397-399 ¹⁷ (Lacune i K.); S. 399 ¹⁹ , 399 ²¹ -400 ¹ , 4-5, 7, 18, 16, 401 ¹ , 401 ²⁸ -402 ¹ , 6-22.		
Cap. 383-388, S. 402-407.	*S. 188 ⁴ , 21-22, 189 ³⁻⁴ , 10. c. 114, 115, S. 204 ¹⁰ -207 ⁷ .	
<i>Landabrigðis þátr.</i>		
Cap. 389, S. 410-418.	c. 172, 173, S. 76 ³ -79 ²⁶ ; cfr. c. 174, S. 81 ²³ -82 ⁴ .	(S. 410 ¹⁸ -411 ¹⁰ , 12-14, 411 ¹⁸ -412 ¹⁷ , 413 ²⁶ -415 ¹⁴ , 417 ¹⁷⁻¹⁹ , 21-22;) 315 D, S. 219-222 ¹³ ; (S. 410-411:) 125, S. 435-436.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>*S. 410¹⁸ (gíof), 411⁶, 40-42, 44-48, 413¹⁻¹¹, 28-26, 415 14-416⁷, 28-15, 417 18-17, 19-21.</p>	<p>*S. 76⁹⁻¹⁰, (cfr. St., S. 411³).</p>	<p>*315 D, S. 220¹²⁻¹⁹</p>
<p>Cap. 390-393, S. 418- 426.</p> <p>*S. 418¹²⁻¹⁸, 418¹⁹- 419⁶, 419⁷-420²⁰, 421⁸⁻¹⁸, 422⁹⁻¹⁸, 423¹⁰⁻¹⁷, 425³⁻¹⁰.</p>	<p>c. 174, 175, S. 80²-84¹⁹; c. 169, S. 75²; c. 152, S. 45¹¹; (St., S. 421¹⁷ eyiar; K.: eyrar; 421²³ meira; K.: mína).</p>	<p>(c. 397, 398, 400): 315 D, S. 225⁸- 226⁹; 223²²-224²; (c. 395, 397, 400:) 125, S. 436, 437.</p>
<p>Cap. 394-400, S. 426- 432.</p> <p>*S. 426²¹, 427⁷⁻⁹, 11, 427²⁰-428^{8, 13}, 428¹⁸-429², 430²³- 431², 4-5, 21-24, 432 3-6 (cfr. K., c. 191, S. 97²⁰), 432⁶⁻¹⁰, 44 (bruð manna).</p>	<p>c. 183, S. 92²²⁻²⁶; c. 185, S. 93²⁶-94⁹; c. 198, S. 107²³- 108⁴; c. 174, 175, S. 81, 82, 83, 84¹⁰; c. 194, S. 104¹⁹; c. 200, S. 112¹²-113⁹; c. 64, S. 117¹³; c. 207, S. 121²²-122¹²; c. 203, S. 118²; c. 164, S. 65¹²⁻¹⁴.</p>	<p>(c. 397, 398, 400): 315 D, S. 225⁸- 226⁹; 223²²-224²; (c. 395, 397, 400:) 125, S. 436, 437.</p>
<p>Cap. 401, 402, S. 432- 445.</p>	<p>*c. 185, S. 93²³⁻²⁵.</p> <p>c. 192-196, S. 98²²-106¹⁵; (St., S. 432¹⁸, 441²⁰, 442³, jfr. K., S. 104¹⁰, 101^{12, 18}, 101⁷); c. 62, S. 114²⁴; c. 172, S. 77¹; c. 223, S. 151⁷.</p>	<p>315 D, S. 223¹⁸⁻¹⁶.</p> <p>(c. 402, S. 441¹²): 125, S. 437.</p>

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>*S. 433⁴, 15-16, 433²⁰-434¹, 9, 11-13, 435¹⁻³, 437⁷⁻⁸, 438⁹⁻¹⁴ (jfr. K., S. 101⁴), 438^{17, 18}, 438²²-439^{3, 19-20, 24-25}, 442²¹-445^{14, 16, 19-20}.</p>	<p>*S. 99¹⁵⁻¹⁶, 105¹⁷.</p>	
<p>Cap. 403, S. 445-450.</p>	<p>c. 177-180, S. 86²²-89²⁰; (St., S. 449⁶: v.; K.: vi.); c. 197, S. 106¹⁷⁻²¹.</p>	
<p>*S. 447^{3-4, 6-8}, 447²⁴-448^{3, 8, 11-16, 17-18, 20-21, 22}; 449^{7-450³} (cfr. K., c. 177, 178, 198, 128).</p>	<p>*S. 89⁹⁻¹⁰.</p>	
<p>Cap. 404, S. 450-453.</p>	<p>c. 181, S. 89²²-91^{12, 14-19}; c. 206, S. 121¹¹⁻¹⁶.</p>	
<p>*S. 450¹⁶⁻¹⁹, 451^{1-3, 6-8, 452³, 453⁴⁻¹²}.</p>	<p>*S. 91¹².</p>	
<p>Cap. 405, S. 453-455.</p>	<p>c. 184, S. 93²⁻²¹; (St., S. 454⁴: þingbrecco; K.: lögrétto).</p>	<p>(S. 454³-455⁶;) 315 D, S. 222¹²-223¹¹.</p>
<p>*S. 454¹⁰-455⁶.</p> <p>Cap. 406, S. 455-460.</p> <p>*S. 455³⁻¹⁵, 456^{14-14, 16-21}, 457⁴⁻⁶, 459^{7-8, 10, 14-16, 17-18}, 460¹⁻¹⁰ (cfr. K., c. 23 flg. 35, 37, 40-42, 44, 58, 59, 234).</p>	<p>c. 176, S. 84²¹-86²⁰; (S. 456²¹); c. 57, S. 99².</p>	<p>315 D, l. c. (S. 456-457:) 125, S. 437, 438.</p>
<p>Cap. 407, S. 460-461.</p>	<p>c. 198, S. 106²³-107²³.</p>	

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
*S. 460 ²¹ .		
Cap. 408-410, S. 461-463.	*S. 107 ³⁻⁵ . c. 182, 183, S. 91 ²¹ -92 ²¹ , 23-24.	(c. 408, 409:) 315 D., S. 221 ¹² -225 ⁸ .
*S. 462 ³⁻⁷ , 14-18, 462 ¹⁹⁻²¹ (cfr. K., S. 92 ²²), 463 ⁶⁻¹⁰ .		(S. 462 ¹⁹ ;) 315 D, S. 225 ⁸⁻¹² .
Cap. 411, S. 463.	c. 186, S. 94 ¹¹⁻¹⁵ ; c. 64, S. 117 ¹³ .	315 D, S. 224 ²⁻¹⁰ .
*S. 463 ¹³⁻¹⁴ .		315 D, l. c.
Cap. 412-422, S. 463-471.	c. 187-191, S. 94 ²⁴ -98 ²⁰ ; cfr. c. 177, 178.	(c. 412, 420:) 315 D, S. 226 ¹¹⁻¹² , 223 ¹⁶⁻¹⁷ .
*S. 465 ⁵⁻¹⁴ , 16, 466 ^{4, 16-21} , 467 ¹⁶ -468 ¹⁵ , 469 ^{5-7, 10-13, 18-22} , 470 ^{3-10, 22-23} .		
Cap. 423, 424, S. 471-477.	c. 199, S. 108 ⁶ -112 ¹⁰ ; c. 186, S. 94 ²⁰⁻²² ; c. 64, S. 117 ¹³ .	(c. 424, S. 473 ²³ ;) 125, S. 438; (S. 474 ¹¹ ;) Sk., c. 35.
*S. 471 ^{17-19, 20-21, 473¹⁴⁻¹⁵, 473²⁴-474¹, 4-7, 475²¹-476¹¹} .		(S. 473 ²⁴ -474 ¹ ;) 125, l. c.
Cap. 425, S. 477-479.	*S. 110 ²² . c. 201, S. 113 ¹¹ -114 ⁸ ; c. 205, S. 120 ³⁻⁴ .	
*S. 478 ^{1-3, 4-5, 7-8, 479^{1, 3-5}} .		
Cap. 426-429, S. 479-486.	c. 225, S. 154-156 ³ , 156 ⁴⁻¹³ , 156 ¹³ -161 ¹⁰ ; c. 221, S. 144 ^{8, 22} ; c. 224, S. 153 ²⁶ ; (St., S. 479 ⁹ , cfr. K., S. 154 ²⁸⁻²⁹).	

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>*S. 479¹³⁻¹⁴, 17-19, 480⁶, 8, 480²²-481¹, 1-2, 3, 5-8, 11-13, 16, 22-24, 482⁹⁻¹⁷, 18, 20-22, 23-24, 483², 10-11, 14, 15-19, 19-20, 484³⁻⁷, 11-14, 485¹²-486¹.</p>		
<p>Cap. 430-432, S. 486-497.</p>	<p>c. 201-204, S. 114⁸-119²⁶; c. 64, S. 117¹³; (S. 491⁶, cfr. :) K., c. 32, S. 56.</p>	<p>(c. 431, S. 495⁵;) 315 D, S. 223²⁴-224²; (S. 495¹⁵;) Sk., c. 35.</p>
<p>*S. 486¹⁶⁻¹⁸, 487¹⁹-488¹¹, 489¹⁴⁻¹⁶, 490⁷⁻⁸, 490¹⁵-491²² (cfr. K., c. 32, S. 56, c. 128, S. 6), 492⁴⁻⁵, 492¹⁰-493²⁰, 493²³-495⁵.</p>	<p>*S. 119²⁶.</p>	
<p>Cap. 433, S. 497.</p>	<p>c. 205, 206, S. 120²⁻³, 120⁴-121¹¹, 16-20.</p>	
<p>Cap. 434, S. 497-503.</p>	<p>c. 219, 220, S. 135¹¹-138¹³, 138¹⁴-139¹¹; c. 214, S. 126¹⁵.</p>	<p>(S. 500²²-501¹;) Þingeyrabók, c. 5; 125, S. 441.</p>
<p>*S. 497²⁰, 498¹⁰⁻¹², 14-19, 498²³-499⁴, 16, 18, 499¹⁹-500⁵, 7-9, 16, 17, 18-19, 21, 501¹⁻⁹, 502¹¹⁻¹⁵, 502²⁰-503², 8, 12-25.</p>	<p>*S. 135¹⁶, 136¹⁷⁻²³ (cfr. St., S. 498²³), 137⁴⁻⁵.</p>	<p>(S. 501⁴⁻⁴;) Þb., l. c.</p>
<p>Cap. 435, S. 504-506.</p>	<p>c. 177, S. 87²²; c. 178, S. 88⁶; c. 201, S. 115²; c. 128, S. 6¹⁷; c. 225, S. 161⁸; c. 57, S. 99⁴; c. 56, S. 96²³; c. 220, S. 139¹²⁻¹⁵.</p>	
<p>*S. 504³, 504¹²-505², 8-18, 20-22, 23-24, 506²⁻¹⁰.</p>		

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 436-439, S. 506-510.	c. 208, S. 122 ¹⁴ -123 ¹⁸ ; c. 186, S. 94 ¹⁶ -20; c. 225, S. 155 ²⁰ -21.	(c. 436, S. 508:) 315 D, S. 223 ¹⁶ -22; (c. 439:) 125, S. 438.
*S. 506 ¹⁷⁻¹⁸ , 507 ³ -508 ³ , 6, 11-13, 14 (búm), 509 ²⁻³ , 5, 9, 10, 510 ⁸⁻¹² (cfr. K., c. 191).	*S. 122 ¹⁹ ; S. 94 ¹⁵⁻¹⁶ .	(K., S. 94 ¹⁵⁻¹⁶ ;) 315 D, S. 223 ¹⁶⁻¹⁷ .
Cap. 440-441, S. 510-514.	c. 209-212, S. 123 ²⁰ -125 ⁷ , 10-22; c. 191.	Þingeyrabók, c. 1-3; (St., S. 513 ⁷ hins; Þb.: sin); (c. 440:) 125, S. 440.
*S. 510 ¹⁷ , 511 ²⁻³ , 12-13, 16, 17, 18-22, 23, 24, 511 ²⁶ -512 ² , 4-5, 513 ² , 7-8, 9-10, 21-22.		} Þb., l. c.
Cap. 442, S. 514-515.	c. 216, S. 131 ¹¹⁻¹³ ; c. 212, S. 125 ²⁰ .	Þb., c. 3; c. 10, S. 407; (S. 515 ¹¹ eyjar; Þb.: eyrar).
*S. 514 ¹⁵ (cfr. K., c. 220), ¹⁶ (rostunga); 514 ¹⁷ -515 ⁶ , 7-15, 16-17.		} Þb., l. c.
*S. 515 ⁶⁻⁷ .		
Cap. 443-445, S. 515-518.	c. 213, 214, S. 125 ²⁴ -127 ⁸ ; c. 217, S. 132 ⁹⁻¹⁴ ; c. 14, S. 32 ¹ ; c. 215, S. 129 ¹⁹⁻²⁴ ; c. 220, S. 138 ¹³⁻¹⁴ .	Þb., c. 4-6; (S. 518 ⁵ skorna; Þb.: o scorna); (c. 444:) 125, S. 441; (c. 443, S. 515:) Sk., c. 16; Stf., c. 10; Blg., c. 16; Ab., c. 14; 158, c. 12; 50, c. 13; 181, c. 16.
*S. 516 ³ , 6-7, 13-14, 517 ¹⁻¹² .		Þb., l. c.
*S. 516 ²³ -517 ¹ , 12-19.		(S. 516 ²³ -517 ¹ ;) 125, l. c.

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
Cap. 446-454, S. 519-528.	<p>*S. 125²⁵ (drottins dagr).</p> <p>c. 215, S. 127¹⁰-128⁶, 128⁷-129¹⁸, 129²⁴-130¹⁹; c. 217, S. 133⁹-11; c. 216, S. 131¹⁴; (istf. St., S. 527⁴ har K. afvigende Bestemmelser).</p>	Pb., c. 6-9; (c. 453:) 125, S. 441.
<p>*S. 519⁸⁻⁵, 10-16, 18-19, 520⁸⁻¹², 14-19, 521¹, 2-14, 522²⁻⁴, 14-17, 21-23, 523¹, 3, 8-10, 13-20, 524¹⁻⁸, 11-12, 525⁵⁻⁸, 16, 526¹⁰-527⁴, 527²³⁻⁵²⁸¹³.</p>		} Pb., l. c.
Cap. 455-458, S. 528-533.	<p>*S. 128⁶⁻⁷, 130⁷.</p> <p>c. 216, 217, S. 130²¹-131¹¹, 131¹³-132⁹, 132¹⁴-133⁹, 11-12; c. 211, S. 125⁷⁻¹⁰; c. 212; c. 215.</p>	Pb., c. 10; c. 3; (c. 456:) 125, S. 441.
(S. 533 ¹⁷⁻¹⁸ = c. 442, S. 515 ¹⁶⁻¹⁷ , see ovfr. S. 565).		
<p>*S. 529¹³, 530²⁻¹⁷, 531⁴, 6-7, 12-23, 532³⁻¹², 533⁶⁻¹⁰, 19-21.</p>		} Pb. l. c.
Cap. 459, S. 534-537.	<p>*S. 133¹²⁻¹³.</p> <p>c. 218, S. 133¹⁵-135⁹; c. 2, S. 11²; (St., S. 534¹² buum; K.: hinom).</p>	Sk., c. 3, S. 10 ⁶⁻⁹ ; Stf., c. 2; Blg., c. 3; Ab., c. 2; 158, c. 2; 50, c. 3; 173, c. 5; 181, c. 3.
<p>*S. 534³, 7-10, 16-17, 21-24, 535^{2, 7}, 535²²-536¹ (cfr. K., S. 134²⁷), 536⁹⁻¹¹, 18-22, 537³⁻⁷.</p>		

Staðarhólsbók.	Konungsbók.	Andre Haandskrifter.
<p>Cap. 460, S. 537-538.</p> <p>(S. 538⁶⁻⁷ = c. 457, S. 532⁸⁻¹², see ovenf., S. 566).</p> <p>*S. 538⁸⁻⁸.</p>	<p>c. 240, S. 186¹²-187³.</p>	<p>(S. 538⁶;) [pb., c. 10; (S. 538⁴;) 125, S. 442.</p>

III.

Fortegnelse

over Bestemmelser, som i Haandskrifterne ere anførte ufuldstændigt, navnlig med Begyndelsesordene, eller med Begyndelses- og Slutningsordene, idet der herved maa antages at være henvist til et Sted i samme Haandskrift eller i et andet ikke nu tilværende Haandskrift, hvor Bestemmelsen har været anført fuldstændig.

De Steder i samme Haandskrift, eller i de øvrige nu tilværende Haandskrifter, hvortil de ufuldstændigt optagne Bestemmelser maae antages at svare,¹ ere her anførte ved hver af disse.

A. Konungsbók.²

Cap. 20, S. 39 ²⁰ .		Cap. 89, S. 164 ¹ = St., c. 285, S. 317 ¹⁸ -318 ¹¹ .
— 60, - 109 ¹⁴⁻¹⁵	} = K., c. 71, S. 121 ¹³ -122 ³ ; St., c. 254, S. 284 ⁹⁻²⁰ .	— — - 164 ²⁻⁶ = St., c. 354, S. 377 ⁵⁻⁹ .
— 244, - 189 ¹⁴⁻¹⁵		— — - 164 ⁷ = K., c. 77, S. 128 ⁸⁻¹⁵ .
— 86, - 146 ¹²⁻²⁵	= St., c. 271, S. 300 ¹⁵ -301 ⁵ .	— 94, - 168 ²⁴ = K., l. c., S. 170 ⁴⁻⁴ ; St., c. 336, S. 364 ⁷⁻¹¹ .
— — - 148 ¹⁶⁻¹⁷	= St., c. 268, S. 298 ¹⁷⁻¹⁹ .	— — - 169 ¹⁰⁻¹¹ = K., l. c., S. 170 ⁴⁻⁷ .
— — - 150 ¹⁰⁻¹²	= St., c. 278, S. 308 ¹¹⁻¹³ .	— — - 169 ¹² = K., c. 101,
— 89, - 158 ¹⁵ -159 ⁴	= St., c. 286, S. 319 ⁶⁻¹⁶ , 318 ²³ -319 ¹ .	

¹ I den foranstaaende Sammenstilling af Haandskrifterne er det forudsat, at de paa-gjældende ufuldstændig anførte Bestemmelser i det Hele ere overensstemmende med de tilsvarende, andetsteds fuldstændig optagne Steder. ² Jfr. herved ovenf. S. 474 fig.

- S. 178¹⁻³; St., c. 322,
S. 353⁹⁻¹².
- Cap. 94, S. 170⁸ = K., c. 97, S.
173²⁸; St., c. 300, S.
340²³.
- — - 170⁹ = K., c. 101,
S. 178¹⁻³; St., c. 322,
S. 353⁹⁻¹².
- 98, - 174¹³⁻¹⁹ = St., c. 304,
S. 342²⁴⁻³⁴³⁵.
- — - 174²⁰.
- — - 174²¹⁻²² = St., c. 306,
S. 344¹⁻³.
- 101, - 177¹²⁻²⁴ = St., c. 322,
S. 352¹⁷⁻³⁵³⁹.
- 104, - 180¹¹ = K., c. 107,
S. 181²⁰ fig.; St., c.
335, S. 362¹ fig.
- 108, - 184⁴⁻¹² = St., c. 345,
S. 370³⁻¹⁰.
- 118, - 218⁹⁻¹⁷, 219¹⁵⁻²⁵ =
St., c. 73, S. 97²⁻¹⁹.
- — - 219²⁶ (cfr. St., c. 297,
S. 335³; c. 111, S. 142.)
- — - 219¹⁷⁻²²⁰² = St.,
c. 56, S. 64⁴⁻⁷.
- — - 220⁸⁻¹⁰ = St., l. c.,
S. 64¹²⁻¹⁴.
- — - 220¹¹⁻¹⁴ = St., c. 57,
S. 64¹⁶⁻¹⁹.
- — - 220¹⁵⁻¹⁸ = St., l. c.,
S. 64¹⁹⁻²².
- — - 220¹⁹⁻²⁵ = St., l. c.,
S. 64²³⁻⁶⁵².
- — - 220²⁶⁻²²¹⁵ = St., c.
62, S. 76²¹⁻²⁵.
- — - 222¹¹⁻¹⁸ = St., c. 58,
S. 66¹⁰⁻¹².
- Cap. 118, S. 223⁹⁻¹⁵ = St., l. c.,
S. 67⁹⁻¹⁵.
- — - 223²⁶⁻²²⁴² = St., c.
59, S. 68⁸⁻⁵.
- — - 226¹⁸⁻²⁴ = St., l. c.,
S. 70¹⁷⁻²⁸.
- — - 227⁷⁻¹¹ = St., l. c.,
S. 71²⁵⁻⁷²⁴.
- 120, - 229²¹⁻²² = St., c. 61,
S. 74²⁰.
- — - 229²²⁻²⁴ = St., c. 72,
S. 96¹⁸⁻¹⁹.
- 122, - 231⁹⁻²¹ = St., c. 64,
S. 78¹³⁻¹⁷, 79¹⁰⁻¹⁷.
- — - 232⁸⁻¹⁰ = St. c. 173,
S. 207⁸⁻⁹.
- — - 232¹⁰⁻²⁰ = St., c. 72,
S. 96¹⁻¹¹.
- 124, - 237³⁻¹⁶ = St., c. 59,
S. 72⁴⁻¹⁶.
- 125, - 238²⁻⁴ = St., c. 72,
S. 96¹⁶⁻¹⁷.
- — - 239⁶⁻⁹ = St., l. c., S.
95²²⁻⁹⁶¹.
- — - 240¹⁷⁻²¹ = St., c. 69,
S. 90⁸⁻¹².
- 126, - 245¹⁰⁻¹⁸ = St., c. 72,
S. 95¹⁴⁻²².
- 143, - 26¹⁴ = St., c. 111,
S. 141¹³⁻¹⁴.
- 144, - 30¹⁵⁻¹⁷ = K., c. 163,
S. 60¹³⁻⁶¹⁴, cfr. St.,
c. 120.
- — - 30¹⁷⁻³¹¹ = St., c.
172, S. 205⁷⁻²⁰.
- — - 31¹⁻² = St., c. 53.
S. 61⁹⁻¹⁷.

Cap. 144, S. 31 ²⁶ —32 ⁷ = St., c. 171, S. 204 ¹⁸⁻²⁰ .	Cap. 158, S. 53 ¹ = St., c. 228, S. 261 ²³ —262 ¹⁶ .
— — - 34 ²¹⁻²⁴ = St., c. 125, S. 162 ²⁻⁵ .	— — - 54 ¹⁻² = St., c. 155, S. 184 ¹⁹ —185 ¹ .
— — - 35 ¹⁻² = St., l. c., S. 162 ⁵ fig.	— — - 54 ²⁻³ = K., l. c., S. 54 ¹¹⁻¹⁸ ; St., c. 156, S. 185 ²¹ —186 ² .
— 145, - 36 ¹⁹ = K., c. 158, S. 547 ¹⁰ ; St., c. 156, S. 186 ⁶⁻⁹ .	— — - 54 ⁸⁻⁶ = St., l. c., S. 186 ⁸⁻⁶ .
— 149, - 41 ⁴⁻¹⁰ = St., c. 134, S. 1697 ¹² .	— — - 54 ⁶⁻⁷ = K., l. c., S. 54 ¹⁸⁻¹⁵ ; St., l. c., S. 185 ¹⁸⁻¹⁵ .
— — - 41 ¹⁰⁻²² = St., c. 171, S. 204 ²⁻¹³ .	— -- - 55 ⁸⁻¹⁴ = St., c. 172, S. 206 ¹⁹ —207 ¹ .
— — - 41 ²²⁻²³ } cfr. St., c. 140.	— — - 56 ⁴⁻⁵ = K., c. 162, S. 59 ¹⁶ —60 ¹² ; St., c. 152, S. 181 ⁶ fig.,
— — - 41 ²³⁻²⁴ }	— — - 56 ⁶⁻¹⁹ = St., c. 170, S. 203 ¹⁰⁻²³ .
— — - 41 ²⁴ —42 ³ = St., c. 171, S. 204 ²³ —205 ⁵ .	— — - 56 ²⁰⁻²¹ = K., c. 162, S. 59 ²³ fig.; St., c. 152, S. 181 ¹¹ —182 ³ .
— 157, - 52 ¹⁷⁻¹⁸ = St., c. 153, S. 182 ⁹ fig.	-- — - 56 ²²⁻²³ .
— — - 52 ¹⁸⁻¹⁹ } = K., c. 161, S. 58 ¹³ —59 ¹¹ ; St., c. 153, S. 182 ¹⁷ —183 ¹⁰ ;	— — - 56 ²⁴ .
— 158, - 54 ⁷ } c. 165, S. 194 ¹⁶⁻²³ ; c. 169, S. 201 ²⁶ —202 ¹ ; see nedenf. B.	— — - 56 ²⁵⁻²⁶ = Skálholtsb., c. 9, S. 20 ¹⁶⁻¹⁹ ; St., c. 152, S. 181 ⁶⁻¹⁰ .

B. Staðarhólsbók.

Cap. 53, S. 62 ⁵⁻⁶ (cfr. St., c. 41; K., c. 256; Sk., c. 30)	Cap. 169, S. 201 ²⁶ —202 ¹ = St., c. 153, S. 182 ²⁰ —183 ¹⁰ ; K., c. 161, S. 58 ¹⁵ —59 ¹¹ ; c. 157, S. 52 ¹⁸⁻¹⁹ ; c. 158, S. 54 ⁷ ; see ovenf. A og følgende Anførsel.
— 165, - 194 ¹⁶⁻¹⁷ = St., c. 153, S. 182 ¹⁷ —183 ³ ; K., c. 161, S. 58 ¹³⁻¹⁹ ; c. 157, S. 52 ¹⁸ ; c. 158, S. 54 ⁷ ; see ovenf. A og følgende Anførsel.	

Cap. 460, S. 538⁶⁻⁷ = Þingeyrab.,
 c. 10, S. 405¹³—406²;
 St., c. 457, S. 532³⁻¹².

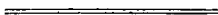
Endvidere maa her, som i Indholds-
 fortegnelserne nævnte, men i Texten
 udeladte Stykker, anføres:

Cap. 433, S. 497 (see S. 410⁹ og
 497, Note 5) = K.,
 c. 205, 206, S. 120²⁻³,
 120⁴—121¹¹, 16-20.

S. 294, Note 3, og 295, Note 1 =
 K., c. 92, S. 167²⁻⁶ (see ovenf.
 S. 555 nederst).

C. A. M. 181 4to.

Cap. 9. S. 328² = St., c. 16. S. 257⁷⁻¹⁰; Skálholtsb., c. 10, S. 24¹⁶⁻¹⁹.

IV.

Fortegnelse

over Bestemmelser, som i Haandskrifterne, enten i Margen eller i Capiteloverskrifterne, ere betegnede som nye Love (nýmæli).

Naar undtagelsesvis Benævnelsen nýmæli findes i Capiteloverskriften, er dette udtrykkelig anført; hvor ingen Bemærkning er gjort, findes Betegnelsen i Margen. Ved hver Bestemmelse er anført det tilsvarende Sted i det andet Hovedhaandskrift saavel som i andre Haandskrifter, forsaavidt noget saadant Tilsvarende findes i samme. Naar Bestemmelsen ogsaa i det tilsvarende Sted i et andet Haandskrift er betegnet som nýmæli, er derom gjort Bemærkning. Ved s. O. er betegnet, at Stedet i de forskjellige Haandskrifter findes i samme Orden eller Forbindelse med de foregaaende eller efterfølgende Bestemmelser; ved Henvi. betegnes, at Stedet er ufuldstændigt, see foranstaaende Fortegnelse III.

A. Konungsbók.

Cap. 18, S. 36 (Overskriften) = St., c. 27, 30, 31, 120 (c. 120 er i St. betegnet som nýmæli).	Cap. 118, S. 227 ⁷ (Henvi.) = St., l. c., S. 71 ²⁵ .
— 104, - 180 ¹¹ (Henvi.) = K., c. 107, S. 181 ²⁰ ; St., c. 335, S. 362 ² .	— 124, - 238 ² (Henvi.) = St., c. 72, S. 96 ¹⁶ (forskjellig Orden; Bestemmelsen findes ogsaa i en anden Redaction i St., c. 68, S. 87 ¹⁶ , hvor Ordenen er den samme som i K.).
— 118, - 220 ¹¹ (Henvi.) = St., c. 57, S. 64 ¹⁶ ; s. O.	— 127, - 247 ²⁸ = St., c. 74, S. 99 ¹⁰ .
— — - 223 ²⁶ (Henvi.) = St., c. 59, S. 68 ³ (ogsaa der anført som nýmæli); s. O.	— 158, - 53 ¹⁸ = St., c. 156, S. 185 ¹⁵ ; s. O.
— — - 226 ¹⁸ (Henvi.) = St., l. c., S. 70 ¹⁷ ; s. O.	

B. Staðarhólsbók.

Cap. 8, S. 11 ¹ = K., c. 2, S. 10 ⁷ ; s. O.; 181, c. 3, 306 ² ; s. O.; Sk., c. 3, S. 11 ²³ .	i K. opfortsom nýmæli); s. O.
— — - 11 ¹⁰ = K., l. c., S. 10 ¹⁶ ; s. O.; Sk., c. 3, S. 9 ²¹ , o. a. Hdskr.; s. O.	Cap. 65, S. 82 ²⁸ = K., c. 122, S. 236 ¹ ; s. O.; 125, S. 414.
-- 24, - 34 ¹² = K., c. 9, S. 26 ¹⁷ ; s. O.; Sk., c. 13, S. 28 ²² , o. a. Hdskr.; s. O.	— 66, - 84 ⁶ = K., c. 127, S. 246 ¹⁸ ; s. O.
— 38, - 48 ² = Blg., c. 25, S. 136 ¹ ; s. O.; 50, c. 17, S. 268 ¹⁰ ; s. O.; K.; c. 260, S. 214 ²⁰ .	— 69, - 90 ⁵ = K., c. 125, S. 240 ¹³ ; s. O.
— 41, - 51 ¹ = K., c. 256, S. 209 ² ; s. O.; Sk., c. 30, S. 47 ²⁶ , o. a. Hdskr.; s. O.	— — - 90 ⁸ = K., l. c., S. 240 ¹⁷ (Henviſn.); s. O.
— 42, - 52 ⁴ = K., c. 257, S. 209 ²⁶ ; s. O.; Sk., c. 31, S. 48 ²⁸ , o. a. Hdskr.; s. O.	— 73, - 97 ² = K., c. 118, S. 218 ⁹ (Henviſn.).
— 43, - 53 ⁸ = K., c. 258, S. 210 ²³ ; s. O.; Sk., c. 32, S. 49 ²¹ , o. a. Hdskr.; s. O.	— 83, - 108 ¹⁸ = K., c. 128, S. 5 ² ; s. O.
— 45, - 55 ¹³ = K., c. 259, S. 212 ¹⁹ ; s. O.; Sk., c. 33, S. 51 ¹⁸ , o. a. Hdskr.; s. O.	— — - 108 ²¹ = K., l. c., S. 5 ⁴ ; s. O.
— — - 56 ¹ = K., l. c., S. 212 ²⁵ ; s. O.; Sk., l. c., S. 52 ¹ , o. a. Hdskr.; s. O.	— — - 109 ¹⁶ = K., l. c., S. 5 ²⁵ ; s. O.
— 48, - 58 ⁸ = K., c. 265, S. 217 ² .	— — - 109 ¹⁹ = K., l. c., S. 6 ⁴ ; s. O.
— 50, - 59 ²⁰ = K., c. 266, S. 217 ¹⁸ ; Sk., c. 27, S. 43 ⁸ ; Ab., c. 4, S. 161 ¹² .	— 87, - 114 ¹ = K., c. 129, S. 8 ²¹ ; s. O.
— 53, - 61 ⁹ = K., c. 144, S. 31 ¹ (Henviſn.).	— — - 114 ¹⁸ .
-- 59, - 68 ³ = K., c. 118, S. 223 ²⁶ (Henviſn.; ogsaa	— — - 116 ¹⁰ = K., l. c., S. 10 ⁹ ; s. O.
	— 88, - 117 ²⁰ = K., c. 130, S. 11 ⁶ ; s. O.
	— 89, - 118 ¹⁴ .
	— — - 119 ¹⁶ = K., c. 143, S. 24 ¹⁸ .
	— — - 120 ¹⁰ .
	— 90, - 121 ¹⁸ = K., c. 130, S. 12 ¹⁹ ; s. O.; 315 C, S. 497 ⁴ .
	— 91, - 124 ¹⁸ = K., c. 132,

	S. 15 ⁴ ; s. O.; 315 C., S. 500 ⁶ ; s. O.		= K., c. 157, S. 52 ¹⁷ (Henvisn.).
Cap. 91, S.	125 ¹ = K., l. c., S. 15 ¹² ; s. O.; 315 C., S. 500 ¹⁴ ; s. O.	Cap. 153, S.	182 ¹⁷ = K., c. 161, S. 58 ¹³ (findes tillige som Henvisning i K., c. 157, S. 52 ¹⁸ og c. 158, S. 54 ⁷ , samt i St. [forsaauidt angaaer Stykket c. 153', S. 182 ¹⁷ —183 ³] c. 165, S. 194 ¹⁶); 125, S. 422.
— 92, -	126 ⁵ = K., c. 133, S. 16 ¹¹ ; s. O.	— 155, -	184 ¹⁹ = K., c. 158, S. 54 ¹ (Henvisn.).
— 106, -	136 ⁹ .	— 156, -	185 ¹³ = K., l. c., S. 54 ⁶ (Henvisn.) og S. 54 ¹³ .
— 108, -	138 ⁴ (Overskriften) = K., c. 143, S. 27 ¹⁶ .	— 170, -	203 ⁵ (Overskrift og Marginalvedtegning) = Blg., c. 40, S. 236 ² .
— 109, -	140 ⁹ (cfr. K., c. 18, S. 37 ¹⁰).	— 182, -	219 ¹¹ = K., c. 221, S. 146 ² ; s. O.
— 120, -	157 ² (Overskrift og Marginalvedtegning ¹) = K., c. 18, S. 37 ⁴ (anf. der som nýmæli).	— — -	219 ²⁰ = K., l. c., S. 146 ¹³ ; s. O.
— ²)123, -	158 ¹⁸ = K., c. 144, S. 32 ⁷ ; s. O.	— — -	220 ¹ = K., l. c., S. 146 ¹⁷ ; s. O.
— — -	159 ¹⁵ = K., l. c., S. 32 ²⁵ ; s. O.	— — -	220 ⁵ = K., l. c., S. 146 ²² ; s. O.
— 125, -	160 ²² = K., l. c., S. 34 ¹ ; s. O.	— — -	220 ¹² = K., l. c., S. 146 ²⁹ ; s. O.
— — -	161 ⁹ = K., l. c., S. 34 ¹² ; s. O.	— — -	221 ⁶ = 315 B., II, S. 227 ²¹ .
— 128, -	164 ¹¹ = K., c. 147, S. 37 ¹¹ ; s. O.	— — -	223 ¹³ .
— 131, -	166 ¹⁶ .	— 211, -	243 ²⁰ .
— 152, -	181 ⁶ (Overskrift og Marginalvedtegning) = K., c. 162, S. 59 ¹⁸ ; Blg., c. 43, S. 237 ²⁶ .		
— 153, -	182 ⁹ (Overskrift og Marginalvedtegning)		

¹ I Papirsaufskrifterne af Staðarhólabók, Ny^o kgl. Saml. 1276 fol., og A. M. 122 4to, begge uidentivl skrevne efter Membranen inden dens Beskjæring, samt i M. Steph. 6, 4to (Afskrift af 1276) findes udfor Capitlets Begyndelse anført Vedtegningen nýmæli. ² Udfor Capitlets Begyndelse findes i de i Note 1 nævnte Haandskrifter samt i Papirsaufskr. A. M. 340 fol., uidentivl skrevet inden Membranens Beskjæring, i Margen anført Tegnet N — nýmæli.

Cap. 212, S. 244 ⁵ .	Cap. 261, S. 289 ⁷ .
— — - 244 ¹² .	— 271, - 300 ¹⁵ = K., c. 86, S. 146 ¹² (Henvisn.).
— — - 244 ²¹ .	— 283, - 316 ² .
— 214, - 245 ¹⁸ = K., c. 164, S. 64 ⁴ ; s. O.	— — - 316 ⁶ = K., c. 86, S. 150 ⁴ .
— — - 246 ¹⁴ = K., l. c., S. 64 ²² ; s. O.	— 288, - 320 ¹⁰ = K., c. 89, S. 159 ¹⁹ ; s. O.
— — - 247 ³ = K., l. c., S. 65 ¹² ; s. O.	— 310, - 346 ¹⁶ = K., c. 105, S. 181 ⁶ ; s. O.
— — - 247 ⁸ .	— 321, - 352 ¹² .
— 216, - 248 ⁸ = K., c. 76, S. 124 ¹¹ .	— 324, - 354 ¹³ .
— 217, - 250 ⁷ = K., c. 234, S. 172 ¹² ; s. O.	— 329, - 357 ²¹ .
— 218, - 252 ¹ = K., l. c., S. 173 ²³ ; s. O.	— 336, - 364 ¹¹ = K., c. 77, S. 125 ²⁵ .
— — - 252 ¹¹ = K., l. c., S. 174 ⁷ ; s. O.	— 372, - 389 ¹ (maaskee tildels samme Lov, som ovenf. c. 329, S. 357 ²¹).
— 223, - 256 ²³ = K., c. 235, S. 178 ⁷ , s. O.	— *444, - 516 ²³ = 125, S. 441.
— 225, - 259 ¹⁶ = 125, S. 426.	— — - 517 ¹⁹ = K., c. 214, S. 126 ¹⁵ ; s. O.; Þb., c. 6, S. 388 ⁹ ; s. O.
— 243, - 274 ⁵ = K., c. 81, S. 137 ²⁶ ; s. O.	— 450, - 523 ²⁰ = Þb., c. 8, S. 396 ⁷ ; s. O.; K., c. 215, S. 127 ²⁴ .
— — - 277 ¹ .	— 457, - 532 ³ (findes ogsaa som Henvisning i St., c. 460, S. 538 ⁶) = Þb., c. 10, S. 405 ¹³ .
— 248, - 280 ¹³ .	
— 251, - 282 ¹⁵ .	
— 254, - 284 ²⁰ = K., c. 244, S. 189 ¹⁵ ; s. O.	
— — - 285 ⁹ = K., l. c., S. 189 ²⁵ ; s. O.	

C. A. M. 347 fol., Belgsdalsbók.

Cap. 35, S. 145 ¹³ (Overskriften) = St., c. 73, S. 97 ¹⁹ ; Sk., c. 27, S. 43 ³ ; 125, S. 415.	— 53, - 243 ¹⁰ (Overskriften) = St., c. 156, S. 186 ⁶ ; K., c. 158, S. 54 ⁷ .

*) Om den Maade, hvorpaa det kan forklares, at der forud herfor i et længere Stykke af Membranen ikke findes Vedtegninger om nye Love, see Forerindringen til Staðarhólsbók, S. XXXI.

V.

Register

over Steder og Navne, som findes anførte i Texterne af de udgivne Haandskrifter.

Udgaven af Konungsbók m. m., førte og anden Del, er her citeret som Ia og Ib, Staðarhólsbók som II, og nærværende Bind som III. Forsaavidt Steder og Navne ere anførte i Stykker, der ikke høre til Graagaasens Text, ere Citaterne betegnede ved Mærket *.

- Arnarstakksheiði Ib, 72.
 *Árness þingsókn Ib, 246, 251.
 Austfirðinga fjórðungur Ia, 19, II, 22, 264, III, 20.
 *Björn (ukjendt Mand fra 11te Aarh.) Ib, 197, III, 463.
 Brandr byskup (Sæmundarson, 1162—1201) III, 79.
 Breta konungs veldi II, 388.
 *Daði (Starkaðarson fra 11te Aarh.) Ib, 197, III, 463.
 Dana konungur Ib, 184, II, 393.
 Dana konungs veldi II, 387.
 Dana veldi II, 388.
 Danmörk Ia, 239, 240, II, 71, 89.
 Danskir menn Ia, 172, II, 74, 338, III, 448.
 Dýfinn (Dublin) Ia, 239, II, 89.
 Dönsk tunga (eller det dermed eensbetydende vár tunga o: Islændernes Sprog) Ia, 38, 172, 173, 229, 239, 244, Ib, 198, II, 70, 74, 75, 94--96, 338, 340, III, 448, 450. — *Ia, 205, II, 404.
 *Einar (ukjendt Mand fra 11te Aarh.) Ib, 197, III, 463.
 *Einar erkibyskup (Gunnarsson, 1254—1263) III, 467.
 Engla konungs veldi II, 388.
 England Ia, 239, II, 71, 89.
 Enskir menn Ia, 229, II, 75, 98.
 Enskt (ensk) lérept Ib, 194, III, 49, 89, 188, 363. — *Ib, 247.
 Ermskir (hermskir) byskupar (armenske) Ia, 22, II, 27, III, 24.
 Eyjar, eller Eyjar vestr (Orknøerne, Syderøerne, Shetlandsøerne og Færøerne) Ia, 239, II, 71, 89. — *Ib, 196, III, 465.
 *Finnr (Finsk, Lappisk) Ia, 206, II, 406.
 Færeyskr Ib, 25, II, 149.

- Garðar (Rusland) Ib, 212, II, 54, III, 51.
- Girzkir byskupar (græske) Ia, 22, II, 27, III 24.
- Gissurr byskup (Ísleifsson, 1082-1118) III, 134. — *Ib, 197, III, 463.
- Gjáhamarr hinn vestri, gjábakki hinn hærri, gjábakki hinn vestri. (Alt betegnende vistnok samme Localitet paa Althingsstedet) Ia, 45, 52, 53.
- Grønland (Grœna land) Ia, 240, 249, II, 71, 90, 389, III, 478; (jfr. í várum lögum = den islandske Bygd i Grønland, Ia, 226, II, 70). — *Ib, 197, III, 466.
- Guðmundr (Þorgeirsson, Lovsigemand 1123-1134) Ia, 184, Ib, 23.
- *Guðmundr (ukjendt Mand fra 11te Aarh.) Ib, 197, III, 453.
- Hafliði (Mársson, død 1130) Ia, 213.
- *Hákon konungr hinn kórónaði (Hákonarson) III, 467.
- Hamraskarð (Localitet paa Althingsstedet) Ia, 39.
- Hjaltadalr Ia, 19, II, 22, III, 20.
- Hjaltland (Shetland) II, 71. — *Ib, 196, III, 465.
- Hjaltlenzkr Ib, 25, II, 149.
- Hólar Ia, 19, II, 22, III, 20.
- Hólmr (Ø i Öxará paa Althingsstedet) Ia, 39, III, 474.
- *Hólmsteinn (Órækjason, fra 11te Aarh.) Ib, 197, III, 463.
- *Hreinn (Hermundarson, fra 11te Aarh.) Ib, 197, III, 463.
- Hrútafjörðr Ia, 141, II, 278.
- Íra konungs veldi II, 388.
- Ísland Ia, 38, 90, 243, II, 93, 305, III, 134, 209. — *Ib, 192, 195-197, III, 462-466.
- *Ísleifr byskup (Gissurarson, 1056-1080) Ib, 197, III, 463.
- Íslendingar III, 231. — *Ib, 195-197, III, 463-465.
- Íslenzkr, íslenzkir menn Ia, 49, 237, Ib, 211, II, 54, 87, 530, III, 50.
- Íslenzkir kaupmenn III, 142.
- Íslenzk vara Ia, 241, II, 91.
- Jesus kristr III, 134.
- Katneskr (fra Caithness) Ib, 25, II, 149.
- Ketill byskup (Þórsteinsson, 1122-1145) Ia, 36, II, 45, III, 41, 147, 291.
- *Kistr Ia, 207, II, 404, 405, 406.
- Langanes Ib, 72.
- Látina tunga Ia, 22, II, 27, III, 24.
- Leyfidagar (halvhellige Dage): Sebastiani, Vincentii o. s. v. III, 36.
- Lónsheiði Ib, 72.
- Lögberg (paa Althingsstedet) Ia, 15, II, 17, III, 15, og mange flere Steder. — Lögsögumannsrúm á lögbergi Ia, 45, 52, 53, 209.
- Magnús Gissurarson byskup (1216-1236) Ia, 36.
- *Magnús konungr lagabœtir III, 467.
- *Maria sancta II, 404.
- Markús (Skeggjason, Lovsigemand 1084-1107) Ib, 147, II, 221, III, 147. — *Ib, 197, III, 463.
- Messudagar (Helgendage): Agnes messa, Pálmessa o. s. v. see

- Ia, 30, II, 38, III, 32. —
 Foruden paa de anførte Steder
 nævnes Maríu messur .iiii.,
 Jóns messa baptistæ, Pétrs
 messa ok Páls og Þórláks-
 messa Ia, 32, II, 41, III, 35. —
 Óláfsmessa III, 80, 128, 218. —
 Philippus messa ok Jakobs
 Ia, 29, II, 37, III, 32. —
 Pétrsmessa Ia, 36, II, 45,
 III, 132, 181, 221, 265, 354. —
 Marteinsmessa Ib, 208, 215,
 228, 229, II, 48, 50, 62,
 III, 47, 53. — Þórláksmessa
 III, 177, 344. — Jóns messa
 baptistæ, Pétrs messa, Maríu
 messa fyrri III, 345. — Bar-
 baru messa III, 37; *36. —
 *Simons messa Ib, 252.
- Mývetningar II, 32.
- Norðlendinga fjórðungr Ia, 19,
 II, 22, III, 20.
- Norðmanna konungr Ib, 184, II, 393.
- Noregr Ia, 239, 240, 249, II, 89.
 — *Ia, 205, Ib, 195—197, II,
 404, III, 463—465.
- Noregs konungs veldi Ia, 170, 226,
 Ib, 25, II, 70, 149, 387.
- Noregs menn Ia, 240, Ib, 71, II, 89.
- Norrœnn, norrœnir menn Ia, 169,
 170, 172, Ib, 25, II, 74, 149,
 338, III, 448, 475.
- *Óláfr hinn helgi, konungr Ib, 197,
 III, 463, 467.
- Orkneyskr Ib, 25, II, 149.
- Rangæinga fjórðungr Ia, 19, II, 22,
 III, 20, cfr. III, 247 (rangeynga),
 324 (rangæyinga, rangeyinga).
- *Rangæinga þingsókn Ib, 251.
- Reykjanes Ib, 72.
- *Róm Ia, 204, II, 403.
- Saxland (Tydskland) Ia, 239, II, 89
- Skálaholt Ia, 19, 213, II, 22, III,
 20, 134.
- Skota konungs veldi, II, 388.
- Suðreyinga konungs veldi (Hebri-
 derne) II, 388.
- Sunnlendinga fjórðungr III, 69.
- *Sverrir konungr III, 467.
- Svíá konungr Ib, 184, II, 393.
- Svíá konungs veldi II, 71, 387.
- Sœnskir menn Ia, 172, II, 75, 338,
 III, 448.
- Sæmundr (prestr Sigfússon, hinn
 fróði, død 1133) Ia, 36, II, 45,
 III, 41, 147, 291, 355.
- *Teitr, sonr Gissurar byskups, Ib,
 197, III, 463.
- Ulfhéðinn (Gunnarsson, Lovsigemand
 1108—1116) Ia, 122, 123.
- Valland (Frankrig) II, 388.
- Vestfirðinga fjórðungr Ia, 19, II, 22,
 III, 20.
- Vestmannaeyjar, II, 32.
- Vestrlönd (de britiske Øer) II, 388.
- Þingvöllr (Althingslokaliteterne) Ia,
 10, 39, 43, 50, 65, 68, 124,
 177, Ib, 30, 250, II, 12, 205,
 267, 288, 353, III, 10, 427, 453.
- Þingvallarmenn II, 165.
- Þjórsáróss Ib, 72.
- Þórlákr byskup (Rúnólfsson, 1118—
 1133) Ia, 36, II, 45, III, 41,
 147, 291.
- Þórlákr byskup (Þórhallsson, 1178
 1193) III, 79. — *Ib, 251.
- Össurr erkibyskup (død 1137) Ia,
 36, II, 45, III, 41, 147, 291.

VI.

Ordregister.

Udgaven af Grágás efter Konungsbók, m. m., første og anden Del, er her citeret som I a og I b, Udgaven af Staðarhólsbók som II, og nærværende Bind som III.

---

aðili, sakaraðili, sóknaraðili (egentl. Hovedet, Hovedmanden for Sagen), den, hvem det tilkommer at gjøre en Fordring eller Rettighed gjældende ved Domstolene (∴ rette paagjældende Part), og som derhos forudsættes personlig at forfølge, udføre Sagen; aðild, det at være a. (betegnes ogsaa ved at eiga sök, Ia, 172, II, 338, III, 448). Foruden i egen Sag (Ia, 123) kunde man være a. bl. A. for en Frændes Drab (vígsakar a.), for Krænkelse af en kvindelig Slægtnings Kjensære, for Smædedigt om en afdød, christen Frænde, Ia, 167, 178, Ib, 48, 183, II, 177, 334, 393, III, 447, 461. Til at være a. fordredes en Alder af 16 Aar, Ia, 167, Ib, 48, II, 177, 334; naar en Mand var yngre, tilfaldt Søgsmålsretten den nærmeste Slægtning, I a, 168, II, 207, 366; s. fremd. kona. Istedetfor selv at udføre Sagen, kunde a. selja sök, selja sök í hönd manni, Ia, 169, II, 207, 344, III, 49, d. e. ved Haandtag, efter frit Valg, overdrage Sagens Udførelse til en Anden, som sagdes at taka sök, sókn; fara með sök; fara með handselda sök; Ia, 62, 123, 125, II, 344 (fara með sök betegner dog ogsaa undertiden i Alm. at udføre en Sag, Ia, 53); denne Overdragelse medførte en større Ret end det sædvanlige Fuldmagtsforhold, umboð (som kun Biskoppen, naar han vilde have en Sag anlagt, kunde benytte, I a, 20, II, 23, III, 21), idet nemlig Stedfortræderen havde fuld Raadighed over Sagen, ogsaa til at forlige den, og Ret til at anlægge de andre Sager, som den saaledes overdragne affødte, f. Ex. naar Fredløshedsdom var erhvervet, for det Underhold, der ulovlig ydedes den Fredløse,

s. björg, for dómrof, s. d. O., vistnok ogsaa Ret til at afholde Executionsret o. s. v., medens iøvrigt det paastevnte Pengebeleb eller Bøder tildømtes aðili, Ia, 123, 124, II, 282, 344. Stedfortræderen kunde i Reglen ikke overdrage Sagens Udførelse til endnu en tredie Person, Ia, 125, II, 344; dog kunde han lade enkelte Retshandlinger foretage af en Anden, f. Ex. Tilkaldelse af Kvid eller Vidner, II, 318. Om Fordele, forbundne med aðild s. fjörbaugsgarðr og útlegð. Vederlag til Stedfortræderen omtales ikke; Forbudet mod féboð, fétökur (Bestikkelse ved Domstolene) Ia, 78, synes i og for sig efter dets Indhold ikke at omfatte et saadant Vederlag (jfr. dog Njála, S. 794); naar Stedfortræderen afholdt Executionsretten, kunde Udtrykkene II, 198—199, 359 lede til at antage, at han har erholdt den a. tilkommende Halvdel af den Domfældtes confiskerede Formue; herimod synes dog at tale Reglen, at Forkastelse af Dommere o. s. v. skete paa Grund af Slægtskab o. s. v. til a., ikke til Stedfortræderen, Ia, 47, 62, 127, II, 319. Rettergangen var mundtlig, offentlig, uden Ledelse fra Dommernes Side, forbunden med mange Formaliteter og en Række høitidelige Erklæringer, Opfordringer, Paastande o. s. v. fra Parternes Side, efter Formularer, hvis nøie Iagttagelse var af Vigtighed; den krævede derfor Lovkyndighed og Dygtighed og til at udvikle disse Egenskaber hos Befolkningen maatte de anførte Regler bidrage, hvorefter man enten maatte optræde personlig eller overdrage Sagens Udførelse til en Anden med en forholdsvis stor Raadighed over Sagen. Offentlig Forfølgning af Sager kjendtes ikke (see dog, om Communens Sager, hreppr), men herpaa raadedes tildels Bod ved at der i flere af de betydeligere Sager ikke maatte indgaaes Forlig uden Lovrettens Tilladelse, s. lof; naar a. uden lof forligte saadan Sag, eller ikke forfulgte den efter Lovens Strenghed, kunde han sagsøges til Landsforvisning, Ia, 174, Ib, 51, II, 180, 182, 341, III, 459; fremdeles gaves der Tilfælde, hvor lof vel ikke fordredes, men hvor a., naar han tog mindre Bøder end de lovbestedte, paadrog sig Straf; saal. for legorð, Ib, 51, II. 202, jfr. ogsaa Ib, 212, II, 55, III, 51; ligesom han ogsaa kunde sagsøges til Straf, naar han, efterat have erhvervet Landsforvisnings- eller Fredløshedsdom, ikke lod afholde Executionsret, Ia, 92; endelig kunde i mange Tilfælde Sag anlægges af hvem der vilde (så á sök er vill) enten naar aðili undlod at anlægge Sag, eller hvor ingen Privat var forurettet (tildels navnlig ogsaa imod aðili i de anførte Tilfælde), Ia, 15, 129, 174, 224—225, II, 17, 70, 180, 213, 265, III, 16, 450 o. s. v. Goden var subsidiairt Sagsøger for Udlandinges Drab, Ia, 173, II, 339, III, 449, og tildels naar vigsakar-aðili ikke var paa Thing, Ia, 182, II, 353, 363; endvidere undertiden for Frigivnes og

Trælles Drab, Ia, 172, 191, II, 337, 396, III, 448. — varnaraðili, den, mod hvem en Fordring rettelig gjøres gjældende ved Domstolene, og som derhos forudsættes selv at udføre denne sin Sag, Ia, 38, 127; taka vörn, om Stedfortræderen for varnaraðili, Ia, 125. — sakar sökjandi, sakar verjandi, Ia, 77, omfatter vistnok baade sakaraðili og varnaraðili, og tillige Stedfortrædere for disse.

áfall: døma á., dømme skyldig, domfælde (være sig i Straffesag eller f. Ex. i Gjældssag), Ia, 76, 83, Ib, 176, II, 254; døma áfall sektar, Ia, 123, (om Executionsretten) dømme, bestemme, at den ved Dom eller Forlig fastsatte sekt (Landforvisnings- eller Fredløshedsstraf) nu skal træde i Virksomhed.

áfang eller áfangi, Bøde (af 6 aurar) for uhjemlet Brug eller Behandling af Andens Ting, Ib, 61, 66, 67, II, 241, 505.

afl, Stemmeferhed, Ia, 216, Ib, 86, II, 459, 493.

afréttir eller afrétt, fraliggende (Fjeld-) Sommergræsgang, tilhørende To eller Flere, for ikke malkende Faar, Ia, 11, Ib, 113, II, 13, 477, 486, III, 10; ogsaa som det synes om i Sameie værende Vintergræsgang for Heste, Faar eller Nød, II, 494.

ákvæði, Ib, 190, II, 285, den af Parterne, der enes om en Tvistigheds Afgjørelse ved Voldgift, vedtagne Instrux for Voldgiftsmændene, navnlig f. Ex. om, hvilket Straffende disse kunne paalægge den skyldige Part, cfr. Ia, 108—109.

alaðsfestr, den sidste Øre af den Mark, som den Landsforviste (fjörbaugsmadr) maatte udrede, naar han vilde undgaa at blive fredløs (skógarmadr); egentlig: hvad der betrygger Underhold, idet Skovmanden ikke maatte underholdes af Nogen (af alað — ikke alaðr, jfr. Formen Vnað es, Elucid., 49), Ia, 88, 118, II, 282.

áljótr, 1. en (alvorlig) Legemsbeskadigelse, som efterlader Lyde (af ljótr, hæslig) Ia, 183, 184, Ib, 189, 191, II, 285, 287, 370, 377, III, 433. — 2. ærekrænkende, beskæmmende Ord, Ib, 182, II, 391, III, 439.

almenning, 1. Fælleseieendom for en Fjerding til Fiskeri, Hval- eller Tømmerdrift, Jagt, Græsning, Ia, 11, Ib, 186, II, 9, 13, 506, 537, III, 10, 303. — 2. Den Del af Havet, som er udenfor rekamark (∴ fjernere fra Land end at en flækket Torsk derfra kan sees), II, 515 (cfr. III, 385), 531, 532, 538⁷, III, 404, 405.

alþingi, det almindelige aarlige Thing for hele Island; det afholdtes paa Þingvöllr i den sydlige Del af Landet, og begyndte den første Dag (Torsdagen) i den 11te Sommeruge, Ia, 37, 43, 112, 209, altsaa (da Som-

meren indtraadte tidligst den 9de, senest den 15de April) tidligst den 18de, senest den 24de Juni; det varede i 2 Uger. Ia, 132, Ib, 175, II, 113, 253, 269, III, 426. Forhandlingerne holdtes under aaben Himmel (dog benyttedes Kirken, naar Veiret var slet, til Kundgjørelse eller Foredrag af Love, Ia, 216; s. ogs. prestadómr). Udnævnelse af Mænd til at møde paa Althinget fandt ikke Sted, men Goderne og Lovsigemanden vare under Straf pligtige at møde i rette Tid, Ia, 43, 210, og hver Bonde, der var i Besiddelse af en vis ringe Formue, var pligtig enten at møde paa Althinget, eller at betale en Afgift, þingfararkaup (s. d. O. og þingheyjandi). Goden kunde derhos, om han vilde, paa Vaarthinget opfordre sine Thingmænd til at følge ham til Althinget, og hver niende skulde da, efter Lodkastning eller indbyrdes Overenskomst, følge ham, Ia, 107. — Om Ledelsen paa Althinget, s. lög-sögumaðr; Kundgjørelser der, s. lögberg; den lovgivende Forsamling der, s. lögrétta; Domstolene der, s. fjórðungsdómar og fimtardómr.

alþingisdómr, Althingsdomstol: 1. (Fjerdingsretterne eller) den første Instants paa Althinget, Ia, 101, 105, 124, II, 198; jfr. ogsaa at stefna til alþingis o: til vedkommende Fjerdingsdomstol, Ia, 101 o. s. v.—2. i Stederne Ia, 94, 108, 116 kan Ordet omfatte baade Fjerdingsretterne og Femterretten.

alþingislof (alþingi her = lögrétta), Tilladelse, Benaadning, given af Lovretten, Ia, 174, 194, II, 341, III, 450; s. lof.

alþingismál, Reglerne om Forretningsordenen paa Althinget, Ia, 98 (Procesordningen), II, 147.

alþingisnefna, Ia, 211, (maa, jfr. Ia, 38, 77, forstaaes om:) den af Goderne foretagne Udnævnelse af dem, der skulde have Sæde som Dommere i Fjerdingsretterne og Femterretten; (til Lovretten kan der ikke være sigtet, da der ikke til den fandt nogen Udnævnelse Sted).

alþingis-sáttarhald: sekr um a., Ia, 244, II, 93 (maaskee: skyldig i Undladelse af at opfylde et paa Althinget indgaaet Forlig, men udentvivel rettest:) skyldig i Undladelse af at udrede en ved en Althingsdom (s. alþingisdómr) idømt Bøde eller Pengeydelse (s. sátt 3), hvilken Undladelse medførte, at Reglerne om dómróf kom til Anvendelse.

álög, Tillæggsbøder: 1. Naar Tiende ikke ydedes i rette Tid, skulde dens dobbelte Beløb betales og desuden, som á., 6 Mark (hvoraf aðili fik 3), Ib, 213 (cfr. Ia, 15), Ib, 211, 212, 214, II, 62 (cfr. 17, 56), 53, 55, 57, III, 15, 50—53. — 2. Naar Gjæld ikke betaltes i rette Tid, skulde Skyldneren foruden Gjælden udrede Tremarksbøden og endvidere, naar Betalingstermin (eindagi) var fastsat, 6 Øre i harðafang, og naar Gjælden derhos var lovet ved Haandtag, 6 Øre i handsalsslit; disse 3 Mark og 12 Øre, tilsammen

4½ Mark, kaldtes álög, II, 209, jfr. Ib, 13, 141, 143, 145, 148, II, 122, 214, 216, 218, 224, III, 24, 498; jfr. ogsaa Ib, 217, II, 60; s. lögmálsstaðir.

andvitni, Modbevis, Bevis, som staaer i Strid med et tidligere ført Bevis, eller, som det defineres: naar der føres Vidner mod Kvid eller Kvid mod Vidner (Kvid og Vidner vare Hovedbevismidlerne), saaledes at begge ikke kunne være rigtige; saadant Modbevis var det under Straf forbudt at føre, og førtes det, kom det ikke i Betragtning, Ia, 68, II, 458. Domstolene havde saaledes ikke det Hverv at afveie modstridende Beviser imod hinanden. Den eneste Maade, hvorpaa et Bevis, der var i Strid med et tidligere Bevis, kunde føres, var ved at godtgjøre, at dette var falsk og paa Grund deraf faa det kjendt ugyldigt, s. ljúgvitni, kveða á gögn. Som a. regnedes det efter det Anførte ikke, at Modparten — hvad der Intet var til Hinder for — førte Bevis for sine Indsigelser (f. Ex. at han havde betalt den paa-stevnte Gjæld) og derved altsaa hævdede Virkningen af Sagsøgerens Bevis. Det forudsættes nærmest som Regel, at Sagsøgeren, inden Modparten giver nogen Erklæring, skal ledsage sin Saggivelse med Bevis, og det kunde synes, at der herved var givet ham en Ret, idet der imod det først førte Bevis ikke tilstededes noget i Collision med samme staaende Modbevis, jfr. Sylow, den materielle Bevisteories Udviklingshist. i dansk Ret, S. 12, men den anførte Regel medførte neppe nogen synderlig Begunstigelse for Sagsøgeren, da det i Alm. i det Væsentlige iforveien var givet, hvilke Personer der skulde føres som Vidner eller Kvid. Som Vidner anvendtes saaledes i Reglen netop kun de ved den paagjældende Contract o. s. v. i sin Tid særlig tilkaldte Personer, s. vætti, og det var i Alm. lovbestemt, fra hvilket Nabolag Nabokviden i hvert Slags Sager skulde tages, hvorhos det netop var de nærmest boende Bønder, der anvendtes (saaledes i Drabssag, de, der boede nærmest Gjærningsstedet, i Gjældssag, den Sagsøgte Nabobønder); hvad Godekviden angaaer, var det ligeledes givet, hvilken Gode (den Sagsøgte eller Sagsøgerens) der skulde danne den; det sees ogsaa, at der ikke lagdes Vægt paa, om en Kvid førtes som sóknarkviðr eller varnarkviðr, Ib, 25, II, 119—120.

annara brœðra, s. brœðra.

arfborinn, arfgengr, s. arfr.

arfkaup, Vederlag, som den gav, der købte en Andens arfván, Ia, 236, II, 83.

arfr (erfð). 1. Slægtskabsarv; Testamenter eller Døds-gaver omtales ikke; Ægtefæller arvede ikke hinanden. Slægtningene kaldtes til Arv efter Arvefølgeordenen, Ia, 218, II, 63, III, 412, 460, indtil femte Sidelinie incl.,

s. frændsemi, AnO. 1849, S. 290 fig. Arven faldt ved selve Dødsfaldet, Ia, 245, II, 95, III, 415. Et før Arveladerens Død undfanget Barn blev arveberettiget, dersom det kom levende til Verden og fik Mad ned, eller Mad i Mund (vistnok et Tegn paa Barnets Vitalitet; Maurer, Ueber die Wasserweihe d. germ. Heidenthumes, tillægger det nærmest en symbolsk Betydning); Ia, 222, 223, II, 68, 98, III, 413. Fødsel i Ægteskab var oprindelig Betingelse for Arveret, Ia, 222, II, 66, III, 412; deraf til arfs alinn, avlet til Arv, o: fodt i Ægteskab, ægtefødt, Ia, 249, Ib, 24, II, 99 149; jfr. endvidere Ia, 170, 220, Ib, 48, 203, 244, II, 64, 177, 336; i samme Betydning synes arfgengr (oftere i Alm.: arveberettiget, Ia, 224, 225, II, 68, 99, III, 413), arfborinn (egentlig født til Arv) undertiden at være brugt, Ia, 218, Ib, 29, II, 63, 102, 155. Senere fik Uægtefødte efterhaanden Arvrettigheder og navnlig ere i den ovennævnte Arvefølgeorden optagne uægte Børn og Sødskende, næst efter ægte Børn, Forældre og ægte Sødskende. Om de første 14 Personer i Arvefølgeordenen (1. Søn, 2. Datter, 3. Fader, 4. samfædre Broder, 5. Moder o. s. v., sidst: 14. uægte sammødre Søster) siges der, at de: taldir heita til arfs í lögum — af því at þar ræðr eigi frændsemi, Ia, 220, II, 64, o: deres Arveret betegnes som bestemt ved positiv Lov, fordi Gradnærheden her ikke følges; med denne saaledes opstillede tekniske Betegnelse (heita) — hvorved Maurer, Island, S. 331, minder om den norske Rets tölumenn — er ikke ensbetydende Udtrykket: til arfs eru taldir at lögum, Ib, 24, II, 149, der blot betegner: ere arveberettigede (AnO. 1849, S. 295, 1850, S. 169), hvilket bl. A. fremgaaer af Sprogbrugen i Ia, 170, Ib, 198, II, 74, 102, 142, 336 (jfr. herimod Maurer, Graagaas, S. 80, og Island, S. 354). — At taka arf betyder a, at arve, Ia, 218, 246, II, 63, 95, III, 460. b, om Mand, at tage sin Arv i Besiddelse med Ret til Frugter af den — hvilke, medens Arvingen var umyndig, tilfaldt Værgen — og til selv at bestyre den; hertil udfordredes 16 Aars Alderen, saaledes at han, uagtet Arven var tilfalden ham før den Alder, dog først da siges at taka arf; om Mø siges det ligeledes, at hun, naar hun er 16 Aar gammel, kan tage (den hende tidligere eller til den Tid tilfaldne) Arv, men denne hendes Ret bestod kun i at hun fra den Tid skulde nyde Frugterne af Arven, medens denne vedblev at bestyres af Værgen indtil hendes 20de Aar. Gift Kone og (betingelsesvis) Enke kunde taka arf om de end vare yngre end 16 Aar, Ia, 225, II, 69. c, at tage i Besiddelse Arv, hvortil der muligen er en nærmere berettiget, ikke tilstedeværende Arving, som da, forsaavidt Besiddelsestagelsen er skeet i Island, modtager Arven, naar han kommer tilstede, uden Frugter, og

forsaavidt Besiddelsestagelsen er skeet i Udlandet for at overføre Arven til den i Island værende Arving, kun faaer Halvdelen af Arven, hvorimod Besiddelsestageren beholder den anden Halvdel og Frugterne. Adgang til saadan Besiddelsestagelse tilkom den Afdødes nærmeste tilstedeværende Slægtning; var der ingen Slægtninge efter den i Island afdøde, tilkom det Formuesfællen o. s. v., subsidiairt Goden at tage Arven i Besiddelse. Denne Besiddelse kunde, som antydet, være en midlertidig Bevaring med visse Rettigheder, men meldte ingen Arving sig (eller der overhovedet ingen arveberettigede Slægtninge var), beholdt Besiddelsestageren Arven og blev saaledes factisk Arving, Ib, 197, cfr. 198¹⁰, Ia, 239¹⁰, II, 73, cfr. 74¹⁸, 88¹⁴, jfr. AnO. 1849, S. 314 flg. — Hvorledes Arveskifte fandt Sted omtales ikke; cfr. Ib, 147, II, 220; naar der ikke var mindelig Overenskomst, foretoges det vistnok ved Nabobønder. Arveretten var Grundlag for, eller stod i Forbindelse med forskjellige andre Ætsforhold, jfr. Ia, 225, II, 99, III, 413, nemlig Værgemaal, Ret til personlig Bod (réttir) og Forsørgelsespligt. — 2. Den eventuelle, endnu ikke faldne Arv (med Hensyn til hvilken allerede endnu medens Arveladeren levede dennes nærmeste eventuelle Arving ansaaes at have en vis Ret); saal. selja arf om Salg af ventende Arv, Ia, 236, II, 83; at ráða arf undan manni (= arfskot, s. d. O.), at bære sin eventuelle Arving hans Arveret ved i levende Live at afhænde, eller disponere over sin Formue, II, 85, jfr. Ia, 247; ligel. at kaupa arf sinn sjálfr, II, 101, at Arveladeren mod Vederlag formaaer Arvingen til ligeoverfor ham at give Afkald paa sin eventuelle Arveret (dette var bl. A. ugyldigt, naar Arveladeren saa gav Formuen til gudeligt Brug, med mindre hele Slægten eller ogsaa Lovretten gav Samtykke dertil); denne Betydning af a. findes ogsaa i Ordene arfsal og arfskot. — 3. Arv uden Slægtskab; saal. om Frigiverens Arv efter den Frigivne, Ia, 227, II, 72; (efter Capiteloverskrifterne) om den Ret til en Tiggers Efterladenskab, der kunde tilkomme den, i hvis Hus eller paa hvis Grund han døde, Ia, 229, II, 77; see iøvrigt AnO. 1849, S. 321.

arfsal, Overenskomst, hvorved en Person i levende Live overdrog til en Anden, Forsørgeren, (sin arf, o: hvad der eventuelt vilde blive at arve efter ham:) sin hele nuværende Formue eller en Del af den, imod at underholdes livsvarig af Forsørgeren og efter dennes Død af hans Arvinger (jfr. tild. Fledföring). Fra Forsørgerens Side kaldtes Overenskomsten arftak, at taka arftaki; den Forsørgede kaldtes ómagi, arfsalsómagi. Denne skulde opgive sin Landhusholdning og tage Ophold hos Forsørgeren. Den Forsørgedes nærmeste eventuelle Arving kunde, naar han ikke havde givet Samtykke

til Overenskomsten, omstøde den, dersom det under en af ham reist Sag bevistes, at Vilkaarene ikke vare ligelige, jafnmæli, saaledes at der var givet 5 Øre formeget. Det var derhos under Straf forbudt ved a. at unddrage sig Forsørgelse af visse nærstaaende Slægtninge o. s. v. Forsørgereens nærmeste eventuelle Arving var, naar han ikke havde givet sit Samtykke til Overenskomsten, og naar denne ikke var jafnmæli, ikke bunden ved den efter Forsørgereens Død, og naar den var til Þrots eller til Þrota 3: vilde føre til Forsørgereens fuldstændige Forarmelse, kunde han omstøde den; Ia, 247—249, Ib, 17, II, 85—87, 99, 100, 107, 128. Noget begunstiget var a. til Klostre og Bispestolene, II, 97, III, 43, 145, 415.

arfskot (egentl. Bortskydning af hvad der vil blive at arve efter En), at afhænde eller disponere over sit Gods eller en Del deraf paa saadan Maade i levende Live, at Overdragerens nærmeste Slægtnings eventuelle Arveret derved krænkes. Ikke blot den paa Afhændelsestiden nærmeste Arving, men ogsaa senere den, som i dennes Sted rykkede op til at være nærmest eventuel Arving, kunde omstøde en sliig Disposition, og derhos vælge at anlægge Sag mod Arveladeren til Landsforvisning, eller at sagsøge ham til ved Dom at erklæres umyndig og Værgemaalet over hans Formue overdraget til sig, Ia, 247, 249, II, 84, 98⁴, 100, 127.

arftak, s. arfsal.

arftaka, arftekja, det at arve, Ib, 198, II, 74, 95.

arftökumaðr (erfingi, arfi, skaparfi, skaparfuni, skaperfingi), 1. Arving efter afdød Person, Ia, 7, 225, Ib, 198, II, 7, 75, 96, III, 6. — 2. ofte særlig om den, der vil være nærmest til at arve en Person, som endnu er i Live, naar denne dør, Ia, 3, 248, 249, Ib, 9, 11, II, 85, 86, 100, 114, 119, III, 55. 417. Den nærmeste eventuelle Arvings Samtykke fordreres tildels til Formuesdispositioner i levende Live; saaledes til Gaver, til at give større Tiende (s. tíund) mere end een Gang; 80-aarig Mand eller den, som laae i Helsot, maatte ikke sælge Jordeiendom uden den eventuelle Arvings Samtykke; naar 80-aarig Mand giftede sig uden sin event. Arvings Samtykke, maatte han ikke give større mundr end 12 Øre, og det Barn, han avlede, skulde ikke arve ham, Ia, 224, 246—247, II, 68, 83—85; s. fremdeles arfr, arfsal, arfskot, arfván. Fattigforsørgelse paahvilede i Reglen først og fremmest den, der vilde være nærmest til at arve den Fattige; s. framfærsla.

arfván, Arvehaab 3: den Arv, man kan vente at faae, naar en Person, som endnu lever, afgaaer ved Døden. Salg eller Overdragelse af a. kunde omstødes af Overdragerens nærmeste eventuelle Arving, med

mindre det ved Kvidudsagn bevistes, at der var ligelige Vilkaar, jafnmæli, $\circ$: at Vederlaget var passende. I Udlandet (austr) var det forbudt at sælge a.; Ia, 236, 240, II, 82, 90, 101, III, 414.

arinn, Arne; fara arni ok eldi (eller eldi ok arni) á land, Ib, 136, II, 445, cfr. 499 (hvor iarne maaskee er en Feilskrift for arne), at flytte til en Gaard og der sætte fuldstændig Bo; eldi betyder maaskee alene Husild, Ild paa Ildstedet, Jur. Tidsskr., XXII, 5, men muligen er der dog Grund til her at tænke paa Ceremonien at fara eldi um land, som brugtes ved Besiddelsestagelse af Jord, jfr. Ísl. fornsögur, I, 79; Maurer, d. Entsteh. d. isl. Staats, S. 56, og den nu udkomne islandske Oversættelse af dette Skrift (med korte Anm. af Forf. fra 1881): Upphaf allsherjarríkis á Íslandi, S. 46.

atkvæði, Betegnelse, Formulering af Paastand (navnlig i Stevningen); istedetfor for drep (Slag) kan man anlægge Sag for det forudgaaede eller dermed forbundne frumhlaup (Angreb), •ef honum þykia þau atkvæði betri., $\circ$: dersom Sagsøgeren foretrækker denne Paastand (f. Ex. fordi Reviset da maaskee var sikkrere), II, 304. For þjófskapr 2 skulde Sag anlægges som for Tyveri (egentligt Tyveri, þjófskapr 1) •fyrir utan atkvæði. $\circ$: med den Forskjel, at Betegnelsen Tyveri (der var mere nedsættende) ikke anvendtes, Ib, 163.

auðæfi, Formue, Midler, Herligheder, Ia, 13, II, 15, III, 13; i Ib, 80, II, 418 synes det at betegne eller omfatte Servituter.

austr, østpaa; herved sigtes til Norge Ia, 239¹⁰, II, 88¹⁴ (jfr. Ib, 195, III, 464); i görðum austr, i Rusland, Ib, 212, III, 51; 289, 365. Paa flere Steder bruges austr og erlendis iflæng som ensbetydende, f. Ex. Ia, 240, Ib, 51, 198, II, 76, 90—91, 263 cfr. 261, 357, 388, og om der end oftere, hvor Ordet forekommer, nærmest (ligesom ved austmaðr, en Mand fra Østerleden, Ib, 51, 197, II, 182, 263; austrænn, hvad der hidrører fra Østerleden, Ia, 130, Ib, 72, II, 267) er tænkt paa de skandinaviske Lande og da navnlig Norge, er der dog som Regel ikke Grund til at tage Ordet i denne indskrænkede Betydning, hvorimod det udentvivi gennemgaaende maa forstaaes som ensbetydende med udenlands.

áverk eller áverki. 1. Legemsbeskadigelse i Almindelighed, indbefattende ogsaa større Saar, Ia, 147, 157, 164, Ib, 40, II, 168, 315, 332, III, 11, 430; undertiden synes det at indbefatte Drab, II, 313, 332, Ia, 167¹⁴. — 2. Saadant drep (Slag), som efterlader sig synlige Spor, eller hvorved Hørelse eller Syn beskadiges, eller hvorved man falder i Besvimelse (ogsaa kaldet áverkadrep), Ia, 149, II, 302, III, 429, 430. — 3. Benyttelse af Andens Jord til Landhusholdningsarbeider, Ib, 92, 107, 224, II, 461⁴, 48. — 4. Bøder (6 aurar) for Beskadigelse (eller Tilegnelse) af Andens Ting, Ib, 67

110, 119, 223, II, 453, 471, 474, 497, 505, 508, III, 438. Disse Bøder bleve, efter flere af de anførte Steder, at udrede ve dSiden af eller foruden den almindelige Skadeserstatning.

avvisli eller auvisli, Skade; avvislabót, Skadeserstatning (af: af og vesall, ussel; vesla, gjøre ussel, forringe, s. J. Þorkelsson, Supplement til islandske Ordbøger II, h. v.); útleğðir, er avvislabót hin meiri fylgir ok svá þótt hinn minni avvisli se at, II, 506; herved sigtes udentvív til, at der foruden útleğð og Skadeserstatning efter Vurdering undertiden skulde udredes áfang eller áverk 4, jfr. II, 505, i andre Tilfælde kun útleğð og Skadeserstatning, s. áfang, áverk.

ápéttarorð, M, 390, 391, III, 434 (ápéttisorð), krænkende Ord; derunder synes, jfr. 390°, indbefattet ikke blot de fuldt ærekrænkende Udladelser, hvorfor skulde bødes fuld rétt, men ogsaa saadanne utilberlige Ord, der betegnes som hálfreíti; s. fullréttisorð.

barnómagi, 1. et Barn, mods. en Voxen, Ib, 23, 105, II 106, 142, 435. — 2. den, som formedelst ung Alder er trængende til Fattigforsørgelse, Ib, 6, II, 110.

baugr. 1. Ring, Sølvstykke i Form af Ring, der brugtes som Betalingsmiddel. De største Ringe vare til Beløb 24 Øre eller 3 Mark; om rétt, den personlige Bod, 48 Øre, siges der saaledes, at den skal bestaae af to af de største Ringe, II, 369, og Halvdelen af den betegnes som tvítýptarbaugr, II, 350. — 2. fornemmelig om Frændebøder for Drab, Mandebod, s. niðgjöld, saktala, hvorom udførlige Regler gives i Afsnittet baugatal, d. e. Opregning af Ringe, Regler for Mandebod, Ia, 193 flg., cfr. Ia, 136, II, 333. Der var 4 Ringe (lög-baugar), a, til Beløb 3 Mark, höfuðbaugr (der skulde bødes af Drabsmandens Fader, Søn og Broder, og modtages af den Dræbtes Fader, Søn og Broder, hver med en Trediedel), b, 2½ Mark (Farfader, Sønnen, Morfader, Dattersøn), c, 2 Mark (Farbroder, Brodersøn o. s. v.), d, 1½ Mark (Sødskendebørn). Hertil kom eptir bauga, efter Ringene o: efter at Ringbøderne saaledes ere færdige: e, 1 Mark eller 8 Øre (den ulige Sidelinies 2. og 3. Led), f, 5½ Øre (Næstsødskendebørn), g, 3½ Øre (den ulige Sidelinies 3. og 4. Led), h, 2½ Øre (4. Led), i, 1½ Øre (4. og 5. Led), k, 1 Øre (5. Led, þriðja brøðra, Slægtskabets Grændse); Ia, 193—194. Endelig føiedes hertil fem sakaukar, Frændebodsføregere, nemlig trælfødt eller uægtefødt Søn, Stedsøn og 3 af de nærmeste Besvogrede, der tilsammen skulde bøde eller tage 12 Øre og 5 Penninge, Ia, 201. Med hver af de 4 Ringe fulgte dels et baugþak eller þak, Ringdække (maaskee fordi det tænktes lagt ovenpaa Ringen, jfr. ogsaa þekja,

dække, om Udredelsen af baugpak, Ia, 200), bestaaende henholdsvis af 6, 4, 3 og 2 Øre, dels et vist Antal þveiti, en Mønt af uvis Værdi, nemlig henholdsvis 48, 32, 24 og 16 þveiti, Ia, 193; baugbót, Ringforbedring, synes at være en Fællesbetegnelse for baugpak og þveiti, Ia, 194. Var der Ingen til af dem, der skulde udrede den største Ring, skulde Drabsmanden, dersom han (ved Forlig) var undgaaet Fredløshed, udrede den nævnte Ring med þak og þveiti, men ikke de andre Ringe, Ia, 199. Manglede en Ringklasse helt, bortfaldt Ringen; manglede Klassen kun paa den ene Side, tilfaldt eller ydedes Ringen af de øvrige Ringklasser (dog med Afkortning); derimod fandt ingen Forbindelse Sted mellem de 4 Ringklasser og de 6 Klasser eptir bauga. Mandebødens hele Beløb blev efter det Anførte 15 Mark $1\frac{1}{7}$ Øre (ikke, som af Wilda, Strafrecht, S. 399, beregnet, c. 12 Mark) foruden de omtalte þveiti. Kvinder deltog ikke i den; dog under visse Betingelser Datter, som da kaldtes baugrýgr, Ringkvinde, Ia, 201. Oprindeligt have uidentivt alene Slægtninge paa Mandssiden deltaget i Boden, og Udtrykkene bauggildismenn, bauggildi, have da betegnet paa engang saadanne Slægtninge og tillige Indbegrebet af dem, der udredede eller modtog Ringe, jfr. en hermed stemmende Brug af Ordet bauggildi, Ia, 198 - 199. Saaledes som Forholdet fremstilles i Grág., skjælnes der imidlertid mellem Slægtninge paa Mandssiden, der fik 3 Femtedele af hver Ring, og Slægtninge paa Kvindesiden, hvem der tilkom 2 Femtedele af hver Ring, Ia, 195 fig; disse Slægtninge paa Kvindesiden, Cognater, — er kvennsift eru komnir — saavel som deres Andel i Bøderne, kaldes da nefgildi (nefgildismenn, nefgildingar), medens Ordet bauggildi (naar undtages det anførte Sted S. 198) betegner Agnater, Slægtninge paa Mandssiden (bauggildismenn), — er karlsift eru komnir — eller disses Andel i Bøderne, Ia, 196. Efter de brugte Udtryk og efter den naturlige Opfattelse, samt da Kvindesidens Andel i Ringene ikke kunde siges mere end Mandssidens at være bestemt for hver Person — Kvindesidens Andel kunde endogsaa være repræsenteret af en Eneste, f. Ex. naar Hovedringen skulde deles mellem Fader og Søn og een sammødre Broder, Ia, 195²⁷ — skjønne vi ikke, at nefgildi, som for den norske, iøvrigt noget afvigende Rets Vedkommende antaget af Munch, Hist., II, 970 og Brandt, d. norske Retshistorie, I, 86, og, saavel for den norske som for den islandske Rets Vedkommende af Maurer, Island, S. 335, bør forstaaes om Næsegjæld, Kopskat, hvorimod det, jfr. AnO. 1850, S. 240 og 262 - 63, samt Fritznors og G. Vigfussons Ordbøger, uidentivt ligefrem betyder Cognatbøde (eller Cognater). — Baugbætendr, baugþiggjendr, de som skulde udrede eller modtage Ringe (indbefatter baade

Agnater og Cognater), Ia, 193. — Særlige Regler gaves om Mandebod for Frigivne (mindste baugr: 6 aurar) og Trælle (mindste baugr: 12 þveiti), Ia, 202. — s. endvidere fjórbaugsgarðr.

bera: bera vætti, kvið, (om Kvid eller Vidner) afgive Udsagn; Ia, 57, 63; kviðr berr á (mann), afgiver Udsagn imod, erklærer skyldig, Ia, 15, 65, 67, II, 17, III, 16; k. berr af, afgiver Udsagn i Faveur af, erklærer uskyldig, Ib, 36, II, 198, 202; er jafnmæli berst, naar der gives Kvidudsagn om, at Vilkaarene ere ligelige, Ib, 17, II, 128.

bjargkviðr, s. kviðr.

bjargráð, s. björg.

bjóða undan, s. fjárvarðveizla.

björg, bjargir, 1. lovstridig Hjælp, som ydes en Fredløs (skógarmaðr); lögmæt björg, Ia, 78¹⁴ (hvor «ok veita» björg ere en Del af den Formular, der skal bruges ved Sagens Anlæg) 3: saadan utilstedelig b., som i Lovene er ommeldt. Til b. henregnedes at give den Fredløse Føde, dele Søvn og Mad med ham, cfr. II. 343, handle med ham eller indlade sig med ham eller give ham Raad, hvorved han kan beholde Livet (bjargráð), II, 401—2; det var dog ikke Pligt at tage ham, naar man saae ham paa sin Vei, eller at dræbe ham, om man ogsaa kom i Tale med ham; l. c.; og det var ikke strafbart at give ham Mad, naar man førte ham til Domhaveren, II, 398, eller, uden Kundskab om at han var fredløs, i 3 Nætter at underholde ham (óvísældi), eller, uden saadan Kundskab, i længere Tid at hjælpe ham fordi han var syg eller saaret o. s. v., Ia, 126, 127. — 2. Utilstedelig björg kunde ogsaa vises før Dom, ligeoverfor den, der havde begaaet Drab o. s. v., naar Lysning fra Sagsøgerens Side havde fundet Sted, s. lýsa 2. I saa Fald synes bjargráð dog ikke at have været strafbare, II, 343—344. — Straffen for b. 1 og 2 var Landsforvisning, Ia, 94 (cfr. dog 95), 174; II, 342, 402, III, 450. Sag for b. 1 anlagdes ved Femterretten, Ia, 78, jfr. dog Ia, 122; og Betingelsen for Straf efter 1 var maaskee, at Fredløsheden var kundgjort fra Lovbjerget, Ia, 78, jfr. dog 108. — 3. Om de Midler til sit Underhold, der vare Betingelse for Pligten til at overtage Forsørgelsen af en Frænde, Ia, 23, II, 139.

boðfasta, Faste, paabuden af en Biskop, Ib, 251, III, 36.

boðorð, II, 9, III, 8, kirkeligt Paabud; uidentvilt: den mindre Excommunication (i Modsætning til Ban), en midlertidig Udelukkelse fra Kirken og dens Sacramenter = forboð, som ogsaa III, 198 har istf. b.; jfr. Finni Johannæi Hist. eccles. Isl., I, 145.

bót, bætr, Bøder; om Mandebod: Ia, 200, III, 3 (lögbót); særlig oftere

om den personlige Bod, rétt: Ia, 170 fig., II, 336 fig., 377, III, 448 fig. rétt for Drab = vígsbætr; Ib, 54, 55, 243, II, 186 (rétt for legorð).

brigð, 1. Indlæsning af Jordeiendom, som Værgen i Eierens Umyndig- (hedsstand har bortsolgt, s. fjárvarðveizla. — 2. Den af Eieren af en Ting foretagne Tilbagesøgning, Vindication af Tingen fra den, som besidder den og uretlig nægter at udlevere den. Saadan Vindication kunde finde Sted i videste Udstrækning og uden Hensyn til Tingens Beskaffenhed (urørlige eller rørlige, brugte eller ubrugte Ting o. s. v.), ikke alene ligeoverfor f. Ex. Tyven, men ogsaa imod den, der i god Tro ved Kjøb, Gave eller Laan o. s. v. har erhvervet Tingen, naar dog en af hans Formænd i Besiddelsen har manglet Hjemmel til at overdrage den. Tilbagesøgeren maatte da ved Vidner (kaupsváttar o. s. v.) eller Kvid, undertiden ved kennendr (s. d. O.), eller, hvad der med Hensyn til Dyr, der vare mærkede (Ib, 122, 154 fig., II, 229 fig., 479 fig., 508), maaskee var nok, ved at godtgjøre hvad hans Mærke var, bevise sin Eiendomsret, hvorimod den sagsøgte Besidder kunde forsøge at føre Vidner eller Kvid til Bevis for sin Hjemmel, samt derhos stevne sin Hjemmelsmand, der igjen stevnede sin o. s. v., til Erstatning, Alt som det synes til at møde under Vindicationssagen. Eieren kunde inden Sagens Anlæg fordre at see Tingen, og foreviste Besidderen den da ikke, dømtes denne, foruden til at udlevere Tingen, tillige til Tremarksbod. Tilbagesøgeren synes at have kunnet erklære, at Besidderen skulde være ansvarlig for Tingen indtil Dom faldt; Ib. 81, 82, 86, 117, 163—165, II, 424 cfr. 412, 457, 490. Hævd kjendtes ikke.

brúðför, Reise til Bryllup; brúðmenn, de, der ere paa saadan Reise, derunder indbefattet saavel Brudgom eller Brud, som Bryllupsgæsterne eller Brudfølget; Udtrykket bruges ogsaa om dette Sidste alene, uagtet hverken Brudgom eller Brud var med, Ia, 27, Ib, 65, II, 31, 35, 244, 247, 432, III, 29, 437; mulig omfattede Udtrykkene ogsaa Hjemreisen fra Bryllup, jfr. de om þingför, Thingreise givne Regler, Ia, 24, II, 29, 31, III, 26. Naar brúðmenn søgte Nattely paa Reisen, var Bonden pligtig at modtage 5 Personer, iberegnet Brudgom eller Brud; naar de ikke var med, 3; og han kunde endog komme til paa denne Maade at huse indtil 30 Personer, som det maa antages, naar der var Bryllupsreisende til eller fra forskjellige Bryllupper, II, 31; (i Betydning af Bryllupsvidner forekommer brúðmenn ikke).

brúðhlaup, brullaup, brúðkaup, Bryllup, den Handling eller Act, hvorved Ægteskabet stiftedes; til lovligt Bryllup fordredes, at Fæstemaal var gaaet forud, at mindst 6 Mænd (menn) ere tilstede ved Brylluppet (at brullaupi, hvorved vel nærmest tænkes paa selve Bryllupsformaliteten, men

maaskee ogsaa paa Bryllupsgildet), og at Brudgommen aabenlyst (i ljósi, modsat i Mörke, jfr. Ib, 61, II, 241, cfr. ogsaa Ia, 224', II, 98) gaar i samme Seng med Bruden, Ia, 222, Ib, 241, II, 66, 204, III, 30, s. sæng. Om andre Ceremonier tales der ikke, navnlig ikke om nogen kirkelig Vielse. Bryllup maatte ikke — under Straf af Landsforvisning — holdes Aftenen før en hellig Dag eller Fastedag eller paa visse andre hellige Tider, Ib, 39, 241, II, 167, III, 35. Bryllupsgildet forudsættes at kunne vare flere Dage, Ib, 39, 241, II, 167 (lokit), og at blive afholdt (hafa inni brúðhlaupit) hos Brudens Familie, Ib, 32, 33, II, 159, 160 (jfr. Kålund, Familielivet paa Island, AnO. 1870, S. 307), men undertiden sees det at have været betinget, at Bruden skulde føres til Brudgommens Hjem, altsaa Brylluppet holdes der, Ib, 31, II, 158; hvormeget der fra hver Side skulde bidrages dertil, blev ved Fæstemaalet bestemt, Ib, 33, jfr. 31, II, 160, jfr. 158. Ved Brylluppet afgaves undertiden Erklæringer eller toges Forbehold; naar saaledes Tjenestekarlen giftede sig med en Tjenestepige, kunde enhver af dem vedblive at henregnes til det Thinglag (der ikke var noget geographisk Begreb), hvor de havde været, men han kunde ogsaa ved Brylluppet erklære, at hun skulde regnes at være i Thinglag sammen med ham (var det med en Kvinde, der havde Gaard, kunde han vælge, at lade hendes Hjem og Thinglag gjælde for sig, ikke som det synes, sit for hendes), Ia, 139, II, 275; jfr. ogsaa Ia, 221—222, II, 65, 83.

brúðhlaups-stefna, Sammenkomst paa dertil bestemt Sted, hvor Brylluppet skulde foregaae, II, 204.

brœðra: næsta brœðra, Næstsødskendebørn (Beslægtede i Sideliniens 3die Grad efter canonisk Regnemaade); annara brœðra, Næstnæstsødskendebørn (4. Grad); þriðja brœðra, Beslægtede i Sideliniens 5te Grad; Ia, 194 o. s. v. Disse Betegnelser maae betragtes som Genitiver, der ved en Ellipse betyde Børn af næstir brœðr o. s. v., idet Udtrykket brœðr har omfattet ikke blot Brødre, men alle andre Beslægtede i lige Grad i Sidelinien; næstir brœðr ere da blevne betragtede som første Grad, aðrir brœðr som anden o. s. v., hvilket stemmer med Reglen (Ia, 46—47, 220, Ib, 38, II, 64, 118, 165), at man ved Beregningen af Slægtskab skulde begynde med Sødskende og dernæst (altsaa uden at regne dem med) tælle nedad (den germaniske Computation). Næsta, annara, þriðja brœðri (Nominativform), Ib, 25—26, II, 140, III, 450, 457, d. s. — Om Ægteskabsforbudene brugtes i Almindelighed en anden fra Kirkeretten laant Terminologi (at 5ta, 6ta, 7da manni), Ia, 37, Ib, 30, 31, 60, II, 157, 165, 206.

búakvöð, s. kvöð 2.

búðsetumaðr, Bodsidder; herved forstodes (i Modsætning til búandi, Bonde), den, som vel holdt Hus, men ikke havde Malkefæ, búfé, II, 145; dog synes den, der ikke havde det, at være regnet for Bonde, naar han var Jordeier (Størrelsen af den Jord, der saaledes kom i Betragtning, anføres dog ikke), Ia, 136, II, 272—273. Til búðseta, Stilling som búðsetumaðr, fordredes Samtykke af Communen, II, 145.

búi, 1. Nabobonde i Alm., Ib, 64, II, 245 (om uskyldig Benyttelsesret af Naboens Heste). — 2. búar (ogsaa undtagelsesvis nábúar, II, 260, 505), Nabobønder, som retlig Institution, som de, ligeoverfor hvem eller af hvem forskellige retlige Handlinger kunde eller skulde foretages. Til Begrebet fordredes, at de Vedkommende vare Bønder (ikke búðsetumenn), jfr. II, 318, udentvívligt ogsaa, at de vare saa formuende, at de skulde svare þingfararkaup, jfr. Ia, 159, II, 320 (cfr. Ia, 150², II, 308⁸, der vel sigte alene til Slægtskabsforhold m. u. til Parten), og endvidere, at de vare netop de nærmestboende ved det paagjældende Sted, f. Ex. Parternes Hjem, den Jordeiendom, det dreier sig om o. s. v., Ia, 231, Ib, 114, II, 78, 486, 505, 523, III, 395. Undertiden skulde de være Jordeiere, Ib, 87, II, 446, 488. Som Retsforhold; med Hensyn til hvilke den her omhandlede Institution kom til Anvendelse, kan anføres, at en Række Kundgjørelser skulde foretages for (i Alm.) 5 búar, s. lýsa; jfr. Maurer, Island, S 374. Fremdeles foretoges Vurderinger af 5 Nabobønder, f. Ex. af Skadeserstatning; af den Umyndiges Gods ved Værgemaalets Begyndelse o. s. v.; Ia, 116, 231, II, 78, 505; s. iøvrigt lögmetandi. Ligeledes Skifteforretninger, f. Ex. af Sameie i Jord, Heste eller andre Værdigjenstande, Ib, 63, 87, II, 245, 446 (dog forudsat, at man var enig om, hvem der var Eier, II, 449), af Fleres Hø, som Over svømmelser eller Uveir drev sammen, Ib, 106, II, 460, af Forsørgelsesbyrden, naar Forældrene ikke længere kunde forsørge Børnene, og disse da tildeltes med $\frac{2}{3}$ Faderens, med $\frac{1}{3}$ Moderens Slægt, Ib, 5—6, II, 109—110. Saa-danne Vurderings- eller Skifteforretninger fandt Sted uden at Nabobønderne dertil beskikkedes af nogen Embedsmand eller Autoritet, alene efter forud-gaaet Opfordring til dem fra vedkommende private Mand; Forretningen foretoges da i Almindelighed paa det paagjældende Sted hjemme i Bygden og bekræftedes der med Ed af Nabobønderne, uden at nogen Ret blev sat eller nogen foregaaende eller paafølgende Sanction af en Domstol eller Autoritet fandt Sted; naar da f. Ex. Vurdering af en Skadeserstatning var foretaget hjemme i Bygden, anlagde man i Henhold dertil Sag ved Domstolene for at faae sig tilkjendt Vurderingsbeløbet, men iøvrigt kunde man ogsaa vælge den Fremgangsmaade at begynde med Sag og under den paastaae sig til-

kjendt en saadan Erstatning, som Nabobonder (hvilke i saa Fald maatte blive de Nærmestboende, der vare tilstede paa Thinge) ved Domstolen maatte ansætte Skaden til, II, 505; jfr. ogsaa Ib, 27, 81, II, 150, 423. Udtrykkene virðingarbúar, skiptingarbúar forekomme ikke i Grág., navnlig ikke, som man har antaget, II, 504, hvor (i Overskriften) of skiptingar eða virðingar búa bør forstaaes = om Nabobønders Skifte eller Vurdering. I nogle Tilfælde havde Nabobøndernes Virksomhed en endnu større Selvstændighed: jfr. II, 20, 86, 128, III, 319, s. ogsaa tala. — 3. Nabobonde, der afgiver Kvidudsagn til Bevis i Rettergangssager, altsaa = Medlem af Nabokvid (búakviðr, Ia, 51), s. kviðr. Ligesom Nabobønders Hverv ved Vurderinger o. s. v. i og for sig var beslægtet med deres Virksomhed som Kvid, saaledes finder i flere Tilfælde en Overgang Sted mellem disse Virksomheder, Ib, 149, 151, II, 225, 227, 505, 529, III, 403; der skjælnes dog forsaavidt bestemt mellem dem, at Ordet kviðr ikke bruges om Vurderinger o. s. v. (naar undtages Stederne II, 450, III, 394).

byggja frændsemi, sifjar, indgaae Ægteskab med en Beslægtet, Besvogret; frændsemi byggjandi, Slægtskab, der ikke er saa nært, at Ægteskab af den Grund er forbudt, Ia, 37, Ib, 30, 60, II, 156, 157, 165; af Nogle forklaret ved, at byggja skulde betyde købe og at der herved sigtes til den Maade, hvorpaa Ægteskab stiftedes ved «Kiøb» af Bruden; maaskee det dog snarere bør forklares af at búa, som bruges om Ægtefæller i Betydningen boe sammen, Ib, 45, II, 174 (jfr. búandi konu, om Ægtemanden, Ib, 48, II, 177); byggja kunde da betegne at skabe Samliv, forene i Ægteskab.

byskup, Biskop; der vare to saadanne i Landet, Ia, 19, II, 22, III, 20. Disses Forhold til, eller Forbindelse med udenlandske Erkebiskopper omtales ikke; alene siges det i en Notits, at Christenretsafsnittet er affattet bl. A. efter Erkebiskop Össurs Raad, Ia, 36, II, 45, III, 41. Biskopperne havde Sæde i Lovretten, Ia, 211. Naar en Præst viste Ulydighed mod Biskoppen, kunde denne danne en Præsteret paa Althinget, bestaaende af 12 Præster, og sagsøge Præsten ved den til en Bøde af 3 Mark. som tilfaldt Biskoppen, idet denne derhos selv førte Beviset ved i Forening med 2 Præster at afgive Kvidudsagn; betaltes ikke Bøden, forholdtes der efter Reglerne for dómrof, og Præsten maatte da altsaa ved ordinair Ret saggives til Landsforvisning, Ia, 21, II, 25, III, 23. Om Biskoppernes Myndighed i Skilsmissesager s. skilnaðr; om deres Forslag i Lovretten angaaende Tilladelse til Forlig i visse Utugtssager, Ib, 59, II, 181, 191, III, 146; naar Biskoppen i nogle Tilfælde forbød Fortsættelsen af Kjønnsforbindelse, og Forbudet overtraadtes, tilkom der ham 3 Mark, og naar de ikke betaltes, andre 3 Mark til, hvorm

Sag, som det maa antages, anlagdes ved ordinair Ret, I b, 56, 237, II, 203, III, 191, 458; med Hensyn til Communernes Fattigforsørgelse havde Biskopperne en vis Myndighed, Ib, 178, II, 146, 257; jfr. iøv. Maurer, Graag., S. 34; AnO. 1873, S. 113. Biskoppen kunde bemyndige en Mand til at modtage hans Tiende, Ib, 209, II, 51, III, 48, ligesom han synes (vel i fjernere Egne) at have kunnet antage en Fuldmægtig, umboðsmaðr, navnlig en af Præsterne, til at udføre visse Hvefν paa sine Vegne, Ia, 22, Ib, 56, 237, II, 26, 203, III, 23, 191, 458; jfr. fremdeles om umboð, givet af Biskopperne, Ia, 19, 20, Ib, 216, II, 23, 59, III, 21, 207, 247. Nogen vidtgaaende hierarchisk Myndighed for Biskopperne omtales ikke, og betegnende for deres Stilling synes den Bestemmelse at være, at naar Biskoppen nægter Noget, som han efter Loven er pligtig til, kan man til Gjengjæld undlade at betale ham hans Tiende, II, 22, III, 20.

byskupa börn, confirmere (hvilken Handling foretoges af Biskoppen), Ia, 19, 22, II, 22, 27, III, 20, 24; halda manni undir byskups hönd, om Fadderne ved Confirmationen, Ia, 47, 62, Ib, 31, II, 158, 206, 318, III, 6.

bœnahús, bœnhús, Bedehus, Ia, 19, II, 22, 260, III, 20, 330; i nogle Bedehuse maatte der ifølge Biskoppens Tilladelse holdes Gudstjeneste, i andre ikke, Ib, 216, II, 58, III, 42, 161, 322, 375.

dagstund, en Dag fra Morgen til Aften, Ia, 4, 111, II, 2, III, 2.

dómhringr, Domkreds, omtales kun for Femterrettens Vedkommende, Ia, 82; da Femterretten skulde have sit Sæde i Lovretten, Ia, 77, sigtes herved vistnok til de Bænke, pallar, hvorpaa Lovrettesmændene, og altsaa ogsaa Femterretten, sad og som da have dannet d., Ia, 211, cfr. 212. Lovsigemanden skulde bestemme, hvor hver af Fjerdingsretterne skulde sidde, Ia, 45, cfr. 74; for disse Retters Vedkommende nævnes ingen Domkreds (overensstemmende hermed bør det af mig i AnO. 1873, S. 195 Note, Anførte rettes), -men naar Folk trængte formeget paa ved en Fjerdingsret, skulde Goderne paa Dommernes Begjæring ansætte 3 Domstolsvogtere, som da ristede to Furer udenom Dommernes Sæder, over hvilke Ingen maatte gaae ind, Ia, 72. Domsted skulde afmærkes (marka eller merkja dómstað) ved hreppadómr, engidómr og afrettardómr, Ib, 174, II, 252, 455, 489, 493; jfr. endvidere Ib, 78, II, 418.

dómnefna, 1. Godens Udnævnelse af Dommere, Ia, 49 (i Fjerdingsretterne), 44, 215 (i Fjerdingsretterne og Femterretten). s. alþingisnefna. — 2. Parternes Udnævnelse af Dommere, I b, 116; II, 489 (i Afretsdomstolen).

dómr, 1. Dom, den ved en Domstol eller Ret skete Afgjørelse af en Retstvist, Ia, 76, 83, Ib, 86, II, 459. — 2. Domstol eller Ret. De al-

mindelige Domstole vare: de 13 Vaarthingsretter, en i hvert Thinglag, de 4 Fjerdingsretter paa Althinget, en for hver Fjering, og Femterretten paa Althinget (s. endvidere fjórðungaping). Disse Domstole (hvorom Benævnelsen þingadómr, Ib, 86, 151, II, 228, 459) dannedes for hver Gang Thingene samledes, ved at Goderne udnævnte de enkelte Dommere; dómr ferr út til saka, eller sóknar, eller ferr út, (om Fjerdingsretterne) at drage ud for at behandle og paakjende Rettergangssagerne, Ia, 40, 52, 182, II, 120, 362, III, 52. Særlige Retter, dannede for hvert enkelt forefaldende Tilfælde, vare Executionsretten, udnævnt af Goden, s. féránsdómr, Præsterretten, udnævnt af Biskoppen, s. byskup, samt endvidere nogle af Parterne selv dannede (private) Retter, bestaaende i Almindelighed af 12 eller 6 Dommere, udnævnte, uden noget Hensyn til Naboskab, med Halvdelen af hver af Parterne, nemlig: *a*, skuldadómr, s. d. O.; *b*, engidómr, som — naar man ikke kunde vente indtil Sag kunde anlægges paa Thinge, II, 455 — afholdtes paa den Eng, hvorom der var Tvist mellem to Parter, Ib, 84, II, 455, III, 437; *c*, afréttardómr, til Afgjørelse af Tvist om en Afret, paa hvilken Retten da holdtes, Ib, 115, II, 488, 494; *d*, hreppadómr, angaaende Overtrædelse af de communale Fattigvæsenesregler, afholdt ved den Sagsøgte Hjem, Ib, 174, II, 252; og *e*, heraðsdómr, navnlig i Sager mod Udlændinge for af dem begaaede Overtrædelser, Ib, 53¹, 72, II, 261; cfr. ogsaa Ib, 78, II, 418. Ved disse private Retter forholdtes med Hensyn til Procesmaaden væsentlig som ved Thingdomstolene, Ib, 117, 151, 175, II, 228, 254, 458, 491—492. Naar hensees til den Omhu og Forkjærlighed, hvormed Rettergangen ved Thingdomstolene, især Althingsretterne, omhandles, og til den Maade, hvorpaa Folkelivet concentrerede sig paa Thingene, saavel som til Indholdet af Bestemmelserne om de anførte Privatretter, maa det uden tvivl antages, at Sagsanlæg ved Thingdomstolene stedse, ikke mindst i den tidligere Tid, har været det Almindelige og Principale, hvorimod de private Retter kun undtagelsesvis, under de anførte særegne Forhold, ere komne til Anvendelse (jfr. dog Maurer, Island, S. 385 fig., hvor der er tillagt de private Domstole en større oprindelig Betydning i Lighed med den ældre norske Ret). — 3. Ganske undtagelsesvis, Ia, 109, II, 191, 281, forekomme Udtrykkene dómr, dæma, om Voldgift (s. sáttardómr, sektardómr), der forøvrigt, ligesaa vel som Forlig, holdes bestemt adskilt fra Afgjørelse ved Dom. Den gennemgaaende Forudsætning i Grág. var, at Retsafgjørelse skulde søges ved Domstolene, og at Dom var det Ordinaire, Forlig eller Voldgift det Extraordinaire, der endog tildels betragtedes med Ugunst, jfr. t. Ex. Ia, 168, 194. — Forsaavidt Lovretten, efter Begjæring af private

Parter, afgjorde Retsspørgsmaal, brugtes ikke herom Betegnelsen Dom, s. lögrétta. Da saadanne Spørgsmaal synes nærmest at have været henviste til Lovretten, er det sandsynligt, at Domstolene kun i ringe Omfang have afgjort Retsspørgsmaal, AnO. 1873, S. 183 fig. Domstolene skulde dømme efter Bevislighederne, uden at det kom an paa Rettens Overbevisning, Ia, 73, 101, Ib, 117, II, 458, 492; s. ogsaa andvitni; dog kunde Retten, naar lögsjáendr vare uenige, efter egen Besigtigelse afgjøre, om Sølv, der tilbødes i Betaling af Gjæld, var lovligt, Ib, 141, II, 215. Fordringerne til den, der skulde kunne udnævnes til Dommer ved Fjerdingsretterne, var 12 Aars Alder (Myn-dighedsalderen i tidligere Tid, jfr. Maurer i Krit. Vierteljahrsschr., II, 85ffg.), fast Hjem, samt at have i Barndommen lært den danske Tunge eller ialfald været 3 Vintre i Island, Ia, 38. Disse Fordringer synes tildels at have været ringere end til den, der skulde være Medlem af Kvid; navnlig synes Tjenestekarlen at have kunnet været Dommer, Ia, 106, cfr. 98.

dómrof, Undladelse af at opfylde en Dom. Executionsretten (fóráns-dóm) anvendtes kun ved Landsforvisning eller Fredløshed. Naar Nogen dømtes til at betale Noget, f. Ex. Bøder eller Gjæld, eller til at foretage en Handling, f. Ex. Nabobønderne til at foretage Skifte, eller den, der havde ledet Vand bort, til at føre det tilbage til den gamle Vandseng, eller en Slægtning til at overtage en Fattigs Forsørgelse, og han ikke opfyldte denne Dom, maatte Dombhaveren anlægge ny Sag mod ham for dómrof; Straffen herfor var Landsforvisning, og nu kunde fóránsdóm holdes over ham; forsaavidt derhos Dommen var gaaet ud paa Betaling af Gjæld eller Bøder, og denne Betaling ikke skete ved Executionsretten, blev han fredløs; II, 470; Ia, 21, 88, 123, Ib, 87, II, 26, 446—447, 450, 498, 504, III, 23; s. ogsaa alþingissáttarhald. — Forskjelligt fra d. i den her anførte Betydning var at lýsa eller stefna dómi til rofs, indstevne en Dom til høiere Ret (en Fjerdingsretsdom til Femterretten, en ved Vaarthinget eller en privat Domstol afsagt Dom til Fjerdingsretten) til at kjendes ugyldig (dómrofna), Ia, 77, 101, 102, 110, II, 493.

dómstefna, Møde paa et dertil af Parten bestemt Sted, hvor en (privat) Domstol (s. dómrof) skal dannes og paakjende en Retstvist; leggja dómstefnu, ved Tilkjendegivelse til Modparten at beramme saadant Møde; Ib, 116, 174, 176, II, 253, 254, 455, 489.

drep, 1. Slag (Stød), Legemsforværelse, som paa den ene Side var betydeligere end frumblaup, Angreb, og paa den anden Side ikke kunde henregnes til Saar; den betydeligste Art af drep, det, som medførte Benbrud, regnedes dog lige med større Saar; den anden Art drep, var áverkadrep

s. áverk, og den tredie, ringeste Art var det, som ikke efterlod sig synligt Mærke. Straffen for alle 3 Arter var Fredløshed, I a, 149, II, 301—303, III 429—430; s. iøvrigt lýsa og vígt. — 2. Drab (cfr. drepa til heljar I a, 188), II, 399, jfr. I a, 83, 96, 121, I b, 167.

eiðfall, Undladelse af at aflægge den Ed, man bør aflægge; Begrebet forekommer kun med Hensyn til den edelige Selvangivelse til Tiende (Straf for e.: 12 Mark), I b, 207, II, 49, III, 46, og med Hensyn til Vægning ved at aflægge trygdæiðr (Straf: Landsforvisning), II, 306.

eiðføera ómaga, føera ómaga með eið, ved en høitidelig mundtlig Overleveringserklæring at føre, aflevere en Fattig til en Frænde af denne, idet Edføreren tilligemed to sannaðarmenn aflægger Ed paa, at han ikke veed nogen Anden i Bygden, som er nærmere forpligtet til at overtage Forsorgen for den Trængende. Heri indeholdtes en alvorlig Opfordring til at sørge for den Fattige, og den, som denne var fort til, paadrog sig Straf, dersom han ikke ændsede Edførslen; han maatte enten selv overtage Forsørgelsen, eller, naar der gaves en nærmere Frænde, sørge for, at den Fattiges Forsørgelse overtoges af denne; dette kunde imidlertid ikke skee ved eiðføersla, hvorimod han maatte anlægge Sag mod den nærmere Frænde og ved Dom faae ham tilpligtet at modtage den Fattige. Edførslen foretoges ofte af den sidste Forsørger, men iøvrigt kunde, naar En blev trængende til Forsørgelse, hvem som vilde ved Edførsel bringe ham til hans Slægt. Ligeoverfor selve den Trængendes nærmeste eventuelle Arving behøvedes ikke Edførsel, hvorimod en under Tilkaldelse af Vidner iværksat Overlevering var tilstrækkelig. I b, 7 fig., II, 111 fig., III, 416, 417, 418. — Edførsel fandt ogsaa Sted, naar Nabobønder havde skiftet en Fattig mellem Frænderne, saaledes at denne skulde gaae paa Omgang mellem dem, idet den Trængende da ved Edførsel skulde bringes til den, der først skulde forsørge ham, I b, 6—7, II, 110—111.

eiðr, Ed, aflagdes at krossi, paa Korset, eller at bók (om Nabobønders Vurdering eller Skifte: við bók, I a, 237, I b, 6, II, 87, 110), o: paa en Bog, hvori hellige Ord ere skrevne (I a, 80, enten Bibelen eller Evangeliet eller Messebogen, jfr. Keyser, den norske Kirkes Historie, I, 200), større end en hålsbók (I a, 76, 80, I b, 8, II, 113³, 20), hvorved vistnok maa forståaas en Bog, der bæres om Halsen (jfr. dog G. Vigfusson, Iceland. engl. Dict., hvor Ordet udledes af Angelsax. hæls, salus), idet den Sværgende tog Korset eller Bogen i sin Haand, I a, 192, I b, 206, II, 49, 189, III, 45, jfr. I a, 206, og fremsagde Eden, hvis almindelige Form synes at være den, der anføres I a, 46, I b, 206, II, 49, III, 45 (jeg siger Gud, at), medens Formen

for den saakaldte fimtardómseiðr, I a, 78 fig. (anvendt ved Femterretten, jfr. ogsaa Ib, 74, II, 263), var strengere (hjælpe mig saavist Gud i dette og det andet Lys), s. ogsaa II, 306. Edsafæggelse fandt navnlig Sted paa Thinge eller ved en Domstol, men kunde ogsaa i mange Tilfælde foregaae udenrets, I b, 27, 115, 142, 214—215, II, 48, 150, 215, 487, III, 136. Ed aflægdes forinden Forklaringen eller Erklæringen, I a, 66, I b, 8, II, 112, jfr. dog I a, 231, II, 79. Kvidudsagn, Vidnesbyrd og overhovedet enhver Forklaring, der sigtede til at afgive Bevis, skulde beediges; ligeledes Nabobønders Vurderinger eller Skifteforretninger; I a, 48, 57, 63, 66, I b, 88, II, 504. Dommerne skulde inden Domsafsigelsen aflægge Ed paa, at de vilde dømme efter hvad de mente var Lov, I a, 72, 82, 99, I b, 117, II, 492; Trællen, der blev frigiven, skulde sværge, at han vilde holde Loven og være Medlem af Samfundet, I a, 192 (her findes i Edsformularen den hedenske Form god), II, 190. Om edeligt Fredslofte s. trygðir. Parterne i en Rettergangssag skulde ved at fremsige Sagen, o. s. v., aflægge Ed paa, at de vilde forholde sig som de mente det rettest efter Loven (juram. calumniæ), I a, 46, 54, 66, 69, 79, I b, 117, II, 491. Parten, der i Bygden havde tilkaldt Nabobønder til Kvid, kunde, dersom ved Anvendelsen af Modpartens Forkastelsesret Flertallet af dem blev udskudt, undgaa af denne Grund at tabe Sagen, naar han aflagde Ed paa, at han havde valgt dem, han mente var de retteste, I a, 62. Ved arfsal skulde den ene af Contrahenterne for 5 Nabobønder aflægge Ed paa, at der ingen hemmelige Vilkaar var; ellers var Overenskomsteu ugyldig, I a, 248, II, 99. Den, som giftede sig, skulde paa Vaarthinget eller for Goden aflægge Ed paa, at han ikke vidste, at der var Slægtskab mellem ham og Konen, som kunde være til Hinder for Ægteskabet, I b, 37, II, 164. Tiendeyderne skulde paa Repsmødet (samkoma) edelig bekræfte deres Selvangivelse til Tiende, I b, 206, II, 49, III 45. Endvidere afgav Parten i flere Tilfælde — s. sannaðarmenn, kennendr — edelige Erklæringer om factiske Forhold, der dog maaskee nærmest maae betragtes som Bevidnelser. Bortset fra de anførte Exempler, var egentlig Partsed, navnlig ogsaa Benægtelsesed, ukjendt; ogsaa maa det vistnok rettest antages, at nogen egentlig Mededsinstitution ikke kjendtes, s. sannaðarmenn. — Undertiden afgaves Erklæringer, Bevidnelser eller Forklaringer paa Ære (leggja undir þegnskap sinn). Der tales nu om den Ed, der skal følge þegnskaparlagning, I a, 48, og om þegnskaparlagningareiðr, Ib, 38, II 165, 491, hvorved vel maa forstaaes, at der foruden þegnskaparlagning skulde aflægges almindelig Ed, hvorpaa ogsaa haves Exempler I b, 134, 160, II, 112, 387, 535. Oftere forekommer dog þegnskaparlagning uden tilføiet Bemærkning

om at Ed skal aflægges, I a, 56, 62, 244—245, 250, I b, 11, 18, 127, 182, II, 71, 76, 94, 118, 129, 391, 521, III, 393. Mulig har þegnskaparlagning, der allerede i og for sig indeholdt en stærk Forsikkring, i ældre Tid været anvendt alene, uden at være forbunden med Edsaflæggelse, jfr. E. Hertzberg, den ældste norske Proces, S. 240 fig., angaaende hvorvidt Vidner i Norge oprindeligt have aflagt Ed (cfr. iøvrigt ogsaa I a, 237, I b, 141, 195, II, 87, 215).

eiga við mann, være i Slægtskab med En, I b, 8, 18, II, 129.

eiginorð, 1. Eiendomsret, I b, 86, 129, 156; II, 231, 449, 459 (modsat Besiddelse: höfn), 494. — 2. Ægteskab, Giftermaal, I b, 58, 243; II, 188, 189. — 3. Ægteskabets Stiftelse, Bryllup (uden at der herved er tænkt paa Formerne ved Brylluppet eller paa Bryllupsgildet), I a, 139⁷ (cfr. 139¹⁴), 222; I b, 31, II, 66, 158, 275¹⁴ (cfr. 275²¹).

eindagi, saadan Betalingstermin, hvorved baade Betalingsdag og Betalingssted er vedtaget: 1. contractmæssig, I b, 140, II, 208, 213; eindagat fé, Gjæld, med Hensyn til hvilken saadan Termin er vedtagen, II, 208, 261. Naar Gjæld var af denne Beskaffenhed, kunde Fordringshaveren, dersom Skyldneren ikke indfandt sig med Betalingen, strax paa Stedet, uanseet et der saaledes Ingen var mødt — efter forudgaaet Krav, see kveðja 3 —, stevne Skyldneren til Betaling af Gjælden med álög, I b, 140, II 208. Mødt Fordringshaveren ikke, kunde Skyldneren, efterat have erklæret, at han herved tilbød Betaling, lade det, han skulde betale (dog ikke Sølv), blive liggende tilbage der paa Stedet, eller ogsaa tage det Hele hjem og beholde det til næste Aar uden Renter, I b, 144; II, 217—218. — Vilde Skyldneren løbe bort ud af Landet, kunde Fordringshaveren, uagtet e. ikke var kommen, nedlægge Forbud mod hans Bortreise, I b, 200, II, 223. — Naar e. ikke var vedtaget, kunde Fordringshaveren stevne Skyldneren til at være hjemme 7 Dage, eller endog 3 Dage, II, 209, efter Stevningen, til hvilken Tid Fordringshaveren saa vilde komme og fordre Betaling; ydedes denne da ikke, kunde der stevnes som for eindagat fé, I b, 145; II, 209, 218. — Naar Skyldneren deer, bortfalde alle eindagar, 3: Gjælden kan fordres strax, II, 229. — 2. lovbestemt: med Hensyn til Tiende, I b, 209, II, 52, 61, III, 48; Præstens tíðakaup, s. tíðir.; fjörbaugr, naar den ikke kunde betales strax, I a, 88, 118—119.

einkaleyfi eller einkalof, særlig Tilladelse; herved forstaaes altid Lovrettens Tilladelse eller Dispensation, s. lof.

einlát; dette Ord forekommer kun paa eet Sted, I a, 224, II, 68—69; det bestemmes der, at naar en Mand (Kone) skilles fra sin Kone (Mand),

•ok er talit einlát á hendr honum (henni)•, og han (hun) gifter sig igjen uden Biskoppens Tilladelse, er Straffen Landsforvisning, og Børnene af det sidste Ægteskab ere uarveberettigede. Dette bør udentvivel forstaaes om, at der er paalagt den Fraskilte Eneliv, Liv uden Ægteskab, 3: at det, ved Skilsmissen, af Biskoppen er erklæret, at vedkommende Ægtefælle ikke maa indgaae nyt Ægteskab, hvilket Forbud dog senere kunde hæves af Biskoppen. Herefter stemmer det anførte Sted med II, 173, jfr. 168, Ib, 40; (med Hensyn til •talit á hendr• — erklæret, udtalt som Paalæg — jfr. føera, døma á hendr manni ómaga, eindaga á hendr manni o. s. v., II, 114, 117, 121, 126; telja á hönd, III, 185). Tidligere er Udtrykket einlát, ogsaa af mig, forstaaet om, at den Paagjældende beskyldes for at have forladt sin Ægtefælle — desertio — eller at Skilsmissegrunden har været saadan desertio. Men i Materien om Ægteskabsskilsmisse, (Festa-þáttir) er desertio ikke nævnt som Skilsmissegrund, hvorimod der alene er tillagt dette Forhold en ringere Virkning, Ib, 55⁵, 19, II, 170, 186, III, 420, 421, og det kunde i ethvert Fald ikke have Formodningen for sig, at man paa det her foreliggende Sted i Arveafsnittet vilde have særlig og alene anført desertio som en saadan Skilsmissegrund, der skulde have den omhandlede Virkning.

ek, jeg: er nú mun ek telja, sem áðan talda ek o. s. v., Ia, 23, 26, 30, 61, 81, Ib, 239, II, 28, 34, 38, 135, 146, 417, III, 25, 28, 32, 384. o. s. v. I disse Sætninger er det Lovsigemanden, der taler i første Person, idet hans Foredrag af Lovene paa Althinget er optegnet i Texten, i selve den personlige Form, hvori det er blevet holdt; det hedder endogsaa: enda hygg ek, at rétt sé, Ia, 125, ogsaa mener jeg, at det er ret — en Yttring i Lovsigemandens Mund, der var forklarlig, naar hensees til, at Lovene i den tidligere Tid indtil 1118 alene opbevaredes i Hukommelsen og senere vistnok ikkun ufuldstændigt nedskreves, saa at en Usikkerhed med Hensyn til hvad der var Lov kunde være naturlig. Paa lignende Maade maa det forklares, naar bestemte Lovsigemænd nævnes som de, fra hvem Kundskaben haves om de enkelte Bestemmelser: þat sagði Úlfheðinn (Guðmundr, Markús) lög, U. G. M. sagde, at det var Lov, Ia, 122, 123, 184, Ib, 23, 147, II, 221. Lignende Spor af at det er Lovforedraget, vi have for os, findes i Ordene: hér á þingvelli, om Althingsstedet, Ia, 10, III, 199 o. s. v.; menn skulu í dag ok á morgin lýsa sakar 3: den første Fredag (paa hvilken Dag Thingsordningen foredroges) og Løverdags i Thinget, Ia, 39.

erfðarómagi, en Fattig, som forsørges af den Frænde, der vilde være nærmest til at arve ham, naar han skulde døe (i Modsætning til den Forsørgelse, som paahviler en fjernere Slægtning til den Fattige,

fordi dennes nærmeste eventuelle Arving ikke har Midler eller Evne), Ib, 9—10, 227, II, 97, 115, 141, 142; erfðaómagi, Ia, 120, II, 148, maa vistnok have samme Betydning.

eykt, et Tidspunkt om Eftermiddagen, som, efter Forklaringen Ia, 26, II, 34, III, 28. var Klokken 3 $\frac{1}{2}$. Fra e. (jfr. þváttdagseykt III, 255) tog Helligaftenen før Søndagen eller andre Helligdage sin Begyndelse, og Arbejde maatte da i Almindelighed ophøre. Ved Optagelsen af den canoniske Regel om Helligaftener, der i andre Lande begyndte Kl. 3: ved nón (hora nona), synes man i Island at have modificeret Reglen, saaledes at Helligaftenen først begyndte ved eykt, Kl. 3 $\frac{1}{2}$, men Dagen betegnes dog ligefuldt som nónhelgr, og eykt og nón bruges iflæng som enstydige, saa at man altsaa i denne Forbindelse maa forstaae nón = Kl. 3 $\frac{1}{2}$; Ia, 26, 28. 36, Ib, 119, II, 32, 34, 35, 36, 496; III, 28, 30, 41, cfr. III, 76, Not. 2, 78, 83, 213, 214, 221, 336, Not. 18. I den anførte Betydning (ikke om Tiden fra Kl. 3 til 4 $\frac{1}{2}$, jfr. Finn Magnusen, Om de gamle Skandinavers Inddeling af Dagens Tider, S. 62) synes eykt ogsaa at være brugt Ib, 143; II, 81, 216. — eykthelgr dagr, Dag, som er hellig fra eykt, Kl. 3 $\frac{1}{2}$ E.M., Ib, 143, II, 216. — nónhelgr dagr, d. s., Ia, 26, 126, II, 34, 376; III, 76 o. s. v., — nónhelgi, Helligaften fra Kl. 3 $\frac{1}{2}$, III, 345.

eyrir, Øre, Unze, $\frac{1}{8}$ af en mörk: 1. som Vægt, Ib., 192. — 2, som Værdi = 6 Alen (Vadmel), Ia, 19, 129—130, Ib, 141, 192, 214, II, 22, 57, 214, 265, III, 19, 53; fra Slutningen af 12te og Begyndelsen af 13de Aarh. anvendtes i den sydlige Del af Island (cfr. J. Sigurðsson, Dipl. Isl., I, 315, 401) en Beregning af eyrir = 3 Alen, hvorefter Alenen var af samme Værdi, men eyrir kun havde den halve Værdi; denne Beregningsmaade findes i Blg., Ib, 246. — 3. Formuesdele, Betaling; ráða til fulls eyris, have Forstand til at bestyre sin Formue (saaledes at man ikke behøvede at sættes under Værgemaal, o. s. v.) Ia, 222, 246, Ib, 248, II, 66, 83, 413, III, 413; maaskee egentl. at kunne raade for sin Formue, saaledes at man faaer fuldt Vederlag for hvad man afhænder, jfr. fullr eyrir fullum í gegn, Ib, 77, 221, II, 414.

faðerni, Paternitet; den som har Ægtehustru (á konu, s. kona), som han hviler hos, ansees som Fader til de Børn, hun føder, II, 192. Iøvrigt førtes Bevis for Paternitet, naar den ikke erkjendtes, ved Nabokvid eller tildels Gudsdom, s. skírsla, Ib, 53, II, 192, III, 419, 423. Mod ugift Kvinde, som var frugtsommelig, kunde af Sagsøgeren for legorð anvendes Tortur for at faae hende til at sige, hvem Barnefaderen var (pína-til sagna), Ib, 58, II, 182, III, 422. Kun mod een Mand kunde Paternitetssag an-

lægges samme Sommer, men frikjendtes han, kunde Sag den næste Sommer anlægges mod en Anden, og saalænge det var ubevist, hvem der var Faderen, præscriberedes aldrig Paternitetssag, II, 202, Ib, 54. Paastanden i Paternitetssag — der ogsaa kunde anlægges mod død Mand, Ib, 49, II, 197 — gik ud paa, at den Sagsøgte skulde være Fader, derimod ikke udtrykkelig paa Forpligtelse til at forsørge Barnet, men saadan Forsørgelsespligt fulgte af Dømfældelsen. Paternitetssagen var en særskilt Sag, der anlagdes foruden og ved Siden af legorðssök, Ib, 53, II, 184—185.

fangakviðr s. kviðr.

fara (Subst. för), 1. at vanke om fra Hus til Hus og tigge, Ib, 12, 28, II, 121, 151, III, 497. — 2. (om visse Klasser af Fattige, der forsørgedes af Reppen, Thinglaget, Fjerdingen eller hele Landet), gaae paa Omgang mellem dem, der skulle yde Underhold, Ia, 86, 87, 115, Ib, 229, II, 145, 147; eiga för, at skulle fara, gaae paa Omgang, II, 107; døma för, ved Døm bestemme, at En skal underholdes paa Omgang, Ib, 54, II, 186; s. framfærsla.

félag, Formuesfællig: 1. contractmæssigt i Alm., navnlig t. Ex. mellem Mænd, som gjorde Søreise sammen (paa Handel, o. s. v.), og hvorved der da vel tilsigtedes et fælles Udbytte. En saadan Formuesfælle var nærmest berettiget til at tage i Besiddelse Efterladenskabet efter den (Udlænding), som døde navnlig ved Skibet i Island eller paa Reisen til Island, uden der at have nogen Slægt, eller til, naar Udlændingen blev dræbt og ingen Frænde var tilstede, at anlægge Sag for Drabet. For at have disse Retsvirkninger, maatte f. ikke være stiftet for derved at udelukke Andre fra at arve Fællerne, og den mindre Raske eller mindre Formuende skulde have indskudt sin hele Formue eller hvad han havde med paa den paagjældende Reise; Ia, 172, 228, Ib, 197, II, 73, 338, III, 448, jfr. Ia, 243, II, 92. F. indgaaet i Island omtales Ia, 240, II, 90; Formuesfællig mellem Mand og Kvinde, uden at de vare Ægtefolk, nævnes Ib, 212, II, 55, III, 51. — 2. mellem Ægtefolk. Formodningen synes at være for, at Formuesfællig ikke fandt Sted mellem Ægtefæller; der kunde imidlertid ved Fæstemaalet eller under Ægteskabet vedtages f. mellem dem (leggja fé sitt saman, gera félag, deraf félagsgærd), og det Forhold, hvori de toge Del i Fællesboet, beroede da paa fri Bestemmelse; der findes ingen Antydning om, hvilket Forhold der saaledes kunde vælges (navnlig omtales ikke Fællig til lige Lodder eller dobbelt Lod, eller i Forhold til hvad hver Ægtefælle eiede; til dette sidste sigtes neppe ved Ordene: sem fé á til, Ib, 46, II, 176 o. fl. St. (s. AnO. 1849, S. 244), der udentvivel betyde: efter det Forhold, hvori Ægtefællerne ifølge

den trufne Overenskomst ere lodtagne i Fællesboet, jfr. dog Olivecrona, Om Makars Giftorätt i Bo, S. 172); f. kunde sæ lig vedtages alene med Hensyn til Landhusholdningen (eiga í bú). Betingelsen for conventionelt Fællig var, at der mellem Ægtefællerne var jafnmæli, s. d. O. Fremdeles kunde der indtræde lovbestemt Formuesfællig mellem Ægtefællerne (lög leggja fé hjóna saman), naar Vidnerne om hvad der ved Fæstemaalet var vedtaget om deres Formuesforhold — være sig intet Fællig eller contractmæssigt Fællig — vare døde eller ikke mindedes Vilkaarene, og Ægtefællerne derhos havde levet sammen mindst i 3 Aar, o. s. v. Det lovbestemte Fællig gik ud paa, at Manden eiede Totrediedele af Boet, Konen en Trediedel; Ib, 43, 45, 46, II, 171, 173, 174–176. — Noget Formuesfællig mellem samlevende Slægtninge eller Familienmedlemmer kjendtes ikke.

félagi, 1. Den, som er i saadant Formuesfællig med en Anden, som omhandlet under félag 1; s. Citaterne der. — 2. Ægtefælle i Alm., uden at der herved sigtes til, at der i det paagjældende Tilfælde er Formuesfællig mellem Ægtefolkene, Ib, 26, 40, II, 141, 168.

féránsdóm, Executionsret, som skulde afholdes hos eller over den, der blev landsforvist (fjörbaugsmádr) eller fredløs (skógarmádr), 14 Dage efter det Thing, hvor Straffedommen var afsagt, eller, naar Straffen var bestemt ved Forlig eller Voldgift, 14 Dage efter det næste Althing. Den bestod af 12 af Goden efter Domhaverens (eller Forligshaverens o. s. v.) Begjæring udnævnte Dommere og holdtes i Pileskudsaf-tand udenfor den Skyldiges Hjemmemarksgjerde (s. örskot); deraf udentvipl Benævnelsen féránsdóm, idet Godset ligesom ranedes. Her mødte den Domfældtes Creditorer, Beviser førtes, og Executionsretten tildømte enhver Fordringshaver hvad der tilkom ham. Af det Tiloversblevne fik Goden en Ko eller Oxe (var der ikke saa meget, da en Mark: fjörbaugr, dersom Vedkommende var fjörbaugsmádr, s. fjörbaugsgarðr), og hele den øvrige Del af den Domfældtes Formue confiskeredes, idet Halvdelen tilkjendtes Domhaveren, Halvdelen enten Fjerdingmændene eller Thinglaget's Beboere, eftersom det var paa Althinget eller paa et Vaarthing, at Dommen var afsagt (til Forsørgelse bl. A. af den Domfældtes trængende Slægt), Ia, 83 flg., 108, 112 flg., 118, 120, 125, II, 359. Executionsretten synes tillige at have bestemt, at nu skulde Landsforvisningen eller Fredlesheden træde i Virksomhed, s. áfall. — Om Fremgangsmaaden ved Bødedomme o. s. v., s. dómrof.

festamál, n. pl., Ia, 222, Ib, 45, II, 65-66, 159, 174 = festar 1.

festar, 1. Fæstemaal, Overenskomst om Ægteskabs Indgaaelse (Troløvelse), forbunden med Løfte fra Mandens Side om mundr, Brudekjøbesum,

og fra Kvindens Formynders (fastnandi, lögráðandi) Side om heimanfylgja, Medgift, II, 162, Ib, 35; den Orden, hvorefter Frænderne kaldtes til at være fastnandi, er bestemt Ib, 29, II, 155; den vedkommende Frænde siges at e'iga festar, være berettiget til at afslutte Contracten derom, Ib, 35, II, 162; undtagelsesvis kunde Kvinden fæste sig selv, Ib, 30, 35, II, 156, 162. Festar var en af de 4 Contracter, som ikke vare gyldige undtagen der var Vidner tilkaldte, Ib, 75, III, 425. Forudgaaet Fæstemaal var Betingelse for Bryllups (Ægteskabets) Gyldighed, Ia, 222, Ib, 241, II, 66, 204; III, 30, 412. Ved Fæstecontracten bestemtes, naar Brylluppet skulde holdes, hvilket vel i Alm. var en rum Tid senere; ligeledes Regler for Ægtefællernes Formuesforhold o. s. v.; Ib, 31 fig., 45, II, 158 fig., 174, 204, III, 30. — 2. det ved Overenskomsten 1 stiftede Trolovelsesforhold. Fæstemanden kunde hæve f. uden andet Ansvar end at han maatte tilsvare den lovede mundr; vilde Formynderen derimod ikke opfylde Fæstemaalet, kunde han sagsøges til Landsforvisningsstraf, og til at udrede Medgiften, hvorhos Fæstemanden kunde nedlægge Forbud imod at Nogen husede Fæstemøen, Ib, 32 fig., 75, II, 159 fig. Var det ikke bestemt, naar Brylluppet skulde være, eller hvor længe Fæsteforholdet skulde vare, var det ikke bindende længere end 12 Maaneder, Ib, 32, II, 204, III, 30. — Om nogen Sammenflytning eller Samliv. forinden Brylluppet er der ikke Tale. Nogen anden fra f. forskjellig, mindre retskraftig Trolovelse omtales ikke.

fimtardómr, den femte Domstol, saaledes kaldet i Modsætning til de fire Fjerdingsdomstole. Den bestod af 48 af Goderne paa hvert Aars Althing udnævnte Dommere, hvoraf dog kun 36 skulde dømme, idet i hver Sag Parterne skulde udskyde 12 Dommere, Ia, 77, 82. Femterretten paakjendte de ved Fjerdingsretterne anlagte Sager, som formedelst Uenighed mellem disses Medlemmer (véfang) ikke der vare blevne afgjorte; den var altsaa forsaavidt en Slags Appelinstant. Fremdeles paadømte den som første Instants nogle enkelte til den særlig henviste Sager; saaledes Spørgsmaal, om Kvidudsagn eller andre Bevidnelser, afgivne ved Fjerdingsretterne, vare falske (i hvilke Tilfælde Hovedsagens Afgjorelse ved Fjerdingsretten synes at være bleven udsat, indtil den fremkomne Indsigelse mod Bevismidlerne var paakjendt ved Femterretten, Ia, 73²⁹); endvidere Sager om Bestikkelser, der fandt Sted paa Althinget, o. s. v., Ia, 77—78. Dens Domme afsagdes efter Stemmeherhed, Ia, 83. Om den der anvendte stærkere Ed end den sædvanlige, s. eiðr. Fra Femterretten fandt ingen Appel Sted.

fjárlóg, Ia, 249⁸, II, 100⁸, Dispositioner over, Bortsættelse af Formue;

(af lóga; i Staðarhb. skrevet med Accent over o; i Udg. af Grág. 1829 urigtig: Fjarlög, og derfor i Ordbøgerne antaget for Flertal af fjárlag).

fjárvarðveizla, Værgemaal over en Umyndigs Gods (Mand var umyndig indtil det 16de Aar; ugift Kvinde, s. kona, indtil det 20de Aar. Ia, 225, 226, II, 69-70). Værgemaal tilfaldt den Slægtning, som var nærmest til at arve den Umyndige, og til at overtage det udfordredes i Alm. 20 Aar, l. c.; Ia, 230, II, 78. Værgen nød Frugterne af Godset imod at underholde den Umyndige frit og bære Ansvar for, at Capitalen ikke forringedes — selvfølgelig dog med Undtagelse af Tilfælde, hvor det ikke kunde undgaaes at angribe Capitalen, Ia, 17, 234, II, 19, 20, 80, III, 18, 320; men naar Værgen var fjernere beslægtet med den Umyndige end Fader, samfædre Broder eller Moder, og mindst havde haft Værgemaallet i 12 Maaneder, kunde enhver Trediemand, der eiede dobbelt saa meget som den Umyndige, fordrø Værgemaallet afstaaet til sig (bjóða undan — undanboð), ved at tilbyde at forpligte sig til at underholde den Umyndige frit og desuagtet lægge lovlig Rente til Capitalen; Værgen maatte da vælge, om han vilde underkaste sig disse samme Vilkaar, i hvilket Fald han beholdt Værgemaallet, forudsat at han eiede ligesaa meget som den Umyndige, hvorimod han i modsat Fald maatte afstaae det, Ia, 230, 233 flg., II, 77, 80 flg. Naar Værgen uden Nødvendighed eller under Værdien solgte den Unges Jord, kunde denne, efterat have naaet Myndighedsalderen, søge sin Jord tilbage (brigð) fra Kjøberen (eller dens nuværende Besidder) uden Vederlag, og Værgen maatte da til denne betale den Kjøbesum, han havde modtaget for den, og kunde derhos sagsøges til Landsforvisning saavel af Myndlingen som af første Kjøber, Ib, 76 flg., II, 410 flg. Naar den Umyndiges Midler vare ringe eller opbrugtes, gik f. over til at være Forsørgelsespligt. F. kom ogsaa til Anvendelse paa dem, der (efter den eventuelle Arvings Paastand, ved Dom) gjordes umyndige, nemlig formedelst Uforstand, Ia, 222, II, 66, III, 413, eller formedelst arfskot, Ia, 247, II, 84. — F. omfattede indirecte tillige Forsorgen for den Umyndiges Person, Ia, 231³, II, 78⁷. Nogen Control fra det Offentliges Side med Værgemaallet kjendtes ikke.

fjórðungaping, locale (dømmende) Thing, et for hver af Landets fire Fjerdinge, hvor Fjerdingsmændene indbyrdes kunde sagsøge hinanden; om deres Oprettelse (Aar 965) s. Islendingab., c. 5, S. 9, jfr. Eyrb., c. 10, S. 12, Landn., S. 98; de synes ikke at have trængt igiennem, idet de i Grág. kun omtales paa eet Sted, II, 356, og som en Institution, der maaskee findes, maaskee ikke.

fjórðungr, Betegnelsen for hver af de 4 Fjerdinge, hvori Island var inddelt: austfirðinga-, rangæinga- (sunnlendinga-), vestfirðinga- og norð-

lendinga-fjórðungr, Ia, 19, II, 22, III, 20, 69. De 3 førstnævnte hørte til Skálholts, det sidste til Hóla Bispedømme, l. c. Inddelingen i Fjerdinger var territorial; om deres Grændser s. Maurer, Island, S. 155 o. s. v. og Kålund, Bidrag til en hist. topografisk Beskrivelse af Island (de i Realregistret anførte Citater). Lovretten bestod af lige mange Medlemmer fra hver Fjerdning, Ia, 211, og ved Valg af Lovsigemænd betragtedes den tildels som bestaaende af fire Afdelinger, en for hver Fjerdning, Ia, 208, jfr. ogsaa 209, 214 (medens den iøvrigt tog Beslutning som Helhed). Ligeledes skulde Femterretten bestaae af lige mange Dommere (12) fra hver Fjerdning, Ia, 77, og af de 4 Fjerdingsretter paa Althinget var en for hver Fjerdning, Ia, 38, s. fjórðungsdómar; jfr. ogsaa fjórðungafing. Fjerdningen var i nogle Tilfælde Fattigforsørgelseskreds, s. framfærsla, og Fjerdingsmændene kunde i denne Henseende skifte Fjerdningen i mindre Dele, Ia, 87.

fjórðungsdómar, de fire Fjerdingsdomstole paa Althinget, en for hver Fjerdning; de dannedes hvergang Althinget samledes ved at Goderne blandt deres paa Thinge tilstedeværende Thingmænd udnævnte dem, der skulde have Sæde i disse Domstole, Ia, 38; hver Fjerdingsret benævnedes efter den Fjerdning, for hvilken den var Domstol, Ia, 72. Naar undtages Bødesager (Bagatelsager), der i Alm. skulde anlægges ved det locale Vaarthing, kunde man vælge, om man vilde anlægge Sag ved Vaarthinget eller ved Fjerdingsretten, Ia, 99; den af to Søgsmålsberettigede, der vilde anlægge Sagen ved Fjerdingsretten, skulde raade, II, 356. Hver Fjerdingsret var Værnething for den bestemte Fjerdning: Sagen skulde anlægges ved Fjerdingsretten for den Fjerdning, i hvilken den Sagsøgte var, Ia, 40—42, cfr. II, 356, 386; eller hvor den Jordeiendom var beliggende, som Sagen angik, Ib, 76, II, 411, III, 436; eller, naar Sagen angik Drab eller Saar, hvor Drabet var begaaet eller Saarene tilføiede, Ia, 175, II, 345, III, 452. Fjerdingsretterne vare fremdeles en Slags anden Instants i Sager, der vare anlagte ved Vaarthingsretterne. men paa Grund af Uenighed mellem Dommerne (véfang) ikke der bleve afgjorte; Sagen maatte da indstevnes til Fjerdingsretten for den Fjerdning, hvori Vaarthinget var, Ia, 101; paa lignende Maade forholdtes ved Spørgsmaal, der ikke bleve afgjorte ved skuldadómr, engidómr, afréttardómr (s. dómr); Indstevning skete da til Fjerdingsretten for den Fjerdning, hvor de nævnte særlige Retter vare blevne afholdte, Ib, 86, 152, II, 228, 458—60, 492, 493. Blev Sagen anlagt ved en anden Fjerdingsret end den rigtige, kunde Indstevnte herpaa støtte sit Forsvar (vörn), Ia, 42. — Antallet af Dommerne i hver Fjerdingsret er ikke udtrykkelig anført; der siges alene, at hver Gode, som har fuldt og gammelt Godedømme (o: 9

Goder i hver Fjerdings), skal udnævne en Mand til Dommer (nefna mann í dóm), Ia, 38. Dette er af Flere, deriblandt mig, AnO. 1873, S. 174—176, Víkverji, 1873, S. 153—155, forstaaet saaledes, at hver Fjerdingsret skulde bestaae af 9 Dommere, tilsammen, for alle 4 Retter, 36, hvorimod Andre — deriblandt Páll Melsted, Nýar athugasemdir, S. 108—110 og Maurer, Quellenzeugnisse über d. erste Landrecht und über d. Bezirksverfassung d. isländ. Freistaates, S. 80—82 og S. 100—101, samt Entsteh., S. 177—178, isl. Overs., S. 160—161 — have antaget; at hver Gode skulde udnævne 4 Dommere, en til hver af de fire Fjerdingsretter, saaledes at hver Fjerdingsret bestod af 36 Dommere; for denne Mening taler bl. A., at Vaarthingsdomstolene bestod af 36 Dommere, men den har ikke Hjemmel i de anførte Udtryk i Grágás, og vilde, da der efter denne Opfattelse i hver Domstol vilde være lige mange Dommere for hver Fjerdings (9 for Nordfjerdings, 9 for Østfjerdings o. s. v.), ikke harmonere med, at hver Fjerdingsret efter Grág. repræsenterede sin bestemte Fjerdings, eller med den Vægt, der efter det Anførte lagdes paa, at Sager fra den enkelte Fjerdings netop paadømtes ved Fjerdingsretten for denne Fjerdings; s. ogs. fjórðungr. Et Antal af 9 Dommere stemmer ogsaa bedst med den Regel, at medens Fjerdingsretten saavidt mulig skulde være fuldtallig, naar Dom afsagdes, Ia, 73, var det dog, for at Behandlingen eller Dommen skulde være gyldig, tilstrækkeligt, at 6 Medlemmer vare tilstede eller deltog deri, Ia, 53, 74, 75. Naar der i en Fjerdingsret var Uenighed med Hensyn til Dommen, maatte Sagen indbringes for Femterretten, Ia, 77, s. véfang.

fjórðungsómagi, en Fattig, som forsørges af Fjerdings, Ib, 172, II, 250, s. framfærsla.

fjörbaugr, s. fjörbaugsgarðr.

fjörbaugsgarðr, Landsforvisning, bestaaende i, at den Landsforviste, fjörbaugsmadr, inden Udlobet af 3 Somre skulde være reist ud af Landet og derefter være 3 Aar udenlands; hver af de tre Somre skulde han forsøge at komme bort, idet en Mand skulde ledsage ham til Skibs for der at begjære Overreise for ham; Forsøget skulde hver Sommer gjøres hos 3 Skibsførere, som, naar de nægtede at modtage ham, ifaldt Tremarksbod, og den 3die Sommer endog fjörbaugsgarðr; i Tidsrummet indtil han saaledes kunde komme ud af Landet, anvistes der ham 3 Hjem (heimili), ikke længere end en Dagsreise fjernede fra hinanden, og i disse Hjem samt i Pile-skudsafstand (örskotshelgi) derfra til alle Sider og paa Veien mellem Hjemmene, naar han ikke oftere end en Gang om Maaneden færdedes imellem dem, samt paa Veien til Skibet o. s. v. var han fredhellig (heilagr);

viste han sig andre Steder, bortfaldt Ukrænkeligheden; mødte han Nogen paa Veien mellem Stederne, skulde han begive sig saa langt til Siden, at man ikke fra Veien kunde naae til ham med Spydsodden. Lykkedes det ham ikke i Løbet af 3 Aar at komme ud af Landet, blev han fredløs, skógarmaðr, Ia, 87 fig, 118, 119, II, 282; medens han var i Udlandet var han fredhellig, Ia, 96, og naar han efter de 3 Aar vendte tilbage til Island, var det som han aldrig havde været straffet, Ia, 91. Over enhver fjörbaugsmaðr holdtes Executionsret, hvorved Alt hvad han eiede confiskeredes, s. féránsdóm; Confiskation fandt dog ikke Sted, naar fjörbaugsgarðr anvendtes for Indgaaelsen af Ægteskab mellem Personer, der ikke vare i Besiddelse af det lovbestemte Minimum af Formue, 120 aurar, Ib, 38, II, 167, III, 420. — Benævnelsen hidrerer fra, at den til Landsforvisning Dømte maatte, naar han ikke skulde blive fredløs, ved Executionsretten til Goden udrede, eller love inden 14 Dage at udrede, en Mark, hvilken Ydelse kaldtes fjörbaugr, Livsring, Bøde, hvorved Livet frelses, Ia, 88, 118 (maaskee oprindelig ydet med en Sølvring, s. baugr, men efter Ia, 88 kunde den udredes i Varer); garðr betegnede da uidentvilt det — eller de — Hjem, der anvistes den Landsforviste. En fjörbaugsmaðr blev skógarmaðr: 1. naar fjörbaugr ikke betaltes. — 2. naar han foruden Fjörbaugsstraf tillige var idømt Skadeserstatning, og denne ikke betaltes, Ia, 116, jfr. ogsaa Ia, 94¹⁹ (s. sekt), eller naar Undladelse af at betale Gjæld eller Bøder efter Dom medførte, at han for dómrof (s. d. O.) idømtes Fjörbaugsstraf, og Gjælden eller Bøderne nu ikke betaltes. — 3. naar han gjorde sig skyldig i en ny Fjörbaugssag, Ia, 89; anlagdes der to Fjörbaugssager mod samme Mand af samme Sagsøger ved samme Domstol, dømtes han til Skovgang, Ia, 110, II, 304. I Tilfældene 1 og 2 maa det antages, at Fredløsstraffen indtraadte strax, idet det ved Executionsretten erklæredes, at den Paagjældende nu var fredløs, jfr. Ia, 94²², 116.

fjörumaðr, II, 519, 520, III, 385, 391, = rekamaðr.

fjörumark, Forstrand med dens Grændser eller Skjel, navnlig ligeoverfor Nabostrandene paa begge Sider, Ib, 126, II, 516, 522, 523, III, 386, 395.

formæli, II, 442, den ved mundtlig Indgaaelse af Contract brugte (Formular eller) Form, forsaavidt denne bestod i, at Contrahenterne anvendte de Ord og nævnte de Puncter, som hørte til, for at Contracten kunde have sin Retsvirkning (jfr. mæla málum, Ib, 142, II, 215). Paa den correcte, høitidelige Fremsigelse af Formularer lagdes der (navnlig ved Proceshandlinger, jfr. Ia, 54 fig., Ib, 209, 212, II, 51, 56, 359, III, 48, 52, s. ogsaa

atkvæði, men tillige ved Contracter) stor Vægt; paa det anførte Sted, II, 442, der handler om Kjøb af Jordeiendom, hvortil Kjøberen iforveien havde betinget sig Forkjæbsret, sigtes der udentvivl til Reglen II, 418, hvorefter der ved Jordsalg af Kjøber og Sælger skal siges, at Kjøberen køber Jord •laga kaupi ok lýritar• o. s. v. (s. lýritr), og Stedets Mening er da, at disse Ord skulde anvendes ogsaa ved Forkjæbsjord. Et lignende Exempel frembyder Ib, 35, II, 162—163 om Formularen ved Fæstemaal, hvorefter det havde en væsentlig Retsvirkning, om Ordene •heilt ráð ok heimilt• (at Fæstemoen var sund og rask, og at den paa hendes Vegne Optraadte var rette Formynder), vare blevne anvendte. — Under formæli indbefattes ikke de udvortes Former, der iøvrigt iagttoges ved Stiftelsen af Contractsforhold, s. handsal, váttrar, lýsa.

forráð, Raadighed, Myndighed; om den Persons Myndighed, som Goden kunde lade fungere for sig, Ia, 45; forráð sakar, om den Raadighed over Sagen; som tilkom en Stedfortræder for rette Part, aðili (s. d. O.), II, 282; jfr. Maurer, Quellenzeugnisse, S. 83.

forráðandi, s. lögráðandi.

forráðsmenn, s. goði.

fóstr, Opfostring af Andres Børn, et Forhold, der ikke sjældent fandt Sted, jfr. Kålund, Familielivet paa Island, AnO. 1870, S. 279. Det omtales at være skeet mod et derfor ydet Vederlag engang for alle, Ib, 22, II, 133, cfr. Ia, 220, II, 64; eller til Vederlag for ydet Hjælp (lið), eller for derved at opnaae saadan Hjælp, Ib, 22, II, 134. Forholdet mellem Fosterforældre og Fosterbørn havde i enkelte Tilfælde en lignende Betydning som Slægtskab, s. skóggangr, vígt, jfr. ogsaa Ia, 160, 166, II, 322, 333. Dette synes dog at have været betinget af, at Barnet ikke var ældre da Opfostringen begyndte end 8 Aar, samt at det fra først af var bestemt, at Fostringen skulde fortsættes til det 16de Aar, Ia, 161, II, 322. Fostbroderskab omtales ikke (cfr. tildels félagi).

fósturlaun, Erstatning for Forsørgelsen af et Barn, som den Slægting af Barnet, der — ifølge sin Forsørgelsespligt, men uden at være nærmest til at arve Barnet — havde underholdt dette, kunde fordre af Barnets nærmeste eventuelle Arving, naar denne blev formuende nok til at yde Erstatningen; iøvrigt kunde ogsaa den Forsørger fordre f., som ikke havde været forsørgelsespligtig, men Betingelsen var da, at han havde kundgjort (lýst) for sine Nabobønder, at han vilde fordre Erstatningen; efter det Anførte sigtes der ved f. ikke til egentlig Opfostring (s. fóstr); II, 136, 137, 138. Lignende Erstatning for Forsørgelse kunde fordres ogsaa naar det ikke var

Børn, man havde forserget, men Erstatningen kaldtes da ikke f., Ib. 10, 27—28, II, 116, 138.

framfærsla, Fattigforsørgelse (s. AnO. 1850, S. 125 fig.). 1. Denne var en Slægts-Pligt, som først og fremmest paahvilede den Trængendes nærmeste eventuelle Arving; dernæst, naar han ikke kunde, den, der efter ham var nærmest til at arve; kunde han ikke, da den efter ham Nærmeste o. s. v. indtil Slægtskabets Grændse. Medens den, der ikke var nærmest til at arve den Fattige, alene var pligtig til at underholde denne ved Hjælp af sin Formue (for at være pligtig til at modtage den Fattige fordredes her i de nærmere Grader Subsistentsmidler for 2 Aar, i de fjernere, for 3 eller 4 Aar o. s. v., Ia, 37, Ib, 4, 25, II, 139, 140), var den nærmeste Arving ikke blot pligtig til, naar han havde mindst Subsistentsmidler for 1 Aar, II, 139, at modtage den Fattige, men ogsaa, selv om han ikke havde det eller slet Intet, til at forserge den Trængende ved sit Arbejde, handmegin, handmegn, af verkum sínum, 3: han skulde afgive Bidrag af sin Arbejdsfortjeneste til den efter ham nærmeste Frænde, som i hans Sted modtog den Fattige; den samme Forpligtelse paahvilede ogsaa dennes Sødskende, om de end ikke vare nærmest til at arve ham, Ib, 227, II, 105, 112, 116, 145, 207, III, 416, jfr. Ib, 5, 206, II, 47, 107, 109, III, 44. Hvad særlig angik Forældre, skulde man, naar man ikke havde Midler, bidrage til deres Forsørgelse ved at gaae i Gjældstrældom for dem hos den Slægtning, som modtog dem til Forsørgelse; samme Pligt havde man mod sine Børn, dog at man istedet derfor kunde vælge at give (selja) Børnene i Gjældstrældom, Ib, 3 fig., II, 103 fig.; s. iøvrigt eiðfærsla, fóstrlaun, ómagi. — 2. Naar den Fattige ikke havde nogen Slægtning, hos hvem han paa den anførte Maade kunde finde Underhold, gik Forsørgelsespligten over paa den Commune, hreppr, hvor hans nærmeste eventuelle Arving — ikke fjernere beslægtet med ham end Næstsødskendebarn — havde fast Ophold, forudsat at denne var istand til at skaffe sig Mad i det første Aar og ikke var under Værgemaal, Ib, 26, 178, 229, II, 139, 145, 256. Om Communernes Forsørgelsesmaade s. manneldi, matgjafir, tiund, þurfamaðr. Af Fiskeri m. m. paa Helligdage skulde en Femtedel gives til Trængende i Communen, Ia, 25, III, 35, 75, jfr. ogsaa II, 30, III, 28; s. Maurer, Graagaas, S. 77. — 3. Naar de under 2 anførte Betingelser med Hensyn til den nærmeste eventuelle Arving ikke var tilstede, tilfaldt Forsørgelsen det hele Land, Ib, 178, 229, II, 145, 257. — 4. Fjerdingen skulde forserge Fremmede, som ingen Slægtninge havde i Island, Ib, 20, II, 131; endvidere Slægtninge af dem, der paa Althinget dømtes til Landsforvisning eller Fredløshed, Ia, 86—87. —

5. Thinglaget skulde forsørge Slægtninge af dem, som paa Vaarthingene dømtes til Landsforvisning eller Fredløshed, Ia, 115. — at selja ómaga til framfærslu, om den forsørgelsespligtige Frænde, at afgive den Fattige til en Anden, som paatager sig Forsørgelsen, navnlig mod Vederlag, II, 127; selja ómaga af hendi sér, d. s., Ib, 17, II, 128; selja ómaga af landi, afgive den Fattige til Forsørgelse i Udlandet (hvilket man i Alm. ikke maatte gjøre med sine Forældre, Kone eller Afkom), Ib, 21, 172, II, 133, 250. — færa ómaga á (eller til) framfærslu(-r), at bringe eller føre den, som trænger til Fattighjælp, til hans vedkommende Frænde, for at denne skal overtage Forsørgelsen (hvilken Overlevering til Frænden navnlig forudsattes iværksat af Communen eller dens Medlemmer), Ib, 28, 172¹⁷, 178, 229, II, 145, 146, 147, 150, 151, 250¹¹, 257, III, 419; at færa ómaga á millum hreppa til framfærslu sinna, Ib, 172²⁴, II, 250¹⁹, betyder derimod at føre en Fattig, hvis Forsørgelse paahviler to Repper, efter den fastsatte Omgang fra den ene Rep til den anden, til de af Repperne anviste Forsørgelsessteder.

friðr, Fred, forekommer kun II, 404, 405 i Fredsformularer, der bære Præg af fremmed Oprindelse eller Paavirkning.

frumgögn, Beviser (Kvid eller Vidner o. s. v.), som Sagsøgeren anvender ved Forelæggelsen af Sagen, i Modsætning dels til hans senere Bevisførelse i Anledning af Indsigelser fra den Sagsøgte Side, dels til den Sagsøgte Beviser, Ia, 66, 99, Ib, 117, II, 492.

frumhlaup, voldeligt Angreb, hvorved Begyndelsen skeer, eller kan skee, til Kamp (uden Hensyn til, om den Angrebne, f. Ex. ved Ord, kan have givet Anledningen, naar det dog ikke er ham, der har begyndt med Vold); f. omfattede en Række nærmere anførte Handlinger, der alle betragtedes som en ringere Grad af Legemsfor nærmelser end drep og sár, nemlig dels Huggen, Kasten o. s. v., uden at den Anden ramtes (altsaa egentlig kun Forsøg; ramtes han, var det drep), i hvilke Tilfælde Straffen var Landsforvisning, dels at kaste En til Jorden, ruske ham; Haandran o. s. v., hvorfor Straffen var Fredløshed, Ia, 144 fig., II, 296 fig., III, 428. — at bregðast frumhlaupum við, om de to kjæmpende Partier, gjensidig at angribe hinanden (= frumhlaup í báða flokka, Ia, 145, II, 298), Ia, 147, II, 300, 323, 376; s. lýsa, vígt.

frumkviðr, den af Sagsøgeren ved Sagens Forelæggelse førte Kvid, i Modsætning dels til Kvider, han senere under Sagen kan komme til at føre, dels til den Sagsøgte Forsvarskvið (bjargkviðr), Ia, 51, 64.

frumsök, Hovedsag, den af Sagsøgeren oprindelig anlagte Sag, i

Modsatning til de yderligere Sager, han i Anledning af den første Sag kan komme til at anlægge, f. Ex. Landsforvisningssag imod Stevnevidnerne i Sagen, naar de udeblev, II, 282, 344, 180, 183, 319; Ia, 56, 60, 61, 74, 159, 162, Ib, 51; i Stedet Ia, 42 betyder det i Alm.: Sagsogerens Søgsmaal; (som Modsatning til gagnsøk synes Ordet ikke nogetsteds at være brugt).

frumvåttar, oprindelig tilkaldte Vidner (i Modsatning til de to Mænd, der, naar et Vidne blev sygt, kunde træde istedetfor dette, ved at modtage, og derefter paa Thinge meddele dets Forklaring), Ia, 59, Ib, 202, II, 331, III, 432.

frændsemi, Slægtskab; dettes gamle lovbestemte Grændse var Sideliniens 5te Grad, þriðja brøðra, II, 113, Ia, 194, 173—174, Ib, 25—26, II, 75, 341, III, 450. Med Hensyn til Adgangen til Ætsrettigheder havde navnlig Kjon (s. kona), ægte Fødsel (s. laungetinn), og Agnationsforhold (jfr. navnlig Ia, 195 fig., AnO. 1849, S. 293, 1850, S. 262 fl.; s. baugr) Betydning. De Retsforhold, som f. dannede Grundlaget for, vare: 1. Ret til Arv, Værgemaal, personlig Bod (rétt) for legorð og Drab, samt Forsørgelsespligt; den Orden, hvori Frænderne kaldtes hertil, var Arvegangsordenen, s. arfr. — 2. Formynderskab for Kvinder; Søgsmalsret for legorð, og tildels for Kjærlighedsdigt om kvindelig Slægtning (s. legorð) samt for Saar, tilføiede en saadan (II, 364); om Slægtsfølgen herfor s. lögráðandi. — 3. Søgsmalsret for Drab, for Injurier mod død Mand (Ib, 183, II, 393), for Legemsfor nærmelser mod umyndige Personer m. m. (Ia, 169, II, 366), Ret til Hevn for Drab; med Hensyn til disse Ætsrettigheder gjaldt Slægtsfølgen for Søgsmalsret for Drab, s. víg. — 4. Ret til Hevn for legorð, s. vígt. — 5. Ret til at modtage og Forpligtelse til at udrede Frændebøder for Drab, s. baugr, niðgjöld. — 6. Udskydelse af Dommer, Kvidmand, Vidne kunde skee formedelst Slægtskab, s. ryðja. — 7. Slægtskab var Ægteskabs hindring; her toges tildels Hensyn til Slægtskab indtil Sideliniens 7de Grad, s. brøðra, frændsemisþell.

frændsemisþell, Blodskam (udenfor eller i Ægteskab) mellem Beslægtede; f. hit meira, Blodskam mellem Næstsødskendebørn eller nærmere beslægtede; Straffen var Fredløshed; Ib, 59, 236, II, 181, III, 457; for f. hit minna var Straffen Landsforvisning, Ib, 60, 236, II, 190—191, III, 458; hvori det bestod, omtales ikke, men det maa have omfattet Slægtninge, fjernere end Næstsødskendebørn og indtil den Slægtskabsgrad, der var Grændsen for Ægteskabsforbudene (efter den ældre Regel, Sideliniens 5te Grad, Ib, 31, 60 — muligens var der en endnu ældre Regel, II, 206, s. Maurer, Graagaas, S. 82 —; efter den yngre Regel, fra Aar 1217: den ulige

Sidelinies 4de og 5te Grad, Ia, 37, II, 157), s. II, 196, sammenh. m. Ia, 37, II, 157. Foruden de absolute Ægteskabsforbud, gaves der halvforbudne Grader (indtil Sideliniens 6te Grad, eller 6te og 7de Grad), s. lögréttufé, men Forbindelse i disse Grader var ikke Blodskam. Jfr. AnO. 1849, S. 213—222, Maurer, l. c., S. 80—82.

fullrétti, 1. = fullr rétrr, fuld personlig Bod, s. rétrr. — 2. Fornærmelse i Ord eller Gjerning, hvorfor der som Straf (foruden Landsforvisning eller Fredløshed) var fastsat fuld rétrr (modsat hálfarétti), Ib, 181, II, 390; mæla f. (= fullréttisorð), Ia, 135, II, 390, III, 434; göra f., Ia, 135, 136.

fullréttisorð, saadan Ærefornærmelse i Ord, være sig udtalt i den Fornærmedes Paaher eller ikke, hvorfor der, foruden den egentlige Straf (Landsforvisning eller i nogle Tilfælde Fredløshed), skulde udredes fuld personlig Bod, rétrr; dette gjaldt om Ord, der ikke kunde opfattes i en god Mening. Hálfarétti, hálfaréttisorð (Ord, hvorfor der skulde bødes halv rétrr) var derimod Ord, som kunde forstaaes ligesaavel i en god som i en ond Mening; saadanne Ord straffedes ikke uden naar en Tjenestekarl sagde dem til Husbonden eller en Træl til en fri Mand, Ia, 136, I b, 181, II, 390, III, 434. Var der ingen Vidner tilstede ved en Ærefornærmelse, kunde Retorsion anvendes (hefna orði orðs), Ib, 181, 182, II, 390, 391, III, 434. Naar En, der ligefrem var stevnet for Tyveri, frifandtes, kunde han faae Sagsøgeren dømt for den heri indeholdte Fornærmelse, med mindre han forhen var bekjendt for, og overbevist om Tyveri, Ib, 162—163. Bevis for en Beskyldnings Rigtighed fritog altsaa for Straf; dog gjaldt dette ikke, naar Beskyldningen fremsattes paa en ærekrænkende Maade, Ib, 182, II, 391, III, 439. — Ærefornærmelser i digterisk Form (skáldskapr) straffedes særligt strengt; endogsaa et Digt om en Person, hvori der ikke var Forhaanelse, medførte Straf af Bøder eller Landsforvisning, Ib, 183 fig., II, 392 fig. I nogle Tilfælde kunde Drabshevn udøves for Ærefornærmelse, s. vígt.

fulltiði, kommen til den fulde Alder; der sigtes vel herved oftere til Myndighedsalderen, Ia, 7, 169, Ib, 191, II, 6, 137, 287, 366, 367, III, 101 cfr. 6, men undertiden menes dermed maaskee blot voxen, Ia, 4, 8, II, 2, 7, III, 2, 7.

fylla uppsögu, Ia, 216, (om Lovrettesmændene: ved deres Nærværelse) at fuldstændiggjøre, sanctionere Lovsigemandens Foredrag af Lovene, give det dets fulde Kraft og Betydning; f. lög ok lof, Ia, 213, (ligeledes om Lovrettesmændene: ved deres Afstemning) at give Love og Bevillinger Gyldighed.

fyrirstaða (at standa fyrir manni), det at stille sig foran en

Anden, for derved at værge ham; naar denne havde udøvet Drab eller tilføiet Saar, var f., hvorved Modpartiet forhindredes i at udeve Hevn, strafbart, med mindre det havde været den Paagjældendes Hensigt at skille de Stridende fra hinanden, Ia, 146, 176, II, 300, 346; naar hervígi fandt Sted, straffedes f. dog ikke, II, 368.

fyrirsögn: annara lögmanna fyrirsögn, Ia, 213, (i Modsætning til den af Hafliði Mársson Aar 1117—1118 foretagne Samling og Nedskrivning af Lovene:) andre Lovkyndiges Fremstillinger, Samlinger af de af Lovretten vedtagne Love, o: lignende private Lovsamlinger som Hafliðis (forevrigt af Lovretten i 1118 sanctionerede) Lovsamling, og som de Samlinger, som findes i de os bevarede Haandskrifter af Grágás, jfr. AnO. 1873, S. 127—128.

fyrnast, forældes, præscriberes; om Rettigheders eller Paatalerets Fortabelse derved at samme ikke gjøres gjældende inden en bestemt Tid, Ib, 52, II, 184, 411. Forældelse kom fornemmelig til Anvendelse i Straffesager. Sager, der gik ud paa Tremarksboden, skulde anlægges den første Sommer, og man maatte i Alm. ikke vente med at anlægge dem til Althinget, men skulde paatale dem paa Vaarthinget, Ia, 99, II, 463. Sager for Legemsfornærmelser og Drab, og ligeledes for legorð, m. m., skulde i Alm. anlægges paa første Althing, Ia, 179, Ib, 54¹¹, II, 184, 359 fig. I enkelte Tilfælde kunde Sag anlægges indtil det 3die Althing, f. Ex. for Blodskam o. s. v., Ib, 51, II, 182; Tyveri Ib, 163; nogle Ærefornærmelser (medens andre vistnok maatte paatales paa første Althing), Ib, 182, 183, II, 391, 393. Endelig var der Sager, hvor Præscription ikke fandt Sted, f. Ex. i Paternitetssag, med dertil hørende Paastand paa personlig Bod, Ib, 54, II, 192; for görtøki, Ib, 163. Hvor Paataleretten efter det Anførte forældedes ved Udløbet af en vis Tid, synes Præscriptionstiden først at have begyndt at løbe fra det Tidspunkt, da Sagsøgeren fik Kundskab om Forurettelsen. — Udenfor Straffesager fandt Forældelse sjældent Sted; en Kjøbers Ret til at fordre merkjaganga (s. land) forældedes saaledes ikke, II, 421; Gjeldsfordringer (fésök, fjárheimting, derunder Tiende) forældedes ikke, Ib, 213, II, 57, III, 52; med Hensyn til Pligt at betale Renter fandt dog en Præscription Sted, s. leiga; ligesaa med Hensyn til den eventuelle Arvings Indsigelse mod arfskot, Ia, 249, II, 100, 101; s. ogs. land.

gagnkvöð, Ia, 179, II, 360, 376, den Opfordring, som — naar den ene Part har opfordret Nabobønder til Thingreise for at afgive Kvidudsagn — derefter af Modparten stilles ligeoverfor (i Alm.) de samme Nabobønder til at møde og afgive Kvidudsagn i en af ham mod den førstnævnte Part anlagt (Mod-)Sag, hvilket f. Ex. fandt Sted, naar frumhlaup, det første An-

greb, var skeet (samtidig) fra begge Partiers Side, og de derfor i den Anledning søgte hinanden, l. c.; jfr. ogsaa det Tilfælde, at en Drabsag imodegaaes af Drabsmanden ved en Sag mod den Dræbte, gaaende ud paa, at denne er faldet óheilagr, paa sine Gjæringer, Ia, 181, II, 362, jfr. ogsaa II, 384.

gagnnefna, Ib, 191, II, 286, saadan Udnævnelse af Voldgiftsmænd, at hver af de to Parter vælger (een Voldgiftsmand eller) et lige stort Antal Voldgiftsmænd.

gagnsök, Modsag (Contrasag); der synes at være skjelnet mellem varnir, Indsigelser, som kunde gjøres gjældende uden Stevning, jfr. II, 146, og gagnsakir, hvorved en selvstændig Modfordring eller Sigtelse gjordes gjældende, og hvortil da vistnok (jfr. dog II, 146¹⁴) fordredes Stevning, Ib, 213, 249, II, 56, 263, III, 43, 52; cfr. Ib, 179, II, 258, 384 (stefna í gegn). De anførte Citater, der om nogle Sager bestemme, at Modsogsmaal ikke skal tages i Betragtning, synes at forudsætte, at Modsagen paadømmes under Eet med Hovedsagen, og at den kunde svække Virkningen af denne (f. Ex. naar en Landsforvisningssag mødtes med en lignende fra Modpartens Side; i saa Fald vilde der vel blive afsagt to gjensidige Landsforvisningsdomme, men herefter vilde Hovedsagsøgeren ikke kunde siges at vinde Sagen, og Modparten vilde have større Udsigt til Forlig). Dette stemmer med hvad der i andre Tilfælde forudsættes om, at accessoriske Søgmaal kunde anlægges i éinn dóm sammen med den først anlagte Hovedsag, Ia, 60, 61, 66, samt med Ia, 68³, hvor det sees, at den Sagsøgte tilige under samme Sag kan være Sagsøger; s. ogs. sök.

ganga, gaae omkring (uden Midler til sit Underhold, og da navnlig) paa Tiggeri, Ia, 225, Ib, 3, 12, II, 99, 103, 121, III, 413, 416, 497; ganga með húsum, d. s., Ib, 28, II, 151, III, 419. — **ganga saman** (cfr. samgangr), indgaae Ægteskab, holde Bryllup, Ib, 38, 39, 241, II, 167, III, 420.

gangdagar (undertiden skrevet gagndagar, hvilket er urigtigt, Maurer, Ueber d. norweg.-isländ. gagnföstur, S. 245), Processionsdage; saaledes kaldtes de 3 Dage før Christi Himmelfartsdag, paa hvilke Dage man gik i Procession over Markerne, Ia, 29, II, 37, 38, III, 31, 32. — **gangdagavika**, Himmelfartsugen. l. c. — **gangdagahelgi**, III, 35, Løverdage og Søndage før gangdagar (da Helligtiden begyndte allerede Løverdage). — **gangdagr hinn eini**, Ia, 30, II, 39, III, 33 (gagndagi, III, 259) kaldtes den 25. April, Litaniedag.

gera sátt, sekt, ved Voldgiftskjendelse at bestemme sát eller sekt; s. disse Ord.

gerð, 1. Twistigheds Afgjorelse ved Kjendelse af en eller flere, af Parterne valgte Voldgiftsmænd, ifølge et af Parterne indgaaet Forlig om saadan Afgjorelsemaade istedetfor Rettergang. — 2. selve denne Kjendelse; Ib, 189 fig., II, 279—281, 283 fig.; cfr. Ia, 108 fig., 121. — gerðarmaðr, Voldgiftsmand, l. c.

gjalddagi, 1. Betalingstermin i Alm., Ia, 19, Ib, 33, 100, II, 23, 159, 433, III, 21. — 2. á hinum næstum gjalddögum synes at betegne (Torsdagen, naar 7 Uger ere forløbne af Sommeren, d. e., da Sommeren begynde paa en Torsdag) den første Dag i den 8de Sommeruge, der i mange Tilfælde var en lovbestemt Betalingsdag, Ib, 78, 104, 198, II, 75, 416, 428, 513, III, 382. — 3. Tildels som alternativ Modsætning til Terminen 2 (hvor Betalingen skete f. Ex. i Skyldnørens Hjem, Ia, 235, II, 82; paa den købte Gaard, Ib, 101, II, 442 o. s. v.) omtales at eiga gjalddaga saman, at have Betalingstermin sammen, hvilken sees at have været tidligere paa Aaret end Terminen 2, idet det i nogle af Bestemmelserne hedder, at der skal betales den første Dag i den 8de Sommeruge, med mindre Contrahenterne tidligere have Betalingstermin sammen, Ib 101, 103, II, 441; herved maa udentvivel forstaaes: at have, som hørende til samme Thinglag, Betalingstermin sammen paa Vaarthinget, der holdtes i 5te til 7de Sommeruge (maaskee navnlig den Afdeling af dette, der kaldtes skuldaþing, hvilket naturligst maa forstaaes som betydende Thing, hvor Giæld bliver betalt, jfr. dog Ia, 124, II, 401); s., foruden de anførte Citater, Ia, 9, 235, Ib, 78, 176, II, 10, 82, 255, 416, 442, III, 9; jfr. ogsaa Ib, 140, II, 208, 214.

gjöld, om Bøder eller Erstatning, Ib, 23, 46; II, 135, 175.

goði, Herredshøvding; goðorð, Godedømme. Foruden Lovsigemanden gaves der ikke andre offentlige Embedsmænd end Goderne. Disses Virksomhed var kun verdslig, ikke geistlig. De havde Sæde i den lovgivende Forsamling, lögrétta; de udnævnte Dommerne i Vaarthingsretterne, Fjerdingsretterne, Femterretten, og, efter Begjæring for hver Gang af Domhaveren, i Executionsretten, men udøvede ikke selv Dommervirksomhed. Goden var Formand i Tylfterkviden (goðakviðr), og var undertiden den, der skulde nedlægge Forbud (goðalýritr), s. kviðr, lýritr. Han indviede Thingene, s. þinghelgi. Goden skulde give sine Thingmænd Plads i sin Bod paa Althinget, Ia, 44; i nogle Tilfælde, naar navnlig Thingmanden ikke var mødt, skulde Goden varetage hans Tarv paa Thinget, Ia, 124, Ib, 24, II, 118, 119. Nogen væsentlig administrativ Myndighed hos Goden, f. Ex. med Hensyn til Communalvæsen, Politivæsen, Tilsyn med Fremmede, Forfølgelse af Forbrydelser, omtales ikke (i sidstnævnte Henseende s. dog aðild); Taxt

paa fra Udlandet tilførte Varer sees ikke efter Grág. at være sat af Goden, men, efter en maaskee fra Fristatens senere, skjøndt ikke seneste Tider, hidrørende Bestemmelse, I b, 72, af 3 i hvert Kystdistrict antagne forråds-menn, uden at det fremgaaer, at disse beskikkedes af Goderne. I hvert Thinglag var 3 Goder; oprindelig var der 3 Thinglag i hver Fjerding, altsaa 36 Goder i hele Landet; disse goðorð kaldtes full ok forn, Ia, 38, 77, en Inddeling, som fulgtes ved Besættelsen af Fjerdingsretterne (9 Dommere i hver) og Femterretten (36 og endvidere, jfr. nedenf., 12 = 48 Dommere). Senere (Aar 965) inddeltes Nordfjordingen i 4 Thinglag, og Godernes Antal i hele Landet blev da 39; denne Inddeling var Grundlaget for Lovrettens Sammensætning, idet der da medtoges 3 Mænd fra hver af de 3 andre Fjerdinger, saa at Antallet blev 48, Ia, 211. — 3. Ved Femterrettens Stiftelse (Aar 1004) oprettedes 12 nye Godedømmer, der kun havde Betydning for denne Rets Sammensætning, Ia, 77. Godedømmet kunde afhændes, gaae i Arv, udstykkes, være i Sameie, i hvilket sidste Fald Goderne skulde forenes om, hvem der skulde fara með goðorð (meðför goðorðs), hvilket Udtryk ogsaa bruges om den Stedfortræder, Goden kunde vælge, naar han var fraværende o. s. v.; Ia, 38, 43, 72, 106, 137, 141, 142, II, 273, s. hlutfall. Godedømmerne vare ikke nogen geographisk Inddeling s. þing 2. Enhver, som hørte til Godens Thingmænd, kunde udmelde sig som saadan og derimod indmelde sig i Thing med en anden Gode; ligeledes kunde Goden erklære, at han ikke vilde have En som Thingmand længere, Ia, 140, 141, II, 277, 278, III, 427. For forskjellige, endogsaa ikke betydelige Overtrædelser af Goden var Straffen Forbrydelse af Godedømmet og derhos 3 Marks Bod, Ia, 43, 49, 50, 72, 214 o. s. v. Med Hensyn til Godens faa Indtægter, s. arfr, fjörbaugsgarðr, réttr, cfr. ogsaa þingfararkaup. Godedømme var fritaget for Tiende, idet det siges at være veldi, ikke fé, Ib, 206, II, 47, III, 44, hvorved udentvivil sigtes til, at det ikke kunde give nogen Fordel, men tvertimod medførte Udgift, jfr. Maurer, Entsteh. d. isl. Staats, S. 102 (isl. Overs., S. 89).

graptarkirkja, Kirke, hvor efter Biskoppens Tilladelse Begravelse kunde finde Sted, Ia, 10, 16, Ib, 250, II, 8, 11, 264, III, 7—8, 12, 144, 191, 302, cfr. II, 14 o. s. v.; det Almindelige var udentvivil, at Kirkerne vare af denne Beskaffenhed; II, 18, III, 17 sammenh. med Ia, 16.

grið, 1. Hjem, som den Person, der ikke fører egen Husholdning, har i en Andens Hus, Ia, 131, 137, 141; II, 274, 269 (hvor det tilsvarende Sted, Ia, 132, har lögheimili). — 2 (hyppigst) Hjem, som et Tyende (eller tildels ogsaa den, som skal udføre et Arbeide) har hos Husbonden, Ia, 129, 130, 133, II, 265, 266, 270, III, 426. — griðfang, Ia, 41 = heimilifang. —

griðfangadagar, II, 267 (cfr Ia, 130), den Tid, da man skal have taget sig fast Hjem = den almindelige Fardagstid, de første 4 Dage af den 7de Sommeruge (Ia, 128, II, 264). — griðmaðr, den som har grið 2, nærmest: Tjenestekarl, Ia, 130, 133—136, Ib, 181, 206, II, 48, 266, 270—272, 390, III, 45, 426; s. fremdeles om griðmenn i Betydning af Tjenestekarle, Ia, 26, 51, 52, 98, 161, Ib, 70, 131, 214, II, 48 (modsat sjælfeldismenn), 34, 322, 530, III, 29, 136, 404. — griðtaka, det at tage sig grið 2; Ia, 133, II, 270, III, 426.

grið, n. pl., 1. Foreløbig Sikkerhed for Hevn, som Drabsmanden eller den, der havde tilføiet Saar, eller hans Frænder kunde inden 3die Sol begjære, naar Forlig ønskedes, men ikke strax kunde sluttet, og som den Dræbtes Slægtninge eller den Saarede og hans Frænder ikke maatte nægte — under Straf af Landsforvisning — med mindre Drabet hørte til dem, hvor der var sat en Pris af 3 Mark paa Drabsmandens Hoved. Ved g. indskrænkedes den lovbestemte Ret til Hevn (s. vígt), men iøvrigt synes der ved den tilstaaede Sikkerhed ikke at være sigtet alene til denne berettigede Hevn, men til Hevn (og Fæide) overhovedet, ogsaa den ikke ved Loven hjemlede; II, 305 fig. — 2. Formularer — tildels med ikke-islandske Vendinger eller Indhold — for Tilstaaelsen af g. paa selve Forligsmødet findes Ia, 204, II, 402 fig. — 3. Sikkerhed for Overlast medens Ransagning efter Tyvekoster fandt Sted; saadan g. kunde den Ransagende begjære og den maatte ikke nægtes ham, Ib, 166. Jfr. trygðir.

guðsifjar, aandeligt Slægtskab (cognatio spiritualis); naar dette bestod i, at den Ene havde holdt den Anden under Daab eller Primsigning eller Confirmation, kunde Dommere og Kvidmænd paa Grund deraf udskydes, Ia, 47, 62, 158, II, 318; samme aandelige Slægtskab og endvidere, at den Ene stod i saadant Forhold til den Andens Børn, eller at den Ene havde døbt den Anden eller den Andens Børn — hvilket ogsaa kom til Anvendelse med Hensyn til Præsten, naar han havde døbt en Kvinde eller hendes Børn — var Ægteskabshindring, Ib, 31, II, 157—158, III, 6, cfr. II, 206.

gull, Guld; ofte omtalt som Betalingsmiddel, Ia, 14, 20, 238, Ib, 193, 209, 210, 246, 247, II, 16, 23, 51, 53, 61, 87, III, 14, 21, 48, 49; det skulde kunne taale Ilden, Ib, 193. Guldets Værdi i Forhold til Sølv var 8:1; Ib, 193, 246—247, II, 61. For at nedgrave Guld, Sølv eller andre Kostbarheder i Jorden for der at bevare dem, var der Straf af Landsforvisning, og Enhver kunde anlægge Sagen som vilde, Ib, 75, II, 221—222.

gögn, Beviser (Kvidudsagn, Vidneudsagn o. s. v.), som føres i Retssag, Ia, 45, 66, 96, 101, 143, II, 506; sóknargögn, varnargögn, Sag-

søgerens, den Sagsøgte Beviser, Ia, 69, Ib, 86, II, 457. Undertiden synes Ordet at omfatte ogsaa Parternes processuelle Erklæringer, deres Edsaflægelse under Proceduren o. s. v., Ia, 55, 72. — gagna gögn, Beviser (navnlig ved Vidner, som, da ingen Benyttelse af Skrift fandt Sted under Proceduren, tilkaldtes ved hver Retshandling for derved senere at kunne godtgjøre, at den var foregaaet) for, at gögn (Kvidudsagn, Vidneudsagn o. s. v.) vare blevne afgivne (jfr. vættis vætti), Ia, 100, 105, II, 460, 492.

göngumaðr, 1. omvandrende Tigger; en saadan behandledes meget strengt; Ia, 9, 140, 229, Ib, 14, 179, II, 10, 77, 123, 258, 277, III, 9, 412, 499. — 2. göngumenn, er eldi er mælt (hvem det er tilladt at give Mad, hvilket ikke maatte skee ligeoverfor Tiggere); herved forstaaes Fattige: a, som vare paa Veien til deres Forsørgelsescommune; b, som forsergedes (af Reppen, Fjerdings, Thinglaget, hele Landet) ved at gaae paa Omgang, Ib, 178, 179, II, 257, 258, cfr. Ib, 229—230, II, 145—146, III, 419; s. fara og manneldi.

görtæki (gertæki), selvraadig Tilegnelse, mindre Tyveri, s. þjófskapr og orði at ráða.

hald meira á dægri, II, 515, III, 386, Dag (Halvdögn), som holdes mere høitidelig end andre Helligdage; herved sigtes til de 14 (senere 15 eller 16) største Helligdage, Ia, 31, Ib, 74, 218, II, 40, III, 34.

halda upp, oplyse (ved Fremvisning af Tingen) Hittegods; denne Oplysning (der tales dog ogsaa om at segia til, anmelde det Fundne) skete navnlig paa Thinge, i Forsamlinger, ved Kirke (Ib, 157, II, 232), eller for Nabobønder. Finderen skulde i Alm. aflevere Tingen til den, paa hvis Grund Tingen var funden; Grundeieren skulde derefter oplyse den; var Gjenstanden funden over Jorden, skulde den oplyses 3 Sommere paa Althinget; var den fundet i Jorden, var det nok at oplyse den een Sommer paa Althinget; indfandt Eieren sig da ikke, tilfaldt Tingen Grundeieren, i nogle Tilfælde Finderen; Ib, 75, 185, II, 221. Om Faar gaves særegne Regler, Ib, 157, 158, II, 232—234.

hálfretti, Retskrænkelse, der egner sig til at straffes med halv personlig Bod, rétrr; mæla h., om Ærefornærmelser i Ord, s. fullréttisorð; gera h., om retskrænkende Handling; en Tjenestekarl, som udøvede en saadan mod en Medtjenestekarl, skulde forlade Tjenesten og fik ingen Godtgjørelse for Afsavnet af det Underhold, han vilde have nydt i Tjenesten; hvad der forstodes ved h. i dette Tilfælde, findes ikke forklaret; Ia, 135. Træl, som gjorde h. mod en Mand, kunde dræbes som ufredhellig; hálfretti

forklares her ved: at foretage en Handling, hvorfor der er fastsat Straf af Landsforvisning; Ia, 190, II, 395—396.

hálsbók, s. eiðr.

handmegin, handmegn; framfæra á h. sinu, forsørge (en fattig Slægtning) ved sine Hænders Arbeide, sin Arbeidsfortjeneste, s. framfærsla. — handmegin s-ómagi, Fattig, som underholdes ved Forsørgerens h., II, 142.

handsal, Løfte, som gives, eller Overenskomst, som sluttes ved Haandtag; handsala, at give h. Hertil fordredes, at man tog hinanden i Haanden — takast í hendr — II, 209, 344, men det var dog ikke nok, Ib, 145, II, 219, hvorimod man udentvivel tillige udtrykkelig skulde bruge Formularen, at man herved handsalar. Handsal var ikke anordnet som nogen almindelig Form ved Contractors Oprettelse; saaledes navnlig ikke med Hensyn til Gjældsforpligtelse, Ib, 145, II, 209, 219, eller Bortbygsling af Gaard, II, 498; men det anvendtes vel jævnlig ved Contractors Afslutning, og i nogle Tilfælde var det fastsat som nødvendig Form for Retshandelens Gyldighed; saaledes ved Salg af Jord, Ib, 80, II, 418; Pant i eller Forkjøbsret til Jord, II, 434, cfr. 432; jfr. ogsaa Ia, 234, II, 18—82. Handseld sök, Sag, overdraget ved h. til Udførelse, Ia, 125, II, 344; handsala fé, ved h. at love Betaling, Ia, 9, II, 10, III, 9; hafa fé at gjöldum eða handsölum, ɔ: være i Besiddelse af Midler, indbetalte eller lovede, Ia, 233, II, 80; handsala (abs.), Ib, 68, 87, 115, II, 446, 488, ɔ: love at møde (ved Skifte, Afretsdomstol, o. s. v.), jfr. Ib, 108, II, 472; handsala sátt, sekt, s. sátt. — handalsmaðr eller handsalamaðr, den, som giver h., 1. i Almh., Ib, 190, II, 286 (om den Part, der ved h. har samtykket i Voldgift). — 2. om Forpligtelse, som man overtager til at betale o. s. v. for en Anden, II, 194, 146. — handsalsslit (egl. Brud paa handsal), Bøde (af 6 aurar) til Medcontrahenten, naar Haandtagsløfte ikke opfyldtes, Ib, 69, 105, 136, II, 209, 441, 498, 499; s. álög.

harðafang (egl. som haardt, vanskelig faaes), Bøde (af 6 aurar) til Medcontrahenten, naar eindagat fé (s. eindagi) ikke betaltes i rette Tid, Ib, 64, 145, II, 209, 218; jfr. álög.

hefjast: skal afrettardómrinn þá hefjast í fjórðungsdóminum, II, 492, foretages, afholdes, d. e. hvad der i Afretsdomstolen skulde være afgjort, skal nu afgjøres af Fjerdingsretten paa Althinget.

heimanfylgja, Brudens Medgift, som ved Fæstemaalet tilsiges Brudgommen af Brudens Formynder, II, 162; (gera heiman, heimangerð, om at give Medgift, Ia, 228, Ib, 46, II, 73, 175). Medgift er ikke, saaledes som Brudekjebesummen, mundr, anordnet som Betingelse for Ægteskabs Gyldighed,

Ia, 222, II, 66, III, 412, og nogen Pligt til at yde den antydes ikke, men den maa antages at have været sædvanlig, jfr. Ia, 114, 220, 221, 228, Ib, 150, II, 64, 65, 73, 226, III, 412; hvori den skulde bestaae, omtales ikke; den maatte ikke uden Brødrenes Samtykke være større, end at der vilde komme ligesaa meget i hver af deres Lod, naar Arven til den Tid blev skiftet, Ia, 220, II, 64, III, 412; da efter Arvegangsordenen Søn kaldtes til Arv for Datter, synes der herefter at have tilkommet Søn en mere indskrænket Ret til Indsigelse mod h., end den eventuelle Arving i Alm. havde mod Dispositioner fra Arveladerens Side, s. arfskot; jfr. Fr. Brandt, den norske Retshistorie, I, 96. Manden nød under Ægteskabet Nyttens af eller Renterne af Medgiften, men ved Ægteskabets Opløsning maatte den tilsvares af ham eller hans Bo. Var der imidlertid Formuesfællig mellem Ægtefællerne, maa, naar ikke anden Bestemmelse vedtoges, Medgiften antages at være gaaet ind i det fælles Bo; Ia, 114, 221, 228, Ib, 33, 43, 150, II, 65, 73, 83, 160, 171, 226.

heimankvöð, Opfordring, som hjemme i Bygden skeer til Nabobønder om at reise til Thinge, for der at afgive Kvidudsagn, Ia, 96, 117, 126, 180, II, 359, 360, 361 (i Modsætning til þingakvöð, Opfordring paa Thinge til de Nabobønder, som der vare tilstede, til at møde, for Retten og afgive Kvidudsagn, Ia, 126).

heimild, Hjemmel, Adkomst, hvorved Overdrageren sikkrer en Erhverver, at det til ham Overdragne ikke fratages ham af en bedre Berettiget, Ib, 77, 164, II, 412. Der var ingen Grændse for, hvor langt man kunde skyde paa Hjemmel. Ordet kan ikke ansees at omfatte tillige en Indestaaen for den overdragne Tings Egenskaber. Nogen Hjemmelsborgen ved Kjøb og Salg som i andre nordiske Retter, jfr. Brandt, norsk Retshist., I, 201, kjendtes ikke.

heimilisbúar, Nabobønder, Bønder, der boe nærmest (den Sagsøgte, eller Sagsøgerens o. s. v.) Hjem, Ia, 20, 42, II, 195, III, 22; s. búi, kvíðr.

heimilisfang (egentl. at faae sig et Hjem), Hjem; Oplysning om den Sagsøgte Hjem var vigtig for Sagsøgeren, for derefter at kunne rette sig ved Tilkaldelsen af Kvidmænd, naar disse skulde være den Sagsøgte Nabobønder; ligeledes med Hensyn til Stevningsstedet; Ia, 40, 133, II, 212, cfr. 270; s. prestr.

heimiskviðr, II, 192¹⁸ (at h. ikke skal være Bevis for Paternitet), Omtale, Folkesak i Hjemmet, jfr. kvittir, II, 182. (Ordet kan ikke betyde Kvid af Nabobønder, hvilket vilde stride imod II, 192¹⁶, Ib, 53¹⁷, III, 423; det til Støtte derfor i S. Egilssons Lexicon poëticum paaberaabte Ord

heimisbuar i Udg. af Grág. 1829, I, 191, findes ikke saaledes i Membranen, der har h. b. = heimilis búar, s. min Udg. af St., c. 63, S. 77).

heimstefna, s. stefna.

herað, 1. = hreppr, Ia, 19 cfr. Ib, 209, II, 23, cfr. 51, 359 (herað-fleygjar sakir), III, 21 cfr. 48; Ib, 177, II, 255 (heraðssókn, heraðsdómr). — 2. Bygd, den ved Fjelde eller Heder afsondrede Egn, der da ofte faldt sammen med Thinglagene, men ogsaa kunde være mindre, Ib, 8, 61, 65, II, 112, 120, 241, 246. — heraðsdómar, særlige Domstole i Bygden, II, 460, 504. — heraðsfærsla, II, 102 (cfr. 112), Overbringelse af en Fattig til hans forsorgelsespligtige Slægtning inden Bygden. — 3. Thinglag (þing 2), Ib, 6, II, 61, 108, 110. — 4. i endnu videre Betydning, som omfattende ogsaa Fjerdingen: heraðsþing, II, 356. — 5. heraðstakmörk, Kyst-districter, hvis Grændser ikke falde sammen med andre Inddelinger af Landet, og som havde Hensyn til Ansættelse af Taxt paa udenlandske Varer, s. goði; Ib, 72.

hervígi, blodig Fægtning; som h. betragtedes det, naar to Partier mødtes paa Veien og kom i Kamp, saaledes at mindst 3 Personer bleve dræbte eller saarede. Naar en Kamp naaede til et saadant Omfang, var fyrirstaða (s. d. O.) paa Kampstedet straffri; endvidere bleve alle de, der hørte til det Parti, hvorfra Angreb først var skeet (uden Hensyn til, om dette kun var skeet af en Enkelt), ufredhellige, og intet af Partierne blev óæll til dóms (s. lýsa); II, 367, 374, 375, jfr. 298, Ia, 145, III, 429.

heyja dóm, holde Ret; at háðum dómum, efterat Domstolene have afsluttet Paakjendelse af Sagerne, Ia, 140, 141, II, 277 (= eptir dóma, Ia, 84, 120); heyja þing, a, møde paa Thinge som Thingmand, Ia, 98⁴, 107¹; — b, várþing, leið, er hann heyr, det Vaarthing, Leidthing, hvortil han, som værende i det paagjældende Thinglag, hører (= er hann er sjálfr þingmaðr í, Ib, 115, 120, II, 488, 496), uden at der herved tænkes paa, om Vedkommende netop indfinder sig der, Ia, 15, 93, 115, 217, 235, Ib, 40, 158, 249, II, 17, 82, 148, 169, 234, 262, III, 15; s. þingheyjandi.

heyrum (eller hœrum, hœrum, herum, hreyrum, hrörum), dat. pl., Slægtskab; dog omfatter Ordet maaskee tillige Svogerskab; réttir at (eller í) h., siges Kvidmænd, sannaðarmenn o. s. v. at være, naar de ikke staae i noget saadant Slægtskab (eller Svogerskab) til vedkommende Part, der vilde udelukke dem fra at afgive Bevidnelsen, Ia, 62, 178, Ib, 68, 85 (hvor det tilsvarende Sted II, 457 istedet derfor har tengdum), 114 (hvor II, 487 har tengdum), 134, II, 319, 353, 391, 535, III, 453.

hljóta, s. hlutfall.

hlutfall, Lodkastning; Frømgangsmaaden var, at hver mærkede sit Lod og alle Lodderne lagdes i et Skjød eller Flig, hvoraf de optoges, Ia, 53, 79; skipta til h., foretage Fordeling ved Lodkastning (af Forsørgelsespligt, der paahviler flere lige nære Frænder), Ib, 6, II, 110. Lodkastning fandt ofte Sted, f. Ex. om hvem af de Parter, der havde Sager for Retten, skulde sagsøge Goden for Forsømmelse med Hensyn til Dannelsen af Fjerdingsdomstolen, Ia, 50; om den Orden, hvori Sagerne skulde forelægges Retten, Ia, 53; hvem af Vidnerne eller Kvidmændene skulde fremsige det Vidnesbyrd eller Kvidudsagn, som de vare blevne enige om, Ia, 55, 63—64; naar Goden forbryder sit Godedømme, tilfalder dette Thingmændene, som skulde kaste Lod om, hvem der skal forestaae det, Ia, 142; naar ved Valg i Lovretten af en Lovsigemand ikke Alle vare enige, kastedes der Lod om, hvilken Fjerdingsafdeling af Lovretten skulde vælge Lovsigemanden, Ia, 208. — hljóta, faae ved saadan Lodkastning, Ib, 7, II, 111. I denne Betydning maa: nefna í annan dóm en hann hafi hlotit, Ia, 39, forstaaes, jfr. Ia, 53, 54, 55, idet der her sigtes til det Tilfælde, at Godedømmerne ere smærta deild, delte i mindre Dele, Ia, 38, hvilket navnlig var Tilfældet i Nordfjerdingen, hvor de oprindelige 3 Thinglag med 9 Goder vare blevne til 4 Thinglag med 12 Goder, men som iøvrigt ogsaa kunde indtræde formedelst Udstykning af Godedømmerne; naar der saaledes var Flere, der havde Dele af de gamle Godedømmer (Ia, 38), skulde de skipta til, skipta með sér, Ia, 38, 72, 141, hvilket da efter de alm. Regler, cfr. Ia, 142, skete ved Lodkastning; — (i annan dóm, v: i Fjerdingsretten for en anden Fjerding end den, hvori hans Godedømme er; af Maurer, Quellenzeugnisse, S. 81, forstaaet anderledes, overensstemmende med hans Mening om Antallet af Dommerne i Fjerdingsretten).

hreppr var Betegnelsen for de Communer — med geographisk Grændse (jfr. Maurer, Island, S. 279) — hvori Landet var inddelt, hver bestaaende af mindst 20 til at betale pingfararkaup, Thingreiselønsafgift, pligtige Bønder; der gaves ingen overordnede Communer; navnlig dannedes saadanne ikke af Thinglagene; heller ikke sees Repperne at have været afhængige af Goderne; Ib, 171 fig., II, 249 fig. Deres Virksomhed gik navnlig ud paa, dels Fattigforsørgelse, l. c., s. framfærsla 2, dels indbyrdes Kreaturforsikkring og Brandforsikkring, II, 260—261; deres Tilladelse fordredes for at en Tilflyttende kunde fæste Bo med samme Ret som andre Repsbønder, II, 259, III, 425. I hver Rep valgtes af Bønderne 5 sóknarmenn, hreppssóknarmenn (jfr. ogsaa Ib, 174, II, 252) til at anlægge Sager for Overtrædelser,

navnlig af Reglerne om Repsfattigforsørgelsen, og fordele blandt de Fattige de dertil henviste Midler o. s. v., Ib, 171, 206, II, 47, 146, 249, III, 45. — Ordentlige Repsmøder, samkomur, hvor alle Bønder vare pligtige at indfinde sig selv eller ved en Anden (f. Ex. sin Tjenestekar), omtales afholdte: 1. i Langefasten, Ia, 141, II, 259. — 2. efter Vaarthing, II, 259, 260. — 3. om Efteraaret, Ia, 31, Ib, 206 cfr. 215, 228—229, II, 40, 47, 62, III, 34, 45, 53. — samkomumál, Regler, navnlig om Afholdelsen af og Forretningsordenen paa samkomur, II, 259. — samkomumenn synes, navnlig efter Ib, 207, 208, II, 49, 50. III, 46, 47, naturligst at maatte forstaaes (ikke som tidligere, ogsaa af mig, tildels i Henhold til Biskop Arnes Christenret, S. 96, antaget, om dem, der forestaae Repsmøderne, men) om de paa samkomur forsamlede Repsbønder; i denne Betydning maa det ogsaa tages II, 258—259, hvor Meniøgen da er, at Forsamlingen paa samkoma skal vælge 3 sóknarmenn, Sagsøgere, Anklagere, til at sagsøge for Brud paa samkomumál, altsaa f. Ex. for Undladelse af at møde paa samkomur o. s. v. — Overordentligt Repsmøde, hreppsfundur, kunde den enkelte Repsbonde sammenkalde, naar en Fattig urettelig fortes til ham, Ib, 172—173, II, 147, 251, 252. Paa Repsmøderne havde udentvivel kun de, der svarede Thingreiselønsafgift (s. ovenfor) Stemmeret, jfr. dog Maurer, Island, S. 305 fig. — hreppamál, de om Repperne, Fattigvæsenet der, o. s. v. gjældende Regler, Ib, 178, 229, II, 145, 256. — hreppsmenn, Beboere af Reppen, Ib, 172, 229, II, 114, 123, 145, 250.

hrossreið hin meiri, hin minni, Ib, 67, II, 207; herved sigtes til Bestemmelserne i Ib, 61, II, 241, III, 424, hvorefter Straffen for retstridig Ridt paa anden Mands Hest, naar man red forbi 3 Gaarde, eller over Fjelde eller mellem Fjerdinger, var Fredløshed, medens den ellers var Tremarksbod.

hundrað, et stort Hundrede (120); h. alna vaðmála, 120 Alen Vadmel; h. silfrs, 120 Alen i Sølv; Ib, 192. Manneldi (s. d. O.) og Brandskade eller Kreaturskade-Erstatning lignedes paa hvert h. i Reppen, o: Formue, beregnet til Hundreder af Alen (Vadmel), hvorved dog maaskee alene toges Hensyn til Løsøre, Ib, 172, II, 147, 250, 260.

hvítr matr (i Fastereglerne), hvid Mad: Melk og hvad der tillaves af Melk (modsat Kjødspiser), Ia, 29, 33, 34, II, 37, 42, 43, III, 31, 37, 39, 345, cfr. Maurer, Island, S. 407.

hýi, II, 319 (at man ikke skal afgive Kvidudsagn om hýa sinn), Træl. Hidtil er Ordet almindelig blevet forstaaet om Tyende, men den anførte Forklaring deraf, Træl, stemmer med Betydningen af Ordet hývig, og er derhos efter Sammenhængen i det anførte Sted den naturligste, idet Herren

efter Forholdets Natur ikke kunde afgive gyldigt Kvidudsagn om Trællen, da denne var hans Eiendom, hvorimod der ikke var Grund til at ansee Husbonden som partisk Kvidmand i Tyendets Sag, i hvilken Henseende ogsaa bemærkes, at der end ikke er nogen Bestemmelse om, at Tyendet ikke kunde afgive Kvidudsagn i Husbondens Sag.

hývig, Drab af Ens Træl eller Trælkvinde, Ia, 190, II, 395.

höfn, Besiddelse (af en Eng), modsat Eiendomsretten, eiginord, Ib, 86, II, 459.

höfuð, 1. (at fremsige sin Sag i Domstolen o. s. v.) yfir höfði N. N. 3: over den Dommers Hoved, som senere inden Dommens Afsigelse skulde resumere (reifa) Sagen og derfor særlig skulde kunne følge med, Ia, 54. — 2. Höved, Ko, Ia, 159. — 3. færa úr höfði sér, om Faders eller Fosterfaders Revselsesret; lignende Revselse skulde anvendes, naar En, der var yngre end 12 Aar, dræbte en Anden, Ia, 166, II, 333.

ifalaust, Ib, 162 (stevner man en Mand ifalaust for Tyveri, kan denne, naar han frifindes, anlægge Sag for Ærefornærmelse), 3: uden Tvivl, uden Forbehold, ligefrem, uden at tilføie, cfr. l. c., at man anlægger Sagen, fordi man troer ham skyldig; cfr. forøvrigt II, 423.

ifasök: engi skal ifasök vera, Ia, 78, 3: intet Sagsmaal maa være indklædt i en tvivlende, ubestemt Form, hvorimod det bestemt skal anføres, hvad man sigter den Sagsøgte for.

imbrudagar, Tamperdage, jejunia quatuor temporum, hvoraf Ordet ved Sammendragning (Quatember—ember) er opstaaet; de holdtes paa 4 forskellige Tider i Aaret, hvergang i 3 Dage, Ia, 33, II, 42, III, 37. — imbrudagavika, Ia, 36, II, 45, III, 132, Uge, hvori der er imbrudagar.

ítak, Servitut, Eiendomsbyrde, paahvilende en Jordeiendom til Fordel for en anden Jordeiendom, Ib, 77, 221, II, 415.

jafnmæli, ligelige Vilkaar ved en Overenskomst. 1. Naar der ikke var j., kunde den, der var nærmest til at arve den ene Contrahent, (allerede i dennes levende Live) gjøre Indsigelse imod Overenskomsten og omstøde den som stridende imod hans eventuelle Arveret; Ia, 236, 247, 248, Ib, 17, II, 83, 85, 86, 99, 100, 101, 128, III, 414; s. arfsal. Denne Betydning har Ordet ogsaa Ib, 45, II 174, hvor j. opstilles som Betingelse for at Ægtefæller kunne slutte Overenskomst med hinanden om Formuesfællesskab, jfr. AnO. 1849, S. 244, 308. — 2. s. sektarómagi.

jafnræði, passende, ligeligt Parti eller Giftermaal. Medens Kvinde skulde have Formynderens Samtykke til Ægteskab, og Mo (tildels ogsaa Enke) endog i Almindelighed kunde tvinges til Ægteskab, var Formynderens

Ret til at modsætte sig Kvindens Giftermaal, naar det var j., indskrænket; kun to Gange kunde han nægte Samtykke til Partier, som vare j.; naar et tredie Parti, der var j., frembød sig, kunde hun fæste sig selv, saafremt hun blot fik Samtykke dertil af en eller anden af sine andre (fjernere) Frænder. I Tilfælde af Uenighed mellem flere Brødre o. s. v., der i Forening vare Formyndere, kunde fremdeles Pigens Ønske gjøre Udslaget, naar Partiet var j. og derhos en af Formynderne fulgte hendes Mening, Ib, 29, 241, II 156, 162, III, 420; s. kona.

járnburðr, s. skírsla.

karnaðr, Ia, 192, kjødelig Lyst (om Trækvinde, som kjøbes dertil, s. lof). Til at forstaae Ordet om egentl. Concubinat er der ikke Grund (jfr. dog (Maurer, Island, S. 350). Concubinat omtales iøvrigt ikke i Grág; til et saadant sigter navnlig ikke Bestemmelsen om Biskoppens Forbud mod fortsat Kjønnsforbindelse mellem dem, der have begaaet Blodskam, eller mellem gifte Personer og dem, de have faaet et Barn med, s. Citaterne ovenf., S. 595¹⁻².

kennendr eller lögkennendr, Eiendoms- eller Identitetsbevidnere, to i Tallet, forskjellige fra váttar, Vidner, deri, at de ikke som disse vare oprindelig paakaldte til at være Vidner. Naar k. skulde føres, afgav i Alm. vedkommende Part først eller tillige den samme Bevidnelse. De omtales kun undtagelsesvis, nemlig som Bevis for Eiendomsretten til Faar, der komme tilbage fra Sommergræsgangene, naar Mærket paa dem ikke afgjør Spørgsmaalet, fordi To have samme Faaremærke, Ib, 160, II, 235; ligeledes for, hvis Harpun det er, som findes i en Hval, Ib, 127, II, 520, 521, III, 392, 393; for Eiendomsretten til vågrek, Ib, 134, II, 535; for Identiteten af en Fredløs, naar en saadan blev dræbt, og den Pris, der var sat paa hans Hoved, nu blev fordret, Ia, 189, II, 401. K. vare beslægtede med, eller maaskee samme Bevismiddel som sannaðarmenn (s. d. O.)

ketil at taka í, s. skírsla.

kirkja, Kirke. Ligesom i den hedenske Tid Templernes Opførelse havde været en Privatsag, saaledes vare efter Grág. alle Kirker Proprietairkirker, cfr. Ia, 132, II, 269 (kirkju búandans), Ia, 21, II, 25, III, 23 (om den jevnlig anvendte Betalingstermin: Onsdagen midt i Althinget i Bondens Kirkegaard paa Althingsstedet). Kirkerne tilhørte i Alm. Eieren af Gaarden, hvor de stode, men dog undertiden en Anden end Gaardeieren, II, 19—20, III, 317—319. Brændte en Kirke eller led Skade, saa at det var nødvendigt at opføre en ny, var Gaardeieren, uden Hensyn til, hvem der oprindelig havde bygget den, pligtig at opføre den igjen, efter Biskoppens

Bestemmelse ogsaa forsaa vidt angik Størrelsen, og skulde tillægge Kirken saa meget Gods, som Biskoppen fandt nødvendigt for at ville indvie den; Kirkeeieren skulde derhos sørge for, at et bestemt Antal Gudstjenester aarlig afholdtes i Kirken; Ia, 13 fig., Ib, 210, II, 15 fig., 52, III, 13 fig., 49, 318, jfr. Maurer, Island, S. 85 fig., 237 fig. — Udtrykkene sa, er kirkju varðveitir, kirkju heldr, kirkjunni ræðr, varðveizlu kirkjunnar á, varðveizlumadr kirkju, kirkjudróttinn, betegne den, der som Beboer af den Gaard, hvor Kirken staaer, skal bære Omsorg for den; herved sigtes da i Alm. til selve Gaardeieren, Kirkeeieren, Ia, 19, Ib, 210, 218, 228, II, 22, 52, 59, III, 19, 49, men muligen omfatter det ogsaa Leilæendingen, der boer paa kirkjubær, Ia, 18 cfr. 16, II, 21 cfr. 18, III, 19 cfr. 17. Iøvrigt tales der ogsaa om den Præst, •er kirkju varðveitir•, III, 42. — Vaabenbyrd i Kirke var forbudt, Ib, 216, II, 58, III, 42, 161, 322, 375. — En kirkelig Asylret omtales ikke.

kirkjubær, kirkjuból, kirkjubólstaðr, kirkjuland, den Gaard, Landeiendom, hvor en Kirke staaer, Ia, 4, 16, Ib, 210, 211, 217, II, 2, 18, 19, 53, III, 2, 16, 17, 42, 43, 49, 50, 160, 161 o. s. v.

kirkjudagr, Kirkeindvielsesfesten, som for hver Kirkes Vedkommende skulde holdes den Dag i Aaret, paa hvilken Biskoppen havde indviet den, Ia, 14, II, 15, III, 13.

kirkjuprestr (udentvill ikke i Alm.: en ved en Kirke ansat eller antagen Præst, men særlig:) Præst, som ifølge Contract er oplært til og derefter forpligtet til at blive ved en Kirke = prestr 2; Ia, 18, 78, III, 19, 162, 287.

knérunnr (Ledafstamning) Slægtskabslinie, Ia, 168, 196, 220, 231, 241, Ib, 27, II, 64, 138, 335, III, 412; det synes ikke nogetsteds at betyde Led, navnlig ikke Ib, 10, 27¹⁰, II, 116, 144, eller i Udtrykket telja knérunnum, Ia, 47, Ib, 38, II, 118 (hvor Udg. 1829 urigtig har kne-runnu), o: tælle linievis, tælle efter hver af Linierne.

kona, 1. Kvinde, modsat karlmadr, Ia, 220, Ib, 59, II, 64, 195, III, 412. — 2. manns kona (egl. en Mands Kvinde), gift Kone, Ib, 47, 241, II, 176, III, 191—192, 421, 459; at eiga konu, at være gift med (eller gifte sig med) en Kvinde, Ib, 59, 60, II, 181, 196, 197, III, 457; denne Betydning har Udtrykket ogsaa II, 192¹², III, 423¹⁴ (ikke om Concubinat); enkelte Gange bruges kona abs. om gift Kone, hvor Sammenhængen viser, at Ordet maa forstaaes saaledes, Ib, 44, II, 173, III, 421. — Ugift Kvinde stod under Værgemaal, fjárvarðveizla, indtil det 20de Aar; med denne Alder blev hun myndig, Ia, 17, 129, 226, II, 19, 69—70, 265, III, 18, s. arfr, og

kunde overtage Værgemaal for Andre, Ib, 226, II, 70, men stod tildels under Formynder (lögráðandi, der kunde være en Anden end Værgen, da Formynderskab ikke som Værgemaal kunde udøves af Kvinder — dog med Undtagelse af Moder — men kun af mandlige Frænder eller kvindelige Slægtnings Mænd). Hun kunde saaledes ikke uden Formynders Samtykke sælge Jordeiendom, Godedømme eller Skib (denne Regel gjaldt vel ogsaa om Enker), Ib, 45, II, 174, 419. Med Hensyn til Indgaaelse af Ægteskab stod ugift Kvinde derhos, uden Hensyn til Alder, under Formynderskab; Formynderen (som forsaavidt kaldes fastnandi) skulde indgaae Fæstemaal for hende (med Undt. af et Par Tilfælde, hvor Kvinde selv kunde bortfæste sig, s. nedenf.); han kunde tvinge hende til Ægteskab — dog ikke, naar hun vilde lade sig vie til Nonne — samt to Gange modsætte sig gode Partier, jafnræði (s. d. O. først naar der tredie Gang tilbødes hende et jafnræði, kunde hun, med en fjernere Frændes Samtykke, selv bortfæste sig; Ib, 29, 35, II, 155, 156, 162, III, 420. — Enke, ekkja, om end yngre end 16 Aar, kunde selv bestyre en hende tilfalden Arv, s. arfr, og overtage Værgemaal, naar hendes lögráðandi samtykkede deri, Ia, 225, II, 69; hun kunde ikke tvinges til Ægteskab undtagen alene af sin Fader; Formynderen kunde paa samme Maade modsætte sig hendes Giftermaal som ugift Kvindes; dog kunde hun, naar hun var fraskilt Kone, i Alm. uden Formynders Samtykke gifte sig med sin tidligere Mand og da bortfæste sig selv, Ib, 29, II, 156, III, 420. Naar Kvinde (ugift eller Enke) blev forført, var Formynderen Sagsøger for legorð og i Paternitetssagen; om Tortur mod hende i den Anledning, s. faðerni; han kunde (udentvivl som Straf for den Ætten derved paaførte Skam) affordre hende 6 Mark (rétrr) og i Mangel af Betaling paalægge hende Gjældstrældom, Ib, 53, II, 185; efter en ældre Regel forbrød visse løsagtige Kvinder deres Arveret, Ia, 249, Ib, 51, cfr. II, 101; s. iøvrigt legorð. Kvinden havde Søgsmalsret i sine egne Anliggender, men maatte overdrage Udførelsen af Sagen til en Mand; undertiden tilfaldt Søgsmalsretten Formynderen, naar hun ikke selv lod anlægge Sag; Ia, 170, Ib, 44, 47, 184, II, 136, 172, 176, 200, 364, 393, III, 421. — Gift Kone kunde, om hun end var yngre end 16 Aar, tage en hende tilfalden Arv i Besiddelse og overtage Værgemaal, Ia, 225, II, 69; forøvrigt var Ægtemanden hendes Formynder (forráðandi fjár), og hun maatte ikke afslutte Handel for mere end en halv eyrir om Aaret, Ib, 44, II, 173, III, 421, cfr. Ib, 41, 204, II, 151, 204. — Kvindes Adgang til Ætsrettigheder var indskrænket; saal. i Hensende til Frændebeder for Drab, s. baugr; hun var udelukket fra Søgsmalsret for Drab, II, 335; til Arv o. s. v. kaldtes hun i næste Klasse efter den ligenær beslægtede

Mand, Ia, 218, 220, II, 63, 64, III, 460. Hun kunde ikke være Gode, Ia, 142, eller Dommer, Ia, 38, eller Medlem af Kvid (vel heller ikke Vidne), Ia, 161, II, 322. Forevrigt skulde hun svare Tiende som Mand, Ib, 206, II, 47, III, 44, og straffedes for Retskrænkelser paa samme Maade som Mand, navnlig for Drab eller Saar med Fredløshed, II, 350. Blev Kvinde fredløs og var frugtsommelig, maatte hun ikke dræbes, førend hun stod op af Sengen, Ia, 170, II, 195, 336; for frugtsommelig Kvinde og den, som havde Barn ved Brystet, fandt en Lempelse Sted i Henseende til Fastereglerne, Ia, 35, II, 44, III, 40. Moders Forsørgelse skulde gaae forud for Faders, Ib, 3, II, 103, III, 416. — Gift Kones fé betegnede: *a*, hendes Formue, deri indbefattet Medgiften, men ikke Brudekjøbesummen, mundr, der var undergivet Mandens Bestyrelse mod Tilsvarelse af Renter, Ib, 43, II, 171⁷. — *b*, Den Del af Formuen, af hvilken Manden svarede Renter, deriblandt Brudekjøbesummen, men med Udelukkelse af Medgiften, hvoraf Manden ikke svarede Renter, Ib, 46, II, 175. — *c*, Hele Formuen, indbefattet Brudekjøbesum, Medgift og hvad Formue hun endvidere kunde have, f. Ex. ifølge Arv, Ib, 41, 42, 44, 55, II, 170, 171, 172, 199^{9,21}, 204, III, 421; jfr. AnO. 1849, S. 253—254.

konunám, Bortførelse af Kvinde, Ib, 57—58, 243, II, 187—189, III, 423 (Capiteloverskrift II, 153: *kvennanám*); *k*. var forskjellig fra at ledsage (fylgja) en Kvinde, der søgte at unddrage sig sin Formynders Raadighed, Ib, 50, II, 179 (Capiteloverskrift II, 153: *kvennafylgjur*).

kross, 1. Kors eller Crucifix, som man holder i Haanden ved Afleggelse af Ed, s. eiðr. — 2. Budstikke i Form af et Kors, som ombæres fra Mand til Mand; *k. skares*, naar en Gode døde, for at beramme et Møde (af Thingmændene) til Afgjørelse af, hvem der skulde forestaae Godedømmet, Ia, 142; ved Sammenkaldelsen af overordentligt Repsmøde (hreppsfundr), Ib, 172—173, II, 251; naar Hval kom i almenning 1, Ib, 186, II, 537. — 3. jarðkross, Jordmærke i Korsform, brugt for derved at betegne Skjel ved merkjaganga (s. land), II, 33.

kúgildi, hvad der efter de vedtagne Taxter er lige i Værdi med en Ko; s. lag, lögeyrir; ved retstridige Skadetilføielser skjelnedes tildels mellem Skade under 5 Øre, hvorfor bødedes 3 Mark, 5 Øres Skade, der medførte Straf af Landsforvisning, og kúgildis skaði, der straffedes med Fredløshed, Ia, 117, Ib, 92, 224, II, 230, 430, 495, III, 54, 436.

kvaðarvátta, s. kvöð.

kveða á gögn, under en Retssag at fremsætte den Indsigelse mod de førte Beviser (Kvidudsagn, Vidnesbyrd o. s. v.), at de ere falske; frem-

kom Indsigelsen ved en Vaarthingsdomstol, — eller en privat Domstol (Engret) — skulde denne dømme, som om Beviserne vare rigtige, og den, som fremsatte Indsigelsen, maatte da indstevne Sagen for Fjerdingsretten. der da, dersom de viste sig at være falske, kjendte Dommen ugyldig, Ia, 101, II, 458. Naar Indsigelsen angik Beviser, førte ved en af Fjerdingsretterne, maatte Spørgsmaalet om dette Punkt forelægges Femterretten, s. fimtardómr.

kveðja, kræve, opfordre; (om Parten i Retssag:) k. búakviðar, bjargkviðar, váttorðs, begjære Nabokvidudsagn, Forsvarskvidudsagn, Vidnesbyrd afgivet, Ia, 47, 51; k. goða tólptarkviðar, opfordre Goden til at danne Tylfterkvid og lade den afgive Udsagn, Ia, 41, 51; k. mann vættis, opfordre En til at møde for Retten, for der at afgive Vidnesbyrd, Ia, 57, II, 329; k. búa: a, tilkalde Nabobønder til Skifte o. s. v., Ib, 6, II, 504; b (førnemmel.:) opfordre Nabobønder til at møde for Retten og der afgive Kvidudsagn, Ia, 159, 160, II, 320, 322; k. búa heiman, hjemme i Bygden at stille saadan Opfordring til Nabobønder, Ia, 157, II, 316, III, 432 (modsat at k. búa á þingi, o: paa Thinge, inden Sagen der foretages ved Retten, at stille Opfordringen til de der mødte Nabobønder, Ia, 4, II, 2, III, 2; s. stefna); til Vidner stilledes Opfordringen i Alm. i Bygden, Ib, 200, II, 327, cfr. dog Ia, 51. — k. ígegn, om Vidnets Ret til — naar det opfordredes til at reise til Thinge og der afgive Vidnesbyrd, og det derhos var enten Tjenestekarl eller Bonde i saa ringe Omstændigheder, at det ikke var pligtig at betale þingfararkaup — som en Modpræstation at afkræve den Opfordrende Hest og Mad m. m. til Thingreisen; denne Ret havdes dog ikke, dersom Vidnet, da det ved den tidligere Leilighed, hvorom der nu skal føres Bevis, lod sig tilkalde som Vidne, vidste, at det vilde komme til at reise til Thinge i den Anledning, for der at afgive sit Vidnesbyrd, Ia, 59, 119, Ib, 200, II, 328, 364. Kvidmænd havde ikke nogen lignende Ret. — k. fjár, kræve sin Skyldner for en Gjæld; uden saadant forudgaaet forgjæves Paakrav (hvorom ogsaa bruges Ordet heimta, fordre) kunde Sag for Gjæld ikke anlægges, Ib, 200, II, 208—209, 221, 223; s. kvöðuváttar.

kviðmaðr, Medlem af en Kvid, Ia, 64, Ib, 175, II, 253.

kviðr (af kveða, udsige, jfr. Maurer, Island, S. 381—382), 1. Udsagn (verdict) af kviðr 2; telja fram k., fremsige Kvidudsagnet, Ia, 64; geta k., opnaae, kunne tilveiebringe Bevis ved en Kvids Udsagn, Ia, 16, II, 18, III, 17. — 2. Mænd, som ved deres Udsagn om factiske Forhold dannede et særøget Bevismiddel i Rettergangssager, Edsvorne (Nævninger); k. berr, skilr, giver Udsagn, Ia, 16, 61, 143, 227, II, 9, 71, III, 8; s. bera. Af k. gaves 2

Hovedarter: *a*, búakviðr (Ia, 51, Ib, 134, II, 536), bestaaende af 9 (der synes betegnet som det ordinaire Antal, Ia, 150¹⁶, II, 308⁷, 310), eller i mindre Sager, navnlig Bødesager (Ia, 36, Ib, 139, 161, II, 45, 236, 506, III, 41), tildels i Gjældssager (Ib, 146 cfr. 147, II, 219 cfr. 229) o. s. v., 5 Nabobønder, búar, som af vedkommende Part opfordredes til at afgive Kvidudsagn. Nabokviden var den mest udviklede og hyppigst anvendte Form af Nabobønderinstitutionen, s. búí; búar bruges jevnlig specielt om Kvidmænd; s. kveðja. De Egenskaber, som búar skulde have, findes ogsaa omhyggeligst og med størst Bestemthed fastsatte med Hensyn til Nabokviden; saal., at de skulde være Bønder (ikke búðsetumenn og i Alm. ikke Tjnestekarle) og have saa megen Formne, at de vare pligtige til at udrede Thingreiselønsafgiften, þingfararkaup (hvilket tildels kunde betragtes som en Slags Census), Ia, 52, 459, II, 320, III, 431; ligel., at de skulde være de nærmest boende ved det Sted, fra hvis Nabolag Kviden, efter de derom givne specielle, med Consequents gennemførte Regler, skulde tilkaldes, være sig den Sagsøgte eller Sagsøgerens Hjem (heimilisbúar), Gjærningsstedet (vættvangsbúar), den paa-gjældende Jordeiendom (landbúar) o. s. v. Fordringen med Hensyn til dette Naboskab (násæti) gik saa vidt, at en Kvidmand kunde af Modparten udskydes, naar der var En, der boede nærmere ved Stedet end han, Ia, 62, cfr. II, 376; s. leiðarlengd, násæti. I flere af de vigtigere Sager skulde Begjæringen om Kvidudsagn skee i Bygden, hvorved man i Alm. netop fik dem, der boede paa de nærmeste Gaarde, hvorimod man i mindre vigtige Sager dannede Kviden paa Thinge af de der Mødte, som boede nærmest det paa-gjældende Sted, s. stefna. Naar Kvidmænd udeblev, paadrog de sig Straf, jfr. Ia, 60. — *b*, Noget sjældnere, navnlig til Bevis for forskellige ikke haandgribelige Facta, f. Ex. Mened, Trolddom (Ia, 23, II, 27, III, 25), Tyveri, tildels ogsaa Facta i Udlandet, anvendtes tólptarkviðr (Ia, 123, II, 317, III, 25, 43, 117, 133, 251) eller tylftarkviðr (III, 25, 42, 210, 222, o. s. v.), ogsaa kaldet goðakviðr (Ia, 143, Ib, 50, II, 180), bestaaende af den Gode, som vedkommende Part, navnlig den Sagsøgte, var Thingmand hos, og 11 af Goden blandt hans Thingmænd, uden Hensyn til Naboskab, udnævnte Mænd, Bønder eller Tjnestekarle, Ia, 66. Partens Anmodning til Goden om Danuelsen af saadan Kvid skete altid paa Thinge, Ia, 157, II, 316. En med Godekviden som det synes noget beslægtet Kvid var den, som dannedes af Biskoppen med to Præster, i Sag, anlagt ved Præsteret, s. byskup, om hvilken særlige Kvid dog ikke findes nærmere Bestemmelser. — bjargkviðr, (sjældnere:) varnarkviðr, (Hjælpekvid) Forsvars-kvid, kaldtes den af den Sagsøgte til Bevis for hans Indsigelser førte

Kvid, eller denne Kvids Udsagn; den bestod af de 5 af Sagsøgerens Nabokvid, som boede nærmest Partens Hjem, Gjærningsstedet o. s. v.; eller, naar Sagsøgerens Kvid var en Femmandskvid, af hele denne; var Sagsøgerens Kvid en Tylfterkvid, dannedes bjargkviðr af de 5 nærmeste búar, Ia, 65, 66, 69, 166, II, 334. For en Part, som ikke var mødt, kunde Enhver, der vilde, begjære bjargkviðr, Ia, 47, II, 376. — Naar Kvidmændene (Nabokvid, Tylfterkvid, Forsvarskvid) ikke bleve enige, gjorde Flertallet Udslaget, Ia, 64, 67. Ved Opfordringen til Nabobønderne om at møde og afgive Kvidudsagn og ved Anmodningen til Goden om Dannelsen af Tylfterkvid, skulde Parten angive, hvad det var, han ønskede Udsagn om, Ia, 51, II, 198, 317, III, 431; naar Kviden derefter var mødt for Retten, var den imidlertid pligtig til at afgive hvilke andre Kvidudsagn i Sagen, der af Parterne begjæredes, Ia, 65, II, 198. Det forudsættes ikke, at Kvidmændene personlig havde erfaret eller iagttaget de Facta, hvorom de skulde udtale sig. Der fandt ingen Forhandling Sted for Kviden, naar undtages, at Goden, der i Sagen skulde danne Tylfterkvid, af Sagsøgeren skulde opfordres til at paahøre hans Fremsigelse af Sagen, Ia, 54 cfr. 55; Kvidudsagnet sluttede sig ikke til nogen forudgaaet Bevidnelse eller Erklæring af vedkommende Part; der fortos ingen deviser for Kviden og der tales ikke om nogen Undersøgelse, den skulde anstille; derimod er der ganske vist, hvad dog ikke er udtalt, blevet lagt Vægt paa det Kjendskab, som f. Ex. Nabobønderne maatte forudsættes at have til Forhold, foregaaede i deres Egn, og til den Opínion, som vilde danne sig der, cfr. II, 359—360. Naar Retsforhandlingerne i Sagen vare paabegyndte, var det for Nabokvidens Vedkommende (hvorom Bestemmelser i saa Henseende findes), Partens Sag at sammensætte den, samt at opfordre den til at give sit Udsagn, I, a, 61—63, og Udsagnet synes da at være afgivet paa Stedet uden videre Ophold, I, a, 63—66; forinden skulde Kvidmændene aflægge Ed, I, a, 63, I, 66. Kviden skulde afgive Udsagn for eller imod — berafedaá — II, 198, 317; Udsagnets positive Charakter fremgaaer af, at det kunde gaae ud paa, hvilke bestemte Personer havde tilføiet den Dræbte hvert for sig af de forskjellige Saar, der vare forefundne paa Liget, I, a, 152, II, 310; om den, der paastod at være Medeier af en Afret, eiede saa stor en Del, han gjorde gjældende, eller en mindre Del, Ib, 117, II, 491; om hvor stor en Qvotadel en Slægtning var istand til at bidrage til en Fattigs Forsørgelse, Ib, 11. II, 117; om en Part havde været i god Tro, Ib, 175—176, II, 254. Nabokviden skulde ikke afgive Udsagn om, hvad der var Lov i Landet, Ia, 142. Forholdet var ikke det, at Kviden afgjorde det factiske Spørgsmaal i Sagen, Domstolene det juridiske; dette kunde vel, da Dom-

stolene skulde dømme efter Beviserne uden Prøvelse af dem, siges at være Tilfældet, naar Sagen var saa simpel, at den afgjordes ved et enkelt Kvidudsagn, f. Ex. om at den Sagsøgte var skyldig i Drab, men i mange Sager førtes der baade Vidner og Kvid (om forskellige factiske Puncter i Sagen), og ofte afgaves successive i samme Sag flere Kvidudsagn enten af samme Kvid eller af forskellige Kvider, angaaende de forskellige enkelte Facta, som Sagsøgeren til Støtte for sin Paastand skulde bevise, ligesom den Sagsøgte til Støtte for sine forskellige Indsigelser kunde lade afgive flere forskellige Forsvarskvidudsagn; Ia, 56, 57, 65, 223, Ib, 10, 18, 77, 221, II, 67, 117, 128—129, 310, 311, 414; det blev da Rettens Sag at sammenfatte og uddrage Resultatet af alle de saaledes fremkomne Beviser. — Kviden anvendtes i alle Sager, saavel private som Straffesager. De Bevismidler, der fandtes foruden Kviden, vare fornemmelig Vidner; i enkelte Tilfælde Gudsdom; forskellige Bevidnelser; Partsed spillede en ringe Rolle, og Mededsmandsinstitutionen havde ikke fundet nogen Udvikling; s. vætti, skírsla, eiðr, sannaðarmenn, kennendr, lögmetandi, lögsjáandi. Kviden var det sædvanligste Bevismiddel, men var iøvrigt ikke overordnet, men sideordnet andre Bevismidler, navnlig Vidnebeviset. Der tillagdes dette endog, naar det havdes, et Fortrin; naar Vidner havdes, maatte ikke om samme Punct føres Kvid, Ia, 68, og naar der baade var Vidner og Kvid, skulde Vidnerne føres først, Ia, 60, 68; Vidners Anvendelse var imidlertid indskrænket, s. vætti, og ofte kunde Kvidudsagn træde istedetfor Vidnebevis, navnlig naar man ikke huskede Vidnerne eller disse ikke mødte o. s. v., Ia, 56, 60, Ib, 78, 149, II, 209, 225, 443. At Kvidbeviset i Island skulde nedstamme fra Edshjæperinstitutionen er usandsynligt, hvorimod det snarere synes at staae i Slægtskab med Vidnebeviset, med hvilket det ogsaa har tilfælles, at der saavel om Vidner som Kvid bruges Udtrykket bera, give Udsagn. Jfr. iøvrigt AnO. 1849, S. 166—167. — En fra den sædvanlige Kvid væsentlig forskjellig, særlig Art af Kvid var fangakviðr, Sankekvid, til Bevis for Facta (navnlig Dødsfald, Drab), foregaaede udenfor Island; den skulde bestaae af 5 Islændere — uden Hensyn til Naboskab — hvoraf i Alm. to til den paagjældende Tid skulde have været i den Konges Rige, hvor Begivenheden var foregaaet; ligel. bruges Ordet om det af saadan Kvid afgivne Udsagn. Medens den almindelige Kvids Udsagn synes ligefrem og bestemt at have gaaet ud paa, at Factum forholdt sig som af Kviden angivet (jfr. dog I, b, 134, II, 535), lød Fangekvidens Erklæring tildels paa: vi troe (hyggja), Ia, 244, 250, II, 71, 76, 358, 387, 388, 389, 390. — Beslægtet med

Kvidudsagn synes den i Ia, 56, II, 491, omhandlede Bevidnelse af 5 Mænd at være. S. endvidere ryðja.

kvöð, 1. i Alm.: Opfordring, f. Ex. til en Modpart om Afholdelse af Eng- eller Afretsdomstol, Ib, 116, II, 455; til Nabobønder om Skifte m. m., Ib, 87, II, 446. — 2. Opfordring til Nabobønder (búakvöð) eller Vidner, om at møde for Retten og afgive Kvidudsagn eller Vidnesbyrd, s. kveðja, Ia, 52, 162, II, 198, 318, 324, Ib, 202, II, 327; nema, taka kvöð af, at ophæve en saadan Opfordring ved at fritage Nabobønderne for Møde, II, 325. — kvaðarvátta, kvaðavátta, kvaðarvætti, Vidner, som Parten tilkalder til Vidnesbyrd om, at han herved foretager kvöð 2; Ia, 56^{14, 26}, II, 491; i det førstnævnte Sted, Ia, 56, omtales det Tilfælde, at Stevnevidnerne udeblive, i hvilket Fald de straffes med Landsforvisning, naar det ved kvaðarvátta godtgjøres, at Sagsøgeren havde opfordret Stevnevidnerne til at reise til Thinge og der afgive edelig Forklaring om at Stevning var skeet. Det var ikke nødvendigt endvidere at sikre sig Vidner paa, at man havde opfordret kvaðarvátta til at møde og give Udsagn; det var nok, at Sagsøgeren ikke havde samtykket i, at de blev hjemme, og at han fik Kvidudsagn for, at han havde saadanne kvaðarvátta, som han mente vilde reise til Thinge; disse kaldtes da trúnaðarvátta, Tillidsvidner.

kvöðuvátta. Vidner, som tilkaldes ved Paakrav af Gjæld, s. kveðja.

kyn, 1. Slægt, Slægtskab, Ia, 221, II, 76. — 2. Afkom, Ib, 21, II, 133¹⁴ (at det navnlig ikke her kan betyde Slægtninge i Alm. fremgaaer bl. A. ved Sammenholdelse med II, 133^{19—20}).

lag, Taxt: 1. paa tilreisende Kjøbmænds fra Udlandet førte Varer, Ib, 72; s. goði. — 2. paa forskellige indenlandske Betalingsmidlers indbyrdes Forhold i Handel og Vandel, s. lögeyrir. Saadan Taxt, fastsat paa Althinget, findes Ib, 192. At der for de enkelte Thinglag er blevet vedtaget slige Taxter forudsættes Ia, 21, 241, Ib, 217, II, 24, 58, 61, III, 22, 91, cfr. Ib, 211, II, 53, III, 49—50; Exempler paa Taxter for enkelte Thinglag findes Ib, 246, 251. See iøvrigt skuldaþing, þinglag.

land, 1. Jord, Jordeiendom; modsat lausir aurar, Løsøre, Ia, 233, Ib, 205, II, 46, 79, III, 44; modsat búfé og lausir aurar, Ia, 15, II, 17, III, 15. — 2. Gaard (=ból, bólstaðr), Ia, 232, Ib, 45, II, 96, 174. Der skjælnes undertiden mellem aðalból og andre Jorder, Ib, 78, 150, II, 226, 415; flere Beboere paa een Gaard omtales Ia, 16, II, 18, III, 17. Odelsgods kjendtes ikke, og Hensynet til særlig at bevare Jordeiendom for Ætten spillede overhovedet ikke nogen stor Rolle; hertil sigtede dog vistnok Bestemmelsen, at en Gjældstræl kun arvede det Levende (hit friða) 3: Kreaturer, ikke det Liv-

løse, Ia, 225, II, 96; s. fremdeles arftökumaðr, fjarvarðveizla, kona; naar Jordeiendom eller anden værdifuld Gjenstand var solgt af en Anden efter Eierens Bemyndigelse, kunde denne omstøde Salget inden Udgangen af et Aar (hvorved vel sigtes til, at Fuldmagten er overskredet eller deslige). Ia, 249, II, 100. — Noget almindeligt eller udstrakt Jordfællesskab kjendtes ikke; dog tales der om det Tilfælde, at man har fælles Græsgang, Ib, 98, II, 468, og at to Personer eie Jord, Agerland o. s. v. sammen, i hvilket Tilfælde den enkelte Medeier til enhver Tid kunde fordre Skifte foretaget af Nabo-bønder, Ib, 86, 106, II, 445, 450. — Ved Kjøb og Salg af Jordeiendom var det en nødvendig Form, at Vidner bleve tilkaldte og at Haandtag fandt Sted, og i manglende Fald var Handelen ugyldig; dog synes Reglen kun at have været anvendelig naar det mindst var en halv Gaard, der solgtes; Brud paa Contract om saadant Kjøb af Jordeiendom straffedes med Landsforvisning, medens Mangel paa Opfyldelse af Handler i Alm. medførte en Bøde, Ib, 75, 80, II, 418, III, 425. Nogen Skjønningssceremoni omtales ikke. En paafølgende Befaring og Paavisning af Skjellene, merkjaganga, skulde enten samtidig med Afslutningen af Handelen berammes til Foretagelse eller kunde senere fordres afholdt, men den kan ikke betragtes som en til Handelen Fuldbyrdelse hørende symbolsk Overlevering, jfr. Baldv. Einarsson i Jur. Tidsskr., XXII, 335; Ib, 80, II, 420, s. lýritr.

landsbúi, Nabobonde til en Jordeiendom: 1. som Vurderingsmand, II, 423 (landsbúar), 443. — 2. som Kvidmand, Ib, 82, II, 416, 420, 424, III, 436.

landsbrigð, Jordløsning, Vindication; om Indløsning af den af Værgen i den Umyndiges unge Alder solgte Jord; s. brigð, fjarvarðveizla.

landsvirðingar, Ia, 85, 114, Vurdering af Jordeiendom. Herved sigtes muligen til den II, 443 omhandlede Contract, hvorved en Fordringshaver betingede sig Betaling i Skyldnerens Jordeiendom; naar Gjælden ikke betaltes paa anden Maade, kunde han da ved Dom faae sig tilkjendt som Eiendom en saa stor Del af Gaarden, som efter Vurdering af 5 Nabo-bønder svarede til hans Fordring (forskjelligt fra og ikke betegnet som Pánt, veð).

laungetinn, uægtefødt, avlet udenfor Ægteskab. Som uægte ansaaes ogsaa Barnet, der var i Moders Liv før Brylluppet, Ib, 23, II, 135, cfr. 107. Legitimation ved paafølgende Ægteskab fandt saaledes ikke Sted, og heller ikke omtales nogen anden Legitimation af uægte Børn. Mellem forskjellige Slags uægte Børn skjelnedes ikke. Uægtefødt havde i ældre Tid maaskee ingen Andel i Ætsrettigheder; senere udvidedes deres Adgang til disse, s. arfr, baugr. Naar Paterniteteh til et uægte Barn var erkjendt eller bevist, til-

faldt dets Forsørgelse indtil dets 16de Aar (Forsørgelsesalderens Ophør) Faderen saavel som dennes Slægt, og det uden Hensyn til, om Faderen havde Midler til Forsørgelsen eller ikke, hvorimod Moder og Medrenefrønder yare fritagne for Forsørgelsen, Ib, 23, 25, 26, 28, II, 107, 135, 149, 150. Paa Grund af den Forbindelse, hvori Forsørgelsespligt stod navnlig med Arveret, Værgemaal, o. s. v., jfr. ogsaa Ia, 169, II, 367, s. ætt, kunde det Spørgsmaal reises, om uægte Barn, hvis Paternitet var erkjendt eller bevist, ogsaa iøvrigt, ialfald oprindelig, er blevet anset som Moderens Familie uvædkommende, jfr. hvad herom er anført af mig, AnO. 1849, S. 285—287; den benægtende Besvarelse har dog efter det af Maurer, Island, S. 351—353, Anførte, maaskee mest for sig. Naar Barnefaderen under særskilt Sag dømtes for legorð til Fredløshed, blev Barnet at forsørge af Fjerdingsgen eller Thinglaget, s. framførsla.

legorð, det af en Mand begaaede Leiermaal (til hvis Begreb iøvrigt ikke fordredes Besvangrelse), være sig med ugift eller gift Kvinde; Sagsanlæggelse herfor fandt Sted fra Kvindens Formynders eller Ægtemandens Side, Ib, 48, 242, II, 17; den forholdsvis strenge Straf, Fredløshed, foruden personlig Bod, réttr, til Kvindens eventuelle Aving eller Mand, Ib, 48, 52, II, 176, 183, 206, III, 422, — jfr. ogsaa Sammenstillingen af ærefornærmende Digte og legorð, Ib, 54, II, 185, 392, — tyder paa, at Synspunktet har været, at der ved den stedfundne Forførelse var tilføiet Ætten (eller Ægtemanden) en Æreskrænkelse, hvorfor Straffen anvendtes, jfr. AnO. 1850, S. 219, Fr. Brandt, Nordmændenes gamle Strafferet, Side 86. For Forsøg paa l. med visse nære Paarørende kunde Hevn udøves, s. vígt, hvorhos der tillige var Fredløshedsstraf for den Skyldige, Ia, 164, II, 331, III, 431. Under l. indbefattedes ogsaa Blodskam i Slægtskab og Svogerskab samt Leiermaal med Nonne, Ib, 54, II, 195, 196. Med Hensyn til disse sidstnævnte Overtrædelser, der straffedes med Landsforvisning eller Fredløshed, og for hvilke Judentvivl anlagdes særskilt Sag ved Siden af den almindelige legorðssök, jfr. AnO. 1850, S. 216—217, samt med Hensyn til l. med gift Kone, viste sig et hoiere Synspunct deri, at Forlig ikke maatte sluttes uden Lovrettens Samtykke, Ib, 51, II, 180, 182. Som anført betegner l. kun Mandens Løsagtighedsforseelse (at liggja með); l. laungetinna kvenna, II, 101, betegner, som det ogsaa sees af Bestemmelsens Indhold, ikke Utugt, begaaet af saadanne Kvinder, men l. med disse. Om de følger, Utugt begaaet af Kvinder kunde have for disse (Bøder, i Mangel af deres Betaling, Gjældstrældom, i tidligere Tid Tab af Arveret) s. kona. Foruden legorð omhandles ogsaa Lønkys (Straf: Tremarksbod eller Landsforvisning), Anmodning om Samleie (Landsforvis-

ning) o. s. v., Ib, 47, II, 176, III, 421, Kjærlighedsdigt om Kvinde, mansöngr (Straf: Fredløshed), Ib, 184, II, 393; i disse Tilfælde kunde Kvinden selv lade anlægge Sag; vilde hun ikke, tilkom Sogsmaalsretten hendes Formynder.

leið, Thing, som afholdtes i hvert Thinglag efter Hjemkomsten fra Althinget, tidligst 14 Dage efter dettes Slutning — altsaa i Juli — senest i den sidste Del af August, for der at kundgjøre alle de paa Althinget vedtagne nye Love, samt de der meddelte Kalenderregler m. m. for det følgende Aar. Det skulde ikke vare kortere end en hel Dag, ikke længere end 2 Dage. Det holdtes i Alm. paa samme Sted som Vaarthinget og forestodes af de 3 Goder, der hørte til Thinglaget. Kundgjørelserne foretoges af den af Goderne, som skulde indvie Thinget; Ia, 37, 111, 141, 176, Ib, 116, II, 345, 489. Ogsaa private Kundgjørelser kunde finde Sted der, f. Ex. om, hvor man har taget Bopæl, Ia, 20, 131, II, 24, III, 22; jfr. ogsaa om Deling der af det ved Executionsretten confiskerede Gods, Ia, 86. L. henregnedes til Thingene, Ia, 140, 141, II, 277.

leiðarlengd, 1. i Alm.: Veilængde, Afstand, Ib, 169. — 2. Afstand fra det Sted, i hvis Nærhed de búar, Nabobønder, skulle boe, som i det paa-gjældende Tilfælde skulle være Medlemmer af Nabokviden, o. s. v.; ryðja kvið at l., udskyde Kvidmænd paa Grund af, at de boe i større Afstand fra vedkommende Parts Hjem, Gjærningsstedet o. s. v., end andre Naboer, som altsaa istedetfor dem burde have været tilkaldte, Ia, 62, Ib, 213, II, 56, III, 52; vanda búá at l., vælge rigtig efter l.; réttir at leiðarlengd, rigtig valgte efter l.; Ia, 150^{3, 16}, 181, II, 308, 346, 488, (l. frá afréttinni, Afstand fra Afretten, cfr. II, 486); s. búar, kviðr, násæti.

leiðarvöllr, leiðvöllr, Stedet, hvor Leidthinget holdtes, s. leið, Ia, 10, II, 11, III, 9.

leiðmót, Leidmøde = leið, III, 280.

leiga, 1. Leie, Contract, hvorved man mod Vederlag overdrager til en Anden den midleltidige Brug af en Ting, eller af sin Arbeidskraft; selja á leigu (eller selja at leiga eller leiga selja) hross, udleie Heste, Ib, 62, 63, II, 242, 243; búfé, Faar og Kvæg, II, 237; skip, Ib, 66; land, Ib, 136, II, 498; selja land á leigu með sér, om Leilændingen, at gjøre Fremleie, hvilket var strafbart, Ib, 135—136, II, 499; seljast á leigu, om Arbeidsleie, Ia, 130, II, 266. — 2. Overdragelse til en Anden af Varer, Naturalier o. s. v., saaledes at denne bliver Eier deraf, imod i sin Tid at tilbagelevere det Modtagne in genere, Laan til Eie; herom bruges ogsaa Udtrykket at selja á leigu, Ib, 140 fig., II, 213 fig. — 3. Vederlaget for den under 1 ommeldte Brug

for at blive overført med Skib, Ib, 69, Bodleie ved Skibet, Ib, 71; landsleiga, leiga, Forpagtningsafgiften, Ib, 136, II, 498—499. — 4. Renter af Laan til Eie, ovenf. 2; herom oftere Udtrykket lögleiga, den lovbestedte Rente. Renten maatte ikke betinges høiere end til 1 Øre af 10 om Aaret (10 Procent); den, som betingede sig høiere Rente, fik ikke mere end den lovbestedte Rente og kunde af Skyldneren, eller, naar denne ikke gjorde det, af Enhver der vilde, sagsøges til Tremarksbøder; denne Aagerstraf paadrog Fordringshaveren sig ogsaa ved at ansætte Værdien paa det Udlaante høiere end den virkelige; Ib, 140, 148, 248, II, 213, 224. Renten kunde betinges strax ved Gjældsforholdets Stiftelse; dog synes det i saa Fald at have været nødvendigt, at der blev tilkaldt Vidner (en Form som ellers kun undtagelsesvis var fastsat som nødvendig ved Contractors Oprettelse), Ib, 145, II, 218. Fremdeles kunde Fordringshaveren, naar Betaling af ikke rentebærende Gjæld til fastsat Betalingstermin (eindagi) udeblev, paa Terminstedet segja lögleigur á 3: erklære, at der nu herefter skulde betales lovbestedt Rente af Gjælden, hvilket han da tillige næste Sommer skulde kundgjøre fra Lovbjerget, Ib, 143, 145; cfr. 229, II, 216, 218 cfr. 221¹⁵, jfr. ogsaa Ia, 244, II, 93, 94. Efter en, maaskee yngre, Bestemmelse, behøvedes ikke saadan Erklæring, naar en Skyldner af Modvillighed undlod at betale, idet Renter da derefter uden videre kunde fordres (lögleiga legst á féit), Ib, 229, II, 221¹². — Leggja lögleigur á: a, = segja l. á, Ib, 147, II, 221 (hvor der bestemmes, at den ovennævnte Regel om at segja l. á, ikke kan, naar Skyldneren er død, anvendes ligeoverfor dennes Arving). b, ved undanboð, s. fjárvarðveizla, om Værgen, eller den, der tilbyder at overtage Værgemaalet: at forpligte sig til fremtidig at beregne den Umyndige Renter, Ia, 233, II, 80. — Gjæld med Renter, som lagdes til Capitalen, kunde staae i 21 Aar, men ikke længere, uden Fornyse ved Dom eller Haandtag, men skete saadan Fornyse, begyndte Renterne igjen at løbe i ligesaa lang Tid, II, 223: herved sigtes vistnok ikke til en Forældelse af Pligten til at betale Hovedstolen, men alene af Pligten til at tilsvare eller beregne Renter. — 5. Frugter, Indtægter af en Ting (= vextir 1), Ib, 135, II, 537¹.

leigumál: at leigumáli réttu, Ib, 135, II, 497, efter de om Leiecontracter gjældende Regler, hvorved vel fornemmelig sigtes til, at der ved Contractens Afslutning er anvendt den rigtige Formular, navnlig ved i Contracten at betegne dennes Gjenstand rigtigt. — leigumáli: at leigumála réttum, Ib, 152, II, 236, ved rigtig Leiecontract.

liggr sér, om Arv, forfalder, Retten til Arven falder bort (caducum).

I en tidligere Tid fortabtes Retten til Arven efter en i Norge død Islænder naar Arven ikke afhentedes inden 3die Julenat, Ia, 239, jfr. Ib, 195; senere skete heri den Forandring, at Arven ingensinde forfaldt, II, 96 cfr. 88. Om den Udlændinge af dansk Tunge i Island tilfaldne Arv var Reglen, at féit ligger sér aldregi, Ia, 239, II, 96; om andre Udlændinge, s. II, 75.

ljúgvitni, falsk Vidnesbyrd eller Kvidudsagn (idet vitni i denne Sammensætning, ligesom ogsaa i Ordet andvitni, omfattede baade Vidner og Kvid), Ia, 68; forøvrigt tales ogsaa om ljúgvættj, Ia, 57, 77, ljúgkviðr, Ia, 64, 77, ljúggögn, Ia, 108. Som ljúgvitni ansaaes ethvert fra Sandheden afvigende Udsagn, deriblandt, for Vidnebevisets Vedkommende, det Forhold, for Retten at vægre sig ved at afgive sit Vidnesbyrd, paa Grund af at man ikke oprindelig var bleven tilkaldt som Vidne, naar dette Sidste var usandt, Ia, 58, II, 329. Straffen for l. paa Althinget var Fredløshed, Ia, 47, og Sagen skulde paadømmes af Femterretten, Ia, 77. For l. ved Vaarthingsretterne var Straffen Landsforvisning; Sagen paakjendtes ved Vaarthingsretten eller Fjerdingsretten og Beviset førtes ved Tylfterkvid, Ia, 100—101, 108. s. andvitni, fimtardómr, kveða á gögn.

lof, Tilladelse. 1. (sædvanligst:) en af Lovretten given Tilladelse eller Benaadning, Ia, 212—213, 95—96, s. lögrétta; i samme Betydning bruges leyfi, einkalof, einkaleyfi (særlig Tilladelse), Ia, 212, 213, Ib, 58, II, 194, 283, 399, s. ogsaa alþingislof; fyrir l. fram, uden Lovrettens Tilladelse, Ia, 167, 174, Ib, 51, 188, II, 80, 334, 374, III, 459. Exempler paa l. vare: Tilladelse til at forene to Thinglag til eet, eller til at Leidthinget maatte holdes paa et andet Sted end Vaarthingstedet, Ia, 108, 111; Tilladelse til Gaver til Kirker, Ib, 218, II, 58, cfr. 101, III, 311; jfr. fremd. Ib, 160, 171, II, 236, 249; i Stedet Ia, 142, hvor der tales om Tilladelse (ef menn lofa) til, naar en Gode er død, at hans Søn, uagtet kun 12 Aar gammel, kan overtage Godedømmet, kan det være noget tvivlsomt, om der maaskee menes en af Beboerne i Thinglaget given Tilladelse. Under l. indbefattedes de Benaadninger, 2: Formildelse eller Eftergivelse af Straffe, som Lovretten kunde bevilge, og hvorfor ogsaa have de særlige Udtryk sýknulof og sýknuleyfi, Ia, 95, 212. Ligeledes indbefattedes under l. den Tilladelse til at indgaae Forlig, som Lovretten kunde give, ogsaa særlig betegnet ved Ordet sáttaleyfi. I en Række betydeligere Sager var det forbudt at indgaae Forlig uden saadan Tilladelse af Lovretten; dette gjaldt med Hensyn til Sager om Drab eller større Saar, Saar tilføiede paa Thinge, Brud paa Fredsløfte (trygðir), givet efterat Mandebod var betalt, Blodskam, legorð med gift Kone eller med Nonne, Ia, 174, 176, 194, 203, Ib, 51, 59, II

180, 181, 182, 195, 341, 345, III, 20, 450, 452, 458, 459; endvidere i legorðs-sök mod Barnefader, naar han tilligemed Kvinden dulgte, at han var Fader, Ib, 58, II, 194 (jfr. iøvrigt Ib, 51, II, 101); derimod ikke Tyveri, Ia, 187, II, 399; s. forevrigt aðili, lögrétta. — 2. Stedet Ia, 141, II, 278, III, 426, omtaler, at der ved Lovbjerget kan gives Goden Tilladelse til (lofat) at have en Thingmand, som boer udenfor Fjerdingen; mulig er dette en Forvanskning, saa at der her sigtes til lof 1. — 3. Tilladelse i forskjellige Forhold, givet af Andre end Lovretten; saal. af Goden, Ia, 49, hvortil vistnok ogsaa henholder Ia, 44; af Dommerne, med Hensyn til den Orden, hvori Sagerne kunne foretages o. s. v., Ia, 54, 69; af Biskoppen, Ib, 40, II, 168-169 (om at Ægtefolk, naar der opdages Slægtskab mellem dem, kunne skilles fyrir byskups lof fram o: uden dertil at indhente hans Tilladelse). — 4. Bestemmelsen Ia, 192, II 190, at man fyrir lof fram, uden Tilladelse, kan købe en Trækvinde for 12 aurar til kjødelig Tilfredsstillelse (II, 190: til Kone,) bør udentvivl ikke (som af mig antaget AnO. 1849, S. 224, og som de anførte Ord i Almindelighed betyde) forstaaes om Lovrettens Samtykke, men om den nærmeste eventuelle Arvings Samtykke, jf. Ia 224¹⁸, 247^{20, 23, 26}, II, 68²¹, 85^{5, 9, 12}; i ethvert Fald bør det ikke, som af Schlegel, Commentat., CXIV, og Baldv. Einars-son, Jur. Tidsskr., XXII, 293, antaget, forstaaes om Samtykke af Trækvin- dens Eier.

lýritr, lýriti, n., lýrit, n., Forbud mod at en Anden udfører en Handling, som man anseer ham uberettiget til; verja l. nedlægge Forbud. Dette skete ved at man, undertiden fra Lovbjerget, undertiden paa det Sted, hvor en Handling skulde foretages o. s. v., under Vidners Til- kaldelse erklærede, at man herved nedlagde Forbud mod den paagjældende Handling. Der fordredes ikke nogen paafølgende Sagsanlæggelse eller desl. fra dens Side, som nedlagde Forbudet; dette havde uden videre Virkning, bl. a. ved at Overtrædelse deraf straffedes, dog som det synes kun naar Vedkommende hørte derpaa eller erfarede det. Undertiden kan det synes, at l. ikke var et Forbud, men en Protest, f. Ex. l. mod at en Dommer, som ifølge Anvendelse af Partens Forkastelsesret skal vige sit Sæde, men ikke gjør det, bliver siddende i Retten, Ia, 48, men i Virkeligheden gaaer l. dog her ud paa et Forbud mod at Dommeren vedbliver at sidde i Retten. Goðalýritr (af goði, Gode), et af Goden, eller efter hans Bemyndigelse, ned- lagt Forbud, anvendtes naar man blev stevnet til Vaarthinget i et fremmed Thinglag, der altsaa ikke var Ens Værnething: Forbud ved Vaarthingsdomstolen mod Sagens Paadømmelse kunde da efter den Indstevntes Begjæring nedlægges af den Gode, i hvis Thinglag den Indstevnte var, eller, hvad der synes at

have været sædvanligst, af en af Goden dertil Bemyndiget, Ia, 102—105, II, 356²³. Dette var det eneste Forhold, hvori goðalýritr anvendtes; i alle andre Tilfælde nedlagde vedkommende Private selv paa egen Haand Forbudet; saaledes ved Vaarthingsdomstolen, naar Spørgsmaalet ikke dreiede sig om Værnethinget, men om Sagen skulde anlægges der eller ved Fjerdingsretten paa Althinget, II, 356¹⁵; naar En vilde reise ud af Landet fra den Slægt, han havde at forsørge, kunde den Frænde, som Forsørgelsen her ved vilde paabyrdes, nedlægge Forbud, være sig fra Lovbjerget eller ved Skibet, mod hans Bortreise, Ib, 15, II, 125, 142, III, 500; ligeledes og paa samme Steder kunde en Fordringshaver under visse Omstændigheder nedlægge Forbud mod sin Skyldners Bortreise, Ib, 199, II, 222; Manden kunde, naar Hustruen fjernede sig fra ham, nedlægge Forbud hvor hun befandtes, eller hvor han vidste hendes sidste Natteherberge, imod at Nogen husede hende, Ib, 55, II, 186, III, 421; s. ogsaa festar (hvor Forbudet nedlagdes af Fæstemanden paa Fæstemøens eller Formynderens Bopæl), lögrétta, prest; jfr. fremdeles Ia, 68, Ib, 4, 40, II, 104, 169, 194. Særlig kunde en Jordeier nedlægge Forbud mod at Andre benyttede hans Græsgange eller Jord, med den Virkning, at Overtrædelse af Forbudet medførte Straf, Ib, 92, 94, 107, 225, II, 426, 427, 429, 462, III, 436; Naboen, som ved Befaring af Skjellene i Anledning af Jordsalg (s. land) var uenig i de 'paaviste Skjel, kunde forsaa vidt verja lýriti, Ib, 81, II, 422; naar Befaring slet ikke fandt Sted, var Naboen berettiget til at verja l. med Hensyn til en Trediedel af den købte Gaards Udmærk, hvorved Kjøberen udelukkedes fra at bruge denne Del, Ib, 83, II, 424; enten Kjøber eller Sælger maatte da i disse Tilfælde anlægge Sag for at leysa land undan lýriti: søge afgjort, hvor det rette Skjel er, eller som det ogsaa betegnes, stefna til brigðar, ved Dom søge Naboen frakjendt det omtvistede Jordstykke, Ib, 81, II, 423, 424; herom hedder det, at dersom den Nabo, som saaledes har nedlagt Forbud, á lýritu, Ib, 83, á eignar lýrit fyrir landi, II, 424, o: er den, der, som (den virkelige) Eier af Jordstykket, har Ret til at nedlægge Forbudet, er han berettiget til Benyttelse af Græsset paa Lodden; hermed overensstemmende tales der flere andre Steder om at hafa lýritu (lýrit), Ib, 76, II, 444, hafa eignar lýrit fyrir landi, Ib, 220, II, 412, 420, (jfr. ogsaa II, 427, der maaskee er forvansket, cfr. III, 436) o: som Eier at have Ret til at nedlægge Forbud. — selja, kaupaland laga kaupi ok lýritar, II, 413, 418, sælge, købe Jordeiendom med saadan Overdragelse, som giver Ret til Forbudsnedlæggelse. Professor S. Bugge har i sit Skrift: Runeindskriften paa Ringen i Forsa Kirke, S. 54 fig., paa vist, at lýritr er opstaaet af lýréttr, den hos Folket gjældende Ret; heraf

synes da Betydningen Forbud naturligen at have kunnet udvikle sig. I denne Betydning kan Ordet i Grág. efter det Anførte overalt opfattes, uden at det synes nødvendigt nogetsteds (navnlig i Forbindelserne hafa lýritu, eignarlýrit, laga kaup ok lýritar) at forstaae det, som betydende fuld Eien-domsret.

lýritnæmar sakir, s. sök 2.

lýsa, lyse, 1. om Drabsmanden: I á hönd sér vígi, kundgjøre, at han har begaaet Drabet; Undladelse heraf kunde medføre, at Drabet blev be-tragtet som morð, s. d. O. Dræbte man en Fredløs, var Lysning Betingelsen for at faae den Pris, der var sat paa dennes Hoved, II, 399, Ia, 187. — 2. Uafhængigt af Lysning 1, fandt fra Sagsøgerens Side Lysning af Drab, Saar o. s. v. Sted inden 3die Sol for 5 Nabobønder, med Tilkjendegivelse af, hvem der sigtedes for Forbrydelsen og, naar Drab var begaaet, i Forbin-delse med at nefna vátta at benjum (et Slags Ligs-kue), Ia, 150 fig., II, 308 fig.; s. uppsaga. Naar det var Drab eller større Saar (eller Benbrud, s. drep), var Virkningen af denne Lysning, at den Sigtede blev óæll til dóms, o: ikke i Tidsrummet indtil Dom faldt maatte underholdes af Nogen og at der overhovedet ikke maatte ydes ham björg, s. d. O.; I. c, og Ia, 174, II, 342, 351; jfr. ogsaa tildels med Hensyn til mindre Saar, Ia, 148³, II, 304, 343; s. óæll. Fremdeles medførte Lysningen, naar det var Saar eller Drab, at den Skyldige ikke maatte ride til eller møde paa Thinge (eigi eiga þing reitt, þing-fært, þingvært); mødte han desuagtet der, paadrog han sig Straf af Lands-forvisning, og betragtedes, naar han dræbtes der, som falden paa sine Gjæringer, ligesom ogsaa Søgsmal, som han maatte erlægge o. s. v., bleve ugyldige; naar Overtrædelsen var skeet paa Thingreise og den Skyldige mødte paa Thinge, skulde han forlade dette i Løbet af et Halvdøgn efter Lysnin-gen; Ia, 174, 181, II, 341, 342, 346, III, 451. Naar det var Slag (drep), medførte Undladelse af Lysning, at der ikke kunde fordres personlig Bod, rétt, Ia, 154—155, II, 352; med Hensyn til de ringere Grader af Angreb, frumblaup, var Lysning tildels en Betingelse for at Sag kunde anlægges, II, 296, Ia, 148, 151; fremdeles var denne Lysning, der var en Bebudelse af Søgsmålet, tildels Grundlag for dette, Ia, 149, II, 303, o. s. v. — 3. om Lysning paa Thinge (eller tillige for Nabobønder II, 433) af forskellige Contracter m. m.; saal. af Forkjøbsret til, eller Pant i Jordeiendom, Ib, 98—99, II, 433; af Kirkeeierens Contract med den, der skal oplæres til Præst, Ia, 18, II, 21, III, 19; af Fortegnelse (máldagi) over Gaver til Kirker, Ia, 15, II, 17, III, 15. Denne Lysning synes dog ikke at have havt Betydning for en Trediemand, som var uvidende om Contractsforholdet og

Lysningen; Ib, 105, II, 441, III, 437. — 4. Istedetfor Stevning i Rettergangs-sager kunde Sagsøgeren i visse Tilfælde anvende en Lysning af Sagen paa Thinge (fra Lovbjerget eller, paa Vaarthingene, fra Thingskrænten), inden den anlagdes ved Domstolen; saadan Lysning var nærmest en Slags Stevning, s. stefna; Ia, 93, 178—179, 202—203, II, 188, 349, 359, 361; Ib, 10, 11, II, 117 fig., III, 52; Formular derfor: Ia, 40, II, 198. Ved Femterretten synes kun Lysning, ikke Stevning, at være brugt, Ia, 77, 78. Undertiden lystes Sagerne ved Althingets Slutning til Søgemaal paa næste Althing, hvor da ny Lysning skete, Ia, 40, 180, Ib, 76, 77, 220, II, 82, 201, 222, 361, 411, 414, III, 436. — 5. Ved Stevninger, Opfordringer til Nabobønder o. s. v. var det nødvendigt, naar den Indvarslede eller andre hjemfaste Mænd ikke havde hørt derpaa, endvidere derefter at lyse den skete Stevning, Opfordring o. s. v. for 3 Nabobønder, Ia, 128, 164, Ib, 74, II, 112, 328, 377, 446, 455—456, 486.

lög, 1. Love, de af den lovgivende Forsamling, lögrétta, fastsatte Retsnormer; at Ordet ikke tillige omfatter Sædvaneretten (om hvis forholdsvis ringe Betydning for Dannelsen af den islandske Fristats Ret, jfr. AnO. 1873, S. 101 fig.) fremgaar bl. A. af Reglen, at Nabokviden, der var Hovedbevismidlet for alle factiske Forhold, ikke skulde afgive Udsagn om, hvad der var l. i Landet, Ia, 142. — rétta lög sín, Ia, 212 (þar skulu menn rétta lög sín ok gera nýmæli), om Lovretten: rette, forbedre, eller maaskee snarere formulere, vedtage sine Love; Udtrykket maa antages at være i det Væsentlige ensbetydende med at gera nýmæli, l. c.; AnO. 1873, S. 159—161; jfr. dog Maurer, Graagaas, S. 32; segja lög, s. lögsögumaðr; dæma ólög, afsige en Dom, der er uoverensstemmende med Loven, Ia, 77; lög at vinna til, Ia, 241, II, 91, at føre Bevis (Terminologi, hentet fra fremmed Ret, brugt ved Omtalen af Forhold i Udlandet l. c.) — 2. Lovomraade, Retsgebet; í várum lögum, Ia, 226, II, 70, under vort Lovomraade; herved sigtes til den islandske Coloni i Grønland. — Jfr. lögleiða.

lögberg, Lovklippen, en af Localiteterne paa Althingsstedet; om dets Beliggenhed der s. nu Sigurðr Vigfussons Afhandl. i Árbók hins islenska fornleifafélags 1880 og 1881, S. 8 fig. Lovbjerget var Althingets Midtpunct; der havde Lovsigemanden sin Plads, og en bestemt Del deraf havde Navnet lögsögumannsrúm, hvor han havde Sæde; det tilkom ham at bestemme, hvem der maatte opholde sig paa Lovbjerget; Ia, 209, 216, cfr. 45, 52, 53. Fra Lovbjerget udgik Fjerdingsretterne i Procession med Lovsigemanden i Spidsen, Ia 45, 52. Lovbjerget var det almindelige Forkyndelsessted paa Althinget; derfra kundgjorde Lovsigemanden for den

udenfor eller omkring Lovbjerget forsamlede Mængde dels nye af Lovretten vedtagne Love, dels Benaadninger tilstaaede af Lovretten, dels Kalenderen for det følgende Aar o. s. v., Ia, 37, 209, 216. Det aarlige Lovforedrag (s. lögsögumaðr) sees at være holdt enten fra Lovbjerget, eller i Lovretten eller, naar Veiret var slet, i Kirken. Ia, 216. Fra Lovbjerget foretoges fremdeles af private Parter Lysninger (s. lýsa 3, 4), Stevninger (s. stefna), Opfordringer, f. Ex. til Dommerne om at paadømme en Sag, naar de, efterat Proceduren var afsluttet, undlod dette, Ia, 74; til Goden om at danne Executionsret, Ia, 84, o. s. v. I Alm. skulde ikke Færre være tilstede som Tilhørere, naar man stevnede eller lyste Sag fra Lovbjerget end 20; Ia, 58. Lysning synes at have skullet skee saaledes at Lovsigemanden hørte det. Ib, 76, 220, II, 100, 411—412. Om de Kundgjørelser o. s. v., der saaledes skete fra Lovbjerget, hedder det altid, at de foretages at lögbergi (derimod i lögrettu, Ia, 209, i þingbrekku, Ib, 55, II, 206, III, 456); maaskee betyder dette: ved Lovbjerget, saaledes at man ikke nødvendigvis behøvede at befinde sig paa selve Lovklippen. — Lovretten, Femterretten eller Fjerdingsdomstolene havde ikke deres Plads paa Lovbjerget, jfr. AnO. 1873, S. 194.

lögþækr II, 101, private Samlinger af de af Lovretten vedtagne Love, altsaa lignende private Loveamlinger, som findes i de nu tilværende Haandskrifter af Grágás (= skrár, Ia, 213; s. skrá).

lögeyrir, 1. = eyrir 1 eller 2; Ib, 38, II, 167, III, 420. — 2. lovligt Betalingsmiddel; herved forstodes visse generiske Løseegenstande eller Varer, Naturalier, derimod ikke Jordeiendom, Ib, 104, II, 440, og heller ikke Sølv, Ib, 141, II, 214. Naar der ikke var betinget Betaling i en bestemt Slags Varer, f. Ex. Vadmel, men i lögaurar, kunde Skylderen betale efter Valg med Naturalier efter det ved Loven eller Vaarthingsvedtægter fastsatte indbyrdes Taxtforhold, Ib, 141, II, 214. Et Hovedbetalingsmiddel var Vadmel (jfr. Ia, 129—130, Ib, 56, II, 265, 522, 524, III, 192, 397.) Enheden var her 1 Alen Vadmel = $\frac{1}{8}$ Øre; i Forhold til 1 Øre Vadmel paa 6 Alen bestemtes da Værdien af andre Naturalier (lige med 1 Øre Vadmel vare saaledes 6 Ræveskind). En anden Værdienhed var en Ko (kúgildi, en Koes Værdi — deraf det i nyere Anordninger for Island brugte Kvilde — nævnes Ia, 117, 128, 159, Ib, 115, 139, II, 230, 320, 487, 503, III, 173, 432); til en Ko svarede i Værdi f. Ex. 6 Hunfaar. Jfr. Ia, 129—130, 204, Ib, 141, 192 fig. 246 fig. 251, II, 61, 214, 265; s. silfr. — Naar der var Spørgsmaal, om det Sølv eller Varer, hvormed Betaling skete, var af den Godhed, som Taxten forudsatte, afgjordes dette ved Besigtigelsesmænd, lögsjáendr, Ia, 141, 248, II, 214. Paa lignende Maade forholdtes med met-

fé, virðingarfé o: Gjenstande af samme Art, som dem, hvorpaa der var sat Taxt, men som paa Grund af deres særdeles Godhed ikke kunde stilles lige med de almindelige Gjenstande af Arten (f. Ex. en Stodhest, egnet til Hestekamp, som altsaa ikke kunde regnes ligemed Heste i Alm., Ib, 194); Ib 145, 193, 194, II, 218. Forskjellige herfra vare gripir, Gjenstande af Værdi (mindste Værdi: 2 Ører, Ib, 176, II, 255), som ikke hørte til de gangbare Varer, hvorpaa Taxt sattes og med Hensyn til hvilke Ansættelsen ikke skete som i de anførte Tilfælde ved lögjsjáendr, men ved Vurdering af lögmetendr eller af Nabobønder, Ia, 88, 119, 232, II, 79, 396. I en videre Forstand synes gripir at være brugt Ib, 168.

lögfastr, som har fast Hjem, Ia, 3, 153, Ib, 7, II, 2, 111, 313, III, 1 (= heimilisfastr, II, 313, og vistnok ogsaa i det Væsentlige = heima-maðr, Ib, 24).

lögkaup, eller lagakaup, lovlig Betaling; om den Betaling der af Kirkeieieren eller Sognefolkene ydedes Præsten for hans kirkelige Tjeneste, Ia, 21, Ib, 217, II, 25, III, 22, 24.

lögleiða (i lög leiða), indføre i Samfundet. 1. Trællen, som frigaves, skulde af vedkommende Gode føres ind i Samfundet, efterat have aflagt Ed paa at ville holde Lovene, Ia, 192, II, 189, 190. — 2. Paa et enkelt Sted, II, 143, er det forudsat, at Personer, som have været landsforviste eller fredløse, blive (efterat Straffen er udstaaet eller eftergiven) lögleiddir, men noget nærmere om en saadan Ceremoni omtales ikke; cfr. Ia, 91, der med Hensyn til den Landsforviste synes at gaae ud fra, at Straffen med Udløbet af de 3 Aar uden videre er hævet.

lögmaðr, Lovkyndig, Ia, 209, 213; forskjellig fra Lovsigemanden, som altid benævnes lögsögumaðr.

lögmal, 1. en af Lovretten vedtagen Lov, Ia, 216², ¹³. — 2. hvad der efter de gjældende Love er Retsregel, Ia, 37, II, 157; at l. = at lögum, Ia, 17, 124, Ib, 135, II, 21, 497, 514, III, 18, 384; Lovsigemanden er pligtig at sige Alle, der spørge ham derom, l.; Ia, 216²³, cfr. Ia, 208; þræta um l., Ia, 213, o: Lovanliggende. Retsregel, Retsspørgsmaal.

lögmalstaðir, II, 221 (de lovbestemte Puncter. Ansvarsregler, Bøder:) = álög 2; jfr. Maurer, Ueber d. Hænsa-Þórisssaga, S. 189.

lögmetandi, Vurderingsmand. To lögmetendr, en valgt af hver af Contrahenterne, anvendtes undertiden ved Betaling, navnlig naar denne ydedes i gripir (s. lögeyrir), som da værdsattes af dem. Disse Vurderingsmænd adskilte sig fra búar, Nabobønder, der i Alm. foretog Vurderinger, dels ved at disse vare 5, dels ved at l. synes ikke at have behøvet

at være Naboer; maaſkee har man derhos ved l. tænkt sig en ſagkyndig Værdsætter; Ia, 119, Ib, 144, 176, II, 217—218, 255, 396; Ib, 194.

lögráðandi, den ſom har lovlig Raadighed (= ráðandi), Ib, 212, 229, II, 55, 62, III, 51, 53.

lögráðandi (lög er her ikke en blot Tilsætning ſom ved foreg. Ord), 1. Formynder for ugift Kvinde over 20 Aar, ſaavelſom for Enke; om dette Formynderskab ſ. kona. Forſaavidt det beſtod i Ret til at bortgifte Kvinden, kaldes Formynderen jevnlig *fastnandi*, Ib, 29 fig. II, 155 fig., men Ordet lögráðandi forekommer dog ogsaa om dette Forhold, Ib, 34, 35, II, 161, 162; forſaavidt Formynderen var Sagsøger for legorð, m. m., kaldes han *sakaraðili*, Ib, 48, 58, II, 177, 182, men ogsaa i dette Forhold hedder han tillige lögráðandi, Ib, 47, 184, II, 177, 393. Reglerne for den Slægtsorden, hvori Frønderne kaldtes til Formynderskab for Kvinde findes Ib, 29, 48, 203, 240, 242; II, 155, 177. — 2. (undtagelsesvis) Ia, 17, II, 19, 20, III, 18, jfr. ogsaa tildels II, 393: Værge for umyndig Mand eller for Kvinde under 20 Aar, = den, ſom udøver *fjárvarðveizla*, ſ. d. O. — Om Ægteemandens Værgemaal eller Formynderskab for Hustruen ſynes ikke at være brugt Ordet l., men *forráðandi fjár*, Ib, 41, II, 204 (jfr. Ib, 50, II, 179, hvor *forráðandi* ſynes at være = lögráðandi 1).

lögrétta (af rétta lög, ſ. lög), 1. den lovgivende Forſamling paa Althinget, Ia, 211³, 212 o. ſ. v. — 2. det Sted paa Althinget, hvor Lovretten havde ſit Sæde, Ia, 77, 211⁶; ſ. ryðja. — 3. Fjerdings-Afdeling af Lovretten, eller det Sted, hvor ſaadan Afdeling havde Sæde, Ia, 209, 214, ſ. fjórðungr. — Lovretten beſtod af 39 Goder og 9 tiltagne Mænd (ſ. goði), tiſammen 48 Mænd (12 fra hver Fjerdning), ſom tilligemed de to Biskopper og Lovſigemanden ſad paa den midterſte af 3 i Kreds eller Kvadrat opſtillede Bænke; hver af de 48 ſkulde derhos blandt ſine Thingmænd vælge ſig 2 Mænd til Raadførsel, og af diſſe Biſiddere ſad den ene foran, den anden bagved Lovrettesmanden; det ſamlede Antal var ſaaledes 147; Ia, 211. De ſom ſad paa Midtbænken (eller navnlig de 48 Mænd) betegnes ſom de, der *setur eigu til fulls*, fuldberettigede, egentlige Lovrettesmænd, Ia, 213. Lovſigemanden og Biskopperne maa antages at have haft Stemmeret, Ia, 208, 215⁸. Forhandlingerne lededes viſtnok af Lovſigemanden, cfr. Ia, 213, 215. Lovretten ſkulde holde ordentlige Møder begge Søndagene i Althingetiden og Thingets Slutningsdag; deſuden holdtes overordentlige Møder ſaa ofte Lovſigemanden eller Flertallet af Lovrettesmændene vilde det, ſamt iøvrigt naar Begjæring fremsattes derom af private Parter efter b nedenf.; Ia, 212. Lovrettens Virksomhed (jfr. AnO.

1873, S. 146—206) bestod i: *a*, at vedtage Love (réttu lög sín, gera nýmæli, s. lög), Ia, 212. Forslag om Vedtagelsen af nye Love har udentvívil kunnet fremsættes ikke blot af Lovsigemanden, eller et Flertal af Lovrettesmændene, cfr. Ia, 212, men af enhver af de egentlige Lovrettesmænd, saavel som Biskopperne. Fremgangsmaaden ved de paa denne Maade foreslaaede Loves Vedtagelse omtales ikke, men maa formodes at have været i det Væsentlige som ved *b* nedenf., navnlig ogsaa forsaavidt, at kun Stemmeferhed, ikke Enstemmighed fordredes, AnO. l. c., S. 161—167, jfr. herimod Maurer, Graagaas, S. 32. — *b*, naar der var Uenighed mellem Parter om lög-mål σ : om et Retsspørgsmaal, bleve Lovhaandskrifterne først eftersete, men naar disse ikke afgjorde Spørgsmaalet, kunde den enkelte private Part — som det synes, uden Hensyn til, om der allerede var en Retstrætte eller ikke, og uden Stevning til Modparten eller andre Formaliteter — fra Lovbjerget stille en Opfordring til Goderne og Lovsigemanden om at begive sig til Lovretten for at bestemme, hvad der for Fremtiden skulde gjælde som Lov angaaende det omhandlede ulovbestemte, eller efter Loven tvívsomme Forhold, og Lovrettesmændene vare da under Straf pligtige at efterkomme denne Opfordring. Efterat Lovrettesmændene med deres Raadgivere havde taget Sæde, anførte Parterne, der fik Plads indenfor Bænkene, det juridiske Spørgsmaal, hvorefter de vare uenige, og de Lovrettesmænd, der havde Sæde paa Midtbænken, skulde dernæst, efterat have overveiet Spørgsmaalet, men som det synes uden forudgaaet Discussion, hver for sig erklære, hvad de vilde, at der skulde være Lov angaaende det paagjældende Punct. Afgjørelsen skete efter Stemmeferhed. Denne Lovrettens Beslutning havde forsaavidt noget af en Domsafgjørelses Character, at den indeholdt en Bestemmelse om, hvad der skulde være Ret mellem Parterne (som dog ikke herved erhvervede nogen exigibel Dom), men den var tillige først og fremmest en Lov for Alle, og gaves i Form af et almindeligt, for Fremtiden gjældende Lovbud, der kundgjordes som Lov; den heromhandlede Henvendelse til Lovretten kunde da betragtes som en Art Lovgivningsinitiativ; Ia, 213—216; s. dómr. Den lette Adgang, der saaledes, samt vel ogsaa efter *a*, havde til at fremkalde nye Love, er udentvívil en væsentlig Grund til Graagaasens Rigdom paa Detailbestemmelser; s. iøvrigt nýmæli. — *c*, at være tilstede ved Lovsigemandens aarlige Lovforedrag, hvorved dels udøvedes en Control, og dels gaves en Sanction; her behøvede Lovretten ikke at være fuldtallig, idet de enkelte Lovrettesmænd kunde lade deres 2 Bisiddere være tilstede paa deres Vegne, Ia, 216. — *d*, (som et Slags administrativ Autoritet) at meddele Bevillinger, Benaadninger o. s. w., s. lof (lög ok lof, som

Lovrettens to Hovedomraader, nævnes Ia, 211, 213). Disse Sager synes at være betragtede som Bagatelsager og tillige med liden Gunst; det var her tilstrækkeligt, at kun Midtbænken var besat, være sig af de egentlige Lovrettesmænd eller Bisidderne; paa den anden Side fordredes der Enstemmighed, og en enkelt Privatmand (f. Ex. i Benaadningssager, den ved Forbrydelsen Fornærmede) kunde, staaende udenfor Lovretten, nedlægge Forbud, lýritr, imod Bevilgelsen og derved forhindre denne, I, 212—213, 95—96. — e, Endvidere skulde Lovretten vælge Lovsigemanden, Ia, 208; s. fjórðungr, hlutfall; den skulde bestemme, naar Domstolene paa Althinget skulde drage ud for at paakjende Sager, Ia, 52, 77; o. s. v. — lögréttumaðr, 1. om de egentlige Medlemmer af Lovretten, der havde Sæde paa Midtbænken, Goderne o. s. v., Ia, 208, 210, 215, 216. — 2. I Stedet Ia, 214¹³, cfr. ogsaa S. 96, omfatter Ordet som det synes ogsaa Bisidderne.

lögréttufé, Lovrettens Midler, Indtægter; om disse sees kun, at der til Lovretten skulde betales en Kjendelse af dem, der indgik Ægteskab i halvforbudne Grader, Ia, 37, Ib, 30, 37, 60, II, 157, 164, 166, 205. s. lögsögumaðr, tíund.

lögsaga, Lovsigemandsembedet, Ia, 208, 210.

lögsegjandi (eller segjandi), Ia, 153, II, 312, 349, s. lögsjáandi 2.

lögsjáandi (eller sjáandi, II, 349), 1. Skjønsmænd til Bedømmelse af Betalingsmidlers Lovlighed; den, der skulde betale, og den, der skulde modtage Betaling, udnævnte hver en l., og disse to skulde da afgjøre, om de Varer (eller Sølv), der ydedes, vare af den Beskaffenhed, at de vare gyldige Betalingsmidler; lögsjáendr vare forskjellige fra lögmetendr deri, at de Første ingen Vurdering foretog; Ib, 141, 145, 194, 248, II, 61, 214, 218, 289; s. lögeyrir. — 2. lögsegjendr eða lögsjáendr, Ia, 153, II, 312, Mænd, som kunne give Efterretning om, eller have været Øienvidner til et Drab; jfr. ogsaa II, 305. Der tænkes ikke herved paa noget Bevis i Rettergang.

lögsögumaðr, Lovsigemanden, den islandske Fristats høieste og vigtigste Embedsmand; han valgtes af Lovretten paa 3 Aar, Ia, 208, 210. Hans Virksomhed bestod i: 1. at foredrage (segja upp) den gjældende Lovgivning for den paa Altinget samlede Befolkning, i Lovrettens controllerende og sanctionerende Overværelse; dette Lovforedrag bidrog paa en Tid, da Lovene ikke vare nedskrevne, til at bevare dem i Hukommelsen og til at udvikle Interessen for dem. Hvert Aar ved Thingets Begyndelse skulde han foredrage Thingsordningen, indeholdende navnlig Procesreglerne, hvorved disse bragtes Folk i Minde inden der skredes til de forskjellige Proceshandlinger; de øvrige Lovafsnit skulde han foredrage i Løbet af 3 Aar. Samlingen og Ordningen af Lovgivningsstoffet og dets Inddeling i og Indordning under Afsnit maa

antages at have været overladt Lovsigemanden, s. þátr; paa den anden Side lagdes der en særdeles Vægt paa, at Lovforedraget var neiagtigt, og manglede han Kundskab, kunde han holde Møde iforveien med 5 Lovkyndige, af hvem han bedst kunde nemme; af denne Neiagtighedsfordring kan da sluttes, at det, der skulde foredrages, var Love, det positivt givne Lovgivningsstof, jfr. AnO. 1873, S. 208—211; Ia, 37, 208, 209, 210, 216, 217; s. lögberg. — 2. fra Lovbjerget at kundgjøre (segja upp) de af Lovretten vedtagne nye Love, Benaadninger o. s. v., s. lögberg. — 3. saavel paa Althinget som hjemme at sige Alle, der spurgte ham derom, hvad der var Lov (segja öllum — lögmál), hvorimod han ikke var pligtig til yderligere at give Folk Raad i Retstrætter, Ia, 216; (Stedet Ib, 76, segja mönnum lög til, angaaer maaskee ogsaa denne Lovsigemandens Pligt, men mulig er Ordet lög her indkommet ved en Forvanskning, saa at Ordene, ligesom i Paralelstedet, II, 412, kun sigte til en Meddelelse, Lovsigemanden fra Lovbjerget skulde give om en af vedkommende Part foretagen Lysning). Naar det i Alm. om Lovsigemandens Hverv siges, at han er pligtig at segja lög mönnum, Ia, 208, sigtes herved vistnok til 1 og 3 ovenf., maaskee især til 1, Lovforedraget, der omtales gjentagne Gange, hvorimod 3 kun nævnes eengang, henimod Slutningen af Lovrettesbalken. Der er ingen Grund til at antage, at der ved Ordene segja lög mönnum eller segja lögmál er ment, at Lovsigemanden skulde afsige Kjendelser eller Edicter, eller fortolke Lovene; nogen saadan Myndighed kan han overhovedet ikke antages at have havt. — 4. Han var Medlem af Lovretten, Ia, 211, 213, Ib, 220. — 5. Han ledede Lovrettens Forhandlinger, Ia, 212, 213, 215, og havde iøvrigt en ledende Virksomhed paa Althinget; saal. bestemte han, hvor hver Fjerdingsret skulde sidde, o. s. v., Ia, 45; s. ogsaa lögberg. Nogen administrativ Virksomhed udenfor Althinget havde Lovsigemanden ikke. Han fik hver Sommer som Løn 2 (store) Hundreder Alen Vadmel af lögréttufé (s. d. O.), Ia, 209; endvidere tilfaldt ham en Andel af Bøder, s. útleög.

mál: hit meira mál, Ib, 153, 154, II, 239, den større Forbrydelse, o: þjófskapr 1 eller 2, i Modsætning til þjófskapr 3.

máldagi, 1. Overenskomst, Contract, Bestemmelse, Ia, 17, 134, 249, Ib, 33, 149, II, 20, 86, 101, 159, 226, 272, III, 18; Gave til Kirke, Ia, 15¹³, II, 17, III, 15; Regler, fastsatte af en Privatmand for Brug af Færge eller Bro, Ib, 222, II, 454; den betingede Ydelse, Ia, 133. — 2. Ib, 218, II, 58, 444, synes det at betegne Forhæftelser, Eiendomsbyrder, Servituter. — 3. Om Afgjærelse ved Domstolene: reyna m. um, Ib, 200; máldagaraun, II, 519, III, 390. — 4. Den paa Pergament skrevne Fortegnelse over Gaver til

Kirke, Ia, 15¹⁵ (bera m. til þings). Saadanne Fortegnelser lystes tildels i Lovretten, hvorved vel opnaaedes en Sanction, Ia, 15, II, 17, III, 15.

máli, Forkjæbsret, som Sælgeren af Jordeiendom (eller anden Ting af Værdi, gripr, Ib, 99, II, 434) betinger sig til den solgte Eiendomsgjensstand, saaledes at han, naar Kjøberen igjen vil sælge den, kan erholde Tingen enten for den Kjøbesum, en Trediemand byder, eller for en forud fastsat Sum; til Stiftelse af m. fordredes Haandtag og Lysning fra Lovbjerget; forsaauidt den angik Jord, kaldtes den landsmáli; Ib, 98 fig. II, 432, fig. III, 437. — Ordet m. anvendtes ikke paa den lovbestemte Forkjæbsret, som Formynder havde til Kvindes Jord, naar hun undtagelsesvis formedelst Gjæld o. s. v. kunde sælge den uden hans forud indhentede Samtykke (s. kona), II, 420, eller som Jorddrotten havde til det Hø, Leilæendingen havde tilbage ved Bygselstidens Udløb, II, 503.

manneldi eller manna eldi, 1. Den Repsbønderne paahvilende comunale Forpligtelse, efter Paaligning (s. hundrad) at underholde Fattiglemmer i deres Hus; de, der forsørgedes ved m., siges at fara (s. d. O.), gaae paa Omgang, s. ogsaa göngumaðr; Ib, 172, 173, II, 147, 249, 251, III, 425. — 2. Lovbæfalet Underhold (og Husning) af visse Reisende (de, der vare paa Bryllupsreise, o. s. v.), Ia, 27, II, 35, III, 29. — 3. Forbudt Underhold af visse Personer (navnlig omvandrende Tiggere), Ib, 176, 179, II, 254, 258.

mannvilla, urigtig Angivelse eller Vedkjendelse af Paterniteten eller Materniteten til et Barn; Ib, 55, II, 187, III, 423.

mark, Ib, 130, II, 516, = fjörumark.

matgjafir, Madgaver, bestode af det Aftensmaaltid paa visse Faste-dage, som man sparede fra sig selv og sine Tyende, og som efter Communens Fordeling skulde gives til bestemte Fattige, der da maae antages selv at have indfundet sig for at modtage Gaverne, Ia, 31, Ib, 171, 172, 173, 206, II, 39—40, 47, 249, 252, III, 33—34, 45, 176, 344.

matgjald eller matgjöld, Ib, 176, II, 255, (udentvivi:) den Erstatning til Communen for ikke ydede matgjafir, som den, der undlod at yde dem, kunde idømmes.

mein, Ægteskabshindring formedelst Slægtskab eller Svogerskab (vistnok ogsaa aandeligt Slægtskab); hin meiri, minni m., Ægteskabshindring formedelst nærmere eller fjernere Slægtskab eller Svogerskab, svarende til større og mindre Blodskam, s. frændsemispell, sifjaspell, II, 196. — meinalaust, hvor der ingen saadan Forhindring er, Ib, 30, II, 156.

menn, om Lovrettesmændene, Lovretten, Ia, 39²⁴, 52²⁵ (cfr. 77¹⁸), 208,

209², 212 (meiri hlutr manna), 214¹²; maaskee har det ogsaa denne Betydning 142⁹ (s. lof 1) og 217^{1, 2}.

merkjaganga, s. land.

messa, 1. Den egentlige Messe. hvorved Nadveren indviedes og nødes, og som kun holdtes een Gang daglig, udentviwl Kl. 12 Middag; forskjellig fra óttusöngr (sandsynligvis Kl. 3 F. M.) og aptansöngr (Kl. 6. E. M.); Ia, 18, II, 21, III, 19; foruden denne ene Messe holdtes undtagelsesvis Julenat tillige náttmessa (efter Midnatstimen), Ia, 21, II, 25, III, 22. — 2. Gudstjeneste i Alm., Ia, 21¹¹, II, 25⁴, III, 22¹⁹

messudagr, Dag. paa hvilken Messe holdtes til Ære for Helgene, Helgendag, Ia, 30, II, 38, III, 32; i Stedet Ia, 14, II, 16, III, 14, synes m. at omfatte ogsaa kirkjudagr (s. d. O.).

metfé, s. lögeyrir.

misseristal, Tidsregningen for Aaret, Kalenderen; denne skulde for det kommende Aar af Lovsigemanden ved Althingets Slutning kundgjøres fra Lovbjerget, Ia, 209, 83, II, 248, og derefter af vedkommende Goder paa Leidthingene, Ia, 112. Et Stykke af en saadan Kundgjørelse findes Ia, 37.

morð, hemmeligt Drab; som m. betragtedes et Drab, naar Drabsmanden: 1. dulgte det for Flertallet af Reppens Beboere, eller 2. skjulte Liget, for at holde Drabet hemmeligt, eller 3. ikke vedgik Drabet; Ia, 154, II, 348; ogsaa Drab af en Fredløs blev Mord, naar man skjulte det, Ia, 187, II, 399. — 4. Naar der kun gik Folk i een Retning fra det Sted, hvor Drabet var begaaet, (∅: naar Ingen fra Modpartiets Side kom derfra), maatte Drabsmanden inden Halvdøgnets Udlob paalyse sig Drabet paa nærmeste Gaard, hvor han mente, at hans Liv ikke var udsat for Fare; foretog han ikke saadan Lysning, betragtedes Drabet som m., Ia, 153—154, II, 313, 349; s. lýsa. — 5. det var ogsaa m., naar man paaskyndede Jordfæstelsen saaledes, at der efter Kvidens Udsagn var Liv, da Begravelsen fandt Sted, Ia, 9, II, 9, III, 8. — Straffen for m. var Fredløshed, Ia, 154, II, 348, og Morderen (morðvargr) hørte til de 4 Arter Fredløse, paa hvis Hoved der var sat en høiere Pris end Andres, Ia, 178, II, 348, s. skóggangr. En Følge af m. synes det fremdeles at have været, at den Dræbte, hvad Skyld han end havde, ikke ansaaes at være óheilagr, falden paa sine Gjerninger, Ia, 154, II, 313, 349. Mordsagen var en særskilt Sag ved Siden af den alm. Drabs-sag, som ligefuldt anlagdes (Straf ligel. Fredløshed, og rétr), II, 349⁸, s. sök.

mundr, kvánarmundr, Ydelse i Anledning af Ægteskabet, som Brudgommen udredede eller lovede ved Fæstemaalets Indgaaelse; Betaling

af en m., til Beleb mindst 1 Mark — til hvilken ringe Sum den vel i Alm. ikke tænktes indskrænket, jfr. Ia, 224, Ib, 148, II, 68, 225, III, 424 — var Betingelsen for de i Ægteskabet avlede Børns Arveret som ægte Børn, altsaa for Ægteskabets Gyldighed, Ia, 222, 226, Ib, 35, II, 66, 70, 98, 162, 163, 196, III, 412, 413. M. betegnes som en Brudekjebesum: kona mundi keypt, Ia, 222, II, 66, 98, III, 412, 413; jfr. Udtrykkene brúðkaup og at gjalda mund við (ø: for Konen), Ia, 226, II, 70, 159, 196. Herved maa ikke forstaaes et Kjøb eller Handel i egentlig Forstand, jfr. Olivecrona, Om Makars giftorätt, S. 149, Maurer i Krit. Vierteljahrsschr., X, 393, Rive, Gesch. d. deutsch. Vormundschaft, I, 103, Brandt, d. norske Retshistorie, I, 98, — herefter maa modificeres AnO. 1849, S. 204 — men nærmest et Vederlag for Erhvervelsen af den Myndighed over Bruden m. m., som hidtil havde tilkommet hendes Slægt. Oprindelig er da vistnok m. tilfaldet denne eller Kvindens Formynder. Et Spor heraf findes maaskee endnu i Bestemmelsen om, at Formynderen, naar Brudgommen hævede Fæstemaalet, kunde kræve m. af denne, Ib, 33, II, 159, samt i at m. ved Fæstemaalets Indgaaelse kunde enten udredes strax eller ved Haandtag loves, Ia, 222, II, 66; naar den betaltes strax, modtog da altsaa Formynderen den, men i Alm. synes den imidlertid først at være bleven ydet senere, Ib, 32, 33, 35, II, 159, 163, og naar Ægteskabet kom istand, tilfaldt den i ethvert Fald Konen og blev hendes Eiendom, hvad enten Formynderen iforveien havde modtaget den eller ikke, Ia, 85, 114, Ib, 43, 150, II, 199, 226—227. Foruden den anførte — oprindelig maaskee den eneste — Betydning, havde m. tillige Characteren af at være en Modpræstation mod den fra Brudens Side Manden tilførte Medgift, heimanfylgja, efter hvis Størrelse den da vistnok rettede sig; med Hensyn hertil bruges, som ensbetydende med m., Udtrykkene viðgjöld, þat er við er goldit, ø: hvad der ydes som Vederlag for Medgiften; jfr.: m. er þar kom til, ø: til Gjengjæld for Medgiften; Ia, 221, 222, 228, II, 65, 73, 83. At Ordet m. endvidere skulde have omfattet endnu andre Præstationer fra Mandens Side, findes der ikke Hjemmel for, navnlig ikke i Udtrykket om Formynderen, naar Brudgommen hævede Fæstemaalet, at stefna um allan m. saman, Ib, 33, II, 159, hvorved vistnok kun sigtes til, at m. kunde bestaae af forskjelligartede Formuesdele, f. Ex. Jordeiendomme og Løsøre. Ligeledes har Stedet II, 199, hvor det hedder, at Konen, naar Ægteskabet er fuldbyrdet, har Ret til sin m. og til Renter af fé því öllu, er henni er mælt i mundarmálum, uidentvív ved de sidste Ord kun Hensyn til den Formue, hun forinden Ægteskabets Indgaaelse har kunnet have foruden

Medgiften; endvidere til hvad hun f. Ex. ved Arv senere erhvervede og hvoraf hun, efter hvad ved Fæstemaalet har kunnet vedtages, skulde nyde Renterne; jfr. dog herved K. Lehmann, Verlobung u. Hochzeit nach d. nordgerm. Rechten, S. 61. At overhovedet andre Ydelser have fundet Sted fra Brudgommens Side end m. i den anførte Betydning, findes ikke berørt. — M. bestyredes under Ægteskabet af Manden, som skulde tilsvare Renter af den til Hustruen; ved Ægteskabets Opløsning tilfaldt den hende, Ib, 150, II, 226. Naar Formuesfællig fandt Sted mellem Ægtefællerne, maa m. antages at være gaaet ind i det fælles Bo, forsaavidt ikke anden Bestemmelse vedtoges. Jfr. iøvrigt Ia, 220, Ib, 45, II, 64, 174. — mundarmál, mundmál, Overenskomst ved Fæstemaalets Indgaaelse om Udredelse af mundr, II, 162; mundarmál sees tillige at have kunnet omfatte Stipulationer om Hustruens Formuesforhold iøvrigt under Ægteskabet, II, 159, 200.

múnklífi, II, 97, III, 43, 145, Munkekloster. Det første Munkekloster oprettedes i Island paa Þingeyrar Aar 1133; s. forevrigt om Klostrene paa Island, Finni Joh. Hist. eccl. Isl., IV, 15 flg.

mæla: þat er mælt, svá er mælt o. s. v., det er fastsat, lovbestemt; med disse Ord begynde ofte de enkelte Lovbestemmelser; det er Lovsigemanden, der i sit Lovforedrag, som i det Væsentlige er gjengivet i vor Text af Grágás, med denne Intimation refererer de enkelte Lovbud; Ia, 144, 153, Ib, 3, 205, II, 46, 103, 297, III, 42, 43. 397; s. ek.

mörk = 8 aurar (s. eyrir), Ia, 193 flg.; m. (som Vægt) var $\frac{1}{20}$ af en fjórðungr, og 8 fjórðungar udgjorde en vætt, Ib, 169, 249, II, 289.

násæti (jfr. sitja nærri, Ia, 62, sitja firr, II, 490), det at boe i Nærheden af det Sted, fra hvis Nabolag Medlemmerne af Nabokviden i det paa-gjældende Tilfælde skulde tilkaldes; rangkvadda at n., Ia, 63, urigtig tilkaldte, fordi Andre boede nærmere; s. kviðr.

nefi, II, 305, Slægtning paa Kvindesiden, Cognat, modsat niðr, Slægtning paa Mandssiden. — nefgildi (af nefi), s. baugr.

netlög, Garnsætningsmaal, den Del af Havet udfor Forstranden, som ikke er længere fjernet fra denne end at et Net eller Garn der kan udlægges; Grændsen for n. var det Sted, hvor et 20 Masker dybt Sælnet naaede Havbunden ved Ebbe, Ib, 125, II, 514, III, 384; s. reki.

niðgjöld, Frændebeder for Drab, Mandebød (af niðr 1, altsaa egentlig Bøder fra og til Slægtninge paa Mandssiden, hvilke uidentvilt oprindelig alene deltog i Mandeboden); s. baugr; n. synes (ligesom sakkætr) at være en alm. Betegnelse for Frændebeder for Drab og at omfatte saavel de Frændebeder, der udrededes med Ringe, som dem, der ikke ydedes med

saadanne ; Ia, 194, 202, 166, 174, II, 333, 343, 374, 380. Naar Flere havde deltaget i Drabet, skulde Sagsøgeren udvælge En af dem til Drabsmand og af hans Æt fordre n., Ia, 194, 48, 158, 178, II, 348, 319, III, 454. N. var ikke en mindelig Afgjørelsesmaade, der traadte istedetfor Straf, men et lovbestemt Tillæg til denne; under den egentlige Drabssag idømtes Drabsmanden en Straf af Fredløshed og Drabsbøder (vigbøtr, rétrr), og ved Siden af denne Drabssag — eller dersom Flere havde deltaget i Drabet, ved Siden af de flere, mod hver af disse anlagte Drabssager — skulde Sagsøgeren før Drabet samme Sommer anlægge særskilt Søgmaal imod alle den udvalgte Drabsmands Slægtninge (s. ovenf.) under Eet til Udredelse af n., Ia, 202; sluttede Sagsøgeren Forlig i Drabssagen uden Lovrettens Tilladelse, fik han ingen Del af Frøndebøderne, hvorimod disse da tilfaldt andre Frønder, Ia, 194. Blev Drabsmanden dræbt, havdes ligefuldt Fordring paa Frøndebøder, Ia, 194—195. Nogen Frist med Betalingen af Mandeboden omtales ikke; Dommen maa antages ligesom ellers at have gaaet ud paa Betaling 14 Nætter efter Thingets Slutning, og betaltes der da ikke, kunde Vedkommende for dómrof sagsøges til Landsforvisning. Til Gjengæld for n., gaves trygðir, Ia, 203. For gálgjár (Galgedødning, hængt Mand), grafjár, skernjár og fjalljár skulde der betale n., om de end beholdt Livet, Ia, 202, II, 380. Om Mandebodens Størrelse, naar Forlig sluttedes, findes ingen Antydninger.

niðr, 1. II, 305: Slægtning paa Mandssiden. — 2. nærmeste tilværende Slægtning (paa Mands- eller Kvindesiden), uden Hensyn til, om han ved færre eller flere Slægtskabsgrader var fjernet fra den Paagjældende; Ia, 220, 222, 226, Ib, 4, 29, II, 64, 66, 70, 71, 104, 105, 107, 139, 142, 155, III, 413.

nón, nónhelgr, s. eykt.

nunna (udentvivl ikke = Anachoretinde, i hvilken Betydning Ordet tildels forekommer i Sagaerne, jfr. Maurer, Island, S. 255—256, men, da der bl. A. tales om Indvielse dertil, :) Nonne, Ib, 55, 237, II, 156, 181, 182, 190, 195, III, 459. Det første Nonnekloster i Island oprettedes paa Kirkjubær Aar 1186.

nýmæli, en ny, af Lovretten vedtagen Lov; gera n., vedtage, give en ny Lov, Ia, 212; s. lög. Under n. indbefattedes alle nye Love, saavel de, der fremkom ifølge det almindelige Initiativ (s. lögrétta a), som de, der havde deres Oprindelse fra en Begjæring af private Parter om Afgjørelse af Retspørgsmaal (lögrétta b,) jfr. AnO. 1873, S. 159—161. Om Kundgjørelse af n., s. segja upp. Efter Ia, 37 skulde et nýmæli være ophævet, naar det ikke hver tredje Sommer blev foredraget af Lovsigemanden : optaget

i hans Foredrag af hele den gjældende Lovgivning, som han skulde fordele paa og fuldføre i 3 Aar (s. lögsögumaðr). Man har herved villet afhjælpe Ulemperne ved den overordentlige Lethed, hvormed nye Love kunde tilveiebringes (s. lögrétta), og som kunde medføre, at mindre heldige Love undertiden kunde blive vedtagne, idet da Love, der af Opinionen stempledtes som u hensigtssvarende, simpelthen kunde fjernes ved at Lovsigemanden udelod dem af sit Lovforedrag, og Lovretten, der skulde kontrollere Foredraget, undlod at gjøre Indsigelse mod Udeladelsen, medens der paa den anden Side ingen Fare var for, at hensigtssvarende Love paa denne Maade gik ud af Verden, da Lovrettesmændene, naar de udelodes, strax vilde gjøre opmærksom derpaa, jfr. AnO. 1873, S. 205; jfr. en afvigende Opfattelse hos Maurer, i Germania XXV, 210. En Sammenholdelse af Ia, 37 med III, 443 synes at berettige til den Opfattelse, at en ny Lov kun tabte sin Gyldighed, naar den ikke optoges i det første Foredrag af det paagjældende Afsnit, som holdtes efter Lovens Vedtagelse, hvorimod den, naar saadan Optagelse inden 3 Aar havde fundet Sted, betragtedes som en Del af den faste Lovgivningskjerne, altsaa ikke længere som n.

næsta bræðra, s. bræðra.

óheilagr, ufredhellig, den som ustraffet kan dræbes eller saares; óhelgi, det at være óheilagr; den landsforviste blev ó., naar (der blev begaaet den Fornfeil, at) der ikke ved Executionsretten bestemtes, hvilke Hjem han skulde have, Ia, 89; ó. er den, mod hvem Hevn kan udøves (s. vígt), Ia, 147, 165, II, 303, 332; den, der ved sin Færd under eller i Anledning af en Kamp gjør sig ufredhellig, Ia, 145, 146, II, 299, 300; om Dyr, II, 374 (Tyr); ó. sár, Ia, 165; man kunde anlægge Sag mod den, man havde dræbt, for at faae Dom for hans óhelgi: at han var faldet paa sine Gjerninger, Ia, 165, 181, II, 332—333, 362.

ómaga-eyrir, 1. en Umyndigs Midler, Ia, 222, 226—227, Ib, 211, II, 54, 66, 71, III, 50, 413. — 2. en Fattigs Midler, II, 444.

ómagi, 1. den, som formedelst ung Alder er umyndig og derfor under Værgemaal, fjárvarðveizla, Ia, 231, II, 78. — 2. Barn, som formedelst sin Alder (og Mangel paa Formue) er trængende til Fattigunderstøttelse, Ib, 208, II, 50, III, 158; deraf: ómagaaldr, Forsørgelsesalderen; denne naaede til det 16de Aar, Ib, 57, II, 109, 111. — 3. Person, ung eller gammel, som er uden Subsistensmidler, og derfor maa forsørges af sine Slægtninge, Ib, 3 flg., II, 103 flg., III, 496; Forsørgelsen paahvilede først og fremmest den, som stod nærmest til at arve den Fattige, og naar en fjernere Slægtning, fordi hin ikke havde Evne, kom til at overtage Forsørgelsen, siges han at for-

sørge en Andens (o: den eventuelle Arvings) ó., Ib, 10, II, 116, cfr. 137. — 4: (som det synes sjældnere) en Fattig, som forsørges af Reppen, Ib, 12, 172, II, 250 = hreppsómagi, II, 121; s. þurfamaðr. — 5. den, som forsørges ifølge arfsal, s. d. O.

ómeğð, 1. den Tilstand at være ómagi 1; Ia, 220, II, 64. — 2. den eller de Personer, der skulle forsørges (ómagi 2—4); Ia, 37, II, 33, 107, 137, 142, 147.

orð, Udtryk i, Formulering af Paastand eller Sigtelse (cfr. atkvæði); denne Betydning findes i det ofte forekommende orði at ráða, Ia, 242, Ib, 45, 113, 122, 160, II, 93, 174, 235, 479, 507, 530, III, 404 o. s. v., o: vælge, om man vil anlægge Sag for egentligt Tyveri (þjófskapr 1) eller for selvraadig Tilegnelse, görtœki. At dette er Betydningen, fremgaaer af Ib, 93²⁴, sammenh. med Ib, 223²⁵; Ib, 94¹⁹, samh. m. Ib, 223²¹, II, 508; jfr. ogsaa Ib, 146, II, 220; Ib, 94²¹, II, 473, III, 438; Ib, 110, II, 474; Ib, 154, II, 239, 431 (hvor skóggangr sigter til þjófskapr 1).

órkostr, Evne, Midler; om den særlige Formue, som Trællen (eller Gjøldstrællen) kunde have, Ia, 202, II, 33 (órkostir), 396, cfr. Ia, 191 (kostr).

óslitin þing, s. þing.

óæll, om den Fredløse, at Ingen maatte føde, underholde ham, Ia, 12, II, 13, III, 11. — óæll til dóms, en Anticipation af Fredløshedsstraffen, der bestod i, at vedkommende Drabsmand o. s. v., naar Lysning fandt Sted, strax og indtil Dom faldt, blev óæll, s. lýsa, hervígi. Ved Dommen maatte da Fredløshedsstraffen ligefuldt idømmes, og lykkedes det ikke ved Dom at faae den Vedkommende gjort fredløs, maatte udentvív den her omhandlede Anticipation af Straffen bortfalde. Naar den tilføiede Vold kun bestod i mindre Saar (s. sár), var Gjerningsmanden æll (ikke óæll) til dóms á laun, II, 369² o: kunde underholdes lønlig, hvorimod den, som ydede Underholdet, straffedes, naar den Skyldige blev truffet inde hos ham, jfr. Ia, 148³.

penningr, s. silfr.

prestadómr, Præsteret, som afholdtes i Kirken paa Althingsstedet, s. hyskup.

prestfjórðungr, Ib, 228, den til Præstens Underhold bestemte Fjerdedel af Tienden.

prestlingr, s. prestr.

prestr, Præst; der omtales: 1. Præst i selvstændig Stilling, som efter Anmodning af den private Kirkeeier afholdt Gudstjeneste ved en Kirke, tildels imod Underhold, samt imod Vederlag efter lovbestemt Maxi-

maltaxt, der ydedes af Kirkeeieren, Ia, 16, 20—21, II, 18, 24—25, III, 17, 22, 318; s. kirkja; naar Kirkeeieren saaledes bad den nærmestboend Præst om at holde Gudstjeneste i en Kirke, var Præsten under Straf pligtig til at efterkomme Opfordringen, II, 19, III, 318. Saadanne Præster skulde ved Fardag (s. grið) tage sig fast Hjem, Ia, 20, 132, II, 24, 269, III, 21, hvilket synes at være en Anvendelse af den almindelige Regel, at Enhver ved den nævnte Tid skulde have sit Hjem, navnlig bl. A. for at det kunde vides, hvor han i Rettergangssager skulde stevnes, Ia, 128—135, II, 264—272, jfr. dog Maurer, Island, S. 95. — Ogsaa omtales det, at Sogneboerne antage en Præst, Ib, 217, II, 58, 60, III, 145, 182, 250. — 2. Præst, som Kirkeeieren, ifølge Contract med ham selv eller hans Værge, lod oplære til sin Kirke; herom Udtrykket prestlingr, Præsteemne; den saaledes Oplærte var da, naar han blev viet til Præst, bunden til den paagældende Kirke, og Kirkeeieren kunde endog, dersom han rømmede bort eller fjernede sig, fra Lovbjerget nedlægge Forbud imod at Nogen husede ham, Ia, 17, II, 20, III, 18, 287; s. kirkjuprestr. — Det andetstedsfra, jfr. Maurer, l. c., S. 243, bekjendte Forhold, at Goden eller større Bønderselv ved deres egne Kirker besørgede Gudstjenesten, findes ikke omtalt i Grág. Udenlandske Præster nævnes Ia, 22, II, 26, III, 23. At Reglerne om Præsters Cölibat ikke vare trængte igjennem, synes at fremgaae af Ib, 31, II, 158, III, 6. — presta-reiða, Præsters Underholding; en Fjerdedel af Tienden var bestemt til p. o: skulde af Kirkeeieren anvendes dertil, Ib, 210, II, 52, 53, III, 140, 141; herved forstodes vistnok den Løn, Præsten skulde have, ikke den Føde, der tilkom ham, s. ovenf. Af kirkelige Ydelser tilfaldt Præsten líksöngskaup, Betaling for hans Sang ved Begravelse, 6 Alen, Ia, 9, Ib, 133, II, 9, 10, 534, III, 8 (derimod tilfaldt Kirken eller Kirkeeieren legkaup, Betaling i Anledning af hver enkelt Begravelse for Gravplads, l. c., og lýsitollr, Afgift til Kirkens Belysning, kun omtalt i 2 Haandskrifter, III, 144, 191).

primsignan, primsigning (prima signatio), ved Exorcismen og Betegnelsen med Korsets Tegn at optage en Person i Catechumenernes Tal (Fritzners Ordb., h. v.); den fandt Sted altid forud for Daaben, undertiden uden efterfølgende Daab, Ia, 7, 47, 62, 158, Ib, 31, II, 6, 158, 318, III, 5, 6; s. guðsifjar.

ráð, Parti, Giftermaal, II, 156⁴; renna ráði, hæve Partiet (Fæstemaalet), Ib, 34, II, 161; ráða ráðum sínum el. ráði sínu, 1. indgaae Ægteskab, Ia, 37 (hjúskaparráð), 224, Ib, 60, II, 69, cfr. 157. — 2. indgaae

nyt Ægteskab efterat det forrige er hævet ved Skilsmisse, Ib, 40, II, 168, 173. — ráðahagr, om Indgaaelse af nyt Ægteskab, Ib, 44, II, 172.

rán, 1. selvraadig, aabenlys Tilegnelse af en i en Andens Besiddelse værende Ting, uden at Tilegnelsen skeer ved Anvendelse af nogen større Vold, Ib, 189, II, 285, III, 54. Som Arter heraf omtales: *a*, handrán, naar man tog en Ting fra en Anden, som denne havde i sin Haand, eller paa sin Ryg. Det findes anført som en Art frumblaup (s. d. O.), altsaa som Legemsfornærmelse, og straffedes forsaavidt med Fredløshed, Ia, 145, II, 297, III, 428, men det omhandles ogsaa under Tyvsmaterien, altsaa som Eiendomsindgreb, Ib, 164; paa sidstnævnte Sted findes Straffen ikke anført, men den har udentvivel været Fredløshed, cfr. III, 54. Sandsynligvis har der kunnet anlægges to Sager for h., den ene for det skete Eiendomsindgreb, den anden for den dermed forbundne Legemsfornærmelse, s. sök. — *b*, rauðarán, hensynsløst Ran (maaskee egentl.: omfattende, fuldstændigt berøvende Ran, cfr. haft rauða, I a, 205, s. Konr. Gislasons Program om Helrim, 1877, S. 18, Not. 18; jfr. forevrigt Joh. Steenstrup, Normannerne, IV, 340 fig.); herved forstodes: Borttagelse af en Andens Ting, som denne vel ikke holder paa, men siger at han eier; der synes her at være lagt Vægt paa, at det er imod den Andens Protest, at Besiddelsestagelsen skeer. Straffen var Fredløshed; Ib, 164, 232. — *c*, retstridig Tilbageholdelse af en Andens Ting, naar denne kommer for at faae den udleveret eller tilbageleveret, og derhos seer Tingen, men ikke faaer den; Straffen var Fredløshed eller Landsforvisning; Ib, 152, II, 237. — 2. Ib, 73 betyder Ordet maaskee: Rov, Plyndring.

reifa mál (reifing) siges de to Dommere — en for hver af Parternes Vedkommende — som, efterat den mundtlige Procedure og Bevisførelse var afsluttet, og forinden der skredes til Sagens Paadømmelse, skulde resumere de fra den paagjældende Parts Side fremførte gögn (s. d. O.) o: Beviser, Paastande, processuelle Erklæringer o. s. v.; noget Raisonnement, Begrundelse eller Bemærkninger, enten om Factum eller om de Love, der maatte være at anvende, kan ikke antages at være meddelt; en Dommer kunde godvillig samtykke i at være reifingarmaðr; var Ingen villig dertil, blev det ved Lodkastning bestemt, hvem der skulde udføre dette Hverv for hver af Parterne; i Fømterretten kunde de 12 af Parterne udtagne Dommere, uagtet de ikke deltog i Paadømmelsen (s. fimtardómr), være reifingarmenn; Ia, 71, 72, 82, 101, II, 458, 492. Dommen afsagdes, naar Sagsøgerens Paastand toges tilfølg, af dennes reifingarmaðr, naar den Sagsøgte vandt Sagen, af Sagsøgtes reifingarmaðr, Ia, 75. s. forevrigt höfuð.

rekamaðr (= fjörumaðr), den Forstrandsberettigede; brugt i Mod-sætning til landeigandi, Eieren af Gaarden eller Grunden ovenfor Forstranden, II, 514, 523, III, 384, 395. Naar Forstrandsrettigheden bortsolgtes fra Gaarden eller Grunden, kunde Kjøber og Sælger frit bestemme Omfanget af det Afhændede; for det Tilfælde, at nærmere Regler ikke vare vedtagne, findes II, 514, III, 384, Ib, 131, fastsat, hvad der tilkom hver af dem (Grundeieren beholdt saaledes Træ indtil en Alens Længde, Fugle, Sæle o. s. v.)

rekamark, Forstrand (og dertil hørende Ret til hvad der opdriver paa samme), med dens Skjel eller Grændser, dels ligeoverfor Naboforstrandene paa begge Sider, dels ligeoverfor Gaarden eller Jordeiendommen, udfor hvilken Forstranden ligger, dels endelig ligeoverfor Havet, nemlig indtil almenning 2 (s. d. O.); II, 512, 513, 533, III, 381, 383, 407.

reki, hvad der fra Havet opdriver eller kommer op paa Forstranden, — forsaavidt det ikke henhører under vågrek, s. d. O. — være sig Træ, Hvaler, Sæle, Fiske, Fugle eller Tang. Ret til hvad der saaledes drev op tilkom Grundeieren, Ib, 123, II, 510, III, 379. Denne havde derhos en vis Ret med Hensyn til en Del af den Stranden nærmeste Del af Havet: 1. Der tilkom ham veiðr o: Fangst (af Fugle, Fiske, Hvaler, o. s. v.; det var veiðr, hvad man førte paa Skib eller Baad i Land, modsat flutningr, Bugsering, II, 515, III, 407) fra Landjorden indtil Grændsen for netlög, s. d. O.; Ib, 125, II, 514, III, 384; fangedes en Hvalros der, fik han dog kun Halvdelen, Ia, 31, II, 40, 515, III, 34, 385; udenfor netlög var Fangst fri for Alle, f. Ex. ogsaa af Hval, II, 533, III, 407. — 2. Til hvad der af Hvaler, Tømmer o. s. v. flød paa Vandet imellem Landjorden og almenning 2 (s. d. O.) o: det Sted, der var fjernere fra Land end at en flækket Torsk derfra kunde sees (Ib, 125, 130, 132, 133, II, 513, 528, 532, III, 383, 402, 406, s. ogsaa rekamark) havde Grundeieren forsaavidt en Ret, at Andre ikke maatte føre (flytja — bugserer) det bort til en anden Forstrand, Ib, 125, 132, II, 513, 532, III, 383, 406. — 3. Selv fra almenning 2 kunde Tømmer eller Hval ikke bugseres bort, naar der var Udsigt til, at det vilde opdrive paa Forstranden, Ia 125, II, 513, III, 383. Under r. synes, jfr. II, 514, 530, III, 384, i videre Forstand at være indbefattet dels Rettighederne 1—3, dels de Tilfælde, hvor Grundeieren kun fik en Andel, nemlig a, naar Harpun, skot, fandtes, i Hval, Ib, 127, II, 519, III, 391; b, naar Hvalen bugseredes i Land af Andre, Ib, 131, II, 529, III, 403, 441, eller c, ved Forfølgelse dreves i Land af Andre, Ib, 132, II, 532, III, 406; jfr. ogsaa d, fiunnanda-spik til første Finder, Ib, 132, II, 531, III, 404, dels vågrek. Grundeierens Ret til r.

kunde i det Hele eller tildels være contractmæssig overdraget til en Anden, Ib, 123, II, 510, III, 379, 440; s. rekamaðr.

rétta vætti, kvið, formulere, redigere, vedtage Vidnesbyrdet, Kvidud-sagnet, som det derefter skal afgives, Ia, 58, 59, 67, 107, Ib, 202, II, 330, 331, III, 432; Ia 57 (réttning); jfr. endvidere Ia, 63—64 om at Kvidmændene skulle fella saman orð sín, sammenføie deres Ord, saaledes at de alle ere enige og derefter kaste Lod om, hvem der skal fremsige det saaledes redigerede Udsagn. — rétta lög, s. lög.

réttafar (denne Form er den, der findes i K. og St.; réttarfar findes i Blg., o. s. v., Ib, 235, 239, III, 192, 447, 457, 461). 1. = rétr; Ia, 168, II, 100, 207². — 2. særligt om rétr for legorð (navnlig i Forbindelsen: réttarfar um konu), Ia, 171, 232, Ib, 55, 235, II, 137, 171, 203, 206, 207⁸, III, 192, 457.

rétllauss, Ia, 225, II, 77 cfr. 99—100, III, 413, om omvandrede Tigger: udelukket fra at kunne fordre rétr, personlig Bod, naar Fornærmelser, hvorfor saadan Bod er fastsat, tilføies ham.

rétr (egentl. personlig Ret), personlige Bøder, Bøder for en den Enkelte tilføiet Retskrænkelse; r. var forskjellig fra útleð og fra niðgjöld; den var i Alm. den samme for alle Samfundsklasser, og bestod af 48 Øre eller 6 Mark, Ia, 155, II, 202, 313—314, 350, 369, 390, III, 434. Den skulde udredes for Ærefornærmelser (fullréttisorð), Ib, 181, II, 390, III, 434; for legorð, hvor Bøden tilfaldt Kvindens nærmeste eventuelle Arving, Ib, 52, 59, II, 183, 207, jfr. Ib, 53, II, 185; for Drab (her ogsaa kaldet vígsbøtr, Ia, 171, II, 137, 338, 354, eller vígsakabøtr, Ib, 198, II, 75, 341), hvor den tilfaldt den Dræbtes Arving, subsidiairt Formuesfællen o. s. v. eller Goden, II, 359, 338, 339, Ia, 170, 171, 172, III 448 fig.; for Saar, Ia, 97, 170, II, 364, og forskjellige Arter drep, II, 302—303, 313, 369, Ib, 154—155; for Brud paa trygðir, Ia, 203. Omvandrede Tiggere synes ikke at have havt Krav paa r., s. rétllauss. I de anførte Tilfælde var der for Retskrænkelsen fastsat Fredløshedsstraf, ved Siden af hvilken der da havdes Krav paa r., som ved Executionsretten udtoges forlods, Ia, 85 cfr. II, 359; dog sees ogsaa r. at være bleven idømt under Paternitetslag, hvor der ikke var Spørgsmaal om videre Straf, Ib, 53, 54, II, 185. At r. var en personlig Fyldestgjørelse fremgaaer bl. A. af, at Krav derpaa bortfaldt, naar den, der havde faaet Slag, drep, derefter var sammen med Fornærmeren og delte med ham Søvn og Mad og Arbeide, Ia, 154—155, II, 313, 352, s. ogsaa lýsa 2. — fullrétti, II, 364, den fulde (ikke ved Forlig nedsatte) r.; s. iøvrigt dette Ord. — Undtagelsesvis foregædes r. til det Dobbelte, nemlig for

paa fredlyst Thing tilføiede Ærefornærmelser, Legemsfornærmelser, eller Drab, Ia, 97, 112, 177, Ib, 182, II, 352, 353, 391; for Brud paa trygðir, Ia, 203; for Tjenestekarls Fornærmelser mod Husbonden, Ia, 136. — R. nedsattes til det Halve (hálftr rétttr), naar legorð blev begaaet med en Kvinde, der var underkastet Gjældstrældom, II, 177, samt, som det maa antages, i de Tilfælde, hvor der omtales at gera hálftrétti (s. hálftrétti). Det synes Ia, 192²⁰, II, 190¹³, forudsat, at der var en r. for Træl, forskjellig fra fri Mands r.; maaskee har denne Trællens r. udgjort 3 Øre, jfr. Ia, 191, II, 396, (at der for Slag, tilføiede en Træl, skal bødes 6 Øre til Herren, 3 til Trællen). Stedet Ia, 192¹¹, II, 190⁵, at Trællen, som frigives, skal have halv r., naar han kommer paa en Jarls Jord, fuld r. naar han kommer paa Kongens Jord, er aabenbart en fremmedartet Interpolation, som paa en eller anden Maade er kommen ind i det paagjældende Stykke, hvis ovrigt Del stemmer med islandsk Ret og i det Hele har et alderdomsagtigt Præg. Naar Maurer i Germania, XV, 3 fig., XXV, 236 fig., har ment, at det er en Bestemmelse, hidrørende fra 1258—1262, da Gissur Þorvaldsson af den norske Konge var udnævnt til Jarl over Island, forekommer denne hans Formodning mig ikke at have Sandsynligheden for sig, jfr. AnO. 1873, S. 239. Sandsynligere er det, at det er en af Afskriveren eller Samleren et eller andet Sted fundet og derefter her indført Notits angaaende Frigivnes Retsstilling efter fremmed, navnlig norsk ældre Ret, som dog i Notitsen kan være misforstaaet. I Virkeligheden synes den norske Ret efter Gulathingl. og Frostathingl., som disse nu haves, at frembyde Analogier i den heromhandlede Henseende, s. Brandt, den norske Retshist. I, 78, 79, 80 (om særlig r. for Frigivne; Konges, Jarls r.; Kongens, Jarlens Gaard).

ryðja, 1. r. dóm, kvið o. s. v., at anvende Forkastelsesret ligeoverfor en Domstol eller Kvid o. s. v.; r. (rengja, nema) mann úr dómi, r. búá, r. upp, forkaste, udskyde en Dommer, Kvidmand; ruðning, Udskydning. R. anvendtes formedelst visse lovbestemte Forkastelsesgrunde, og Antallet af dem, der saaledes kunde udskydes, var ikke begrændset; man kunde f. Ex. komme til at forkaste alle de tilkaldte Kvidmænd, hvorefter da andre maatte tilkaldes istedet (Ia, 62). Forkastelsesgrunde ligeoverfor Dommere og Kvidmænd vare navnlig disses Slægtskab, Svogerskab, aandelige Slægtskab med Parterne; ligeoverfor Nabokvid endvidere, at Andre vare nærmere Naboer, samt at Vedkommende var saa uformuende, at han ikke var ansat til at udrede Thingreiselensafgiften (s. kviðr). Reglerne om Forkastelse formedelst Slægtskab o. s. v. have vel nærmest Hensyn til Dommerens o. s. v. Slægtskab med Modparten, men der bestemmes dog særlig, at man kan

udskyde en Kvidmand (og da vel ligeledes en Dommer, jfr. Ia, 7²³), ogsaa paa Grund af, at han er i Slægt eller Svogerskab med En selv, derimod ikke fordi der er saadant aandeligt Slægtskab; Ia, 46 fig., 61 fig., 158 fig., Ib, 85, 175, II, 318 fig., 457, III, 437; s. fremdeles sök 2. — Nærheden af det Slægtskab, som kunde begrunde Udskydning, var forskjellig: *a*, Slægtskab som Næstsødskendebarn var Forkastelsesgrund ligeoverfor Dommere i Alm., Ia, 47; Medlemmer af Nabokvid, Ia, 62, 158, II, 318; sannaðarmenn 1 og 2, Ia, 48, 62; Vidner, som tilkaldtes til Bevis for Banesaar (benjavætti) eller andre Saar, Ia, 152, II, 310, 311. Om Forkastelse formedelst saadant Slægtskab forekommer Udtrykket ruðning hin meiri, Ib, 116, II, 490, (der tilkom selve de to Lodseiere, som afholdt Afretsdomstolen imod hinanden, ligeoverfor Medlemmerne af Domstolen, hvorimod de, der iøvrigt havde Del i Afretten, alene kunde udøve r. efter *b*). — *b*, Slægtskab som Fader, Søn, Broder var Forkastelsesgrund ligeoverfor Stevnevidner og vistnok Vidner i Alm., Ia, 126; sannaðarmenn 3, Ia, 79, II, 112; skuldadómr, Ib, 149, II, 226, samt, som anført, efter Ib, 116, II, 490. Om den Nærhed af Svogerskab eller aandeligt Slægtskab, som kunde begrunde Udskydning, s. sifjar, guðsifjar. — Af Femterrettens Medlemmer skulde hver af Parterne inden Dommens Afsigelse udtage 6, uden herfor at angive nogen Grund, Ia, 82, s. fimtardómr; herom bruges ikke Ordet ryðja, men: taka úr, og videre Forkastelsesret havdes ikke. — 2. r. lögréttu, Ia, 212, 213, foranledige Møde afholdt i Lovretten, afholde saadant Møde; egentl.: at gjøre Lovrettespladsen ryddelig, fjerne dem, som befandt sig der, saaledes at Lovretten nu kunde holde Møde; efter Ia, 212⁵ var det nemlig altid tilladt Folk at sidde paa Pladsen indenfor Lovrettens Bænke, naar denne ikke holdt Møde, ligesom det ogsaa forudsættes Ia, 212¹⁴, at Lovrettesmændene, naar de kom til Møde, kunde finde deres Pladser optagne af Uvedkommende, i hvilket Fald de skulde begjære deres Pladser, og de, som havde optaget disse, straffedes da kun, dersom de ikke efter den skete Opfordring fjernede sig. Udtrykket r. lögréttu synes, cfr. Ia, 212³, 213, brugt særlig om det Tilfælde, at private Parter foranledige Lovrettesmøde afholdt, for at faae et Lovspørgsmaal afgjort, s. lögrétta *b*; dette kan forklares af, at Ryddeliggjørelse navnlig ved de ordinaire Lovrettesmøder har været uforuden, fordi man da vidste, at Lovretten skulde samles, hvorimod de omtalte Begjæringer fra Private kunde komme uformodet og strax skulde efterkommes.

sakaugar (cfr. sök 2), s. baugr.

sakbót, sakbætr (cfr. sök 2), Frændebøder for Drab, Mandebod, = niðgjöld; Ia, 178, 194, 201, 202, 203, II, 176, 348, III, 451.

sakgildr: silfr s., Ia, 204, Selv, saa gyldigt og godt, som det skal være til Udredelse af sakbœtr.

saktala, Ia, 194, Opregning af sakbœtr.

samför, samfarar, 1. i Alm.: Samværen, Ib, 200, II, 223. — 2. (s. hjóna), Fuldbyardelse af Ægteskab, Ib, 44, II, 157, 173.

samgangr (hjóna), Fuldbyardelse af Ægteskab, Ib, 23, 45, II, 135, 174.

sannaðarmenn, Bevidnere, bestod af 2 (efter Ib, 30, II, 156, undtagelsesvis 5) Mænd, som tilligemed vedkommende Part eller private Mand edelig bevidnede Tilværelsen eller Rigtigheden af en Kjendsgjerning. De anvendtes kun sjældent, nemlig: 1. til Bevis for Slægtskab, f. Ex. mellem Dommeren eller Kvidmanden, der af denne Grund forkastes, og vedkommende Part (s. ryðja), eller mellem en Fattig og den, der formedelst Slægtskab paastaaes pligtig at overtage Forsørgelsen; Ia, 48, 62, 70, 203; Ib, 11, 18, 30, 38, II, 118, 129, 156; ved Forkastelse af Dommer eller Kvidmand behøvedes s. dog ikke, naar Parten, der udøvede Forkastelsesretten, var teljandi rétt, s. d. O. — 2. til Bevis for, at Andre boede nærmere end de tilkaldte Kvidmænd ved det Sted, fra hvis Nabolag Kviden skulde tilkaldes, Ia, 62—63, s. kviðr. — 3. ved Edførsel (s. eiðføra); s. skulde her bekræfte, at Edføreren ikke vidste nogen Anden i Bygden, som den Fattige rettere burde føres til, Ib, 8, II, 112; ligeledes skulde ved Femterretten s. bekræfte Partens juramentum calumniæ, Ia, 79. Beslægtede med s., eller maaskee samme Bevismiddel, var kennendr (s. d. O.), om hvilke ogsaa Udtrykket sannaðarmenn paa et enkelt Sted bruges, Ia, 189, II, 401. Sannaðarmenn ere hidtil af Alle, ogsaa af mig, AnO. 1849, S. 165: 1873, S. 179, blevne betragtede som Mededsmænd, men ikke Lidet turde tale for snarere at antage, at der her foreligger et særeget Bevismiddel, der mere nærmer sig til Kvidbeviset, eller til et Vidnebevis. I denne Henseende bemærkes, at der ikke skjælnes mellem en af Parten aflagt Hovedforklaring og Bevidnernes derpaa følgende Forklaring som accessorisk, hvorimod de af Parten og s. afgivne Forklaringer tildels omtales som sideordnede og ensartede Bevidnelser, Ia, 62, 70, Ib, 18, II, 129 (3 Personer skulle bevidne: 1: Parten og 2 s.), 166, s. ogsaa teljandi og þegnaskapr; fremdeles synes den af s. afgivne Forklaring at have gaaet ud paa, ikke en Bekræftelse af Partens Forklaring, men paa en selvstændig Bevidnelse angaaende det Factum, der skulde bevises, f. Ex. Ia, 48, 62—63, 203, Ib, 11, 18, II, 118—119, 129, og der findes endogsaa et Sted, Ib, 41—42, II, 204—205, III, 456, hvor der ingen Part var, men 3 tilkaldte Bevidnere. Hvad angaaer Tilfældene under 3, som særlig kunde vække Tvivl,

bemærkes, at de ikke synes væsentlig at adskille sig fra de Kvidudsagn, der ofte gaves om bona fides, f. Ex. Ia, 52. Det saaledes om s. Anførte gjælder i det Væsentlige ogsaa om kennendr, s. de ved dette Ord anførte Citater, og navnlig synes der ogsaa her i eet Tilfælde ingen Part at have været, men blot to kennendr, der dannede Eiendomsbeviset, Ib, 134, II, 535. Herefter, og da Gråg. ikke førøvrigt kjender Edshjælperc. turde da Resultatet blive, at nogen egentlig Mededsmandsinstitution ikke gaves. Udtrykket s. bruges i videre Forstand om fangakviðr, II, 388, 389; jfr. ogsaa Ordet sanna om Kviden, Ia, 60.

sár, Saar, var det, naar der var Ods eller Egs Farvei, eller overhovedet, naar det blødte paa selve det Sted, som blev rammet (Straf: Fredløshed); Ia, 148, II, 298, 369, III, 429; — a, meiri s., større Saar, vare: heilund, holund, mergund; endvidere Udkjæring af Tunge eller Udstikning af Øine o. s. v.; Ia, 145, 147, II, 299, 352, III, 429; — b, minni, smæri s., Saar, som ikke kunde henføres under a; Ia, 153, II, 308, 311; de kaldtes ogsaa vöðvasár, Muskelsaar, Ia, 148, II, 304. S. drep, lýsa 2.

sátt eller sætt (sættast), 1. Forlig, Ib, 51, 212, II, 55, 191, 305, III, 51, 146; særlig om den ved Voldgift tilveiebragte mindelige Afgjørelse, Ia, 108; gera s., ved Voldgift at bestemme Forligsafgjørelsen, Ib, 191, II, 279, 287; deraf sáttargerð, Voldgiftskjendelse, Ia, 85, II, 279, 281, 284, III, 427. — 2. Voldgift, Voldgiftskjendelse; segja upp s., afsige Voldgiftskjendelse, Ia, 109; nefna s., II, 192, (maaskee nærmest, cfr. II, 288, :) udnævne Voldgiftsmænd til en Sags Afgjørelse; cfr. ogsaa Ordet sáttarmaðr. Mindelig Afgjørelse, navnlig ved Voldgift — om hvilket Institut temmelig udførlige Bestemmelser gives — fandt vel ofte Sted i Fristatens senere Tid, men Søgmaal ved Domstolene var dog stedse opstillet som den ordinaire Afgjørelsesmaade (s. dómr), og nogen Forpligtelse til at modtage Forligstilbud kjendtes ikke. — 3. de ved Forlig (Voldgift) eller Dom fastsatte Pengeydelse, navnlig Bøder, Ia, 171, Ib, 192, II, 193, 207, III, 427, 447; s. ogsaa alþingissáttarhald. — handsala s., Ib, 23, II, 135, 193, ved Haandtag at give Løfte om Bøder (for legorð); handsala manni s., eller abs. handsala, (udentvív:) ved Haandtag at bemyndige en Anden til ved Voldgiftskjendelse at afgjøre en Sag; Voldgiftsmanden — eller, naar hver af Parterne valgte en, de to Voldgiftsmænd, som da igjen kunde vælge en oddamaðr, Opmand (II, 279) — kunde da bestemme férsátt. 3: at den Paagjældende skulde udrede Penge, Bøder, dog ikke at han skulde miste Jord eller Godedømme; Landsforvisning eller Fredløshed kunde han eller de ikke paalægge den Skyldige, med mindre denne udtrykkelig havde

givet Bemyndigelse dertil ved at handsala sekt sína (i hvilket Fald iøvrigt en Voldgiftsmand ikke ene kunde træffe Afgjørelsen, men maatte medtage 11 andre Mænd), Ia, 108, 109, 121, Ib, 190, II, 281, 284, 286.

sáttaleyfi, sáttalof, Lovrettens Tilladelse til Forlig i Straffesager (s. lof), Ia, 212, II, 191, 341, III, 146, 455; stefna heiman til s. (om det Tilfælde, at man vilde forliges, forsaavidt dertil beholdtes Lovrettens Tilladelse:) stævne den Skyldige i Bygden til Møde for Fjerdingsretten paa Althinget, for der at lide Dom overensstemmende med den Tilladelse til Forlig, Lovretten maatte meddele; i Stevningen fremsatte man da Paastand om den ordinaire Straf, men inden Dom faldt, søgte eller erhvervede man Lovrettens Tilladelse til Forliget, og Dømmen kom saa til at lyde paa den af Lovretten fastsatte Straf, II, 191, 341. — Mulig kan heraf sluttes, at der er blevet forholdt paa lignende Maade, naar private Parter begjærede Lovrettens Afgjørelse af et Retsspørgsmaal (s. lögrétta b), forsaavidt saadan Begjæring fremsattes i Anledning af en Retssag eller under dennes Drift.

sáttardómr, Voldgiftsret, de af Parterne valgte Voldgiftsmænd, II, 191, 281, s. dómr.

sáttarmaðr eller sættarmaðr, Voldgiftsmand (= gerðarmaðr), Ia, 109, 123, II, 348.

segja upp, fremsige, kundgjøre. 1. om den af Lovsigemanden fra Lovbjerget foretagne Kundgjørelse dels af nye, af Lovretten vedtagne Love, Ia, 37, 177, 216³, dels af Lovrettens Benaadninger, det følgende Aars Kalender s. misseristal), Festdage o. s. v., Ia, 83, 95, 209, II, 248, 353. Disse sidstnævnte Kundgjørelser skulde finde Sted ved Althingets Slutning, Ia, 209, II, 248, 353; hvad angaaer nye Love, synes med Hensyn til en vis Klasse af dem (de under lögrétta b omhandlede) efter Ia, 216³ Kundgjørelse at have fundet Sted strax efter Vedtagelsen, cfr. ogsaa Ia, 209, som ikke nævner nye Love ved Siden af misseristal m. m., men efter Ia, 177, cfr. II, 353, foregik en Kundgjørelse af nýmæli ved Tingets Slutning ligesom af misseristal m. m.; maaskee er dette en senere Bestemmelse, eller ogsaa har man muligens kundgjort baade hver Lov enkeltvis strax efter Vedtagelsen, og tillige under Eet ved Thingets Slutning alle de i Althingssamlingen vedtagne nye Love.

2. om den Kundgjørelse, der paa Leidthingene — og, som det synes, maaskee ogsaa paa Vaarthingene — fandt Sted af de paa det forudgaaede Althing vedtagne nye Love, samt af misseristal m. m.; Ia, 37, 112; cfr. 32, 33, 128, 141, 176, Ib, 116, II, 489. — 3. om Lovsigemandens aarlige Lovforedrag paa Althinget, s. lögsögumaðr; Ia, 36, 37, 209, 210, 216, 217. At Udtrykket segja upp bruges baade om Kundgjørelser af nye Love

— der selvfølgelig maatte gjengives nøiagtig — og om Lovforedraget, bestyrker den Anskuelse (s. ovenf. S. 650), at dette Sidste indholdt en saa correct Fremstilling som muligt af de positive Love, og kun indeholdt saadanne, ikke tillige Fremstilling af Retssædvaner, Forklaringer eller juridiske Bemærkninger. Heraf følger da igjen, da vore Texter af Grágás ere Gjen- givelser af Lovforedraget eller dermed ensartede Lovsamlinger, at Udtrykket Retsbog om Grágás er urigtigt, jfr. AnO. 1873, S. 235, cfr. 237. — 4. om Afsigelsen af Dom, Ia, 71, eller Voldgiftskjendelse, Ia. 109. Jfr. end- videre Ia, 188. — s. uppsaga.

sekja mann, om Sagsøgeren: ved Dom, Forlig eller Voldgift faae En erklæret landsforvist eller fredløs, Ia, 84, 86, 113, II, 398. — sekjast, paa- drage sig Bøder, Landsforvisning eller Fredløshed, Ib, 64, 92, II, 246, 385.

sekr, 1. skyldig til Bøder; s. 12 mörkum, til en Bøde af 12 Mark (for urigtig Selvangivelse til Tiende), Ib, 207, II, 49, III, 46; sekr 3 mörkum = útlagr 2; Ia, 4, II, 3, III, 3. — 2. (sædvanligst:) landsforvist (fjörbaugsmadr) eller fredløs (skógarmadr), Ia, 83, 88, Ib, 54, II, 186; sær- lig om den Fredløse, Ia, 108¹¹. — 3. sekt fé, om den Landsforvistes eller Fredløses Gods: forbrudt, confiskeret, Ia, 94, 165, II, 333.

sekt, 1. Straf i Alm., II, 236. — 2. Bøde; 3 marka s. = útleög 2; Ia, 45, Ib, 146, II, 220. — 3. (sædvanligst:) Landsforvisning eller Fred- løshed, Ia, 109 (lögsektir iii.), Ib, 54, II, 184; især om Fredløshed: segja til sektar at lögbergi, kundgjøre, at den Paagjældende er ifalden Skov- mandsstraffen, Ia, 78, 108, II, 191, s. björg; sekr fullri s., Ib, 240, o: fredløs; — full s., Ia, 94, synes at sigte til den foruden Landforvisnings- straffen idømte Skadeserstatning m. m, cfr. Ia, 116, s. fjörbaugsgarðr.

sektardómr, II, 281, de af Parterne valgte Voldgiftsmænd, som ved deres Kjendelse skulle afgjøre, hvilken Art af Landsforvisning eller Fredlø- shed den skyldige Part skal underkastes, s. dómr.

sektarfé, den Landsforvistes eller Fredløses Gods, som ved Executions- retten confiskeres, Ia, 88, 113, 118, II, 384.

sektargerð, Voldgiftkjendelse, hvorved bestemmes, at En skal være landsforvist eller fredløs, II, 281.

sektarómagi, II, 107, Person, som en Landsforvist eller Fredløs er pligtig at forsørge, men hvis Underhold, da hele Formuen ved Executions- retten confiskeres, gaaer over paa Fjerdingen eller Thinglaget; s. framføersla. Herunder behørte dels Slægtninge, den Domfældte skulde forsørge, som den, der var nærmest til at arve dem, dels Personer, han ifølge Contract havde over- taget til Forsørgelse mod Vederlag; i sidste Tilfælde paa droges dog Fjer-

dingen eller Thinglaget ingen Forsørgelsespligt med mindre Contracten havde været ligelig, jafnmæli (s. d. O.), Ia, 86, 113.

sektarsök, 1. Sag, som gaaer ud paa Landsforvisning eller Fredløshed, Ib, 32, 249, II, 263. — 2. Ia, 126, Sag, der behandles ved Executionsretten, navnlig angaaende privat Gjældsfordring mod den Dødfælte, som for Executionsretten fremføres af Fordringshaveren, for der at nyde Dækning inden Resten confiskeres; enhver saadan Fordring betragtedes nemlig da som en særskilt Sag, cfr. Ia, 85, 113, 120.

sifjar, Svogerskab, Ia, 37, II, 157; (= mægðir, Ia, 62, 159, II, 319). Námágar iii., 3 Nærbesvogrede, nemlig naar den Ene var gift med den Andens Datter, Søster eller Moder, kunde udskydes som Dommere eller Kvidmænd o. s. v., Ia, 47, 62, 158, Ib, 149, II, 226, 318. Samme Nærbesvogrede og Stedsøn deltog i et særligt Tillæg til Mandeboden, s. baugr. Istedetfor en ved Sygdom o. s. v, fra Thingreise forhindret Nabobonde, eller rettere for dennes Gaard — fyrir bú ófærs manns — samt for Kvindes bú, kunde som Kvidmand tilkaldes bl. A. Stedsøn eller Svigersøn, Ia, 160, II, 322; s. þingheyjandi. Paa sin Kones Vegne udøvede Manden Formynderret over hendes kvindelige Slægtninge, s. kona. Svogerskab i den ulige Sidelinies 4de og 5te Grad var Ægteskabshindring, Ia, 37, Ib, 40, II, 157, 206.

sifjaslit, sifjaspell, Blodskam mellem Besvogrede; s. hit meira (Straf: Fredløshed), o: Blodskam med Besvogret i 2den Grad (Sødskendebarn), Ib, 60, 236, II, 181, 190, 197, III, 457, cfr. III, 192, (hvor hertil synes at være henregnet Sødskendebørnsbørn); s. hit minna (Straf: Landsforvisning), Ib, 60, II, 190—191, naar Svogerskabet var fjernere end 2den Grad og nærmere end den lige Sidelinies 5te Grad.

silfr, Sølv, brugtes til Betaling dels i Form af Sølvringe af forskjellig Vægt, s. baugr, dels, forsaavidt angik Udredelsen af baugpak (s. baugr), i Stykker, der vistnok ikke have været i Ringform, Ia, 204, cfr. 193 flg., dels udmøntet — slegit — Ib, 192, III, 462. En eyrir (= $\frac{1}{8}$ mørk = 2 Lod) Sölv inddeltes efter Ia. 192, 195, 201, 204, II, 190, jfr. Ib, 162, II, 32, i 10 penningar; efter Ib, 192, III, 462, i 60 penningar; endvidere synes þveiti (s. under baugr) at have været en Mønt; dog er det muligt, at det har været en Vægtenhed, hvis Forhold til andre Vægtbestemmelser ikke kjendes, cfr. Ia, 202. Der findes omtalt forskjellige Slags Sølv: 1. Sølv, som gik paa den Tid, da Christendommen indførtes i I-land (Aar 1000), og hvis Værdi i Forhold til Vadmel var: 1 Hundrede Alen (= 120 Al. = 20 aurar) Sølv = 1 Hundrede Alen Vadmel, altsaa som 4: 1; Ib, 192, III, 462

(iiii. hundred oc xx. alna paa førstnævnte Sted maa udentvivil berigtiges efter sidstnævnte Sted). Maaskee sigtes der til saadant Sølv ved Udtrykket lögsilfr hit forna, Ia, 204 (hvorefter dog 1 Øre Sølv inddeltes i 10 penningar, ikke som efter Ib, 192, i 60), II, 32. — 2. brennt s., rensed Sølv, der omtales ofte og maa antages at have været det almindelig gangbare, Ia, 14, 20, 237, 238, 241, Ib, 68, 141, 193, 209, 210, 247, II, 16, 23, 51, 53, 61, 87, 91, 214, III, 14, 21, 48, 49. Dets Forhold til Vadmel angives at være 8: 1; Ib, 141, II, 214; hermed stemmer Ia, 241, II, 88¹¹ (hvor hálfra mörk betegner den Halvdel af det Modtagne, der skal betales, jfr. II, 88⁹⁻¹⁰), 91. Til saadant Sølv sigter udentvivil efter hele Sammenhængen: lögsilfr, Ib, 141^{6,22}, II, 214¹⁴, 215⁴, mod hvilken Opfattelse neppe afgjørende taler den der givne Beskrivelse af lögsilfr, som synes stemmende med Beskrivelsen (Ib, 192) af det gamle Sølv 1, men som kan være en Lovbestemmelse om den mindst gode Qualitet, Sølv skulde have, der da maaskee urigtig er indkommen i Beskrivelsen af det gamle Sølv, jfr. Dasent, The story of Burnt-Njal, II, 406. Paa andre Steder angives brændt Sølv's Værdiforhold til Vadmel som 7^{1/2}: 1 (maaskee fra en anden Tidsperiode), Ib, 193, 247, II, 61. At Sølvets Værdi efter det Anførte i den tidligere Tid, Aar 1000, var saa ringe, kan muligen have sin Grund i, at Mængden af Sølv, formedelst Vikingetogene o. s. v., i ældre Tider var større, jfr. Dasent, l. c., S. 407—408. Jfr. iøvrigt med Hensyn til tidligere Fortolkninger af de her omhandlede tvivlsomme Steder Haldor Einarsen, Om Værdieberegning; Dietrich i Haupt's Zeitschr. f. deutsch. Altherth. II, o. s. v. — Sølv (og Guld) veiedes, Ia, 195, 201, 238, II, 87; en Forskjel mellem veiet og tallet Sølv i senere Tider synes antydet Ib, 192, men iøvrigt findes ikke Spor til den. Det vil af det Anførte sees, at Sølvets Værdi maa beregnes efter den Værdi, Vadmel havde paa de paa-gældende Tider. Hvad angaaer Vadmels Forhold til andre Fornødenhedsvarer bemærkes, at efter Ib, 247, vistnok fra c. 1200, svarede en Ko til 90 Alen Vadmel (nu 120). At Vadmels og andre Naturaliers eller Livsfornødenheders Pris i Forhold til Penge har kunnet vexle meget, fremgaaer bl. A. af, at 1 Al. Vadmel efter Capitelstaxterne for 1837—38 svarede til 58 Øre dansk Rigsmønt, for 1865—66 til 77 Øre (Skýrslur um landshagi, I, 281), for 1882—1883 i Hunavatns Syssel til 1 Kr. 28 Øre d. Rigsm. I Reglen regnes i Grág. efter lögaurar (Vadmel o. s. v.), ikke Sølv, og Bøder beregnes — naar undtages niðgjöld, og maaskee i tidligere Tid rétttr, s. baugr — ikke i Sølv men i Varer, Ib, 56, 214, II, 57, 203, 522, 524. III, 53. 192. 397. Man kunde imidlertid udentvivil altid, naar ikke et andet bestemt Betalings-

middel var vedtaget eller lovbealet, betale i Sølv, efter dettes Værdiforhold til Varer, jfr. Ib, 141, 144, 209, II, 51, 214, 218, III, 48. S. gull, lögeyrir.

sjålfeldismaðr, den, som ernærer sig selv uden at være Bonde, Husmand (búðsetumaðr) eller Tjenestekarl, Ib, 215, II, 48, III, 136, 268.

skaðabætr, 1. Erstatning for retsstridig Skadetilføielse, I a, 88, 116, Ib, 84, II, 384, 425. — 2. Erstatning, som udrededes ifølge den i hver Commune bestaaende indbyrdes Kreatur- og Brandforsikkring, II, 260—261, cfr. 259, s. hreppr. — 3. Indbyrdes Erstatning af Seskade (Haveri), Ib, 71.

skap- (i S sammensætninger, f. Ex. skaparfi, Ia, 3, II, 1, III, 97; skapþing, Ia, 140, II, 277), lovlig, ret, ordinair, jfr. Maurer, d. Freigelassenen nach altnorweg. Rechte, i Sitzungsberichte 1878, S. 32.

skil: stefna til s. ok raunar, stevne til endelig Afgjørelse (Skjel) og Prøvelse; disse Ord, som forekomme f. Ex. med Hensyn til Spørgsmaal, om en Person er arvedygtig, om Eiendomstrætte o. s. v., synes alene Alm. at betegne: at anlægge Retssag for at faae en Trætte afgjort, Ia, 222, 225, Ib, 112, II, 66, 69, 427, 455, 459, 477, III, 436, cfr. ogsaa II, 519, III, 390. Stederne II, 455, 459 vise, at herved sigtes til Sagsanlæg ved en Thing-Domstol (i Modsætning til en af Parterne dannet privat Ret, engidómr), og det Samme er forudsat Ia, 222, 225, II, 66, 69, 427, 477, 519, III, 390, 436. Der synes saaledes her ikke at være noget beslægtet med den norske Rets skiladómr (en af Parterne dannet Ret, jfr. E. Hertzberg, d. ældste norske Proces, S. 15 fig.), eller noget, der kunde begrunde den Mening, at de i Island af Parterne i enkelte Tilfælde dannede private Retter (s. dómr) oprindeligt skulde have havt en videre gaaende Betydning, jfr. dog Maurer, Island, S. 385.

skilja, 1. s. sæing (rekkju), s. sæing. — 2. om Kviden (egentl. afgjøre): afgive Udsagn, Ia, 113, 143, II, 311; (om Domstolene hedder det derimod altid at døma, Ia, 74, 114, Ib, 213, II, 57, III, 53).

skilnaðr, ogsaa hjóna-skilnaðr (at skiljast, skilja við, o. s. v.), Ægteskabets fuldstændige Ophævelse ved Skilsmisse. Som lovbestemte Skilsmissegrunde findes anført: — 1. at den ene Ægtefælle tilføier den anden større Saar (s. sár), Ib, 40, II, 168, III, 35. — 2. at Manden vil føre Konen mod hendes Villie ud af Landet, Ib, 44, II, 172, III, 421. — 3. Fattigdom: a, Ægtefællernes Uformuenhed til at forsørge deres Børn (i hvilket Tilfælde de selv eller en Frænde kunde hæve Ægteskabet), eller b, den ene Ægtefælles Uformuenhed til at forsørge sin trængende Slægt, i hvilket Tilfælde den anden Ægtefælle, som havde Midler, kunde hæve Ægteskabet, for at ikke disse skulde forbruges, Ib, 39, 40, II, 168, 169, III, 35, 420; disse Skilsmissegrunde 3 a og b hævdes ved en yngre Bestem-

melse, II, 203, Ib, 236, III, 457. Endelig findes ogsaa anført som Skilsmissegrund (hvad i Virkeligheden var en Ugyldighedsaarsag formedelst foregaaende Mangel): 4. Saadant Slægtskab eller Svogerskab, som indeholdt en Ægteskabshindring, Ib, 40, 41, 235, II, 168—169, 204. Andre lovbestemte Skilsmissegrunde omtales ikke, navnlig ikke Hoer eller desertio (s. einlát) eller Fredløshed o. s. v. Endvidere kunde Skilsmisse finde Sted ifølge Biskoppens Tilladelse, navnlig formedelst Ægtefællernes Uenighed, Ib, 39, 41, 42, II, 168, 170, 204, III, 420. 1 Tilfældet 4 forudsættes Ægtefællerne at blive dømt til at skilles, Ib, 31, II, 157, men Biskoppen kunde ogsaa erklære Ægteskabet for hævet, Ib, 41, II, 204, III, 456, og den af Ægtefællerne som vilde kunde ogsaa, naar Slægtskab eller Svogerskab opdagedes, hæve Ægteskabet, hvilket da, ligesom ogsaa i de øvrige nævnte Tilfælde, skete ved en vidnefast Erklæring, tildels i Nærværelse af, eller forbunden med en Kundgjørelse for Nabobønder, men iøvrigt uden videre Formaliteter; i Tilfældet 2 kunde Konen erklære Skilsmisse, hvorsomhelst hun og Manden befandt sig; naar en Frænde efter 3 a erklærede Ægteskabet for hævet, skete dette paa Vaarthinget; Ib, 39 fig. II, 168 fig., III, 421. Biskoppen skulde, naar han tillod Skilsmissen, bestemme, om Ægtefællerne, eller den ene af dem maatte indgaae nyt Ægteskab, Ib, 40, II, 168, 173. Forskjelligt fra s. var det, at Biskoppen kunde give Konen Tilladelse til selv at bestemme sit Opholdssted (en Art Separation fra Bord og Seng), Ib, 55, II, 206, III, 456, eller til at fordre udleveret sin Formue eller en Del af den, Ib, 41, II, 199. En Mellemtilstand fandt Sted, naar Manden i 3 Aar formedelst Ligeegyldighed undlod at hvile i Seng sammen med Konen, hvilket bl. A. medførte, at hun fik sin Formue til Bestyrelse, Ib, 55, II, 170, III, 420.

skiptingarómagi, II, 116, en Fattig, hvis Forsørgelse paahviler og derfor skal deles imellem flere lige nære Frænder.

skiptingartíund, skiptitíund, Ib, 214, 228, II, 60, III, 144, 191, Tiende, som udgjør 1 eyrir = 6 Alen Vadmél, og som derfor skal deles mellem alle Tienetagere (Fattige, Biskop o. s. v.), i Modsætning til hvad der var under 1 Ære, som udelt tilfaldt de Fattige (eller Kirken), cfr. Ib, 208, II, 50, III, 47, 359.

skírsla (egl. Renselse, Uskyldsprøve), Bevis ved Gudsdom, Ordale, Ib, 25, 49, 216, II, 58, 149, 178, 192, III, 20, 146, 419, 456. Som s. nævnes for Mænd: járnburðr, atberajárn, II, 182, 206; for Kvinder: at taka í ketil, at neddyppe den blottede Haand i en med kogende Vand fyldt Kjedel og deraf optage en Sten, II, 206. S. havde en ringe Anvendelse og omtales kun som Bevismiddel: a, i Paternitetssag; det ordinaire Bevis var her

en af Kvindens Formynder ført Kvid, Ib, 53, II, 185; ved Siden heraf sees den sigtede Mandsperson at have kunnet frigjøre sig ved s., Ib, 49, II, 178; efter de anførte Steder, cfr. ogsaa II, 182, synes han at have kunnet bestemme sig til, tilbyde, at underkaste sig s., Jernbyrd, saaledes at denne Afgjorelsesmaade ikke kunde nægtes ham, hvorved da altsaa Bevisførelse ved Kvid faldt bort; paa den anden Side sees Kvinden, ved at underkaste sig s., at have kunnet tilveiebringe Bevis for sin Paternitetssigtelse, Ib, 25, II, 149, 192, 206, III, 419; hun har vel paa samme Maade som Manden kunnet tilbyde s., hvorved Kvidbeviset faldt bort, men muligen har hun ogsaa havt Ret til først at prøve dette og derpaa, naar det glippede, aflægge Kjedelprøven. Biskoppen kunde, som det bestemmes, oftere end een Gang lade foretage s. til Bevis for Paternitet, og den sidst aflagte Prøve skulde da ansees for den rette, Ib, 216, II, 58, III, 20; dette maa vistnok forstaaes saaledes, at Biskoppen, naar Mandspersonen efter eget Tilbud havde aflagt Prøven (der foretoges under Geistlighedens Medvirkning), og denne var faldet heldig ud for ham, kunde lade Prøven (som ikke paalidelig) gjentage. — *b*, i Leiermaalssag (Straffesag); herom bestemmes kun, at naar den for legorð med gift Kone sigtede Mandsperson tilbød Jernbyrd, skulde det ikke nægtes ham; Jernbyrden traadte da ligeledes her istedetfor det ordinaire Bevis, Kvidsagnet, II, 182. — Tvekamp, eller at ganga undir jarðarmen (jfr. Maurer, d. Gottesurtheil im altnord. Rechte, Germania XIX, 145), omtales ikke.

skóggangr, Fredløshed (af at den Fredløse tænktes at vandre om i Skoven, cfr. stefna til skógar = skóggangs, Ib, 165); skógarmaðr, fredløs Person (omfatter ogsaa fredløs Kvinde, Ia, 224, II, 68). Skógarmaðr var óæll, maatte ikke underholdes af Nogen, óferjandi, maatte ikke føres ud af Landet, óráðandi öll bjargráð, o: der maatte ikke ydes ham bjargráð (s. björg), Ia, 12, II, 13, 198, 359, III, 11; eiga eigi útkvæmt, han maatte ikke, om han slap bort til Udlandet, vende tilbage, Ia, 122; han kunde dræbes af Enhver; i Udlandet, dersom han undslap dertil, af Islændere; Ia, 83, 96, 121, 185 fig., II, 397 fig.; han var udelukket fra kirkelig Begravelse, Ia, 12, II, 13, III, 11; hans, efterat Fredløsheden var indtraadt, avlede Børn havde ikke Arveret, Ia, 224, II, 68; hans Formue confiskeredes, s. féránsdómr. S. indtraadte ikke ved selve den strafbare Handling, men først ifølge Dom efter Thingets Slutning, Ia 83, eller endog maaskee først ved Executionsretten, s. áfall; den var livsvarig og der er ingen Spor til, at den efter et Antal Aar kunde bortfalde, eller at Domhaveren kunde fritage for den; tvertimod blev Domhaveren selv fredløs, naar Skovmanden førtes til ham (hvilket de, der anholdt den Fredløse, kunde gjøre om de vilde), og

han da lod denne slippe, Ia, 186, II, 398. Til at føre den Fredløse til Domhaveren vare de, der anholdt ham, pligtige, naar han var en Træl, der havde dræbt sin Herre eller Herskerinde eller deres Børn eller Fosterbørn; Domhaveren skulde da hugge Hænder og Fødder af Trællen, og straffedes, dersom han ikke paa denne Maade dræbte Trællen, med Landsforvisning, Ia, 188, II, 400. Førte man en Fredløs, der var kommet til Udlandet, tilbage til Landet, var man pligtig til enten at dræbe ham eller at føre ham til Domhaveren, Ia, 121. Paa enhver Skovmands Hoved var sat en Pris, som i Alm. var 1 Mark, men forhøiedes til 3 Mark, naar s. idømtes for Drab paa Althinget, for at brænde Mennesker inde, for morð, samt for Drab, som Træl udovede mod sin Herre o. s. v. (s. ovenf.), Ia, 178, 189, Ib, 246, II, 348, 383, 384, 401, III, 454. Ved at dræbe andre Fredløse kunde den Fredløse opnaae Formildelse eller Ophævelse af sin Straf, dog kun naar denne ikke var idømt for Forbrydelser, hvorom Forlig ikke maatte indgaaes uden Lovrettens Tilladelse (s. lof), eller for Tyveri; ligeledes kunde Andre til Fordel for den Fredløse dræbe Skovmænd; Ia, 187, II, 399. Ved Forlig, Drab af andre Fredløse eller Lovrettens Benaadning (s. lof) kunde mildere Former af s. indtræde; Skovmanden kunde blive ferjandi, eller blive fri for Executionsret, eller endogsaa opnaa større helgi, Fredhellighed, end en Fjörbaugsmand, o. s. v., Ia, 89, 94, 95, 122, 187, II, 399; paa den anden Side kunde Fjörbaugsstraffen skjærpes, saaledes at den Landsforviste ikke maatte komme tilbage til Landet, Ia, 109. Om en Anticipation af Fredløsheden s. óell. — Mildere Straffe end s. vare fjörbaugsgarðr og útleğð; strengere Straffe end skóggangr havdes ikke, naar undtages, at Trældom i et enkelt Tilfælde anvendtes som Straf, nemlig under visse Omstændigheder for Tyveri, Ib, 165. Livsstraf kjendtes ikke (jfr. dog de anførte Bestemmelser om Trællen, Ia, 198, II, 400).

skot, Ib, 5, II, 168, (som det synes:) Bidrag (til Børnenes Underhold).

skrá (egl. Skindstykke), haandskrevet Document eller Bog, Haandskrift: a, Ia, 213, om Lovhaandskrifterne, de haandskrevne Samlinger af de af Lovretten givne Love; af saadanne Samlinger nævnes l. c. Haffiðis og endvidere andre Lovkyndiges Samlinger (s. fyrirsögn), deriblandt de to Biskoppers Haandskrifter; der gives l. c. Bestemmelser om, hvorledes der skulde forholdes, naar der var Strid mellem Lovhaandskrifterne, jfr. AnO. 1873, S. 126, 162. — b, om Fortegnelser over Gaver til Kirke, Ia, 15, II, 17, III, 65. — Skrift eller Bøger omtales endvidere Ia, 18, 22, Ib, 205, II, 21, 26, 47, III, 18, 23, 44, s. ogsaa eiðr, lögbækr.

skuld (ganga i, taka i), Gjældstrældom; skuldfastr. undergIVEN

skuldfesta, paalægge s., erklære en for Gjældstræl; skuldfesti (Ia, 78, II, 194), uidentvivi: det at være skuldfastr; skuldarmaðr, skuldarkona (Ib, 48, II, 177), Gjældstræl. Gjældstrældom fandt Sted: 1. i Forbindelse med Forsørgelsespligten. Den, der ikke havde Evne til at forsørge sine Forældre, skulde tilbyde den nærmeste Slægtning, som i hans Sted overtog Forsørgelsen, at gaa i s. for dem hos ham, og vilde Sønnen ikke tilbyde dette, kunde Slægtningen skuldfesta ham, Ib, 3, 4, II, 103, 104. Sine Børn skulde man enten gaa i s. for, eller man kunde overgive — selja — dem i s., Ib, 4, II, 105. Tildels maatte i disse Tilfælde Gjældstrælddommen virke som en Tvang til Opfyldelse af Forsørgelsespligten. Naar man fik en Slægtning at forsørge, kunde man — dels vel med Hensyn til en eventuel Refusion, dels vel som et afskrækkende Onde — paalægge ham s. (leggja s. á), II, 145; ligeledes kunde Frigiveren, naar han skulde forsørge den Frigivne, tage dennes Børn i s., Ib, 17, II, 126, 144; en lignende Bestemmelse findes om dens Børn, som formedelst Tyveri blev Træl, Ib, 165. Communsens Fattiglemmer kunde ikke underkastes s., Ib, 172, II, 250. — 2. for Utugt (tildels vel som Strafonde); naar en Trediemand efter Forlig betalte Bøder for den i legorð skyldige Mandsperson, skulde han paalægge denne s. for det Beløb, han udrede for ham, II, 193; endvidere kunde Gjældstrældom paalægges Kvinde, som lod sig forføre, s. kona. — Andre Tilfælde, hvori Gjældstrældom kunde finde Sted, omtales ikke (Ia, 78 synes at tale om, at virkelige Trælle underkastes skuldfesti, men maaskee foreligger her kun en Pleonasm). At s. navnlig skulde kunne anvendes for Gjæld i Alm. sees ikke, og kan ikke sluttes af Ib, 148, II, 225, hvor det siges, at Arvingen, som undlader at indbyde til skuldadómr (s. d. O.), skal betale al Gjælden, saavidt hans Midler tilstrække, men ikke skal han gaa i Gjældstrældom for den; der havdes ogsaa andre stærke Midler mod den, der ikke betalte Gjæld. s. dómróf. Overhovedet er der neppe Grund til at antage, at Gjældstrældom har fundet Sted i andre Tilfælde end de udtrykkelig omtalte; jfr. dog tildels Maurer, d. Schuldnechtschaft nach altnord. Rechte, i Sitzungsberichte 1874, S. 39—40. Det var for et bestemt Beløb, at Gjældstrælddommen stiftedes; Gjældstrællen betragtedes som Skyldner for dette; jfr. Udtrykket om den, hos hvem han var i s.: fé eiga at (have Fordring paa), Ia, 31, 187, II, 40, 399, III, 34; eiga skuld (der ligeledes synes at have Fordringshaveren til Subject — dog er det muligt, cfr. navnlig II, 144, at dette Udtryk referer sig til Gjældstrællen, altsaa: have Gjæld hvilende paa sig), Ib, 4, II, 104, 144. Gjældstrællen forudsættes ved sit Arbeide at kunne afbetale Gjælden og derved blive fri, II, 193, cfr. Ia, 171, II, 336—337; ligeledes kunde

Andre, f. Ex. hans Frænder, ved at betale Gjælden, udløse ham, Ia, 171, II, 337. Skuldarmenn nævnes vel undertiden som sideordnede med Trælle, Ia, 26, 31, 78, 187, 188—189, II, 34, 40, 399, 400—401, III, 29, 34, men deres Retsstilling var dog, foruden at Gjældstrældommen kunde hæves ved Betaling af Gjælden, væsentlig forskjellig fra Trælles, jfr. saaledes Ia, 171, II. 336—337 (delvis Ret til Drabsbøder, naar en Frænde blev dræbt, s. ogsaa tala); Ia, 225, II, 96 (Arv, s. land); Ib, 48, II, 177 (legorð med skuldarkona, s. rétt). Om Herrens Myndighed over Gjældstrællen sees kun, at han skulde foretage Lysning fra Lovbjergot m. m. om Gjældstrældommen, og at han derefter kunde, naar den Paagjældende fjernede sig fra ham, nedlægge Forbud mod at han blev huset af Nogen eller at Nogen nød godt af hans Arbeide, Ia, 78, 189, Ib, 4, II, 104, 191, 401.

skuldadagar, III, 70, = skuldaping.

skuldadómr (egl. Gjældsdomstol), Skifteret, Concursret efter død Mand, hvortil Arvingen — saafremt den Afdøde havde eiet mindst en Mark — skulde, naar Gjælden oversteg Boets Formue, og han ikke vilde betale Gjælden, paa Vaarthinget indbyde Fordringshaverne. Retten holdtes paa den Afdødes Bopæl, og dannedes ved at Arvingen udnævnte Halvdelen af Dommerne (hvis Antal ikke nævnes, men vel har været enten 12 eller 6), og en af Fordringshaverne efter Lodkastning Halvdelen; 5 Nabobønder tilkaldtes for at afgive Kvidudsagn om Tvistepuncterne. Alle Sager (Fordringer med Procedure og Bevisførelse) skulde være fremkomne inden Solen gik ned, og Retten skulde derefter dømme om Natten og Morgenen efter, saaledes at den blev hævet til Middag. Naar Efterladenskabet ikke strakte til, led alle Fordringer forholdsvis Afkortning. Den Fordringshaver, som, vidende om Afholdelsen af s., undlod at møde, tabte sin Fordring. Ib, 148, II, 225, III, 424. S. skuld.

skuldahjón, skuldahjú, de i Ens Hus værende Folk, som man er pligtig at forsørge, saavel som de Tjenestefolk, man har og som man behøver at have, Ia, 128, 159, II, 320, III, 432, cfr. III. 173.

skuldalið, Ib, 26^s cfr. 26¹, de Personer, man skal forsørge.

skuldaping, skuld amót, Betalings- eller Omsætningsting; saaledes kaldtes den sidste Afdeling af Vaarthinget, i Modsætning til den første Afdeling, sóknarþing, Rettergangsafdelingen; naar sóknarþing var laust, sluttet, (modsat fast, endnu vedvarende), begyndte skuldaping, Ia, 102, II, 115, cfr. Ia, 96. Som contractmæssig Betalingstermin, eindagi (s. d. O.), kunde vedtages, at Betaling skulde skee paa s., naar man havde været en Nat der (hvorved der saaledes afvegtes fra den alm. Regel om eindagi, at en aldeles bestemt

Betalingsdag skulde fastsættes), Ib, 140, II, 208, 214; ligeledes maa Betaling paa Vaarthinget, og da vel navnlig paa s., antages i mange Tilfælde at have været en lovbestemt Betalingstermin, s. gjalddagi 3. Der tales endvidere om de Priser paa Naturalier, som betales paa skuldamoto (eller skuldadagar), Ia, 21, Ib, 143, II, 24, 217, III, 22, 70, og da der fremdeles sees at have været Taxter for de enkelte Thinglag, s. lag, þinglag, synes der af det Anførte at kunne sluttes, at saadanne Taxter ere fremgaaede af Omsætningerne paa s. og maaskee fastsatte der. S. forevrigt várþing.

skuldingi, nærmeste forsørgelsespligtige Slægtning, Ib, 10, II, 116, III, 417.

sóknari, Ib, 174, 177, II, 252, 253, (udentrivl, jfr. navnlig Ib, 177, :)
= sóknarmaðr 1.

sóknarmaðr, communal Anklager, Sagsøger: 1. om de fem sóknarmenn i hver Commune, s. hreppr, ovenf. S. 624. — 2. om de tre sóknarmenn, som valgtes med Hensyn til Repsmøderne, s. hreppr, ovenf. S. 625.

sóknarþing, Søgsmaalsting, Vaarthingets første Afdeling, der var bestemt til Forhandling og Paadømmelse af Rettergangssager, i Modsætning til den sidste Afdeling, skuldaping, Ia, 96, 102, 108, 117, Ib, 40, 158, II, 115, 169, 233. Maaskee har man tildels betragtet det egentlige Vaarthing som sluttet med sóknarþing, jfr. Ia, 108, 117, o. s. v.

sól kemr á, er komin á, er á, skinner þa, beskinner, Ia, 39, 45, 50, 52, 53, 65, 66, 68, 123; der sigtes herved til det Tidspunct i den tidlige Morgenstund, da Solen først beskinne de nærmere anførte Localiteter paa Althingsstedet, og paa hvilken Tid da bl. A. Fjerdingsdomstolene skulde drage ud, for at Proceduren i Sagerne kunde begynde; s. gengr af, op-hører at beskinne, Ia, 43. Jfr. Kålund, hist.-topogr. Beskrivelse af Island, I, 111 fig., II, 406; (Sigurðr Vigfússon i Árb. hins ísl. fornleifafél. 1880—1881, S. 24 fig. har forstaaet s. kemr á o. s. v. om Solens Stilling over de ommeldte Localiteter). — s. i vestri, austri, o. s. v., Ia, 27, Ib, 84, II, 34, 426 (hirðisrismál), 465, III, 29; s. skapthá; hvad herved forstaaes er forklaret Ia, 28, II, 36, II, 30; fyrir þriðju s., s. uppsaga.

stefna, 1. indstevne sin Modpart for Retten for der at lide Dom, med den Virkning, at Rettergangen derefter fremmedes uden Hensyn til, om den Indkaldte mødte eller ikke; stefna, subst., saadan Indstevning. Kun Domstevning kjendtes; særskilte Vidnesager el. desl. havdes ikke, og om Indkaldelse af Kvidmænd, Vidner o. s. v. brugtes ikke Ordet s., men kvöð. Stevningen var Grundlaget for Retssagen, jfr. Ib, 211, II, 53, III, 50. Den iværksattes ved at Sagsøgeren under Vidners Tilkaldelse erklærede, at han

herved indstevnede Modparten, idet han derhos anførte Sagens Gjenstand og sin Paastand, II, 62, 195 flg., III, 54. Beviset for Stevningen førtes da ved at Vidnerne, stefn u v áttar, mødte for Retten og afgave Vidnesbyrd (s. kvöð); undtagelsesvis førtes Beviset ved Kvid, Ia, 56. Stevning skulde i Reglen skee paa den Sagsøgte Bopæl, for ham selv eller for hjemfaste Mænd, Ia, 133, II, 270, 455—456, s. iøvrigt lýsa, men kunde ogsaa gyldigen foretages udenfor Bopælen, naar man fik ham i Tale og han selv paa hørte Stevningen, Ia, 181, Ib, 33, 53, II, 160, 185, 257—258, 346, cfr. ogsaa Ia, 128; den var da gyldig, naar han hørte Begyndelsen, om han end derpaa løb bort, jfr. Ia, 102. Afgivelse fra disse Regler fandt Sted, naar den, som skyldte contractmæssig Gjæld, ikke indfandt sig til fastsat Betalingstermin, eindagi; Fordringshaveren kunde da der paa Stedet tilkalde Vidner paa, at hverken Skyldneren eller Nogen paa hans Vegne var mødt, og umiddelbart derefter paa samme Sted stevne ham (uden nogen videre Meddelelse eller Lysning), Ib, 140, II, 208—209, 214; paa samme Maade forholdtes med Tienden, Ib, 209, II, 51, 61—62, III, 47—48, 53—54, samt med den Præsten fra Sognefolkene for kirkelig Tjeneste tilkommende Betaling, tíðakaup, Ib, 217, II, 60, III, 145, 251, o. s. v. Stevning kunde undertiden foretages fra Lovbjerget til Fjerdingsretten paa Althinget, som da samme Sommer paa-dømte Sagen, Ia, 45, II, 346; jfr. ogs. Ib, 13, II, 122; ligeledes paa Vaarthinget i Sag, som Vaarthingsdomstolen derefter paakjendte, Ia, 100, 175. Specielle Regler om Stevningsstedet gaves f. Ex. II, 179, 189. Varslet til Althinget var, naar Opfordring til Kvidmænd om at møde og afgive Bevis skete i Bygden, 4 Uger, ellers 3 Uger, i visse Tilfælde endog kortere, Ia, 126, 179, Ib, 246, II, 360, 361; til Vaarthinget 2 Uger, undertiden kortere, Ia, 96. — stefna heiman, stevne hjemme i Bygden, være sig paa den Sagsøgte Bopæl eller hvor man traf ham i Bygden, Ia, 36, II, 45, III, 41; det modsattes dels Stevning paa Thinge, s. ovenf., dels navnlig Lysning, som oftere kunde træde istedetfor Stevning, s. lýsa 4. I sidstnævnte Henseende maa særlig bemærkes, at man i en Række vigtige Sager, f. Ex. angaaende Drab, Legemsfornærmelser o. s. v., ikke lod sig nøie med Kvidudsagn af Nabobønder, tilkaldte paa Thinge (hvor de nærmeste maaskee ikke vare mødte), hvorimod de virkelig nærmestboende Nabobønder skulde i Bygden indvarsles til at møde paa Thinge og der afgive Kvidudsagn, jfr. Ia, 157 cfr. 155²², II, 316, 366³, cfr. iøvrigt Ia, 128; naar det saaledes ved den i Egnen foretagne Opfordring til Nabobønderne blev bekjendt der, at Sag skulde anlægges, fandt i Alm. Stevning i Bygden ikke Sted, men istedet derfor en Lysning paa Thinge inden Sagen der foretoges; (dog kunde man ogsaa i disse Tilfælde,

om man foretrak det, stevne); cfr. Ia, 178—179, II, 188, 359, s. stefnusök. — allr dagr til stefnu, Stevning kan finde Sted hele Dagen; dette Udtryk forekommer: *a*, Ib, 143, II, 216, som Modsætning til det Tilfælde, at en Dag kunde være eykthelgr (s. eykt), i hvilket Fald Stevning ikke kunde foretages efter Kl. 3½ E. M., cfr. Ib, 108, II, 427; jfr. Páll Vídalín, Skýringar yfir fornryði, S. 56. — *b*, II, 248, hvor der tales om ved Slutningen af Althinget at stevne den til næste Althing, som har skullet vogte Ens Hest, men ikke afleverer den inden Thingets Slutning; der siges da: rétrr er sá dagr allr til stefnu, hvormed Meningen vistnok er, at der kan stevnes (fra Lovbjerget) hele den Dag, uagtet det er Thingets Slutningsdag; (til Seljumannamessa, 8. Juli, kan der ikke være sigtet). — 2. stefna manni heim, opfordre En til at være tilstede i sit Hjem paa en angiven Tid for der at træffe en Afgjørelse med den Opfordrende. Saadan Hjemstevning — heimstefna, Ib, 89 — skete i Alm. med en Uges (undtagelsesvis 3 Dages) Varsel, og fandt Sted: *a*, naar der ikke var vedtaget Betalingstermin for Gjæld, s. eindagi; — *b*, naar en Trediemand ved undanboð vilde fordre Værgemaal afstaaet til sig, s. fjárvarðveizla; — *c*, naar Eieren af Jordeiendom vilde tilbyde den, der havde Forkjæbsret til Eiendommen, at benytte sig af Forkjæbsretten, Ib, 102, II, 436—437; — *d*, ligeoverfor Medeier i Jordeiendom, med hvem man ønsker Sameiet opløst, navnlig ved Skifte, foretaget af Nabo-bønder, Ib, 86, II, 445 fig. o. s. v.; — *e*, ligeoverfor en Nabo, for at faae Afgjørelse truffet (ved búar) om Gjerdesætning, Ib, 89, II, 450. — 3. stefna til byskups-fundar, om Ægtefælle, der søger Biskoppens Tilladelse til Skilsmisse: at indvarsle (den anden Ægtefælle) til Møde hos Biskoppen, Ib, 41, 43, II, 171, 204.

stefnudagar, de Dage, den Tid, da Stevning maa foretages, naar den skal finde Sted med det lovbealede Varsel, Ia, 102.

stefnusök, Sag, hvori Stevning er nødvendig, modsat Sag, hvori Lysning kan træde istedetfor Stevning. 1. Sag, hvori Stevning skal foregaae paa Thinge, Ia, 212, Ib, 128. — 2. (sædvanligst:) Sag, hvori Stevning skal foretages i Bygden (= hvori man skal stefna heiman, s. stefna), II, 2¹⁶, 2²¹, 9, 177², sammenh. med Ia, 4¹⁰, 1¹³, 8, Ib, 47¹⁶, III, 2, 7; Ib, 183, 187, 189, II, 285, 372, 393.

stika, Alen, det Dobbelte af den gamle islandske Alen, som var mærket paa Kirkevæggen paa Althingsstedet, Ib, 250, II, 288, III, 427. Den gamle Alen er antaget at have været 18⁵/₇ Tommer, hvorefter s. var 37³/₇ Tomme; jfr. Jón Sigurðsson, Dipl. Isl., I, 307; Kålund, hist.-topogr. Beskr. af Island, I, 144, II, 406.

sýkna, Formildelse eller Ophævelse af Straf: 1. ved Lovrettens Be-naadning, Ia, 95, II, 191. — 2. for en Fredløs, ved Drab af andre Fredløse, hvorved uden videre Straffen formildedes eller ophævedes, s. skóggangr; (cfr. iøvrigt Ordet sýkn om den Landsforviste, naar de 3 Forvisningsaar ere omme, Ia, 91).

sýknuleyfi, sýknulof, s. lof 1.

sæing, Seng; at Brudgommen gik (aaenlyst) i Seng sammen med Bruden var udentvivl den af Betingelserne for et gyldigt Ægteskab, som ansaaes for den vigtigste, s. brúðhlaup; Udtrykkene ganga i sama s. konu, koma bæði í eina s., bruges derfor om at indgaae Ægteskab, Ia, 222, Ib, 32, II, 66, 158—159, 199, 275, III, 30, (jfr. kemr i vers hvílu, Ia, 201). — skilja s. (ikke om Separation, men:) hæve Ægteskabet ved Skilsmisse, Ia, 6, Ib, 40, 215, II, 5, 169, III, 100, 196, 234, 276, 297; samme Betydning har skilja rekkju, II, 203, III, 150.

sök, 1. Retssag. I mange Tilfælde kunde flere Sager mellem samme Parter anlægges i Anledning af samme Retskrænkelse eller Mellemværende, idet man opløste dettes Bestanddele; saaledes en Sag for frumhlaup, Angreb, og tillige en anden Sag for det i Forbindelse dermed tilføjede Slag, drep, Ia, 149, II, 303; for Drab og særskilt for det forudgaaede Angreb, II, 315; for Drab og særskilt for Mord, s. morð; for Drab og særskilt for ikke at have dækket den Dræbtes Lig, II, 358; (herefter synes man da i Anledning af Drab efter Omstændighederne at have kunnet anlægge 4 Sager, hvortil kom Mandebodssagen, s. niðgjöld); for at rykke En til sig og derefter at støde ham fra sig, II, 381; for at have digtet et fornærmende Digt og særskilt for at have fremsagt samme Digt, Ib, 183, 184, II, 392, 394; for Leiermaal og særskilt for den forudgaaede Anmodning derom, s. legorð; endvidere, naar det var Blodskam, særskilt derfor, Ib, 51, II, 206, jfr. AnO. 1850, S. 216; for den skyldige Capital og særskilt for Frugter eller Renter af den, Ia, 241—242, II, 91—92 o. s. v. Det er sandsynligt, at de flere Sager, man efter det Anførte eller iøvrigt havde mod samme Modpart, og som hver især maatte forfølges ved særskilt Stevning o. s. v., ere navnlig ved Domsafsigselsen blevne betragtede som staaende i en vis Forbindelse med hinanden; saaledes sees det, at naar Landsforvisningssager anlagdes af samme Sagsøger ved samme Domstol imod samme Mand, blev denne dømt til Fredløshed, s. fjörbaugsgarðr, gagn-sök. I denne sidste Henseende, saavel som bl. A. ogsaa med Hensyn til, at der i en af Sagerne kunde begaaes Formalitetsfeil, var det en Fordel at have flere Sager mod samme Part, ligesom man ogsaa herved opnaaede at have et saa meget større Compensationsobject paa Haanden i Tilfælde af Forligs-

forhandlinger. Undertiden var der i Anledning af samme Factum flere Sagsøgere, som hver for sig under særskilte Sager kunde faae Overtræderen idømt f. Ex. saame Bøde, s. útleð. — Overdragelse af en Sags Udførelse (s. aðili) var gyldig, naftet man ikke nefnir menn til saka, Ia, 125, 3: anfører Modparternes Navne, naar man ikke veed disse, jfr. II, 526²², III, 400⁵; stefna af sökum, stefna um niðrfall saka, II, 307, stevne. En til at have fortabt sin Ret til Sagsanlæggelse. — 2. sakir (eller vig-sakir, Ia, 136, eller vegnar sakir, 3: Drabssager, Ia, 158 cfr. II, 305), Drabssager, som dannende et fjendtligt Modsætningsforhold mellem Drabsmandens, eller, naar Flere havde deltaget i Drabet, den udvalgte Drabsmands Æt og den Dræbtes Æt: a, lýritnæmar sakir eller abs. sakir, Drabssager af den Beskaffenhed, at Forbud (s. lýritr) kan nedlægges. Saalænge Frændebøder (Mandebod) ikke vare udredede, maatte en Frænde af Drabsmanden ikke opholde sig sammen med en Frænde af den Dræbte; forlod han ikke Stedet, kunde den Dræbtes Frænde nedlægge Forbud imod at han fortsatte Opholdet der, og begav han sig da ikke bort, kunde han sagsøges til Landsforvisning; undloð den Dræbtes Frænde at nedlægge Forbudet, synes han at have fortabt sin Ret til Frændebøder. Saadant Forbud kunde nedlægges, naar Frændebøderne udgjorde mindst 1 Øre (den laveste Frændebod, s. baugr, altsaa endogsaa af den Dræbtes Frænde i 5te Led imod en ligesaa fjernt Beslægtet af Drabsmanden); Ia, 203, cfr. 49, 135²², 136, 194, II, 8, III, 3, 303, jfr. AnO. 1850, S. 271. — b, uden Hensyn til, om Frændebøder vare udredede eller ikke, kunde stedse, efterat Drabet var begaaet, den Dræbtes Frænde udskyde Drabsmanden eller hans Frænder eller 3 nærmeste Besvogrede (s. sijfar) som Dommere eller Kvidmænd, og en lignende Ret synes Drabsmandens Slægt at have havt; hertil sigte Udtrykkene: ryðja at sökum, réttir (rigtig valgte) at sökum, Ia, 48, 158, 161¹, II, 319, 322, cfr. ogsaa Ia, 178, II, 348, III, 454.

sönghús, 1. Choret i en Kirke, II, 261. — 2. Ia, 19, II, 22, III, 20, synes det at betegne et Capel, forskjelligt fra saavel Kirke som Bedehus (bønahus).

tala, 1. om Tiendeyderens Opregning af hans tiendepligtige Formue ved Selvangivelsen til Tiende, Ib, 207, II, 49, III, 46. — 2. telja tölur, om Opgjørelse, foretaget af Nabobønder; saal. af Ægtefællernes indbyrdes Formuesforhold, ifølge Opfordring af den af Ægtefællerne, som herved vilde forhindre Indtrædelsen af lovbestemt Formuesfællig, Ib, 46, II, 175; af Ægtefællers Formue, naar Skilsmisse skulde indtræde af den under skilnaðr 3b anførte Grund, Ib, 41, II, 169; af Gjældstrællens Gjæld, naar denne var

bleven dræbt og en Frænde af ham ved at betale Gjælden ønskede at erhverve Søgsmålsretten for Drabet, II, 337.

telja: tel ek hann óhelgan hafa fallit; t. rétt úr fé; t. varða útleigð; o: erklære, paastaae (navulig i Stevningen), Ia, 165, Ib, 13, 34, 165, II, 122, 161, 333, III, 498; (jfr. kalla, Ib, 105; láta varða II, 441, III, 437).

teljandi rétttr, Ia, 48, 62, rette Optæller (af Slægtskab mellem en Dommer eller Kvidmand og Modparten o. s. v., hvorpaa begrundes en Forkastelse af Dommeren eller Kvidmanden) siges den Stedfortræder for en Part (s. aðili) at være, som er fjernere beslægtet med denne end Næstsødskende-barn, jfr. Ia, 47, 62, s. ryðja, og hvis edelige Erklæring eller Bevidnelse om Slægtskabet og dets Nærhed derfor har en saadan Troværdighed, at han ikke behøver at faae den bekræftet ved sannaðarmenn (s. d. O.), hvilket var nødvendigt, naar han var nærmere beslægtet.

tengdir, Slægtskab og Svogerskab; réttir at t. í kvið (rigtig valgte i Henseende til t.) o. s. v., Ia, 67, 152, 158, 161, 250, Ib, 141, II, 76, 215, 225, 310, 317, 322; særlig om Svogerskab findes det brugt Ia, 201 (jafntengdir); jfr. ogsaa II, 235: at t. ok at frændsemi, der dog maaskee kun er en Pleonasme. Til at antage, at t. ogsaa omfatter aandeligt Slægtskab, er der neppe tilstrækkelig Grund, jfr. dog Maurer, Island, S. 324—325.

tíðir, egl. den kirkelige Gudstjeneste udenfor Messen (= horæ canonicæ), jfr. Keyser, d. norske Kirkes Hist., I, 196; mulig findes det i denne Betydning Ib, 216, II, 58, III, 42 (om Bedehuse), men i Alm. synes det at være brugt om den hele Gudstjeneste, derunder indbefattet Messen, Ia, 17, 18, 21, 22, 132, Ib, 210, II, 19, 20, 21, 24, 26, 27, 52, 58, 269, III, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 49, 318, 319. — tíðakaup, den Præsten tilkommende Betaling for t., Ib, 217, II, 60, III, 145, 182, 250. — tíðasókn, at søge t., Ia 15, 25, II, 17, III, 16, 120.

tiund, Tiende, ydedes med omtrent 1 Procent aarlig af al gjældfri Eiendom, Jord eller Løsøre, efter edelig Selvangivelse; fritagne vare de, der vare saa uformuende, at de ikke vare pligtige at betale Thingreiselønsafgift, þingfararkaup; Ib, 205 fl., II, 46 fl., III, 43 fl. Da den lovbestemte Rente var 10 Procent, var Tienden omtrent $\frac{1}{10}$ af Renten; det var dog ikke Meningen, at den kun skulde svares af virkelig frugtbringende Ting, hvorimod der er taget Hensyn til den mulige Indtægt eller Frugt, og i denne Henseende er den ordinaire Rente da lagt til Grund, jfr. Maurer, Ueber d. Hauptzehnt, S. 4—5. Tienden deltes i 4 Dele, til de Fattige i Communen, Biskoppen, Kirke og Præst; Ib, 208 fl., 228, II, 50 fl., III, 47 fl. Paa en Maade var dette dog en Tredeling (jfr. A. D. Jørgensen, den nord

Kirkes Grundlæggelse, Tillæg, S. 62), idet Kirkeeieren skulde opkræve de to Fjerdedele, der vare bestemte til Kirke og Præst og anvende den ene Fjerdedel til Løn for Præsten, Ia, 210, II, 52; i nogle Haandskrifter betegnes disse to Fjerdedele endogsaa begge som henlagte til Kirken, III, 49, 89, 187, 362. Med Hensyn til den Tiende, der var mindre end 1 eyrir, s. skiptingartiund. Tienden udrededes med bestemte Varebeløb eller tildels med Guld eller Solv, i hvilke Henseender Reglerne vare afvigende for de enkelte Tiendefjerdedele. — Forskjellig fra denne ordinaire Tiende var: tiund hin meiri, større Tiende (svarende til den andetsteds, jfr. ogs. Arnes Chr. R., S. 58, ydede Hovedtiende); den udgjorde uidentvivi en Tiendedel af den hele Formue, jfr. II, 61, og fandt Sted i følgende Tilfælde: 1. Enhver var berettiget til, om han vilde, uden Samtykke af sin nærmeste eventuelle Arving (hvilket efter de alm. Regler vilde have været fornødent), een Gang at yde større Tiende af sit Gods; istedetfor den kunde han give et ligesaa stort Beløb i Sjølegaver, Ia, 216, II, 84. — 2. Naar Ægteskab blev indgaaet i visse halvforbudne Grader, var man pligtig til at yde større Tiende som Dispensationskjendelse, Ia, 37, Ib, 30, 31, 60, 238, II, 61, 157, 165, 205, III, 459. Den ordinaire Aarstiende skulde da ydes ligefuldt og afkortes i den større Tiende; som det synes, af Resten af denne tilfaldt derpaa 120 Alen Lovretten i Dispensationspenge (s. lögréttufé): det Øvrige deltes i 4 Dele, hvoraf Biskoppen fik $\frac{1}{4}$, Lovretten (þingvöllr, s. d. O.) $\frac{1}{4}$, og det Tiloversblevne skulde Yderen med Biskoppens Samtykke raade for; II, 205. Hvorledes der er blevet forholdt med Fordelingen i Tilfældet 1, findes ikke berørt. Jfr. iøvrigt Maurer, Ueber d. Hauptzehnt, S. 4—16. Flere af Bestemmelserne om meiri tiund ere i Staðarhólsb. betegnede som nýmæli, og efter deres Beskaffenhed i det Hele er det sandsynligt, at den hidrører fra en meget yngre Tid end den ordinaire Tiende.

trygðir, 1. edeligt Fredslofte, Forsikkring om, at Hevn eller Feide ikke skal finde Sted; saadant Løfte skulde gives af den Dræbtes Æt, naar Frændebøder for Drab bleve betalte, s. niðgjöld; Brud paa t. medførte Forhoielse af den personlige Bod, réttr, og var en af de Sager, hvorom Forlig ikke maatte slutes uden Lovréttens Samtykke; Ia, 203, cfr. Ia, 205, II, 405 flg. T. var da her Løfte om en fremtidig vedvarende Fred, jfr. Wilda, Strafrecht, S. 179, Joh. Steenstrup, Normannerne, IV, 249. — 2. trygðaeiðr, II, 306, edelig Forsikkring om at (for Tiden) ingen hemmelige Anslag næredes, afgivet under Indledelsen af Forhandlingerne om Bilæggelse af Strid; s. eiðfall.

tunga, dönsk, den danske Tunge, det fælles nordiske Sprog, der

taltes af Danske, Svenske, Nordmænd og Islændere; som ensbetydende hermed bruges *vár tunga*, Islændernes Sprog; Ia, 172, II, 338, III, 448; Ia, 173, II, 340, III, 450, cfr. II, 74—75, s. iøvrigt ovenf. S. 576. I Mod-sætning hertil tales der om Engelskmænd, eller de, hvis Sprog man ikke i Island kjendte — hvilket maaskee nærmest maa forstaaes saaledes, at det engelske Sprog dog ikke regnedes til de ukjendte — II, 98; cfr. Ia, 229, II, 75 (•engelske Mænd eller de, som ere endnu mindre bekjendte her•),

tvíkvænni, tvíkvæni, Bigami, Ib, 240, II, 196. Under t. indbefattedes ethvert Slags Bigami o: ethvert Tilfælde, hvor en gift Person indgik Ægteskab, uden at det første Ægteskab var hævet enten ved Ægtefællens Dod, eller — hvad udtrykkelig fremhæves, II, 196 — ved lovlig Skilsmisse. Straffen for t. var Landsforvisning, og Børnene af det sidste Ægteskab vare ikke arveberettigede, hvorfra dog en Undtagelse gjaldt, naar den, der havde en Kone i Island, giftede sig i Norges Konges Rige, i hvilket Fald Børnene af dette sidste Ægteskab kunde tage Arv i Island, l. c.; Ia, 226, II, 70.

tökuvætti, Ia, 104, Vidnesbyrd om at En har modtaget (her: Bemyndigelse af Goden til at nedlægge Forbud).

umboð, Bemyndigelse (*bióða um*, give Bemyndigelse), 1. i Alm.: Overdragelse af et Hverv til en Anden, f. Ex. at vogte Ens Hest, Ib, 64, II, 246; at samle Ens Faar, Ib, 155; jfr, ogsaa II, 482. — 2. Fuldmagt i egentlig Forstand, o: Bemyndigelse til, paa Fuldmagtsgiverens Vegne at træde i Retsforhold ligeoverfor Trediemand, Ia, 137, 140, Ib, 42, 127, 146, II, 147, 170, 219, 273, 274, 278, 518, 528, III, 398, 401 o. s. v. Som ensbetydende med at *bjóða um* bruges undertiden: at *selja öðrum* i hönd, *selja mál*, Ia, 137, Ib, 42, 146, II, 170, 273, 526, 527, III, 400. Til med Maurer, Die *ármenn d. altnorweg. Rechtes*, i *Sitzungsberichte* 1879, S. 61, at antage Bestemmelsen II, 525, III, 398 (om *umboð* fra Harpuneren til at indkræve hans Andel i Hval), der stemmer med Sprogbrugen i de ovenanførte Steder, for corrumperet, er der udentvivel ikke Grund. — Naar man reiste til Udlandet, kunde man overdrage til en Anden at varetage sine Formuesanliggender, og denne Bemyndigelse var gyldig ligeoverfor den Bortreistes eventuelle Arvinger i 3 Vintre; efter den Tid havde de eventuelle Arvinger Ret til at tiltræde Bestyrelsen, Ia, 128, II, 76, 96. Den, som havde under Bevaring Eiendele, tilhørende en Person, som var udenlands, kunde paa dennes Vegne stevnes til deraf at udrede Underholdningspenge til de Slægtninge, den Fraværende var pligtig at forsørge, Ib, 18, II, 129, s. iøvrigt *aðili*, *byskup*, *land*.

uppsaga, Fremsigelse, Kundgjørelse: 1. Lovsigemandens aarlige Lovforedrag, Ia, 216^{5,9}; s. lögsögumaðr, segja upp 3. I Stedet Ia, 150⁴, II, 316 hedder det, at Lysning (s. lýsa 2) angaaende tilføiede Saar m. m. maa skee samme Dag, Natten efter og endnu i to Dage og to Nætter, hvorefter tilføies: þá er lýst fyrir hina þriðju sól sem at kveðr í uppsögu ef þat er rétt skilit er þar kveðr at. Ved uppsögu i dette Sted sigtes ikke, som det tidligere har været antaget, til et nu tabt Afsnit af Grágás, men, jfr. Maurer, Graagaas, S. 53 flg., til Bestemmelser, som findes i selve vor Text af Grág., hvor Regler om Lysning før 3die Sol findes Ia, 150¹⁷, II, 308 o. s. v. Vi antage, at Stedet, der i Staðarhólsb. betegnes som nýmæli, er en særskilt Lov, maaskee fremgaaet ifølge en Anmodning fra private Parter til Lovretten om Afgjørelse af et Retsspørgsmaal (s. lögrétta b.) Det Lovretten forelagte juridiske Spørgsmaal er da gaaet ud paa, hvorledes Ordene •før 3die Sol• i uppsögu 3: Lovforedraget, som det netop var blevet holdt, eller sædvanlig pleiede at lyde, eller som det i den seneste Tid var blevet optegnet — skulde forstaaes, og ved at afgjøre dette Retsspørgsmaal, har Lovretten tilkjendegivet, at paa den anførte Maade ere •de ommeldte Ord i uppsögu (taget i samme Betydning som anført)• rettelig at forstaae. Det er uidentivl denne af Lovretten vedtagne Lov, som vi have paa det omhandlede Sted, Ia, 150, II, 316, idet den, formedelst den store Stræben efter Nøiagtighed i Gjengivelsen af Lovene, jfr. Ia, 209 (s. lögsögumaðr), er bleven optagen i Lovsigemandens derefter holdte Lovforedrag, saavel som i vor Text, med netop de samme Ord, hvormed den er bleven vedtagen af Lovretten. Maurer har l. c. ment, at der ved uppsögu i det anførte Sted sigtes til Hafiðaskrá (s. fyrirsögn), som altsaa særlig skal være blevet betegnet ved Navnet uppsaga; for at u. skulde have denne Betydning haves dog ingen Hjemmel, jfr. ogsaa mine Bemærkninger AnO. 1873, S. 212. — 2. Kundgjørelse paa Leidthingene eller Vaarthingene, Ia, 176, II, 345, III, 452, s. segja upp 2. — 3. Domsafsigelse, Ia, 85, II, 281.

uppsátseyrir, Betaling (af 9 Alen), som Føreren (stýrimaðr) af et Skib skulde udrede til Grundeieren for Benyttelse af Grunden til derpaa at lade optrække og opsætte Skibet, Ib, 71; u. var forskjellig fra hafnartollr, Havneafgift, som Alle, med Undtagelse af Nordmænd, skulde udrede med 1 Alen Vadmel til Grundeieren for [Skibets Henliggen i Havn, l. c.

útlagr, 1. henfalden, forbudt; búðir ú., Ia, 112. — 2. strafskyldig til Bøder; ú. 3. mörkum, eller abs. ú., skyldig til at udrede Tremarksboden, Ia, 4, 17, II, 2, 18, III, 2, 17. — útlagast, at ifalde Tremarksboden, Ia,

213, Ib, 70, 118, 119, 156, II, 105, 495, 497, III, 416; útleggjast, d. s., II, 114. s. útleğð.

útleğð, 1. a, Udredelse i Alm.: lögréttufé ok aðrar útleğðir (hvor altsaa Dispensationsgebyr ved Ægteskab i halvforbudne Grader betegnes som ú.), II, 164; — b, Bøder i Alm.: 3 marka sakir ok útleğðir, Ia, 36, II, 45, III, 41, hvor ú. sees at have et videre Begreb end Tremarks-sager, cfr. 2. nedenf., og da vel har omfattet f. Ex. álög 1, jfr. Ia, 15, II, 17, III, 15, o. s. v. — 2. (sædvanligst:) den almindelige Straffe-bøde (forskjellig fra rétr, niðgjöld, áfang, álög, áverk, harðafang, hand-salsslit, saavel som fra de Bøder, der i enkelte særlige Forhold fandt Sted: paa 6 Mark, Ib, 37, 51, 53, II, 164, 183, 194; paa 12 Mark, Ib, 37, 207, II, 49, 164, III, 46; paa 12 Øre til Kirken, Ia, 8, 11—12, II, 9, 13, III, 8, 11; s. ogsaa byskup). Forhen sees der at have været ú. paa 1½ Mark og paa 4 aurar, men efter II, 505 skulde ú. altid udgjøre 3 Mark; ved Siden heraf forekommer endnu ú. paa 4 Øre, Ib, 65, II, 33, 248, men hvor ú. omtales abs., maa derved altid forstaaes Tremarksboden: 3 marka ú., Ia, 139, II, 277, III, 412; (istedetfor útlagr, útleğð, bruges ofte sekr 3 mörkum, 3 marka sekt, s. sekr, sekt). Halvdelen af ú. tilfaldt Sagsøgeren, den anden Halvdel tilkom Lovsigemanden, naar den idømtes paa Althinget eller paa Vaarthinget i det Thinglag, hvortil han hørte; idømtes den paa Vaarthinget i andre Thinglag, tilfaldt den Thinglagets Beboere, Ia, 117, 209, 217; (særegne Regler findes dog Ia, 73, Ib, 121, II, 452); — útlagr sinni ú. við hver n, Ib, 113, II, 478, jfr. ogsaa Ia, 62, 137, II, 273, o: kan af hver af de forskjellige Sagsøgere paastaaes dømt til ú, altsaa til ligesaa mange Gange 3 Mark som der er Sagsøgere. Ú. maa betragtes som en offentlig Bøde, og den var den tredie Hovedstrafart ved Siden af Fredløshed og Landsforvisning; disse sidste kom til Anvendelse ved enhver noget betydeligere Lovovertrædelse, medens mindre Retskrænkelser straffedes med ú; paa den anden Side var den almindelige Regel, at enhver Overtrædelse blev straffet, og at Straffen, hvor den ikke udtrykkelig var bestemt, var ú.; II, 505, cfr. Ib, 161, II, 236. Til de saaledes straffbare Overtrædelser, hvorfor Tremarksboden udrededes, hørte ogsaa Contractsbrud; f. Ex. ikke at betale contractmæssig Gjæld til vedtagen Termin, eindagi, Ib, 141, II, 208—209, cfr. ogsaa Ib, 199, II, 222; (for Misligholdelse af Handel om Jord, Godedømme og Skib var Straffen endog Landsforvisning, Ib, 75, s. ogs. festar). — Ordene útlagr, útleğð o. s. v. maa uidentvilt afledes af liggja, leggja, ikke af lög; Betydningen Udredelse, Bøder er vistnok den oprindelige, hvoraf senere er fremstaaet Betydningen Fredløshed, til hvilken Forstaaelse af

Ordet ikke findes Spor i den islandske Ret efter Grág. (derimod vel i Stykket Ia, 205, II, 404, der angaaer norsk Ret); naar útleğð ikke betalt, kunde dog Reglerne om dómrof (s. d. O.) medføre Straf af Landsforvisning eller Fredløshed. Herefter antage vi, at det er en Levning af den ældre Betydning af Ordet, som findes i det af Fr. Brandt, Nordmændenes gamle Strafferet, S. 5, Not., citerede Stedi Gulath. L. c. 171, ligesom ogsaa en Overgang fra den ældre til den yngre Betydning vil kunne søges i det af v. Amira, d. altnorweg. Vollstreckungsverfahren, S. 45 fig., Udviklede om útleğð i den norske Ret som en mildere Art af Fredløshed.

útlendr maðr, Udlænding; hertil henregnedes ogsaa Nordmænd, Danske og Svenske, Ia, 172, II, 338, III, 448. Medens Ret til, naar Arvingen var i Udlandet, midlertidig at tage Arv i Besiddelse med Ret til Frugterne af den, efter de almindelige Regler tilkom den nærmeste tilstedeværende Slægtning, Ia, 226, II, 70 (jfr. arfr. 1, c.), kunde en Udlænding ikke faae Arv udleveret undtagen naar han var selve den rette Arving, Ia, 239, II, 98—99, cfr. Ib, 195, III, 464; iøvrigt skjældes i denne Henseende mellem Norske, Danske og Svenske, der, naar de kom til Island, havde samme Ret som Indlændinge til at faae udleveret en dem i Island tilfalden Arv, og andre de mødende Udlændinge, som ikke kunde faae en dem der tilfalden Arv udleveret fra den, som efter de gjældende Regler havde taget den i Besiddelse, med mindre de vare Fader, Søn eller Broder til Arveladeren, og derhos tidligere havde været i Island, hvor den Afdøde og de da havde vedkjendt sig hinanden, Ia, 229, II, 74—75; lignende Regler gjaldt om Sogsmaalsret for Drab, Ia, 172, II, 338, III, 448. En Udlænding af dansk Tunge havde Adgang lige med en Indlænding til af Goden at udnævnes til Dommer i Fjerdingsretterne; andre Udlændinge kun, naar de havde været 3 Aar i Island, Ia, 38. Et Ophold i Island af 3 Aar var ogsaa Betingelsen for en Udlændings Tiendepligt (uden at der her skjælnes mellem, om han var af dansk Tunge eller ikke); dog indtraadte Tiendepligten strax, naar han for den Tid satte Bo, Ib, 211, II, 54, III, 50. Paa et enkelt Sted omtales iøvrigt som útlendr en Mand fra Udlandet, der har nedsat sig som Bonde, Ia, 173, II, 340, III, 450. Nordmænd (noregsmenn) vare fritagne for Havneafgift, s. uppsátseyrir. En særlig Domstol kunde nedsættes i Anledning af visse Overtrædelser, begaaede af Udlændinge, s. dómr. Jfr. forevrigt vágrek.

váði, Ulykke, ulykkelig Hændelse, II, 370; váðaverk, Vaadesgjerning; engi skulu vera váðaverk, Ia, 166, II, 334, 3: Intet, som skeer ved et Menneskes frie Handling, skal betragtes som váðaverk (straffrit), men derimod som uðevet med Forsæt; herved tænkes da navnlig paa, at uagtsom Le-

gemsbeskadigelse straffedes som om den var forsætlig; Reglen anvendtes ikke, naar en Hest beskadigedes ved Uagtsomhed (handvömm) imod Brugers Villie, hvilket betragtedes som vådaverk og straffrit, dog kun, naar Brugeren erstattede Skaden inden 14 Dage, II, 208, cfr. III, 54.

vågrek, Vrag; herved forstodes Skibstømmer — tilhugget eller tilskaaret Tømmer — Varer eller Gods, som har været i Menneskers Besiddelse og opdriver fra Havet enten med de Forulykkedes Lig eller under saadanne Omstændigheder, at Alle de, der have været paa Skibet, maae antages at være forgaaede; til v. henhørte ogsaa Godset, om end de Skibbrudne bleve reddede, naar det af Havet var saaledes blandet sammen, at Ingen vidste, hvad der var hans. Med Hensyn til mulige Eieres, være sig Udlændinges eller Indlændinges Ret til at erholde v. udleveret, vistest der fuld Humanitet; Grundeieren skulde opbevare det, bære Ansvar derfor mod at nyde Frugterne deraf, oplyse det fra Lovbjerget og udlevere det til Eierne, Indlænderne eller Udlænderne, som godtgjorde deres Eiendomsret dertil. Naar Eierne eller deres Arvinger ikke meldte sig inden 3 Aar, tilfaldt v. Grundeieren; Ib, 133, II, 534. Naar Forstrandsretten tilkom en Anden end Grundeieren (s. reki), var det altid denne Sidste, hvem den omhandlede Ret tilkom, forsaavidt ikke Andet udtrykkelig var vedtaget, II, 514, III, 385.

valdsmaðr, III, 400 (þingeyrabók), et uidentivl fra den efter Fristestens Undergang indførte norsk-islandske Lovgivning (Járnsiða, c. 1, o. s. v.) hentet, ved Afskriverfeil indløbet Udtryk istedetfor det ellers overalt i Grág. brugte goði, som ogsaa findes i Paralelstedet II, 527.

våpnatak; dette Ord bruges som ensbetydende med þinglausn eller þinglausnir, Thingets Slutning, f. Ex. Ia, 11^{27, 31}, II, 13^{11, 15}, III, 11^{2, 6} (hvor v. og þinglausn bruges iflæng); 14 Nætter efter v. (eller efter þinglausn, l. c., eller efter þing, II, 504, efter sóknarþing, Ia, 117) var den almindelige Frist for Dømmes Opfyldelse; saaledes led f. Ex. Dømmen i en Gjælds-sag eller Tiendesag paa at Betaling skulde skee 14 Nætter efter v.; Ib, 147, 213, 214, II, 57, 224, III, 53; s. fremd. Ia, 13, 83, 84, 112, 232, Ib, 6, 13, 37, 68, 87, II, 15, 79, 110, 123, 164, 446, III, 498. Hvad der forstodes ved v., findes ikke forklaret. Naar J. Erichsen i Arnesens isl. Retterg., S. 592, og Andre med ham, have antaget, at det bestod i ved Thingets Slutning at tage sine Vaaben, som man under Thingtiden ifølge den vedtagne Skik havde lagt fra sig, da tale overveiende Grunde imod, at der i ældre Tider i Norden har været en saadan Skik, eller at det har været forbudt at bære Vaaben paa Thinge, jfr. E. Hertzberg, d. ældste norske Proces, S. 151 fig.

Efter Annalerne er det vel i 1154 blevet forbudt at bære Vaaben paa Althinget, men til denne, neppe i Praxis (jfr. bl. A. en Beretning fra 1234 i Sturlungas., I, 327) overholdte Bestemmelse, der er yngre end Hovedbestanddelene af Texten af Grág., findes ikke Spor i Grágás; der fastsættes Bødestraf for den Part, som begiver sig til Fjerdingsretten med større Følge end 10 Mænd, men at disse skulde være ubevæbnede omtales ikke, Ia, 53; leilighedsvis nævnes Sværdsliberboder paa Althinget, Ia, 176, II, 347, III, 453; der findes Straffebestemmelser for Saar og Drab paa Thinge, men at derved tillige skulde være overtraadt et Forbud mod Vaabenbyrd paa Thinge antydes ikke, Ia, 176—178, II, 345, 347, 353, III, 452—454. Hertil kommer, at Vaabentag fra gammel Tid andetsteds i Norden maa antages at have bestaaet i, at man slog eller stødte Vaabnene sammen, idet Thingmændene herved stadfæstede Beslutninger paa Thinge, jfr. Svend Grundtvig, Om de gotiske Folks Vaabened, S. 66 fig., og der maa gives den nævnte Forfatter, l. c., S. 73 fig., Medhold i, at det er lidet sandsynligt, at v. skulde i Island have haft en saa væsentlig forskjellig Betydning som anført fra den, som det havde andetsteds. At det i Island er gaaet ud paa en Stadfæstelse af det paa Thinget Foregaaede eller Noget af dette, kan dog ikke antages, jfr. ogsaa Maurer, i Germania XVI, 327—328. Efter de detaillerede Bestemmelser om Lovrettens og Domstolenes Virksomhed, og efter det hele System var der ikke Plads for nogen paafølgende Sanction ved Thingets Slutning fra Thingmændenes Side; denne Betragtning taler ogsaa imod den af Maurer senest i •Island• S. 168, udtalte Mening, at v. i Tiden før 1154 maaskee har været sat i Forbindelse med Lovsigemændens Forkyndelser ved Althingets Slutning (s. segja upp.), som sluttende sig collectivt til alle i Thingtiden fattede Beslutninger. Det Sandsynligste er vistnok, at v. vel er af Nybyggerne fra Norge overført til Island og der udøvet paa lignende Maade som i Norge, navnlig ved at slaae Vaabnene sammen, men at denne Handling i Island er gaaet over til alene at være et Symbol paa Thingets Slutning. En saadan Ceremoni eller Skik, der da har fundet Sted umiddelbart efter den udentvilt af Goden eller Lovsigemanden udtalte heitidelige Erklæring om, at Thinget nu var sluttet (s. þinglausn) — hvorved det bliver forklarligt, at v. og þinglausn bruges som enstydige — kan meget godt have existeret, uden at Regler derfor ere blevne givne, eller den Maade, hvorpaa der i saa Henseende forholdtes, er blevet omtalt i Grág.; jfr. om dennes Taushed i et lignende Tilfælde AnO. 1873, S. 199. — I den norske Betydning som Stadfæstelseshandling omtales v. i det i Norge forfattede Stykke Ib, 196,

III, 465. E. Hertzberg, l. c., S. 152, afleder v. af taka, vedtage, altsaa Vedtagelse ved Vaabnene.

vara, Vadmel, Ib, 217, II, 58, 61, 289; Ia, 21, 241, Ib, 68, II, 24, 91, III, 22; vöruvirðr eller til vöru virðr, ansat til Taxt i Forhold til Vadmel, Ib, 217, II, 58, III, 183, cfr. Ia, 129—130, II, 265; s. lögeyrir.

várþing, Foraarsthing, var det locale aarlige Thing i hvert af Landets 13 Thinglag, og bestod af 2 Afdelinger, sóknarþing og skuldþing, s. disse Ord. Det maatte ikke begynde førend ved Udgangen af 4de Sommeruge (tidligst 7. Mai) og sóknarþing skulde være sluttet ved Udgangen af den 6te Sommeruge (senest 27. Mai), Ia, 96. Det skulde i Alm. ikke vare længere end en Uge, ikke kortere end 4 Dage, l. c., hvilke Tidsbestemmelser dog maaskee alene sigte til sóknarþing, cfr. ogsaa Ia, 97; skuldþing har sandsynligvis været meget kort, f. Ex. entil to Dage, jfr. dog Maurer, Island, S. 179; s. gjalddagi. V. synes jevnlige at være begyndt Løvedagaften, Ia, 27, II, 33, 36, III, 30, jfr. ogsaa II, 225, cfr. 488, og sóknarþing at være sluttet Onsdag (hvilket saaledes stemmer med Reglen om en Varighed af 4 Dage), Ia, 125, cfr. 117. Det hævdedes da ved Middag, Ia, 107. Thinget afholdtes af de til Thinglaget hørende 3 Goder, Ia, 96, 99, af hvilke en skulde den første Aften indvie Thinget, Ia, 97 (s. þinghelgi); der dannedes derpaa en Vaarthingsdomstol (herom ofte Udtrykket várþing, ogsaa dómr, dómendr), bestaaende af 36 Dommere, hvoraf hver Gode udnævnte 12, Ia, 98, og som var Værnething for dem, der hørte til Thinglaget, saaledes at man kunde vælge, om man vilde anlægge Sagen der eller ved Fjerdingsretten paa Althinget (s. dog fyrnast); naar To i Forening havde Søgsmalsretten (aðild, f. Ex. i Drabssag flere lige nær Beslægtede, cfr. Ia, 168, II, 335), skulde den raade, som vilde anlægge Sagen ved Fjerdingsretten. Jfr. Ia, 99, 109, II, 356, 456, 505. Blev En, der hørte til et andet Thinglag, stevnet til Vaarthinget, kunde Protest nedlægges, s. lýritr, Ia, 96, 99, 102 fig., II, 356. Thingmændene (þingheyjendr) kunde vedtage Regler for Thingordningen (þingsköp, navnlig Procesmaaden) paa Vaarthinget, naar de blot ikke tog noget bort af de paa Althinget gjældende Regler, hvorimod de kunde gjøre Tilføielser til disse, Ia, 98; at Vaarthingene iøvrigt have uøvet nogen autonomisk Virksomhed sees ikke; forsaavidt Taxter paa Varer der ere blevne fastsatte, s. lag, skuldþing, þinglag. — ef várþing eru eydd, II, 456, 505, hævdede, sluttede, o: naar Aarstiden er saavidt fremskreden, at Vaarthingene allerede ere afholdte.

vatn, halda undir, holde under Daab, Ia, 47, 158 (cfr. II, 318).

vatnfasta, saadan Faste, at man blot nød Vand (jfr. Keyser, d. norske Kirkes Historie, I, 198), Ia, 31, III, 217.

váttbærr, vidnedygtig, den, som kan afgive gyldigt Vidnesbyrd, I b, 44, II, 172.

váttnefna, Opfordring til Personer om at være Vidner til Noget, der foregaaer eller skal foregaae. Naar flere Retshandlinger foretoges efter hinanden, maatte der ved hver af dem paakaldes Vidner; men den, som lyste Legemsfornærmelser for Nabobønder, kunde dog hafa ein a váttnefnu, o: kun eengang paakalde Vidner, naar han traf alle Nabobønderne samlede, II, 315; ligeledes Harpuneren, naar han gav en Anden Fuldmagt til at indfordre paa Althinget hans Andel af de af ham harpunerede Hvaler hos alle dem, som skulde have saadant skotfé med til Thinget, og han da ikke nævnte dem, hos hvem Indkrævningen skulde skee; nævnte han dem ved Navn, maatte han give særskilt Fuldmagt for hver Enkelts Vedkommende og da hver Gang særskilt paakalde Vidner, II, 526, III, 400; naar Sagsøgeren for Drab tilkaldte Vidner paa, hvilke Banesaar der fandtes, kunde han hafa eina v., men han kunde ogsaa, om han vilde, paakalde Vidner med Hensyn til hvert enkelt Banesaar, II, 310.

váttorð, Vidnesbyrd, Vidneudsagn, Vidnebevis, Ia, 20, 107, Ib, 144, 250, II, 23, 218, 289, III, 21.

vátt, Vidne, s. vætti.

ved, Pant i Ting — Jordeiendom eller anden Gjenstand af Værdi (gripr) — som forbliver i Skyldnerens Besiddelse; Ordet v. betegner saaledes Underpant (Hypothek); Haandpant omtales ikke. V. omtales navnlig som stiftet i Anledning af Tingens Salg, idet det da vel var en Del af Kjøbesummen, som herved sikkredes, Ib, 98 flg., II, 432 flg., men kunde vistnok ogsaa finde Sted i anden Anledning; jfr. Ia, 85, 114, Ib, 151, II, 227-229. Overenskomsten derom skete ved Haandtag, og Pantet skulde i Alm. forevises Vidnerne, hvorefter Lysning maatte skee for 5 Nabobønder og til dels tillige fra Lovbjerget; i nogle Tilfælde maatte Lysningen fra Lovbjerget gjentages hvert 3die Aar; Ia, 114, Ib, 99, II, 228, 433, 434; naar de anførte Regler ikke iagttoges, erhvervedes ingen Panteret og Fordringshaveren synes endog at have tabt sin Fordring, II, 445. Naar Gjælden ikke betaltes i rette Tid, var Tingen forveði, forfalden, og Panthaveren erhvervede da efter Vurdering en saadan Del af den pantsatte Ting, som svarede til den dobbelte Værdi af Gjældens Beløb, Ib, 99, 100, II, 229, 433, 434, jfr. Ib, 143, II, 217. Ved Executionsret eller Concursret (skuldadómr) gik Pant forud for anden Gjæld, men her fik Panthaveren, naar Boet var insol-

vent, kun en saa stor Del af Pantet, som svarede til hans Fordring; ved at indbetale hvad Tingen var mere værd end der tilkom ham, kunde han opnaae at erhverve Tingen; Ia, 115, Ib, 151, II, 227, 434. Naar To betingede sig Pant (veðmæla sér) i samme Ting, gjaldt kun den første Pantsætning, Ia, 114, Ib, 151, II, 227. Panteretten kunde overdrages til en Trediemand, Ib, 99, II, 434. — Forskjelligt fra v. var dels landsvirðingar (s. d. O.), dels Overdragelse af Jordeiendom imod fremtidig Forsørgelse for sig selv eller Andre, saaledes at Forsørgelsesbyrden paahvilede Eiendommen, II, 444, dels det Tilfælde, at Skyldneren overdrog Jordeiendom til Fordringshaveren med Forbehold af at indløse den ved at betale sin Gjæld; naar da ikke dennes hele Beløb betaltes paa Forfaldsdagen, blev Eiendommen Fordringshaverens; saadan Overenskomst behøvede ikke at lyses; II, 444—445, s. lýsa.

veðmáli, Overenskomst, hvorved en Ting pantsættes; undertiden betegnes derved selve Panteretten; Ia, 85, 114¹⁹, II, 433^{16, 19, 21}; i Udtrykket: sýndr sé vátturn v., Ia, 114²⁴, II, 433¹⁷, seer det næsten ud som om Ordet er brugt i samme Betydning som griprinn, II, 228¹⁸, den pantsatte Ting.

véfang (af vé negat. og fang, altsaa egentl. Ikke-Udbytte, Resultatløshed) var en Fremgangsmaade, som brugtes, naar der mellem Dommerne i en Ret o. s. v. var Uenighed om Resultatet; de skiftede da Plads, saaledes at de, der havde samme Mening, sad sammen, medens de modstaaende Partier dog vare saa nær hinanden, at de kunde opfatte hinandens Tale; det Parti, som vilde give Sagsøgeren Medhold, skulde derpaa opfordre det modsatte Parti til Lodkastning om, hvilket af Partierne først skulde mæla véfangsmálum, o: afgive de til v. henhørende Erklæringer; hvert Parti for sig skulde da tilkjendegive, hvilken Dom de vilde afsige, tilbyde det modsatte Parti at slutte sig til denne Dom, og opfordre det til Tilslutning, samt derefter aflægge véfangseiðr, Ed paa at de vilde afsige den Dom, som de ansaae stemmende med Loven, idet de derhos skulde angive, hvorpaa de begrundede deres Mening, og endelig skulde hvert af Partierne afsige sin Dom i Sagen; der stod altsaa to modsatte Domme imod hinanden, og for at bringe Sagen til Afgjørelse maatte derpaa saavel Sagsøgeren som den Sagsøgte hver for sig indstevne de to Moddomme til høiere Ret, idet hver af dem paastod de Dommere, som havde dømt ham imod, idomt Tremarksboden, hvilken saaledes ved endelig Dom de Dommere ifaldt, som ikke fik Medhold. Jfr. Ia, 75—77. Til Forklaring af Tanken ved v. maa bemærkes, at Reglen i de ældre Tider udentvivel altid var, at en Dom ikke kunde afsiges uden med Enstemmighed, og som et Supplement

til denne Regel, der kunde medføre store Ulemper, maatte en Fremgangsmaade, som den fremstillede, have Betydning, idet Dommerne derved bragtes til alvorlig at overveie, om de vilde fastholde deres Meninger, og en Modvægt saaledes dannedes mod en for stor Tilbøielighed til indbyrdes afvigende Opfattelser; jfr. ogsaa herved en Bemærkning om norsk Ret, AnO. 1873, S. 173. V. var, som det fremgaaer af det Anførte, ikke et Mindretals Dissents ligeoverfor Flertallets Afgjørelse, men betegner — ligesom Ordet véfengja, at foretage v., — a, overhovedet en Domstols Afsigelse af Moddomme: véföng þau er hér verða; þar er véföng eru, Ia, 78, 83; dómendr hafa véfengt, Ia, 83, cfr. 101; hin véfengnu mál, II, 493, jfr. ogsaa Ia, 75, Ib, 86, II, 459; — b, hvert af de ligeberettigede, modstaaende Partiers Uenigheds-erklæring: vera saman at v., Ia, 75, 76; með hvárum hann mun vera at v., Ia, 76; hvat þeir munu hvárir til v. bera, Ia, 76; ek mun þat véfengja, sst. V. findes omhandlet med Hensyn til: 1. Fjerdingsretterne; det hedder her: dersom der er Sager, hvori de (o: Dommerne i Fjerdingsretten) ikke blive enige om deres Dom, skulle de véfengja; de skulle ikke ganga til véfangs færre end 6; Ia, 75. Disse Ord maae naturligen forstaaes saaledes, at det er hele Retten, der skal véfengja (o: véfengja a), og da der derhos ikke her, som ved 3 og 4 nedenfor, findes nogen Bestemmelse om, at Flertallet nogensinde skal gjøre Udslaget, maa Meningen være, at der til Afsigelse af Fjerdingsrettens Domme fordredes Enstemmighed (= hin gamle Regel), saaledes at v. fandt Sted, om end Minoriteten kun bestod af Een. Til Bestyrkelse heraf kan ogsaa anføres, at naar en Dom, hvormed der var Enighed, af en af Dommerne afsagdes (s. reifa), skulde alle de Øvrige erklære sin Samstemning; taug Nogen og ikke afgav saadan Erklæring, straffedes han med Landsforvisning, Ia, 75; o: man havde ikke Lov til at lade være at stemme; enten skulde Alle udtrykkelig erklære sig enige, eller ogsaa skulde v. finde Sted; cfr. Ia, 213². Udtrykket ganga til v. maa forstaaes om at skifte Pladser for at foretage v., altsaa i det Væsentlige som ensbetydende med véfengja, og efter Constructionen er det hele Retten, der saaledes skal ganga til v.; forsaavidt det bestemmes, at Dommerne skulle foretage v. ikke færre end 6, maa herved forstaaes, at Retten, naar v. fandt Sted, ikke maatte være sat med et mindre Antal Dommere (af Rettens 9 Medlemmer) end 6, hvilket er en Anvendelse af den almindelige Regel om det mindste Antal Dommere, som overhovedet fordredes for at en Fjerdingsretsdom kunde være gyldig, s. fjórðungs-dómar. (Maurer, der antager, at hver Fjerdingsret bestod af 48 Dommere, har forstaaet det her omhandlede Sted om en Minoritet af 6, Entsteh. d. isl. Staates, S. 187—188, isl. Overs., S. 169—170, Island, S. 175; jfr. ogsaa

Arnjótr Ólafsson i Vikverji, 1874, S. 93). Naar v. fandt Sted i en Fjerdingsret, indbragtes Sagen for Femterretten, s. fimtardómr. — 2. Vaarthingsretterne; her hedder det: »dersom de (Dommerne) ikke blive enige, skulle de véfengja og ganga til véfangs ikke færre end 6»; det tilfoies, at de skulle forholde sig med v. som ved Fjerdingsretten; at Flertallet nogensinde skulde gjøre Udslaget, omtales ikke; Ia, 101. Ogsaa her maa Enstemmighed antages at være bleven fordret, og de sidstanførte Ord maa ligeledes her forstaaes ikke om en dissentierende Minoritet, men om det Antal Dommere, der i det Hele skulde være tilstede i Retten; da Antallet af Dommerne i Vaarthingsdomstolen var 36, er Tallet 6 forholdsvis ringe; muligen er der indløbet en Feil, idet man ved en Reminiscent er kommen til at anfere Reglen med omtrent de samme Ord som ved Fjerdingsretterne. — 3. Eng- og Afretdomstolene. Her findes en udtrykkelig Bestemmelse om, at Flertallet skal gjøre Udslaget, Ib, 86, II, 459, 493, men naar der netop var lige mange Stemmer for hver Mening (altsaa i Engretten, der bestod af 6 Dommere, 3 mod 3, i Afretdomstolen, bestaaende af 12 Medlemmer, 6 mod 6), skulde v. finde Sted, saaledes at altsaa ingen Afgjørelse opnaaedes, hvorimod Sagen da maatte indbringes for Fjerdingsretten; l. c. — Om hreppadómr bestemmes, at Afgjørelsen skal skee efter Flertal, og naar der var lige mange Stemmer for og imod, skulde Dommen gaae ud paa Domfældelse, Ib, 176, II, 254. For de øvrige særlige Retters Vedkommende findes ingen Bestemmelse om Flertalsafgjørelse eller om v. — 4. I Lovretten toges i Sager, der henhørte under lögrétta b, Beslutning ved Stemmeferhed, Ia, 214, men naar Mindretallet bestod af mindst 12, skulde baade disse, og et ligesaa stort Antal af Flertallet og endvidere en til, eller to, dersom Lovsigemanden hørte til Mindretallet, aflægge Vefangs-Ed, Ia, 214—215. I Sager henhørende under lögrétta d (Bevillinger) fordredes Enstemmighed; opnaaedes den ikke, nægtedes Bevillingen. — I Femterretten fandt ikke v. Sted og Afgjørelse skete ved Stemmeferhed; naar der var lige mange Stemmer, blev den Sagsøgte domfældt o. s. v., Ia, 83. Kvid- og Vidneudsagn afgaves efter Flertal, men Mindretallet erklærede, at det var ueenigt, Ia, 57, 64.

veidr, Fangst ved Jagt eller Fiskeri. 1. Paa Landjorden tilkom v. Grundeieren, naar den ikke var afhændet fra Grunden, Ib, 122, II, 506. Enhver kunde dog tage Fugle eller stange Fiske, som netop vare paa hans Vei, naar han passerede en Andens Grund; ogsaa kunde Enhver hvorsomhelst fange Bjorne (Isbjorne), Ræve, Ørne, Ravne o. s. v., visse Smaafugle, dog ikke Ryper, Ia, 31, II, 40, 507, III, 34. Fuglefangst paa egen Grund var

indskrænket i Nærheden af Andens eggver, Æglægningsplads, II, 507. — 2. I Havet; Begrebet v. var her indskrænket, idet derunder kun indbefattedes hvad der paa Baad førtes i Land, ikke hvad der bugseredes i Land (flutningr); Grundeieren havde en Ret til v. og til flutningr i en Del af Soterritoriet nærmest Grunden, s. reki. — 3. I Indsøer havde Enhver Ret til v. udfor sin Grund. Den gamle Vandseng og de tilgrændsende Grundeieres Ret indtil Midten af Vand (Aa) havde vel Betydning i flere Henseender, f. Ex. ved Aalebs Forandring, Opstaaen af Øer, o. s. v., Ib, 97, 98, II, 464, 470, 471, 512, III, 381, men til at antage, at Grundeierens Ret til v. i Indsøer har strakt sig til Midstrømslinien er der ingen Føie; om Fiskeriet i Mývatn tales II, 32. — 4. I Aaer tilkom v. de tilgrændsende Lodseiere, men dette var ikke en Ret, der for hver af de paa begge Sider tilgrændsende Grundeiere strakte sig til Aaens Midte, hvorimod v. tilkom disse at ódeildu, udelt; jfr. Arnljótr Ólafsson, i Þjóðólfr, 1880—1881, S. 71; hver af Lodseierne kunde imidlertid fordre Skifte foretaget ved 5 Nabobønder, som da skulde fordele v. mellem Lodseierne i ugevis eller for kortere Tidsdele; dette Skifte skulde dog kun gjælde for den enkelte Sommer; II, 509, cfr. Ib, 97, II, 470—471. Net eller Gjerde m. m. maatte Ingen lægge tvers over en Aa og derved forhindre Fiskens Gang, med mindre een Mand eiede hele Aaen, Ib, 123, II, 510. — Jfr. iøvrigt almenning 1.

verðgjafir, II, 32 = matgjafir.

verk; om Forsørgelse af Paarørende með, eller af, verkum sínum, ved sit Arbeide, Arbeidsfortjeneste, s. framfærsla.

vextir, 1. Frugter, Indtægter af en Ting, Ia, 244, II, 93 o. s. v. —

2. (lögvextir) den lovbestemte Rente af 10 Procent, Ia, 235, II, 82, 223.

viðgjöld, s. mundr.

viðrlög, Straf, maaskee nærmest Bøder: a, om Tillægsbøder, álög 1; Ia, 20, II, 23, 55, 205, III, 144, 191, 459. — b, om Straf, naar man gav Gods til Kirke og ikke opfyldte Gavecontracten, Ib, 218, II, 58, 98, III, 311; hvad Straf dette var, sees ikke, jfr. AnO. 1849, S. 301.

víg, Manddrab, navnlig udøvet ved Vaaben eller Vold (jfr. dog ogs. Ia, 202, II, 380). Søgsmålsretten for v. tilkom den Dræbtes Frænde, subsidiært Formuesfællen, Madfællen, Skibsførerer, Goden, Ia, 167 fig., II, 334 fig., III, 448 fig. Straffen for v. var Fredløshed; endvidere réttr (s. d. O.), Ia, 145, II, 359; niðgjöld (s. d. O.); Fortabelse af Arveret, naar man dræbte den, man skulde arve, Ib, 198, II, 367; nogle Drab vare qualificerede, idet en heiere Pris var sat paa den Fredløses Hoved end i Alm., s. skóggangr; jfr. fremd. lýsa, morð, vígt. Naar den, der var yngre end 12 Aar (efter en yngre Regel

16 Aar) udøvede Drab, blev han ikke fredløs, men Mandebod skulde udredes, Ia, 166, II, 333; en Vanvittig, som begik Drab, blev vel fredløs, men ikke som ellers óell til dóms, og Forlig kunde indgaaes uden Lovrettens Samtykke, Ia, 167, II, 333.

víg sbœtr, vígsakabœtr, s. rétr.

vígslóði; saaledes betegnes Drabsbalken i Grág., Ia, 144, II, 291; af víg, Manddrab og slóði, hvad man trækker, slæber efter sig, o: Følgerne af Manddrab (Hevn, Feide, Straf, Sagsanlæg), jfr. An. O. 1850, S. 227; Alþingistiðindi 1869, S. 795, 796.

vígt: eiga v., at være berettiget til at hevne sig ved Drab (cfr. Ia, 157—158, II, 317). En indskrænket Ret til saadan Hevn (hvorom ogsaa Udtrykket hefna, Ia, 147, II, 303) var lovhjemlet: 1. for Angreb, frumhlaup, og Slag, drep, som ikke efterlod synligt Mærke; her kunde Hevn udøves paa selve Gjærningsstedet, men ikke videre, Ia, 145, 149, II, 297, 298, 301, III, 433. — 2. for betydeligere Slag, for Saar og for Drab kunde Hevn udøves dels af hvem der vilde i det første Halvdøgn, dels af den Saarede o. s. v., og hans Ledsagere, eller, naar Drab var begaaet, af Sagsøgeren i Drabssagen og den Dræbtes Ledsagere, indtil det Althing, paa hvilket Sagen skulde anlægges (o: næste Althing), Ia, 147, 149, II, 302, 303—304, III, 430. — 3. for visse grove mundtlige Ærefornærmelser, indtil næste Althing, Ib, 184, II, 392, 393, III, 435. — 4. mod Tyven kunde Hevn udøves paa Stedet, naar han blev grebet i Gjærningen, II, 384; ligeledes ved Ransagning, naar Kosterne fandtes i hans Hænder, Ib, 167. — 5. for Træls Drab kunde dennes Herre og den, der var þingheyjandi (s. d. O.) for hans Bo, udøve Hevn paa Gjærningsstedet, Ia, 190, II, 396. — 6. for forsøgt Voldtægt eller forsøgt legorð med Ens Kone, Datter, Moder, Søster, Fosterdatter, Fostermoder kunde man hevne sig paa Stedet; fuldbyrdedes legorð, da indtil næste Althing, Ia, 164, II, 331, III, 431. — Om Tilfældene 1, 2 o. s. v. bruges Udtrykket vígt í gegn; om Tilfældet 6: vígt um (konu). — Ved at begjære grið (s. d. O.) havdes i Tilfældet 2 en Adgang til at undgaa Hevnen. — s. óheilagr.

vika, hin helga, Ugen efter Pintse = hvíta daga v., Ib, 39, 241, III, 35, 262, 349, sammenh. med Ia, 33, II, 42, III, 37; hin hœga v., d. s. II, 168.

vingjöf, Ia, 247, II, 84, Vennegave. Gaver betragtedes i Alm. med Ugunst. Naar man gav 12 aurar eller derover til En, som man hverken skyldte Tjeneste eller Gave, kunde man ved Modtagerens Død fordre Gaven tilbage, dersom den ikke var gjengjældt for i det mindste Halvdelen. Man kunde, som det synes, i Alm. ikke uden sin nærmeste eventuelle Arvings

Samtykke (s. arftökumaðr), give mere til en fremmed Person end 12 aurar, l. c. Undtagelser fra denne Regel vare dels den formedelst Geistlighedens Indflydelse indførte Ret til, uden Samtykke af den eventuelle Arving, at give større Tiende eller Sjølegaver (s. tíund), samt til, ialfald med Lovrettens specielle Sanction, at give Gods til Kirker, Ib, 268, II, 58, 98, III, 311, (s. ogsaa arfsal), dels v., hvorom det hedder Ia, 217, II, 84, at man kan, om man vil, give Vennegaver i levende Live. Her var ingen Grændse sat for Gavens Størrelse, men der tilføies dog, at naar den eventuelle Arving finder, at der er skeet arfskot (s. d. O.), kan han ved Dom faa Gaven omstedt.

virðingarfé = metfé; s. lögeyrir.

víti, 1. Ib, 177⁷, II, 255¹⁹, Overtrædelse. — 2. v. eller févíti, Pengebøde, Pengendredelse i Alm.; det omfatter útlegð, Ib, 87, 161, 176, II, 236, 255⁶, ⁸, 446; niðgjöld, Ia, 203; Dispensationspenge (ikke nogen egentlig Straf, men nærmest et Gebyr) til Lovretten, naar Ægteskab blev indgaaet i halvforbudne Grader, Ib, 37⁴, II, 164⁴; samt iøvrigt andre Bøder eller Pønyaldelser, Ib, 31, 37¹³, 214, II, 57, 157, 164¹² (6 marka v.), III, 53. — vítigjald, Udredelse af Pengebøde, Ib, 176, II, 255. — vítislaust, vítislaust, bødefrit, Ia, 89, 129, 212, Ib, 113.

vætti, Vidnebevis, Bevis, afgivet af váttar, Vidner. Om disse gjaldt Reglen, at de skulde vidne om hvad de havde hørt eller seet (heyrn, sýn), II, 369, men iøvrigt forstodes ved váttar kun de, der ved en Contracts Oprettelse, en Stevning, processuel Erklæring eller Opfordring eller Svarene derpaa o. s. v. bleve udtrykkelig og hoitidelig nefndir í vætti, paakaldte som Vidner, i det man nævnede deres Navne, Ia, 40, 51, Ib, 212, II, 56, 61, 195, III, 52, 53. Da alle Retshandlinger foregik mundtlig, var der idelig Anvendelse for slig Tilkaldelse af Vidner, til Bevis for at Handlingen var foretaget; saaledes omtales dómsuppsöguvátтар, váttar at dómsuppsögu, Ia, 85, II, 281, kaupsvætti, heimildarvátтар, Ib, 86, 117, II, 457, 490. Vidners Tilkaldelse var ikke nogen almindelig Betingelse for Contracters Gyldighed (ligesaa lidt som den var nødvendig til Bevis for samme, da dette kunde præsteres ved Kvidudsagn), men nogle Overenskomster vare dog ugyldige, naar ikke Vidner vare paakaldte, nemlig Salg af Jordeiendom, Godedømme, eller af Havskib, samt Fæstemaal, Ib, 75, III, 425. Det var ikke blot til at paahere hvad der skulde foregaa eller netop foregik (heyrn), at Vidner paakaldtes (f. Ex. ogsaa naar ærefornærmende Ord udtaltes til En), men tillige undertiden til at bevidne hvad de saae (sýn); saaledes kunde den, der blev Gjenstand for Angreb, frumhlaup, paa selve Stedet paakalde Vidner til Bevis derfor, Ia, 148, II, 296 (sýnarvátтар); jfr. ogsaa benja-

váttar, Banesaarsvidner, Ia, 152, II, 310. Da Vidnerne kunde dø o. s. v., cfr. Ib, 99, II, 434, brugtes ofte et større Antal váttar, Ia, 40 (3 eller flere), 60, Ib, 45, II, 175, 305 (5 eller flere), men iøvrigt var Reglen, at Vidnesbyrd af 2 var ligesaa gyldigt, som af 10; II, 418. Naar Vidnesbyrdet senere skulde aflægges for Retten, maatte Parten hoitidelig opfordre — kveðja — Vidnerne til at reise til Thinge for der at afgive Udsagn, Ib, 200, II, 327, og udeblev de da, paadrog de sig Straf, Ia, 55; var det paa Althinget (ikke Vaarthinget, Ia, 97), Vidnet skulde møde, kunde det i visse Tilfælde fordre Hest og Mad til Reisen, s. kveðja. Naar En opfordredes til at møde paa Thinge og afgive et v., er hann hyggst eigi í vera, som han mente ikke at have Del i, paa Grund af at han ikke i sin Tid var bleven paa kaldt, nævnet, som váttar, kunde han ved Domstolen berast úr v., vægre sig ved at aflægge Vidnesbyrdet, Ia, 57, Ib, 202, II, 329; jfr. ljúgvitni. I Modsætning hertil tales om v., som man átti eigi úr at segjast, ikke kunde undslaae sig for at afgive, fordi man virkelig i sin Tid var bleven nævnet som Vidne, Ia, 59, 119, II, 328. Reglen var altsaa, at et ikke paa kaldt Vidne ikke kunde føres, selv om det ved sin tilfældige Nærværelse havde faaet Kundskab om Factum. Undtagelser herfra, hvor altsaa Erfaringsvidner kunde føres, fandt Sted: 1. med Hensyn til Ærefornærmelser, som den Fornærmede ikke paa hørte; Beviset kunde da føres (ved Tylfterkvid, eller:) ved et af 5 Jordeiere afgivet heyrinorð (af heyrin — den oprindelige Forn for heyrn, Hørelse, cfr. heyrinkunnigr — og orð, Udsagn, cfr. váttorð o. s. v.), Høreudsagn, Udsagn om hvad de havde hørt; de skulde da bevidne, at de havde hørt Ordene af Fornærmerens Mund, hvilket ikke behøvede at være skeet samtidig; de maatte, hvad angik Slægtskab til Sagsøgeren, have samme Egenskaber som Kvidmænd, men at de skulde være Naboer fordres ikke; Ib, 182, II, 391, s. þegnskapr. — 2. i de Tilfælde, hvor kennendr (s. d. O.) anvendtes. — 3. Som et særeget Forhold kan her endnu anføres, at naar et Vidne blev sygt, kunde 2 Mænd — eller 3, dersom der var to syge Vidner — modtage den Syges Vidnesbyrd og derefter afgive dette for Retten, Ia, 58, Ib, 202, II, 330-331, III, 432. Om intet af Bevismidlerne 1-3 brugtes Ordet váttar eller vætti. De 6 Mænd, der i det Mindste skulde være tilstede ved Bryllup (s. brúðhlaup), vare ikke Vidner (som mindre correct anført AnO. 1849, S. 237, jfr. iøvrigt l. c. S. 166), men maae betragtes som Formalitetspersoner, jfr. K. Lehmann, Verlobung u. Hochzeit, S. 83, eller ogsaa maa deres Tilstedeværelse alene opfattes som et Udtryk for den aabenlyse Maade, hvorpaa Brylluppet skulde finde Sted. — vitni, vitnismenn, Vidnesbyrd, Vidner, omtales som

brugte i Udlandet (austr, nærmest = Norge), Ia, 242, II, 92; jfr. fremd. Ia, 22, 238, 239, II, 26, 88, 89, 95, III, 24; om v. efter islandsk Ret bruges Ordet vitni o. s. v. kun undtagelsesvis, f. Ex. Ia, 46, 54 (vitnisburðr), 127, II, 306; jfr. ogsaa Sammensætningerne andvitni, ljúgvitni. — S. forevrigt kviðr, kvöð, rétta, véfang.

vættisburðr, Afgivelse af Vidnesbyrd, vætti, Ia, 104, 105, II, 281.

vættis-vætti, Vidnesbyrd om at et andet Vidnesbyrd tidligere er afgivet. Ved Executionsretten skulde saaledes afgives Vidnesbyrd (vætti) om Indholdet af Landsforvisnings- eller Fredløshedsdommen; for nu senere at kunne godtgjøre, at dette var iagttaget, tilkaldte man Vidner — vættis-vætti — paa, at det nævnte Vidnesbyrd der blev afgivet (= vætti er at vætti er nefnt, Ia, 122); jfr. Ia, 89, 94, 113, II, 281, s. gögn.

vættvangr (maaskee egentl. det Sted, fra hvis Nabolag Vidner, Bevis, skal tilveiebringes), Gjerningssted, navnlig Kampsted; derved forstodes et Rum af et Pilekudsafstand til alle 4 Sider fra det Sted, hvor det første Angreb var skeet, Ia, 148, II, 304, 352, s. örskot. V. bruges dog ogsaa om Gjerningsstedet for andre Overtrædelser; saaledes for legorð, Ia, 164, Ib, 48, II, 177, 331, III, 431; Ærefornærmelser, Ib, 181, II, 393; Tyveri, II, 384; i disse Tilfælde forstodes derved vistnok ikke Gjerningsstedet i den anførte udvidede Betydning, men det virkelige Gjerningssted. Kvidmænd skulde i mange Tilfælde tilkaldes fra Nabolaget af v., Ia, 157, II, 316, 317; deraf vættvangsbúi, l. c., s. kviðr; endvidere havde v. Betydning med Hensyn til Retten til Hevn (s. vígt), hvor da navnlig den udvidede Forstaaelse af v. kom til Anvendelse.

þak = baugþak, s. baugr.

þáttr, lögþáttr, om de Balker, Afsnit, hvori Lovgivningsstoffet med Hensyn til det aarlige Lovforedrag var inddelt, Ia, 209, 216; s. lögsögumaðr. I Texten af Grág. (Overskrifterne tages her ikke Hensyn til) nævnes særlig efternævnte Afsnit: þingsköp, Ia, 209, 210, 216, 217; kristinna laga þáttr, Ia, 36, II, 46, III, 41; vígslóði, Ia, 144, II, 291; erfðapátr, II, 417; landabrigðisþáttr, II, 506.

þegnskapr, en fribaaren, uafhængig Mands Stilling eller Værd; leggja undir þ. sinn, at bevidne paa dette sit Værd, paa sin Ære. Denne Bevidnelsesform, þegnskaparlagning, skulde bruges af: 1. sannaðarmenn 1 og 2, saavel som af Parten, naar han tilligemed dem, eller alene, afgav Bevidnelsen, s. sannaðarmenn, teljandi. — 2. kennendr (s. d. O.). — 3. fangakviðr, s. kviðr. — 4. de Ib, 182, II, 391, nævnte Mænd, der havde paa hørt en Ærefornærmelse, s. vætti 1. — 5. Naar alle eller begge Ens Vid-

ner udeblev, kunde Bevis istedet derfor føres ved Nabokvid; mødte imidlertid c t Vidne, f. Ex. et Stevnevidne, førtes Beviset ved det saaledes mødte Vidnes Forklaring, støttet af 5 Mænds þegnskaparlagning om, at det udeblevne Vidne var blevet paakaldt som Vidne, og at det, dersom det var mødt, vilde have afgivet samme Forklaring som det mødte Vidne, Ia, 56, II, 491, s. kviðr. Jfr. forevrigt eiðr.

þing, 1. Thing, Thingforsamling; af saudanne havdes Althinget, Vaarthingene, Leidthingene, hvilke 3 Thing kaldes skap þing (s. skap), Ia, 140 II, 277, hvortil kom de kun undtagelsesvis brugte fjórðungaping, s. d. O.; jfr. iøvrigt hvad der er anført under alþingi, leið, várþing; stefna til alþingis eða til várþings eða til hins þriðja þings, Ia, 130, o: til næste Aars Althing. Thing, som den Private kunde sammenkalde, kjendtes ikke. Til at Thingene bleve talrig besøgte, bidroge Reglerne om Møde paa Thinge. Thingpligtige vare de Bønder, som havde et saadant Minimum af Formue at de skulde udrede Thingreiselønsafgiften, þingfararkaup (s. d. O.) Paa Vaarthinget skulde enhver thingpligtig Bonde møde enten selv eller ved en Anden (s. þingheyjandi), og kunde i modsat Fald af Goden sagsøges til Tremarkshod, eller, naar Goden foretrak det, til Ydelse af en halv Ære i þingfararkaup, Ia, 98, 106—107; hvorledes der forholdtes paa Leidthingene sees ikke. Hvad Althinget angaaer, var der kun for Goderne og Lovsigemanden, derimod ikke for Bønderne, bestemt Straf naar de ikke mødte, men enhver thingpligtig Bonde, som ikke indfandt sig paa Althinget, skulde betale þingfararkaup, o: Thingreiselønsafgift, hvorimod han, naar han valgte at møde, blev fri for Afgiften og derimod fik þingfararkaup, o: Thingreiseløn; heri laa saaledes en Opfordring til at møde, saa meget mere, som det i og for sig maatte være tiltrækkende at besøge Althinget, hvor man traf mange Mennesker, og hver der herskede et saa bevæget Liv; s. forøvr. alþingi. Den lovgivende og dømmende Myndighed var henvist henholdsvis til Lovretten og Domstolene, og de Thingbesøgende havde som saadanne i Alm. ikke nogen Function, men der skjelnedes dog mellem þingheyjendr, de egentlige Thingmænd, og dem, der iøvrigt besøgte Thinget. Til þingheyjendr henregnedes, hvad særlig bestemmes for Althingets Vedkommende, foruden Goderne, de thingpligtige Bønder, samt endvidere de, der i Hjemmet vare opfordrede til Thingreise for paa Thinget at afgive Bevis, forudsat derhos, at de Alle mødte betimelig paa Thinget, Ia, 44, 45, cfr. 97, 98. Disse þingheyjendr — eller vel navnlig de betimelig mødte thingpligtige Bønder — havde Pligter, idet de ikke maatte forlade Thinget inden dets Slutning, og ikke være borte om Natten (s. þingsafglöpun), hvorimod de,

naar de vilde opsege deres Heste, skulde gjøre det om Dagen, for at ikke Folk skulde forhindres i at tilkalde dem som Vidner, Kvidmænd o. s. v., eller Goderne i at udnævne dem til Dommere, o. s. v., Ia, 44; at saadanne Forretninger ofte foregik om Natten, eller i den tidlige Morgenstund. fremgaaer af Ia, 45, 52, sammenh. med Ia, 39, 50, 51, cfr. Ib, 117, 151, II, 228, 492; s. sól; cfr. Kålund, hist. topograf. Beskriv. af Isl., I, 113. Det sees saaledes, at Thingmændene vare ligesom et afsluttet Hele, som skulde være tilstede saalænge Thinget holdtes. Paa den anden Side var det kun disse þingheyjendr, der betragtedes som de rette Thingmænd og tildels havde Rettigheder som saadanne. Om forskjellige Kundgjørelser m. m. paa Thinge bestemmes det, at de skulle foregaae saaledes, at Flertallet af þingheyjendr (undertiden nævnes 20) paahører det, Ia, 62, 93, 137--138, Ib, 37, 148, II, 164, 225, 233, 345, cfr. Ia, 58. Den, som var ret þingheyjandi, kunde tage til Gjenmæle for en Sagsøgt, som ikke var mødt, II, 148. Þingheyjendr paa Vaarthinget kunde tildels bestemme Procesreglerne, s. várþing; jfr. iøvrigt þingheyjandi og þingunautar. — 2. Thinglag, Vaarthingskreds, Ib, 217⁶, II, 58¹² (herom ogs. várþing, Ia, 211). Oprindeligt var der 12 þ., senere, fra Aar 965, 13 þ., idet de 3 þ. i Nordfjordingen gjordes til 4, s. goði; þ. óslitin, Ia, 38, II, 401—402, udelte (om Tiden før 965); hertil sigtes ligeledes ved forn þ., Ia, 72, 211, II, 401, cfr. Ia, 77. Forening af to þ. kunde skee med Lovrettens Samtykke, Ia, 108; dette synes at være forskjelligt fra, at to þ. kunde holde deres Vaarthing paa samme Thingplads, Ia, 87, 115, 140, II, 277, 279, jfr. Maurer, Island, s. 100, Kålund, l. c., II, 241, 42. Thinglagene, saavel som Godedømmerne, vare forsaauidt ikke nogen geographisk Inddeling (jfr. Maurer, Entsteh. d. isl. Staats, S. 174, isl. Overs., S. 157, Island, S. 156), at man kunde vælge (hos hvilken Gode og) i hvilket Thinglag man vilde indmelde sig, og at man kunde vedblive at være i Thinglaget, om ogsaa man flyttede bort, dog ikke, naar man flyttede ud af Fjordingen (undtagen naar man flyttede tversover Hrutafjorden, der dannede Grændsen mellem Nord- og Vestfjordingen, eller naar Lovretten tillod det), Ia, 136, 141, II, 272, 278, III, 426, men i det Hele og Store maae (om end ikke Godedømmerne, saa dog ialfald) Thinglagene antages at have udgjort bestemte territoriale Omraader, med i det Væsentlige faste Grændser, jfr. Kålund, l. c., I, 69 fig., dog saaledes, at der efter det Anførte i de enkelte þ. kunde være Personer, som henhørte til et andet þ. — segjast i þ. við eller með goða, segjast úr þ., indmelde, udmelde sig som Thingmand hos en Gode; at vera í þ. með goða, at høre til en Godes Thingmænd; Ia, 45, 136 fig., II, 272 fig.; eiga þ. við goða,

Ia, 142, om de andre Goder i Thinglaget: at have fælles Thinglag med en Gode; (jfr. samþingis- eller samþingsgoði, Ia, 43, 107, 215). — 3. (som Flert.) Sogn, hvor der var en Proprietairkirke (hvilket altid efter Grág. var Tilfældet); det betegnes som Præstens þ.; Ia, 10, 20, Ib, 217², II, 11, 24, 58², 269, III, 11, 12, 22. Sognene have vel oprindelig ikke havt geographisk afstukne Grændser, jfr. Maurer, Island, S. 237, men udviklede sig vistnok efterhaanden hertil, bl. A. ved Biskoppens Bestemmelse om, at hver Bondes Tiende skulde ydes til en bestemt Kirke og hans Inddeling af Bygdelagene i saa Henseende, jfr. Ia, 14, Ib, 210, 214, II, 16, 53, 60-61, III, 14. — þingafólk, Sognefolkene, III, 203. — 4. Ting, Eiendel, III, 169¹⁰, hvor dog þing maaskee er en Afskriverfeil for þingfót.

þingkvöð, s. heimankvöð.

þingbrekka, Thingskrænten, Thingbakken; saaledes kaldtes det Sted paa Vaarthingene og Leidthingene, hvor Kundgjørelser, Lysninger, Stevninger o. s. v. fandt Sted, svarende til lögberg paa Althinget; man maa da antages at have valgt og ordnet Thingstederne saaledes, at paa samme fandtes en dertil skikket Skrænt (cfr. Kålund, hist. topograf. Beskr. af Island, I, 368 o. s. v.), Ib, 218, II, 58; Ia, 99, 107, 235, Ib, 40, 55, 118, II, 82, 169, 206, 496, III, 456; jfr. Ia, 137, 192, II, 190 (hvor brekka maa antages at være = þ.)

þingfarar kaup, Thingreiselen, eller Thingreiselsafgift. Enhver Bonde, som foruden det nødvendige Husgeraad eiede en Koes Værdi, kúgildi, (eller en Baad eller Net) for hver af dem, han skulde forsørge, samt for sine nødvendige Tjenestefolk (skuldahjón, s. d. O.), og endvidere en Ox eller Hest, var pligtig at udrede þ. o: Thingreiselsafgift, dog saaledes at han, naar han mødte paa Althinget, blev fri for Afgiften og derimod fik þ. o: Thingreiselen, idet den af de Udeblevne svarede Afgift maa antages at være bleven anvendt til Thingreiseomkostninger for de Mødende; naar det var en Bonde, som ikke havde Tjenestefolk (einvirki), udfordredes der en Formue af to kúgildi for hvert skuldahjón; Ia, 159, 160, II, 320, 321, III, 173, 431; Ia, 44, 63, 128. Den omhandlede Byrde gik herefter i sit Væsen bl. A. ud paa en Forpligtelse for enhver Bonde, som ikke herte til de ganske uformuende, til at møde paa Althinget eller i modsat Fald at betale en Afgift til Althingets Afholdelse; ved den overskydende (Oxe eller) Hest er muligen sigtet til, at der saaledes kunde have et Befordringsmiddel til Reisen, og naar Formuessatsen var høiere for einvirki, er dette vistnok begrundet i, at en Saadan vanskeligere kunde være hjemmefra. For ved Møde paa Althinget at blive fri for þ. og derimod at faa þ., fordredes, at man

indfandt sig der selve den Torsdag, Thinget begyndte (s. alþingi); den, som kom om Søndagen, blev fri for at udrede þ., men fik i Alm. ikke þ.; den, som mødte endnu senere, fik ikke þ. og maatte derimod udrede þ.; Ia, 44. Goderne modtog Thingreiselønsafgiften hos deres Thingmænd og den skulde betales som man i hvert Godedømme blev enig med Goden; denne maa da ogsaa antages at have udredet Thingreiselønnen til de mødende Thingmænd; Ia, 44, 189, II, 276, 401; om Afgiften's Størrelse eller Ansættelsesmaade vides Intet, ligesom ei heller om Thingreiselønnens Størrelse; at Goden ved at modtage Afgiften havde en Indtægt, sees ikke. Godtgjørelsen for Thingreisen maatte være større for de fjernere Egne, men da der fra disse formedelst Reisens Besværlighed maa være mødt forholdsviis Færre, og altsaa et større Antal Bønder der har ydet Afgiften, kan det formodes, at dennes Beløb maaskee ikke har været væsentlig forskjellig i de enkelte Landsdele. — Forpligtelse til at møde paa Vaarthinget paa hvilede de samme Personer, som efter det Anførte vare thingpligtige ligeoverfor Althinget, men et þ. for de paa Vaarthinget Mødende kan ikke antages at have fundet Sted, ligesom ei heller noget þ. som Afgift i Reglen ydedes af de derfra Udeblivende; dog kunde Goden (s. þing) istedetfor den for Udeblivelse fra Vaarthinget fastsatte Tremærksbod vælge at afkræve den Udeblevne $\frac{1}{2}$ Øre i þ., som da vel har været et Bidrag for Goden til dermed, i Forbindelse med det almindelige þ., at afholde Udredelsen af det þ., der tilkom de paa Althinget Mødende; fra det nævnte Beløb, $\frac{1}{2}$ Øre, kan neppe sluttet Noget til Størrelsen af det almindelige þ. — Adskillelsen mellem de to Samfundsklasser, den, der var ansat til þ., og den, der ikke var det, havde ogsaa iøvrigt (uden nogen Forskjel mellem Althinget og Vaarthingene o. s. v.) en væsentlig Betydning i flere Henseender. Den Formue (fjáreign), som var Betingelsen for Udredelsen af þ., var saaledes Census for Udøvelsen af Thingmandsrettigheder, idet kun den, som var ansat til þ., var þingheyjandi (s. d. O. og þing); ligeledes for at kunne være Medlem af Nabokviden, Ia, 62, 159, 160, II, 320, III, 431; for at blive henregnet til de active Bønder i Communen, s. hreppr. Paa den anden Side var Forpligtelse til at udrede þ. Betingelse dels i Alm. for Tiendeydelsen, Ib, 206, II, 47, III, 44, dels for Forpligtelse til manneldi 2 (s. d. O.), dels for Pligten til efter Opfordring at optrække Skib paa Stranden, Ib, 70, s. ogsaa kveðja, og i en Række Bestemmelser omtales den, der eier saa lidt, at han ikke skal betale þ. (Ia, 25, II, 30, III, 27), tildels som Proletar; af Udbyttet ved Fiskeri og Jagt paa Helligdage skulde saaledes en Femtedel gives til dem i Reppen, som ikke ydede þ. (hvorved dog vist-

nok er underforstaaet, at de tillige vare trængende), Ia, 25-26, III, 75, cfr. 35, II, 30; jfr. fremdeles þurfamaðr, samt Ia, 4, 31, 34, II, 2, 39, 43, III, 2, 27, 33, 39; s. ogsaa om Sjølegaver Ia, 246-247, II, 84. Da det her-
 eiter maatte være en Æressag at henregnes til den Samfundsklasse, som
 udredede þ., har der været en Opfordring til at bestræbe sig for at blive
 medregnet blandt dem, der betalte þ., og Formodningen er derfor for, at det
 overveiende Antal Bønder har været ansat til þ.; jfr. AnO. 1819, S. 169;
 1873, S. 138—139.

þingfastr, henhørende til et vist Thinglag (þing 2), Ia, 135, 137,
 II, 273.

þingfesti, þingvist, at henhøre (til en vis Godes Thingmænd og
 altsaa) til et vist Thinglag, s. þing 2. Naar Sag anlagdes paa Althinget,
 var det en af Sagsøgerens første Handlinger, fra Lovbjerget at spørge om
 sin Modparts þ., hvorpaa det beroede, ved hvilken Fjerdingsret Sagen skulde
 anlægges, og hvilken Gode skulde opfordres til Dannelsen af Tylfterkvid,
 forsaavidt en saadan skulde auvendes, Ia, 40, flg., jfr. Ia, 132, 133, 136
 flg., II, 269, 272 flg.

þinghám aðr, s. þingbeyjandi.

þinghelgi, Handlingen at indvie, fredlyse (hølg) Thinget. Denne
 Fredlysning skulde, som det for Vaarthingets Vedkommende bestemmes,
 foretages den første Aften, inden Thingforretningerne den følgende Dag
 begyndte, Ia, 27, 97, II, 36, III, 30; paa summe Maade indviedes Leid-
 thinget, Ia, 112. Fredlysningen foretoges af den Gode, er þinghelgi á,
 Ia, 97, 112, hvilket vistnok bør forstaaes (ikke, som af mig tidligere an-
 taget, om at vaage over Thingfreden, men) om at have det Hverv at fred-
 lyse Thinget. Hvem af Thinglagets 3 Goder dette Hverv tilfaldt, sees ikke.
 For Althingets Vedkommende savnes selvstændige Bestemmelser om Fred-
 lysningen; der siges kun, at Vaarthingene skulde fredlyses ligesom Althin-
 get, Ia, 97, hvoraf altsaa fremgaaer, at Althinget ligeledes skulde indvies,
 cfr. ogsaa Ia, 177, II, 353; Fredlysningen der maa antages at være fore-
 taget af en Gode, ikke af Lovsigemanden, hvilken Sidste ikke, ligesom Go-
 derne, behøvede at møde den Torsdagaften, Althinget begyndte (s. alþingi),
 men først om Fredagen inden man begav sig til Lovbjerget, Ia, 210, cfr.
 43. Naar Thingene vare fredlyste, forøgedes den personlige Bod til det
 Dobbelte, s. rétrr. Om Saar og Drab paa Thinge gaves ogsaa iøvrigt til-
 dels strengere Bestemmelser, s. lof, skóggangr, men disse Bestemmelser
 ere ikke udtrykkelig betingede af Fredlysningen.

þingheyjandi (egentl. den, der afholder Thing), 1. den, som har Thingmands-Rettigheder og Forpligtelser, uden Hensyn til, om han netop er mødt paa Thinge; til at være þ. udfordredes, at være Bonde, der havde saa megen Formue, at han skulde udrede Thingreiselønsafgift, s. þingfarar kaup (modsat dels Bønder, der havde ringere Formue, dels Husmænd, dels Tjenestekarle); i denne Betydning findes Ordet Ia, 59: ef så maðr er vættis kvaddr er hann er eigi þ., sammenh. med Ia, 119¹⁵⁻¹⁹, Ib, 201, II, 328; s. kveðja. Saadan þ. var, naar han mødte paa Thinge, ret Thingmand, s. þing og nedenfor 3; fremdeles var þ. netop ogsaa den, som rettelig kunde være Medlem af Nabokvid, s. kviðr, og Ordet þ. bruges derfor særlig om den, der kan tilkaldes som saadan, s. nedenf. Paa Reisen til og fra Thinge skulde þ. huses og underholdes frit, hvor han tog Nattekwarter, Ia, 24, 27, II, 29, 31, 35, 36, III, 26, 30. Da en af Betingelserne for at være þ. var at være Bonde, have bú, betragtedes þ. som Repræsentant for dette: þ. fyrir bú (sit eget), Ia, 127, 161, II, 323. — 2. þ. (eller þinghámaðr) fyrir bú manns, den, der, uden selv at have de behørig Egenskaber, kan udøve de under 1 nævnte Rettigheder og Pligter som Stedfortræder for en Anden, en Andens bú, Ia, 52; saadan Repræsentation fandt Sted i følgende Tilfælde: *a*, Som Stedfortræder for en Bonde, der ved Sygdom el. desl. var forhindret fra Thingreise, fyrir bú ófærs manns, eller for Kvinde, der havde bú, kunde møde Bondens eller Kvindens Søn, Stedsøn, Svigersøn, Fostersøn, samt Kvindens Ægtemand, forudsat at de havde deres Hjem paa Gaarden, Ia, 160, II, 322, (hvor særlig handles om saadan Stedfortræders Tilkaldelse som Kvidmand); den, som saaledes var rette þ. for Boet, havde ogsaa iøvrigt i enkelte Tilfælde Rettigheder som Repræsentant for dette, Ia, 173, II, 340, III, 449 (Søgsmaalsret for Udlændings Drab); Ia, 190, Ib, 62, II, 242, 395, 396, III, 424. — *b*. En Bonde betragtedes Aare trundt som þ. (særlig med Hensyn til Kvidpligt) for det bú, han havde 14 Dage efter den første Fardag, om han end derefter flyttede bort; herfor kunde han imidlertid frigjøre sig ved paa Leidthinget eller for 5 Nabobønder at kundgjøre, at den, som havde overtaget Gaarden, eller en af hans Husfolk skulde være þ. for ham, Ia, 127-128. — *c*. Paa Vaarthinget kunde Bonden lade møde ved en Anden, naar denne blot hørte til samme Thinglag, f. Ex. ved sin Tjenestekarl, og den saaledes Mødende var da þ., Ia, 98, 106. — Nogle Bestemmelser synes at tyde paa, at i Tilfældet *a* ovenf. kunde (ogsaa som Thingmand paa Althinget og som Medlem af Nabokviden) Tjenestekarlen være þ. for Husbonden, men det er dog maaskee forudsat, at Tjenestekarlen staaer i et af de der nævnte Forhold til Husbonden, Ia, 63, 161, II, 322. — 3. den paa

Thinget mødte Thingmand med de ham tillagte Rettigheder og Pligter; ved þingheyjendr i denne Betydning forstodes — foruden Goderne — de, som havde de under 1 (og 2) anførte Egenskaber, samt de til Thingreise for at afgive Vidnesbyrd o. s. v. varslede Personer, forudsat derhos, hvad der lagdes særlig Vægt paa, at de mødte betimelig, og navnlig senest den første Søndag i Althingstiden (s. þingfararkaup); disse vare da þ. bæði um sín mál ok annara, havde Thingmandsrettigheder baade hvad angik deres egne og Andres Sager; herved sigtes til, at den, der mødte senere, ikke kunde anlægge Sag eller forsvare sig som Sagsøgt, ligesom der ikke toges Hensyn til det Vidnesbyrd, han afgav; Ia, 44, 45, 98. S. iøvrigt þing.

þinglag, den i Vaarthingskredsen (þing 2) gjældende Taxt paa Varer, Ib, 246, 247, II, 61. At slige særskilte Taxter havdes for de enkelte Vaarthingskredse, synes forudsat, s. lag; maaskee fremgik de af de paa skuldaþing (s. d. O.) mellem Mand og Mand betalte Priser, idet da derefter bestemtes den Taxt, der indtil næste Aar eller i den følgende Tid skulde gjælde ved Betalinger m. m.; muligen var det Goderne, jfr. Maurer, Island, S. 201, som paa denne Maade fastsatte þ. Ogsaa paa Althinget fastsattes Taxter, hvorpaa haves et Exempel, Ib. 192; hvorledes Forholdet har været mellem en Althingstaxt og þ. sees ikke, ligesom heller ikke, hvorledes Althingstaxten er bleven sat; det er muligt, at det er skeet ved en af Lovretten vedtagen Lov, jfr. Maurer, Graagaas, S. 45, Not. 88, Island, l. c., i hvilken Henseende dog tildels Udtrykkene Ib, 192: þat er fjárlag at alþingismáli, efter Althingsreglerne (der staaer ikke: at lögum) kunde vække Tvivl. — þinglagseyrir, þinglagsaurar, Betalingsmidler, Varer, som de ere satte i Taxt i Vaarthingskredsen, Ib, 246, 247.

þinglausn eller þinglausnir, Thingets Slutning. Om Vaarthinget bestemmes, at det skulde erklæres sluttet (þing skal laust segja) ved Middagstid, Ia, 107, hvilken Hævelse af Thinget maa formodes at være skeet af den Gode, der skulde fredlyse Thinget, s. þinghelgi. At ogsaa Althinget er blevet hævet ved en særlig Erklæring er vel ikke omtalt, undtagen forsaavidt Ordet þ. ogsaa bruges om Althingets Slutning, men kan ikke betvivles; sandsynligvis er det ogsaa der skeet ved Middagstid, cfr. tildels II, 248, jfr. ogsaa Ib, 117, 151, II, 228, 492; s. stefna. Noget kan tale for, at den samme Gode, som har indviet Althinget ved dets Begyndelse, s. þinghelgi, ogsaa har til Slutning hævet det, men muligen er dog denne sidste Handling udført af Lovsigemanden, som netop ved Althingets Slutning skulde foretage forskellige Kundgjørelser fra Lovbjerget, s. segja upp; disse Kundgjørelser

maae i ethvert Fald have været det Sidste, der foregik inden Althinget hævdes, Ia, 177, II, 248, 353. Forud for Kundgjørelserne er gaaet, dels det Møde, som Lovretten skulde afholde paa þinglausnadagr, Thingets Slutningsdag, som det maa antages (jfr. Udtrykket út fara) paa Lovrettens sædvanlige Plads, ikke ved Lovbjerget, Ia, 212, dels de Lysninger af Rets-sager, som fandt Sted ved Althingets Slutning, s. lýsa 4, dels Domhaverens til Goden rettede Begjæring om Afholdelse af Executionsret, hvilken Begjæring skulde fremsættes «at þ.» eller, som det ogsaa hedder, eptir dóma, efterat Domstolene have afsluttet deres Forretninger, Ia, 84, 112, 120, (jfr. Ia, 83, 177, II, 353, hvoraf sees, at Domstolene undertiden endnu den sidste Dag kunde sættes i Virksomhed for at paadømme Sager, opstaaede paa selve Thinget).

þingmaðr, 1. ret Thingmand, = þingheyjandi 1, 3; Ia, 24, II, 29, 31, III, 26, sammenh. med Ia, 27, II, 35, 36, III, 30; Ia, 50, 112, Ib, 115, 120, II, 488, 496; om Thingbesøgende i Alm. synes det ikke at være brugt. — 2. den, som hører til en Godes Andel af Thinglaget (= þriðjungmaðr), Ia, 40, 41, 44, 84, 107, 141, 189, 212, II, 278, 401, III, 427.

þingmark, 1. (i Modsætning til det egentlige Thingsted, þingvöllr 1:) det større, ved bestemte Grændser fastsatte Terrain, som indbefattede og omgav þingvöllr, og som ansaaes at være Thingsted i videre Forstand; Fredlysningen af Thinget (s. þinghelgi) omfattede udentvivil þ. og Retsbrud der betragtedes som skete paa selve þingvöllr; Ia, 44, 100, II, 355—356; jfr. Maurer, i Germania XII, 239—240; Island, S. 169—170; — sá goði er þing á í hinu sama þ., Ia, 140, II, 277, 279, cfr. Ia, 87, den Gode, hvis Vaarthing holdes paa samme þ.; herved sigtes til, at to Thinglag kunde have Vaarthing paa samme Sted, s. þing 2. — 2. (i Flert.) Grændserne for þ. 1.; Ia, 97, 108. — 3. II, 261 = þing 2, Thinglag.

þingreitt: eiga þ., s. lýsa 2.

þingsafglöpun, Forstyrrelse af Thinget, bestaaende i, at Forretningerne paa Thinge, navnlig Lovsigemandens, Lovrettens eller Domstolenes Functioner, forstyrredes eller forsinkedes; þ. var det saal.: at forhindre Lovsigemanden i at komme til sit Sæde, Ia, 216; Trængsel og Heirestethed ved Lovretten, Ia, 212; en Godes Nægtelse af at begive sig til sin Plads i Lovretten, naar private Parter forlangte dennes Afgjørelse af et Retsspørgsmaal, Ia, 214; Dommeres Vægning ved at paadømme en Retssag, Ia, 74, cfr. 48, 71, 75; grove Forseelser, begaaede af Lovsigemanden, Ia, 217; at en Thingmand (þingheyjandi) forlod Thinget inden dets Slutning eller var borte om Natten, Ia, 45 cfr. 44; visse Forhalinger fra en Parts

Side af en Retssag, Ia, 64—65, 69, 73. Straffen for þ. var altid Landsforvisning, l. l. c. c., navnlig Ia, 212, 214, cfr. ogsaa Ia, 100, Ib, 177, II, 255, 460, 492. Til þ. kan ikke, som det synes skeet i Njála, S. 502, henføres ljúgvitni (s. d. O.), hvorfor Straffen var forskjellig. Nogen Bestemmelse om at Sag for þ., som anført i Njála, l. c., skulde anlægges ved Femterretten, findes ikke, og til en saadan Regel synes der heller ikke at være Grund, da Spørgsmaalet angaaende þ. alene dreiede sig om Straf. Stederne Ia, 74¹³ (om enkelte Dommeres Vægning ved at domme), 73—74 (om Forhalingsindsigelse), cfr. fremd. 64—65, gaae ogsaa ud paa, at Sag for þ., begaaet ved Fjerdingsretten, anlægges ved selve denne Ret, som det synes i Forbindelse med selve Hovedsagen. Derimod havde der ganske vist kunnet være Anledning til en særlig Bestemmelse for den Retssags Vedkommende, hvis Afgjørelse umuliggjordes ved þ. (jfr. Maurer, d. Entsteh. d. isl. Staats, S. 192, isl. Overs., S. 173). Naar dette indtraf paa Vaarthinget, kunde den uafgjorte Hovedsag indstevnes for Fjerdingsretten (medens det ikke sees, at Straffesagen for þ., der i og for sig godt kunde afgjøres af Vaarthingsdomstolen, ogsaa skulde indvarsles til Althinget), Ia, 100; Indstevning til Fjerdingsretten fandt ligeledes Sted af Sag ved de særlige Retter, hvis Afgjørelse der forhindredes (ef menn glepja dóm), Ib, 177, II, 255, 460, 492. Nogen tilsvarende Bestemmelse om at Retssager, hvis Afgjørelse af Fjerdingsretterne ved þ. umuliggjordes, skulde indbringes for Femterretten, findes imidlertid ikke.

þingsköp, Thingregler; herved tænkes nærmest paa Thingdomstolens Ordning og Rettergangsmaaden ved dem, Ia, 39, 98, men dog maaskee tillige paa Ordningen af den lovgivende Myndighed og af Lovsigemandsinstitutionen; for at Ordet har havt en saadan videre Betydning taler bl. A. den Omstændighed, at þingsafglöpun (s. d. O.) ogsaa fandt Anvendelse paa Lovretten og Lovsigemanden; muligen have lögréttuþáttir og lögsögumannsþáttir oprindelig været Dele af þingskapuþáttir, jfr. Maurer, Graagaas, S. 52. S. þáttir.

þingsókn, Thinglag (= þing 2), Ib, 27, 246, 251, II, 141, 262, 264.

þingstöð, Stedet, Pladsen, hvor et Vaarthing eller Leidthing holdtes, Ia, 111, 117; sidstanførte Sted viser, at en Localitet paa þ. kunde være bestemt som det Sted, hvor Betalinger skulde skee (i Lighed med Kirkegaarden paa Althingsstedet, s. kirkja).

þingunautar, 1. de, som høre til samme Thinglag (þing 2), Ia, 86, 115, Ib, 186; i Stederne Ia, 97, 107, 117, synes þingunautr at være ens-

tydigt med þingheyjandi 3, cfr. Ia, 98. — 2. de, som høre til samme Kirkesogn (þing 3), Ib, 217, II, 60, III, 145, 250.

þingvöllr, 1. II, 356, i Alm.: Sted, hvor Thing holdes. — 2. Althingsstedet, Ia, 10, 124, 177, II, 12, 353, III, 10; jfr. ogsaa (maaskee om Gaarden þ.) Ib, 250, II, 288, III, 427; undertiden betegner det, som det synes, en Localitet paa Althingsstedet, Tingsletten, Ia, 39, 43, 50, 65, 68. Om den større Tiende i Anledning af Ægteskab i dispensable Grader (s. tiund), hedder det, at en Fjerdedel af denne Tiende skal betales •til þingvallar•, Ib, 30²⁶, II, 265, ∴ til Lovretten, jfr. Ia, 30¹², ¹⁴, ¹⁸, 37, 60²¹—61², II, 157, 165; deraf: þingvallarmenn, som Sagsøgere med Hensyn til den þ. tilfaldende Andel af den større Tiende, II, 165; herved forstaaes da vistnok: Lovrettesmændene; jfr. dog Maurer, Ueber d. Hauptzehnt. S. 10, hvor det udtales, at disse Steder maaskee hør forstaaes om en Kirken paa Althingsstedet tilfaldende Andel af Tienden. — 3. det Sted, hvor Vaarthinget holdtes, Ia, 10, II, 11, III, 9.

þjófskapr (þýfð, stuldr). Der skjelnedes imellem: 1. egentligt Tyveri, hvørom de anførte Udtryk bruges; herved forstodes Tilegnelse af anden Mands Ting, af Værdi mindst en halv Øre (3 Alen), naar Tyven bagefter lagde Skjul derpaa (Ib, 162), eller ogsaa, naar selve Tilegnelsen var hemmelig (II, 384). Straffen var Fredløshed og ved Executionsretten skulde derhos udredes fólagjöld, Erstatning for det Stjaalne: Ib, 162, 231, II, 384, 474, III, 54, 438, 440; Ia, 85, 114. Ransgning kunde finde Sted, Ib, 166. Tyveri af Fodevarer (átuþýfi) betragtedes som þ. uden Hensyn til det Stjaalnes Værdi, Ib, 165. Tyvssag hørte ikke til dem, hvørom Forlig var utilstedeligt uden Lovrettens Samtykke, og eiheller var der sat høiere Pris paa den for þ. Fredløses Hoved end den sædvanlige, men han kunde ikke som Fredløse i Alm. opnaae Nedsættelse eller Ophævelse af Straffen ved Drab af andre Fredløse, Ia, 187, II, 399; Hevn kunde udøves, s. vígt. Den, som af samme Mand i et Aar blev bestjaalet for 2 aurar eller derover, kunde faae Tyven dømt til at være hans Træl og sig tilkjendt al hans Formue, Ib, 165. — 2. Tilegnelse af Andens Ting af Værdi mindst en halv Øre, uden at der lagdes Skjul paa Tilegnelsen. Straffen var her ligeledes Fredløshed, men Tilegnelsen betragtedes ikke som þjófskapr, og Betegnelsen þ. maatte ikke bruges i Stevningen, s. atkvæði, Ib, 162, 163. — 3. görtæki (egl.: selvraadig Borttagelse), aabenlys eller hemmelig Tilegnelse af Andens Ting, af Værdi mindre end en halv Øre, men dog mindst en penningr. Herfor var Straffen Tremarksbod og dobbelt Erstatning, Ib, 162, 128, II, 526. III, 399. Hevn kunde ikke her anvendes, II, 385. Ikke

sjældent havdes Valg mellem at forfølge Sagen efter 1 eller 3, s. orð, og i videre Forstand synes þ. — jfr. navnlig Ordet þýfi — at have omfattet görtæki; Betingelsen i disse Henseender var dog vistnok, at der lagdes Skjul paa Tilegnelsen; Ib, 165, II, 385. Naar görtæki Ib, 153¹² synes at have en videre Betydning, hidrører dette vistnok fra en Feil i Texten, indløben ved at en tidligere Bestemmelse var bleven forandret, jfr. II, 238. — De anførte Tilegninger, navnlig 1 og 3, forudsætte ikke nødvendigvis en Besiddelsestagelse af fremmed Gods, men omfatte ogsaa Bedrageri, f. Ex. Nægtelse af at have modtaget en Ting, der er overleveret En som Laan eller til Bevaring. Ib, 146, II, 220; Ia, 243, Ib, 155, 160, II, 93, 235. Bevis fortæ for 1, og som det synes ogsaa for 2, ved Tylfterkvid, for 3 ved Kvid af 5 Nabobønder, Ib, 162, 163. — þjófsnautr, Hæler, Ib, 163.

þriðja bræðra, s. bræðra.

þriðjungr, den Trediedel af et Thinglag, som udgjorde den enkelte Godes Andel af dette, idet der var tre Goder i hvert Thinglag, s. goði; Ia, 44, 45, 140, 142, II, 277. — þriðjungsmaðr goða, den, der hører til en Godes þ. (s. þingmaðr), Ia, 38, 40, 50, 137, 141, II, 274, 278, III, 426.

þrot, s. arfsal; þrotráði, trængende til Fattighjælp, Ib, 6, 20, II, 109, 131, 141.

þræll (ambátt; man, mansmaðr, hýi), Træl; þrældómr (Ib, 165), Trældom. Hvorledes denne opstod, omtales ikke, undtagen forsaauidt den kunde være Straf for Tyveri, s. þjófskapr, ligesom ogsaa den, der formedelst legorð var underkastet Gjældstrældom (s. skuld 2), blev Træl, naar han avlede endnu et nægte Barn, II, 194. Efter de sparsomme og tvivlsomme Bestemmelser maa det antages, at Trælkvinaes Barn var Træl, uden Hensyn til, om Faderen var Træl eller ikke; dog tog Søn af fri Mand og Trælkvinde, þýborinn sonr, Del i et Tillæg til Mandeboden, s. baugr (uden at dette sees at have været betinget af, at han blev frigiven; cfr. om den norske Ret i saa Henseende, Brandt, d. norske Retshistorie, I, 67); blev Moderen frigivet efter Undfangelsen, men før Barnets Fødsel, var Barnet (hrisungr) ikke arveberettiget, men fribaaret, dog skulde det frigives anden Gang; Barn, avlet af Træl med fribaaren Kvinde, var vel ikke arveberettiget, men dog udentvivel frit; Ia, 191²¹, 201, 224, Ib, 165, 239, II, 68, 194, 397⁶. Trællens Herre (dróttinn, dróttning) var Eier af Trællen; han kunde dræbe denne — naar det blot ikke skete paa Helligdage eller i Fasten, i hvilket Tilfælde han kunde af Goden sagsøges til Landsforvisning, Ia, 191, II, 396, s. aðili; jfr. foreøvrigt skóggangr. Han kunde

give Trællen i Betaling for Gjæld, men havde Indløsningsret, naar han selv havde opfodt Trællen, Ib, 143, II, 217; han var berettiget til Trællens Arbeidsfortjeneste, Ia, 31, 187, II, 40, 399, III, 34, men skulde forsørge ham, Ia, 191, 192, Ib, 20, II, 131, 189, 397. Dræbte en Fremmed Trællen, kunde Herren sagsøge Drabsmanden til Straf af Landsforvisning — eller, naar Drabet skete under Trællens Forsvar for sin Herre, Fredløshed — og til Erstatning for Trællen efter Vurdering. Naar Træl dræbte Træl, kunde den Førstes Herre vælge enten at erstatte den Dræbte efter Vurdering, eller betale halv Erstatning og istedetfor den anden Halvdel afstaae Trællen, eller endelig at lade denne blive sagsøgt til Landsforvisning, Ia, 190—191, II, 395—397. For Leiermaal med Trælkvinde var Straffen Tremarksbod (hvoraf Herren da vel kun fik Halvdelen, s. útleigd), Ib, 48, II, 177, III, 422. Træl kunde indgaae Ægteskab, og havde, uagtet Konen var Trælkvinde, Ret til Hevn mod hendes Forfører efter de under vígt 6 anførte Regler, Ia, 191, II, 397. Han kunde have særlig Formue, s. órkostr; saafremt de Ydende havde saadan Formue, udrededes, naar Træl dræbte Træl, Mandebod efter særlige Regler, s. baugr. Der synes at have tilkommet Trællen en særlig personlig Bod, s. rétr. Trællen kunde frigives uden Vederlag, eller ved at Andre løskjøbte ham, eller ved at han selv løskjøbte sig, og naar da den halve Kjøbesum var udredet, synes han at være bleven fri, Ia, 192, Ib, 20, 165, II, 130, 189, men for at Frigivelsen skulde have den fulde Virkning, maatte han endvidere af Goden føres ind i Samfundet, s. lögleiða. Den saaledes Frigivne (leysingr, leysingi, leysingja) stod forsaavidt i Forhold til Frigiveren (frjálsgjafi), at denne og hans Slægt dels skulde forsørge den Frigivne, naar denne ikke havde Børn, som kunde underholde ham, Ib, 17, 19, II, 126, 130, dels paa den anden Side arve ham, samt anlægge Sag og tage Bøder for hans Drab, naar han ikke havde Børn (Søn), Ia, 172, 227, II, 72, 337; III, 448; disponerede den Frigivne da saaledes over sin Formue, at Frigiverens eventuelle Arveret derved krænkedes, kunde denne gjøre ham til sin Træl igjen, Ia, 247, II, 85, hvorimod den Frigivne ikke i andre Henseender sees at have staaet i noget Afhængighedsforhold til Frigiveren. En særlig mindre Mandebod udrededes for en Frigivens Drab, s. baugr, og Straffen for legorð med frigiven Kvinde synes at have været lavere (Landsforvisning) end ellers, Ib, 48, II, 177, men iøvrigt synes den Frigivne at have været stillet lige med Fribaarne; den Frigivnes Børn betragtedes som fribaarne (frjálsborin), Ia, 172, II, 337; naar hans Datter forførtes, havde han samme Krav paa rétr, personlig Bod, som en fribaaren Mand, Ib, 36, II, 163; et

der ligeledes for Fornærmelser mod ham selv har tilkommet ham den samme personlige Bod som en fribaaren Mand, maa antages; jfr. forøvrigt rétrr. Den Frigivne kunde selv frigive Trælle og kaldtes da hinn æðri leysingr, Ib, 172, II, 337. De temmelig faa Bestemmelser, der findes om Trælle og Frigivne, synes at tyde paa, at Trældommen ikke havde megen Betydning.

þumalalin, Ib, 192, Tommelfingeralen, lig Maalet fra Armkrigen til Spidsen af Tommelfingeren, jfr. Dipl. Isl., I, 308; s. öln.

þurfamaðr, Familiefader eller Familieforstander, som ikke er istand til at underholde sin Familie, og som derfor — idet han ikke har Frænder, som kunne understøtte ham — nyder Fattighjælp af Communen; til Understøttelse for saadanne Fattige var navnlig Fattigtienden — þurfamannatiund — bestemt; Ib, 208, 214, 228, II, 50, 60, III, 47. Tiende skulde ydes af enhver Bonde, som svarede þingfararkaup (s. d. O.), og det bestemmes Ib, 206, II, 47, III, 135, at det er ret, at alle de þ. faae Understøttelse ved Hjælp af Tienden, som ikke skulle yde Tiende; herved er vistnok ikke ment, at disse have Ret til en Andel af Tienden, men at de have Adgang til at faae Hjælp af den, naar de forøvrigt ere trængende dertil, hvilket ikke uden videre kunde forudsættes; jfr. dog Maurer, Island, S. 292. — Om dem, der forsørgedes af deres Frænder, synes ikke Ordet þ., men ómagi, at være brugt.

þurr matr (i Fastereglerne:) tor Mad, Planteføde, Ia, 36, II, 45, III, 41. — þurfasta (at fasta við þurt), Faste, som bestaaer i, at der kun nydes tør Mad, III, 216, 217, 218, 260. — þurföstumatr, III, 40 = þurr matr.

þveiti, s. baugr, silfr.

þýborinn, s. þræll.

þýfi, stjaalen Ting, Ib, 165, 232, II, 385. — þýfigjöld = fólagjöld (s. þjófskapr), II, 259 (hvor der vistnok sigtes til en i Mindelighed udredet Erstatning).

ætt: koma í æ., (mann) berr í æ., blive Medlem af Ætten, hvorved forstaaes Fædreneætten. Barn siges at komme eller være i æ., naar det er avlet i Ægteskab, eller, hvad Uægtefødte angaaer, naar Paterniteten vedgaaes eller bevises, Ia, 169 (hvor Paralelstedet II, 367 istedenfor æ. har föðurætt), Ib, 25, II, 149, 192, III, 419, 423. S. laungetinn.

öln, alin, Alen; 1. som Maal; den gamle islandske Alen synes at have svaret til Længden fra Albuen til yderste Fingerspids og at have udgjort 18½ Tommer (forskjelligt fra þumalalin), jfr. Dipl. Isl., I, 307; s. stika; for Brug af urigtigt Alenmaal eller Vægt var der fastsat Straf, Ib, 169,

249, 250, II, 262, 288, 289. — 2. som Værdibetegnelse: en Alen Vadmæl = $\frac{1}{8}$ af en eyrir, Ib, 192, 214, II, 57, III, 53; s. lögeyrir.

örskot, örskotslengd, ördrag, Pileskudsafstand; örskotshelgi, örvarskotshelgi, den Fredhellighed eller Sikkerhed, som var begrundet i, at man var udenfor et Pileskuds Rækkeevne. Denne Afstand betegnes efter en tidligere Bestemmelse ved det Sted, hvor Pilen, efter at være afskudt, selv falder ned, naar Intet hindrer den, Ia, 148, II, 304, jfr. Jonas Rugmann, Greinir or þeim gaumlu laugum, S. 21—22, s. Rettelser og Tilføininger til nærv. Bind; en senere Lov bestemte ö. til 2 (store) Hundrede Favne, II, 352. Kjæpende Parter ansaaes at være skilte fra hinanden, naar Afstanden mellem dem var længere end ö., II, 368. Executionsretten skulde holdes udenfor den Domfældtes Hjemmemarksgjerde i örskotshelgi derfra, og, naar det lod sig gjøre, paa den Side af Gjerdet, hvor Domhaveren havde sit Hjem, Ia, 84, 112; ved den foreskrevne Afstand tilsigtes uendtvivl, at Forretningen kunde finde Sted uden Kamp, eller Fristelse til en saadan. Naar Betalings- (Tid og) Sted, eindagi, ikke var fastsat, dømtes Skyldneren til at betale i sit Hjem, i Pileskudsafstand fra Gjerdet, i den Retning fra dette, hvor Fordringshaveren boede, Ib, 147, II, 224; cfr. Ib, 174, 178, II, 252, 256; s. fremdeles fjörbaugsgarðr, vættvangr, og endvidere (hvor Afstandsbestemmelsen undertiden synes vilkaarlig), Ia, 12, 154, 185, Ib, 91, 98, 126, 130, II, 14, 313, 397, 452, 467, 507, 516, 522, 523, III, 11, 386, 395.

Henvisninger

til foranstaaende Ordregister.

Althing 581, 699. Althingsstedet 601, 708. Arv 583, 629, 639, 672, 691. Arving, den nærmeste, eventuelle, hans Ret 586, 598, 610, 611, 615, 641. Assurance 624, 625, 670. Bedehus 595, 680. Bedrageri 709. Begravelse 618, 658, 672. Besiddelse 591, 626. Bestikkelse 580, 605. Betaling 582, 600, 617, 677. Betalingsmidler (Naturalier m. m.) 645, 669, 682. Betalingssteder paa Thingene 627, 707. Bevis 583, 591, 597, 635. Bevismidler: Edsvorne 631, 599, 625, 670, 696; Vidner 696, 620, 690; Guds-

dom 671; Mededsmænd (rettere: en særegen Art Bevidnere) 664, 599; forskellige andre Bevidnelser 634; Partsed (sjelden) 599. Bigami 683. Biskopper, Bispedømmer 594, 586, 607. Bro, Færge 650. Brudekjebesum 652, 630. Bryllup 591, 697. Budstikke 630. Bønder 593, 704. Communer 624 cfr. 611, 612. Contracter 609, 621, 643, 685, 696. Contrasegsmaal 615, 616. Cumulation af Retstrætter 679, 609, 616, 707, 591. Dagens Tider 602, 676, 700. Dansk Tunge 597, 640, 682. Domkreds 595. Domsmyndigheden 583, 595, 633, 691. Domstole: Thingdomstole (Fjerdingsretterne, Femterretten, Vaarthingsretterne) 595, 605, 607, 624, 631, 689; særlige Retter 596, 670. Drab 694, 679. Edsaflæggelse, Bevidnelse paa sin Ære, 598, 698. Eiendomsret 591, 593, 600, 642—3. Enke 584, 629. Execution 597, 604, 656, 687, 690, 706, 712. Fattigforsørgelse som Frændepligt 611, 598, 610, 630, 637, 664, 674, 683; som subsidiairt paahvilende Communen 611, 595, 596. Fjerdings 581, 606, 611, 700. Fiskeri 581, 654, 693, 702. Fledføring cfr. 585, 599. Forbud 641. Forbudne Led 613, 614, 619, 668, 682, 696. Forfølgning af Sager 580, 629. Forkjæbsret 610, 651, 678. Forlig 665; Lovrettens Tilladelse dertil fornøden i visse Straffesager 580, 640. Former, Formularer 580, 587, 609, 621, 696. Formuesfællig 603, 694. Forstrandsret 660. Forvaring 709. Forældelse 615. Fremmed Ret 612, 644, 662, 687, 688, 697. Frigivne 710. Fuldmagt 683, 690. Fæstemaal 604, 610, 629. Gaver 695, 640. Gjerdensætning 678. Gjæld 582, 597, 600, 609, 615, 638; Paakrav af G. 631. Gjældstrældom 673, 709. Goder, Gode-dømmer, 617, 580, 607, 610, 624, 630, 640, 700, 702, 703, 705. Haandtag 621, 665. Haveri 670. Havneafgift 684. Hevn 695, 615, 619, 698, 710. Hjem 658. Hjemmel 591, 622. Hjemstevning 678. Hittegods 620. Hovedtiende (større Tiende) 682, 708. Husmænd 593, 632, 670, 704. Hvalfangst 627, 630, 660, 683, 690. Hæleri 709. Jagt 693, 702. Indlesning af Jord 606; af Træl 710. Indsigelser i Rettergang 616. Jordeiendom 635, 587, 610, 621, 638, 642, 651, 690. Kirker 627, 680, 701; Gaver til K. 640, 643, 650—51, 673, 696. Klostre 586, 629, 637, 654, 655. Kundgjørelser af Love m. m. 638, 644, 666, 688, 701, 705. Kvinder 628, 579, 630, 638, 647, 651. Laan 709. Legemsfornærmelser (Saar o s. v.) 612, 597, 665, 615, 623, 643, 686, 695. Leie 638. Lodkastning 624, Lovforedraget 649, 601, 645, 654, 656, 667, 684, 698. Lovgivende Myndighed 644, 647, 655, 607, 624, 706; Love, foranledigede ved private Parters Opfordring til Lovretten om at afgjøre et Retsspørgsmaal 648, 596-7, 663, 666, 693, 706. Lovrettens Bevillinger og Benaadninger 640, 648, 666, 580, 637. Lovsigemanden 649, 601, 644, 703, 705, 706. Lysetold 658. Lysninger 643, 593, 690. Mandebod 588, 654,

680. Medgift 621, 630, 653. Mened 640, 707. Midtstrømslinie 597, 694. Myndighed 579, 584, 597, 606, 628—9. Mønt 668. Nabobønder 593, 632, 671, 680. Norge 587, 640, 683, 684, 686, 698. Opfostring 610, 673. Pant 690. Part i Retssag 579. Paternitet 602, 615, 661. Personlig Bod 661, 710—1. Procesmaaden 580, 593, 596, 599, 605, 612, 616, 624, 626, 645, 665, 666, 668, 677, 679, 706. Præclusion 675. Præster 657, 594, 677, 681. Ran 659. Ransagning 619, 708. Renter 639, 679, 681. Retorsion 614. Sameie 593, 678. Samfundsklasser 702, 593, 670, 709, 711. Servituter 587, 626. Sjølegaver 682, 703. Skadeserstatning 588, 593, 609, 670, 708. Skib 638, 684, 694, 702. Skifte 593, 598; af insolvent Dødsbo 675, 690. Skilsmisse 670, 600. Skjensmænd 649, 597. Skrift, Benyttelse af, 673, 620. Slægtskab 613, 592; aandeligt S. 619. Stevning 676, 587, 591, 613. Straffe: Fredløshed 672, 611, 627, 667; Landsforvisning 608, 600, 611, 667; Bøder 685; s. forevr. 673. Svogerskab 668. Selv og Guld 619, 668, 597, 600, 609. Thingene 699, 596, 688, 703, 705, 706, 707, 708. Thinglagene 700, 603, 604, 618, 685. Thingmænd 582, 688, 699—700, 704. Thingpligt 699, 701, 582. Thingreiseomkostninger 701, 631, 697. Tiende 681 599, 600, 686, 711. Tiggere 585, 620, 661. Tilregnelighed 626, 694—5. Tortur 602. Trolddom 632. Trælle 709, 614, 625, 641, 675. Tyende 592, 597, 614, 620, 704. Tyveri 708. Uagtsomhed 686. Udenlandsreise 683. Udlandet, Udlændinge 686, 587, 594, 596, 603, 611, 634, 640, 658, 683, 687. Umyndiggjørelse 586, 606. Utugt 637, 674. Uægtefødte 584, 636. Vaaben 628, 687. Vaarthinget 689. Vanvittige 695. Varetaxter 617—8, 635, 676, 705. Vindication 591. Voldgift 665, 581, 596. Vrag 687, 627. Værgemaal 606, 584, 593, 611, 629, 678. Værnething 607, 641, 689. Ægteskab 583, 584, 593, 599, 603, 604, 609, 621, 629, 642, 652, 680, 683. Ærefornærmelser 614, 696, 697 cfr. 637; i digterisk Form 579, 614, 638.

Rettelser og Tilføininger.

Ia, 132^{3,7} *fiscar* l. *fiscir*; 165²¹ af l. ef; 221¹⁷ *þvi* l. *þat*; Ib, 223⁷ *manne* l. *manne*; 224⁷ *manna* l. *manna*; sst. *scoggang* l. *scoggangr*; 237¹⁹ aa l. aa (derimod er 249¹³ stemmende med Membranen). Textrettelser: Ia, 62¹⁸ Punctum sættes efter *hærom*; 152² *eigi* l. oc; Ib, 133⁶ *særa* l. *sæfa*; 178² af l. at; 211¹² efter *samþinga tilføies*: oc rett er at lysa a varþingi i þingbrecco vm tiundarmal ef þeir ero samþinga; 240¹⁵ *herlendr* l. *erlendr*.

II, 55⁴ *eiðvínning* l. *eiðvning* (herpaa har Dr. J. Þorkelssou velvillig gjort mig opmærksom); 113¹ her bør staae hendi (ligel.); 276¹⁴⁻¹⁵ *hvaatvesi* har først været skrevet *hvaatvegia*. Textrettelser: 20¹⁴ efter Ordene land á tilføies: gera þeim orð er kirkio a. Nu vill sa eigi upp gera þa scal sa er land a; 51¹¹ *golldin* er l. *ogolldin* er; 97⁴ efter *lavnetinn* tilføies: þa systir samfeðra *lavnetin*; 123²⁵ efter *fiör bavg* *carb* tilføies: þeim varðar oc fiör *baugs garð*; 234¹² efter *buit* tilføies i fert; 369² o öll l. öll; 501⁶ *verpa* l. *verpa*; 525²¹ *golldit* l. *ogolldit*; 533¹⁰ *særa* l. *sæfa*.

III, 53²² a l. b; 54, Not. d; jfr. her St., c. 175; 82¹⁷ a l. b; 219²² æ l. aa; 256²² þa l. þo; 430²⁰ K. eller et dermed, l. et med K.; 438²⁰ Forstandsbestemmelserne l. Forstrandsbestemmelserne; 491² efter *aga* tilføies Punctum; 499³¹ Ordstillingen l. Ordstillingen; 533 nederst tilføies: *Ab, S. 147¹²; 554 nederst tilføies: *125, S. 428¹⁶; 560³: ³ ¹⁴ l. ¹³⁻¹⁴; 574³⁵ Beskjæring l. Indbinding; 582²² tilføies: s. þinglag; 591²⁸ tilføies: s. lýritr; 621²³ *handalsmaðr* l. *handsalsmaðr*; 655²² efter 2. tilføies: *nánasti n.*; 689³⁶ tilføies: s. þing; 693¹² tilføies: s. fjórðungsdómar. Paa følgende Steder er i Trykningen et Bogstav bortfaldet: S. 8, Note 1, i over f; 46, Note a, i foran 148; 244¹⁸ l. *landi*; 314²⁹ l. *heyr*, 320¹ l. ef; 658² l. nærmestboende; 670¹⁴ *alene* l. *alene i*; 686¹⁹ de l. der. Punctum er i Trykningen bortfaldet: 74⁴ efter þa; 81²³ efter uill; 123⁵ efter vill; 458²⁴ efter ær; 480¹¹ efter *taca*; 638³⁸ er efter Brug bortfaldet Semicolon. — Text-

rettelser: 191¹ efter æda tilføies lysa; 240¹⁷ a þingi ber udgaae; 407¹ særa (scera) l. sæfa.

Som Anmærkning ved III, 443 tilføies: I Haandskriftet A. M. 37 8vo findes samme Bestemmelse, saalydende:

Nymæle oll skulu 3 sumur til lögbergis lögð vera, og sidan fyrer lög halldast.

Efter S. 443 tilføies:

III.

Troilsbók.

Vmm lavgskilnad.

^a Enn þa eru menn skildir ad logum ad adrir huoriir ero leingra burt komnir enn aurdrag vr þeim stad er þeir hlupu sydast til.¹ Enn það er aurdrag er aur er sett á boga streing og sie so skotid frá þeim stad er sydasta hlaupid vard og til þess stadar er aurinn fellur sialf nidur ef ekki² stædi þar³ fyri suo hennj meigi hamla.⁴

---

a Jfr. K., c. 86, S. 148; St., c. 276, S. 305.

---

¹ Punctum er tilføiet. ² Gisning for ey. ³ Gisning for par. ⁴ Punctum er tilføiet.

Efter S. 507 tilføies:

IX.

Gammel kgl. Saml. 1812 4to (S. 72).

^a Dagr kemr fyr en nott allz misseris tals.¹

---

a Jfr. K., c. 19, S. 37.

---

¹ Dette er Slutningen af et Capitel. De nærmest foregaaende Ord inden Dagr kemr lyde saaledes: Ylir kemr anan dag vikv. Mörsvgr cemr miðvicv dag. Þorri kemr favstv dag. Goi kemr drottins dag. Æin manöðr in þriþia dag vikv. J þvisa tali þarf avca et siavnda hvert svmar vicv. Æn ef hlavp ar verþa tvav a þeiri stvnd þa scal avca it seta.

Gl. kgl. Saml. 1157 fol., Konungsbók.

S. 16, b. 7 vetrar. Laggar dagr st þæt vá i vet.
 en þan þæt stó vá .vi. maundr. xxx. nara.
 t. sumart. en .x. vikur stó vá a: sum
 er mey koma t alþingit. Dagr st
 þæt koma alt mittert tall en nou.
 I og all stó vá sögd vþ aprimr sumru.
 st þa loglogu mape a: hoi biopa lag
 sognu. Hymeli etti st vá lengr
 rapt en .ii. sumur. oc st at loglogi.

S. 85, a.

hinn up risa er aðe láto. Þæt oc at þæt stó
 log vá aðe h' se áscram standa. En ef scur
 scitr á oc st þæt hafa e stende asctó þei er hyl
 copar eigo. Nu scitr en þa scitr á. þa st
 su hafa sitc mal er leng seg þei ocðo ef
 male scripta m; m. En ef þær segja iqn
 lagt oc þo sitc h'r. þa st su hafa sitc mal er
 iscala er. Þæt st alt hafa er þuz asctó þei
 e h' stó let gá nea þocat se lip. en þei
 g; aña log m' þæt sogn e eg mach þæt iegen.
 hafa þæt alt er h'zug leif e. glöð e. Nu
 þrara m' v' logmal. ma þa rýðia logreto
 t. ef eg soera scitr oc. En st at þæt þara

S. 95, b. **E** f m̄ tekr atz 2gēge 1bū ey h̄ þa gð aðe. 2vðe

h̄ þ' iþgi te h̄m v. eḡ þatiz h̄at segnaz þgat.

H v gæe m̄ v þatiz manj ē bio aðe oc vðe h̄ þar i
þgi te sa ē. nēa h̄ segiz i añat þg. Nu fœa
m̄ bu s̄iv s̄am̄ ē buic h̄aþa aðe. oc vðe þa
h̄atvegi iþgi te aðe v. **S**itt þgfar kaup

llo þ gualda h̄aþ ef þ eo h̄aþ i einō þþi vgi
H u tekr sa m̄ atz ē byr. oc tekr h̄ þ' vð oðo
bue. **E**nda h̄aþo þ eḡ eina þgvult aðe h̄aþ.
þa st̄ h̄ segia sic oc aðe þge oc bu s̄iv. eḡ þf
h̄ þa at segia sic iþg. Nu þicr sa m̄ gð er a
omaga bú i aðeō st̄ad. oc st̄ h̄ segia þ nokoe
iþg. **E**n þ' ē h̄ iþgi te bōndi sa ē h̄ þicr grid
m̄. Nu ē kōna h̄ libuino. oc ē h̄ þ' þa iþgi
te buic ē. **H**egar ē m̄ oc þgi ē h̄ b̄gðe bue.
þott h̄ gæe atze m̄llere bú. oc st̄ h̄ segnaz

S. 149, a. **z** st̄ sa kiofa at þei colte und̄ see er malay er
bohuy. at h̄ st̄ reida sina auta jyr̄ foet. ef sa yll
eig h̄aþa foet er h̄oer ut er malay atte. enda
st̄ sa h̄aþa foet ef h̄ vill. er malay atte. z st̄
h̄ þagegna v̄ h̄m. ef foet leiḡ vere muje en v̄ þit
þadan f̄ er h̄ keypte. **E**f h̄ kōys hv̄tke ub. eða
eig at h̄aþa. þa st̄ setia foet m̄ þei mala te aðe v̄.
H uoevetna þes er eig ero foet malay lyst̄. eða yed̄.
s̄ te nu v̄ talet. þa ero n̄agtyst̄. enda er þa sem

A. M. 315 fol., Littr, D, S. 3.

ðá te. Sa a byrgelic scipes he v̄ tē aysat lán. Hves bruar hald
 mela a hon. ^uψ. oc scilec eḡ gær. þa st̄ h̄at ḡa svar hald fyrir sfernotho.
 en ḡa tē fyrst ef æen brytr oc st̄ loka. sē a þr vas tit ef h̄ æoheic. þ
 ero altstefno oc n̄ q. h. b. gr. r. f. b. f. en. v. t. v. l. þ. ef oc ef oñ n̄ þra
 land. ^uψ. oc tcepr uoþo þa v̄ þr h̄ uel. m. o. h̄ v̄ l̄ et oñ. v̄ þr þ̄ st̄.
F n ef h̄ oc maha sœa til þ̄ þ̄ þar ef til goveohet. Sa oða a vort
 allan a tō no ef a þ. en a þ̄ m̄n eḡ þar ac etale v̄ aþ oc spl. þ̄ v̄ þa
 H̄er v̄ l̄. u. c. ef til þess raca. at a b̄it vilia hava olcofar. Sa oñ þ̄ þr
 oc v̄ l̄. u. m. ef h̄ teer h̄ van̄. oc. vi. aura a v̄ r̄ c. fœa ma til þ̄ þ̄ þar.
 ef. u. alna scape ef ac gor. Eḡ st̄ oñ ena i enge. ^uψ. h̄ v̄ et v̄ ege marc
 h̄ eḡ a el stægarþr ef i h̄ a. oc svapar es eḡ ef st̄ na.
 þot þ̄ fe h̄ oc i engiar of yr. af tæu gengr. H̄ þ̄ a st̄ oñ
 renr i þerr bva. ef h̄ vil si no b̄ reya. oc þ̄ þr h̄ uel. u. o. ef eldr
 t. g. ef h̄ h̄ aþ eḡ lof̄ at ef eldre y renr i annata. ^uψ. l̄. l̄. en scoggig.
 ef þ̄ v̄ r̄ kugald̄ scape x. þ̄ ero aþ̄ st̄efno sacar. oc st̄. e. h. b. y. aþ̄ ŋ

of Storro
 ok beic

A. M. 315 fol., Litr. B, S. 1.

Til arfstalic. Dróð laungetú eigo at fastna systir sínar. þv an
di laungetiðar kono á at fastna systir þar. eigo þeir allir leggedr. sa
kar um þær enar somo konor s se festar. æn s greinix þ síðan amu

A. M. 279 a 4to, Þingeyrabók, S. 5.

þemi hual é o socey é. þe abregæc en o soena hual é scatu yph þu
at ut scole æ sua yph þu anlla é þe yædueta yex hualen en þa m
de ef þe æta allan scolu þe eig þyr scipta en sa kemr til é a eþa þe

A. M. 346 fol., Staðarfellsbók, S. 43.

mo at hōa er h āā tūnd at gā. e. sēnda ānan mān. j. lūc. þa n er lōg lūc
lūm hāthoe up j h. i. þand sol se at þistande. ef h kēr ēg sealftr. j. m dēa
dag. t. enge mādē of h þende. þa ūde h sekr ū þ. ū. ū. j. t. l. h þa tūnd g
lāthō. som skapr ūde a þende h m. þær l. þe m ā telea. hve m k er. t. l. tē
þa lōnd i lūm āum. til vi. al āum. þ. þe er ar. j. ar dēgū v skulto laub.
sealftr l. hūr v þa þe lūm. v. v. l. ea. t. þo er h hētrv taltr þe fūr. t. v. þa l. h v
tve lþend s. e. v. v. l. t. i. v. v. g. na. v. a. m. a. ar þu v. l. t. v. l. h. q. d. a. t. v. er. lūm. e. i. d. a. v.

A. M. 351 fol., Skálholtsbók, S. 207, b.

Jr. Ef m þess klyppar þuatt dag z vill
 h heim þreyta z m h ar þá t þs vnr sol
 er þuapt hær. Ef h ma á heim þreyta
 z ef h tekit hapa ser gifting z oþan
 lagtar klyppar þa e sol er i vestri. wt
 legr e bondi. u. o. ef h sjumar h m
 vistar. h m se þa vnr h kemr t h m
 þdía bonta ætledis z letia oþan kly
 ppær z bidia s þar vistar z wbuærlu

Marginaltegn i Kgsb.,
S. 105, b. (Udg. II, 19,20).

T

A. M. 347 fol., Belgsdalsbók, S. 145, b.

h m þunta hlut. ef mað þ m re
 ka tre apidju s m. ok a h m v m at v
 elta dyottm dagh o þ lædar mali
 ef h m ma e g v m koma ok a h m þa
 at marka trent. e g t h m s und h
 o g g u a trent. h m eignæ h m e a t d
 kemr ef h m he þ logmark alagr þ

T

T

A. M. 135 4to, Arnarbælisbók, S. 183, b.

þa e þ k k e. m k þ m m e d a þ æ n h m
 þ m e þ l o þ t i d i r a t. e n e þ a þ e t u g d
 þa v i d a r þ u g d. þ a e n t o k þ a e þ h m e l
 t a þ s a e k k v i d u e n t e þ æ n h. u n d a t a a t

T

A. M. 173 C. 4to, S. 17.

af þ þie nullu e h he þ vt hapt m; sier e m at
 ta vett epf e h he þ vt k o i t i h u e v t s i n l e h k e r
 vt þ o n t h l e i g a u r d u a u t t r e þ m k e r v t h u